101586

noua geografie a patriei

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

LUCRARE ELABORATĂ
DE UN COLECTIV

GEOGRAFIA FIZICĂ

Sub redacția:
Prof. dr. Tiberiu Morariu
membru corespondent al
Academiei R.P.R.
T. Morariu — capitolele I, II, IX
I. Rădulescu — capitolele III, IV, VIII
M. Iancu — capitolele IV, V, VII

GEOGRAFIA ECONOMICĂ

C. Herbst — capitolul I
V. Cucu — capitolele II, VIII
I. Gruescu — capitolul III (§ 1, 3,4,5,8,)
A. Rădoi — capitolele III (§ 2,6,7,9,), VII
I. Velcea — capitolele IV, V, VI

A. Savu — colaborator la capitolele de geografie fizică

Coperte și supracoperte: Sergiu Georgescu
Vignete: P. Balogh

Fotografii: Secția foto a Combinatului Poligrafic Casa Scînteii, Institutul de Geologie-Geografie al Academiei R.P.R., Revista Vînătorul, T. Morariu, I. Velcea, I. Vințilă, V. Orza, F. Nistor

Hărțile și graficele:
elaborate de T. Morariu și I. Velcea
Cartografierea hărților: T. Crăciun

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

Republica Populară Romînă

NOUA GEOGRAFIE A PATRIEI

1964
EDITURA ŞTIINŢIFICĂ

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

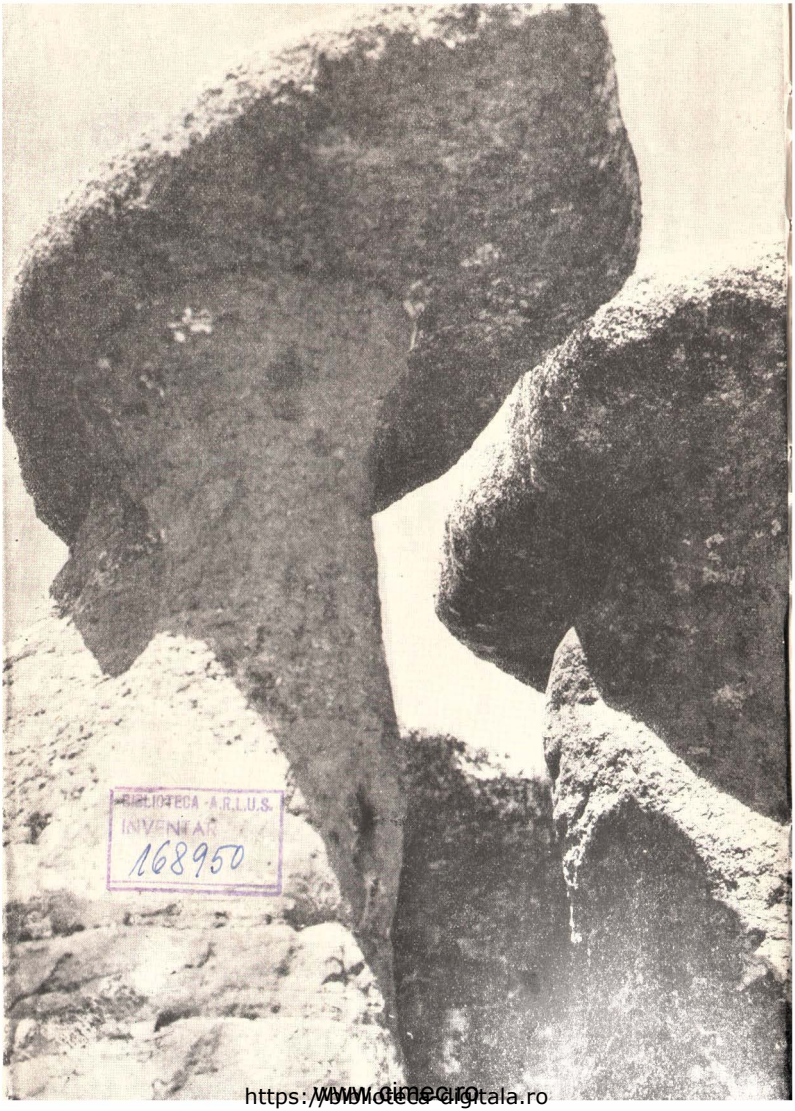

BIBLIOTECA - A.R.L.U.S.
INVENTAR
168950

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

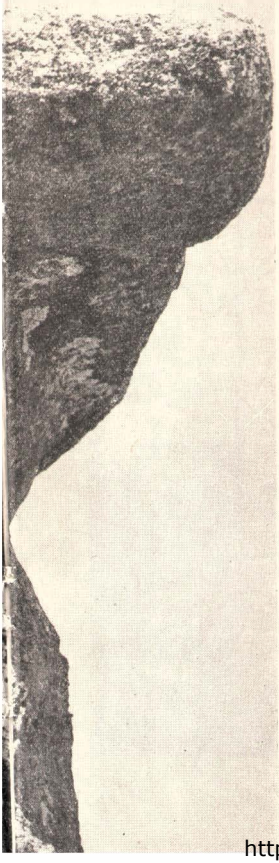

Geografia fizică

I. AŞEZAREA GEOGRAFICĂ A R.P.R., GRANIŢELE, SUPRAFAŢA

II. ROMÎNIA, O ŢARĂ CARPATICĂ PRIN RELIEF

III. TRECUTUL GEOLOGIC AL PĂMÎNTULUI ROMÎNESC

IV. CLIMA

V. APELE DIN R.P.R.

VI. MOZAICUL DE SOLURI DE PE TERITORIUL R.P.R.

VII. DE LA PĂŞUNILE ALPINE LA STUFĂRIŞURILE TAINICE ALE DELTEI

VIII. ÎN LUMEA VIEŢUITOARELOR

IX. PE MELEAGURILE PATRIEI — PEISAJE TURISTICE

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro
www.cimec.ro

I.
Aşezarea geografică a R.P.R., graniţele, suprafaţa

Oriunde-aş fi, te întîlnesc în cale
O, ţara mea, cu tîmple de argint,
Mă-nalţ în piscul frumuseţii tale,
Te laud şi te apăr şi te cînt.

V. TULBURE

Aşezarea geografică a R.P. Romine. Sînt ţări în lumea căror aşezare se defineşte cu înlesnire prin vreunul din elementele geografice binecunoscute ale globului terestru: vecinătatea unuia dintre cei mai înalţi munţi, a unuia dintre cele mai mari fluvii, a ţărmului unui ocean etc. Teritoriul ţării noastre se leagă şi el de cîteva elemente geografice de mare însemnătate pentru noi: Carpaţii, Dunărea şi Marea Neagră. *Carpaţii* constituie doar o mică porţiune din lanţul foarte lung, alpino-himalaian, ce străbate pe toată lungimea sa două continente: Europa şi Asia. În cuprinsul acestei catene de munţi (înălţaţi, în cea mai mare parte, în era terţiară) în lungul căreia Alpii trec de 4 800 m înălţime, Caucazul depăşeşte 5 600 m, iar Himalaya culminează la peste 8 800 m altitudine, Carpaţii — care pentru ţara noastră reprezintă relieful cel mai semeţ — nu constituie decît un sector cu înălţimi modeste, Gerlachowka masivului cehoslovac al Tatrei atingînd maximum de 2 663 m. Priviţi mai de aproape însă, Carpaţii se înfăţişează ca un impunător lanţ de piatră, puternic arcuit, etalînd cînd creste dantelate şi semeţe, sclipind pînă tîrziu, în iunie, sub haina imaculată a zăpezii, cînd spinări prelungi şi netede, îmbrăcate în haina întunecată a pădurilor de molid şi fag. Ei îmbină pitorescul alpin al stîncilor golaşe, cu înfăţişarea blîndă a munţilor, cu plaiuri larg ondulate şi minunate pa-

https://www.cimec.ro Biblioteca digitală.ro

jişti smălţuite cu flori viu colorate. De aceea ei nu reprezintă spaţii de discontinuitate, în privinţa populaţiei, ci terenuri prielnice aşezărilor, cu sate şi chiar ogoare, pe culmi, pînă la 1 200—1 300 m altitudine.
Dunărea este — după Volga — al doilea fluviu european, atît ca lungime cît şi ca debit. Nu are nici jumătate din lungimea Nilului şi apele sale nu reprezintă decît o şuviţă de 24 de ori mai mică decît acelea ce se scurg prin albia Amazonului. Şi totuşi, la dimensiunile ţării noastre şi chiar ale continentului european, Dunărea cu cei 2 860 km ai săi este un fluviu impunător, care-şi poartă cu măreţie unduirile argintate ale apelor, adînci şi tainice la Cazane, furtunoase la Porţile de Fier, liniştite pe prundurile şi pe nisipurile fine, în avale de Turnu Severin, străjuite de sălcii umbroase, care pe alocuri, spre vărsare, unde fluviul se despleteşte în braţe, înconjurînd ţinuturi joase, formează adevărate jungle de verdeaţă. În stufărişul şi în mlaştinile bălţilor sale sau ale Deltei dospesc pămînturi noi, de o rodnicie fără seamăn. Acolo e „raiul păsărilor", în dublul lor pasaj anual şi tot acolo e sălaşul unei faune piscicole de mare preţ.
Marea Neagră la rîndul său, cînd e urmărită pe o hartă a lumii, pare un cotlon neînsemnat de ape, prins între pămînturile a două continente. E doar ceva mai răsărită decît Golful Persic, iar în întinderea Golfului Hudson ea intră de aproximativ trei ori. Şi, totuşi, privită de aproape — vara pe cer senin — întinderea-i de ametist pare nesfîrşită, iar talazurile sale înspumate întruchipează pe deplin forţele uriaşe ale naturii, mai ales atunci cînd lovesc cu vuiet la baza falezelor sau a digurilor de granit, spărgîndu-se în spumă, pentru a reveni şi mai înverşunate asupra ţărmului. Pentru noi această mare reprezintă drum lesnicios, deschis spre zările albastre ale tuturor mărilor şi oceanelor lumii. De aici pleacă navele cu produsele muncii noastre, fluturînd stindardul iubit al patriei, pînă-n apele celor mai îndepărtate ţinuturi ale globului.
Din făptura fiecăruia dintre cele trei elemente geografice, pămîntul patriei noastre a împrumutat cîte ceva. R.P.Romînă este carpatică prin relief şi dunăreană prin reţeaua hidrografică; este pontică prin litoralul ei şi prin anumite caracteristici ale climei.
Prezenţa arcului carpatic justifică marea varietate de relief, ce se răsfrînge şi-n celelalte elemente naturale, precum şi-n resursele minerale ale pămîntului ţării noastre. Fluviul Dunărea ne leagă, prin calea sa de largă circulaţie, cu multe ţări ale Europei; în acelaşi timp, ne oferă mari resurse energetice, prin uriaşul potenţial încătuşat la Porţile de Fier, participînd activ la economia patriei şi prin pescuitul intens de la gurile sale, prin stuful Deltei, prin posibilităţile de irigaţie etc. Numai în anii regimului nostru democrat-popular, au început să se valorifice însă bogăţiile pe care fluviul le oferă cu dărnicie. Porţiunea de litoral de care dispune R.P.Romînă la Marea Neagră, cu preţioasele vestigii ale antichităţii, creşte în strălucire an de an prin luxoasele şi confortabilele staţiuni ce se întind ca o ghirlandă de nestemate, sub razele binefăcătoare ale soarelui. An de an se adună acolo tot mai mulţi vizitatori din diferite colţuri ale lumii, sporindu-i renumele.

■

Faţă de marginile continentului european, R.P.Romînă se află cam la egală depărtare între vest şi est, între ţărmul Oceanului Atlantic şi Ural. Şi într-o parte şi în cealaltă, trebuie să parcurgi apro-

https://www.cimec.ro
Biblioteca digitala.ro

ximativ 2 500 km ca să ajungi la capăt. Spre nordul și sudul Europei însă, depărtarea de la țara noastră nu mai este aceeași. Pînă la Capul Nord sînt cam 2 500 km, pe cînd spre sud, pînă la Capul Matapan, din sudul Greciei, este o depărtare de două ori și jumătate mai mică.
Cu toate acestea, influențele care ajung în țara noastră venind dinspre cele patru margini ale continentului nu sînt proporționale cu distanțele. Intervin și unii factori — cum e, de exemplu, relieful — care mai zăgăzuiesc în drum deplina lor desfășurare. Așa, de pildă, șirurile de munți înalți dinspre miazăzi (Rodopii, Balcanii) sau dinspre sud-vest (Alpii Dinarici) fac ca influențele mediteraneene să fie abia simțite, pe cînd masele de aer polar trec nestingherite peste cîmpiile Europei nordice, ca să înăsprească adesea blîndețea relativă a climatului țării noastre. De asemenea, datorită numeroaselor culmi de munți din partea apuseană a continentului european, influențele oceanice sînt mai slabe decît cele ale climatului continental ce vin din jumătatea răsăriteană, larg deschisă, cu relief puțin înalt, peste care crivățul suflă în voie. Și, în sfîrșit, însuși arcul carpatic delimitează—relativ—influențele climatului oceanic din Transilvania, de ale celui continental din Moldova, Dobrogea și Bărăgan sau mediteranean din Oltenia și Banat.
Ca urmare a așezării sale și a particularităților arătate, țara noastră are o climă continentală de tranziție, între cea oceanică și cea continentală tipică. Nici ploile nu sînt atît de dese ca în apusul Europei, nici diferențele de temperatură între vară și iarnă atît de mari ca în ținuturile de est ale continentului. În țara noastră se dezvoltă plantele caracteristice pentru fiecare din marginile continentului, ceea ce arată tocmai această așezare de tranziție. Pe teritoriul său se întîlnesc *pădurile de fag* — caracteristice jumătății apusene a continentului european — cu *stepele* dominante în sud-estul continentului. De asemenea, tot aici cresc spontan unele plante specifice țărmurilor însorite ale Mediteranei (mai ales în Banat, Oltenia și Dobrogea de sud), dar și unele din zona rece care cuprinde nordul Europei, refugiate, cu deosebire, pe crestele muntoase, unde climatul e mai aspru.
Așa fiind, este firesc ca și agricultura țării să cuprindă o mare varietate de specii de plante cultivate: de la cele iubitoare de multă umezeală, ale apusului (ovăzul, secara, cartoful), pînă la cele care cer umezeală mai puțină și pe care chiar seceta de vară nu le stînjenește prea mult (orzul, floarea-soarelui); de la cele care au nevoie de multă căldură (orezul, bumbacul, porumbul) pînă la cele ce preferă un climat mai răcoros (sfecla de zahăr).

■

Nu vom putea avea o imagine deplină a așezării țării noastre, dacă nu o privim și în raport cu elementele mari terestre. Pe un glob geografic sau pe o hartă murală se vede că țara noastră este străbătută de paralela 45°. Aceasta trece pe la Oravița, prin depresiunile de sub munte (pe la Tg. Jiu) și prin Delta Dunării. La nord și la sud de ea, R.P. Română se întinde pe o fîșie de circa 5° latitudine nordică (între 43°37′ și 48°15′).
Meridianul 25° longitudine estică, trecînd prin cel mai nordic punct al Europei (Capul Nord) și prin cel mai sudic pămînt european (insula Creta), străbate țara noastră pe la est de Făgăraș, vest de Cîmpulung-Muscel și prin Roșiorii de Vede. De la vest la est, teritoriul R.P. Române se extinde pe 9°27′, între meridianele de 20°15′ și 29°41′ longitudine estică. Centrele locu-

www.cimec.ro
https://www.biblioteca-digitala.ro

ite, situate la cele două extremități (vestică și estică), sînt Beba Veche și respectiv Sulina. Poziția pe meridianul 25° ne dă posibilitatea să apreciem: *caracterul temperat continental* al climei țării, tranzitoriu între cel oceanic (umed) și cel extrem continental (uscat); influențele atenuante dintr-o direcție și din cealaltă, care scutesc teritoriul R.P.R. atît de cețurile și ploile așa de frecvente în vestul Europei cît și de ariditatea din estul ei.

Dacă vrei s-o plasezi cu precizie în Europa, respectiv într-una din marile unități naturale ale continentului nostru, nu o poți face fără oarecare greutate. Romînia nu aparține sub raport fizico-geografic pe de-a-ntregul nici Europei centrale, nici celei sudice, nici celei răsăritene. Și totuși, în relieful său găsești nota caracteristică a sistemului muntos alpin, din centrul Europei, alături de șesurile ce se leagă, aproape pe nesimțite, de nesfîrșita cîmpie est-europeană și de larg învăluratul Podiș dobrogean, parte integrantă a Platformei Prebalcanice, respectiv a Europei sudice.

În climă simți, spre est, biciuirile aspre ale crivățului care întroienește iarna drumurile Moldovei, iar spre sud verile toride și iernile blînde, asemănătoare celor de pe țărmurile scăldate în lumină ale Mediteranei.

În vegetație, alături de codrii seculari de fag și de brad caracteristici centrului continentului european, întîlnești și stepele de colilie — astăzi transformate în grînare — ale Europei estice, dar și nenumărate plante iubitoare de căldură ale sudului, prin Banat, Oltenia și Dobrogea.

Cu astfel de paralelizări poți merge mai departe, aplicîndu-le și la trăsăturile rețelei hidrografice, la repartiția solurilor și a faunei.

Rezultă, din toate acestea, poziția țară de răspîntie pe care o ocupă Romînia față de cele trei mari unități ale Europei. Și, de aici, caracterul de tranziție al tuturor factorilor geografici de pe teritoriul său, cu o notă specifică, pe care n-o mai întîlnești în nici un alt colț al continentului nostru. Și tot de aici, încercarea geografilor de a găsi denumirile cele mai adecvate ale acestor factori: acela de relief carpatic, de climat danubian etc.

Și, în sfîrșit, tot de aici, complexitatea mediului geografic al teritoriului Romîniei, răsfrîntă în marea varietate a resurselor sale naturale, pe baza cărora harnicul popor romîn își clădește astăzi o viață nouă, cu năzuința nestrămutată spre mai bine, spre fericire și progres.

R.P.Romînă este situată la răscrucea unor importante drumuri, de largă circulație, dinspre Europa nordică spre cea sudică, sau dinspre centrul continentului spre părțile est-europene ceea ce mărește foarte mult posibilitățile de tranzit, înlesnind și legături foarte strînse între aceste regiuni. Relațiile dintre țara noastră și țările vecine sînt relații de tip nou, de prietenie, colaborare și ajutor reciproc, bazate pe principiile egalității în drepturi, ale respectului reciproc și ale suveranității naționale.

Se poate spune deci, în concluzie, că așezarea R.P.Romîne pe glob și continent, privită sub toate aspectele, este favorabilă dezvoltării sale, oferind în acest sens multiple posibilități. Transformarea posibilităților în realități constituie în prezent preocuparea de frunte a oamenilor muncii din patria noastră, conduși de Partidul Muncitoresc Romîn.

■

Granițele de stat ale R.P. Romîne însumează o lungime totală de 3 152,9 km, dintre care 1 070,1 km aparțin frontierelor terestre, 1 837,8 km celor fluviatile, iar 245 km litoralului românesc al Mării Negre.

www.cimec.ro
https://www.biblioteca-digitala.ro

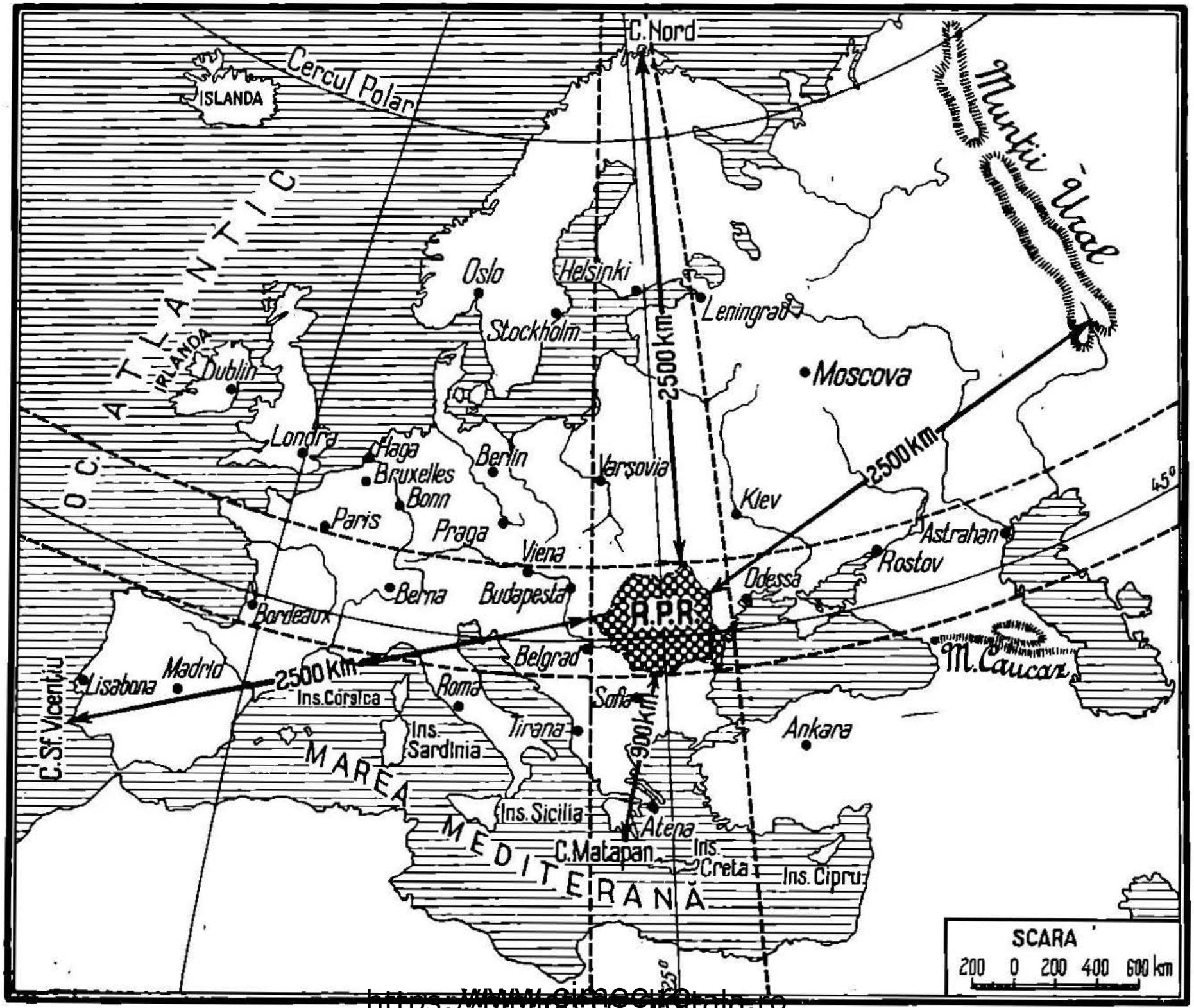

Poziția geografică a R.P. Române pe harta Europei

https://www.cimec.ro/ https://biblioteca-digitala.ro

Față de cele patru state cu care ne învecinăm direct, lungimea frontierelor este următoarea: U.R.S.S. 1 328,8 km (aproape jumătate din total), R.P. Ungară 442 km, R.S.F. Iugoslavia 546,2 km și R.P.Bulgaria 590, 9 km. Spre Uniunea Sovietică, granița țării noastre se desfășoară pe 1 056,3 km de traseu fluviatil și 272,5 km terestru. Este cel mai complex dintre toate sectoarele de frontieră ale țării și urmărește, în linii mari, următorul drum: Pornește din apropiere de Halmeu, punct de triplă vecinătate (R.P.Romînă, Uniunea Sovietică, R.P.Ungară) și străbătînd cîmpia mlăștinoasă a Turului urcă treptat pe culmile teșite ale Munților Oașului, din nord-vestul Depresiunii Maramureșului; de acolo se continuă apoi, circa 60 km, pe rîul Tisa, pînă la confluența cu Vișeul. Pe un traseu destul de sinuos însoțește linia de creste a Munților Maramureșului, traversează seria Obcinelor Bucovinei, pînă la localitatea Straja și apoi Podișul Sucevei, paralel cu rîul Suceava și pe la nord de el, pînă la orașul Siret de pe rîul cu același nume. Între Siret și Prut, hotarul cu Uniunea Sovietică urmărește linia de culmi a masivului deluros împădurit, de la obîrșiile Jijiei.

Cu excepția sectorului Munților Maramureșului și mai puțin al Obcinelor, această graniță oferă nenumărate posibilități de legături rutiere și feroviare cu Uniunea Sovietică prin punctele Halmeu, Cîmpulung la Tisa, Sighet, Vicșani etc.

Tot către Uniunea Sovietică, hotarul estic al țării se suprapune văii Prutului, de la intrarea rîului pe teritoriul R.P.Romîne și pînă la confluența cu Dunărea. În majoritate, valea Prutului este largă; în cuprinsul ei apele rîului se despletesc în numeroase brațe, alimentează lacuri, formează o luncă largă, pe alocuri de 10—12 km. Pe la Ungheni, Fălciu și Reni, mai multe poduri de cale ferată și șosele asigură legătura dintre țara noastră și Uniunea Sovietică. Hotarul cu Uniunea Sovietică se continuă pe Dunăre, pînă la prima bifurcare (Ceatal) a fluviului și apoi pe cursul principal al brațului Chilia, pe acest ultim traseu totalizînd 179,5 km.

Frontiera estică se completează cu cei 245 km ai litoralului marin, între Gura Chiliei și localitatea Vama Veche, incluzîndu-se astfel și sectorul de bălți, plaur și grinduri al Deltei Dunării. Această graniță oferă posibilități de legături maritime cu toate statele lumii. Delimitarea propriu-zisă nu urmărește linia de țărm, ci se află în largul mării, astfel că o fișie lată de 12 mile marine (respectiv 21 km) aparține, conform convențiilor internaționale, apelor teritoriale romînești.

Spre R.P.Bulgaria, granița prezintă două sectoare distincte: unul terestru și celălalt fluviatil. Sectorul terestru (137,9 km), cu un traseu destul de neregulat, traversează Podișul Dobrogei sudice, între Vama Veche de pe litoral și localitatea Ostrov de pe Dunăre, trecînd pe la sud de localitățile Negru Vodă și Băneasa. Este ușor accesibil circulației și legăturilor strînse cu R.P. Bulgaria.

Hotarul dunărean cu aceeași țară se desfășoară pe 453 km, între Ostrov și satul Pristol, din fața confluenței rîului Timoc. Sînt caracteristice asimetria pronunțată a văii Dunării, malul bulgăresc fiind mai ridicat cu 50—150 m față de cel românesc, precum și lunca deosebit de largă, însoțită de bălți, zone inundabile, de pe teritoriul țării noastre. Orașele perechi, de pe un mal și de pe celălalt (Călărași—Silistra, Giurgiu—Russe, Calafat—Vidin), stau mărturie legăturilor lesnicioase și vechi cu vecinii noștri de la sud, consolidate în ultimii ani printre altele și prin construirea monumentalului pod

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

etajat, feroviaro-rutier, de la Giurgiu, numit pe bună dreptate „Podul Prieteniei".

Graniţa cu R.S.F.Iugoslavia urmăreşte şi ea două trasee distincte: unul fluviatil şi altul terestru. Cel fluviatil este reprezentat de Dunăre, de la gura Timocului şi pînă la Baziaş, pe 297,3 km. Insula Ada-Kaleh aparţine teritoriului ţării noastre, ca şi ostroavele cu aşezări permanente Ostrovul Corbului şi Ostrovul Mare.

Al doilea traseu, sinuos, străbate transversal Cîmpia Banatului, între Baziaş şi Beba Veche, pe o lungime de 248,9 km. În afară de o porţiune redusă, de 22 km, pe rîul Nera, restul hotarului terestru trece pe la vest de localităţile Jamu Mare, Otelec, Jimbolia, Teremia Mare, străbătînd o cîmpie joasă, în general sub 100 m, pe alocuri mlăştinoasă, uşor accesibilă circulaţiei. Prin punctele de frontieră Jimbolia şi Stamora-Moraviţa se asigură legăturile feroviare cu Iugoslavia şi cu Italia.

Spre R.P.Ungară, graniţa străbate aproape exclusiv Cîmpia Tisei, printr-o linie foarte sinuoasă, pe o lungime totală de 442 km, între Beba Veche şi Halmeu. Dintre aceştia numai 31,2 km — de la Cenadu Mare la Nădlac — reprezintă sectorul fluviatil (pe Mureş) al hotarului vestic. În linii mari, frontiera cu R.P.U. trece pe la vest de localităţile Curtici, Borş, Valea lui Mihai, Halmeu. Cîmpia Tisei are şi zone joase, mlăştinoase şi interfluvii plane, uscate, uneori cu dune de nisipuri fixate sau semimobile. Circulaţia dintr-o parte în alta se face cu uşurinţă, atît feroviar cît şi rutier, fiind asigurată de cîteva puncte importante de trecere (Curtici, Episcopia Bihorului).

■

Suprafaţa R.P. Romîne este de 237 500 km² înscriindu-se astfel în rîndul ţărilor mijlocii şi situîndu-se pe locul al 12-lea, ca mărime, în Europa.

Faţă de ţările imediat învecinate, R.P. Romînă este mult mai mică decît Uniunea Sovietică, întrecută cu puţin de R.S.F. Iugoslavia şi la rîndul ei întrece de două ori şi ceva R.P. Bulgaria şi de două ori şi jumătate R.P. Ungară.

www.cimec.ro
https://www.biblioteca-digitala.ro

II.
Romînia, o ţară carpatică prin relief

Pentru a ne explica înfăţişarea actuală a pămîntului R.P.Romîne, este necesar să ţinem seamă de prefacerile pe care le-a suferit el în decursul timpului. Trecutul geologic a fost zbuciumat şi oglindeşte în mic frămîntările pe care le-a suferit scoarţa întregului glob terestru. Îmbinarea unor scuturi străvechi — cum este Platforma Rusă, ce pătrunde în colţul de nord-est al ţării noastre — cu pămînturile mai noi, formate prin sedimentare în mările terţiare, îmbinarea unor rămăşiţe de munţi străvechi, puternic tociţi — cum sînt cei din Dobrogea de nord — cu munţii semeţi, care alcătuiesc cea mai mare parte a catenelor carpatice, explică marea varietate a formelor de relief din ţara noastră. Erupţiile vulcanice, mai vechi sau mai noi, care au înălţat şirul vulcanilor din estul Transilvaniei sau conurile izolate din Munţii Apuseni şi din alte părţi ale ţării, şi eroziunea gheţarilor cuaternari, de pe culmile cele mai înalte ale munţilor noştri, care au creat uriaşe căldări glaciare, cu pereţi prăpăstioşi, au completat detaliile părţilor înalte; după cum coborîrea treptată a apelor curgătoare în văi, cu desprinderea teraselor laterale, aluvionarea luncilor şi înaintarea Deltei Dunării spre mare au întregit detaliile zonelor joase de dealuri şi cîmpie. Cu toată această complexă alcătuire a pămîntului romînesc, în înfăţişarea lui se desprind cu uşurinţă două trăsături esenţiale ale reliefului:

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

proporţionalitatea şi armonia sa. Proporţionalitatea rezultă din distribuţia relativ uniformă a unităţilor naturale: munţii (peste 800 m altitudine) ocupă aproximativ 30%; dealurile şi podişurile (între 200 şi 800 m)—37%, iar cîmpiile (sub 200 m)—33%.

Armonia se poate urmări în repartiţia acestor unităţi: central, Podişul Transilvaniei, înconjurat de cununa carpatică, care a fost foarte sugestiv asemănat de Nicolae Bălcescu cu un adevărat interior de cetate. De jur împrejur, arcurile Carpaţilor Orientali, Meridionali şi Occidentali—zidurile cetăţii—domină cu 800 — 2 000 m acest larg spaţiu depresionar, lăsînd porţi de legătură între zonele intra şi pericarpatice, fie pe văi, fie prin trecători de culme, rezultat al fragmentărilor tectonice şi al modelării lor ulterioare.

Trecerea spre zona mai joasă, dar tot încreţită a Subcarpaţilor — contraforturile cetăţii — se face prin intermediul unui adevărat lanţ de depresiuni, căi lesnicioase de circulaţie de la o unitate la alta.

Periferic, zonele de podiş, de cîmpie şi de luncă întregesc armonia reliefului românesc, completînd-o cu ultima şi în acelaşi timp cu cea mai joasă treaptă a amfiteatrului carpatic.

Porţiunea carpatică încreţită, situată în zona centrală a pămîntului românesc, alcătuită dintr-o mare complexitate de roci (cristaline, sedimentare şi lave vulcanice) şi compartimentată prin numeroase scufundări şi înălţări pe verticală, se completează astfel în mod firesc, prin unităţile periferice cu strate neîncreţite, cu relief mai liniştit, mai puţin proeminent, alcătuit din formaţiuni sedimentare sau aluvionare mult mai moi, toate, sau aproape toate, de provenienţă carpatică.

Este deci neîndoielnică unitatea de geneză a teritoriului Romîniei. Înălţările pe verticală ale arcului carpatic s-au produs în acelaşi timp cu scufundările depresiunilor periferice. Acţiunea apelor curgătoare a contribuit la umplerea acestor depresiuni, iar modelarea ulterioară a dat reliefului de ansamblu aspectele sale actuale, cu înălţimi variate, cuprinse între extremele de 2 543 m în culmea Făgăraşului, 6—10 m în zona de confluenţă a Siretului cu Dunărea şi chiar 2—3 m în regiunea Deltei.

Zonalitatea concentrică a reliefului imprimă trăsături specifice climei, reţelei hidrografice, solurilor, vegetaţiei, faunei şi — într-o oarecare măsură — însăşi economiei diferitelor trepte hipsometrice.

Analizînd complexul formelor de relief al tuturor acestor trepte, distingem totuşi cu uşurinţă o diferenţiere netă între zonele carpatice de încreţire (sau de orogen) şi cele cu strate rămase orizontale (sau de platformă).

1. Munţii cu frumuseţile şi bogăţiile lor

În cadrul primei categorii, arcul carpatic prezintă aspectele cele mai variate, cu caractere proprii, care îl diferenţiază şi de Alpi şi de Balcani, deşi face parte din acelaşi sistem alpino-carpato-balcanic.

www.cimec.ro
https://www.biblioteca-digitala.ro

Altitudinile maxime depășesc rar 2 500 m (Bucegi, Făgăraș, Parîng, Retezat). Înălțimea medie atinge 1 200 m. Cele mai multe dintre culmi se mențin între 1 000 și 1 800 m. Acestui fapt i se datorește extensiunea cu caracter insular a ghețarilor cuaternari, care au lăsat urme mai evidente doar în Carpații Meridionali și în grupa nordică a Carpaților Orientali (Rodna — Maramureș).

Masivitatea arcului carpatic este și ea redusă. Lățimile maxime ating 120 km în dreptul Munților Rodnei și 70 km în grupa Parîngului. În zona de curbură se ajunge pînă la 130 km, dar, excluzîndu-se spațiul extins și coborît al depresiunilor locale, muntele propriu-zis abia depășește 35—40 km. Prezența depresiunilor—golfuri adînci — reduce, de asemenea, la cîteva zeci de kilometri masivitatea aparentă a Munților Apuseni.

O notă cu totul specifică o dă întinderea mare a unor largi suprafețe în chipul unor poduri pe culme, la circa 2 000 m, 1 400—1 600 m și 1 000 m altitudine. Cele înalte au o răspîndire mai largă în Carpații Meridionali, Bihor și masivul Rodnei, fiind acoperite cu pajiști alpine. Suprafețe de eroziune — sculptate mai recent și mai joase — se întîlnesc în tot cuprinsul lanțului carpatic. Rupturile tectonice, sau pe alocuri numai prezența rocilor mai moi, pe care eroziunea le-a modelat mai ușor, explică numărul mare de depresiuni intracarpatice, ca și străbaterile transversale—totale sau parțiale—ale arcului muntos de către apele curgătoare mai importante (Dunăre, Jiu, Olt, Mureș, Prahova, Buzău, Trotuș, Bistrița, Moldova, Crișul Repede etc.), ceea ce a permis pe de o parte dezvoltarea unor legături relativ lesnicioase între zonele intra și pericarpatice, pe de altă parte populareа din timpuri străvechi a depresiunilor și văilor.

În sfîrșit complexitatea aspectului morfologic rezultă din marea varietate de forme ale reliefului. Masivele cristaline Rodna (din Carpații Orientali) și Făgăraș, Parîng, Retezat (din Carpații Meridionali) se înalță la 2300 — 2 500 m. Creste înguste și prăpăstioase, greu accesibile, dar cu atît mai atractive pentru turiști, abrupturi „mușcate" de ghețari cuaternari, trene întinse de grohotișuri, circuri glaciare, cu lacuri de aceeași origine, cuibărite în fundul lor, acestea sînt trăsăturile care apropie așa de mult Carpații de Alpi, încît unii dintre geografii străini, care i-au studiat, au și dat Carpaților Meridionali denumirea de Alpii Transilvaniei.

Depozitele sedimentare (gresii, conglomerate, calcare etc.), dominante în Carpații Orientali și mai puțin extinse în celelalte ramuri, justifică înfățișarea de relief mai coborît (în general sub 2 000 m), mai compartimentat, cu numeroase depresiuni intercalate. Nu sînt însă rare cazurile în care calcarele sau conglomeratele rezistente, ca acelea din Ceahlău (1 904 m), Hăghimaș (1 793 m), Ciucaș (1956m), Bucegi (2 507 m), formează masive impunătoare, impresionante tocmai prin contrastele dintre abrupturile lor periferice (uneori de sute de metri) și „podurile" surprinzător de netede, de la marile înălțimi.

Alături de aceste două zone — ale cristalinului și sedimentarului — pe latura vestică a Carpaților Orientali se atașează, prin masivele sale greoaie, pe alocuri păstrînd încă forma vechilor conuri și cratere vulcanice care le-au dat naștere, cel mai lung și cel mai impunător lanț eruptiv din Europa: Oaș-Gutîi-Țibleș-Călimani-Gurghiu-Harghita. Într-unul din vechile cratere, nedistruse încă de eroziunea ulterioară, își odihnește apele limpezi și adînci minunatul lac Sf. Ana, mult căutat de turiști, în preajma căruia mai simți și astăzi miro-

www.cimec.ro
https://www.biblioteca-digitala.ro

Cabana „Caraiman"-Munții Bucegi

https://biblioteca-digitala.ro www.cimec.ro

Complexul turistic Poiana Brașov

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

Valea Oltului

Castelul Huniazilor

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

www.cimec.ro
https://www.biblioteca-digitala.ro

sul pătrunzător de sulf, caracteristic vulcanilor, chiar şi după ce şi-au încetat de mult activitatea. Tot în această zonă, peste 2 000 de izvoare minerale (majoritatea acidulate), cu excepţionale proprietăţi terapeutice, contribuie la renumele pe care-l are astăzi Romînia şi sub aspect balnear.

O notă cu totul specifică o dă arcul Carpaţilor Occidentali[1] încadrat de Dunăre spre sud şi de valea Someşului spre nord, compartimentat prin prăbuşiri şi eroziunea apelor în masive izolate, ale căror culmi prezintă adeseori înfăţişarea unor veritabile cîmpii de înălţime — vechi nivele — netede sau larg vălurite, doar pe alocuri despicate de văi sălbatice şi inospitaliere. Acolo sus, pe înălţimi, o adevărată puzderie de aşezări asociate în grupuri („crînguri" în limbajul localnicilor) se răsfaţă în soare, alături de terenuri cultivate, pînă la 1 200—1 300 m altitudine. Kilometri întregi, zeci de kilometri chiar, poţi străbate, fără eforturi deosebite, aceste platforme pe care întîlneşti la tot pasul pitoreştile căsuţe ale moţilor. Tot aici însă, în Carpaţii Occidentali, poţi admira ceea ce dalta măiastră a naturii a sculptat, vreme de milioane de ani, în întinsele domenii calcaroase: peşteri aproape fără egal ca frumuseţe în Europa (Pojarul Poliţei, Meziad, Lumea Pierdută, Vadul Crişului, Comarnic etc.), uneori păstrînd încă gheţarii fosili (Scărişoara, Focul Viu, Borţig, Zgurăşti); chei de sute de metri profunzime (Bazarul Someşului, Valea Galbinei, Cheile Ordîncuşii, ale Turzii, ale Remeţului şi Mănăstirii, ale Caraşului etc.); doline de proporţii gigantice („Cetăţile" Ponorului); labirinturi subterane prin care poţi umbla zile întregi; bogate izvoare ţîşnitoare („izbucuri" în limbaj local), uneori cu caracter intermitent (Bujorel, Călugăr etc.); platouri ciuruite de avenuri şi doline, într-un cuvînt toată acea „lume de basm" a regiunilor carstice, întru nimic inferioare, ca măreţie şi varietate, celei dalmatine.

Sub pana măiastră a renumitului savant Emil Racoviţă, întemeietorul speologiei, peşterile Carpaţilor Apuseni capătă înfăţişarea măreaţă aşa cum de altfel se prezintă însăşi natura acestora:

„Luntrea lunecă lin, pe pîrtii de văzduh nevăzute, ca în vis, spre fund, unde dintr-o boare argintie răsare o pădure năzdrăvană de stîlpi şi pilaştri, de turle şi coloane, de ţurţuri şi flori de piatră, ce se coboară de sus sau cresc din fund, albe şi sclipitoare, sau cernite în umbre străvezii. Cu cît te apropii, cu atît răsar mai multe, cu atît le vezi mai crestate şi împodobite, cu atît mai cuprins eşti de mirarea frumuseţii. Treci sub o boltă măreaţă, aşa de căptuşită de transparente piroane ascuţite, că pare îmbrăcată în blană de peri de gheaţă, şi te afli într-o piaţă mărginită de palate. Pe o faţadă se încovoaie ferestruici frumos sculptate între zdravene coloane, iar pe alta, din cerdac de filigrană, te privesc curioase cariatide ce susţin foişoare mîndre felurit crestate.

De sus coboară un măreţ pilastru care se subţie apoi ca o funie, ca să ţină pe faţa apei un soi de scut gigantic brăzdat în creţuri. În faţa unei bolte, spînzură mlădioase şi străvezii draperii lucii şi covoare împletite, iar dintr-un zimţ de bagdadie atîrnă, printre fire şi ţarţamuri, o pînză de fireturi toarsă măestru cu ciucuri în vîrf; ai zice că o zînă bănăţancă şi-a pus fota la uscat! Fundul lacului e o pajişte de nenumărate flori de piatră printre care se înalţă, pînă în pod, măreţe turnuri săpate în întregime. Pe mal, o baltă cu apă crista-

[1] Denumim astfel întregul arc vestic al Carpaţilor, începînd de la Dunăre şi pînă la Someş, în cadrul cărora Munţii Apuseni constituie doar subunitatea cuprinsă între văile Mureşului şi Someşului.

www.cimec.ro
https://www.biblioteca-digitala.ro

lină cuprinsă în albie de alabastru; de la marginile ei, de jur împrejur, se întinde pe faţa apei o dantelă de sticlă desfiratâ şi pe fund stau grămadă mărgele argintii..."[1].
Sate risipite, adăposturi şi colibe, case de vînătoare, nenumărate stîne, mori de apă pe pîraiele viguroase şi mai ales păienjenişul potecilor bătute de turme dau nota specifică, de veche umanizare, a masivelor muntoase, la care noul se adaugă prin locuinţe şi cabane spaţioase şi bine amenajate, staţiuni de odihnă, funiculare, staţiuni meteorologice, marcaje turistice, complexe sportive, exploatări miniere, şosele bine întreţinute etc.
Şi, peste tot în rama muntoasă, capriciile prăbuşirilor tectonice, barajele vechilor revărsări de lavă, acţiunea de eroziune a apelor au creat minunate depresiuni, uneori largi ca nişte adevărate „ţări", aşa cum li se mai spune (Ţara Maramureşului, Ţara Dornelor, Ciuc, Ţara Bîrsei, Ţara Loviştei, valea Jiului, Ţara Haţegului, Ţara Almăjului, Brad, Beiuş, Ţara Moţilor); alteori mărunte, dar ospitaliere aşezărilor (Glod, Bilbor, Borsec, Întorsura Buzăului, Rusca Montană, Almaşu Mare, Băiţa, Trascău etc.), care formează porţiunile cele mai bune de locuit ale Carpaţilor şi reprezintă străvechi nuclee de populare, cu urme de viaţă neîntreruptă, din comuna primitivă şi pînă astăzi. Aici, în aceste depresiuni se păstrează, mai bine ca oriunde, toată comoara de folclor şi artă populară, care a dus de mult peste hotare faima poporului romîn.
Fiecare dintre cele trei ramuri ale Carpaţilor romîneşti are, aşadar, caracteristicile ei proprii.

Carpaţii Orientali

Acest lanţ muntos care ocupă cea mai mare întindere (53 000 km², adică mai mult de jumătate din teritoriul muntos al ţării noastre) intră în ţară la graniţa de nord şi ţine pînă la valea Prahovei. În partea lor nordică au o înfăţişare semeaţă, cu creste de peste 2 000 m înălţime, cu păduri falnice de molid pe povîrnişurile repezi, ceea ce explică denumirea locală de *Carpaţii Păduroşi ai Maramureşului*, sau de Cernahora (munţii negri). În părţile acelea cad ploi bogate şi constituie una dintre „casele de apă" ale Carpaţilor, de unde-şi trag obîrşiile multe rîuri mari (Tisa, Prutul şi Ceremuşul pe teritoriul sovietic, Vişeul şi afluenţi ai Bistriţei Aurii pe teritoriul ţării noastre). Norii învăluie aproape neîntrerupt piscurile cele mai înalte, iar ploile se cern mereu, cu scurte întreruperi de cer senin. Intrînd în ţara noastră, crestele acestor munţi mai scad în înălţime, păstrîndu-şi însă înfăţişarea de munţi falnici, cu deosebire spre apus, către depresiunea largă a Maramureşului, unde culmea principală a munţilor este străjuită de un al doilea şir de vîrfuri înalte (Farcăul 1 961 m, Toroiaga 1 939 m), izolate unul de altul prin văi adînci, ceea ce le dă o aparenţă mai semeaţă chiar decît a culmii principale. La capătul lor sudic s-au pus în exploatare în anii regimului democrat-popular zăcăminte bogate de metale neferoase.
Ca un zid alpin se înalţă la sudul Maramureşului *masivul Rodnei*, cel mai înalt din întregul lanţ al Carpaţilor Orientali, ce atinge, în vîrful Pietrosul,

[1] Emil Racoviţă, *Speologia. O ştiinţă nouă a străvechilor taine subpămînteşti*, Cluj, 1927.

www.cimec.ro
https://www.biblioteca-digitala.ro

2 305 m. De pe acest pisc semeț se desfășoară o largă panoramă spre toate zările. Impresionantă apare culmea principală: un șir de piscuri ascuțite, înșirate într-un uriaș zigzag de piatră golașă ce se alungește pe cîteva zeci de kilometri dînd din depărtare înfățișarea zimțată a unei lame de ferăstrău. Ghețarii care au sălășluit pe culmile acelea înalte în perioada cuaternară au mușcat adînc în duritatea rocilor cristaline, îngustînd crestele și creînd o mulțime de circuri glaciare, cu deosebire pe povîrnișul nordic. Unele dintre acestea adăpostesc apele limpezi ale unor lacuri alpine de o rară frumusețe (Lala, Buhăescu). În timpul iernii, cînd muntele întreg se îmbracă în mantia albă a zăpezilor, contrastul dîndu-l doar cenușiul stîncilor, povîrnișurile verticale ori verdele-întunecat al pădurii de molid, se reproduce vremelnic imaginea din vremurile cuaternare cînd ghețarii încununau crestele. Vara însă, pajiștile alpine îți oferă o adevărată desfătare prin mulțimea culorilor în care predomină, peste verdele tare al ierburilor, roșul-violaceu al pîlcurilor de rododendroni, albastrul intens al gențianei, totul scăldat în potopul razelor tari ale soarelui.

Fără să vrei, privirea îți alunecă spre nord, unde jos, la poalele Rodnei, își răsfață plaiurile domoale, într-un relief colinar, întinsa depresiune a Maramureșului, una dintre cele mai pitorești regiuni ale țării, unde sălășluiesc maramureșenii, oameni mîndri, neîntrecuți în muncile de exploatări forestiere și adevărați artiști în privința arhitecturii și sculpturii în lemn — dovadă stau casele cu pridvoare și porțile sculptate cu măiestrie.

Din culmea întunecată de păduri a Munților Maramureșului, care încadrează depresiunea spre nord, își culeg obîrșiile pîraiele furtunoase (Vaserul, Cisla, Ruscova) în unda cărora trec săgețile vii ale lostrițelor, singura regiune a țării unde acești lacomi, dar neprețuiți pești, s-au păstrat mai numeroși, cîte un exemplar depășind uneori 8—10 kg greutate.

Depresiunea, privită de pe Pietrosul Rodnei, îți apare în toată splendoarea sa, cu o largă desfășurare a colinelor îmbrăcate în nesfîrșite livezi de meri și pruni, cu luciul argintiu al celor două rîuri surori: Vișeul și Iza, cu sate străvechi și cu tot mai multe construcții noi, cu Sighetul, orașul principal, ale cărui întreprinderi industriale s-au înmulțit în ultimii ani, cu modernul complex sportiv și turistic de la Borșa, cu nenumărate izvoare minerale, cu însemnate bogății de sare, minereuri complexe, lemn, vite cornute de rasă superioară și, în sfîrșit, cu un ritm intens de muncă în care s-au angrenat toți maramureșenii, pentru a șterge definitiv urmele trecutului.

La partea sud-vestică, Depresiunea Maramureșului se închide printr-un lanț de munți mai scunzi, formați din lave vulcanice, prezentînd în profil forme ascuțite de clăi sau de spinări rotunjite, de unde și denumirea de „măguri" a unora dintre acești munți: Oaș, Gutîi, Țibleș. Filoane bogat mineralizate străbat roca eruptivă în toate direcțiile, iar exploatările de metale neferoase se leagă mai ales de latura de la Baia Mare — Baia Sprie, unde minerii scot din adîncuri cupru, plumb, zinc, aur și argint.

O însemnată zonă de răspîntie în partea de nord a Carpaților Orientali o constituie *Depresiunea Dornelor*, largă și unitară, o adevărată țară, la înălțimea de 800 m, avînd un relief puțin proeminent, văi largi, pe alocuri mlăștinoase cu „tinoave", în care dospește cărbunele cel mai nou, turba. Din acest ținut neted, acoperit cu frumoase fînețe, cu pîlcuri de molizi tineri care-și înalță

www.cimec.ro
https://www.biblioteca-digitala.ro

viguros săgeţile vîrfurilor lor ascuţite spre cer, drumurile apucă pe văi ori pe culmi puţin înalte, spre toate direcţiile: peste Tihuţa şi munţii scunzi ai Bîrgăului treci spre Năsăudul şi Bistriţa ardeleană; în sus, pe valea Bistriţei Aurii şi prin pasul înalt al Prislopului, ajungi în Maramureş; urcînd în serpentine uşoare pe culmea Mestecănişului, după ce-ai lăsat în urmă peisajul asemănător cu cel elveţian de la Iacobeni, ai spre răsărit privelişte de valuri împietrite şi paralele ale *Obcinelor Bucovinei*, despărţite unele de altele prin văi largi cu şiruri de sate, cu fîneţe ori mănăstiri voievodale, cu ziduri de cetate ascunse sub cetina codrilor de molid (Voroneţ, Moldoviţa, Humorul, Putna...), monumente istorice de veche artă românească, cu minunate incrustaţii în lemn şi cu vestite picturi în frescă. Treci pe rînd prin depresiunile de pe valea Moldovei (Cîmpulung, Gura Humorului) pentru a ieşi la loc deschis unde străjuieşte vechea capitală a Moldovei, Suceava, în care, alături de zidurile sure ale cetăţii şi construcţiilor de sute de ani, se înalţă acum un oraş nou, frumos, prosper, cu mari uzine şi fabrici.

De la Dorna, pe Bistriţa în jos, valea se strînge în nişte chei înguste, la Toance, unde apele se învolburează în repezişuri periculoase prin care numai plutaşii încercaţi se încumetă să treacă spre Broşteni şi mai la vale spre limpezimea apelor albăstrui ale marelui lac de acumulare al hidrocentralei „V.I.Lenin". Depresiunea Dornelor se deschide astfel tocmai în inima munţilor, unde Carpaţii Orientali au cea mai mare lăţime şi masivele cele mai înalte, ce se apropie sau trec de 2 000 m înălţime (masivul Rodnei la nord, masivul Călimani la sud, Giumalăul la est, Munţii Bistriţei la sud-est). În fundul acestei depresiuni, printre sate mari, la răspîntia drumurilor de care am pomenit, se află frumoasa staţiune balneară Vatra Dornei, cu izvoarele ei tămăduitoare şi cu aerul ei curat, ozonat. În jur se întind localităţile miniere (Şaru Dornei, Iacobeni, Cîrlibaba...) şi noile unităţi industriale care prelucrează lemnul preţios al molizilor sau dau produse lactate recunoscute prin calitatea lor.

„Acest ţinut de munţi are frumuseţea lui proprie... Un peisaj răcoros, cu forme largi, lăsîndu-ţi impresia de solemnitate, accentuată prin vuietul adînc al pădurii de brad, în care uneori îţi pare că auzi încă tropotul zimbrilor. Tot ţinutul răsună de izvoare, unele coborînd tocmai din căldările glaciare de pe Rodna sau Călimani. Munţii întregi picură şi cîntă. Un abur uşor învăluie cuprinsul într-o lumină de vis, ca şi cum l-ai privi printr-un opal. Chiar pe cer senin, conturele sînt estompate în linii ca de fum, iar ierburile grele de rouă îţi ajung pînă la piept. O frumuseţe pură, rece, şi totuşi zîmbitoare, care te face să înţelegi de unde au putut ieşi surprinzătoarele icoane de pe pereţii externi ai bisericilor vechi bucovinene, în care pe fondul alb predomină verdele şi un albastru divin ca al lui Fra Angelico. Numai un popor de păstori munteni, al unui ţinut cu lumina învăluită în abur, a putut născoci o astfel de minune artistică, socotită astăzi ca una din cele mai alese realizări artistice populare ale Europei"[1].

Cu masivul *Călimanului* începe un alt şir vulcanic — Călimani, Gurghiu, Harghita — ce se desfăşoară spre sud pînă dincolo de Tuşnad. Spre deosebire de şirul vulcanilor maramureşeni, aceştia sînt mai înalţi (Călimanul atinge 2 102 m în vîrful Pietrosul, Harghita 1 801 m în vîrful cu acelaşi nume) şi au

[1] G. Vâlsan, *Pămîntul românesc şi frumuseţile lui*, pp 15 şi 16.

www.cimec.ro
https://www.biblioteca-digitala.ro

rămas cu craterele aproape întregi. Sînt vreo 7 cratere mai mari, unele de 10 km diametru, altele şi mai mari, cu marginile rupte de apele curgătoare. Numai unul, pe Muntele Ciumatul — cel mai sudic vulcan din acest şir—, a strîns apele din izvoare şi din ploi, formînd un lac pe cît de neaşteptat, pe atît de pitoresc, cunoscut sub numele de lacul Sf. Ana. Toţi vulcanii aceştia sînt stinşi de mult. În vremea terţiară însă erupţiile lor erau de mari proporţii şi au durat mii de ani. Apoi s-au potolit, iar astăzi nu mai emană decît unele gaze care mineralizează izvoarele, dînd minunatele borvizuri întîlnite la tot pasul în părţile acelea. Pe lava răcită a acestor munţi se înalţă în prezent falnice păduri de molid şi fag. Piatra dură (andezite şi bazalte) este o altă bogăţie, alături de lemn. Ba pe alocuri ies la iveală minereuri de fier (la Lueta, Filia, Herculean), de cupru (la Bălan şi Sîndominic) şi caolin. Peste pasuri de culme, cum este cel de la Vlăhiţa (970 m), ori prin defilee joase, cum este cel de pe valea Mureşului, între Topliţa şi Deda, ori cel de pe valea Oltului, de la Tuşnad, pătrunzi într-o zonă de depresiuni largi, închise între munţii vulcanici la vest şi munţii de încreţire ai Moldovei, la est. Sînt acolo două depresiuni mari: *Giurgeul* şi *Ciucul*. Pe vremuri, pînă pe la începutul cuaternarului, stăpîneau aici apele unor lacuri enorme, pe fundul cărora s-au depus nisipurile şi pietrişurile cărate de rîuri din munţii de pe margini. Apoi apele s-au scurs, fundul depresiunilor rămînînd neted, la înălţime de 700—800 m. Depresiunea de la nord, Giurgeul, este drenată de Mureşul superior, ce-şi tîrăşte leneş apele pe o albie slab înclinată. Numai după ce trece de Topliţa, apele acestui rîu se înviorează, întinerese parcă în cuprinsul defileului, devenind repezi şi înspumate, pot purta pe ele plute. Prin depresiunea de la sud — Ciucul — curge Oltul, care pare un rîu în miniatură, ce se pierde parcă în orizontul larg al depresiunii; mai apoi, cînd trece printre munţi, aproape de Tuşnad, se zoreşte şi el, se frămîntă printre stînci, face repezişuri.

La acea înălţime la care sînt situate „cîmpurile" celor două depresiuni, clima este rece şi ploioasă. Între culturile agricole, mai adesea întîlneşti ovăzul, secara, cartoful şi pe alocuri inul, care pot da o producţie ridicată. Fîneţele sînt însă bogate şi alcătuiesc principala bază furajeră pentru creşterea animalelor. Bogăţia cea mai mare o constituie însă pădurile; fabricile de cherestea sînt dese, iar Combinatul pentru prelucrarea superioară a lemnului de la Gălăuţaş arată noua orientare a acestei ramuri industriale.

Spre răsărit se înalţă *Munţii Moldovei*, alcătuiţi din şiruri de munţi de înălţime şi structuri diferite (în partea apuseană, şisturi cristaline, mai ales în Munţii Bistriţei, iar la partea răsăriteană şi sudică, munţi mai mărunţi, din roci sedimentare). Văi largi cum sînt valea Bistriţei sau a Trotuşului, mici depresiuni cum sînt cele de la Bilbor şi Borsec fragmentează aceşti munţi în care s-au cuibărit satele. Ba, încă, în depresiunile mai mari, cum este cea de la Comăneşti, cu exploatările ei de cărbune brun, satele se îndesesc ca într-un ţinut de dealuri. Valurile munţilor scad în înălţime de la nord spre sud şi de la apus spre răsărit. Ultimele valuri de munţi, spre est, abia dacă trec de 1 000 m (Stînişoara, Goşmanul...).

Uriaşul acestor munţi este *Ceahlăul* care, deşi nu atinge nici 2 000 m (1 904 m), prin pitorescul său, prin legendele sale, prin minunatul lac de acumulare care sclipeşte în soare ca o panglică azurie, şerpuită pe valea Bistriţei, este muntele cel mai căutat de turişti şi cel mai îndrăgit de moldoveni.

www.cimec.ro
https://www.biblioteca-digitala.ro

Ceahlăul, muntele cel mai îndrăgit de moldoveni

Ceahlăul! Însăşi sonoritatea numelui îţi sugerează parcă înfăţişarea mîndră a acestui masiv care se impune faţă de culmile mai joase din jur, faţă de înşiruirea de dealuri domoale ale Subcarpaţilor şi mai departe, spre soare-răsare, faţă de plaiurile pline de lumină ale Podişului Moldovenesc. De-acolo de departe, din vecinătatea undei liniştite a Prutului, de pe dealurile Iaşului, în zilele senine de vară, Ceahlăul poate fi văzut cu ochiul liber, străjer neclintit şi credincios, de milenii, dominînd întreaga Moldovă. Căci de pe Panaghia sau Toaca, sau de pe brîiele de piatră ale Ocolaşului Mic şi Mare, dacă ai avea ochi ager de vultur, ai putea cuprinde, dintr-o singură privire, întreaga panoramă a Moldovei.

Primele priviri, înfiorate parcă de adîncimea abisurilor, le arunci către fundul întunecat al celor două sălbatice văi, care limitează masivul Ceahlău, spre

https://www.cimec.ro/Biblioteca-digitala.ro

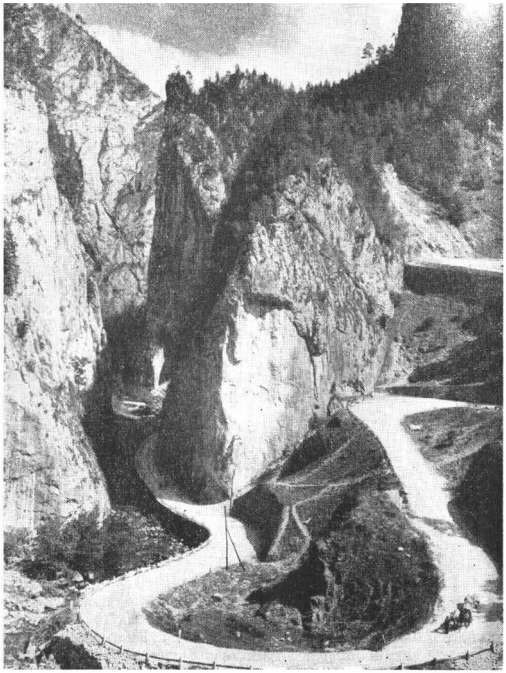

Frumoasele chei ale Bicazului

nord şi spre sud: Bistricioara şi Bicazul, luîndu-se parcă la întrecere prin pitorescul lor fără seamăn. Bicazul iese totuşi biruitor şi, prin măreţia cheilor sale săpate în calcare, depăşeşte în frumuseţe pînă şi cea mai înflăcărată imaginaţie. Către izvoare, un capriciu al naturii — o prăbuşire masivă de stînci — i-a zăgăzuit, cu mai mult de 100 de ani în urmă, unda învolburată, prilejuind naşterea Lacului Roşu, a cărui oglindă lucie este străpunsă şi astăzi de sulițele trunchiurilor uscate ale vechii păduri de molid, invadată de ape.

Către vărsare, acolo unde Bicazul îşi dăruieşte apele Bistriţei, un alt zăgaz — de astă dată o construcţie a miinilor harnice şi iscusite ale miilor de oameni — a pus stavilă Bistriţei şi a dat naştere celui mai mare lac de baraj din ţara noastră. Peste 30 km lungime, peste un miliard metri cubi

https://www.cimec.ro/ Biblioteca digitala.ro

de apă și o putere instalată de 210 000 kW ai hidrocentralei „V. I. Lenin" de la Stejaru, pe care o alimentează, acestea sînt cele cîteva cifre care sugerează, foarte lapidar, una dintre cele mai impresionante construcții ale socialismului din patria noastră.

Iar Bicazul, pînă mai ieri un sat care își păstra încă pitorescul său bucolic, este astăzi un veritabil oraș modern și luminos, străjuit de barajul hidrocentralei într-un capăt și de turlele mereu fumegînde ale modernei fabrici de ciment, în celălalt.

Peste tot în acești munți ai Moldovei apar înnoirile aduse de constructorii socialismului, care dau la iveală resursele nefolosite, punînd la lucru energii care dormitau în adîncul pămîntului, ori în apele rîurilor. Marea hidrocentrală de la Stejaru fiind terminată, s-a trecut la construirea altor 10 baraje, tot pe Bistrița, dar mai în avale (la Vaduri, Roznov etc.). S-au deschis mine noi (de neferoase la Leșu Ursului, de baritină la Obcina Voronețului), s-au înălțat mari unități industriale (ciment la Bicaz, prelucrarea lemnului la Vaduri, termocentrală la Comănești, rafinărie de petrol la Dărmănești și multe altele), au apărut orașe noi și s-au înfrumusețat stațiunile balneoclimaterice. Slănicul Moldovei, Borsecul sînt printre cele mai frumoase stațiuni ale țării.

La curbura Carpaților, unde s-a produs în vremuri geologice o scufundare de mari proporții a culmilor, șisturile cristaline dispărînd în adîncuri, munții sînt mai scunzi, doar în puține locuri trecînd de 1 700 m. Mai mult încă, masivitatea munților este acolo întreruptă printr-o largă depresiune interioară, una dintre cele mai mari ale Carpaților românești — Depresiunea Brașovului. Datorită ei pare că munții sînt strangulați, în acea porțiune, la maximum.

În partea de nord, depresiunea este închisă de niște munți mici, izolați unul de altul prin culoare largi, prin care Oltul se strecoară în zigzag: Perșanii (1 105 m în vîrful Cetățuia), Baraoltul (1 018 m în vîrful Gurgău) și Bodocul (1 240 m în vîrful Omeagu). Nu numai că sînt scunzi și izolați unul de altul, dar mai cuprind și mici depresiuni (cum este cea de la Vîlcele, care are bogate izvoare minerale, ori cea de la Baraolt, cu zăcăminte de lignit), ceea ce fragmentează și mai mult acești munți. Satele se întind astfel pînă sus, pe culmile lor prelungi.

Spre sud, munții sînt ceva mai înalți (Munții Vrancei ating 1 783 m în vîrful Goru, Penteleul se înalță pînă la 1 773 m, Siriul, cu un frumos lac sub creastă, culminează la 1 664 m) iar la capătul lor de vest trec chiar de 1 900 m, cum e *Ciucașul* (1 956 m) atît de pitoresc datorită formelor ciudate pe care le iau stîncile de calcar și de conglomerate, cînd ca niște turnuri izolate, cînd ca niște coșuri defunate (Tigăile). Printre aceste culmi muntoase, văile — între care Buzăul și afluenții lui au înaintat mult spre obîrșii — deschid trecători lesnicioase între Muntenia și Depresiunea Brașovului. Unele dintre ele, cum este cea de la Bratocea, au avut un rol însemnat în secolele trecute, înainte de a se fi construit calea ferată și șoseaua de pe valea Prahovei.

Priveliștile din acești munți sînt de un pitoresc mai blînd. „În jurul nostru — scria Vlahuță în România Pitorească — ieșind din văi, codrii de brad se agață de stînci. Pe deasupra lor ochii scapătă departe în largul zărilor. Spre miazănoapte s-alungă șirul nesfîrșit de măguri, ca valurile unei mări. Falnic și luminos se ridică în fund blîndul rege al înălțimilor, vestitul Penteleu, cu cele mai grase pășuni, cu cele mai încîntătoare și mai bogate plaiuri

www.cimec.ro
https://www.biblioteca-digitala.ro

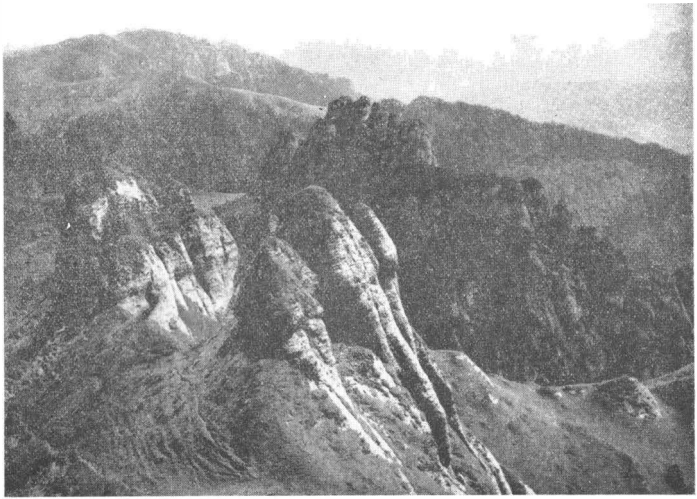

Vedere din Ciucaș — Cetatea Tigăile Mari, în fund Zăganul

din tot cuprinsul Carpaților noștri. Din podișuri moi, tărăgănate, pare că-l vezi cum crește, cum se desface în sus, puternic și singur, lămurindu-și fruntea boltită pe albastrul cerului, împingîndu-și spinarea rotundă, gigantică, spre munții Ardealului"[1].

Spre marea Depresiune a Brașovului se mai înșiruie, izolați unul de altul, cîțiva munți căutați de turiști pentru pitorescul lor. Între ei mai cunoscuți sînt: *Cristianul Mare* (Postăvarul de 1802 m), pe care poți urca cu telefericul pînă aproape de vîrf, avînd în toate laturile priveliști de neuitat, și *Piatra Mare* (1844 m) cu abrupturi amețitoare de calcar, cu gîtlejuri carstice („șapte scări") prin care urci pe scări metalice și cu o mică zonă alpină deasupra. Sînt locurile cele mai apropiate de turism ale Brașovului.

Depresiunea Brașovului, întinsă cîmpie intramontană formată prin scufundarea scoarței pămînteștí și prin sedimentare îndelungată, de la sfîrșitul erei terțiare pînă la începutul cuaternarului, este netedă, cu variate culturi agricole, cu drumuri rectilinii, astfel că nici n-ai crede că te afli la 500—600 m altitudine. Doar pe margine, și mai ales pe cea sudică, se ivesc mici coline alcătuite din îngrămădirile de pietrișuri și aluviuni aduse de rîuri din munte. E atît de unitară, încît justifică denumirea de „țară" a unora din sectoarele

[1] A l. V l a h u ț ă, *Romînia pitorească*, Editura Tineretului, București, 1958, p. 96.

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

sale consemnate în documentele de prin secolul al XIII-lea (Țara Bîrsei, Trei Scaune).
Nu numai datorită altitudinii la care se află, dar mai ales fenomenului climatic din perioada anotimpului rece cunoscut sub numele de inversiune de temperatură (cînd aerul rece de pe munții înalți de la sud se deplasează cu viteză spre fundul depresiunii unde dă geruri puternice, în vreme ce pe vîrfurile munților se așază un aer mai călduțel), temperatura e coborîtă. La Bod s-a înregistrat cel mai mare ger din întreaga țară (—38,5°). Dacă grîul se coace mai anevoie, în schimb cartoful, sfecla de zahăr, ovăzul și secara, care preferă o climă mai răcoroasă, cresc în voie dînd rod bogat. Satele au înfățișare de orășele, cu casele aliniate de o parte și alta a străzilor, lipite una de alta prin zidurile lor și adesea înălțate cu etaje. Mai toate au fabrici și uzine: metalurgice, de produse chimice, de materiale de construcție, de textile și alimentare. La o mare răspîntie de drumuri s-a dezvoltat, încă din secolul al XIII-lea, Brașovul, mai întîi ca o cetate puternică, renumită prin meșteșugurile sale, iar în vremurile din urmă ca un oraș industrial de prim ordin. Crescînd repede în anii puterii populare (131 172 locuitori în anul 1962), a ajuns al patrulea oraș al țării, iar prin construcțiile ce se înalță acum, și unul dintre cele mai frumoase, cu împrejurimi pline de pitoresc.

Carpații Meridionali

Încadrați de valea Prahovei spre est și de cele două coridoare tectonice (Timiș-Cerna și Bistra-Strei) spre vest și nord-vest, Carpații Meridionali abia depășesc în suprafață 15 000 km², ceea ce reprezintă 14,2% din întinderea totală a munților țării. Sînt, în schimb, mult mai unitari. Altitudinea maximă atinge 2 543 m în vîrful Moldoveanul din Făgăraș. Depășesc 2 500 m și piscurile Omul (2 507) din Bucegi, Negoiul (2 535), Vînătoarea lui Buteanu (2 508) din Făgăraș (e vorba de înfățișarea vînătă a stîncilor, și nu de vreo vînătoare vestită, așa cum s-ar deduce din transcripția greșită, pe unele hărți, a adevăratei denumiri a muntelui), Parîngul Mare (2 518) din Parîng, Peleaga (2 509) din Retezat. Cele mai multe dintre culmi sînt cuprinse între 1 200 și 2 000 m, iar dispoziția lor este radiară. Sînt caracteristice nodurile orografice care îndeplinesc și funcția de noduri hidrografice (Parîng, Godeanu). Depresiunile sînt puține la număr, dar bine conturate. Lipsesc aproape complet trecătorile de culme și sînt rare cele de vale. Glaciația a fost masiv reprezentată în cuaternar, atît pe versanții nordici cît și pe cei sudici, în Retezat, Parîng, Făgăraș, Bucegi. Ca urmare directă, au o extensiune deosebită văile glaciare (unele ating pînă la 10 km lungime), circurile glaciare și cele peste 150 de lacuri de circ. Omogenitatea petrografică dă uniformitate de aspecte morfologice. Relieful carstic este caracteristic în Bucegi, Piatra Craiului și sporadic în grupele Godeanu, Parîng. Pe înălțimile muntoase apar din loc în loc suprafețe aproape netede, sub forma unor poduri largi, acoperite cu pășuni naturale pe care din primăvară și pînă în toamnă hălăduiesc turmele de oi.
Depresiunile sînt mult mai puține și mai reduse în suprafață (Loviștea, Petroșani) ca în Carpații Orientali; în schimb masivitatea acestor munți este mult mai mare. Ei se despart în patru mari grupe: Bucegii și Făgărașul la

www.cimec.ro
https://www.biblioteca-digitala.ro

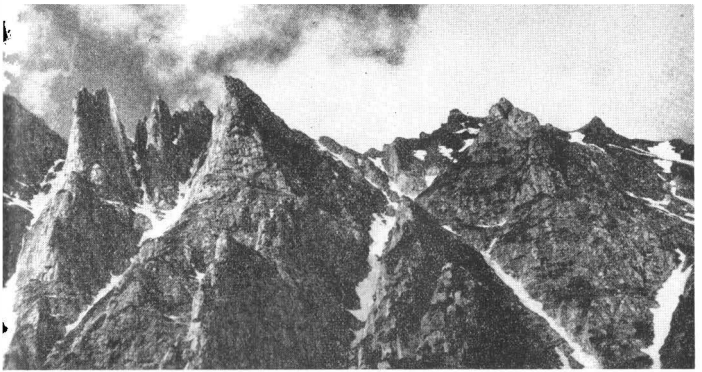

Colții Morarului — Munții Bucegi

est de Olt, Parîngul și Godeanul la vest de această vale transversală și principală trecătoare a Carpaților Meridionali (350 m la Turnu Roșu, 230 m la Călimănești).

Grupa Bucegilor cuprinde un complex de munți în care intră Bucegii propriu-ziși și masivul *Leaota*. Primii sînt alcătuiți din conglomerate calcaroase pe fundament cristalin, ceilalți în întregime din roci cristaline. Deosebirea de rocă se răsfrînge pregnant în formele de relief. Abrupturi amețitoare, cum e cel dinspre valea Prahovei, chei, cum sînt cele ale Tătarului, Zănoagei, Orzei, de pe Ialomița superioară, stînci ruiniforme și peșteri, cum e cea a Ialomiței (și aici e nevoie de o rectificare, căci peștera e pe valea Ialomiței și nu a Ialomicioarei), caracterizează Bucegii, în vreme ce formele greoaie, culmile rotunjite și văile înguste caracterizează masivul Leaota, alcătuit din roci cristaline, mai monoton astfel și mai puțin pitoresc decît cel dintîi.

Partea cea mai înaltă a Bucegilor, vîrful Omul (2 507 m), pare o gigantică piatră de hotar. În jurul lui se desfac cinci văi adînci, ca niște despicături în scoarță: sînt văi formate de ghețarii cuaternari. Lărgimea orizontului deschide o panoramă unică. În jur, se etalează suprafețe netede, brîie de calcar, mărginite de abrupturi impresionante, veritabile pietre de încercare pentru alpiniști. Întregul masiv, de o frumusețe unică, poate fi străbătut relativ ușor, căci de la o cabană la alta nu faci uneori decît o oră sau două. Și în mai toate cabanele de aici găsești confortul orașelor de jos: lumină electrică, gaz metan, muzică, mîncare caldă. Valea Prahovei cu toată salba de stațiuni climatice: Predeal, Azuga, Bușteni, Sinaia, pe care le poți admira mai ales de pe Caraiman, îți oferă o adevărată lume de basm. Lacul de baraj de la Scropoasa dă peisajului o notă deosebită, cu suprafața sa lucie, în care se oglindesc pereții de calcar sau versantele împădurite ale munților.

Iată cum descrie geograful G. Vâlsan acest masiv: „Bucegii! cît de uriași sînt! Nici verzi, nici albaștri, nici cenușii, ci îmbinarea acestor culori — un

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

brocart vechi cusut foarte delicat, căruia soarele şi vîntul i-au smuls tonurile vii, lăsîndu-i nuanţe aşa de fine, că e o adevărată mîngîiere a ochilor. Şi bine am zis că seamănă a brocart, căci au aceleaşi falduri ţepene, aceeaşi îngrămădire de stofă grea şi scumpă. Singura notă strălucitoare în tablou e o zdreanţă de zăpadă albă care se prăvăleşte, sfîşiindu-se parcă de fiecare colţ de stîncă, printr-o despicătură uriaşă din vîrful «Omului», pînă aproape de culmea dealurilor care-i ascund temeliile..."[1].

La nord-vest de culoarul Bran-Rucăr, poartă de străveche circulaţie între Transilvania şi Muntenia, se trece brusc de la peisajul cu forme domoale de relief al acestuia la culmea impozantă a Pietrei Craiului, care urcă pînă la 2 239 m, sfidînd înălţimile cu creasta sa dantelată, ai cărei pereţi prăpăstioşi sînt tiviţi de întinse ghirlande de grohotişuri. Nu e de mirare de ce, în ciuda greutăţilor de ascensiune, este totuşi aşa de căutată de turişti, care îşi încearcă aici iscusinţa şi curajul. Prin structura sa geologică (predominanţa absolută a calcarelor) aparţine Bucegilor; prin poziţie (e situată la vest de culoarul Bran-Rucăr) se ataşează Făgăraşului. Despre povîrnişul apusean al acestui munte, un mare cunoscător al peisajului românesc — I. Simionescu — scria: „E cea mai măreaţă priveliştе asupra unei văi adînci din cîte se pot admira în Carpaţii noştri, mărginită de peretele prăpăstios al muntelui cu capetele păturilor de calcar rupte. Doar caprele negre se pot căţăra pe ele, spre a se urca din această parte, sus, spre muchе. Atmosfera macină mereu piatra, care curge ca din gîrliciul morii, pe acelaşi jgheab pînă jos. E «Moara Dracului», minunată numire dată de popor. În fund e valea, — imagine a vestitelor canioane din Colorado. Dincolo de ea începe oştirea mîndrelor şiraguri de munţi făgărăşeni, cu cele două gurguie uriaşe: Iezerul şi Păpuşa. Liniştе de genune în jur..."[2].

Culoarul Bran-Rucăr, înalt de peste 1 200 m, este o zonă muntoasă mai joasă şi desparte grupa Bucegilor de cea a Făgăraşului. Este un loc de trecere folosit din vremuri străvechi, între Braşov şi Ţara Românească. În epoca feudală, drumul era întărit cu cetăţui şi castele cum e cel de la Bran, transformat în muzeu, sau cel de la Podu Dîmboviţei, ruinat mai de multă vreme.

Munţii Făgăraşului se înalţă ca un zid uriaş, cu creastă zimţată ca o lamă de ferăstrău la peste 2 000 m altitudine şi reprezintă partea cea mai înaltă şi cea mai „alpină" din Carpaţii româneşti, atingînd în vîrful Moldoveanul 2 543 m. La începutul verii, cînd zăpezile persistă încă pe vîrfuri, par şi mai măreţi. Crestele dantelate, flancate de nenumărate căldări glaciare, îţi sugerează asemănarea cu peisajul Alpilor elveţieni. Doar gheţarii lipsesc, dar prezenţa lor de altădată, din cuaternar, se deduce din mulţimea lacurilor glaciare (Bîlea, Capra, Urlea, Podragul, Podrăgelul, Călţunul, Avrigul etc.), din fundul teşit al văilor, din îngrămădirile haotice de morene, din stîncile scrijelate sau şlefuite. Versantul nordic al culmii făgărăşene e atît de abrupt, încît, pe numai 10 km distanţă, domină spaţiul depresionar de la poalele sale, cu circa 2 000 m. Nenumărate pîraie viguroase coboară grăbite pentru a ajunge la Olt, care le culege abia după ce s-au domolit în şesul neted, uşor înclinat, al Depresiunii Făgăraşului sau Ţării Oltului, cum i se mai spune din îndepărtate vremi.

În partea de sud, apare o culme ceva mai joasă, fragmentată de ape. Aproape de Olt este Muntele *Cozia* (1 677 m). Între Topolog şi Argeş, Muntele *Frunţi*.

[1] G. Vâlsan, *Povestea unei tinereţe*, Bucureşti, 1924

[2] I. Simionescu, *Tinere, cunoaşte-ţi ţara*, Bucureşti, 1939.

www.cimec.ro
https://www.biblioteca-digitala.ro

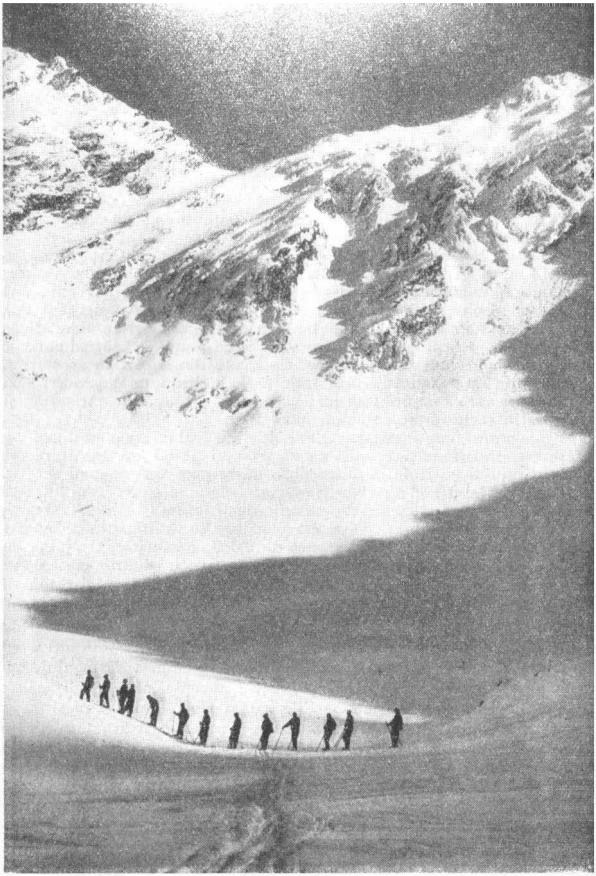

Iarna în circul Bîlea — Munții Făgărașului

https://www.cimec.ro/ Biblioteca digitala.ro

În continuare se individualizează, tot izolat, masivul *Ghițu*. Doar în partea răsăriteană se înalță masive tot mai măreț, cum sînt *Iezerul* (2 463 m) și *Păpușa* (2 379 m), asemănătoare vîrfurilor culmii principale, atît ca altitudine, cît și prin abundența formelor glaciare (circuri, creste, vîrfuri piramidale, grohotișuri etc.).

Întreg masivul este cercetat de turiști, dar cu deosebire creasta nordică, mai accesibilă și dotată cu cabane primitoare. De altfel partea aceea are un pitoresc deosebit: stînci golașe, unele ca niște turnuri ruinate, zănoage cu mici lacuri albăstrui ce sclipesc în lumina soarelui, culmea îngustă cu hăuri adînci pe margini creează un scenariu de neuitat.

Valea Oltului constituie cea mai de seamă străpungere a Carpaților, după aceea a Dunării, la Cazane. Are două strangulări: una la nord, unde a despicat culmea principală a munților — defileul Turnu Roșu (350 m)—, alta mai la sud, aproape de frumoasa stațiune Călimănești — defileul Cozia (230 m). Între ele valea se lărgește mult; acolo primește și-un mare afluent, Lotru, cu ape repezi pe unda cărora pot sălta plutele, căpătînd chiar lărgimea unei depresiuni intramontane, cunoscută din depărtate vremuri sub denumirea de Țara Loviștei. Bine străjuită de înălțimi, cu deschideri păzite de întăriturl ale căror urme se mai văd și astăzi, această „țărișoară" și-a putut păstra vechi forme de viață, pînă tîrziu.

Grupa Parîngului, cuprinsă între Olt și obîrșiile Jiului, are o mult mai largă desfășurare, răsfirîndu-și culmile ca un evantai pe 80 km depărtare între Novacii-Gorjului și dealurile Muereșului. Către nord-vest și nord se desfășoară culmile largi ale *Munților Șureanului* dominați de Vîrful lui Pătru (2 130 m). Spre nord-est se desfășoară culmile *Munților Cibinului*, care ating 2 245 m în vîrful Cindrelul. Către est și sud-est se răsfiră culmile munților *Lotru* și *Căpățînii* ce trec de asemenea de 2 000 m înălțime, străjuind de-o parte și de alta valea Lotrului, cu apele ei repezi, cu pădurile ei dese și cu satele rare. Către apus e partea cea mai înaltă a întregului masiv: spinarea prelungă și povîrnită, plină de circuri glaciare, a *Parîngului* care în vîrful Parîngul Mare atinge 2 518 m. În întreg grupul acestor munți se găsesc poduri întinse, la 2 000 m, cu pășuni alpine dintre cele mai mănoase din toți Carpații Meridionali. Aspectele alpine sînt mai clare în culmea Parîngului, unde urmele ghețarilor (circuri, văi cu povîrnișuri abrupte, morene), lacurile de înălțime (între care cel mai mare e Cîlcescu) și stîncile golașe dau pitorescul acestor munți. Unul dintre cele mai înalte și mai vechi drumuri din țara noastră trece peste culmi în curmeziș, la 2 000 m înălțime. Este un drum folosit de pe timpul dacilor, care aveau multe așezări întărite pe la 1 000 m altitudine.

Priveliștile ce se desfășoară de pe vîrful Parîngului se întind pînă departe, în toate părțile. De pe creștetul acestuia cuprinzi cu o singură privire întreg *Bazinul Petroșanilor*, în care se găsesc cele mai importante rezerve de cărbune ale țării, exploatate în numeroase localități. Satele de păstori de odinioară sînt astăzi orașe cu mare renume în economia națională: Petroșani, Lupeni, Vulcan, Petrila, Uricani etc. De sus, o adevărată feerie de lumini spuzite în hăurile întunecate pe care le privești înfiorat, în liniștea unei nopți senine de vară, cînd și deasupra capului sclipește puzderia de stele, îți sugerează oglindirea cerului într-un lac de smoală.

www.cimec.ro
https://www.biblioteca-digitala.ro

Urmaşii minerilor care au sîngerat în 1929 la Lupeni şi chiar unii dintre aceia sînt astăzi muncitori fruntaşi şi sfredelesc cu entuziasm măruntaiele pămîntului, pentru a scoate la lumină „pîinea industriei".

Spre sud, tot de pe Parîngul Mare sau de pe Mîndra, poţi vedea uriaşul amfiteatru al Olteniei, desfăşurat pînă departe, în lunca presărată cu lacuri a Dunării. Oltenia lui Tudor Vladimirescu din 1821, Oltenia Proclamaţiei de la Islaz din 1848, Oltenia satelor rase cu tunul în 1907 este chemată astăzi la o nouă viaţă.

Depresiunea Petroşanilor, cunoscută şi sub denumirea de valea Jiului, este îngustă şi lungă ca o suveică. S-a format printr-o prăbuşire a scoarţei. Apele mărilor care-au năpădit-o în vremuri geologice au doborît uriaşele păduri de acolo, le-au acoperit cu straturi de pămînt şi, rămînînd fără aer, s-au transformat după sute de mii şi milioane de ani în cărbuni de bună calitate, care sînt cocsificaţi, pentru industria siderurgică de la Hunedoara. Unele strate de cărbune ajung la 30 m grosime, altele doar la 3—5 m. Este cel mai bogat zăcămînt de cărbune al ţării, ceea ce a făcut ca pe un teritoriu relativ mic să se fi înghesuit aşezările numeroaselor mine, mari termocentrale cum e cea de la Paroşeni, construită în anii puterii populare, şi multe uzine fie de preparare a cărbunilor (Petrila şi Lupeni), fie pentru alte produse (fibre artificiale, materiale de construcţie etc.). Mai toate satele s-au dezvoltat în vremea din urmă, devenind oraşe. Densitatea populaţiei este de 200 locuitori pe km². Trenuri încărcate, şosele asfaltate, funiculare care circulă la înălţimi ameţitoare arată o vie activitate. Legătura spre sud, prin defileul îngust al Jiului, se realizează prin linia ferată Bumbeşti—Livezeni, construită în anii puterii populare şi prevăzută cu 32 de tunele, cu numeroase poduri, cu admirabile lucrări de consolidare a povîrnişurilor. Deschiderea acestui drum a însemnat posibilitatea unei aprovizionări directe a regiunilor din sudul ţării cu cărbune, dar a însemnat şi crearea unei principale artere de cale ferată pe direcţia meridianului, între valea Mureşului şi Munţii Apuseni pe de-o parte şi părţile Olteniei pe de altă parte.

Mai la nord, trecînd prin pasul Merişor (756 m), pătrunzi în *Ţara Haţegului*, largă depresiune între munţii Sebeş, Retezat şi Poiana Ruscăi. Golf de mare în era terţiară, depresiunea a fost sedimentată cu depuneri relativ moi, în care apele curgătoare au format un relief cu dealuri domoale, pe care se răsfaţă culturile agricole, livezile de pomi fructiferi şi numeroase sate. Din vremuri străvechi depresiunea aceasta a fost socotită o „ţară", adică o unitate naturală şi de viaţă omenească de sine stătătoare. Însemnătatea ei deosebită s-a conturat încă din vremea statului dac, care îşi avea reşedinţa aici, în Munţii Orăştiei, la Grădiştea Muncelului; şi tot aici, la poalele Retezatului, la Sarmizegetuza şi-a avut capitala Dacia Romană.

Din vremea lui Ioan de Hunedoara, neînfricatul luptător împotriva turcilor în secolul al XV-lea, se menţine minunatul castel al Huniazilor.

Astăzi Hunedoara reprezintă ca importanţă prima cetate de oţel a ţării. Combinatul siderurgic a fost refăcut, modernizat, amplificat şi îşi sporeşte cu fiecare an capacitatea de producţie.

În preajma Mureşului, Deva, cu vestita sa cetate medievală şi cu un muzeu regional foarte bogat, e un alt punct de atracţie al Ţării Haţegului, ca şi parcul dendrologic de la Simeria, pitoreştile oraşele Haţeg şi Orăştie, satele de la piciorul muntelui cu urme dacice în port şi obiceiuri, păstrate cu sfinţenie timp de aproape două milenii.

www.cimec.ro
https://www.biblioteca-digitala.ro

Grupa Munţilor Retezat-Godeanu are forma unui triunghi uriaş, cu un vîrf pe Dunăre, aproape de Orşova, cu altul la Petroşani şi cu al treilea la Caransebeş. Sînt munţi înalţi, bine individualizaţi prin zonele mai joase din jur (culoarul Timiş-Cerna la vest, culoarul Bistrei şi Depresiunea Haţegului la nord, zona subcarpatică olteană la sud). O serie de văi adînci, longitudinale, îl despart în mai multe culmi: spre sud *Munţii Mehedinţi* şi *Vilcan* mai scunde, cu frecvente iviri de calcare, cu trecători de culme; apoi dincolo de văile Cerna şi Jiul Romînesc care se apropie mult prin obîrşiile lor, *Munţii Cernei, Godeanu* (care atinge 2 290 m în vîrful Gugu) şi *Retezatu* (cu vîrful Peleaga de 2 509 m), cei mai înalţi, mai masivi şi mai pitoreşti; în sfîrşit dincolo de valea Hidegului şi a Rîului Mare, masivul mai izolat *Ţarcu* (2 190 m).

În întregul său, grupul acestor munţi, alcătuiţi în cea mai mare parte din şisturi cristaline şi granite, prezintă forme greoaie, masive. Mai mult pe văi apar calcarele care dau o mare varietate de forme şi un pitoresc rar întîlnit în alte părţi ale ţării. Spinările munţilor şi cu deosebire cea a Retezatului cuprind nenumărate urme ale dăltuirii gheţarilor de altădată: circuri glaciare cu numeroase lacuri de înălţime (între care Bucura este cel mai mare din întreg lanţul Carpaţilor romîneşti, Zănoaga, Slăveiul şi multe altele), văi cu pereţi verticali, povîrnişuri prăpăstioase cu mari grohotişuri etc.... Toate acestea fac din Retezat o adevărată podoabă de pitoresc a ţării noastre. Flora cu elemente rare şi fauna relictă au făcut să se delimiteze acolo o mare rezervaţie naturală: Parcul Naţional al Retezatului, ocrotit prin lege.

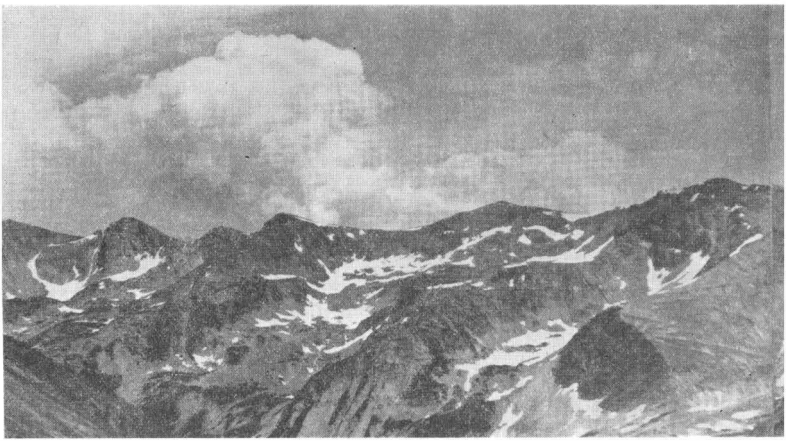

https://www.cimec.ro/ Biblioteca Digitala.ro

Aceştia constituie o ramură deosebită în sistemul carpatic. Ei închid în partea apuseană marea Depresiune a Transilvaniei — porţiunea cea mai întinsă din scufundarea centrală a Carpaţilor — şi formează un complex de masive şi culoare largi sau depresiuni, care le dau aspectul insular. Se întind de la Dunăre pînă la valea Barcăului şi cotul Someşului, despărţindu-se clar de Carpaţii Meridionali prin culoare largi de-a lungul cărora curg Timişul şi Cerna, apa Bistrei (afluent al Timişului) şi prin larga Depresiune a Ţării Haţegului. În total această ramură muntoasă are o suprafaţă de circa 34 000 km² şi se caracterizează prin scufundări inegale, ceea ce explică înălţimile diferite (dar în genere mai mici decît în celelalte ramuri carpatice) la care se află diferitele lor porţiuni: *Munţii Banatului* (între Dunăre şi culoarul Timişului) şi masivul *Poiana Ruscăi* (între Timiş şi Mureş) cu înălţimi maxime ce se apropie sau depăşesc puţin 1 400 m; *Munţii Apuseni* ce trec în cîteva vîrfuri de 1 800 m. Mai la nord, în cuprinsul Podişului Someşan, continuarea acestor munţi formează aripa cea mai puternic scufundată, doar cîteva spinări depăşind înălţimea sedimentelor în care stau îngropate, atingînd înălţimi de 700—800 m. Iată pentru ce partea aceasta nordică este socotită separat, la ţinuturile deluroase.

Complexitatea petrografică şi gradul de fragmentare tectonică sînt mai accentuate decît în Carpaţii Orientali. Munţii Apuseni sînt consideraţi

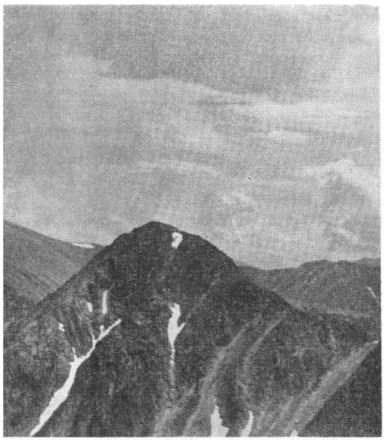

Circuri glaciare în Carpaţii Meridionali; Masivul Retezatului

https://www.cimec.ro/ Biblioteca digitala.ro

chiar ca o sinteză petrografică a arcului carpatic, în ceea ce privește constituția lor geologică. Dispoziția culmilor este în genere radiară, reliefîndu-se, ca și în munții dintre Olt și Dunăre, nodurile orohidrografice. Depresiunile pătrund în partea lor apuseană ca niște „golfuri" ale cîmpiei, largi și joase, în cuprinsul cărora se îndesesc satele, și permit extensiunea culturilor agricole pînă-n inima muntelui.

Spre deosebire de celelalte două catene carpatice, în Carpații Occidentali, cu înălțime mai redusă, ghețarii cuaternari nu și-au găsit sălaș, astfel că formele glaciare lipsesc. Se întîlnesc însă forme rezultate de pe urma persistenței îndelungate a zăpezilor și a fenomenelor de îngheț-dezgheț (forme periglaciare). Pe de altă parte însă, întinsele suprafețe de pe culme capătă o deosebit de mare extindere și forme tipice [așa sînt platformele: Farcaș-Cîrligata, Mărișel și Feneș (Florești) în Munții Apuseni; Semenic, Tomnacica și Teregova în Munții Banatului].

Răspîndirea mare a calcarelor dă forme carstice foarte variate în bazinul superior al Carașului din Semenic, ca și în culmile Trascăului, Biharia centrală, Codru-Moma, Pădurea Craiului etc.

Abrupturile apar tot în zonele calcaroase.

Eruptivul tînăr favorizează nașterea reliefului în „clăi" din Munții Metalici. Au o largă răspîndire piemonturile și glacisurile interne, din depresiuni, adevărate culmi prelungi alcătuite din pietrișuri, nisipuri și mîluri.

Munții Banatului sînt formați din două culmi principale, ce trec de 1 000 m altitudine (Semenicul și Almăjul) la partea răsăriteană și o serie de culmi scunde (între 500—700 m) în partea apuseană. *Semenicul* este culmea cea mai înaltă, atingînd 1 445 m în vîrful Piatra Goznei. Fiind alcătuit din roci tari, de șisturi cristaline, imită în mic masivitatea Carpaților Meridionali. La sud, către Dunăre, sînt *Munții Almăjului*, care culminează în vîrful Svinecea Mare, la 1 226 m. Între aceste culmi muntoase se află o depresiune întinsă numită Țara Almăjului, pe care o drenează rîul Nera. Cînd să iasă din zona deluroasă din vest, valea acestui rîu se îngustează mult, luînd forma de chei, prin care circulația este anevoioasă.

În partea apuseană apar o serie de munți mărunți (între care *Munții Locvei* de-a lungul Dunării n-au decît 796 m, iar *Munții Dognecei* doar 615 m) și depresiuni, între care cea mai caracteristică este cea de la Carașova. Munții aceștia mici cuprind însă o serie de zăcăminte minerale valoroase: huilă, fier și mangan, crom și pietre de construcție. Acolo s-a putut dezvolta marele centru siderurgic și al construcțiilor de mașini de la Reșița.

Defileul Dunării între Baziaș și Turnu Severin constituie cea mai lungă vale transversală a Europei și una dintre cele mai pitorești. Se succed una după alta patru gîtuituri, despărțite de lărgiri ale albiei în formă de bazine. În porțiunile înguste, stîncile stau povîrnite pînă-n marginea apei, care curge liniștită, cu ochiuri ce trădează anafoarele. Pe alocuri întreaga albie nu are mai mult de 150—170 m lățime, cum e la Cazanul Mare. Aproape de ieșire își face apariția frumoasa insulă Ada-Kaleh cu zidurile vechii cetăți, după care valea se zăvorăște din nou la Porțile de Fier, unde stîncile își arată colții periculoși chiar în apele fluviului.

În legătură cu formarea acestei uriașe despicături în munți, cercetătorii au presupus că ar fi fost un furt de ape (o captare) între rîurile ce curgeau spre

www.cimec.ro
https://www.biblioteca-digitala.ro

est unde era lacul Cîmpiei Romîne şi cele ce se îndreptau spre apus unde era marele Lac Panonic. Alţii au presupus că a fost acolo o strîmtoare marină, un braţ de mare, pe care Dunărea a urmat-o tăindu-şi drum spre răsărit. *Poiana Ruscăi*, izolat de ceilalţi munţi, are înfăţişarea unui masiv puternic: pare un scut uşor bombat la mijloc. Această masivitate, caracteristică şisturilor cristaline din care este alcătuit, este însă redusă de văile care-l intersectează radiar, ca spiţele unei roţi, lăsînd între ele spinări largi, pe care se întind gospodării, drumuri şi mici ogoare. Văile înguste sînt mai dificile pentru circulaţie, datorită îngustimii lor şi povîrnişurilor abrupte, tăiate de obicei în umplutura de calcare ce dau şi pitorescul acestor locuri. Înălţimea muntelui e redusă. Vîrful Padeş, cel mai înalt, abia atinge 1 378 m. Dar bogăţia în metale a acestor munţi este de mare însemnătate. În partea lui răsăriteană se exploatează principalele zăcăminte de minereu de fier ale ţării noastre; spre sud, cea mai frumoasă marmură, la Ruşchiţa, iar la partea apuseană, cercetările geologice au identificat alte minereuri bogate. La nord de defileul Mureşului se întinde partea cea mai înaltă şi mai larg dezvoltată a Carpaţilor Occidentali, cunoscută sub denumirea de *Munţii Apuseni*.

Faţă de restul Carpaţilor, Munţii Apuseni au trăsături cu totul proprii. Nu sînt prea înalţi; doar Biharia, Vlădeasa şi Muntele Mare „saltă" puţin peste 1 800 m. Domină în schimb, cu cîteva sute de metri, toate regiunile din jur, aşa că, ori de unde ar fi priviţi, dau impresia unui masiv impunător, a unei uriaşe cetăţi naturale. Dacă văile care-i străbat, în afara cîtorva excepţii, sînt sălbatice şi neprimitoare, lărgindu-se doar local, sub forma unor mici bazine depresionare, culmile sînt pe alocuri aşa de netede, încît, ajuns deasupra, te poţi crede pe un veritabil şes suspendat. Aşa se face că pîlcurile de case, aşa-numitele „crînguri", se urcă pe plaiuri pînă la 1 200—1 300 m, depăşind limita aşezărilor permanente din restul Carpaţilor. Şi tot aşa se explică prezenţa culturilor pînă la aceleaşi înălţimi; respectiv gradul intens de umanizare a acestui masiv.

Prezenţa calcarelor în zona vestică, centrală şi sudică a dat naştere unui peisaj aproape unic prin varietatea şi frumuseţea sa: chei sălbatice, peşteri cu gheţari fosili, doline de proporţii uriaşe, peşteri cu rîuri subterane, platouri ciuruite de avenuri şi doline, izvoare voclusiene etc. De aici şi interesul deosebit pentru turism în acest masiv, în care, la prima vedere, totul ţi se pare monoton, dar unde nu te mai poţi sătura admirînd pereţii prăpăstioşi din cheile Turzii, Remeţului, Aiudului, Galbinei, Ordîncuşii, frumuseţile ireale ale Cetăţilor Ponorului sau lumea aceea de forme fantastice, depuse de ape, în peşterile de la Meziad, Vadul Crişului, Pojarul Poliţei, ca şi minunatele coloane transparente de gheaţă de la Scărişoara.

Vulcanismul de pe latura sudică a generat bogăţiile în aur, argint, mercur etc., exploatate fără întrerupere, încă înainte de cucerirea Daciei de către romani şi pînă în zilele noastre. La Roşia Montană se mai pot vedea şi astăzi milenarele vestigii ale muncii supraomeneşti depuse de sclavi, pentru a culege firicelele strălucitoare de aur, măcinînd fragment cu fragment rocile deosebit de dure. Tot de pe culmea Bihorului poţi vedea spaţiile largi ale depresiunilor cantonate pe cele trei Crişuri, cu o puzderie de sate şi oraşe şi apoi şcsul întins şi bogat al Tisei, cu lanuri nesfîrşite de grîu şi porumb, cu sate mari şi frumoase, vădind belşugul şi hărnicia populaţiei.

www.cimec.ro
https://www.biblioteca-digitala.ro

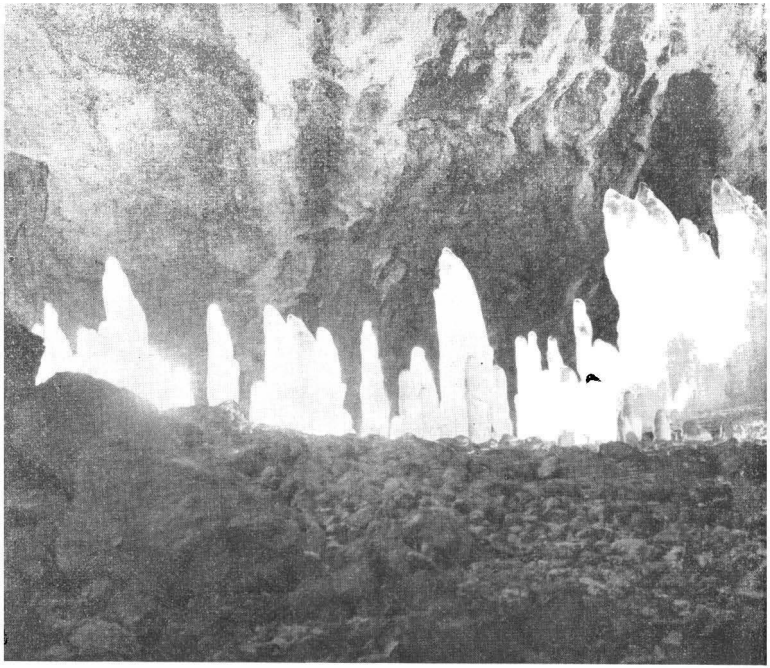

Gheţarul de la Scărişoara

Masivul Bihorului (Biharia, cum îi zic localnicii) constituie porţiunea cea mai înaltă a Munţilor Apuseni. Culmea sa e aproape netedă; doar cîteva gurguie de rocă mai tare se înalţă deasupra. Între ele Curcubăta Mare atinge 1 848 m. Platforma aceasta superioară se continuă spre nord pînă la Piatra Grăitoare, iar spre sud pînă aproape de Muntele Găina, cu vestitu-i „tîrg de fete", loc de întîlnire a locuitorilor de pe Arieş, Crişul Alb şi Crişul Negru, într-o tradiţională petrecere, în miez de iunie, prilej de schimb între produsele casnice specifice, de cîntec şi de joc. Acest impunător masiv, din care-şi trag izvoarele o mulţime de rîuri însemnate (Crişul Negru şi Alb, Arieşul, Someşul Mic) îşi datoreşte formele greoaie în primul rînd alcătuirii sale geologice, din şisturi cristaline. În prelungire spre nord are un bastion în muntele izolat, vulcanic, Vlădeasa (1 836 m), iar spre est în Muntele

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

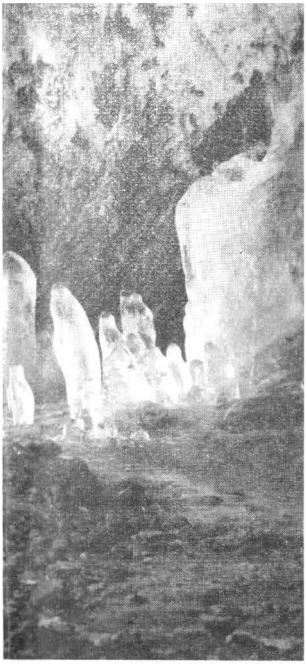

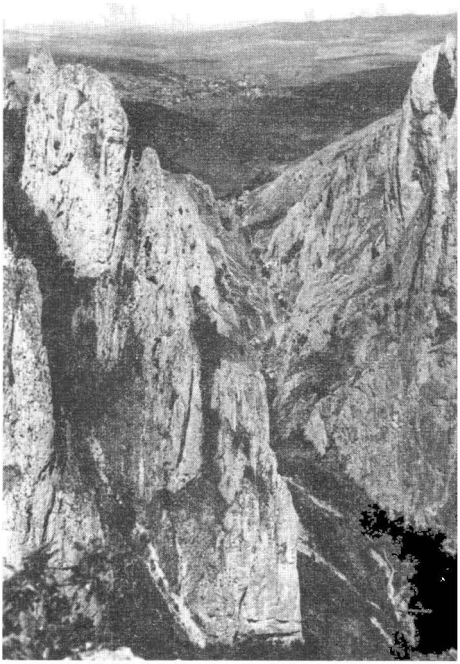

Cheile Turzii

Mare (1 825 m). Ansamblul acesta e ca un fel de cetate naturală, cu multe locuri pitoreşti, care constituie puncte de atracţie pentru turişti. Vestită este peştera cu gheaţă de la Scărişoara. De rară frumuseţe sînt şi alte peşteri (Corbaşca, Peştera de la Măgura, Casa de Piatră şi mai cu seamă Pojarul Poliţei), cheile unor rîuri (ale Arieşului, ale Someşului Cald, ale Crişului Negru). Pe Arieş e inima Ţării Moţilor, de care se leagă pagini de dîrză istorie şi de eroice răscoale.

Spre sud, *Munţii Metaliferi* formează o unitate aparte, nu numai pentru că sînt ceva mai scunzi (în puţine locuri depăşind 1 200 m), dar pentru că sînt alcătuiţi în cea mai mare parte din roci vulcanice, care dau forme conice, caracteristice. Frumuseţea peisajelor stă în îmbinarea reliefului vulcanic cu cel calcaros. „Piatra Vîlcanului predomină întreaga catenă a Metaliferi-

https://www.cimec.ro Biblioteca Digitală

lor; înălțimea ei oferă priveliști care se schimbă în prelungiri și răsfrîngeri. Stînca albă, lucitoare în plin soare sau învăluită în ceață și nori, este sfîrtecată de rupturi și întretăiată de rîpi cu poala plină de grohotișuri. Numele-i nu se datorește unor pale de lave care s-ar fi prăvălit din creștet, ci adăpostului umbros al pădurii pentru lupăriile de altădată... Cratere vechi, largi la gură, ca niște ligheane uriașe, au fost sparte ciudat pe margini și apoi apele mai mult, le-au spălat complet. Conurile numeroase care se înșiră pe linii sau sînt zvîrlite pe curmături au ieșit din șlefuirea coșurilor de vulcani. În mijlocul căldărilor, care nu sînt cratere ci depresiuni la suprafața pămîntului, se află lacuri a căror ape limpezi au strălucirea smaraldului. Sînt «tăurile» străvechi, care ajutau șteampurile în vremurile de secetă să-și macine minereul"[1]. Principala bogăție a acestor munți o constituie minele lor de aur și alte metale neferoase.

Spre partea apuseană, se îndreaptă ca niște colți de furcă patru culmi de munți mărunți, care doar într-un singur loc trec de 1 000 m înălțime (în vîrful Pleșu, din Munții Codru 1 112 m), mai peste tot rămînînd sub 800 m altitudine. Între culmile munților, cîmpia înaintează mult spre est sub forma unor golfuri care izolează, dar, în același timp, pătrunderile acestea fiind joase dau prin contrast aspect monoton culmilor așa de puțin înalte. *Munții Zarandului* (860 m în vîrful Highiș) care se termină abrupt spre cîmpie; *Munții Codrului* cei mai înalți și mai împăduriți, dintre toate culmile; *Pădurea Craiului* plini de pitoresc datorită construcției lor calcaroase și *Muntele Șes* (Plopișului) de înălțimea unor dealuri (500—700 m), dar formați din pietre tari și cu spinarea teșită, completează ca o treaptă mult mai joasă silueta înaltă a Bihorului care se pierde în zarea fumurie. Către nord-est se mai adaugă și culmea *Meseșului*, care se îndreaptă ca un semafor înclinat spre valea Someșului.

Între „depresiunile-golfuri" ce despart aceste culmi, cea mai largă este *Țara Zarandului* de pe valea Crișului Alb, ținut populat din vechime, cu activă viață economică și de dîrze lupte pentru libertate în trecutul istoric. La Țebea se pot vedea încă gorunul lui Horia și mormîntul lui Avram Iancu, eroi ai dîrzei țărănimi împilate de feudali. Mai la nord, pe Crișul Negru e *Depresiunea Beiușului*; apoi pe Crișul Repede *Depresiunea Vad*. Exploatările miniere și industriile din aceste ținuturi au contribuit la îndesirea populației și a așezărilor, la crearea unei adevărate specializări în diferite meșteșuguri.

Prin altitudinea lor redusă, prin larga întindere a platformelor de culme, Munții Apuseni sînt, așa cum am arătat, populați pînă pe culmi. Acolo sus, pe largile spinări ale munților, ca și jos, în numeroasele depresiuni, se desfășoară o intensă activitate.

Geograful George Vâlsan a prins minunat, în cîteva fraze numai, aspectele acestui original peisaj al Munților Apuseni: „... Nici un ținut din munții noștri nu are înfățișări atît de variate ca Munții Apuseni. Cînd îi privești din valea Mureșului, par valuri uriașe ale unei mări înfuriate. De vină e o creasta de calcar care se înalță tocmai în această parte și din depărtare seamănă cu un paravan de argint și de azur. În centru, clăile vulcanice ies îndrăznețe din învelișurile pămîntului, iar vestita Detunată, cu aschiile sale îndoite de bazalt, e una din minunățiile ținutului. Mai spre apus, o zonă calcaroasă e ciuruită de gropi și de peșteri fantastice, din care una, la

[1] Mircea Ilie, *Munții Apuseni*, Editura Științifică, București, 1957, p. 154.

www.cimec.ro
https://www.biblioteca-digitala.ro

Scărişoara, păstrează din timpuri foarte vechi un gheţar subteran. Astfel formele generale ale masivului sînt foarte domolite şi pe înălţimi se întind şesuri mai largi decît în orice parte a Carpaţilor. Şesurile locuite şi cultivate îndeosebi de moţi care-şi au satele răsfirate pe aceste vîrfuri de munţi, la 1 000 pînă la 1300 m. Prin unele văi nici nu poţi umbla, aşa sînt de înguste, prăpăstioase şi cu povîrnişuri împădurite. Dar cînd te-ai urcat pe culmea deschisă, te afli ca pe o cîmpie întinsă. Îţi iese înainte soarele şi vîntul, care învălurează mătasea ierburilor..."[1]

■

Din această sumară trecere în revistă a Carpaţilor romîneşti, trebuie să desprindem două trăsături caracteristice care-i diferenţiază de mai toţi ceilalţi munţi ai sistemului alpino-carpatic şi le imprimă nota lor proprie, originală: mai întîi marea lor fragmentare, datorită depresiunilor interioare numeroase, mulţimii trecătorilor care pe alocuri capătă lărgimea unor coridoare de lesnicioasă circulaţie. A doua caracteristică vine de la larga răspîndire a suprafeţelor („platforme") de înălţime, care au permis folosirea, ca locuri de aşezare permanentă sau sezonieră, a celei mai mari părţi din zona munţilor.

Puternic fragmentaţi tectonic şi compartimentaţi uneori pînă la totală ferăstruire de către rîuri, cu foarte multe înşeuări de obîrşii, Carpaţii romîneşti prezintă nu numai o serie întreagă de străpungeri transversale, ci şi nenumărate trecători de culme sau de vale, astfel că numai cu totul local (Făgăraş, Rodna) se mai întîlnesc culmi unitare, fără căi de comunicaţie importante. (Potecile nu lipsesc însă nici pe cele mai sălbatice creste şi ele sînt folosite atît de oameni, cît şi de turmele de oi.) Carpaţii au deci numeroase trecători, care-i străbat în toate direcţiile aşa cum îi „taie" principalele artere ale reţelei hidrografice şi cum îi traversau vechile drumuri de transhumanţă, legînd Podişul intern al Transilvaniei cu restul ţării. În trecutul istoric, omul a folosit în special pasurile de culme, ca, de pildă, pasul Vîlcanului, care traversează Carpaţii la 1 621m altitudine, sau pasul în lungul căruia şerpuieşte azi, şoseaua cea mai înaltă, care leagă nordul Olteniei, peste Parîng, de sud-vestul Transilvaniei. Unele dintre acestea mai păstrează încă urmele vechilor şosele romane pietruite (Vîlcan, Tabla Buţii). Văile transversale au înlesnit şi ele legături între versantele Carpaţilor, dar s-au utilizat intens abia mai tîrziu, atunci cînd a fost posibilă amenajarea unor construcţii speciale de poduri, tuneluri, viaducte etc., mijlocind un trafic de mare amploare, rutier şi feroviar. Peste 30 de şosele de largă circulaţie şi circa 10 linii ferate traversează astăzi Carpaţii şi numărul lor este în continuă creştere.

Prin aceste trăsături, Carpaţii de pe teritoriul ţării noastre fac parte din categoria munţilor favorabili aşezărilor cu caracter permanent sau temporar. Pînă şi despre unul din masivele lor cele mai puternice şi mai înalte, masivul Retezatului, s-au putut scrie cuvinte ca acestea: „Cu crestele lor conturate în linii blînde şi ridicîndu-se încet, încet, unele deasupra altora, aceşti munţi, priviţi de departe, nu au nimic din romantismul fantastic şi prea sălbatic al munţilor Elveţiei şi ai Norvegiei; sînt munţi ce par tovarăşi

[1] G. Vâlsan, *op. cit.*, p 29

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

mai prietenoși de viață și din ei se desprinde o seninătate, o armonie ai putea zice clasică"[1].

Dacă unele văi sînt în general adînci, sălbatice și puțin primitoare, suprafețele de pe interfluvii, cu o extensiune clasică în aproape întregul inel muntos, netede sau slab vălurite, cu înfățișarea unor veritabile cîmpii suspendate, puternic însorite, sînt presărate cu așezări permanente din timpuri vechi, pînă la altitudini care ating și chiar depășesc 1 200—1 300 m, așezări ai căror locuitori se ocupă, în afară de creșterea vitelor, și cu culturile de cereale, care dau uneori recolte deosebit de bune. Nicăieri în Europa nu există o toponimie mai bogată pentru toate formele de relief ale munților și nicăieri nu găsim atîtea toponime care să scoată în evidență tocmai aceste particularități ale reliefului carpatic. Cîteva dintre ele sînt deosebit de grăitoare: Neteda (1 700 m), Șesul Lupșanilor (1 600 m), Rotundul, Șesul Cald, Vîrful Poienii etc., în Munții Apuseni; Retezat, Rîul Șes (la peste 2 000 m) în Carpații Meridionali; Lopata, Dealul Lat, Șesuțul, Șesul Paltinului, Șesul Porcului, Scaunul, în Călimani; Poiana Ruscăi în munții Banatului etc. Exemplele se pot generaliza pentru majoritatea culmilor carpatice, cu excepția cîtorva zone restrînse, afectate de glaciația cuaternară, care a modificat adînc relieful inițial, dînd interfluvii înguste, sălbatice — așa-numitele „custuri" — greu accesibile.

Numai într-un astfel de relief, așezările puteau să folosească plaiurile întinse și însorite și atunci e normal că majoritatea nenumăratelor „crînguri" care alcătuiesc comunele Măguri și Mărișel, din Munții Apuseni, urcă pînă la 1 300 m, că tot bazinul superior al Arieșului este presărat cu așezările risipite ale moților, că Ciungetul și Curmătura au urcat așa de sus spre obîrșiile Lotrului și Latoriței, că Poiana Ruscăi e locuită pînă către culme, că Mărginimea Sibiului, extinsă pînă înspre Țara Hațegului, urcă, cu crîngurile sale, mai sus de 1 000 m.

Tot la mari înălțimi (1 000—1 100 m) sînt situate și satele de la periferia Depresiunii Dornelor (Coverca, Panaci, Păltiniș, Drăgoiasa etc.), ca și nenumăratele sate din ulucul Branului (Măgura, Fundata, Fundățica, Peștera), din Vrancea și multe altele. S-ar putea da sute de exemple de astfel de așezări, risipite pe toate clinele domoale ale Carpaților.

Acolo unde au apărut căi de comunicație de mare trafic (valea Prahovei, valea Trotușului, valea Someșului Mare etc.), așezările permanente s-au îndesit, au urcat pînă în cumpăna apelor și au trecut și pe versantul opus, iar în regiunile de interes industrial, climatic, turistic, ele s-au transformat curînd în veritabile orașe (valea Prahovei, cu salba sa de orașe, constituie cel mai concludent exemplu).

În anii regimului de democrație populară, procesul acesta de populare a muntelui a devenit din ce în ce mai activ, prin apariția unor noi centre industriale, instalații de interes hidroenergetic, stațiuni climaterice, complexe sportive și turistice etc. Așa au apărut, numai în ultimii 10—15 ani, pe locul unor sate sau chiar în regiuni fără nici o așezare veche, orașe ca Uricani, Victoria, s-au construit baze sportive și turistice moderne la Poiana Brașovului, Borșa, s-au dezvoltat cele de la Păltiniș, Stîna din Vale etc.

[1] O. Densușianu. *La vie pastorale chez les Roumains*, Paris, 1914.

www.cimec.ro
https://www.biblioteca-digitala.ro

2. Străbătînd dealurile şi podişurile Romîniei

Ţinuturile deluroase constituie o a doua treaptă a marelui amfiteatru pe care-l formează relieful ţării noastre. Ca latitudine, zona deluroasă este cuprinsă în genere, între 200 şi 800 m, cu toate că acestea nu sînt limitele absolute; există, de exemplu, munţi mai mici de 800 m (cum sînt Munţii Locvei sau Munţii Dognecei), ori dealuri mai înalte de 800 m (cum sînt Măgura Odobeştilor sau Dealul Mătău din raionul Muscel şi altele). Iată de ce, pentru diferenţierea dealurilor de munţi, nu ne putem lua numai după altitudine, ci şi după constituţia petrografică şi structura geologică. Dealurile ocupă în ţara noastră suprafeţe mai mari decît munţii şi cîmpiile. Importanţa lor nu vine însă numai din aceasta, ci şi din faptul că în cuprinsul dealurilor trăieşte aproape jumătate din populaţia ţării noastre; că zona deluroasă este străvechi populată, atracţia ei venind pe de o parte de la adăpostul pe care-l ofereau pădurile şi relieful acestei regiuni, pe de altă parte, de la multiplele resurse naturale şi posibilităţi de dezvoltare a unei economii complexe.

În ţinuturile deluroase se deosebesc două mari categorii de relief, şi anume: *dealurile subcarpatice* şi *dealurile de podiş*. În prima categorie intră o fişie de dealuri ce se află în vecinătatea munţilor, cu forme mai zvelte, datorită încreţirii stratelor alcătuitoare, precum şi eroziunii care a modelat mai intens. În cea de-a doua categorie intră dealuri mai greoaie, cu pante mai domoale şi cu strate orizontale sau uşor înclinate, deci necutate, acesta fiind caracterul distinctiv cel mai important.

Subcarpaţii

Rezultaţi de pe urma cutărilor din ultima parte a terţiarului, Subcarpaţii însoţesc aproape în întregime arcul carpatic, pe latura externă. La nord de apa Moldovei sînt strînşi lipiţi de Obcine şi acoperiţi de depozitele necutate ale sarmaţianului din Podişul Moldovenesc, astfel că se disting cu mai multă greutate. Unii dintre geografi contestă chiar existenţa lor în acest sector. Sînt de asemenea greu de urmărit şi între Dîmboviţa şi Olt (aşa-numita regiune a Muscelelor), datorită în parte cuverturii de pietrişuri cărate de rîuri, din munţi, care îi acoperă aproape în întregime. Lipsesc la vest de Motru, fiind înlocuiţi de Podişul calcaros al Mehedinţilor, care se integrează, prin geneza sa, arcului carpatic. Un uluc depresionar îngust jalonează contactul direct dintre munţi şi Podişul Mehedinţilor şi Piemontul Getic, pe linia Baia de Aramă—Turnu Severin.

Alcătuiţi din formaţiunile terţiarului nou, puţin rezistente (gresii, argile, marne, conglomerate, nisipuri), cu apariţii sporadice de roci ceva mai vechi, dar tot terţiare, au fost intens compartimentaţi de reţeaua de rîuri coborîte din Carpaţi. Aşa se explică înălţimile absolute reduse, cu cîteva culmi ce trec de 700 — 800 m: Pleşul de lîngă Tg. Neamţ (915 m), Pietricica

www.cimec.ro
https://www.biblioteca-digitala.ro

din preajma Bacăului (746 m), Istriţa (754 m), Măţăul de lîngă Cîmpulung Muscel (1 017 m), Măgura Slătioarei din Oltenia (767 m).
Cele mai multe dintre culmi se menţin între 500 şi 700 m, dar nenumăratele depresiuni şi văi le reduc la altitudinea medie absolută în jur de 400 m. Extensiunea în lăţime variază între 3—4 km la nord de apa Moldovei şi circa 30 km pe latitudinea Bacăului. Închid cu marginea munţilor depresiuni longitudinale care se înlănţuie într-o veritabilă salbă, prin intermediul unor înşeuări coborîte. Tot prin înşeuări sau pe văi, depresiunile subcarpatice se leagă de unităţile învecinate de relief ale Podişului Moldovenesc, Cîmpiei Dunării şi Platformei Getice.
Orientarea şi dispoziţia generală a culmilor, ca şi aspectele de ansamblu ale reliefului impun diferenţierea arcului subcarpatic în patru sectoare cu trăsături specifice:
Subcarpaţii dintre Suceava şi Moldova sînt puşi în evidenţă numai după scoaterea la zi, prin eroziune, a formaţiunilor terţiare cutate, prinse sub depozitele sarmatice tabulare sau acoperite de depozite piemontane. Morfologic se individualizează numai ulucurile depresionare (Solca, Soloneţ, Cacica), unele dintre ele caracterizîndu-se chiar prin apariţia masivelor de sare. La Cacica acestea se exploatează, dînd o sare foarte fină. Contactul cu Podişul Sucevei se face tot prin intermediul unor depresiuni intracolinare (Rădăuţi, Dărmăneşti, Pîrteşti), adăpostind oraşe sau sate mari, pierdute în desişul livezilor.
Subcarpaţii dintre Moldova şi Trotuş reprezintă un larg uluc, în care s-a individualizat, prin prăbuşiri şi eroziune, un şir de depresiuni alungite, flancate spre exterior de dealuri înalte alcătuite din strate cutate, iar la poalele acestora, spre exterior, cu depuneri de pietrişuri şi nisipuri.
Predomină reţeaua hidrografică de tip longitudinal, cu terase bine păstrate, orientată în general pe axul depresiunilor, avînd sectoare transversale reduse. Înşeuări largi, cum e cea dintre Girov şi Bozieni, fac legătura cu Podişul Moldovenesc.
Cea mai nordică este *Depresiunea Neamţului*, străjuită de culmea Pleşului, înaltă de peste 900 m, ca un mic munte; pe povîrnişul său se profilează ruinele măreţe ale Cetăţii Neamţului, străvechi cuib de vulturi, ridicată de Petru Muşat, pentru paza „Ţării de Sus". În vale curge apa Ozanei, pe malurile căreia Humuleştii lui Ion Creangă au astăzi rosturi noi. Pe latura dinspre munte se înşiruie vechi mănăstiri voievodale, monumente istorice şi de artă valoroase: Neamţul, unde şi-au scris cronicile lor Macarie şi Eftimie, Agapia pictată de marele pictor N. Grigorescu, Secu cu tezaurul său de manuscrise frumos împodobite ş.a.
Mai la sud e *Depresiunea Cracău-Bistriţa*, lungă de vreo 60 km, desfăşurîndu-se pe văile cu acelaşi nume. E largă ca un adevărat cîmp şi plină de holde şi pomi roditori. Trecutul se împleteşte aici cu cele mai noi şi moderne construcţii ale regimului democrat-popular. La ieşirea din munţi a Bistriţei se află Piatra Neamţ, cu fabrici mari de cherestea, hîrtie şi celuloză. Ceva mai la vale, la Săvineşti se înalţă silueta albă a fabricii de fire şi fibre sintetice, adevărată minune a tehnicii moderne; la Roznov, turnurile gigantice ale combinatului de îngrăşăminte azotoase spintecă şi ele azuriul cerului; mai spre sud, Buhuşi adăposteşte una dintre cele mai mari fabrici de stofe ale ţării noastre, cu începuturi foarte vechi.

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

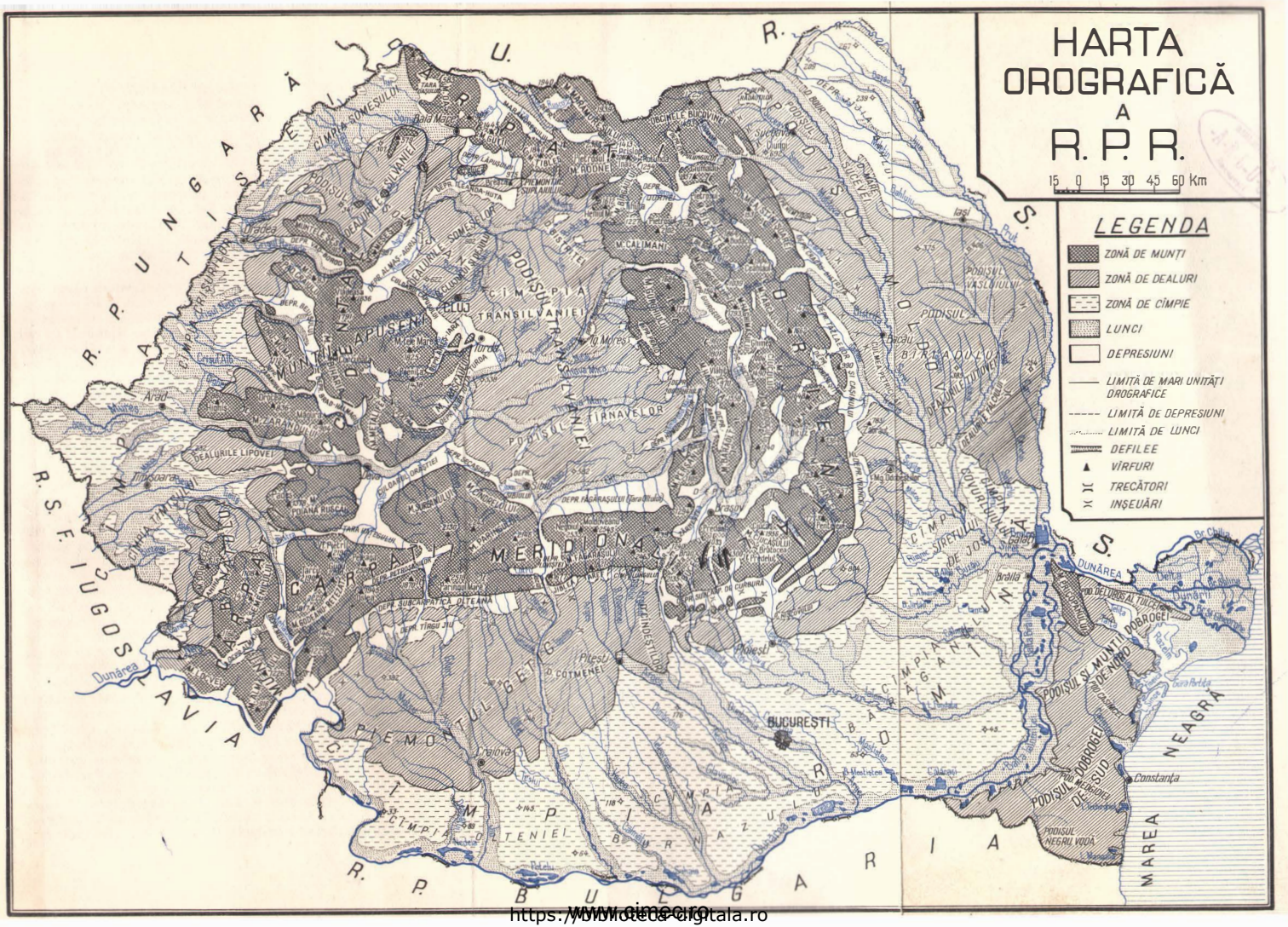
HARTA
OROGRAFICĂ
A
R. P. R.
15 0 15 30 45 60 Km
LEGENDA
ZONĂ DE MUNȚI
ZONĂ DE DEALURI
ZONĂ DE CÎMPIE
LUNCI
DEPRESIUNI
LIMITĂ DE MARI UNITĂȚI OROGRAFICE
LIMITĂ DE DEPRESIUNI
LIMITĂ DE LUNCI
DEFILEE
VÎRFURI
TRECĂTORI
ÎNȘEUĂRI
R. P. UNGARĂ
R. S. F. IUGOSLAVIA
R. P. BULGARIA
MUNȚII APUSENI
MUNȚII CARPAȚI MERIDIONALI
PIEMONTUL GETIC
CÎMPIA TRANSILVANIEI
PODIȘUL TRANSILVANIEI
PODIȘUL MOLDOVEI
CÎMPIA ROMÂNĂ
CÎMPIA BĂRĂGANULUI
CÎMPIA DOBROGEI DE SUD
PODIȘUL DOBROGEI DE NORD
MUNȚII DOBROGEI
MUNȚII DE NORD
PODIȘUL NEGRU VODĂ
MUNȚII BANATULUI
CÎMPIA BANATULUI
CÎMPIA OLTENIEI
CÎMPIA BOTOȘANILOR
CÎMPIA ȘIMNICULUI
CÎMPIA BRĂILEI
CÎMPIA GALAȚILOR
CÎMPIA BUZĂULUI
CÎMPIA BURNAZULUI
DEPR. FĂGĂRAȘULUI
DEPR. HAȚEGULUI
DEPR. SUCEAVA-PAȘCANI
DEPR. TÎRGU JIU
DEPR. ORȘOVA
DEPR. CÎMPULUNG
DEPR. BRAȘOV
DEPR. GIURGIU
DEPR. CĂLĂRAȘI
DEPR. SLOBOZIA
DEPR. BĂRLAD
DEPR. FOCȘANI
DEPR. BRĂILA
DEPR. TECUCI
DEPR. GALAȚI
DEPR. TULCEA
DEPR. CONSTANȚA
DEPR. MEDGIDIA
DEPR. CARAMURAT
DEPR. NEGRU VODĂ
DEPR. CERNAVODĂ
DEPR. CERNAVODĂ
DEPR. CERNAV

De o parte şi de alta a văii Trotuşului, îşi etalează dealurile domoale *Depresiunea Tazlău-Caşin*, alungită pe mai bine de 50 km şi închisă spre exterior de culmea Pietricica (746 m), iar către miazăzi de masivul Ouşorului (783 m). La Oneşti, unde se varsă în Trotuş, Tazlăul ce vine dinspre nord, Oituzul şi Caşinul, ce vin dinspre sud, şi unde se întîlnesc drumuri mari ce se leagă prin trecători cu ţinuturile de dincolo de munte, şi la Borzeşti, legendarul sat în care se pare că a copilărit Ştefan cel Mare, se înalţă cîteva dintre cele mai mari uzine ale ţării (combinatul de cauciuc sintetic, marea rafinărie de petrol, termocentrala etc.). Nu departe este şi Tîrgu Ocna, cu salina lui străveche, astăzi modernizată; iar la nord, Moineşti, Solonţ şi Lucăceşti, centre petrolifere ale Moldovei. Toate impresionează prin noile construcţii industriale, noile cartiere de locuinţe, căile de comunicaţie moderne, şi prin avîntul unei rapide urbanizări.

Subcarpaţii dintre Trotuş şi Dîmboviţa păstrează aceeaşi dispoziţie paralelă a culmilor, care apar de astă dată pe două şiruri, închizînd tot atîtea şiruri de depresiuni alungite. Şirul intern de culmi se încadrează în zona de încreţire, ca şi munţii din vecinătate, de care se deosebesc prin vîrsta mai tînără şi prin rocile mai moi. Al doilea şir de culmi este alcătuit din dealuri mai greoaie, cu multe pietrişuri cărate din munţi, înălţate prin mişcări ale scoarţei recente, deduse din faptul că, în vîrful Măgura Odobeştilor, la 1 001 m, se găsesc formaţiuni geologice contemporane ca cele din şesul Moldovei de sud. Între Slănicul Buzăului şi Dîmboviţa se distinge foarte greu limita internă faţă de Carpaţi, datorită unor pinteni alcătuiţi din roci tari, aparţinători munţilor (dealurile Homorîciu şi Văleni), care pătrund pieziş în spaţiul subcarpatic, delimitînd depresiunile Slănic şi Drajna-Chiojd, în care s-au adăpostit sate mari, bogate în livezi şi staţiunea balneoclimaterică Slănic, cu exploatări de sare.

Reţeaua hidrografică, orientată la început dinspre munte spre cîmpie, s-a modificat în decursul timpurilor astfel că păstrează numai pe anumite sectoare caracterul transversal. Prin adaptări la structură, adică la încreţiturile stratelor pămîntului, pe care le-a dezgropat de sub salteaua de pietrişuri, prezintă în traseul ei actual sectoare de curs longitudinale, în alternanţă cu cele transversale. Culmile dealurilor sînt înguste, pe alocuri adevărate creste ascuţite şi prăpăstioase, iar terasele din lungul văilor se întind ca nişte tăpşane largi, favorabile aşezărilor. Înălţarea lentă, dar continuă la care este supusă această porţiune, cu deosebire în dreptul curburii carpatice, alături de scufundarea tot aşa de înceată ce se produce în zona Siretului inferior, fac ca apele curgătoare, care la vărsarea lor în Siret se despletesc în braţe şi revarsă pietrişuri şi nisipuri, să manifeste o mare putere de eroziune spre obîrşii, adică în zona subcarpatică şi a munţilor curburii.

În această porţiune, Subcarpaţii nu mai prezintă depresiuni largi şi bine individualizate ca mai la nord, ci depresiuni mici, înguste, de-a lungul văilor, ţinîndu-se în legătură unele cu altele, ca într-un labirint întortocheat. Relieful apare astfel destul de frămîntat. Numai spre marginea exterioară apar şi dealuri cu spinări mai rotunjite, acoperite cu fîneţe şi pîlcuri de păduri, ba chiar cu terenuri cultivate; iar văile sînt mai largi, cu terase pe margine, pe care se întind arăturile şi nesfîrşitele livezi de pomi fructiferi, precum şi mulţimea satelor mari cu temeinice gospodării colective şi de stat. Valea Buzăului şi Slănicului, valea Rîmnicului şi a Teleajenului, dar mai cu seamă valea Prahovei şi a Ialomiţei constituie adevărate salbe de sate frumoase

https://biblioteca-digitala.ro www.cimec.ro

şi oraşe înconjurate de livezi de pomi roditori. Subsolul, bogat în petrol, lignit şi sare, a constituit baza dezvoltării industriale, a numeroaselor păduri de sonde, siluete ciudate de rafinării, mari uzine constructoare de maşini şi utilaj petrolier etc...

Depresiunile mai bine individualizate sînt: cea de la Dumitreşti pe Rîmnicul Sărat, de la Cislău-Pătîrlage pe Buzău, de la Vălenii de Munte pe Teleajen şi de la Breaza-Cîmpina pe Prahova. Dar cea mai mare şi mai bine individualizată dintre toate este fără îndoială *Depresiunea Vrancei*, străjuită spre exterior de Răchitaşul Mare (937 m), intrat în istoria patriei, în primul război mondial, o dată cu Mărăşeştii, Mărăştii şi Oituzul. Bine apărată de înălţimi, Vrancea şi-a putut păstra vreme îndelungată obiceiuri şi datini străvechi, multe chiar dacice. Dar munţii şi înălţimile din jur nu au putut-o apăra de exploatarea capitaliştilor care au construit funiculare peste culmi, şi-au jefuit pădurile vrîncene, astfel că din urma lor şuvoaiele şi alunecările de teren au pornit distrugătoare. Spre exterior, către valea Siretului, pe-un tăpşan marginal format din pietrişuri şi nisipuri (un „piemont" cum se numeşte în geografie), bine expusă la soare se desfăşoară cea mai întinsă podgorie a ţării: Panciu, Jariştea, Odobeşti, Budeşti, Coteşti etc.

Şi la marginea de sud, către Cîmpia Romînă, costişa dealurilor subcarpatice este tivită de o altă mare podgorie ce se întinde de la Istriţa pînă la Valea Călugărească. Pomii fructiferi, cu predominarea livezilor de pruni, constituie o caracteristică a întregii porţiuni subcarpatice, dar mai cu seamă a celei dintre Slănicul Buzăului şi valea Ialomiţei, după cum peisajul industrial este mai specific părţii de la vest de Teleajen şi pe Buzăul mijlociu. Aici, la poalele masivului deluros Istriţa, astăzi o livadă şi o podgorie nesfîrşită, s-a descoperit şi vestitul tezaur, cu piese de o neîntrecută artă, Cloşca cu puii de aur.

Subcarpaţii Getici se întind între Dîmboviţa şi valea Motrului şi se deosebesc de precedenţii prin legătura directă, nemijlocită cu platforma de la sud, unde stratele pămîntului au rămas neîncreţite. Ca şi Subcarpaţii Munteniei, se caracterizează printr-o mare fărîmiţare a reliefului şi prin apariţia unui şir de dealuri mai zvelte, cu strate încreţite, care delimitează spre poalele munţilor mici depresiuni subcarpatice, iar către marginea platformei sudice alte lărgiri ale văilor, asemănătoare depresiunilor intracolinare. Pe alocuri, pietrişurile aduse de rîuri din munte sînt atît de groase, încît aproape că învăluie întreg relieful. Iată de ce Subcarpaţii Getici se pot împărţi în trei porţiuni, şi anume:

De la Dîmboviţa pînă la Olt, cutările stratelor sînt aproape complet mascate de cuvertura groasă a pietrişurilor numite „de Cîndeşti", după localitatea unde sînt mai caracteristice. Culmile, intens fragmentate de ape, se altoiesc perpendicular pe arcul muntos şi descresc treptat de la nord spre sud, trecînd de la înfăţişarea de veritabile creste la aceea de platouri line. Văile sînt înguste şi adînci şi prezintă exclusiv direcţii transversale. Depresiunile, în general mici, formate prin eroziunea apelor, se înşiră ca mărgelele pe aţă, sub poala muntelui, de la Cîmpulung la Tismana. Cu oarecare imaginaţie, le-ai putea asemăna unor cuiburi de rîndunele, agăţate sub streaşina maiestuoasă a Carpaţilor.

Între Olt şi Olteţ, cu toate că trăsăturile reliefului sînt cam aceleaşi, anticlinalele — adică bolţile stratelor încreţite — apar mai bine evidenţiate, fie în Măgura Slătioarei, dintre Luncavăţ şi Cerna Olteţului, fie în Dealul

www.cimec.ro
https://www.biblioteca-digitala.ro

Vulcani noroiași — Subcarpații Buzăului

Masivul de sare de la Slănic — Subcarpații Prahovei

https://biblioteca-digitala.ro www.cimec.ro

Săcelului sau al Sporeştilor, din preajma Tîrgului Jiu. Culmile îşi menţin orientarea perpendiculară pe Carpaţi, iar văile direcţia transversală.
Între Olteţ şi Motru, culmile sînt mai coborîte şi mai turtite, dar şi mai izolate de văile ce le străbat. Se revine la direcţia paralelă a culmilor, faţă de arcul carpatic, caracteristică Subcarpaţilor Munteniei. Reapar, ca şi în zona de curbură, două şiruri de culmi şi de depresiuni, dar mai larg deschise şi legate între ele prin înşeuări mai coborîte. Reţeaua de văi, în general transversală, prezintă însă şi sectoare longitudinale.
Cele mai mari depresiuni subcarpatice din acest sector sînt: *Depresiunea Cîmpulungului*, din bazinul Argeşului, străjuită de Dealul Măţău (1 017 m) spre sud, şi *Depresiunea Tg. Jiu-Cîmpu Mare* în bazinul Jiului. Prin întinderea ei, cea de-a doua aminteşte marile depresiuni ale Subcarpaţilor Moldovei şi e închisă spre sud de dealuri scunde (cum e Dealul Bran, 421 m), totuşi cu strate boltite. Cu zări larg deschise, cu relief abia ondulat, la 200 m altitudine, această depresiune prezintă culturi agricole, livezi de pomi fructiferi, iar în vremea din urmă, sub regimul democrat-popular, au apărut siluetele sondelor petroliere.
Dacă vrei să admiri însă Subcarpaţii Getici în toată splendoarea lor, atunci trebuie să-i cutreieri sau primăvara, în aprilie, cînd te îmbată simfonia de culori, de parfumuri şi de zumzet de albine a livezilor în floare, sau toamna, cînd crengile abia îşi mai pot purta podoaba de aur, de purpură şi de ametist a rodului bogat. Şi peste tot, în acest decor de basm, puzderia de sate şi de oraşele, de staţiuni balneoclimaterice (Bughea, Călimăneşti, Olăneşti, Ocnele Mari, Govora, Săcelu), mersul vioi şi sprinten al femeilor cu vedrele de apă pe creştet, strălucirea fără seamăn a portului naţional, în zilele de sărbătoare, ritmul sprinţar al melodiilor populare. Iar noul, care întregeşte acest minunat peisaj, îţi apare fie prin siluetele zvelte ale sondelor, fie prin clădirile impunătoare ale întreprinderilor industriale, ridicate în anii puterii populare la Cîmpulung, Rîmnicu Vîlcea, Govora, Tîrgu Jiu, Preajba etc., sau prin acel neîncetat du-te-vino al şantierelor, ca, de pildă, cel care va zăgăzui apele Argeşului într-o hidrocentrală de mari proporţii.

Ţinuturile de podiş

Podişul se caracterizează printr-un relief în genere mai potolit, cu stratele de roci orizontale sau uşor înclinate şi numai pe alocuri (ca de exemplu, în Transilvania) cu ondulări largi, pe care greu poţi să le distingi în aspectul reliefului. Văile sînt îndeobşte mai puţin adînci şi mult mai largi, iar pantele povîrnişurilor cu mult mai slabe. G. Vălsan face o frumoasă comparaţie între înfăţişarea dealurilor şi a reliefului mai semeţ al muntelui: „La munte natura te covîrşeşte... Ea se distinge prin măreţie şi gravitate. Dealurile îţi mai uşurează sufletul. Culmi, coaste, văi, toate sînt mai mici şi mai aproape de măsura omenească. Sculptura pămîntului e mai puţin eroică, mai fină, mai plină de graţie şi de armonie îmblînzită. Colnicele le poţi atinge destul de uşor, peste curmături pot trece drumuri tărăgănate, pe coaste urcă pînă la vîrf căsuţele albe, văile sînt mai largi, cu ape mai line şi au terase pe care se aştern ogoarele. Natura în dealuri

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

e mai îngăduitoare, mai prietenoasă, mai zîmbitoare; aerul mai dulce, ploile mai călduțe. Zăpezile, care îmbracă muntele mai mult de jumătate a anului, în dealuri se topesc la întîile vînturi cu miros reavăn de primăvară. Iar pămîntul e mai plin de roade"[1].

Între podișurile țării noastre, cele mai întinse sînt: *Podișul Transilvaniei*, în interiorul marei depresiuni a arcului carpatic, *Podișul Someșan* din NV, ce face legătură spre Cîmpia Tisei, *Podișul Moldovenesc* și *al Dobrogei* în partea răsăriteană a țării și *Podișul Getic* în partea de sud. Cu toate trăsăturile lor comune, fiecare prezintă particularități care le diferențiază între ele. *Podișul Transilvaniei* este de fapt o uriașă depresiune în cadrul arcului carpatic, pricinuită de eforturile de înălțare prin încreștire a acestor munți. Groapa formată prin scufundare a fost invadată de apele mării și sedimentată îndelung, pînă către sfîrșitul erei terțiare, cînd devine uscat. Ba încă pe margini, în unele depresiuni, apele au mai dăinuit și după aceea sub forma unor mari lacuri (în Depresiunea Brașovului, în Depresiunea Făgărașului ș.a.) care s-au scurs numai în perioada cuaternară, pe alocuri mai stăruind și astăzi mlaștini turboase. Încreștirea și înălțarea Carpaților au avut o ușoară înrîurire și asupra stratelor orizontale din Transilvania, care au suferit o largă ondulare sub formă de bolți teșite, cunoscute în geologie sub denumirea de domuri, în care s-au acumulat zăcămintele bogate de gaz metan. În felul acesta, cu toate că înfățișarea generală a reliefului este asemănătoare cu a celorlalte podișuri ale țării — numai că altitudinea este în genere mai mare, depășind 600 și pe alocuri chiar 700 m — Podișul Transilvaniei are această caracteristică a stratelor ușor încreștite.

Pe margine chiar, mai aproape de munți, încreștirea este destul de puternică, dînd ceea ce geologii numesc cute diapire, care cuprind în multe locuri masive de sare (Praid, Ocna Dejului, Turda, Uioara etc.) și care dau reliefului din părțile respective forme mai semețe, pante mai accentuate și altitudini mai mari. Între ele și marginea munților s-au individualizat șiraguri de depresiuni, asemănătoare în unele privințe cu cele subcarpatice, dar și deosebite de ele, prin formele de relief mai simple, prin puternicele depuneri de pietrișuri și aluviuni cărate de rîuri din munte, formînd pe alocuri tăpșane întinse.

Către vest, la poalele Munților Apuseni, depresiunea aceasta despărțită de cutele diapire este unitară ca un culoar orientat nord-sud, în lungul căruia curg Arieșul inferior și Mureșul. E culoarul Alba Iulia — Turda, cu terase largi, coborînd în trepte, cu întinse culturi agricole și livezi de pomi roditori. Aiudul, Cricăul, Țelna, Ighiul, Șardul, Bucerdea Vinoasă au intrat de mult în seria podgoriilor vestite ale țării, iar astăzi sînt amenajate după regulile cele mai moderne ale viticulturii.

Pe marginea sudică, Oltul și afluentul său Cibinul drenează depresiunile marginale *Țara Făgărașului* și *a Cibinului*, cu mari depuneri de aluviuni la poalele munților unde formează largi tăpșane piemontane, cu netezime de adevărat cîmp mai spre nord. Cultivate agricol și vestite pentru creșterea animalelor din timpuri foarte vechi, cu sate frumoase de oieri transhumanți, în „Mărginimea Sibiului", ținuturile acestea au astăzi o dezvoltată și înfloritoare industrie (chimică și textilă îndeosebi). Făgărașul și mai ales Sibiul sînt centrele orășenești cele mai de seamă, iar Victoria strălucește ca

[1] G. Vâlsan, *op. cit.*, pp. 42 și 43

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

prototip al oraşelor socialiste ale ţării. Mai spre vest, se adaugă *Depresiunea Secaşului* care face legătura spre culoarul Mureşului.
Pe latura răsăriteană, la poalele munţilor vulcanici apare alt şir de depresiuni: *Homoroadele* pe rîurile cu acelaşi nume, *Odorheiul* pe cursul superior al Tîrnavei Mari, depresiunile *Bistriţei* şi *Năsăudului* la poalele Călimanului şi Munţilor Rodnei, *Ţara Lăpuşului* şi *Baia Mare* la poalele munţilor Ţiblesului şi ai Gutîiului. Este o zonă ceva mai complexă cu dealuri înalte spre podiş, cu depuneri groase de pietrişuri în zonele mai joase. Agricultura ocupă spaţii restrînse, în schimb creşterea animalelor şi diferite meşteşuguri formează ocupaţiile locuitorilor, iar pentru unii dintre ei, întinsele livezi de pomi fructiferi.
În interior, Podişul Transilvaniei nu este uniform; între Mureş şi Olt se întinde *Podişul Tîrnavelor*, iar între Mureş şi cele două Someşe, *Cîmpia Transilvaniei*, ceva mai restrînsă ca întindere. În bazinul mijlociu al Someşului, între Munţii Apuseni şi depresiunile de sub munţii vulcanici, se întinde, ca o prelungire a Podişului Transilvaniei şi ca o largă poartă de ieşire către Cîmpia Tisei, *Podişul Someşan*.
Podişul Tîrnavelor, limitat de Olt spre sud şi de Mureş-Niraj spre nord, se caracterizează prin dealuri mai pronunţate spre est şi mai domoale spre vest, separate de văi adînci. Trei nivele de eroziune (Proştea Mare, Agîrbici, Secaş) cresc în altitudine absolută de la vest spre est, pe seama unor deranjări locale (de înălţare în vest sau de coborîre pe axa Mureşului). Terasele (4—5 la număr) însoţesc fidel toate văile importante. Culmile dealurilor sînt în multe locuri acoperite cu păduri, povîrnişurile tărăgănate cuprind livezi de pomi şi vii, iar văile semănături şi sate. Către sud, Podişul Tîrnavelor creşte în înălţime pînă la 600—700 m şi are văi mai înguste şi întortocheate (Podişul Hîrtibaciului), iar spre apus este o porţiune mai joasă (circa 400 m) şi mai netedă (Podişul Secaşelor).
Cîmpia Transilvaniei, limitată de Mureş-Niraj şi de cele două Someşe, cu predominaţia la suprafaţa scoarţei a argilelor şi marnelor, cu intercalaţii de tufuri, are dealuri cu cline mai domoale şi cu înălţimi mai reduse (obişnuit sub 500 m), fără o direcţie generală de orientare a culmilor. Văile sînt largi, evazate, cu tendinţă de înmlăştinire şi cu un pronunţat grad de modelare actuală a versanţilor. Au o mare frecvenţă alunecările masive de teren, care iau o foarte mare varietate de forme pînă la cele mai complexe în „gruieţi" sau „glimee". Orizonturile de tufuri dau în relief forme structurale de coaste, iar ridicarea stratelor în domuri pricinuieşte chiar inversiuni de relief. Terasele lipsesc. Unele alunecări sau acumulările de aluviuni au barat văile, creîndu-se astfel mari iazuri naturale, amenajate apoi de om, pentru piscicultură (Ţaga, Geaca, Sîntejude, Cătina, Zau, Tăul Ştiucii etc.). Cîmpia este unul dintre grînarele ţării. Către nord ea este mai înaltă (circa 600 m) şi mai împădurită.
Bogăţia de seamă a Podişului Transilvaniei o constituie *gazul metan* care se exploatează prin sonde înfipte în bolţile domurilor de care am pomenit. Pe baza acestei bogăţii, s-a dezvoltat o importantă industrie chimică.
Podişul Someşan reprezintă o arie de munţi scufundaţi şi înecaţi în sedimente groase, depuse în terţiar. Numai ici-colo ies la iveală spinările de rocă mai tare (multe alcătuite din şisturi cristaline), care se înalţă cu cîteva sute de metri deasupra nivelului general al platformei. Aşa sînt culmile: Făgetului

www.cimec.ro
https://www.biblioteca-digitala.ro

Versantul prahovean al Bucegilor

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

Insula Ada-Kaleh

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

Peisaj în Munții Apuseni

www.cimec.ro
https://Biblioteca-digitala.ro

Dunărea la Cazane →

https://biblioteca-digitala.ro

(579 m), Dealul Mare (624 m), Prisnelul (665 m), Preluca (811 m), Breaza (975 m) ş.a. Pe latura internă, Podişul Someşan se aseamănă cu cel al Tîrnavelor. Sînt tipice văile asimetrice şi formele structurale, adică rezultate din diferenţa de duritate a rocilor (cele mai dure dînd proeminenţe de relief), uşor înclinate spre interiorul Bazinului transilvănean. Pe latura externă precumpănesc aspectele de piemont (cu mari depuneri aluvionare), în care văile au modelat adevărate depresiuni, pe Crasna, pe Barcău, pe valea Silvaniei etc. Cu deosebire spre marginea sudică, Podişul Someşan cuprinde bogate zăcăminte de lignit, exploatate în mai multe locuri între Derna-Tătăruşi la vest şi Aghireş la est.

Podişul Moldovenesc este alcătuit pe fundamentul Platformei Ruse, din depozite ale terţiarului nou (sarmaţianul şi pliocenul), necutate, înclinate uşor spre sud-est. Mişcările scoarţei pămîntului au afectat numai local stratele, dînd uşoare bombări sau arii de coborîre lentă. Altitudinile maxime se apropie de 600 m în Podişul Sucevei şi coboară sub 200 m în Depresiunea Jijiei. Văile au direcţii aproape paralele, orientate de la NV spre SE iar dealurile desfăcute în culmi lungi şi înguste păstrează în genere aceeaşi orientare. Abundă relieful structural, adică cu stratele mai rezistente formînd platforme întinse. Sînt, de asemenea, foarte active procesele de modelare actuală a versanţilor prin alunecări de teren şi torenţi.

O serie de trăsături specifice diferenţiază următoarele subunităţi:

a) *Podişul Sucevei*, în nord-vest, limitat faţă de Subcarpaţi şi de Depresiunea Jijiei prin depresiuni de contact sau prin linii de coaste, se leagă de regiunea Dealurilor Bîrladului printr-o înşeuare largă în care se înşiră casele din satul Ruginoasa, sat vechi, al cărui nume ne aminteşte de Alexandru Ioan Cuza. Este dominat de formaţiunile sarmaţianului inferior şi mediu, în care bogata reţea de rîuri coborîtă din Carpaţi a sculptat o serie de bazine depresionare joase (Rădăuţi, Liteni, Baia), izolînd între ele masive dominante ca altitudine (Ţăranca-Dragomirna, 522 m; vîrful Ciungilor-Teişorul, 692 m; Dealul Mare, 593 m; Bourul, 477 m).

Înşeuări transversale (Dersca, Bucecea, Ruginoasa) deschid căi de legătură către Depresiunea Jijiei şi pun în evidenţă lupta dintre bazinele hidrografice ale Prutului şi ale Siretului. Cercetătorii au arătat că în masivul Dealul Mare se pot urmări mai multe niveluri de eroziune cu corespondenţe în regiunea Rădăuţilor şi în Dealurile Bîrladului. Sînt caracteristice formele structurale de coaste, date de căderea monoclină a stratelor intersectate de văi subsecvente. Pe linia de contact cu Subcarpaţii, abundă conuri de dejecţie, cu aspect de veritabile delte. Siretul îşi taie longitudinal o vale largă, cu un curs foarte întortocheat.

b) *Depresiunea Bahlui-Jijia* este flancată şi spre vest şi spre sud de o linie puternică de coaste, la baza cărora s-au născut — prin eroziune — ulucuri depresionare de contact.

Altitudinile absolute scad sub 260 m. Relieful este puţin proeminent, cu spinările dealurilor rotunjite şi cu văi foarte largi, înmlăştinite, cu salbe de iazuri pe traseul lor, ca şi în Cîmpia Transilvaniei. Pintenul transversal de dealuri mai înalte, *Copălău-Cozancea* (260 m), limitează regiunea nordică a depresiunii, mai înaltă şi cu relief mai frămîntat, de cea sudică, mult mai scundă în funcţie şi de apropierea ariei de scufundare cuaternară de la Ungheni.

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

Precumpănind argilele — roci moi și impermeabile — apele din precipitații se scurg în cea mai mare parte pe pante, ceea ce explică rupturile produse de șuvoaie și alunecările de terenuri ce capătă frecvența celor din Cîmpia Transilvaniei. Infiltrările fiind reduse, izvoarele sînt rare. Păduri se întîlnesc doar în Dealurile Cozancei, în rest precumpănind ierburile de stepă. Cultivată agricol pe soluri de tipul cernoziomului cel mai bun, regiunea a ajuns unul dintre principalele grînare ale țării.

c) *Dealurile Bîrladului* cu relief mai înalt (564 m altitudine maximă în Dealul Coloneşti), înglobează *Podişul Central Moldovenesc* în nord, cu forme structurale tipice şi cu niveluri de eroziune largi; *Colinele Tutovei*, în care este clasic paralelismul văilor şi al culmilor dealurilor foarte înguste; *Depresiunea Elan-Horincea*, coborîtă, cu mlaştini întinse în Lunca Prutului; *Platforma Covurluiului*, cu altitudini ce coboară chiar sub 200 m, mai puțin fragmentată, deosebit de importantă sub aspect agricol.

În părțile de nord ale Podișului Bîrladului (Podișul Central Moldovenesc și Colinele Tutovei), dealurile sînt mai proeminente, văile adînci, urcușurile grele și circulația de-a curmezișul văilor anevoioasă. Succesiunea straturilor permeabile și impermeabile din care sînt alcătuite aceste ținuturi (gresii, nisipuri, argile), contribuie la circulația subterană a apelor și la crearea izvoarelor. De aceea iazurile sînt mai rare, iar rupturile de teren destul de frecvente, mai cu seamă în locurile unde pădurea a fost defrișată. Culturile agricole sînt destul de întinse, dar rămîn mult în urma celor din Cîmpia Jijiei.

Podişul Dobrogei cuprinde două părți distincte: cea de nord „rădăcină" a unor munți străvechi, puternic erodați, ajunși la înălțime de dealuri și partea de la sud, mai coborîtă în altitudine și mai netedă ca relief.

Dobrogea de nord, limitată de Dunăre spre nord și de linia Topalu-Taşaul spre sud, este un rest al Munților Hercinici, cutați în era primară, redusă, prin acțiunea îndelungată a factorilor externi, la stadiul de adevărată platformă, a cărei altitudine maximă abia atinge 467 m în vîrful Țuțuiatul din culmea Pricopanului. Complexitatea petrografică nu se impune astfel în relieful intens maturizat decît prin formele mai semețe, rezultate din dezagregarea granitelor. Pe latura răsăriteană se pot reconstitui urmele abraziunii marine, adică a acțiunii valurilor, din vremea cînd marea ocupa regiunea, iar în sud, unde depozitele vechi sînt acoperite de loess, văile capătă aspect de canion (văi adînci cu versanți povîrniți). Micile bazine depresionare se datoresc eroziunii, ori au luat naştere înapoia unor baraje de roci mai dure, tăiate prin scurte sectoare de defileu. Una din cele mai largi este Depresiunea Nalbantului.

Predomină rocile tari (granite, calcare, diferite şisturi etc.), multe dintre ele exploatate ca materiale de construcții. Se exploatează de asemenea (la Altîn-Tepe) piritele cuprifere, iar în vremea din urmă s-au descoperit și alte zăcăminte importante (minereu de fier, baritină ș.a.).

Podişul Dobrogei de sud este mai puțin înalt și face parte integrantă — ca roci alcătuitoare — din Platforma Prebalcanică (Moesică). Formațiunile geologice superficiale (sedimente sarmatice, cu predominanța calcarelor și cuvertura de loess), dispuse tabular, explică formele monotone de relief, văile în canion, depresiunile din Podișul Negru-Vodă și falezele de pe litoralul Mării Negre ori malul abrupt al Dunării.

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

Gurile rîurilor tributare Dunării se lărgesc sub formă de cuvete depresionare, adăpostind limane fluviatile (Oltina, Gîrliţa, Mîrleanu, Vederoasa, Limpezişu, Cochirleni etc.). Nu trece, în general, de 200 m altitudine.

De la păstoritul care se practica încă acum un veac, regiunea a trecut la agricultură, iar în prezent a făcut progrese deosebite, ajungînd printre cele mai de seamă regiuni agricole ale ţării. O serie de industrii create în anii puterii populare au adus trezirea la viaţă a străvechilor oraşe amorţite: Constanţa, Tulcea, Medgidia, Hîrşova, Cernavodă, iar pe litoral, de la Mamaia şi pînă la Mangalia, a înflorit un complex balnear aproape unic în Europa. La Basarabi şi pe dealurile din jur, podgorii tinere, cu celebrele varietăţi care dau vinul de Murfatlar, s-au extins pe mai multe mii de hectare, transformînd, împreună cu livezile de caişi, piersici, gutui etc., dealurile sterpe de altădată, arse de soare şi spulberate de vînturi, într-o grădină înfloritoare.

Podişul Getic, cuprins între Dîmboviţa şi Podişul Mehedinţilor, este alcătuit din depozite groase de pietrişuri (pietrişurile de Cîndeşti), suprapuse sedimentelor neogene necutate, cu înclinări slabe spre sud. Se delimitează foarte greu de Subcarpaţi, prin intermediul unor mici depresiuni intracolinare de contact şi trece pe nesimţite, sau prin uşoare denivelări, în Cîmpia Dunării. Pe latura nordică este mai înalt (400—500 m), coborînd pînă la 200 m pe cea sudică. Spinările dealurilor sînt mai înguste în est, unde văile transversale s-au adîncit pe verticală, şi mai largi în vest, unde şi versanţii sînt mai slab înclinaţi. Înregistrează pieţe de adunare (de exemplu, la Filiaşi şi Piteşti) şi de împrăştiere a apelor (de exemplu, în Dealurile Cotmenei), datorită unor slabe mişcări locale, de înălţare ori de coborîre.

Valea Oltului, ca un coridor larg, folosit în vremurile dacice pentru o intensă circulaţie, desparte Dealurile Olteţului de la vest, de Dealurile Cotmenei şi Cîndeştilor de la est. Zăcăminte de mare valoare economică (lignit, petrol ş.a.) au fost puse în exploatare în anii regimului democrat-popular. Din regiune înapoiată, Oltenia deluroasă a ajuns în prezent o regiune în plin avînt de dezvoltare industrială şi agricolă, cu oraşe şi sate prospere.

Piemonturile vestice, alcătuite din reunirea conurilor de dejecţie depuse la bordura Lacului Panonic, formează treapta intermediară de relief dintre Carpaţii Apuseni şi Cîmpia Tisei, întreruptă numai în dreptul Munţilor Zarandului, unde contactul se face brusc. Sînt caracteristice şi în depresiunile-golfuri, şi generează tendinţa de răsfirare a reţelei hidrografice. Descresc în altitudine, de la 300—400 m în sud la 150—200 m în nord, contactul cu cîmpia făcîndu-se pe nesimţite şi fiind marcat printr-o linie de izvoare.

O mare dezvoltare în lărgime are această zonă în *Podişul Lipovei* dintre Mureş şi Bega, ori în *Dealurile Crişurilor*. Sînt în genere ţinuturi agricole şi pomicole însemnate. Pe marginile de apus a acestor dealuri, ori chiar pe povîrnişul apusean al Munţilor Zarandului se întind podgorii valoroase, cum sînt podgoria Silagiului, de lîngă Buziaş, ori marea podgorie a Aradului, între Şiria şi Radna.

După cîte se vede, ţinuturile deluroase ocupă un loc de seamă între marile zone de relief ale ţării noastre, nu numai ca întindere, dar şi prin varietatea peisajului, de la cel subcarpatic cu forme apropiate de cele din munte, pînă la ţinuturile larg vălurite şi joase de platformă în care agricultura s-a putut dezvolta ca şi în cîmpie şi în care s-au descoperit bogate resurse subpămîntene.

www.cimec.ro
https://www.biblioteca-digitala.ro

3. Cîmpiile şi luncile

Al treilea inel, mai coborît ca înălţime, al reliefului ţării, îl constituie cîmpiile şi luncile, limitate de Prut, litoralul mării, Dunărea şi vechile zone de rătăcire ale Tisei, veritabile „şanţuri de apă", ca — pe vremuri — şanţurile de apărare ale cetăţilor medievale.

Cîmpiile ocupă a treia parte a teritoriului ţării, sînt plane, cu aspect de nemărginire. Singurele accidente de relief sînt văile — largi şi evazate — şi „tumulii" antropogeni sau movilele, vestigii ale îndepărtatelor vremi de migraţiune a popoarelor.

„Cîmpia e netedă, aproape ca o apă, scria G. Vâlsan; dar nu peste tot la fel. În apus se înclină domol spre Tisa. Apele curgătoare sînt puţin adînci, fîntînile sînt dese, locuinţele mai numeroase şi înstărite, înconjurate de buchete de arbori. În Oltenia cîmpia e înaltă, cu văi mari şi adînci pînă la 100 de metri, ca valea Jiului, cu satele înşirate de-a lungul apelor. În Muntenia, pînă spre Bucureşti, e mai puţin înaltă, dar străbătută de numeroase rîuleţe, presărate cu pîlcuri de păduri rămase dintr-un vechi codru de stejar care se întindea pînă aproape de Dunăre. Numai dincolo de Bucureşti, spre răsărit, începe adevărata cîmpie uscată, netedă, fără văi, fără păduri — Bărăganul acoperit cu grîne..."[1]

Peisajul umanizat este însă variat şi în necontenită prefacere. Locul stepelor de odinioară — în care hălăduiau fără grijă cîrdurile de dropii — a fost luat de culturile agricole, căci solul deosebit de fertil al acestor ţinuturi stă la baza dezvoltării celor două mari grînare ale ţării noastre. Satele s-au înmulţit şi, o dată cu ele, s-a îndesit reţeaua de căi ferate şi de şosele. La început stinghere, nepoftite parcă în cuprinsul orizonturilor largi, coşurile mereu fumegînde ale întreprinderilor industriale, clădirile masive ale silozurilor de cereale, turlele zvelte ale sondelor, livezile tinere de caişi, perdelele forestiere de protecţie s-au integrat tot mai mult locurilor acestora şi nu-i mai miră pe ţăranii vînjoşi şi bronzaţi care, numai cu 15—20 ani în urmă, mai trudeau chinuiţi în urma plugului şi care astăzi conduc cu uşurinţă tractorul sau combina.

Cîmpia de la Dunărea de jos sau Cîmpia Romînă. În sud, mai extinsă, Cîmpia Dunării oscilează, ca altitudine, între 200 şi 15—20 m în lunca largă a fluviului de la care-şi poartă numele. Se întinde pînă în bazinul inferior al Siretului şi este alcătuită aproape exclusiv din aluviuni şi material loessoid. Văile lenеşe ce o străbat brăzdează interfluvii care se prezintă ca nişte cîmpuri întinse, cu mici adînciturі numite popular „crovuri", în partea de est, ocupate sporadic de lacuri, dintre care unele cu apă sărată (Lacul Sărat, Amara), folosite ca staţiuni balneare. În aceste văi largi şi evazate, cu vegetaţie iubitoare de umezeală, se înşiruie salbe de sate care dau viaţă cîmpiei.

Cîmpia Romînă este una dintre cele mai de seamă regiuni agricole ale ţării, cu o producţie variată, unde mecanizarea şi folosirea metodelor agrotehnice avansate se desfăşoară din plin.

Un proiect grandios de irigaţii va înlătura, în scurtă vreme, neajunsul secetelor periodice, dar destul de frecvente, mijlocind şi culturile unor plante

[1] G. Vâlsan, *Cîmpia Romînă*, Bucureşti, 1915.

www.cimec.ro
https://www.biblioteca-digitala.ro

mai pretenţioase, dar şi cu randament economic deosebit. Nisipurile zburătoare altădată, de la Calafat — Ciuperceni sau de la Apele vii — Amărăşti, Dăbuleni — Potelu, sînt astăzi fixate prin vii, păduri de salcîm, livezi, culturi de pepeni.

Cîmpia Tisei din care pe teritoriul ţării noastre se găseşte numai o parte a numitei „Cîmpii Vestice" reprezintă latura de est a Cîmpiei Panonice, cu întinderi în spaţiul Piemonturilor vestice, de-a lungul rîurilor mari (Someş, Crişuri, Timiş, Bîrzava, Caraş). Fundamentul cristalin al masivului Tisia suportă, pe grosimi considerabile, depozite terţiare şi cuaternare. Formaţiunile aluvionare alcătuiesc cîmpuri întinse, brăzdate de văi largi. Denivelările de mică amploare sînt date de frecvenţa „crovurilor", în Banat şi de prezenţa dunelor de nisip, în regiunea Carei — Valea lui Mihai. Valea Ierului şi regiunea Ecedei sînt mlăştinoase şi frecvent inundate. Înălţimea ei este de 110 m la confluenţa Someşului cu Tisa şi de 76 m la vărsarea Tisei în Dunăre. Datorită acestei slabe înclinări a cîmpiei se întîlnesc atît de numeroase zone de înmlăştinare, care au fost desecate, începînd cu finele veacului al XVIII-lea, iar luncile rîurilor, supuse altădată inundaţiilor, au fost drenate, amenajate pentru irigaţii.

Astăzi îţi încîntă ochiul prin lanurile lor nesfîrşite de grîu şi porumb, floareasoarelui, orez şi diverse alte culturi, ori prin ochiurile liniştite ale lacurilor artificiale, bogate în peşte, de la Cefa, Inand şi din multe alte sate crişene sau bănăţene.

Luncile sînt pămînturi noi clădite de rîuri prin revărsarea apelor. Toate rîurile ţării sînt însoţite de aceste pămînturi, constituind zone bune pentru culturi irigate, cînd nu sînt prea nisipoase. Cele mai întinse lunci sînt în lungul Mureşului, Oltului, Jiului, Argeşului, Ialomiţei, Siretului şi Prutului. În toată splendoarea ei, atît în frumuseţe cît şi ca întindere, poate fi admirată Lunca Dunării, fiind cea mai însemnată dintre toate şi sub raport economic. Dunărea, obosită de drumul lung ce-l parcurge, se resfiră mai jos de Călăraşi de două ori, în două braţe principale, cuprinzînd două vaste zone parţial inundabile, pe care poporul le numesc Balta Ialomiţei şi Balta Brăilei. „Balta" îşi are farmecul ei. E un colţ de natură pe care turistul îl descoperă plin de emoţie. „Printre trunchiurile subţiri sau noduroase, se văd luminişuri întinse de ape, flăcărînd de soare sau înecate într-un întuneric tăcut şi tainic. Cuvîntul „zid" de verdeaţă nu e potrivit. E o înălţime uniformă care pare compactă, dar care se mişcă, licăreşte, sună, se zbate; un văl care curge spre apă ca un lichid de argint se adună sub trunchiuri şi rămîne suspendat în ciorchini şi ciucuri albaştri de umbră. Ajunge o adiere mai puternică de vînt ca toată pădurea să se legene şi să murmure ca după tactul unui cîntec..."[1] Dar şi spre amonte, între Calafat şi Giurgiu, se lărgeşte Lunca Dunării, presărată de numeroase gîrle şi lacuri. Sub raport economic, Lunca Dunării este foarte importantă, atît pentru arături, păşuni, fîneţe, cît şi pentru pescuit. Umezeala şi climatul mai dulce din lunci favorizează o producţie de 2—3 ori mai mare ca în cîmpie. Culturile de sfeclă de zahăr şi legume sînt foarte rentabile. Datorită acestui fapt, în anii puterii populare s-a dat o importanţă deosebită lucrărilor de îndiguire şi desecări de terenuri inundabile, cea mai mare parte a luncii asemănîndu-se astăzi culoarului fertil al Nilului egiptean.

[1] G. Vâlsan, *Pămîntul românesc şi frumuseţile lui*, pp. 80 şi 81.

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

Şi, în sfîrşit, prin împărăţia de stuf a Deltei. Este forma cea mai joasă de relief, în curs de formare, cu un întreg complex de privaluri, jepşi, grinduri, dune de nisip şi ochiuri de apă libere sau acoperite cu plaur, pe care le străbat cele trei braţe: Chilia, Sulina şi Sf. Gheorghe. „Uriaş amestec de ape şi pămînturi abia născute, scrie Geo Bogza. Profitînd de imensa confuzie, regnuri de specii proprii celor două elemente dau năvală, trăind cu frenezie într-o lume mirifică. De la o zare la alta se întind nemărginitele păduri de stuf, prin care canale neînchipuit de subţiri îngăduie bărcilor să ajungă, frecîndu-se de luxurianţi pereţi vegetali, în surprinzătoare ochiuri de apă, cu suprafaţa acoperită de nuferi. În limpezi adîncimi, sub razele soarelui care pătrund pînă acolo, peştii par de aur. Reţeaua acestor misterioase ochiuri de apă şi a canalurilor care le leagă unul de altul constituie un formidabil paradis terestro-acvatic, un prodigios labirint a cărui întindere acoperă patru sute de mii de hectare"[1]. Altitudinea absolută oscilează între 0,50—0,70 m. Terenurile sînt permanent supuse inundaţiilor, suferind frecvente modificări ale microreliefului. Ca unitate morfohidrografică complexă, Delta este alcătuită, procentual, din 13% uscat, reprezentat prin grinduri fluviatile sau fluvio-maritime, 25% gîrle şi ochiuri de apă libere şi 62% mlaştini, care la rîndul lor deţin 45% stufăriş şi 17% plaur. Majoritatea formelor pozitive nu depăşesc 4 m iar cele negative se menţin cu 0,5—3,5 m sub nivelul mării. În mod excepţional în grindurile Chilia şi Letea, înălţimile ating maximum 6,5 m.

Apele şi stufărişurile Dunării, ale bălţilor ei şi mai ales acelea ale Deltei formează un adevărat rai pentru lumea peştilor şi a înaripatelor. Pe Dunăre se vînează frecvent somni care depăşesc 300 — 400 kg greutate, iar la gurile ei şi sturioni (moruni şi nisetri) şi mai mari.

Colonii de pelicani, ocrotite ca monument al naturii, de egrete albe, de lebede, uneori chiar de ibişi sau flamingi, gîşte şi raţe reprezentate prin zeci de specii şi multe, foarte multe alte palmipede şi-au găsit în Deltă un domeniu ideal de viaţă şi cuibăresc nestingherite, în zonele declarate rezervaţii naturale. În acest decor, cu mirajul pădurilor sale de sălcii şi stuf, cu tainice canaluri şi ochiuri liniştite de bălţi, natura şi-a satisfăcut parcă un capriciu, plasînd cel mai tînăr colţ al pămîntului Romîniei, lîngă cel mai bătrîn: rădăcina tocită de vînturi şi ploi, de-a lungul timpurilor, a munţilor Dobrogei.

Contrastul de vîrstă e cunoscut însă numai acelora care încearcă să deslege tainele acestea ale geologiei. Pe călătorul de ocazie îl impresionează noul, care stăpîneşte deopotrivă şi Delta, şi munţii străvechi ai Dobrogei şi care are vîrsta anilor regimului democrat-popular. Şi noul acesta te întîmpină la tot pasul: la Tulcea, prin Combinatul modern de industrializarea peştelui, la Niculiţel şi Sarica, prin podgorii tinere cu rod parfumat în prag de toamnă, la Sfîntu Gheorghe, prin crescătoriile speciale de moruni şi nisetri, la Maliuc, prin alb-roşul strident al tînărului orăşel crescut ca din apă, în hăţişurile Deltei prin zecile de maşini curioase ca înfăţişare, care recoltează stufuI, pentru a-l trimite modernului Combinat de celuloză şi hîrtie de la Brăila. Vechiul a rămas numai în vestigiile milenarelor cetăţi ce mai străjuie şi azi piscurile pleşuve ale dealurilor Măcinului şi Tulcei sau în rezervaţiile speciale din Deltă, unde nimeni nu tulbură liniştea coloniilor de pelicani sau de egrete albe.

[1] Geo Bogza, *Tablou geografic*, Editura Tineretului, Bucureşti, 1954, p. 18.

www.cimec.ro
https://www.biblioteca-digitala.ro

Geograful G. Vâlsan a prins de minune, în cîteva fraze numai, specificul acestui original peisaj al Deltei.

„Nu există ţinut românesc care să-ţi lase o impresie mai ciudată şi mai puternică. Orizontul neted ca al mării înfăţişează depărtări strivite şi vaporoase. Distingi linii foarte subţiri de argint, care trebuie să fie vaste suprafeţe de lacuri văzute în perspectivă; apoi între ele alte linii albastre-verzui, tot atît de subţiri, care reprezintă imense întinderi de plaur. Abia din loc în loc, rare buchete de arbori plutesc deasupra zării, fără rădăcini, ca în miragiile pustiei. Linia verticală a dispărut şi numai zborul unui stol de păsări sau fumul trecător al unui foc de trestii se înalţă spre norii cerului, uşurînd apăsarea pe care ţi-o lasă în suflet această plată orizontalitate"[1].

■

Complexitatea mare a reliefului ţării şi armonia sa, împărţirea într-o zonalitate concentrică a reliefului şi o repartiţie proporţională a diferitelor unităţi, constituie, în acest teritoriu, carpatic prin relief şi danubian prin reţeaua hidrografică, un mediu geografic deosebit de prielnic dezvoltării vieţii poporului nostru.

[1] G. Vâlsan, *Dobrogea*, în „Buletinul Societăţii de geografie", vol. LIV, Bucureşti 1935.

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

III.
Trecutul geologic al pămîntului romînesc

Pe cît de variat se prezintă, în zilele noastre, relieful Republicii Populare Romîne, pe atît de zbuciumată a fost istoria trecutului său geologic, de-a lungul a sute de milioane de ani de existenţă. E aproape de necrezut că, pe locul de astăzi al falnicilor Carpaţi, a fost cîndva fund de mare, cu adîncimi de mii de metri; că dealurile pleşuve ale Dobrogei de nord au întrecut odinioară în măreţie crestele dantelate ale Făgăraşului; că masivele greoaie ale Gutîiului, Călimani, Gurghiului, Harghitei, Ciumatului revărsau, periodic, nesfîrşite puhoaie de lavă incandescentă, alcătuind cel mai lung lanţ vulcanic al Europei; că, în locul şesurilor rodnice ale Dunării şi Tisei, primii noştri strămoşi au mai apucat lacuri şi mlaştini nesfîrşite, resturi ale ultimelor mări împotmolite cu aluviunile rupte şi cărate de rîuri din munţi; că ochiurile albastre de apă, cuibărite sub cele mai semeţe piscuri carpatine, au şi ele cîteva mii de ani de existenţă, menţinîndu-se ca dovezi neşterse ale gheţarilor ce formau, pe atunci, ca şi în Alpii de azi, podoaba Rodnei, Călimanului, Bucegilor, Făgăraşului, Parîngului, Retezatului. Şi totuşi nimic nu este exagerat din toate acestea. Cu răbdarea care îi caracterizează şi fără de care nu ar putea face nimic în ştiinţa lor atît de frumoasă, geologii au analizat amănunţit fiecare categorie de rocă, au scormonit în străfundurile pămîntului, au lipit unul lîngă altul,

https://www.cimec.ro Biblioteca digitala.ro

fărîmă cu fărîmă, fragmentele de fosile dezgropate din culcuşurile lor multimilenare, au citit în foile de piatră ale rocilor sedimentare ca într-o uriaşă carte a naturii, au făcut comparaţii cu situaţiile de azi, au gîndit mult şi au reconstituit apoi, etapă după etapă, principalele faze de evoluţie a teritoriului actual al patriei noastre. Şi acestea sînt multe, începînd cu naşterea primelor scuturi continentale ale scoarţei terestre. La temelia Podişului Moldovenesc stă Platforma Rusă, aparţinînd primei ere geologice — *precambriană* — aşa cum a fost numită de geologi — şi apreciată tot de ei la enorma vîrstă de un miliard de ani. Se pare că numai partea aceasta de răsărit a ţării era uscat în acele îndepărtate vremuri, iar restul, fund de mare. Prea multe lucruri nu se pot spune nici despre forma reliefului, nici despre vieţuitoarele din apă, fiindcă prefacerile ulterioare ale scoarţei au fost aşa de fundamentale, încît cu greu se mai poate reconstitui ceva, chiar dacă ar mai exista o oarecare certitudine.

La cei un miliard de ani ai precambrianului, s-au adăugat alţi circa 360 milioane de ani ai unei noi ere: *paleozoică (primară)* a cărei istorie a fost descifrată ceva mai uşor, pe baza urmelor sigure de viaţă — fosile de plante şi de animale — dovadă nu numai a apariţiei vieţii şi pe uscat, ci şi a dezvoltării sale treptate, spre forme tot mai superioare.

Începuturile erei paleozoice — respectiv perioada *cambrianului* — nu aduc modificări prea importante în înfăţişarea de atunci a pămîntului ţării noastre. Aceeaşi mare întinsă ocupa majoritatea suprafeţei sale şi acelaşi uscat redus, al Podişului Moldovenesc, netezit de rîuri pînă la transformarea sa într-o veritabilă cîmpie vălurită, se ridică deasupra apelor, continuîndu-se, spre răsărit, în întinsa Platformă Rusă.

A doua perioadă, a *silurianului*, înregistrează prefaceri mai substanţiale. În timp ce fundamentul Podişului Moldovenesc se cufundă lent şi intră — periodic — sub stăpînirea mărilor timpului, ceva mai la sud, în Dobrogea centrală, sînt împinse spre suprafaţă, prin presiuni laterale, culmile unor munţi falnici, ale căror urme se mai pot vedea şi azi în regiunea cu şisturi verzi a Podişului Casimcea. Nimic din măreţia de altădată a acestor munţi nu se mai poate reconstitui, în afară de faptul că şisturile verzi sînt foarte frămîntate, ceea ce înseamnă că formarea lor trebuie să fi înregistrat fenomene de încreţire — orogenice, în limbaj geologic — de mare amploare. Perioada următoare, a *devonianului*, nu aduce modificări însemnate uscatului de pe teritoriul ţării noastre. Munţii cei tineri ai Dobrogei — tineri pentru timpurile de atunci — vor rămîne multă vreme deasupra mării, astfel încît e justificată erodarea lor pînă în temelii. Abia la sfîrşitul erei paleozoice, în *permo-carbonifer*, se înregistrează noi frămîntări de mari proporţii, în întreaga Europă, cu răsunet şi pe pămîntul romînesc de azi. Are loc acum puternica fază de mişcări *orogenice hercinice*, avînd efecte mult mai grandioase decît cea precedentă—*caledoniană*. Aproape întregul teritoriu al R. P. Romîne iese de sub apele marine, sub forma unor catene muntoase, care cuprind Carpaţii, cu toate ramurile lor şi cu Bazinul Transilvaniei, pe atunci nescufundat, precum şi Dobrogea, înlănţuindu-se apoi, cu alte culmi, pe mai toată suprafaţa frămîntatului nostru continent. Numai în sudul Moldovei, între Platforma Rusă şi Dobrogea nordică, s-a menţinut un braţ marin. O dată cu orogenul hercinic, din adîncurile pămîntului, sînt împinse spre suprafaţă mase enorme de roci vulcanice, mai ales granitice, aşa cum sînt, de pildă, cele din Munţii Măcinului, rămăşiţe bine păstrate, ale impunătorului lanţ

www.cimec.ro
https://www.biblioteca-digitala.ro

hercinic, şi totuşi umilă rădăcină muntoasă, tocită de vremuri, ale cărei înălţimi de-abia îndrăznesc să depăşească, în cîteva puncte, 400 m.

De formarea lanţului ercinic se leagă prezenţa multora din bogăţiile subsolului ţării: fier, mangan, pirite cuprifere, grafite, cromite, feldspat, mică, azbest, roci de construcţie etc. Darceea ce mai trebuie reţinut în mod deosebit, din perioada carboniferă, este faptul că, datorită unei clime mai calde şi foarte bogate în ploi, pe teritoriul ţării se dezvoltă, în multe locuri — cu precădere în Banat —, o floră de tip tropical, cu păduri luxuriante, din care s-au născut ulterior însemnate bogăţii de huilă şi antracit. Abia la sfîrşitul paleozoicului, în *permian*, se trece la o climă de tip deşertic — caldă şi uscată — avînd drept consecinţă dispariţia aproape completă a vegetaţiei şi deci şi lipsa zăcămintelor de cărbuni.

O nouă eră este „cronometrată" apoi de geologi: *mezozoică (secundară)*, cu o durată de circa 133 de milioane de ani şi cu trei perioade însemnate *(triasic, jurasic, cretacic)* în timpul cărora pămîntul românesc îşi schimbă radical înfăţişarea.

În *triasic*, Dobrogea de nord, Cîmpia Română şi alte regiuni ale ţării, intră sub domnia apelor marine. Tot acum, se înregistrează şi o fază de orogen — *kimmerică veche* — cu care ocazie se recutează Munţii Dobrogei şi au loc unele erupţii vulcanice, atît în preajma Tulcei, cît şi în sudul Munţilor Apuseni. *Jurasicul* dă, la rîndul său, o înfăţişare diferită repartiţiei mărilor şi uscatului de pe teritoriul ţării. Apele marine invadează puternic, astfel că vechiul uscat se reduce numai la o insulă, pe teritoriul actual al Transilvaniei, şi la o catenă de munţi de-a lungul Moldovei, pînă în Dobrogea. Pe la sfîrşitul jurasicului se semnalează chiar şi o slabă fază de orogeneză — *kimmerică nouă* — ale cărei rezultate concrete reprezintă unele cutări locale, cu urme evidente în Munţii Apuseni. În depozitele calcaroase iau naştere, tot acum, importantele zăcăminte de bauxită, deosebit de preţioase pentru extragerea şi prelucrarea aluminiului. Condiţiile de climă permit dezvoltarea unei vegetaţii simple ca organizare (predomină gimnospermele), dar bogate, aşa cum se deduce din depozitele de cărbuni din Banat, Ţara Bîrsei etc.

Modificările cele mai importante, care au pus în linii mari — temeliile actualului teritoriu muntos al ţării — s-au produs însă în *cretacic*, ultima perioadă a mezozoicului.

Apele mărilor cretacice ocupă suprafeţe întinse, mai ales la începutul şi mijlocul acestei perioade. Pînă şi Platforma Moldovenească se scufundă, dar numai spre sfîrşitul său. Din cochiliile şi scheletele nenumăratelor vieţuitoare, iau naştere însemnate depozite de calcare, valorificate azi în industria materialelor de construcţie.

Ceea ce mai trebuie apoi menţionat sînt fazele succesive de orogen, din *cretacicul mediu* şi *superior*, în urma cărora Carpaţii ajung la înfăţişarea lor de astăzi, ca orientare şi dispoziţie generală a culmilor de încreţire. Geologiia u stabilit două faze importante, cu consecinţe însemnate pe teritoriul ţării: cea *austrică*, în mezocretacic şi cea *laramică* în cretacicul superior.

Aceste uriaşe frămîntări duc şi la scufundarea unor întinse porţiuni ale vechilor catene muntoase, respectiv la formarea depresiunilor Transilvaniei, Getică şi Panonică. Dacă, în general, catenele carpatice vor rămîne, de acum înainte, uscat, spaţiile largilor depresiuni de prăbuşire menţionate se vor menţine şi ele funduri de mare sau de lacuri pînă în vremurile cele mai apro-

www.cimec.ro
https://www.biblioteca-digitala.ro

piate apariției omului pe pămînt și — în unele cazuri izolate — chiar după aceasta.

Era următoare, *neozoică* sau *terțiară*, cu două perioade *(paleogen* și *neogen)*, durează mai puțin, vorbind la scara timpurilor geologice (circa 54 de milioane de ani), dar contribuie mult la desăvîrșirea înfățișării actuale a reliefului țării, în liniile sale majore, căci șlefuirile de amănunt se vor produce mai tîrziu, evoluția lor continuîndu-se și în prezent, fără nici o întrerupere. Resturile de viață — fosilele — sînt tot mai numeroase și mai bine păstrate, astfel că, pe baza lor și a caracterului general al rocilor sedimentare (îndeosebi), eruptive sau metamorfice, geologii au reușit să redea mai ușor evoluția geografică veche a pămîntului țării noastre. Rînd pe rînd, uscatului încă restrîns ca suprafață i se adaugă noi porțiuni, deși, din cînd în cînd, mișcările de coborîre ale acestuia înlesnesc domnia periodică a mărilor. *Eocenul* înregistrează o astfel de invazie a apelor, uscatul rămînînd să stăpînească numai Carpații, aproape în întregime, Dobrogea de nord, parțial Podișul Moldovenesc și Cîmpia Română. Rocile ce se macină pe continent, prin acțiunea diverselor procese fizice și chimice, sînt transportate și depuse necontenit pe fundul mărilor, de către rîuri, vînturi, valuri etc. Tendința aceasta de nivelare este tulburată numai de mișcările interne ale scoarței. Cele două forțe deosebit de puternice — externe și interne — sînt într-o permanentă luptă, modificînd mereu conformația uscatului și a bazinelor oceanice sau marine.

Față de eocen, în epoca următoare a *oligocenului*, uscatul se extinde mult în dauna mării. Ies de sub ape, parțial, Dobrogea sudică, partea de nord a Podișului Someșan și alte zone. În apele mărilor se depun mai ales nisipuri și mîluri, înlesnind acumularea petrolului rezultat din transformările chimice ale nenumăratelor viețuitoare marine. Tot acum, în Depresiunea Petroșanilor, se produc repetate mișcări pe verticală, ale căror consecințe au fost invaziile și retragerile apelor, respectiv transformarea succesivă a depresiunii, cînd în bazin lacustru, cînd în mlaștină sau uscat. Clima perioadei respective, caldă și umedă, a condiționat dezvoltarea unei vegetații deosebit de bogate, cu fiecare perioadă de uscat, și acoperirea acesteia cu aluviuni, cu fiecare invazie a apelor. Așa s-au născut cele 25 de strate de cărbune, de unde și concluzia geologilor că alternanțele apă—uscat, din cuprinsul celui mai important bazin carbonifer al țării, au înregistrat cel puțin tot atîtea faze. Fosilele de mamifere, destul de rare, duc la concluzia că această clasă de animale nu evoluase încă prea mult.

A doua perioadă a terțiarului, *neogenul*, apropie și mai mult contururile pămîntului romînesc de forma lor actuală, mai ales către sfîrșit. Două epoci principale: *miocenul* și *pliocenul* prezintă o importanță deosebită în istoria dezvoltării teritoriului țării noastre.

Chiar la începutul miocenului (în *acvitanian*) are loc o nouă fază de cutări — *savică* — cu care ocazie, arcului Carpaților Răsăriteni i se atașează, spre exterior, zona flișului marginal, alături de a celui intern, născută încă din faza cutărilor laramice. Depresiunea Transilvaniei și fîșia corespunzătoare Subcarpaților erau încă sub apele mărilor. Către mijlocul perioadei miocene (în *helvețian* și *tortonian*), noi evenimente se produc pe teritoriul țării:

— încep erupțiile din lanțul vulcanic al Carpaților Răsăriteni, pe de o parte alipind o nouă zonă acestui arc muntos, pe de alta, depunînd în Bazinul Transilvaniei cenușa primelor orizonturi de tufuri;

www.cimec.ro
https://www.biblioteca-digitala.ro

nisipurile din zona externă a Carpaților se impregnează cu petrol și gaze;

în lagunele periferice se depun argile sărate și importante masive de sare, generîndu-se una din marile bogății ale Romîniei;

se înregistrează faza de cutări *stirică*, al cărui răsunet se resimte în ridicarea de ansamblu a lanțului carpatic;

se produce, în sfîrșit, o puternică invazie a apelor marine, care transformă uscatul țării într-un adevărat arhipelag, în care numai Carpații își păstrau — în general — unitatea.

Către sfîrșitul miocenului, în *sarmațian*, geologii reconstituie alte modificări ale raportului dintre mare și uscat și chiar ale uscatului însuși. Partea centrală și sudică a Bazinului Transilvaniei rămîn sub apă, legîndu-se, prin culoarul Mureșului, cu Bazinul Panonic.

Podișul Moldovenesc este invadat și el inițial de ape, care se vor retrage apoi, treptat, spre sud. Aceeași soartă o are și Podișul Getic, astfel că Dobrogea de nord rămîne ca un uscat insular.

În sarmațian se depun, în majoritatea regiunilor țării, fie calcare cochilifere, mai rezistente, ca acelea din Dealul Repedea, de lîngă Iași, fie marne, argile și nisipuri, în care se acumulează însemnate depozite de gaz metan, ca în Podișul Transilvaniei. Orizonturile de tufuri intercalate sînt o dovadă sigură că vulcanismul din Carpații Răsăriteni și din Munții Apuseni era încă foarte activ și că cenușa lor se sedimentează în special în Bazinul maritim din Transilvania centrală.

La sfîrșitul sarmațianului, faza de cutări *atică* determină înălțarea uscatului și transformarea mării într-o salbă de lacuri (Bazinul Panonic, Bazinul Transilvaniei, Podișul Getic cu Cîmpia Dunării) care devin pe încetul salmastre, prin aportul de apă dulce adus de rîuri de pe continent. Grosimea excepțională a depozitelor sarmațiene din Bazinul Transilvaniei (circa 5 000 m) dovedesc o coborîre lentă a acestuia, pe tot intervalul sedimentării, fenomen înregistrat și în Podișul Moldovenesc, dar de o intensitate mai redusă.

Fosilele de plante și animale vădesc un climat mai cald și mai umed decît cel actual, cu cîteva epoci mai aride, în care se depun gipsurile și sarea, în zonele lagunare care secau.

În sfîrșit, *pliocenul (meoțian, ponțian, dacian, levantin)* duce la reducerea treptată, dar continuă a bazinelor lacustre, la formarea unor importante zăcăminte de petrol — în lagune — și de lignit — în lacurile dulci, iar prin faza de orogen *valahică* (levantin) — la desăvîrșirea arcului carpatic, inclusiv al Subcarpaților și la geneza cunoscutelor „cute diapire", în cadrul cărora, masivele de sare sînt împinse către suprafața scoarței, înlesnind și migrarea petrolului din zăcămintele de bază. Rîurile rod adînc și favorizează sedimentarea întinselor saltele de pietrișuri ale Piemonturilor care se întind aproape pretutindeni, la poalele Carpaților.

Petrolul și gazele naturale — printre cele mai bogate din lume — sarea (cu depozite enorme), asfaltul, gipsul, diatomitele, nisipurile utilizate în industria sticlăriei, calcarele, argilele și marnele, care asigură industriei naționale o puternică bază de aprovizionare cu materii prime, aparțin în cea mai mare parte terțiarului și îndeosebi neogenului. De vulcanism se leagă prezența unora dintre minereurile complexe, auro-argentifere etc., precum și

www.cimec.ro
https://www.biblioteca-digitala.ro

a celor peste 2 000 de izvoare acidulate — borvizuri — care fac faima cîtorva staţiuni climaterice din Carpaţii Răsăriteni: Bilbor, Borsec, Sîngeorz Băi, Tuşnad, Malnaş, Vîlcele etc., iar de cea a masivelor de sare, petrolului, marnelor cu cristale de pirită, prezenţa celebrelor izvoare sărate, iodurate, sulfuroase etc. de la Sovata, Praid, Slănic-Prahova, Bazna, Govora, Olăneşti, Călimăneşti-Căciulata ş.a.

Cuaternarul, ultima perioadă — şi cea mai apropiată de noi — a *neozoicului*, are mai mult rolul de modelator al reliefului, prin intermediul agenţilor externi.

Ridicările în bloc ale Carpaţilor, din timpul cutărilor valahice, mijlocesc instalarea glaciaţiei în masivele cele mai înalte: Munţii Maramureşului, Rodnei, Călimani, Bucegi, Făgăraş, Parîng, Retezat şi, într-o formă incipientă, chiar în Carpaţii Occidentali (Biharia, Vlădeasa). Fenomenul se produce la începutul cuaternarului *(pleistocen)*. Efectele celor două faze glaciare (Riss şi Würm) duc la aspectul grandios al acestor masive astfel că, pentru Carpaţii Meridionali, denumirea de Alpii Transilvaniei, preconizată de geograful francez De Martonne, este pe deplin justificată. Întinsele suprafeţe de eroziune — adevărate platouri suspendate — au fost atacate puternic de gheţari şi de procesele de îngheţ-dezgheţ, care au sculptat în cuprinsul lor impresionante circuri glaciare („căldări" sau „zănoage", în limbajul păstorilor localnici), creste de interfluvii sălbatice („custuri"), văi cu profilul literei U, lungi uneori de 7—8 şi chiar 10 km, ceea ce înseamnă că glaciaţia cuaternară din Carpaţi n-a fost cu nimic inferioară celei alpine de azi. Mase mari de grohotişuri, nisipuri şi mîluri indică, acolo unde n-au fost spălate ulterior de rîuri, depozitele morenice de odinioară. Ochiuri de apă, cu limpezimea de cristal caracteristică, oglindind în luciul lor azuriul cerului de vară, s-au adunat în vechile circuri, împodobind Carpaţii cu o adevărată ghirlandă de mărgăritare. Uneori sînt extinse (10 ha la Lacul Bucura, din Retezat) alteori foarte adînci (peste 22 m la Zănoaga, tot din Retezat) sau însoţite de cascade spumegînde (Bîlea, din Făgăraş).

În depresiunile mai joase (Depresiunea Braşovului, Ţara Făgăraşului, Depresiunea Sibiului), dispar ultimele resturi ale lacurilor pliocene ori se transformă în turbării, adăpostind interesante relicte glaciare de plante şi animale mărunte.

Reţeaua hidrografică îşi adînceşte traseele, sculptînd majoritatea teraselor. Numai în zonele cu mişcări lente de coborîre (bazinul inferior al Siretului, Cîmpia Tisei) aceste rîuri rătăcesc pe nenumărate cursuri ocazionale, contribuind la întreţinerea mlaştinilor nesfîrşite, ultimele resturi ale lacurilor pliocene locale.

Depozitele de loess şi de dune din zonele de cîmpie (Cîmpia Dunării, Cîmpia Tisei) sînt tot acumulări rezultate ale acţiunii vîntului, în fazele glaciare şi interglaciare.

Pătrunsă o dată cu glaciaţiile, vegetaţia specifică zonelor de climă rece (tundra, silvotundra, coniferele) îşi va căuta refugiul acolo unde se vor mai întîlni încă aceste condiţii, adică în munţi, făcînd loc pădurilor de foioase şi chiar stepelor cu ierburi, după retragerea şi dispariţia gheţarilor. Aşa se poate explica etajarea vegetaţiei din ţara noastră şi prezenţa, în floră, a atîtor elemente rare, circumpolare sau alpine. În faună, mamutul, ursul de peşteră, hiena de peşteră etc. rezistă greu intemperiilor climatice şi dispar, cu toate

www.cimec.ro
https://www.biblioteca-digitala.ro

că peșterile nenumărate din Carpații noștri le oferă oarecare posibilități de adăpost.

Cea de a doua parte a cuaternarului, *holocenul (postglaciarul)* aduce ultimele modificări de ansamblu teritoriului țării, condiționînd formarea teraselor inferioare și a luncilor rîurilor, transformarea golfului marin de la gura Dunării în minunata sa deltă de astăzi, colmatarea ultimelor resturi de lacuri pliocene, gruparea asociațiilor vegetale și animale etc. Tot acum se face mai intens simțită și prezența omului, a cărui apariție este semnalată încă din pleistocen.

Pe valea Dîrjovului, pîrîu neînsemnat din cuprinsul Podișului Getic, arheologii romîni au descoperit recent unelte și alte urme incontestabile ale omului paleolitic. Iată, deci, teritoriul Republicii Populare Romîne înscris printre regiunile cu cele mai vechi dovezi ale existenței omului, cunoscute pînă în prezent. Asemenea descoperiri, apreciate însă puțin mai „tinere", deși tot paleolitice, s-au făcut în diferite alte puncte și ceea ce e mai important este faptul că, în multe cazuri, paleoliticului i se suprapune neoliticul, iar acestuia, faze mai tîrzii din dezvoltarea societății omenești, fără întrerupere, ceea ce înseamnă că, în condițiile favorabile ale pămîntului țării noastre, omul a apărut din cele mai vechi timpuri și a dăinuit mereu, peste zecile de milenii, pînă în zilele noastre, din ostroavele și grindurile neinundabile ale Dunării și pînă în depresiunile ascunse în inima Carpaților, din regiunea dunelor de nisipuri a Cîmpiei Tisei și pînă pe litoralul însorit al Mării Negre. Și tocmai omul, în aparență neînsemnat ca forță, este acela care, de la apariția sa și pînă în zilele noastre — și mai ales în aceste zile —, contribuie nebănuit de mult la transformarea permanentă a înfățișării scoarței terestre.

https://www.cimec.ro Biblioteca digitală

IV.
Clima

Specialiştii definesc, pe scurt, clima Republicii Populare Romîne, *temperat continentală cu caracter de tranziţie*; unii dintre aceştia, pentru a-i sublinia trăsăturile proprii bazinului inferior al însemnatei artere hidrografice care taie Europa în diagonală, îi spun şi *climă danubiană*. Simplă în aparenţă, aceasta îşi vădeşte complexitatea numai la o analiză de amănunt, cînd de la o regiune a ţării la alta, se înregistrează diferenţieri sensibile, nu în măsura de a atribui însă vreuna dintre ele altei zone climatice. În ceea ce priveşte specificul, acesta rezultă din faptul că, pe teritoriul Romîniei, îşi dau întîlnirea, în general, masele de aer răcoros şi umed, dinspre Oceanul Atlantic, cu cele uscate şi reci sau calde (după anotimp), dinspre continentul asiatic, ceea ce nu exclude invazii, ocazionale, de aer rece polar (cu deosebire iarna şi în nordul ţării) sau cald şi excesiv de uscat din Africa (cu deosebire vara, în părţile sudice: Oltenia, Banat, Dobrogea).

Trăsăturile de ansamblu ale climei sînt condiţionate, aşa cum rezultă din însăşi definirea acesteia, de poziţia Romîniei pe paralela 45° (deci în plină zonă temperată) şi pe meridianul 25° (deci în plin continent european). Joacă apoi un rol deosebit de important distanţa sa faţă de Atlantic, Oceanul Arctic, Munţii Urali şi Marea Mediterană, respectiv şi de principalele centre de maximă

www.cimec.ro
https://www.biblioteca-digitala.ro

și minimă presiune care acționează asupra continentului european. Că intensitatea cu care acestea influențează nu este aceeași, faptul depinde și de varietatea și mai ales de masivitatea reliefului Europei estice, în funcție de care masele de aer se deplasează mai ușor sau mai greu. Astfel, de exemplu, deși Mediterana este mai apropiată decît regiunile uralo-siberiene cu peste 1 500 km, influențele sale, reținute de barierele Munților Balcani și ale Alpilor Dinarici, sînt mult mai slabe decît cele răsăritene, și e și firesc să fie așa, căci întinsul Cîmpiei Ruse nu pune nici o stavilă în calea maselor de aer ale anticiclonului siberian. Arcul car atic însuși constituie o oarecare linie de demarcație între vestul țării, unde se resimt mai ales efectele aerului umed și răcoros dispre ocean, și estul său, unde Crivățul de pe continentul eurasiatic depășește, în unele ierni, 100 km/oră, ridicînd nămeți înalți în Moldova sau Bărăgan, ceea ce nu se întîlnește niciodată în Transilvania.

În sfîrșit, conformația de amănunt a reliefului, orientarea generală a culmilor, asimetria versantelor muntoase, prezența sau lipsa văilor transversale în Carpați, lărgimea și orientarea văilor, aspectul de bazin închis al unor depresiuni etc. sînt tot atîtea cauze care dau notele de particularitate locală a climei, explicînd de ce, în Depresiunea Baia Mare, cresc castanii comestibili, pe cînd numai la cîteva zeci de kilometri spre est, pe aceeași latitudine, Depresiunea Maramureșului este rece și umedă, sau de ce, spre exemplu, pe versantul sudic al masivului Cozia, din Carpații Meridionali, pădurile compacte de stejar urcă pînă spre 1 200 m, pe cînd pe cel nordic, molidișurile coboară mult mai jos, în domeniul făgetelor.

Totuși, baza generală a proceselor și fenomenelor meteorologice este reprezentată de valoarea energiei radiațiilor solare — directe și difuze — valoare ce oscilează între 125 000 cal/cm² în sudul și sud-estul țării și 110 000 cal/cm², în regiunile muntoase.

Încă un fapt cu caracter general mai trebuie menționat, și anume că, în ultima vreme, organizarea științifică a unei rețele meteorologice în tot cuprinsul țării, cu stații automate pe cîteva din cele mai reprezentative masive muntoase, oferă posibilitatea de cunoaștere temeinică a climatului R.P. Romîne și respectiv de repartizare mai rațională a diverselor categorii de culturi, în funcție tocmai de exigențele lor climatice.

La varietatea și pitorescul deosebit al reliefului Romîniei se adaugă un climat plăcut și sănătos, transformînd numeroase localități, cu deosebire în zonele de munte, în stațiuni climaterice de interes internațional, iar turismul într-unul din sporturile cele mai preferate, cu caracter de masă.

1. Regimul temperaturilor în R.P.R.

Temperatura aerului, pe întinsul țării noastre, se caracterizează printr-o mare variație a valorilor medii și extreme, ca urmare a inegalei repartiții a cantităților de energie solară, a condițiilor de relief și a influenței rezultată din împletirea traiectoriilor maselor de aer de proveniență diferită.

https://www.cimec.ro Biblioteca digitală

https://biblioteca-digitala.ro
www.cimec.ro

HARTA CLIMATICĂ A R.P.R.

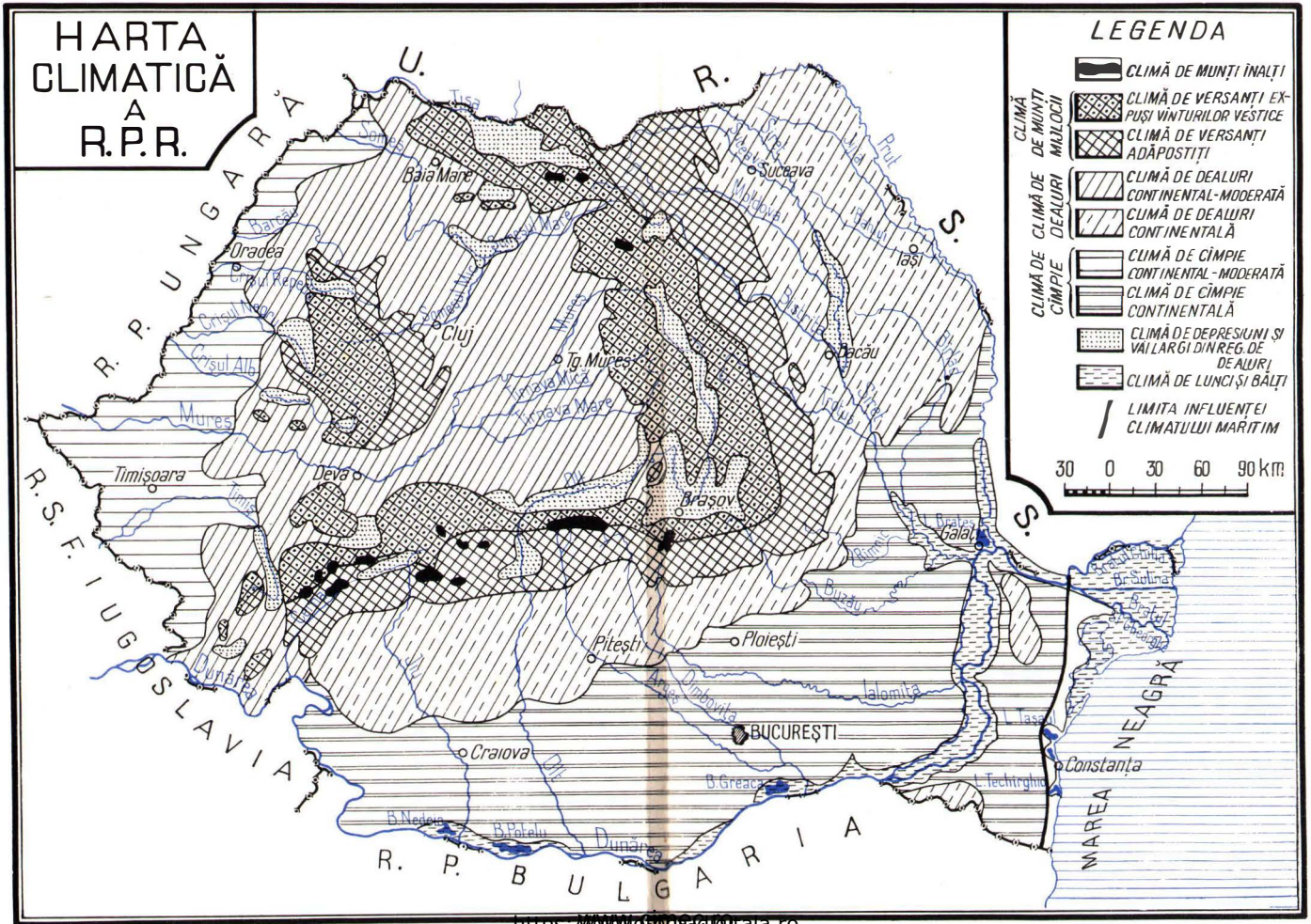

https://www.biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro
www.cimec.ro

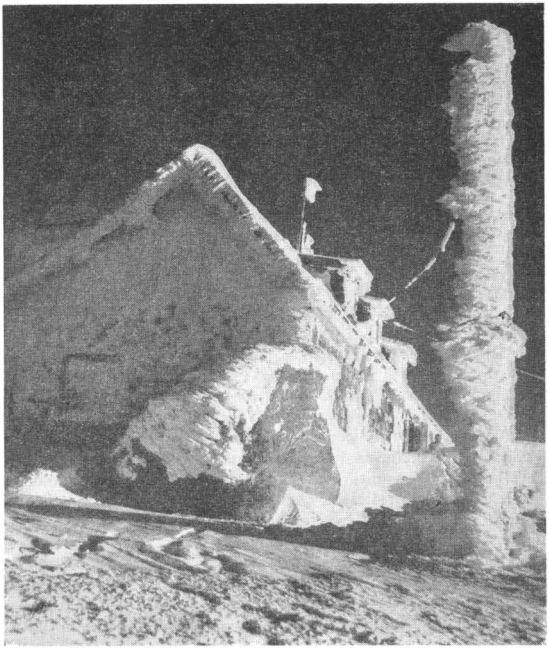

Staţiunea meteorologică de pe vîrful Omul (clădirea veche)

Extensiunea ţării pe circa 5° latitudine nordică justifică diferenţele de 3° în temperatura medie anuală din nord, faţă de sud, diferenţe destul de mici, care se resimt mai ales în lungimea şi asprimea iernilor din Maramureş de pildă, faţă de cele din Oltenia, Banat sau Dobrogea.

Mediile anuale de temperatură cele mai ridicate au fost semnalate în cadrul formelor joase de relief din sudul, sud-estul şi sud-vestul ţării, pe cînd cele mai scăzute corespund marilor înălţimi carpatice sau depresiunilor intracarpatice, în care se îngrămădesc uneori, iarna, mase de aer rece. Această situaţie poate fi exemplificată prin temperatura medie anuală a oraşelor Constanţa (11,2°), Tr. Severin (11,7°), Timişoara (10,9°), în comparaţie cu vîrful Omul din Munţii Bucegi sau cu localitatea Bod din Ţara Bîrsei, depresiune cu frecvente acumulări de aer rece. Nu diferenţele de latitudine

https://www.cimec.ro Biblioteca Digitală.ro

sînt deci cele care dau tonul în variațiile temperaturii medii a țării noastre, ci acelea de altitudine, la care se adaugă și conformația locală a reliefului. Cele mai călduroase regiuni sînt: Dobrogea, Cîmpia Română și Cîmpia Banatului.

În Dobrogea, temperatura medie anuală este cuprinsă între 10 și 11° sau chiar depășește 11° pe litoral, unde, deși slab, se resimte totuși influența apelor marine, mai ales toamna și iarna, cînd acestea cedează mai greu căldura acumulată în timpul verii, încălzind astfel și uscatul învecinat. În Cîmpia Română, deși iernile sînt uneori foarte aspre, valorile medii anuale trec totuși de 11° pe o fișie de-a lungul Dunării, datorită maselor de aer de origine tropicală care invadează regiunea în multe veri, venind din nordul Africii și aducînd aici adevărate zile de caniculă.

Aceleași temperaturi medii ridicate se întîlnesc și în Banat, tot în funcție de invaziile aerului tropical. În restul țării, exceptînd zonele muntoase, unde se face simțită influența altitudinii, temperatura medie anuală oscilează între 7 și 10°, nordul fiind mai rece totuși decît sudul, atît în Podișul Moldovenesc sau al Transilvaniei, cît și în Cîmpia Vestică (Cîmpia Tisei).

Munții sînt încercuiți, în general, de izoterma anuală de 6°, pe la poale; pe măsură ce crește altitudinea, scade și temperatura, astfel că pe vîrful Omul din Bucegi, la 2 500 m, valoarea mediei anuale este negativă (—2,6°). Nu degeaba pitorescul vîrf, care amintește prin forma sa capul unui om de dimensiuni ciclopice, este considerat „polul frigului românesc". Aceste valori medii negative se înregistrează și în Făgăraș, Parîng, Retezat, deci peste tot acolo unde întîlnim și înălțimile maxime din Carpați.

Mediile lunare desemnează cu mai multă claritate diferențele de temperatură dintre treptele de relief ale țării, ca și corelația cu condițiile generale ale regiunilor europene cu care teritoriul său vine în contact.

În tot cuprinsul R.P. Române luna cea mai rece este *ianuarie* iar cea mai caldă este luna *iulie*; fac excepție doar zonele alpine ale Carpaților, situate mai sus de 2 000 m, unde februarie ia locul lui ianuarie, iar august pe al lunii iulie.

Harta repartiției temperaturii aerului în *luna ianuarie* scoate în relief faptul că diferențele de temperatură dintre munți și cîmpii sînt destul de reduse, ceea ce înseamnă că, deși iarnă, poți trece de la o regiune la alta a țării, fără să iei măsuri de precauție deosebite.

Astfel, în timp ce în cadrul masei muntoase carpatice, luna cea mai rece înregistrează temperaturi ale aerului de —5 pînă la —10°, în cîmpie acestea sînt de —3 și —2°, cu excepția litoralului sudic dobrogean, cu temperaturi în jurul lui 0°, în funcție de rolul de „calorifer" pe care, oricît de redus, îl joacă totuși apele Mării Negre.

În anotimpul rece, aerul fiind mai dens se îngrămădește foarte ușor în vatra unor depresiuni din cuprinsul munților (Giurgeu, Ciuc, Depresiunea Brașovului, Petroșani etc.) ca și în lungul unor văi largi din Podișul Moldovenesc (valea Siretului, valea Bîrladului) sau Podișul Transilvaniei (valea Mureșului, valea Tîrnavelor, valea Oltului) de unde foarte greu poate fi dislocat, dînd astfel naștere la inversiuni de temperatură. În acest timp în zonele limitrofe, pe interfluvii, temperatura aerului se menține mai ridicată.

www.cimec.ro
https://www.biblioteca-digitala.ro

Așa se explică faptul că, într-o astfel de depresiune, și anume în Depresiunea Brașovului, la Bod, nu departe de Brașov, s-a măsurat pînă acum cea mai scăzută temperatură de pe întreg teritoriul țării (—38,5°, la 25 ianuarie 1942). Fenomenele de inversiune sînt mai frecvente în timpul invaziilor de aer rece polar, dinspre nord sau nord-est, iarna și la începutul primăverii. În *luna iulie*, diferențierile dintre munți și cîmpii sînt mult mai accentuate. Pe măsură ce treptele de relief cresc în înălțime, temperaturile medii ale lunii iulie descresc, de la +23° în lungul Dunării sau în Dobrogea, la 19—20° în Podișul Moldovenesc și în cel al Transilvaniei și la 10—12° în zonele muntoase înalte, ba chiar la 7—8° în Bucegi, Făgăraș, Retezat.

Extremele maxime de temperatură s-au înregistrat tot în Cîmpia Dunării: +44,5° la Ion Sion, lîngă Brăila (10 august 1951), +44° la Amara și la I.C. Frimu, în Bărăgan, 43,5° la Strehaia, 42° la Corabia în Oltenia. Sînt consecințe ale stabilizării aerului tropical de proveniență nord-africană, în anumite perioade cînd și secetele se manifestă cu intensitate și cînd văpaia e așa de mare, încît dă peisajului o nuanță cenușie în orele de amiază.

Din cele de mai sus, rezultă că Munții Carpați rămîn ținuturile cele mai reci ale țării; fără diferențe prea mari între iarnă și vară, pe cînd cîmpiile au veri călduroase și ierni friguroase. Caracterul de tranziție al climei R.P.Romîne se deduce și din pronunțata instabilitate a anotimpurilor intermediare: uneori primăverile încep din februarie iar toamnele deosebit de plăcute se prelungesc chiar pînă în decembrie; alteori de la iarnă se trece brusc la vară, încă din aprilie, dar și primele zile ale iernii se anunță din octombrie.

Durata înghețului este și ea diferită: la munte, pe plaiurile alpine, înghețul începe din septembrie și durează peste 200 de zile, pe cînd în Podișul Transilvaniei și în nordul Moldovei, pe la mijlocul lunii octombrie și ține 100—150 de zile. În Cîmpia Romînă, deși iernile sînt în general scurte, apar totuși geruri puternice, dar tîrziu, în noiembrie, pentru a înceta încă din martie sau din prima decadă a lunii aprilie.

Pătrunderile de aer polar sau oceanic (de deasupra Azorelor) peste continentul european provoacă scurte perioade de răcire, în timpul primăverii, cu deosebire în Transilvania unde aceste pătrunderi se produc mai ușor. Milenara lor experiență de agricultori i-a făcut pe țărani să înregistreze fenomenele care au loc în jurul unor date fixe (în februarie, în mai și la începutul lui iunie) și să ia anumite măsuri de protecție a livezilor, viilor, grădinilor de zarzavaturi. În zilele noastre, toate aceste fenomene nedorite, și totuși inevitabile, sînt anunțate din timp, prin radio, o dată cu indicațiile combaterii efectelor lor.

În contrast cu răcirile de primăvară și condiționate de ariile de maximă presiune eurasiatice, toamna au loc, la finele lunii septembrie și începutul lunii octombrie, ba chiar și pe la mijlocul lunii noiembrie, încălziri periodice, de astă dată mai evidente în estul și sudul țării, dînd un farmec în plus naturii, în acest anotimp pe care iubitorii de frumos îl preferă verii, pentru ascensiunile în munți. În orice caz, puritatea aerului și vizibilitatea perfectă, din zilele senine de septembrie, sînt de neuitat pe crestele Carpaților Orientali și Meridionali.

www.cimec.ro
https://www.biblioteca-digitala.ro

2. Regimul vînturilor

Principalele deplasări ale maselor de aer de pe teritoriul țării, condiționate de diferențele de presiune ale centrelor de maximă și de minimă care acționează asupra Europei, precum și de cele din interiorul țării, au un regim foarte neregulat, cu direcții și viteze variabile, impuse local și de varietatea formelor reliefului carpatic.

Pe plan general, sistemele barice (de presiune) din sud-vestul și nord-estul continentului european dirijează frecvența și intensitatea marilor deplasări de aer care acționează asupra țării. Masele de aer rece și dens din anotimpurile friguroase, desprinse de la marginea anticiclonului siberian, cu un pronunțat caracter continental, care se găsesc în fața unei arii de joasă presiune ce evoluează peste Peninsula Balcanică, învăluiesc jumătatea estică a țării, sub forma vîntului denumit de localnici *Crivăț*.

Direcția Crivățului oscilează pe tot sectorul estic, apărînd ca vînt de nord, nord-est sau est. Datorită gerului, uscăciunii și violenței, imprimă un caracter continental pronunțat climei din Podișul Moldovenesc, Dobrogea și partea estică a Cîmpiei Dunării. Nu sînt rare cazurile în care, depășind viteza de 120 km/oră, Crivățul viscolește zăpada, îngrămădind-o în locurile adăpostite, mai ales în crovuri și văi, de unde se topește tîrziu. Carpații Răsăriteni feresc Transilvania de efectele Crivățului, ca un paravan protector. Numai pe valea Oituzului se strecoară uneori o ramură a acestuia, denumită de localnici Nemira, după masivul muntos dinspre care pătrunde în Depresiunea Tg. Secuiesc, unde provoacă scăderi accentuate de temperatură. În schimb, în Maramureș și în Transilvania de nord, se produc invazii de aer rece, polar, însoțit de zăpezi în munți, dar fără viscole puternice.

Dinspre insulele Azore, aerul oceanic, umed și răcoros, trece peste Depresiunea Panonică și pătrunde pînă în Transilvania, dar nu se deplasează cu intensitatea Crivățului, nici vara, cînd aduce ploi, nici iarna, cînd îmblînzește gerurile, provocînd moină și cețuri.

Austrul acționează tot asupra sectorului vestic al țării, ca vînt de sud și sud-vest, în tot timpul anului, dar mai ales vara. Deși de origine oceanică, venit dinspre Adriatica, ajunge pe teritoriul țării noastre ca vînt relativ uscat, continental, pierzîndu-și pe drum umezeala, în timpul escaladării obstacolelor muntoase ale Alpilor Dinarici; de aceea mai este cunoscut și sub numele popular de „Sărăcilă", fiind aducător de secetă.

Datorită contrastelor termice și formelor de relief pe teritoriul țării, se dezvoltă și o serie de curenți de aer locali, cărora localnicii le-au dat denumiri foarte sugestive, legate de intensitatea, de efectele lor sau de direcția din care bat. *Coșava*, din Banat, suflînd dinspre sud-est, mai frecvent în anotimpul rece, este nedorit, căci provoacă scăderi bruște de temperatură, fiind și foarte puternic; *Vîntul Negru*, din Dobrogea de sud, bate la începutul verii, avînd un efect negativ — prin secetă — asupra recoltelor de grîu. *Vîntul Mare*, cu caracter de foen, apare în ținuturile muntoase primăvara, coborînd spre Bazinul Transilvaniei de pe cele mai mari înălțimi. Se încălzește în deplasarea sa și „mănîncă zăpada" așa cum spun păstorii, care îl așteaptă ca vestitor al primăverii. Pe pantele sudice ale Carpaților Meridionali, și în regiunea Subcarpaților Getici, pînă la Curbura Carpaților inclusiv,

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

apar mişcări cu caracter foenic, ca urmare a invaziilor maselor de aer dinspre vest, cu răsunet în schimbarea temperaturii, în sens pozitiv, condiţionînd un microclimat foarte potrivit viticulturii şi pomiculturii. Dinspre sud, *Băltăreţul* care vine mai de departe aduce primele semne ale primăverii, în Cîmpia Dunării. Trebuie să mai menţionăm apoi mişcările de aer periodice de pe litoral (brizele de mare), cu efecte favorabile asupra regiunilor respective, ca şi schimburile zilnice de aer dintre văi şi versantele însorite (brizele de munte), denumite şi Zefir şi foarte plăcute spre seară, cînd reîmprospătează aerul cald şi îmbîcsit din depresiunile de la poalele munţilor. Regulate sau cu caracter local, vînturile din ţara noastră nu ating decît foarte rar acele viteze care să le transforme în uragane, aducătoare de distrugeri, dar nici nu au frecvenţa şi intensitatea necesară valorificării intense a energiei lor. Doar pe clinele golaşe ale Dobrogei nordice, permanent spulberate de Crivăţ, s-au mai păstrat, ca relicte ale timpurilor de altădată, cîteva mori de vînt, astăzi mai mult cu rol de decor pentru peisajul plin de pitoresc al acestui colţ de ţară. În alte părţi sînt utilizate pentru scoaterea apelor din fîntîni.

3. Precipitaţiile atmosferice

Repartiţia şi regimul precipitaţiilor atmosferice sînt strîns legate de valorile umezelii aerului, de gradul de înnorare, cît şi de durata de strălucire a Soarelui.

Mediile anuale absolute ale umezelii aerului suferă variaţii destul de pronunţate, pe cele trei trepte de relief major al ţării; în regiunile cu altitudine redusă şi în special în zona de litoral a Mării Negre se întîlnesc cele mai mari valori (9,3 g/m³ aer la Sulina, 9,4 g/m³ la Mangalia).

În Cîmpia Dunării la Bucureşti, media anuală a umezelii absolute este de 7,4 g/m³, în zonele de deal şi podiş, 6 — 7 g/m³, iar în regiunile muntoase, de mare altitudine, sub 6 g/m³ (vîrful Omul 3,8 g/m³).

În timpul verii, cînd temperatura este ridicată, se remarcă o creştere a valorii umezelii absolute pe toată întinderea ţării (pe litoral 14—16 g/m³, pe cîmpii 10—13 g/m³, pe dealuri 8—10 g/m³ şi pe munţi 6—8 g/m³).

În timpul iernii, valorile umezelii absolute se reduc (pe litoral, cîmpii şi dealuri 3—4 g/m³, pe munţi 1,9—3 g/m³).

În ceea ce priveşte valorile anuale ale umezelii relative, diferă după anotimp şi regiune; pe malul Mării Negre trec de 80%, în cîmpie între 70 şi 75%, în regiunile de deal şi podiş 75—80%, iar în munţi — pe marile înălţimi — peste 80 şi 90%.

Cît despre nebulozitate, datele de observaţie indică faptul că acoperirea cu nori este mai redusă în regiunile joase (în cîmpii) şi mai accentuată în regiunile înalte şi în partea de nord-vest a ţării.

În general valoarea medie anuală a nebulozităţii este cuprinsă între 5 şi 7 (4,8 la Sulina, în Deltă; 4,9 la Alexandria, în Cîmpia Dunării; 6,2 la Roman,

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

în Podișul Moldovenesc; 6,0 la Cluj, în Podișul Transilvaniei; 5,8 la Oradea, în Cîmpia Tisei; 7,2 în zonele carpatice înalte).

Din repartiția nebulozității pe anotimpuri se poate aprecia că cel mai mare grad de acoperire cu nori se înregistrează în sezonul rece, în regiunile joase și mijlocii; nu același lucru se poate spune despre regiunile înalte, unde zonele cuprinse între 1 000 și 2 000 m sînt frecvent acoperite cu nori, iar cele superioare, însorite, stau deasupra norilor, dînd peisaje cu adevărat feerice, mai ales în Carpații Meridionali, unde nimic nu poate fi mai impresionant decît viziunea crestelor dantelate ale Făgărașului, ieșite dintr-un veritabil ocean de nori, profilîndu-se pe albastrul profund al cerului.

Corelată cu nebulozitatea, durata medie anuală de strălucire a Soarelui prezintă intensități variate, cuprinse între 2 200—2 250 de ore anual în Dobrogea sudică (Constanța 2 286 de ore) și Bărăgan, 2 000 de ore în zonele de dealuri și podiș, și 1 500 de ore în regiunile muntoase (vîrful Omul, din Bucegi 1 425 de ore).

■

Repartiția precipitațiilor. Regimul și repartiția precipitațiilor atmosferice prezintă și ele o serie de particularități legate de relief, în circulația generală de pe teritoriul țării, care este cuprins vara în masa de aer umed, de origine vestică, oceanică, iar iarna de cea estică, de natură continentală, cu aer uscat și rece.

Valoric, repartiția cantitativă, în timp și spațiu, este cu totul inegală; maximum de precipitații primesc zonele înalte muntoase, iar minimum zonele joase Dobrogea și Bărăganul; în timp, luna iunie este cea mai ploioasă pentru aproape întreg teritoriul țării, iar februarie cea mai secetoasă. Cantitativ, aceste diferențe se exprimă prin următoarele valori medii: litoralul marin 45 mm în iunie, față de 20—30 mm în februarie; Cîmpia Dunării, 60—80 mm, față de 30—40 mm; Podișul Transilvaniei, 90—110 mm, față de 35—45 mm. Faptul că sfîrșitul primăverii și începutul verii sînt cele mai bogate în ploi, pe tot cuprinsul R.P. Romîne, prezintă o însemnătate deosebită pentru agricultură, și în ceea ce privește asigurarea unor recolte normale, cît și în privința facilizării muncilor de întreținere a culturilor.

În repartiția lor anuală, cantitățile de precipitații merg în general descrescînd pe de o parte de la nord la sud și de la vest la est, pe de alta, din zonele muntoase, spre cele de șes.

Aproximativ 70% din masa muntoasă a Carpaților primesc peste 1 000 mm apă anual. Unele masive mai reprezentative ating sau depășescchiar 1 200 mm anual (Bucegi, Iezer, Lotru, Căpățînei, Semenic, Poiana Ruscăi, Trascău, Gilău, Vlădeasa, Călimani) iar cîteva ajung pînă la 1 400 mm (Făgăraș, Parîng, Godeanu, Retezat, Biharia, Gutîi și Carpații Păduroși ai Maramureșului). Celelalte culmi ale Carpaților Orientali primesc în jur de 900—1 000 mm (local chiar peste 1 000 mm).

Dacă abundența de precipitații caracterizează versantele și crestele înalte ale Carpaților, pe văile largi care îi străbat (Mureș, Olt, Buzău, Bistrița, Oituz etc.) ca și în depresiuni (Brașov, Gheorghieni, Ciuc, Comănești, Hațeg, Bozovici etc.), acestea descresc pînă la 600—700 mm, reducerea lor fiind legată și de frecvența vînturilor cu caracter de foen, care încălzesc aerul. În Bazinul Transilvaniei, în cea mai mare parte, cad între 600—700 mm, cu excepția ramei periferice estice, la contactul cu masa muntoasă, unde aceste

www.cimec.ro
https://www.biblioteca-digitala.ro

valori însumează 800—900 mm. Numai în Depresiunea Alba Iulia precipitaţiile scad sub 600 mm, datorită frecvenţei foenului. Piemonturile Vestice primesc între 700—800 mm, iar cîmpia din vestul ţării circa 600 mm precipitaţii anual, astfel că problema irigaţiilor se pune mai mult pentru sporul de recolte, decît pentru preîntîmpinarea secetelor.

În exteriorul lanţului carpatic, în Subcarpaţii Moldovei, Subcarpaţii Getici şi în nordul Podişului Getic, precipitaţiile medii anuale se menţin în jur de 600—700 mm; în Podişul Moldovenesc valoarea acestora descreşte de la 600—700 mm în nord-vest, la 500 mm în est şi sud-est. Pe suprafaţa regiunilor de dealuri joase din Depresiunea Jijia-Bahlui, de pe valea superioară şi inferioară a Bîrladului, din Depresiunea Elanului sau Podişul Covurluiului, cantitatea anuală a precipitaţiilor scade chiar sub 500 mm, efectele secetelor resimţindu-se destul de frecvent.

Aceleaşi cantităţi reduse de apă se remarcă şi în Cîmpia Romînă, sau în bazinul inferior al Siretului, cu tendinţe pronunţate de scădere în bălţile Ialomiţei şi Brăilei.

În Dobrogea, cu excepţia Munţilor Măcinului, unde precipitaţiile trec de 500 mm anual, valorile anuale se reduc treptat, spre est, sub 400 mm şi chiar sub 300 mm, astfel că Dobrogea devine regiunea cea mai secetoasă a ţării. Atîta doar, că în Deltă, lipsa precipitaţiilor e suplinită de nivelul freatic foarte apropiat de suprafaţă, astfel că problema secetelor nu e prea arzătoare. Scăderea cantitativă a precipitaţiilor din sectorul sud-estic al ţării, cît şi frecvenţa ploilor cu caracter torenţial, precum şi „ruperile de nori" în timpul verii trădează caracterul mai accentuat al gradului de continentalism.

În partea sud-vestică a ţării — în Oltenia şi Banat — se remarcă un maximum de precipitaţii în luna mai şi altul în luna octombrie — care este în unele locuri superior celui dintîi — şi două minime; acest regim pluviometric relevă influenţa specifică zonelor premediteraneene, care se mai deduce şi din apariţia în floră şi faună a numeroase specii termofile. Şi repartiţia pe zile a precipitaţiilor este interesantă, vădind acelaşi decalaj între regiunile de şes, deal şi munte. Cele mai puţine zile cu ploi (se iau în considerare numai acelea în care cad peste 0,1 mm) s-au observat în Dobrogea: 46 la Mangalia, 49 la Constanţa; în şesul Dunării numărul acestora oscilează în jur de 70; în Podişul Moldovenesc 75—80; în Podişul Transilvaniei 85—100; în zonele muntoase peste 170. Pentru agricultură sînt preţioase ploile calde din mai şi iunie, ca şi cele liniştite şi de lungă durată, din octombrie-noiembrie.

Deosebit de interesante sînt cantităţile maxime de precipitaţii, căzute în timp de 24 de ore, de obicei în regiuuile mai aride, ceea ce trădează accentuarea notei de continentalism şi de instabilitate a climatului ţării noastre. Uneori aceste cantităţi de apă căzute în 24 de ore sînt impresionante: 243 mm în ziua de 30 iulie 1924 la Sarichioi, în Dobrogea aşa de aridă în mod obişnuit; 349 mm în ziua de 26 iunie 1925 la Ciuperceni, în cea mai uscată regiune a Olteniei; 200 mm în ziua de 23 mai 1926 la Filipeni-Bacău, în Podişul Moldovenesc.

Sînt cazuri, din fericire mai rare, cînd ploile torenţiale se transformă în adevărate ruperi de nori, vărsînd, cum spun ţăranii, potop de apă: în ziua de 17 august 1900, în decurs de cîteva ore, au căzut 320 mm, la Negru Vodă, în Dobrogea; în ziua de 7 iulie 1889, la Curtea de Argeş, în timp de 20 de minute au căzut 204,6 mm, iar la 24 mai 1938 la Celaru, în Cîmpia Olteniei, în timp de 30 de minute au căzut 145,7 mm apă. Pe cît de furioase, însoţite

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

fiind şi de puternice descărcări electrice, pe atît de repede trec, lăsînd însă în urmă vestigii nedorite: inundaţii, distrugeri de poduri şi drumuri, torenţi, depozite enorme de pietrişuri sau mîluri etc.

Iarna, în majoritatea regiunilor ţării, precipitaţiile cad sub formă solidă; zăpada acoperă cu linţoliul său imaculat natura, uneori pentru cîteva luni, alteori pentru cîteva săptămîni. Totul depinde de capriciile iernii respective şi, bineînţeles, de relieful ţării, munţii rămînînd adeseori cîte 7—8 luni îmbrăcaţi în hermină, în timp ce, pe litoralul Dobrogei, sînt ierni în care zăpada e o raritate.

Grosimea medie a stratului de zăpadă, pe cîmpii şi dealuri joase, este de 60—65 cm, în zona de dealuri mai înalte şi în Subcarpaţi 90—100 cm, iar în ţinuturile muntoase circa 2 m, cu excepţia înfundăturilor, văilor înguste şi depresiunilor mici, unde viscolele acumulează cantităţi destul de apreciabile, atingînd în mod excepţional grosimi de 6—7 m. Cu cîtă emoţie aşteaptă schiorii buletinele meteorologice care să anunţe că la Poiana Braşov, Predeal, Borşa-Maramureş, Vatra Dornei etc. zăpada este abundentă şi afînată! Numărul zilelor cu zăpadă variază mult cu relieful: în cîmpii sînt circa 20 de zile de ninsoare: Arad 19, Oradea 19, Satu Mare 21 (în Cîmpia Vestică). Bucureşti 25, Roşiorii de Vede 24 (în Cîmpia Dunării). În Dobrogea şi mai ales pe litoralul Mării Negre, numărul zilelor scade sub 15 (Tulcea 14, Constanţa 12,5, M. Kogălniceanu 10).

În schimb, acest număr creşte o dată cu relieful, ajungînd la 25—30 în podişuri, 35—40 în depresiunile intracarpatice (Braşov — 41 de zile, Bod — 35 de zile, Gheorghieni — 34 de zile), şi peste 90 pe culmile înalte ale Carpaţilor, unde după zile de veritabil cuptor, te poţi trezi, pe neaşteptate, cu viscole ca în toiul iernii, bineînţeles trecătoare, menite parcă să dea o nouă strălucire stîncilor golaşe şi cenuşii. Meteorologii mai urmăresc cu atenţie şi durata acoperirii solului cu zăpadă şi o dată cu ei şi ţăranii, pe care experienţa i-a învăţat că pătura de zăpadă e o binefacere şi pentru semănăturile de toamnă, şi pentru cele de primăvară. Dacă în şesul Dunării durata medie a stratului de zăpadă oscilează între 40—45 de zile, pe litoral se reduce la 25 de zile, dar creşte treptat, depăşind 55 în depresiunile intracarpatice şi pe podişuri ajungînd la 100 de zile pe culmile mijlocii, cu altitudini absolute de circa 1 000—1 500 m şi 215 zile pe crestele înalte de peste 2 400 m.

Accentuarea continentalismului climatic în sud-estul ţării se deduce şi din frecvenţa şi durata perioadelor de secetă, mai accentuate decît în restul ţării, dăunînd cîteodată agriculturii. Sfîrşitul verilor şi începutul toamnelor sînt de obicei mai uscate, dar sînt ani în care şi primăverile, ba chiar şi iernile primesc precipitaţii deficitare.

După datele staţiunilor meteorologice, cele mai lungi perioade de secetă au fost în anii 1897 (cînd, din luna august pînă în noiembrie, nu s-a înregistrat nici cea mai mică cantitate de apă în Bărăgan), apoi în 1907, 1913 (cînd tot în Bărăgan, la Slobozia, de la 1 septembrie pînă la 31 decembrie, precipitaţiile atmosferice au lipsit complet) şi 1946 (cu o perioadă de secetă de 63 de zile la Calafat) şi tot atît de acerbă şi în Podişul Moldovenesc, unde s-a continuat pînă în anul 1947.

În anii regimului democrat-popular, după o temeinică studiere prealabilă a tuturor condiţiilor fizico-geografice din regiunile secetoase, s-a trecut la măsuri eficiente, menite să preîntîmpine efectele negative în economia ţării ale acestor calamităţi naturale.

www.cimec.ro
https://www.biblioteca-digitala.ro

Potrivit directivelor Congresului al III-lea al P.M.R., s-a trecut la construirea unor lacuri de acumulare, hidrocentrale, la irigarea unor întinse terenuri etc., atenţia cea mai mare acordîndu-i-se şesului întins al Dunării, care, peste cîţiva ani, va deveni o uriaşă grădină irigată, cu producţii stabile şi ridicate, chiar şi în anii cei mai secetoşi.

4. Diferenţieri climatice regionale pe teritoriul R.P.R.

Trăsăturile de ansamblu ale climei din ţara noastră au reieşit din descrierea generală a principalelor sale elemente, din regimul şi repartiţia lor. S-a specificat însă că relieful R.P.Romîne deosebit de variat ca aspect, influenţează foarte evident climatul, în măsură să justifice diferenţierea cîtorva regiuni foarte caracteristice din acest punct de vedere.

Poziţia centrală a ghirlandei muntoase carpatice imprimă în mod deosebit o anumită zonalitate în repartiţia spaţială a elementelor meteorologice, care se transmite, de altfel, şi celorlalte elemente ale peisajului geografic. Iată de ce este necesară o caracterizare sumară a tipurilor locale de climă ale ţării, strîns legate, aşa cum s-a mai amintit, de conformaţia generală a reliefului.

■

Clima munţilor. Carpaţii, priviţi ca unitate mare de relief, prezintă o climă deosebită de a celorlalte ţinuturi, pe înălţimile lor diferenţiindu-se două etaje climatice: unul al munţilor înalţi (peste 1 700—1 800 m), cu pajişti alpine, şi altul al munţilor mijlocii (1 000—1 700 m), împăduriţi. Ambele etaje au multe trăsături comune, dar şi suficiente puncte de diferenţiere.

Etajul alpin are o temperatură medie anuală în jurul lui 0°, cu valori negative (—2°) numai pe crestele cele mai înalte din Retezat, Parîng, Făgăraş, Bucegi; nici una dintre mediile lunare nu trece de +10°.

Temperaturile maxime absolute pot ajunge la +20° (în august), iar cele minime pînă la —38° (în februarie). Durata iernii atinge 7—9 luni.

În general este vorba de o climă rece, aspră şi cu multă umiditate. Totuşi, în august — septembrie, zonele alpine ale Carpaţilor se bucură de intervale prelungite de timp senin, oferind turiştilor satisfacţii nebănuite. Aici sînt cantonate, de altfel, majoritatea cabanelor montane.

În etajul următor, împădurit, clima este răcoroasă, cu contraste de temperatură destul de reduse, şi cu mai multă umbră şi umiditate, pe versantele acoperite cu păduri de conifere şi de fag.

Cel puţin 3 luni pe an temperaturile medii sînt superioare lui +10°, iar în luna iulie se depăşeşte chiar +15°.

https://www.cimec.ro Biblioteca digitală.ro

Vînturile bat din direcţii diferite: pantele estice ale Carpaţilor Orientali sînt iarna la discreţia ultimelor mase de aer ale invaziilor generate de anticiclonul siberian (respectiv a Crivăţului), în timp ce versantele vestice rămîn sub influenţa maselor de aer de origine atlantică. Circulaţia locală este reprezentată prin mişcări de tip foenic şi brize de munte şi vale. Precipitaţiile ating cantităţi apreciabile (circa 1 200 mm anual), ceea ce justifică răspîndirea largă şi aspectul falnic al preţioaselor noastre păduri de conifere şi de fag.

■

Clima dealurilor şi podişurilor. Prezintă şi ea anumite caractere specifice, proprii fiecărei unităţi de relief, încadrîndu-se, totuşi, într-un tip de climă cu nuanţe comune.

Ţinutul Podişului deluros al Transilvaniei, de pildă, are o climă influenţată de circulaţia maselor de aer vestice, cu temperatura medie anuală cuprinsă între 8 şi 10° şi cu cele mai scăzute valori ale acesteia spre periferie, în special în depresiunile de contact. Precipitaţiile variază şi ele între 600 şi 800 mm anual, avînd o distribuţie cu variaţii locale (sînt mai bogate în est şi mai sărace în vest).

Cerealele şi plantele tehnice găsesc condiţii bune de dezvoltare, iar versanţii cu expoziţie sudică contribuie, prin microclima lor, la faima vinurilor de Aiud, de Tîrnave sau de Lechinţa ca şi a livezilor de meri şi pruni.

În dealurile subcarpatice, clima prezintă mai multe afinităţi cu cea specifică podişurilor decît cu cea specifică munţilor; depresiunile apar ca regiuni mai adăpostite, dar tot aici se înregistrează de multe ori, în timpul iernii, pronunţate inversiuni de temperatură; precipitaţiile sînt destul de abundente şi ceţurile frecvente primăvara.

Subcarpaţii Moldoveneşti primesc în timpul iernii mase de aer rece, de direcţie estică, pe cînd Subcarpaţii de la Curbură şi mai ales cei Getici sînt sub influenţa proceselor cu caracter foenic sau sub influenţa aerului cald, submediteranean. Aşa se explică de ce ultimele două subdiviziuni constituie cea mai largă şi mai productivă podgorie romînească.

În Podişul Moldovenesc, caracterele climatice mari sînt determinate de influenţa pronunţată a maselor de aer de la periferia anticiclonului continental siberian, a Crivăţului deci, cu excepţia părţii nordice, unde iarna pătrunde mai uşor aerul rece de origine arctică. Continentalismul climatului Podişului Moldovenesc este mai accentuat decît al celorlalte zone de podiş ale ţării (cu excepţia Dobrogei). Aşa se explică prezenţa iernilor destul de aspre şi de lungă durată, cu viscole mari, şi a verilor călduroase şi uneori uscate, foarte frecvent chiar secetoase, deşi precipitaţiile medii anuale oscilează între 600 mm în nord şi 400—500 mm în sud.

Podişul Dobrogei se caracterizează ca zona cea mai secetoasă a ţării, cu deosebire în Delta Dunării şi pe litoral, cu ierni aspre, datorită viscolelor, dar cu zăpadă puţină şi veri toride, care le amintesc uneori pe cele din jurul Mediteranei, favorabile însă culturilor de cereale şi de floarea-soarelui şi mai ales livezilor de caişi, piersici, gutui, şi podgoriilor cu renume european. În sfîrşit, Podişul Getic se caracterizează prin temperatura medie anuală de 9—10°, şi prin ierni blînde, aşa că nu rareori viile rămîn neîngropate, iar migdalii se cultivă prin grădini, alături de castanul dulce şi de alţi arbori iubitori de căldură.

www.cimec.ro
https://www.biblioteca-digitala.ro

Cele două maxime (primăvara și toamna) și minime de precipitații vădesc influențele mediteraneene, care numai în Banat se resimt în aceeași măsură.

■

Clima cîmpiilor. Cîmpiile primesc o cantitate anuală de căldură mai mare decît dealurile și munții; anotimpul cald are o durată mai lungă și înregistrează cele mai lungi perioade de secetă (în cazuri excepționale 1—2 luni), iar precipitațiile de vară au un pronunțat regim torențial. Cum în sud-estul țării influențează masele de aer continentale eurasiatice iar în vest cele oceanice, este firesc ca și cele două cîmpii mari ale țării să prezinte anumite particularități climatice.

Cîmpia Dunării, de pildă, deși sub aspectul reliefului trădează o mare uniformitate, înregistrează nuanțe climatice deosebite între est, sub dominația directă a Crivățului, și vest, unde își spune cuvîntul mai mult Austrul. E normal deci să avem un continentalism mai accentuat în est, unde zilele tropicale și ploile torențiale formează nota specifică din timpul verii, iar viscolele pe cea din timpul iernii. Nu e de mirare că aici s-a înregistrat cea mai ridicată temperatură din tot cuprinsul țării (+44,5°), dar și iuțeala de veritabil uragan a Crivățului. Tot aici precipitațiile scad sub 500 și chiar sub 400 mm, trecerile de la iarnă la vară sînt bruște, desprimăvărările sînt timpurii, astfel că încă din februarie încep uneori însămînțările de mazăre, linte sau alte plante de cultură.

Mai ponderată, clima din vestul Cîmpiei Dunării înregistrează totuși uneori zile de caniculă, în timpul invaziilor de aer tropical de deasupra Saharei, și chiar perioade de secetă, mai scurte însă decît în est. Ceva mai umede, iernile schimbă foarte ușor ninsorile pe lapoviță și chiar pe ploaie, încă o consecință a pătrunderilor de aer mediteranean pînă în această regiune a țării.

Cîmpia Tisei (Cîmpia Vestică). Influențată mai ales de aerul umed de pe Atlantic, Cîmpia Vestică se caracterizează prin ierni mai puțin friguroase și veri cu temperatură mai potolită decît în Bărăgan. Temperatura medie anuală este cuprinsă între 9 și 11°; maximele absolute ajung totuși la +40°, iar minimele coboară uneori pînă la —30°. Cele mai scăzute temperaturi se înregistrează în sectorul nordic în bazinul inferior al Someșului iar cele mai ridicate în sectorul sudic în Cîmpia Banatului.

Durata mijlocie a perioadei posibile de zile fără îngheț este de 190—200. În anotimpul rece pot interveni și perioade de dezgheț.

Cantitățile anuale de precipitații variază între 530—700 mm, crescînd de la vest spre est, spre părțile înalte, unde depășesc chiar 760 mm; în nici o lună acestea nu scad sub 30 mm.

Natura central-europeană a acestei cîmpii este evidentă îndeosebi sub raport climatic și, în consecință, în întregul său peisaj.

■

Clima litoralului Mării Negre. O singură regiune a mai rămas de analizat succint; aceea a litoralului Mării Negre, începînd din Delta Dunării și pînă la sud de Mangalia, pe o fîșie de aproximativ 15—25 km lățime.

https://www.cimec.ro
Biblioteca digitala.ro

Influența apelor Mării Negre determină existența unui climat caracteristic, mai blînd, reflectat și în apariția spontană a numeroase plante și animale sud-europene.

Pe țărmul mării, temperatura lunii ianuarie nu coboară sub —1°, iar la Mangalia este chiar mai ridicată (0,2°) reprezentînd regiunea cea mai călduroasă din tot cuprinsul țării. Media lunii iulie se menține, în schimb, sub 23°, trădînd influența moderatoare a apelor mării. Tot vecinătatea apelor marine explică frumusețea toamnelor, cu zile calde, care se prelungesc pînă spre noiembrie, dar și întîrzierea sosirii primăverii.

Numărul zilelor cu ninsoare este mic și stratul de zăpadă se menține puțin timp. Deși mediile de temperatură anuale și lunare sînt ridicate, apar totuși și geruri aspre, în timpul iernii, de scurtă durată însă, dar capabile să producă înghețul apelor marine și să îmbrace digurile, în timpul furtunilor reci, în adevărate ghirlande fantastice de gheață. Brizele marine sînt nelipsite în zilele liniștite de vară, cînd aduc încă o calitate în plus excepționalelor condiții de expunere a litoralului românesc și unde plajele cu nisip fin, auriu, sînt scăldate în lumină din zori și pînă spre amurg.

■

Cu specificul trăsăturilor sale climatice, țara noastră se bucură de avantajul unor veri foarte plăcute, cu precădere pe litoral, unor toamne scăldate în lumină aurie pe podișuri și în munți, unor ierni excepțional de frumoase pe crestele carpatine și unor primăveri fără egal în Subcarpați, mai ales în aprilie, cînd nesfîrșitele livezi sînt numai o horbotă alb-roză de petale și un zumzet neîntrerupt de albine.

O rețea de stațiuni meteorologice înzestrată cu aparatură modernă, în anii puterii populare, face posibilă studierea științifică a tuturor elementelor climatice, pentru ca omul să poată interveni atunci cînd natura se vădește mai îndărătnică.

https://www.cimec.ro/ Biblioteca digitala.ro

V.
Apele din R.P.R.

În peisajul de ansamblu al patriei noastre, apele (reţeaua hidrografică, în limbaj geografic) ocupă un loc de frunte, reflectînd, prin aspect şi prin trăsăturile lor generale, specificul celorlalte elemente fizico-geografice. Ascunse în adîncuri, de unde ies la suprafaţă în fîntîni sau în izvoare cristaline; vijelioase şi limpezi în rîurile de munte, ori leneşe şi tulburi în cele de şes; neclintite ca oglinda sau vălurite de adierea vînturilor, în lacuri; maiestuoase în unda galbenă-verzuie a Dunării sau în talazurile spumegînde ale Mării Negre în furtună; înfruntînd omul în revărsări furioase ori supunîndu-se neputincioase voinţei lui, apele ţării îşi au personalitatea lor, ca nişte fiinţe vii, care au îndrăgit acest minunat colţ al bătrînului continent european, în care îşi duc viaţa.

1. Pe drumul nevăzut al apelor subterane

Au fost cercetate şi cunoscute mai bine abia în anii puterii populare, cînd hidrogeologia, ştiinţa dedicată studiului lor, a prins aripi şi s-a dezvoltat, căutînd să găsească mijloacele cele mai eficiente pentru ca, de acolo din

https://www.cimec.ro/Biblioteca-digitala.ro

adîncuri, să fie scoase la suprafață și puse în slujba intereselor societății. Așa s-a ajuns să se stabilească adîncimile la care acestea se află, în orizonturi libere sau captive (în diverse regiuni), temperatura, compoziția chimică, gradul de potabilitate, puterea de ascensiune datorită presiunii la care se găsesc, în sfîrșit tot ceea ce caracterizează această prețioasă categorie de ape. Așa s-a observat că pînzele de ape subterane au niveluri hidrostatice foarte variate, în raport cu natura substratului petrografic, iar cele freatice (care alimentează fîntînile) oscilează și în raport cu anotimpul și cu precipitațiile căzute pe sol.

Prin studii de amănunt, pe bază de foraje, s-a ajuns la constatarea că, în Cîmpia Romînă, există bogate pînze de ape libere, în general potabile, la adîncimi de 2—15 m, în toate șesurile aluviale din lungul Dunării și al rîurilor mari: Jiul, Oltul, Argeșul, Ialomița, Buzăul, Siretul inferior. În majoritatea cazurilor acestea sînt legate de însuși nivelul rîurilor respective, prin comunicații subterane. La baza teraselor largi ale aceloraşi rîuri, apele freatice apar sub formă de izvoare, uneori foarte puternice, atrăgînd așezările umane care se țin lanț pe aceste linii, mai ales că în cuprinsul cîmpurilor înalte dintre rîuri, adîncimea apelor subterane este mult mai mare, aproape inaccesibilă fîntînilor obișnuite, chiar cînd sînt săpate pînă la 35—40 m profunzime, ca în Bărăgan, de pildă, unde însăși grosimea păturii de loess atinge asemenea valori. În plus, aceste ape care au dizolvat sărurile din loess, în procesul lor de infiltrare, unele au devenit și nepotabile, așa că sînt firești refugiul satelor și în același timp îngrămădirea lor de-a lungul văilor, acolo unde apare și apa bună de băut.

Tot pe bază de foraje recente s-a stabilit că în Cîmpia Romînă există și alte orizonturi de ape subterane, la profunzimi de 50—100 m și chiar mai mari, cu calități potabile la vest de Argeș și lipsite de aceste calități, între Ialomița și Siretul inferior, iar pe linia Focșani—Titu, la poala Subcarpaților, acestea prezintă caractere ascensionale sau chiar arteziene.

— *În Cîmpia Tisei* nivelul apelor freatice este mai spre suprafață, în funcție de grosimea mai redusă a depozitelor loessoide, cu excepția conurilor de dejecție ale Mureșului și Crișurilor, unde adîncimea este mare. În formațiunile de adîncime, neogene, se găsesc și numeroase orizonturi de ape captive, pînă la adîncimea de 200—300 m, uşor termale și mineralizate, totuși utilizabile, datorită caracterului lor ascensional.

— *În Dobrogea de podiș*, problema apelor potabile este mai dificilă. Orizonturile acvifere se găsesc în depozitele de la baza loessului și în cele sarmatice, la adîncimi diferite, în general mari. În formațiuni și mai vechi, s-au descoperit, în timpul ultimelor cercetări, însemnate cantități de ape captive, uneori chiar la adîncimi de 200—300 m.

Nicăieri n-au fost mai sistematice cercetările ca în acest colț de țară, vestit prin secetele sale îndelungate și prin lipsa apei, mai ales în sud, unde o fîntînă sau un izvor erau prețuite în aur, ceea ce ne-o dovedesc și monumentalele edificii vechi de piatră, zidite în jurul lor. Problema s-a pus și mai acut în anii regimului democrat-popular, cînd de la Mamaia și pînă la Mangalia, întregul litoral marin a devenit un complex balnear de mari proporții, în continuă dezvoltare, capabil să adăpostească, simultan, zeci și chiar sute de mii de oameni ai muncii din țară și străinătate. Soluții pentru aprovizionarea cu apă a acestui complex au fost multe, majoritatea vizînd Dunărea. Iată însă că forajele au pus în evidență diverse orizonturi de ape

www.cimec.ro
https://www.biblioteca-digitala.ro

libere sau captive, aşa cum s-a menţionat, astfel că astăzi problema a fost rezolvată, în mare parte, tocmai din aceste resurse locale şi confortabilele vile şi hoteluri au apă din belşug, iar ţărmurile stîncoase şi uscate din trecut au devenit, amenajate de om şi sub miracolul apei, nesfîrşite şi minunate grădini sau parcuri înflorite. Ritmul acesta înnoitor al prezentului a făcut să dispară, pentru totdeauna, din peisajul local, nelipsitele sacale cu apă, pe care populaţia localnică le aştepta cu nerăbdare şi la Constanţa, şi la Mangalia, şi la Techirghiol sau în alte centre de pe litoral.

Deficitară în ape freatice este şi zona centrală a Podişului Getic, unde orizonturile permeabile se suprapun unor saltele groase de pietrişuri, prin care apa se infiltrează la profunzimi mari. Aşa se explică de ce şi aici satele în trecut s-au îngrămădit în lungul văilor, unde aluviunile recente deţin cantităţi importante de apă. În prezent şi pe interfluviile largi, unde odinioară populaţia practica aşa-numitul sistem al „benturilor" — un soi de mici eleştee în care se aduna apa de ploaie şi de unde, printr-un filtru artificial, pătrundea în fîntîni, devenind relativ potabilă — forajele recente au pus în evidenţă însemnate rezerve de ape subterane ascensionale şi chiar arteziene, bine filtrate, trecîndu-se chiar la exploatarea unora dintre ele.

Podişul Moldovenesc a fost de asemenea studiat din acest punct de vedere, căci şi aici unele regiuni sînt deficitare, în sensul mineralizării peste limita potabilităţii a apelor freatice. Şi dacă resursele locale n-au fost uneori satisfăcătoare pentru alimentarea unor centre mari — de pildă Iaşul — s-a apelat la regiunile subcarpatice, depărtate — ce e drept — dar ascunzînd mari rezerve de apă potabilă sau, prin instalaţii speciale, chiar la apa Prutului, din vecinătate.

Tot sub acest aspect, al mineralizării prea mari, se pune problema şi în centrul Podişului Transilvaniei, în aşa-numita „Cîmpie", care de altfel, au influenţat aglomerările umane mari.

Forajele de prospectare, fie pentru apă potabilă, fie pentru petrol, gaze naturale etc., au pus în evidenţă, mai ales în Podişul Moldovenesc şi în cel al Transilvaniei, mari surse de ape mineralizate, cu efecte terapeutice neaşteptate, care vor forma obiectul unor exploatări sistematice, prin instalaţii balneare, în viitorul apropiat, ca de exemplu, la Bucium, admirabil centru viticol şi pomicol din imediata vecinătate a Iaşului.

Pe cît de dificilă este însă, în unele regiuni de cîmpie şi de podiş, problema apelor freatice, pe atît de abundente şi de filtrate sînt acestea în munţi şi chiar în unele zone ale Subcarpaţilor, unde te întîmpină la fiecare pas izvoare limpezi ca lacrima şi reci, îndemnîndu-te la popas, mai ales în zilele frumoase de vară.

În perimetrul masei muntoase a Carpaţilor, apele freatice se găsesc la mică adîncime, cu excepţia regiunilor carstice, unde la profunzimi ceva mai mari se organizează adevărate rîuri subterane, ca, de pildă, în Carpaţii Occidentali (Scărişoara, Padiş etc.). La calităţile potabile ale apelor de munte se adaugă, în unele regiuni (Muntele Mare din Munţii Apuseni, bazinul superior al Jiului etc.), un procentaj de radioactivitate relativ ridicat, stimulator al activităţii organismului. De aici, din munţi se aprovizionează cu apă majoritatea oraşelor înşirate în salbă la poalele Carpaţilor sau chiar mai depărtate şi tot de aici aceasta se infiltrează prin depozitele piemontane ale depresiunilor intracarpatice, apărînd la periferia lor sub formă de adevărate linii de izvoare, de-a lungul cărora satele se ţin lanţ.

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

Izvoare de ape curative (minerale)

Complexitatea petrografică şi tectonică a pămîntului romînesc, prezenţa unei foarte variate game de minerale, a unor linii de falie profunde, a lanţului vulcanic cel mai lung din Europa etc. sînt tot atîtea cauze care justifică apariţia pe teritoriul R.P. Romîne a peste 2 000 de izvoare minerale, unele dintre ele cu proprietăţi terapeutice excepţionale, mai ales că, în cîteva cazuri, ele au şi termicitate ridicată (30—56°C). Ţinuturile cele mai bogate în izvoare minerale se vădesc a fi în Carpaţi şi Subcarpaţi, dar aproape pretutindeni îşi fac apariţia aceste ape aşa de intens folosite în terapeutica balneologică.

Carpaţii Orientali şi *Subcarpaţii Moldovei*. Cele mai numeroase şi în acelaşi timp foarte preţuite izvoare minerale din Carpaţii Orientali sînt cele legate de prezenţa lanţului vulcanic .stins, cu emanaţii tîrzii, postvulcanice, avînd un bogat conţinut de CO_2 (0,75 g CO_2 la litru). În vorbirea localnicilor, sînt cunoscute sub numele de borvizuri sau borcuturi. Staţiunea Borsec este cunoscută încă din secolul al XVIII-lea pentru apele sale bicarbonatate, calcice, magneziene, sodice. În Ţara Dornelor sînt cunoscute izvoarele alcalino-feroase şi feruginoase de la Vatra Dornei, Dorna Cîndreni, Poiana Negrii, precum şi cele carbogazoase, arsenicale, feruginoase, alcaline, de la Şaru Dornei, legate şi de existenţa unor falii locale.

În partea estică a Carpaţilor Orientali, unde predomină formaţiunile sedimentare ale flişului cretacic şi paleogen, compoziţia chimică a izvoarelor minerale este variată: la Slănic şi Grozeşti se găsesc ape sulfuroase, primele cu efecte deosebite în afecţiunile de stomac şi ficat; la Covasna, Zizin, Vîlcele etc., în Depresiunea Braşovului predomină borvizurile.

În raza lanţului vulcanic din Carpaţii Orientali (Oaş — Gutîi şi Călimani—Hărghita) se semnalează cele mai numeroase izvoare carbogazoase, unele chiar mezotermale. Numărul lor trece de 1 000, dar cele mai cunoscute sînt următoarele: Bixad, în Ţara Oaşului, Breb, Valea Borcutului, Ieud, Borşa, în Depresiunea Maramureş; Sîngeorz, Anieş, în bazinul Someşului Mare; Ideciu, Topliţa, în bazinul Mureşului; Hărghita, Craiu, Vlăhiţa, Dobo-şeni, Homorod, Biborţeni, Racoşul de Sus, la poalele masivelor Harghita-Baraolt; Tuşnad, Malnaş, Fideliş etc. — cu ape alcaline, feruginoase, sulfuroase, pe valea Oltului superior.

În zona mio-pliocenă, de la bordura estică a Carpaţilor Orientali, se găsesc de multe ori izvoare cu ape sărate, legate de prezenţa masivelor de sare sau a formaţiunilor salifere, care se continuă şi în Subcarpaţi, sau sulfuroase, carbogazoase etc. — Oglinzi, Bălţăteşti, Sărata-Bacău, Tg. Ocna, Poiana Sărată, Jitia, Boboci, Sărata-Monteoru, Slănic-Prahova, Telega şi multe altele cu instalaţii de interes republican, regional sau raional.

Carpaţii Meridionali şi *Subcarpaţii Getici*. Mai unitari ca structură, Carpaţii Meridionali, alcătuiţi în cea mai mare parte din roci cristaline, n-au favorizat formarea izvoarelor minerale în aceeaşi măsură cu Carpaţii Orientali. La extremitatea lor vestică, în zona de contact cu Munţii Banatului, din Carpaţii Occidentali, se găsesc însă Băile Herculane, cu ape sulfuroase, clorurosodice-calcice, hipotonice, cu mineralizare complexă, termale, ce trec de 50°C, cunoscute şi utilizate intens încă de pe vremea romanilor. Fiind o regiune

www.cimec.ro
https://www.biblioteca-digitala.ro

puternic frămîntată, izvoarele minerale provin din apele de infiltrație, încălzite în adînc. Pitorescul deosebit al Văii Cerna și influențele submediteraneene în climă, fac din Băile Herculane una din cele mai prețuite stațiuni balneoclimaterice ale țării. În Subcarpații Getici, izvoarele minerale sînt și mai numeroase și mai variate în conținut:
Pucioasa cu ape sulfuroase, clorurate, bicarbonatate, magneziene, atermale; Vulcana cu aceleași ape; Cîmpulung-Bughea cu ape sulfuroase, clorurosodice; Călimănești-Căciulata, Olănești cu ape sulfuroase, apoi Govora cu ape clorurosodice, iodurate, Ocnele Mari cu ape sărate, Săcelu cu ape clorurosodice, iodurate, sulfuroase etc. Între acestea Călimănești-Căciulata au devenit celebre pentru proprietățile diuretice ale apelor lor indicate în afecțiuni renale, iar Olănești și Govora pentru stomac, ficat, rinichi.
Carpații Occidentali și *Piemonturile Vestice*. Deși puternic frămîntați, au mai puține izvoare cu ape minerale. După natura lor, apele sînt bicarbonatate, legate de erupțiile vulcanice terțiare, cum sînt cele de la Boholt, termale la Vața de Jos (36—37°C), Moneasa, Geoagiu, Călan, Bobîlna (mezotermale), apoi sărate la Sărata-Deva, carbogazoase, feruginoase, calcice la Lipova etc.
Depresiunea Transilvaniei. Condițiile geologice și litologice în care s-a dezvoltat Bazinul Transilvaniei au favorizat existența a numeroase iviri de izvoare cu ape minerale. În zona cutelor diapire, care înconjură în bună parte bazinul, apar izvoare sărate ce provin din apele infiltrate pînă la argilele salifere sau masivele de sare pe care le dizolvă și ies în multe locuri cu o concentrație variată (Sovata, Praid, Sîngeorgiu de Mureș, Ocna Sibiului, Miercurea-Sibiului, Uioara, Cojocna, Ocna Mureșului, Someșeni, Ocna Dejului etc.); numărul izvoarelor sărate este foarte mare. În multe cazuri băile sînt instalate în lacurile sărate, cu proprietăți heliotermice și cu eficacitate mai ridicată în terapeutică. Afară de acestea se mai cunosc izvoare de ape clorurosodice, iodurate, bromurate, ape de zăcămînt legate de prezența gazului metan (Bazna, Perșani etc.).
Apele de la Băița-Gherla (bicarbonatate), Leghia (sulfatate-calcice), Tagu (sulfatate), Bizușa etc. completează tabloul apelor curative din cuprinsul Transilvaniei, dintre care unele au depășit, cu faima lor, hotarele țării (Sovata, Ocna Sibiului, Bazna).
Podișul Moldovenesc. Apariția apelor minerale are o arie mai restrînsă în această unitate fizico-geografică. Formațiunile geologice cele mai răspîndite din Podișul Moldovenesc, în care apar apele minerale, sînt reprezentate prin nisipuri, argile, marne și gresii calcaroase sau calcare oolitice. Caracterul mineralogic al acestor formațiuni determină prezența, în conținutul apelor locale, a sulfatului de sodiu. Izvoarele de la Strunga, Breazu, Drînceni au aproape același caracter: sulfuroase, bicarbonatate, magneziene, calcice, sodice, atermale, apărînd din formațiunile sarmatice. Apele de la Nicolina—Iași au proprietăți pronunțate radioactive.
Podișul Dobrogei. În Podișul Dobrogei sînt cunoscute pînă în prezent două localități cu ape minerale: Mangalia, cu izvoare sulfuroase, termalizate prin intermediul unei falii locale și Topalu, cu un izvor cu apă alcalină sulfuroasă, ce vine din orizonturile de calcare jurasice superioare.
Lacurile de pe malul mării, cu ape sărate, sînt resturi ale vechilor golfuri, separate de mare prin cordoane litorale nisipoase și supuse apoi evaporației excesive, datorită aridității climatice.

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

Cîmpia Dunării. În sectorul estic al Cîmpiei Dunării se semnalează o serie de lacuri cu un caracter hidrochimic aparte: ape mineralizate cu sulfaţi şi cloruri.
În cele mai multe cazuri, în Bărăgan, pînzele de apă de mică adîncime (3—4 m) conţin o mare cantitate de sare şi acolo unde eroziunea atinge aceste pînze, apar izvoarele sărate care alimentează lacurile.
Prezenţa acestor mineralizări se pune pe seama condiţiilor litologice şi a climatului arid de stepă.
În această categorie intră: Lacul Sărat, Movila Miresei, Batogu, Ianca, Amara, Fundata, Strachina, Balta Albă etc.
Cîmpia Tisei. Cîmpia Tisei se bucură şi ea de prezenţa cîtorva izvoare minerale, majoritatea termale, legate în special de liniile de falie, mai ales la contactul cu Piemonturile Vestice sau cu Carpaţii Occidentali.
La Buziaş, în Banat, apar izvoare minerale bicarbonatate, iar la Ivanda cu sulfat de magneziu. Alte izvoare minerale se cunosc la Tinca, Tămăşeu etc.
În apropiere de Oradea, în cîmpia înaltă din capătul munţilor Pădurea Craiului, apar pe planul unei linii tectonice, la Victoria şi 1 Mai, izvoare cu ape termale de peste 40°C, unele cu caracter artezian, bogate în sulfaţi şi carbonaţi. Au devenit de mult celebre pentru efectele lor curative şi pentru faptul că întreţin mereu calde apele Lacului Peţea.
Situate, în majoritatea cazurilor, în regiuni pitoreşti, de obicei submontane, cu aer curat şi climat plăcut, izvoarele minerale ale ţării au mijlocit apariţia unei adevărate salbe de staţiuni balneoclimaterice, cu instalaţii moderne de cură, care înscriu Romînia, sub acest aspect, printre cele mai importante ţări ale Europei. De efectele curative ale apelor se bucură şi vizitatorii staţiunilor şi bolnavii din diverse colţuri ale ţării şi chiar de peste hotare, care pot face cură prin apele îmbuteliate, larg răspîndite în comerţ.

2. Păienjenişul de rîuri ale R.P.R.

Păienjenişul de rîuri formează unul din elementele specifice ale peisajului romînesc prin mulţimea lor, prin frumuseţea neasemuită a văilor, prin dispoziţia radiară în jurul inelului central carpatic, prin schimbările survenite în traseu cu fiecare treaptă de relief pe care o străbat, prin mulţimea satelor şi oraşelor înşirate ca mărgelele pe aţă în lungul lor, prin rodnicia luncilor, prin varietatea instalaţiilor făcute de om pentru strunirea energiei lor sau în diverse alte scopuri.
Aspectul actual al reţelei hidrografice este rezultatul unei îndelungate evoluţii, a unor necontenite prefaceri, legate în primul rînd de mişcările tectonice pe verticală, sau de variaţiile climatice din cuaternar, care au dus la tendinţa naturală de adîncire a rîurilor şi — implicit — la centralizarea pe bazine fluviatile, uneori foarte mari şi variate, alteori restrînse şi cu un pronunţat caracter de uniformitate.

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

Depresiunile tectonice, periferice Carpaților, respectiv Cîmpia Panonică și cea a Dunării, au concentrat, fiecare în parte, totalitatea rețelei hidrografice, în sistemul unitar al Dunării, din care au scăpat doar cîteva rîulețe dobrogene, tributare direct Mării Negre.

Pînă la această situație, între cele două depresiuni tectonice s-au dat însă adevărate lupte de titani, din care a ieșit învingătoare cea a Dunării, mai coborîtă, silind fluviul să străbată impresionantul defileu al Cazanelor, pentru a scurge apoi apele Lacului Panonic și a-și organiza lunga sa vale actuală.

În funcție de condițiile de relief și de climă, în cadrul sistemelor de rîuri apar unele diferențieri: cele cu obîrșia în munți, unde primesc și majoritatea afluenților, au un debit mai ridicat și mai stabil (Someșul, Mureșul, Oltul, Siretul); cele care pleacă din munți, dar adună cei mai mulți afluenți de la poalele acestora sau din dealuri și cîmpii, au valoarea debitului mai redusă și cu variații mai puternice între sezoanele ploioase și secetoase (Crișurile, Timișul, Jiul, Argeșul, Ialomița); în sfîrșit, rîurile cu izvoarele în podișuri și cîmpii au un volum de apă mic și variații foarte puternice ale scurgerii, transformîndu-se, cele mai multe, în perioadele de secetă, în ochiuri de apă înșirate de-a lungul văilor (Desnățuiul Olteniei; Vedea, Teleormanul, Mostiștea, Călmățuiul brăilean; Bîrladul, Jijia, Bahluiul, Bașeul din Moldova), iar, de cele mai multe ori, așa cum se întîmplă cu apele Dobrogei de sud, seacă de tot și vînturile spulberă nisipul din albiile lor uscate.

Alimentarea rîurilor, cu excepția Dunării, care primește ape și din ghețarii alpini, se face aproape exclusiv din ploi și zăpezi, fie prin scurgere directă, fie prin intermediul apelor de infiltrație. „Apele mari de primăvară" sînt rezultatul topirii zăpezilor căzute în timpul iernii, la care se mai adaugă, în unele cazuri, ploile abundente ale acestui anotimp dezmorțitor al naturii; „viiturile de vară" sînt determinate de bogăția ploilor de tip continental; numai în timpul iernii majoritatea rîurilor se alimentează din apele subterane, căci înghețul și precipitațiile, sub formă de zăpadă, opresc scurgerea de suprafață.

Pentru a mai adăuga cîte ceva la prezentarea aceasta de ansamblu a rîurilor țării, trebuie să mai menționăm, de pildă, că în munți rețeaua hidrografică este foarte deasă, scăzînd treptat pînă în zonele de șes, unde rezistă numai cursurile mari, coborîte tot din cununa carpatică. S-ar mai putea vorbi apoi de micșorarea progresivă a vitezei, în același sens al coborîrii treptate a reliefului, de forma diferită a bazinelor, majoritatea cu distribuție asimetrică a afluenților, de „toanele" unor rîuri de podiș sau de șes, care capătă uneori aspectul unor fluvii furioase, în urma „ruperilor de nori" pentru a redeveni rîulețe banale numai după cîteva ore și despre multe alte trăsături caracteristice ale rețelei hidrografice romînești. Aceste trăsături reies mai bine din descrierea, fie și oricît de sumară, a fiecărui rîu mai important, începînd, așa cum e și firesc, cu fluviul Dunărea, emisarul comun al tuturora. *Dunărea*, după ce a străbătut Europa centrală, schimbîndu-și mereu trăsăturile regimului și ale debitului, în funcție de alimentarea inițial pluvial-oceanică, apoi din ghețarii alpini și, în sfîrșit, din zăpezi și ploi, în zona continentală a Bazinului Panonic, pătrunde pe teritoriul țării noastre la Baziaș, curgînd apoi la limitele sale sau străbătîndu-l direct, pe nu mai puțin de 1 075 km, respectiv pînă în Deltă, unde se dăruiește în întregime Mării Negre.

www.cimec.ro
https://www.biblioteca-digitala.ro

Își anunță intrarea pe teritoriul țării prin cel mai lung și mai impunător defileu al său, de 144 km, între Baziaș și Turnu Severin. Aici, în acest sector, în contrast cu sălbăticia peisajului muntos, care încearcă parcă să-i bareze calea, Dunărea își etalează toată măreția sa. O vedem curgînd printr-o vale încă largă și prielnică așezărilor, de la Baziaș și pînă la Coronini, despletindu-și chiar apele liniștite, pentru a îmbrățișa minunatul Ostrov Moldova. O admirăm apoi înfiorîndu-și apele, în avale de Coronini, unde se luptă cu rezistența cristalinului din munții teșiți ai Locvei, pentru a scăpa din nou „la lărgime", în bazinul depresionar cu formațiuni sedimentare Liubcova-Sichevița. Pînă la noul bazinet, al Șviniței, Dunărea își măsoară iarăși puterile cu duritatea stîncilor carpatine. Regrupîndu-și forțele, se încleștează apoi în sectorul cel mai măreț al defileului său: Cazanele Mari și Mici, unde pereții de calcar se înalță ca niște ziduri uriașe, unde pînă la malul sîrbesc sînt mai puțin de 100 m și unde vîrtejurile de apă, în aparență liniștite, ascund pe alocuri profunzimi de peste 50 m. Și dacă se întîmplă să străbați acest defileu primăvara, cînd pe toate stîncile își clatină potirele de aur lalelele sălbatice iar pădurile de liliac — tot sălbatic — te îmbată cu mirosul lor, ești sigur că măreția peisajului ți se va întipări în minte pentru toată viața. Între Ogradena și Orșova, impresia că Dunărea a scăpat de lupta cu munții e numai aparentă, chiar dacă, la cotul Vîrciorovei, îți iese în cale pitorescul ostrov Ada-Kaleh, cu zidurile străvechii sale cetăți și cu casele albe și curate. E într-adevăr aparentă, căci abia la Porțile de Fier fluviul se zbate furios, lovind fără încetare în stîncile dure care, în timpul apelor scăzute, își împing colții lor temuți de marinari și pescari, pînă la suprafața apei.

Cu privire la trecerea Dunării prin Carpați s-a scurs multă cerneală „geografică" și se va mai scurge încă, pînă se va stabili definitiv, dacă e vorba de un fenomen de antecedență, de captare sau chiar de o veche strîmtoare marină, ceea ce este cel mai puțin plauzibil.

În avale de Turnu Severin începe adevăratul curs inferior al Dunării, al cărui pitoresc este descris cu o deosebită măiestrie de marele nostru geograf George Vâlsan.

„Mai puteți vedea Dunărea — spune el — la vale de Turnu Severin, fără luncă, mlădiindu-se ca un gît de lebădă printre maluri aproape egale ca înălțime, acoperite de dune vechi care dau pămîntului o înfățișare de păr ondulat. Apoi în poala Cîmpiei Romîne, puteți vedea Dunărea, amorțită de căldura verii, culcată pe largul său pat de nisip, întinzînd brațele leneșe ca să prindă oglinda ovală a lacurilor. Și în sfîrșit o mai puteți vedea în tridentul Deltei, în împărăția stufului și raiul păsărilor care se adună aici din trei continente. O puteți vedea solemnă și aproape melancolică, luîndu-și rămas bun de la munții parfumați cu flori de tei ai Dobrogei, întinzîndu-și undele, împărțindu-le ca să îmbrățișeze încă o dată pămîntul înainte de sfîrșitul apropiat"[1].

De fapt în descrierea sa poetizată, Vâlsan, un foarte fin observator al peisajului geografic, nu se depărtează cu nimic de realitate. În cotul dintre Turnu Severin și Țigănești, malurile fluviului, terasate, sînt sensibil egale. Abia în avale de gura Timocului, frontieră iugoslavă-bulgară, se pronunță asimetria malurilor Dunării, Platforma Prebalcanică (Moesiacă) din sud dominînd cu 50—200 m lunca largă de pe stînga, în care s-au cantonat nenumărate bălți alimentate cu apă proaspătă la revărsările din fiecare primăvară.

[1] G. Vâlsan, *Dunărea*, în *loc. cit.*, p. 40.

https://www.cimec.ro
Biblioteca digitală

În sectorul Călăraşi—Brăila lunca se lărgeşte la 15—20 km, iar Dunărea se desface în braţe, urmărind, pe direcţia meridiană, flancul vestic, înalt şi relativ abrupt, al Podişului Dobrogei.
Între Călăraşi şi Vadul Oii, Dunărea îşi mînă apele pe două braţe: Borcea şi Dunărea Veche, cuprinzînd între ele Balta Borcea sau a Ialomiţei (80 000 ha), iar între Vadul Oii şi Brăila, pe alte două braţe principale: Dunărea Veche şi Dunărea Nouă, ramificate la rîndul lor şi îmbrăţişînd Balta Brăilei (86 000 ha). Aceste unităţi hidromorfologice cu o vegetaţie bogată au caracterele asemănătoare deltei: gîrle, bălţi, popine, grinduri etc., amenajate astăzi raţional pentru culturi irigate, pescuit etc.
În sectorul maritim, de la Brăila la Marea Neagră, Dunărea prezintă adîncimi mai mari (26 m la Brăila). După ce străbate poarta de la Galaţi, şi se angajează pe direcţie estică, prin nordul Munţilor Dobrogei, zona inundabilă se dezvoltă din nou, pe ambele maluri, condiţionînd apariţia a numeroase bălţi foarte bogate în peşte. Nu departe de Tulcea, la Ceatal care înseamnă de fapt „furcă", Dunărea se bifurcă în braţele care limitează Delta: Chilia (lung de circa 100 km) şi Sf. Gheorghe (120 km). Mai jos de Tulcea, din braţul Sf. Gheorghe se desface braţul Sulina (83 km), care este cel mai îngust, dar, fiind canalizat, este cel mai adînc, utilizat pentru navigaţie, deşi poartă abia 7% din debitul fluviului, faţă de Chilia 70% şi Sf. Gheorghe 23%. Imensele cantităţi de aluviuni transportate pînă aici sînt depuse de braţele Dunării la vărsarea în mare, pe platforma continentală puţin adîncă, formînd delte secundare, în special la gura Chiliei.
Pentru a completa unele trăsături specifice ale fluviului, menţionăm că iarna apele sale îngheaţă frecvent, începînd de la vărsare către izvoare. Între anii 1836 şi 1951, deci în răstimp de 115 ani, Dunărea a fost îngheţată de 78 de ori. Durata îngheţului variază de la cîteva săptămîni pînă la 2—3 luni, din amunte către avale, provocînd zăpoare, împotriva cărora omul luptă organizat, pentru a evita inundaţiile.
Regimul debitelor anuale înregistrează o creştere sensibilă de la izvoare spre avale pe măsură ce-şi primeşte tributarii mai importanţi: 700 m³/s la Passau, 2 300 m³/s la Budapesta, 5 800 m³/s la Porţile de Fier şi peste 6 500 m³/s la Tulcea.
Apele Dunării transportă o mare cantitate de aluviuni (circa 70 milioane de tone anual), pe care le depune în cea mai mare parte spre vărsare, dovada constituind-o numeroasele ostroave şi îndeosebi Delta; pentru a nu se stînjeni navigaţia, este nevoie de dragaje foarte frecvente, mai ales pe braţul canalizat Sulina. Dacă în prezent fluviul este folosit intens de statele riverane, pentru navigaţie, irigaţii, pescuit etc., în anii viitorului, Porţile de Fier vor fi încătuşate într-o puternică hidrocentrală care va contribui la creşterea potenţialului hidroenergetic naţional.

Rîurile din sectorul vestic al ţării (sistemul Tisa)

Afluenţii carpatici ai Tisei formează ceea ce se numeşte în literatura geografică curentă „grupa vestică", caracterizîndu-se prin o alimentare mai pronunţată din acumularea zăpezilor în anotimpul

www.cimec.ro
https://www.biblioteca-digitala.ro

rece, debite mai constante şi prin valori medii de densitate a reţelei ridicate (0,56 km/km²). Condiţiile fizico-geografice ale regiunilor drenate determină variaţii accentuate în regimul hidrologic al apelor (într-o măsură mai mare, climatul cîmpiilor decît climatul montan). Toate aceste rîuri sînt tributare Dunării prin intermediul rîului Tisa, care este tangentă teritoriului românesc în Maramureş, pe un sector lung de aproximativ 60 km.

Primii afluenţi ai Tisei, curgînd în întregime pe teritoriul R.P. Române, respectiv prin frumoasa Depresiune a Maramureşului, sînt cele două rîuri surori: *Vişeul* şi *Iza*, ambele cu izvoarele sub culmea impunătoare a Rodnei, ambele străbătînd, pe traseul lor aproape paralel, cînd bazine larg deschise, împînzite de sate, cînd sectoare înguste de defileu. Singura deosebire pregnantă este aceea că Vişeul îşi primeşte tributarii mai viguroşi, ce apre mereu înspumate, pe dreapta, din Munţii Maramureşului *(Cîsla, Vaserul, Ruscova)*, pe cînd Iza pe stînga, de sub Ţibleş şi Gutîi, cursul lor fiind însă mult mai liniştit *(Ieudul, Botiza, Mara)*. Energia nestăvilită a văilor maramureşene a început să fie tot mai organizat supusă voinţei omului, pentru a înlesni transportul lemnului, spălarea minereurilor complexe, alimentarea industriilor etc. În unda limpede a afluenţilor Vişeului, păstrăvii găsesc condiţii excelente de dezvoltare, pe Vaser putîndu-se pescui uneori şi lostriţe de 10—12 kg. În păstrăvăria din bazinul său superior, s-a organizat chiar o secţie de creştere a lostriţei, pentru repopularea tuturor apelor de munte cu acest peşte vorace, dar foarte preţios.

Rîul îndrăgit de oşeni, locuitorii pitorescului colţ de ţară cunoscut sub denumirea de Ţara Oaşului, este *Turul*, care împreună cu *Talna* îşi culeg apele de sub culmea vulcanică Oaş-Gutîi, străbătînd depresiunea cu caracter piemontan şi apoi, într-un singur curs, taie în curmeziş şesul Sătmarului, întîlnind Tisa, după nenumărate meandrări, numai pe teritoriul R.P. Ungare.

Someşul se înscrie între rîurile mari ale Transilvaniei, avînd un bazin de peste 15 000 km². Două braţe cu obîrşiile diametral opuse (unul spre sud-vest, cealălalt spre nord-est) coboară înspumate din munţi, se liniştesc ca prin farmec între dealurile transilvănene, se caută parcă unul pe altul şi, întîlnindu-se la Dej, îşi reunesc forţele şi apoi îşi schimbă brusc direcţia, spre un nou punct cardinal: nord-vest. Este vorba de *Someşul Mic*, cu obîrşiile în Munţii Apuseni, care se dezvoltă mereu, pe măsură ce-şi primeşte afluenţii mai importanţi *(Someşul Cald, Someşul Rece, Căpuşul, Nadăşul)*, şi de *Someşul Mare*, pornit de sub crestele Rodnei, primind în sprijin *Sălăuţa, Şieul* unit cu *Bistriţa Ardeleană, Valea Satului* etc. Urmîndu-şi drumul spre Tisa, pe un traseu foarte întortocheat, Someşul reunit mai culege cîţiva tributari însemnaţi: *Almaşul, Agrişul, Lăpuşul* şi îşi croieşte, în acelaşi timp, o vale deosebit de frumoasă, cu terase largi, pe care se răsfaţă sate pierdute în livezi sau holde nesfîrşite de grîu şi porumb. Numai în cîteva puncte, la Jibou şi la Ţicău, întîlneşte roci mai dure, unde Someşul îşi îngustează albia şi încearcă să-şi recapete vigoarea din zonele montane.

Străbătînd trei trepte importante de relief, Someşul îşi schimbă de trei ori, în mod radical, trăsăturile hidrologice: în munţi are debit bogat şi relativ stabil, fără variaţii sezoniere mari, cu ape vijelioase, utilizate local pentru hidroenergie, transportul lemnului, morărit etc.; în zona de podiş curge lin şi înregistrează scăderi accentuate către sfîrşitul verii, după ce, primăvara, creşte uneori pînă iese din albie; în sfîrşit, în cîmpie, meandrează printre maluri joase, accentuîndu-şi diferenţele de nivel şi debit între primăvară şi

www.cimec.ro
https://www.biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro

sfîrșitul verii. Pentru a preîntîmpina revărsările de primăvară s-au construit diguri, atît pe teritoriul R.P. Romîne, cît și al R.P. Ungare, unde Someșul confluează cu Tisa.

În planurile de perspectivă se prevăd lucrări hidrotehnice importante, în bazinul superior pentru hidroenergie, iar în cel mijlociu și inferior, pentru regularizarea debitului și irigații.

Crasna oscila, în trecut, cînd spre Someș, cînd spre Tisa după ce, în prealabil, întreținea și întinsa zonă mlăștinoasă a Ecedei. Lucrări de mari proporții i-au stabilit drumul numai spre Tisa, i-au transformat mlaștinile în terenuri fertile, iar în prezent se amenajează și cursul mijlociu al acestui rîu foarte capricios, care uneori de-abia își tîrăște un firișor leneș de apă, iar alteori transformă șesurile în bălți fără sfîrșit, împunînd intrarea în funcțiune a stațiilor de pompare din bazinul său inferior.

În vestul țării, pătrunzînd cu izvoarele pînă în inima Munților Apuseni, un buchet de patru rîuri se unesc mai întîi două cîte două: *Barcăul* cu *Crișul Repede* și *Crișul Negru* cu *Crișul Alb*, iar apoi, într-un trunchi comun, se îndreaptă spre Tisa, pe un drum pe care l-a trasat mai mult omul, căci rîul rătăcea pe nenumărate ramificații, în șesul mlăștinos. Toate aceste confluențe se produc pe teritoriul R.P. Ungare; la noi în țară le leagă doar numele comun, trăsăturile hidrologice aproape identice și chiar unele canale săpate de om, fie cu scopul drenării unor mlaștini, fie pentru a alimenta cu apă vestitele crescătorii de crap de la Cefa, Inand etc.

Barcăul străbate mai întîi printr-o vale largă cu terase, partea vestică a Depresiunii Șimleului, se încleștează pentru cîțiva kilometri în defileul sălbatic de la Marca și apoi taie în curmeziș șesul Tisei, printre maluri joase, pe care le poate depăși foarte ușor, la apele mari.

Crișul Repede, mult mai viguros, are și un traseu mai complex. La obîrșie, în Depresiunea plană dar înaltă a Huedinului, rătăcește leneș, ca un rîuleț fără importanță; apoi îi vine în sprijin apa *Călatei* și cea a *Sebeșului*. Întreindu-și forțele intră într-un defileu lung, dar cu multe bazinete depresionare, unde primește doi afluenți foarte viguroși: *Drăganul* și *Iada*, cu văi excepțional de pitorești. În calcarele culmii Pădurea Craiului, Crișul Repede își taie sectorul cel mai impresionant al defileului său, primind ca decor și unda spumegîndă, în cascadă, a văii care, rătăcind cîțiva kilometri pe sub pămînt, prin peștera de la Vadul Crișului, iese în sfîrșit la lumină, limpede și rece ca gheața.

Crișul Negru nu e nici el mai puțin interesant. Obîrșiile, sub Biharia, culeg apele cîtorva văi sălbatice, aportul cel mai important aducîndu-l Galbina, alimentată de puternicul izvor vocluzian al carstului Padiș-Cetățile Ponorului.

Prin Depresiunea neogenă a Beiușului, Crișul Negru curge leneș; își recapătă vigoarea în defileul dintre Borz și Șoimi, în avale de Beiuș și apoi traversează Cîmpia Vestică, pe un traseu îndiguit, ca de altfel toate văile de aici.

Crișul Alb, ultimul din mănunchiul celor patru rîuri crișene, străbate și el mai întîi depresiunile Brad-Hălmagiu și Gurahonț-Zarand, cu scurte sectoare, intercalate de defileu, și apoi, liniștit, de nu-i poți ghici nici direcția de scurgere, taie același șes montan, dar foarte fertil din vestul țării.

Mureșul este cel mai însemnat afluent al Tisei, prin valoarea cantității de apă transportate, lungimea cursului său (880 km) și suprafața bazinului (circa 28 000 km²) formînd o adevărată diagonală a Bazinului Transilvaniei,

www.cimec.ro
https://www.biblioteca-digitala.ro

importantă cale de circulație, împînzită de sate și orașe deosebit de prospere.
Izvoarele și le culege din Carpații Orientali, de sub masivul Hășmașul Mare, împreună cu Oltul, care o ia spre sud, și cu Bicazul, ce se îndreaptă spre est. Drenează succesiv Depresiunea pliocenă Gheorghieni, defileul Topliță-Deda săpat în masa vulcanică, Călimani-Gurghiu, Bazinul Transilvaniei, unde are o vale largă, cu terase favorabile așezărilor și culturilor, Carpații Occidentali prin culoarul Deva-Radna și apoi își sculptează albia în propriul său con de dejecție, din Cîmpia Tisei. Afluenții de pe dreapta sînt puțin însemnați, afară de *Arieș* și de *Ampoi*, ambii străbătînd străvechile regiuni de aurărit ale Munților Apuseni; în schimb, cei de pe stînga: *Gurghiul, Nirajul, Tîrnavele (Mare și Mică), Sebeșul* și *Streiul* au un debit important ce se răsfrînge sensibil în regimul hidrologic al Mureșului. Sînt demne de menționat creșterile întîrziate ale Sebeșului și mai ales ale Streiului, a căror principală sursă de alimentare o constituie zăpezile acumulate în impunătoarele masive ale Sebeșului și Retezatului, de unde se topesc abia în mai, ba uneori chiar în iunie.
Predominarea, în întregul bazin, a regimului de alimentare pluvio-nival, propriu regiunilor temperat-continentale, explică oscilațiile mari de nivel și debit ale Mureșului.
Aportul zăpezilor topite brusc, cărora li se adaugă uneori ploi bogate de primăvară, provoacă viituri excepționale ca, de exemplu, cea din 7 aprilie 1932, cînd rîul a crescut la Arad cu 7,02 m peste etiaj, transportînd un debit de 1 630 m³/s, față de media anuală care, la acest post, înregistrează doar 153 m³/s.
În trecut, Mureșul a fost utilizat pentru plutărit începînd de la Topliță, atît pentru transportul lemnului, cît și al sării. Astăzi, cînd lemnul se prelucrează pînă la produse finite, în bazinul său superior, iar sarea se utilizează tot pe loc, în industria chimică de la Ocna Mureșului, această funcție a rîului a încetat, dar pentru viitor se pune problema amenajării sale pentru navigație. În prezent apele lui sînt foarte solicitate pentru hidrocentrale, în bazinul superior al afluenților viguroși, pentru irigații, în lunca excepțional de largă, pentru alimentarea cu apă a orașelor și a întreprinderilor industriale, așa cum se întîmplă, de pildă, cu moderna Fabrică de zahăr de la Luduș etc.

Rîurile din sectorul sud-vestic al țării, tributare Dunării

Timișul, Bîrzava, Carașul, Nera, Cerna, Jiul (grupa de ape banato-olteană) se înscriu în acest sector, caracterizîndu-se prin diferențieri față de cel vestic al Tisei; acestea rezultă din influențele nuanțelor submediteraneene ale climei, cu două maxime ale precipitațiilor reflectate în cele două creșteri ale nivelului și debitului: unul de primăvară și celălalt de toamnă, mai redus decît primul. Pe aceeași linie se evidențiază și faptul că durata perioadei de îngheț a rîurilor sud-vestice este mai scurtă față de restul țării.
Bega este singurul rîu cu aceleași trăsături, tributare Tisei și nu direct Dunării, curgînd pe un traseu canalizat (115 km), amenajat, prin sistemul eclu-

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

zelor, pentru navigație cu ambarcații mici. Regularizarea debitului și nivelurilor sale a făcut să-și piardă oarecum specificul, transformîndu-l într-un curs rectiliniu, liniștit, ce dă un farmec deosebit orașului Timișoara, pe care-l străbate de la est la vest.

Celelalte rîuri banato-oltene se întrec parcă în a etala frumusețe nebănuite, mai ales pe traseul superior al cursului lor: *Timișul* la obîrșie, sub Semenic sau pe văile *Hidegului* și *Bistrei* care coboară vijelioase de sub Țarcu. *Bîrzava* tot la izvoare, unde apele i-au fost zăgăzuite în minunatul lac de baraj de la Văliug; *Carașul* în impunătorul defileu carstic de la Prolaz; *Nera* tot în defileul întortocheat dintre Sopotu Nou și Sasca Romînă, *Cerna* pe toată lungimea cursului zvăpăiat, de sub Godeanu și pînă la Dunăre, dar mai ales la Herculane, unde pe malurile sale stîncoase țîșnesc izvoare de peste 50° temperatură.

Jiul, ultimul rîu din grupa banato-olteană, trădează, prin trăsăturile sale, caracterul de tranziție dintre zona de influențe climatice mediteraneene și cea dominantă de continentalism, care se accentuează treptat spre est. Drenează, printr-un bazin ramificat, cea mai mare parte a Olteniei, leagănul atîtor minunate balade și doine populare, în care numele său apare foarte frecvent, dovadă vie că este tot atît de îndrăgit ca și Mureșul în Transilvania, sau Oltul, în imediata lui vecinătate. Își culege izvoarele prin două brațe diametral opuse, ca ale Someșului, dar mult mai scurte, care străbat longitudinal Depresiunea intracarpatică a Petroșanilor, scormonită pînă în adîncuri, după prețiosul combustibil care este cărbunele de pămînt și care formează aici cel mai bogat zăcămînt al țării. Din apropiere de Livezeni, devenit acum o veritabilă forță, Jiul se încleștează în prăpăstiosul defileu al Surducului, de-a lungul căruia, în anii puterii populare, s-a construit o linie ferată — adevărată operă de artă — cu nenumărate viaducte, poduri și tunele, pe un traseu de numai aproximativ 40 km, deschizîndu-se drum cărbunelui spre tînăra industrie olteană. De la Bumbești, unde intră între dealuri, își domolește apele, pentru ca în Depresiunea Tg. Jiu să devină un adevărat rîu de șes, deși pătrunderea sa în veritabila cîmpie se produce numai la Craiova, după ce, pînă aici, și-a adunat toți tributarii carpatici sau subcarpatici mai importanți: *Tismana* unită cu *Bistrița Gorjană*, *Gilortul*, *Motrul* și *Amaradia*. Dintre aceștia cel mai original este Motrul, care-i aduce o importantă cantitate de ape, adunată din traseele subterane ale carstului mehedințan.

Vijelios în zonele montane și mai ales în defileu unde primește o alimentare bogată — dovadă debitul constant — Jiul aluvionează intens în Depresiunea Tg. Jiu, unde uneori chiar se revarsă, își îmbogățește apoi debitul prin intermediul afluenților și duce spre Dunăre, în avale de Craiova, circa 52 m³/s (medie anuală) cu oscilații mari între primăvară (130—200 m³/s) și începutul toamnei (19—24 m³/s). E mai capricios începînd de la Craiova, unde se revarsă atunci cînd mănunchiul de tributari grupați la Filiași și la Craiova aduc simultan cantități mari de apă, la desprimăvărările timpurii sau în timpul ploilor torențiale generalizate. Spală cărbuni în bazinul Petroșani, furnizează curent electric prin intermediul unor afluenți — nu încă în măsura posibilităților sale reale — alimentează cu apă întreprinderile industriale din Tg. Jiu, Craiova, fabrica modernă de zahăr de la Podari și apoi, ostenit, se lasă dirijat, prin canale și șanțulețe, pe mii de hectare irigate, potolind arșița ce se instalează uneori în șesul Olteniei.

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

Rîurile din sectorul sudic al țării, tributare Dunării

Oltul, *Argeșul* și *Ialomița* sînt cele mai însemnate dintre ele ca potențial hidroenergetic și debit avînd cursuri ce își schimbă brusc direcția spre sud-est și est, la trecerea din regiunea de dealuri în cea de cîmpie, fenomen caracteristic, legat de scufundarea lentă a Cîmpiei Dunării.

De la caz la caz, în bazinele lor superioare, precumpănesc în alimentare fie ploile, fie zăpezile, tipul general rămînînd totuși cel pluvio-nival.

Abundența de precipitații din munți asigură constanța debitelor; dacă se adaugă și viteza mare de scurgere, apare justificată atenția ce li s-a acordat acestor rîuri, mai ales în ultimii ani, pentru utilizarea în scopuri hidroenergetice, prin amplasarea unor centrale electrice pe văile Ialomiței, Prahovei, Argeșului (în lucru) sau ale afluenților Oltului (Sadul).

Continentalismul accentuat din Cîmpia Dunării constituie principala cauză a importantelor pierderi de apă, prin evaporație, la care se adaugă cele datorate infiltrației în depozitele aluvionare, cu deosebire la Argeș și Ialomița. Totuși rămîn suficiente rezerve ale debitului, spre a permite amenajarea în viitor a Oltului în vederea navigației și mai ales pentru alimentarea întinselor zone de culturi irigate, existente deja pe Argeș și Ialomița.

Oltul drenează, pe cei peste 700 km ai cursului său, unități de relief cu condiții fizico-geografice diferite, mai ales că și suprafața bazinului e apreciabilă (24 900 km²). Are izvoarele la circa 1 800 m altitudine, în nodul orohidrografic Hășmaș (Curmătura). La început, în Depresiunea Ciucului, e încă un rîu timid, liniștit, ca și fratele său de obîrșie, Mureșul, în Depresiunea Gheorghienilor. Totuși este suficient de viguros, pentru a sculpta pragurile de la Racu și Jigodin. Abia la Tușnad își măsoară pentru prima oară forțele cu muntele, tăind minunatul defileu în care sînt cantonate cîteva stațiuni balneoclimaterice valoroase (Tușnad, Bicsad, Malnaș). Ocolește apoi, pe trei părți, masivul Baraoltului, rătăcind leneș, cu bucle largi, prin șesul plan al Depresiunii intracarpatice a Brașovului, unde îi vin în sprijin: *Riul Negru* unit cu *Tîrlungul*, *Ghimbășelul* unit cu *Timișul*, *Bîrsa* unită cu *Vulcănița* etc.

Un nou masiv muntos îi iese în cale: acela al Perșanilor, pe care-l străbate prin defileul de la Racoș (12 km lungime) mai puțin impunător decît primul.

În Țara Oltului (Depresiunea Făgărașului), rîul capătă iarăși caracter de șes, meandrînd printre maluri joase, împins permanent spre dreapta de numeroși afluenți făgărășeni (aproximativ 20 mai importanți) scurți, dar viguroși, revărsîndu-se frecvent în punctele de întîlnire cu Oltul. *Cibinul* unit cu *Hîrtibaciul* și *Sadul*, acesta de pe urmă cu amenajări hidrotehnice complexe, îi aduc ultimele cantități de apă pe teritoriul Transilvaniei, căci, după unirea cu acestea, Oltul se angajează în lupta cu cristalinul Carpaților Meridionali pe care-i ferăstruiește pînă-n temelii, în pitorescul defileu Turnu Roșu — Cozia, întrerupt doar de Depresiunea largă a Loviștei, în cuprinsul căreia primește în sprijin *Lotrul*, cu

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

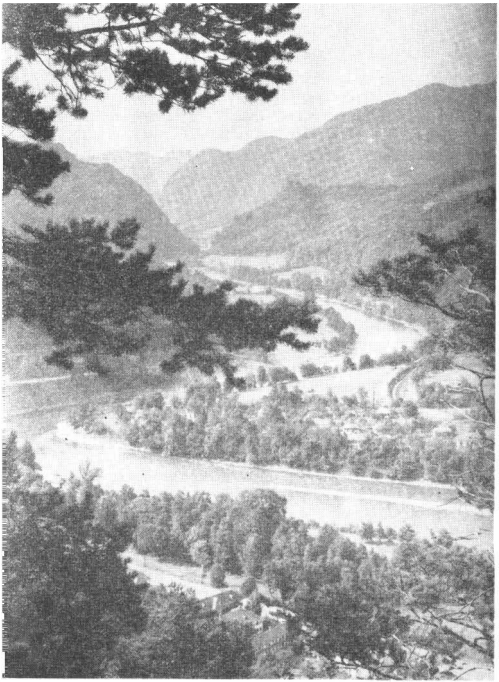

Valea Oltului

frumoasa sa vale longitudinală ale cărei izvoare pornesc de sub masivul Parîngului. La Călimănești, Oltul iese din munți și traversează, mai departe, formațiunile miocene ale Subcarpaților Getici, apoi Podișul Getic și Cîmpia Română, lărgindu-și treptat valea cu terase etajate lateral și reducîndu-și panta, astfel că, începînd de la Drăgășani, meandrează puternic, se desface în nenumărate brațe, iar de la Drăgănești-Olt își croiește chiar și un curs secundar, paralel, prin care își evacuează surplusul de ape din timpul marilor viituri. Mai jos de Rîmnicul Vîlcea primește un mănunchi de ape mărunte, pe dreapta: *Olănești, Govora, Bistrița Olteană* și *Luncavățul*, și una mai mare, pe stînga: *Topologul*. *Oltețul* și *Tesluiul* sînt ultimii săi afluenți demni de luat în seamă, prin lungimea lor apreciabilă și prin regimul de scurgere foarte nestatornic.

Străbătînd unități fizico-geografice diverse, Oltul își schimbă mereu regimul nivelurilor și al debitelor, înregistrînd contrastele cele mai puternice în bazinul mijlociu. Este unul dintre rîurile mari ale țării, cu însemnate resurse

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

energetice şi cu un debit apreciabil (48 m³/s la Făgăraş, 134 m³/s la Rîmnicul Vîlcea), în măsură să permită chiar amenajarea sa pentru navigaţie cu vase mici. Pentru plutărit este folosit de multă vreme, dar din ce în ce mai puţin, fiindcă lemnul brut se prelucrează în vecinătatea regiunilor de exploatare. Apa sa este utilizată apoi din ce în ce mai intens în întreprinderile industriale, unele dintre acestea construindu-se tocmai în acest scop pe malurile sale.

Între Olt şi Argeş, reţeaua hidrografică din grupa sudică însumează încă două bazine, de ordin secundar ca mărime şi importanţă, cu un foarte pronunţat regim de instabilitate:

Călmăţuiul teleormanean, cu un curs semipermanent, avînd izvoarele în Cîmpia Boianului, îşi taie totuşi o vale largă, în depozitele cuaternare ale cîmpiei, şi se varsă în lacul Suhaia. Se poate amenaja local pentru irigaţii.

Vedea, unită cu *Cotmeana* şi *Teleormanul*, formează un mănunchi de rîuri care pleacă din Podişul Getic şi sînt puternic influenţate de regimul climatic al cîmpiei, în special în anotimpul cald cînd seacă aproape complet.

Argeşul prezintă o altă textură a reţelei hidrografice, bazinul său extinzîndu-se pe o suprafaţă de 12 600 km². Obîrşiile pornesc din circurile glaciare adăpostite sub crestele abrupte ale masivului Făgăraş. La Piteşti se concentrează un grup de afluenţi care coboară fie din culmea propriu-zisă a Făgăraşului, fie din impunătorul masiv al Iezerului, toate culegîndu-şi apele de la altitudini mari: *Vîlsanul*, *Rîul Doamnei*, *Bratia*, *Rîul Tîrgului*, *Argeşelul*, după ce au format, în prealabil, două mănunchiuri, numai cu circa 10—12 km mai la nord de oraş. O nouă înmănunchiere, probabil datorită unei lăsări tectonice locale, se produce în plină cîmpie, la sud de Bucureşti, unde se adună *Dîmboviţa* unită cu *Colentina*, ambele traversînd capitala ţării, apoi *Ciorogîrla*, *Sabarul* şi *Neajlovul* unit cu *Dîmbovnicul Glavaciocul* şi *Cîlniştea*. Pe cît de stabil şi de bogat este debitul rîurilor coborîte din Făgăraş, în funcţie de alimentarea pluvio-nivală, cu precipitaţii de peste 1 200 mm anual, pe atît de nestatornice devin, în schimb, celelalte rîuri, grupate în cîmpie şi influenţate puternic de continentalismul acesteia. Cele din zona montană deţin un potenţial energetic ridicat şi cîteva din ele vor fi captate pentru a alimenta, împreună cu Topologul, puternica hidrocentrală — în construcţie — de pe Argeş; celelalte se pretează foarte bine pentru irigaţii, Argeşul contribuind şi la alimentarea cu apă a capitalei prin instalaţiile moderne de filtrare de la Arcuda. Cu un debit mediu anual de circa 50 m³/s, la Budeşti, acesta se poate preta şi la alte amenajări în viitor.

Mostiştea, rîu tipic de cîmpie, are apă mai ales primăvara din zăpezi şi ploi, vara transformîndu-se într-o adevărată salbă de lacuri şi mlaştini, astfel că a devenit un exemplu tipic pentru rîurile de şes ale ţării.

Ultimul rîu mare din grupa sudică este *Ialomiţa*, însumînd în limitele bazinului său alungit circa 10 000 km². Se aseamănă în trăsături hidrografice generale cu Argeşul, înregistrînd însă oscilaţii de nivel şi debit mai mare ca ale acestuia, drept consecinţă a accentuării continentalismului climatic din cursul său inferior. La obîrşie formează una dintre cele mai pitoreşti văi ale ţării, mult căutată de turişti. Izvorăşte din masivul impunător de conglomerate şi de calcare al Bucegilor, păstrînd iniţial aspectul unei văi

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

largi, pe podul neted al acestora. De îndată ce apar alternanţele de calcare cu marne şi alte roci mai puţin dure, activitatea de eroziune se manifestă inegal ca intensitate şi astfel, în lungul cursului său, se înşiră cîteva bazinete depresionare, despărţite prin sectoare sălbatice de chei: ale Urşilor, Tătarului, Zănoagei şi Orzei, ultimele prilejuind amenajarea Uzinei de la Dobreşti, iar în vecinătatea acesteia amplasarea noului baraj al Hidrocentralei de la Moreni. De la Pucioasa, unde intră în Subcarpaţi, îşi lărgeşte valea, devenită foarte prielnică aşezărilor, iar de la Bilciureşti, pătrunzînd în Cîmpia Dunării, meandrează intens şi se revarsă adeseori, avînd o vale cu profil asimetric.

Singurul afluent mai important este *Prahova*, în lungul căruia s-a axat una dintre cele mai intens frecventate căi de legătură cu regiunile transilvănene şi s-au dezvoltat cîteva staţiuni climaterice de mare renume: Predeal, Azuga, Buşteni, Poiana Ţapului, Sinaia. La rîndul său, acesta are ca afluent Teleajenul.

Între tributarii mai mărunţi, cîţiva, care străbat regiuni salifere, conţin în apa lor un procentaj însemnat de sare, accentuat de procesul intens de evaporare (Cricovul Sărat, Sărata cu Pîrîul Sărat etc.). În avale de Urziceni, lunca extinsă a Ialomiţei pare, prin numeroasele sale instalaţii de irigare, o vale a Nilului în miniatură.

Călmăţuiul brăilean, un rîu de cîmpie, cu o vale foarte largă faţă de cantitatea de apă pe care o transportă, reprezintă un vechi curs al Buzăului, ceea ce se confirmă prin faptul că acesta de pe urmă îşi trimite uneori surplusul de ape, primăvara, şi spre Călmăţui.

Rîurile din sectorul estic al ţării, tributare Dunării

Siretul şi *Prutul*, primul tăind longitudinal Moldova, al doilea trasînd hotarul estic al ţării, îşi colectează apele de pe versantul răsăritean al Carpaţilor Orientali şi din Podişul Moldovenesc, fapt ce se răsfrînge la Siret prin debitul mai ridicat şi prin asimetria foarte tipică a bazinului, iar la Prut şi mai ales la afluenţii săi, printr-o mare instabilitate a regimului nivelurilor şi debitelor.

Siretul concentrează aproape toate apele din Moldova într-un bazin de circa 44 000 km²; din Carpaţi primeşte şapte rîuri mai mari *(Suceava, Moldova, Bistriţa, Trotuşul, Putna, Rimnicul, Buzăul)*, fiecare cu un noian de afluenţi, iar din Podişul Moldovenesc numai *Birladul*, a cărui vale sinuoasă, de forma unui uriaş semn de întrebare, pare să-şi fi schimbat mereu direcţia, iniţial vest-estică, către zona de coborîre lentă a Siretului inferior, unde vine să se verse, după ce a făcut o torsiune exact contrară direcţiei iniţiale.

În profilul transversal, Siretul prezintă versantul stîng abrupt (150—200 m), pe cînd cel drept se distinge printr-o pantă mai domoală, consecinţă firească

https://www.cimec.ro/Biblioteca-digitala.ro

a împingerii rîului spre est, de către tributarii viguroşi carpatici; lunca largă, însoţită de terase, ajunge în bazinul inferior la circa 30 km lăţime. Panta talvegului variază de la 1,2 m/km în nord la 0,25 m/km în sud, justificînd cursul din ce în ce mai domol al rîului şi despletirile sale în nenumărate braţe.

Deşi bazinul hidrografic al Siretului este cuprins în cadrul regimului de alimentare pluvio-nival, totuşi unii afluenţi au o largă alimentare subterană (Bistriţa, Buzăul şi Trotuşul în cursul superior).

Afluenţii de pe partea dreaptă îi furnizează un volum însemnat de ape şi-i menţin debitul relativ ridicat în anotimpul cald; cea mai mare cantitate o aduce Bistriţa (la Cîrnu are 49,36 m^3/s, debit mediu anual), apoi Moldova (la Roman, 34,50 m^3/s), Trotuşul (la Adjud, 33 m^3/s) şi Buzăul (la Nehoi 17,22 m^3/s).

Creşterile de primăvară, la topirea zăpezilor, sînt impetuoase provocînd revărsări în bazinul inferior. Uşoarele creşteri de toamnă se datoresc şi ploilor dar şi faptului că evaporaţia se reduce simţitor.

Cheile laterale ale Bicazului

https://www.biblioteca-digitala.ro

În general există o mare disproporţie între valea largă a Siretului, sculptată în depozitele mio-pliocene, friabile ale Podişului Moldovenesc şi volumul de ape transportat; de aceea, pe unele sectoare, a fost nevoie de rectificarea şi de adîncirea cursului, corectarea meandrelor, îndiguiri etc. Regularizarea rîului Bistriţa, după construirea barajului de la Bicaz, a contribuit mult şi la domolirea Siretului.

Ca aspecte de peisaj, văile Bistriţei, Bistricioarei şi Bicazului sînt aproape fără egal. La splendorile naturale de la Toance (pe Bistriţa) de la Lacul Roşu sau din grandioasele Chei ale Bicazului, s-au adăugat, recent, acelea ale minunatului lac de baraj, lung de peste 30 km, din care se alimentează turbinele hidrocentralei „V.I.Lenin".

Problemele de interes economic legate de acest sistem fluviatil sînt de mare importanţă: electrificarea, navigabilitatea, punerea în valoare a luncii, irigarea regiunilor secetoase din nord-estul Munteniei şi sudul Moldovei, asanarea terenurilor mlăştinoase, stăvilirea inundaţiilor etc. Construcţia de baraje, pe cursul afluenţilor lui, va determina schimbări în dinamica apelor, înlăturarea proceselor de înnămolire, compensarea debitelor etc. Lucrările de pe Bistriţa abia au deschis seria acestor amenajări complexe, care se vor continua în anii viitorului apropiat.

Prutul izvorăşte în afara hotarelor, de sub versantul nord-estic al Carpaţilor Păduroşi. Intră pe teritoriul ţării în dreptul satului Oroftiana, de unde, pînă la confluenţa cu Dunărea, curge de-a lungul unei văi largi, cu luncă inundabilă, presărată de nenumărate bălţi şi meandre părăsite. Numai în dreptul Ştefăneştilor şi mai jos, în aşa-numita „poartă" a Ţuţorei (la sud de Iaşi), valea sa se îngustează, căpătînd chiar aspectul de defileu (în primul caz) impus de rezistenţa unui orizont local de calcare miocene. Înainte de vărsare contribuie la alimentarea întinsului lac Brateş, pe malurile căruia se extinde o parte a oraşului Galaţi, cel mai însemnat port dunărean al ţării, renăscut din propriile sale ruine, în anii regimului democrat-popular.

Prutul concentrează puţini afluenţi în bazinul mijlociu şi inferior: *Başeul*, *Jijia* unită cu *Bahluiul*, *Elanul* şi *Horincea*, toţi cu debit redus, dar cu regim foarte nestatornic, mic, crescînd uneori cîte 5—6 m peste etiaj (chiar 8 m pe Jijia) la topirea zăpezilor sau în timpul ploilor torenţiale, cînd capătă, pentru cîteva zile, înfăţişarea de veritabile fluvii. În schimb, în perioadele de secetă, majoritatea afluenţilor seacă aproape complet, astfel că oamenii au fost nevoiţi să amenajeze, pe parcursul lor, nenumărate lacuri (iazuri), ce dau o notă de prospeţime peisajului monoton al Depresiunii Jijia-Bahlui. Multe dintre acestea s-au colmatat de-a lungul timpurilor, contribuind la sălbăticirea văilor. Refacerea lor este una din problemele de bază ale economiei locale, nu numai prin rolul de regularizator al regimului atît de capricios al tributarilor Prutului, ci şi pentru că dau importante cantităţi de peşte, sau oferă surplus de ape pentru irigaţii. Debitul apreciabil şi panta redusă a cursului său fac din Prut un rîu navigabil, pentru şlepuri cu pescaj de 1,8 m, între Sculeni şi vărsare.

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

HARTA FAUNEI R.P.R.

15 0 15 30 45 60km

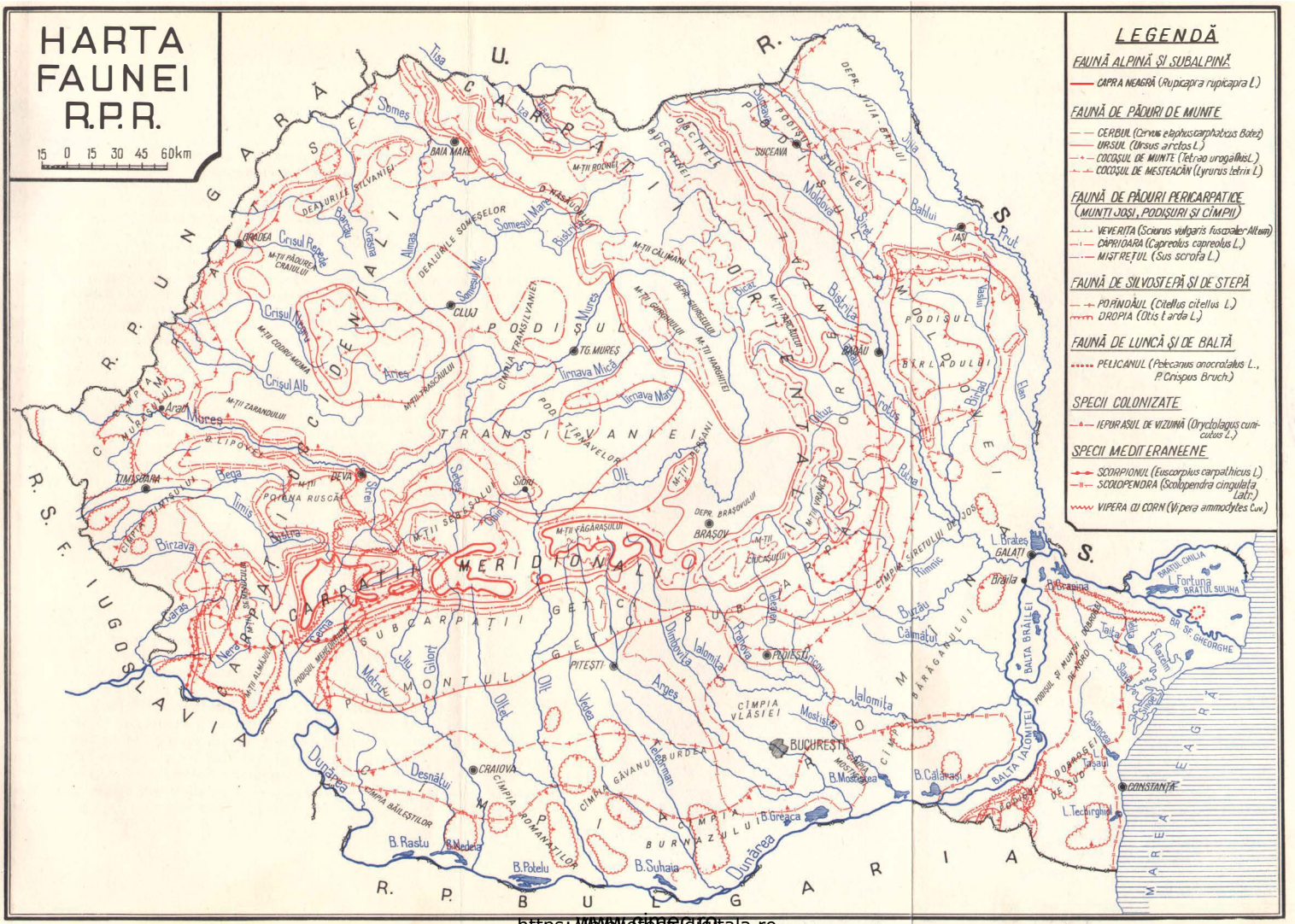
U. R. S. S.
R. P. UNGARĂ
R. S. FEDERATIVĂ IUGOSLAVIA
R. P. BULGARIA
MAREA NEAGRĂ
CARPAȚII ORIENTALI
CARPAȚII MERIDIONALI
CARPAȚII OCCIDENTALI
SUBCARPAȚII GETICI
SUBCARPAȚII PRAHOVEI
SUBCARPAȚII MOLDOVEI
PODIȘUL TRANSILVANIEI
PODIȘUL MOLDOVEI
PODIȘUL BÂRLADULUI
CÎMPIA ROMÂNĂ
CÎMPIA BĂILEȘTILOR
CÎMPIA BURNAZULUI
CÎMPIA VLĂSIEI
CÎMPIA GÂVANU BURDEA
DEALURILE SOMEȘELOR
DEALURILE SUCEVEI
DEPR. BRAȘOVULUI
DEPR. SIRETULUI DE JOS
BALTA BRĂILEI
BALTA IALOMIȚEI
Tisa
Someș
Crișul Repede
Crișul Negru
Crișul Alb
Mureș
Bega
Timiș
Bârzava
Cerna
Jiu
Olt
Argeș
Ialomița
Siret
Prut
Bistrița
Moldova
Suceava
Bahlui
Trotuș
Putna
Buzău
Ialomița
Dunărea
Baia Mare
Oradea
Cluj
Tg. Mureș
Deva
Timișoara
Arad
Sibiu
Brașov
Pitești
București
Craiova
Iași
Galați
Brăila
Constanța
Podu Turcului
L. Brateș
Br. Sf. Gheorghe
Br. Chilia
L. Fortuna
L. Razelm
L. Techirghiol
B. Rasiu
B. Nedeia
B. Potelu
B. Suhaia
B. Greaca
B. Călărași
B. Mostiștea
Mostiștea
Podișul Getic
Podișul Mehedinți
Podișul Cîmpiei
Podișul Hîrlăului
Podișul Central Moldovenesc
Podișul Sucevei
Podișul Dobrogei de Nord
Podișul Dobrogei de Sud
Podișul Tecuci
Podișul Bîrladului
Podișul Covurlui
Podișul Tutovei
Podișul Fălciului
Podișul Casimcei
Podișul Babadag
Podișul Cîrligatei
Podișul Hîrșovei
Podișul Negru Vodă
Podișul Medgidiei
Podișul Carasu
Podișul Istriei
Podișul Nord Dobrogean
Podișul Central Dobrogean
Podișul Sudic Dobrogean
Podișul Oltețului
Podișul Cricovului
Podișul Ploștinei
Podișul Vînjuleț
Podișul Mușcelului
Podișul Argeșului
Podișul Cîndești
Podișul Leurdei
Podișul Moreni
Podișul Boteni
Podișul Tîrgoviștei
Podișul Ploiești
Podișul Buzăului
Podișul Bîsca
Podișul Vrancei
Podișul Tîrnavelor
Podișul Hîrtibaciului
Podișul Secașelor
Podișul Tîrnavei Mari
Podișul Tîrnavei Mici
Podișul Hîrtibaciului
Podișul Sibiului
Podișul Hîrtibaciului
Podișul Hîrtibaciului
Podișul Hîrtibaci

Rîurile dobrogene

Uscatul cu aspect peninsular al Dobrogei, redus ca suprafaţă, acoperit cu depozite permeabile, pe cea mai mare parte, şi arid a generat o reţea hidrografică săracă, alcătuită din cîteva văi care se drenează spre mare, în jumătatea nordică, şi spre Dunăre, în cea sudică, în ambele cazuri vărsîndu-se prin intermediul unor lagune sau limanuri.
Masivul muntos din nord, cu precipitaţii care depăşesc 400 mm anual şi cu un substrat impermeabil, alcătuit din roci foarte vechi, alimentează cîteva văi mai importante, în sensul că oricît de mult se reduce debitul lor în anotimpul secetos, tot mai păstrează puţină apă: *Teliţa* şi *Taiţa* ce se dirijează spre lacul Babadag, *Slava* spre Goloviţa şi *Casimcea* spre *Taşaul*. În lungul lor s-au adunat şi majoritatea satelor dobrogene, ferite de problema atît de arzătoare a alimentării cu apă. În sudul Dobrogei, în afară de valea *Carasu* (un lanţ de mlaştini şi lacuri, drenate parţial în ultimii ani), celelalte rîuri există mai mult cu numele, căci văile lor adîncite în loess, adevărate canioane în miniatură, aproape toate drenate spre Dunăre, nu au apă decît primăvara sau în urma ploilor repezi de vară, cînd după cîteva ore de scurgere vijelioasă se potolesc şi dispar, evaporîndu-se şi infiltrîndu-se în aluviuni. Tot în sud, în sectorul Negru Vodă, platoul calcaros miocen, cu un carst destul de evoluat, a condiţionat apariţia unor zone fără scurgere — endoreice — reduse ca suprafaţă.
Amenajarea unor bazine de retenţie va permite acumularea apelor de primăvară, pentru rezolvarea unor probleme locale de irigaţii, înlăturînd totodată pericolul periodic al revărsărilor. Bogată şi variată ca aspect, reţeaua hidrografică a Republicii Populare Romîne oferă multiple posibilităţi de valorificare, care au început să devină realităţi în anii puterii populare, printr-o exploatare raţională şi complexă.

3. Lacurile din R. P. R.

În cuprinsul R.P.R. lacurile sînt numeroase, variate ca geneză, aşezare, dimensiuni, temperatură şi chimism al apelor; ele prezintă interes ştiinţific atît sub raport hidrologic cît şi din punct de vedere al originii depresiunilor în care sînt amplasate.
Dacă numărul lacurilor de toate categoriile trece de 2 300, ocupînd aproximativ 1% din suprafaţa totală a ţării, mărimea lor este în schimb redusă, abia cîteva trecînd de 50 km² (Razelm 394 km², Sinoe 166 km², Potelul 72 km², Goloviţa 74 km², Greaca 74 km², Zmeica 52 km² etc.). De asemenea, adîncimea lacurilor prezintă simţitoare variaţii, de la bălţile de 2—3 m profunzime, care de multe ori seacă aproape complet în timpul verii, pînă la lacuri ce trec de 25 m (Zănoaga — Retezat). Temperatura la majoritatea lacurilor este legată de variaţia termică a aerului din ţinutul respectiv; face excepţie doar Lacul termal Peţea, de lîngă Oradea (Băile 1 Mai), cu temperatură de peste 26°.

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

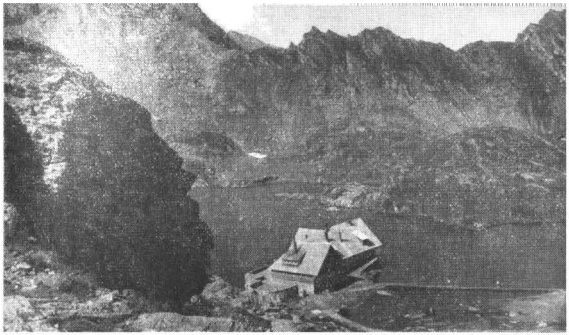

Munții Făgăraș — Lacul Bîlea văzut de pe Curmătura Bîlei

Lacul Roșu, în ultimul plan masivul Suhardului

Ținînd seama de așezarea lor în cadrul marilor unități de relief, se pot separa următoarele grupe de lacuri: lacuri de munte, lacuri de podișuri și dealuri și lacuri de cîmpie.

Lacurile de munte

Acestea au, în general, întinderi reduse, apă și dulce temperaturi scăzute; după geneza chiuvetelor în care s-au format, se pot stabili mai multe categorii: lacuri în relief glaciar, lacuri în cratere vulcanice, lacuri de baraj natural, lacuri de baraj antropogen.

Lacurile glaciare (iezere sau tăuri) sînt amplasate în văi glaciare, circuri glaciare (căldări sau zănoage) și, mai rar, înapoia barajelor morenice. Formele glaciare din Carpați, cele mai tipic dezvoltate în cuaternar, situate între 1 700 și 2 500 m altitudine, au favorizat cea mai largă răspîndire a

www.cimec.ro
https://www.biblioteca-digitala.ro

lacurilor, cu preponderență în Carpații Păduroși ai Maramureșului și Carpații Meridionali, care au adăpostit o glaciație de proporțiile celei alpine actuale. Lacurile glaciare sînt grupate pe masive și etajate după tipul genetic: cele de circuri mai sus, cele de vale și de baraj morenic mai jos, prezentîndu-se în unele locuri sub formă de asociații lacustre. În acest sens, sînt mai reprezentative masivele: Retezat, Parîng și Făgăraș, unde pe suprafețe de 8—10 km² sînt răspîndite peste 20 de lacuri. Cel care se situează pe primul loc, și în ceea ce privește numărul lacurilor și mărimea lor, este totuși masivul Retezat-Godeanu, unde s-au format nu mai puțin de 80 de iezere, între care se încadrează cele mai extinse ca suprafață (Bucura peste 10 ha), cele mai adînci (Tăul Negru și Zănoaga, peste 25 m profunzime), cele mai înalte ca amplasament (Tăul Custurii la 2 270 m) din întregul lanț carpatic. În afară de acestea, deosebit de atractive pentru turiști sînt și tăurile: Peleaga, Galeșul, Gîrdomanul etc. În masivul Parîng urmele glaciației s-au păstrat mai bine pe versantul nordic, unde stau agățate parcă, sub pereții prăpăstioși de stîncă, lacurile: Cîlcescu, Roșiile, Slăveiul, Găuri și altele.

În Făgăraș cele mai multe lacuri sînt situate la peste 2 000 m înălțime: Urlea, Bîlea, Capra, Podragul, Arpașul, Bîlea deținînd întîietatea ca frumusețe, datorită și cascadei sale.

Masivul Rodnei adăpostește un număr mai redus de lacuri permanente (Lala, Buhăescu, Pietrosul, Pipirig), mult mai numeroase fiind cele cu caracter sezonier. Acolo unde glaciația nu s-a manifestat din plin, au acționat în schimb procesele nivale, dînd escavații în care s-au format lacuri mărunte, ca acelea din Biharia, Semenic, Siriu etc.

În relieful de cratere vulcanice nu se mai găsește astăzi decît Lacul Sf. Ana din masivul Ciumatul, iar mlaștina Mohoș, din apropiere, reprezintă fundul unui asemenea lac dispărut prin colmatare și drenaj.

Cel mai cunoscut lac de baraj natural din Carpați este Lacul Roșu (Ghilcoș sau Ucigașului), situat la altitudinea de 980 m, între masivele Ghilcoș (1 384 m), Suhardul Mare (1 352 m) și Suhărzelul (1 400 m). Ocupă partea superioară a văii Bicaz, avînd două brațe de alimentare și, în același timp, două ramificații: al Oilor și al Suhardului; s-a format datorită unei surpări, în urma infiltrării apelor de ploaie și a unui cutremur, în anul 1837. Oglinda sa lucie este străbătută și astăzi de sulițele negre ale trunchiurilor uscate de molizi, mărturie a pădurii de pe valea inundată cu peste 100 de ani în urmă. Pitorescul deosebit al regiunii, cu vecinătatea nemijlocită a Cheilor Bicazului, a favorizat dezvoltarea, în jurul lacului, a stațiunii climaterice cu același nume.

O mențiune specială facem pentru lacul din regiunea carstică Ponor, din Munții Apuseni, care acumulează apă numai în timpul primăverii, sau la ploile mari, dispărînd în cîteva zile, prin drenaj subteran. Un asemenea caz se semnalează și sub vîrful Corondiș, din masivul Rodnei.

Lacurile antropogene, realizate din nevoia exploatărilor forestiere, numite, după regiuni, „haiturі", „clausuri", „tăuri", sau ca bazine de retenție, în scopul obținerii energiei hidroelectrice și pentru irigații sînt destul de numeroase: Scropoasa (Bucegi), Văliug (Semenic), Bicaz (Carpații Răsăriteni), Sadu V (Munții Cibinului) etc. În Munții Metaliferi și ai Trascăului se mai găsesc cîteva lacuri antropogene mici, utilizate în trecut la exploatările aurifere: Roșia Montană, Caraci și altele.

www.cimec.ro
https://www.biblioteca-digitala.ro

Lacuri de podiş şi dealuri

În podişurile Moldovei şi Transilvaniei, ca şi în Piemontul Getic, sînt numeroase lacuri, majoritatea de origine antropogenă (iazuri, eleştee), construite din nevoia reţinerii apelor în zonele secetoase. Unele dintre ele au întinderi destul de mari, cum sînt, spre exemplu: Iazul Dracşani, de pe valea Sitnei, afluent pe dreapta al Jijiei, Iazul Paharnicului din bazinul Bahlui, Ţaga, Zau de Cîmpie, Cătina, Sîntejude, Scălaia, din Cîmpia Transilvaniei şi altele. Numeroase lacuri antropogene se găsesc în lungul rîurilor: Jijia, Başeu, Lohan, Bîrlad (Moldova), Valea Fizeşului, Luduşului, Comlodului (Transilvania).

În zonele de podiş există şi lacuri naturale. Datorită alunecărilor de teren, au fost barate văile unor ape şi astfel au luat naştere o serie de lacuri, cum s-a întîmplat bunăoară pe văile unor afluenţi ai rîului Bîrlad, sau în Cîmpia Transilvaniei. Sînt însă mici şi majoritatea periodice. În săpăturile din regiunile saline — vechi ocne de sare—s-au creat de asemenea lacuri, şi anume la Ocna Sibiului, Turda, Slănic-Prahova, Telega, Sovata (Ursu, Aluniş, Negru), Cojocna, Sic, Sărata-Bacău.

Lîngă băile „1 Mai", Lacul Peţea, despre care s-a mai amintit, este unic în felul lui în ţară; alimentat cu ape termale, păstrează o faună relictă din terţiar, iar din floră un nufăr foarte rar, declarat monument al naturii: *Nimphaea lotus thermalis*, prezent astăzi doar în Delta Nilului, dovadă şi pentru vechimea acestui mic bazin lacustru.

În legătură cu proprietăţile curative ale cîtorva dintre lacuri s-au dezvoltat o serie de staţiuni balneare (Sovata, Slănic, Ocna Sibiului, Cojocna, Turda) frecventate de nenumăraţi vizitatori, pentru odihnă şi tratament.

Lacuri de cîmpie

Nicăieri în altă unitate de relief a ţării, nu apar mai multe lacuri ca în zona de cîmpie, născute fie în lunca largă a rîurilor mari şi mai ales a Dunării (lacuri de luncă sau bălţi), fie la gura unor rîuri, prin anastomozarea cu aluviuni a acestora (limanuri fluviatile), fie pe litoralul marin (limanuri maritime şi lagune), fie pe interfluvii, în escavaţiile rezultate prin fenomenele de tasare (lacuri în crovuri) fie, în sfîrşit, prin intervenţia organizată a omului (iazuri).

Climatul arid — respectiv evaporaţia intensă — şi alimentarea subterană din regiuni cu roci salifere au generat detaşarea unei categorii speciale de lacuri: cele sărate, situate în mod frecvent în regiunile lipsite de scurgere ale Bărăganului.

Lacuri de luncă

În această categorie sînt incluse numeroasele braţe părăsite, cu apă, bălţi, jepşi şi lacuri din lungul Dunării şi al rîurilor mari: Prutul, Siretul, Oltul, Mureşul, Someşul, Jiul, Argeşul etc.

https://www.cimec.ro
Biblioteca digitală

Bălțile sînt, în general, puțin adînci (0,50—5 m), cu limite foarte variabile, cu o existență legată strîns de nivelul rîurilor și barate, în cele mai multe cazuri, prin grindurile aluvionare depuse de acestea în luncă, în perioadele de revărsări.

Pe partea stîngă a Dunării, în sectorul Tr. Severin — Călărași, domeniul lacustru capătă o mare extindere și se pun în evidență, pe lîngă bălțile cu o existență periodică, și asociații lacustre persistente, alungite, în comunicație cu fluviul prin gîrle sau, mai recent, prin canaluri amenajate de om. Pînă la vărsarea Jiului, cele mai reprezentative dintre acestea sînt: Fîntîna Banului, Rastu, Bistrețul, Cîrna în care debușează Desnățuiul, apoi Nasta și Nedeia. Între Jiu și Olt se găsește asociația lacustră Potelu (72 km² suprafață), iar între Olt și Argeș, în lunca largă, barată de malul înalt, terasat al Burnasului, se înșiră în lanț: Bercelui, Suhaia (31 km²), alimentat în parte și de Călmățui, Rotunda, Mahîrul, alimentat de Vedea, apoi Pietrele și Topilele; Lacul Greaca (74 km²) formează împreună cu o serie de bălți, gîrle și meandre părăsite o asociație distinctă, avînd o dublă comunicație cu Dunărea printr-o gîrlă în amonte și prin alta în avale.

La est de gura Mostiștei, Lunca Dunării capătă o mare extensiune, cu aspect de adevărată deltă interioară. Înainte de desprinderea brațului Borcea se află lacurile: Boian, Sticleanu, Sfrederile și Călărași. În sectorul Călărași — Hîrșova, în așa-numita „Baltă a Ialomiței sau a Borcei", se desfășoară regiunile de mlaștini, jepși, lacuri și gîrle; suprafețele lacustre demne de luat în seamă sînt: Tingău, Strîmbu, Căbăl, Ezerul Vlădenilor, Coșcovata etc. În „Balta Brăilei" sînt presărate alte lacuri: Șerban, Lunguleț, Orza, Ulmul etc. Cotul mare al Dunării de la Măcin și pînă la Isaccea adăpostește și el, în lunca joasă, cîteva lacuri: Rățoaiele, Jijila, Plosca, Crapina și Popina, foarte bogate în pește.

Cel mai extins sector lacustru este încadrat însă între brațele Deltei Dunării; aici bălțile ocupă 5/6 din întinderea Deltei, ceea ce reprezintă circa 355 000 ha. Asociate în grupuri sau izolate temporar, unele lacuri de aici au suprafețe remarcabile: Merheiul Mare, Fortuna, Matița, Obretin, Gorgova, Isacova, Roșu, Puiu etc., deși ca adîncime rar dacă depășesc 2—3 m. Vegetația de plaur dă vara o notă deosebită încîntătorului peisaj deltaic, oferind, în același timp, adăposturi minunate pentru lumea așa de variată a păsărilor. Dintre celelalte rîuri, doar Siretul și Prutul mai adăpostesc, în luncile lor largi, cîteva bălți mari: Viișoara, Maxineni, Nămoloasa (Siret), Vladnic, Drănceni, Ulmu, Prundu, Broscăria, Hrăniceni (Prut).

Limanurile fluviatile

Acestea sînt dispuse în special în lungul Dunării, Ialomiței, Buzăului și chiar a unor rîuri mai mici. Întrucît depresiunile în care sînt amplasate limanurile prezintă caracteree aparte și o geneză oarecum diferită, acestea nu pot fi grupate la un loc cu bălțile sau cu alte tipuri de lacuri de șes.

Cele mai multe limanuri au o formă lunguiață, cu coturi și ramificații, trădînd originea lor de vechi văi de rîuri, colmatate la gură. Mai tipice sînt limanurile din lungul Dunării (Mostiștea, Gălățui, Brateș, Gîrliță, Oltina,

https://www.cimec.ro
Biblioteca digitala.ro

Mîrleanu, Vederoasa, Cochirleni etc.) cele de pe partea stîngă a Buzăului, cu apă dulce sau sărată: Coşteiu — sărat, Jirlău, Ciineni — sărat, cu peste 56% săruri, Amara, Balta Albă — sărat, Ciulniţa; de pe malul stîng al Ialomiţei: Jilavele, Cotorca, Sărăţuica — sărat, Reviga, Fundeni — sărat, Scheauca, Amara (85 g săruri la litru), Iezeru — sărat, Strachina — sărat, sau pe partea dreaptă: Snagov, Căldăruşani, Ciocovaliştea, Bălteni. În lungul Dîmboviţei: Colentina, Pasărea etc.

La acestea trebuie să mai adăugăm şi lacurile de baraj antropogen, făcute în lungul văilor mici: Mostiştea, Şabar, Ciorogîrla, cele de pe Colentina (Tei, Floreasca, Herăstrău etc.) dau un aer de prospeţime şi de frumuseţe, unică în Europa, modernei noastre capitale.

Lacurile din crovurile regiunii „endoreice"

În crovurile de mari dimensiuni, ale regiunilor fără scurgere din Cîmpia Bărăganului, s-au instalat îndeobşte lacuri care variază mult în anotimpul cald, unele pînă la secarea completă: Ianca, Plopu, Movila Miresii, Şec, Lacul Mare, Lutu Alb, Lacul Sărat, în Cîmpia Brăilei; Tătaru, Colţea, Plaşcu, Chichineţu, în Cîmpia Bărăganului de nord.

Lacurile din estul Cîmpiei Dunării (Bărăganul) au o salinitate accentuată, ceea ce a făcut pe unii cercetători să emită diverse ipoteze asupra provenienţei lor, considerîndu-le fie ca resturi ale Mării Negre, care s-a întins în cuaternar pînă aici, fie ca rezultat al alimentării lor de către apele subterane, infiltrate din regiunile salifere ale Subcarpaţilor. Cercetările recente au dat explicaţia cea mai verosimilă originii acestui interesant fenomen, luînd în consideraţie, în primul rînd, climatul arid de stepă. Prin spaţiile capilare ale rocilor, apele subterane încărcate cu diverse săruri dizolvate din roci ajung pînă la suprafaţă, se evaporă şi apar astfel eflorescenţe saline; acestea sînt apoi spălate de apele de ploaie sau în urma topirii zăpezilor şi apoi se adună în lacuri. Concentrarea sporită a sărurilor, în special în anotimpul secetos, constituie un argument în plus în acest sens. Nu este însă exclus ca să contribuie, într-o oarecare măsură, şi ape sărate provenite din zonele diapire ale Subcarpaţilor, cel puţin pentru lacurile mai apropiate, din Bărăganul nordic.

Lacurile litorale

Acţiunea combinată a mişcărilor negative şi pozitive de pe litoralul Mării Negre, a transgresiunilor şi regresiunilor cuaternare, a curenţilor de ţărm care, prelucrînd aluviunile transportate de Dunăre, le-a depus sub formă de grinduri şi perisipuri, barînd vechi golfuri sau anastomozînd guri de rîuri, a dus la transformarea, destul de recentă, a numeroase lacuri (limanuri maritime, fluvio-maritime, lagune) care dau

https://www.cimec.ro
Biblioteca digitală

o notă specifică zonei litorale de pe teritoriul țării noastre. Străvechiul golf Halmyris, unde, cu circa trei milenii în urmă, corăbiile grecești pătrundeau pînă în înfloritoarea cetate a Histriei — astăzi ruină în interiorul uscatului dobrogean —, a fost barat printr-o adevărată asociere longitudinală de perisipuri și transformat în întinsul complex lacustru al Razelmului, în care, pe lîngă acesta, se mai încadrează lacurile: Golovița, Zmeica, Sinoe, Babadag, Tuzla și Caranasuf. Cu marea, legătura se face doar prin două porți înguste: Razelmul prin Portița, iar Sinoe prin Periteasca (Periboina).
Alimentarea dinspre mare este deci redusă. Dacă adăugăm la aceasta cantitatea de precipitații sub 300 mm de pe litoralul dobrogean, evaporația intensă, într-un regim climatic arid, slaba alimentare cu apă dulce din rîuri, este explicabil de ce salinitatea acestor lagune a crescut considerabil, pînă la transformarea unora în adevărate depozite de saramură (Caranasuf). Pentru a se conserva fauna piscicolă, a fost necesară alimentarea Razelmului cu ape dulci din Dunăre, prin canale săpate special, în zona mlăștinoasă a Dranovului. Situația cu apele s-a ameliorat însă numai în Razelm și Golovița, căci Zmeica și Sinoe, cu anexele lor mai mici, continuă să fie supuse regimului de salinizare.
Spre sud de acest complex lagunar, majoritatea lacurilor litorale dobrogene sînt limanuri maritime și dacă unele sînt dulci (Tașaul, Siutghiol) iar altele sărate (Techirghiol, Tatlageac, Mangalia), aceasta depinde, pe de o parte, de prezența (Tașaul, Tatlageac, Mangalia) sau lipsa (Siutghiol, Techirghiol) unor comunicații cu marea, pe de alta — și aceasta este mai important — de alimentarea cu ape dulci de pe uscat, fie din rîuri (Tașaului are ca tributar Casimcea), fie din bogate izvoare subterane (Siutghiol).
O mențiune specială se cuvine pentru lacul Techirghiol, a cărui concentrație de săruri este foarte ridicată, ceea ce a favorizat depunerea, pe fund, a nămolului devenit celebru prin calitățile sale terapeutice, tratamentul făcîndu-se și în condițiile unor cure heliotermice, cu efecte tot atît de recunoscute.
În peisajul de ansamblu al țării, lacurile dau totdeauna o notă specifică, de prospețime, cu deosebire în regiunile montane și uscate ale șesului dunărean, iar în economie contribuie prin utilizarea lor multilaterală (pescuit, hidroenergie, terapeutică, irigații etc.), mai ales în anii puterii populare, cînd li s-a acordat atenția cuvenită.

4. „La marea cea mare"

Accesul țării noastre la Marea Neagră este asigurat prin zona litorală care se desfășoară, de la nord la sud, pe o lungime aproximativă de 245 km, între gura brațului Musura — braț secundar al Chiliei, la frontiera cu Uniunea Sovietică, și localitatea Vama Veche, la frontiera cu R.P. Bulgaria, și care deschide o largă fereastră de comunicație spre toate colțurile lumii, R.P. Română dezvoltîndu-și, cu fiecare an, flota sa maritimă de mărfuri și călători. Pe de altă parte, condițiile de însorit excepționale (expunere spre est) și plajele cu nisip foarte fin fac din litoralul românesc al Mării Negre una dintre cele mai căutate regiuni de cură helio-

https://www.cimec.ro Biblioteca digitală

termică ale Europei, mai ales în ultimii ani, în care staţiunile balneoclimaterice au fost înzestrate cu vile şi instalaţii ultramoderne, confortabile şi avantajoase.

Aşezările omeneşti din aceste părţi ale ţării noastre, atestate documentar din cele mai vechi timpuri, au cunoscut epoci de maximă înflorire în vremea antichităţii sclavagiste (oraşele-polis Histria, Callatis [Mangalia], Tomis [Constanţa] etc.), ca să se transforme la sfîrşitul primului mileniu al erei noastre în oraşe-moarte şi să renască din cenuşă în vremea lui Mircea cel Bătrîn, domn al Ţării Romîneşti „de la Dunăre pînă la marea cea mare".

Marea Neagră, inclusă adînc în masa uscatului eurasiatic, se deosebeşte mult de celelalte mări, fiind o mare intercontinentală, deci păstrează o slabă legătură cu oceanul planetar prin Bosfor — Marmara — Dardanele — Marea Mediterană — Gibraltar; forma sa generală este ovală, totalizînd o suprafaţă de 411 540 km², fără Marea Azov (50 995 km²) care este o anexă; atinge adîncimea maximă de 2 245 m aproximativ în partea centrală; spre litoralul romînesc şi sovietic adîncimile sînt mici, în funcţie de platforma continentală foarte extinsă aici, ceea ce, sub raportul producţiei biologice, constituie un fapt de mare importanţă, dată fiind zona sa biotică restrînsă numai la pătura superficială de apă, de 180—200 m. Marea Neagră are insularitate foarte redusă şi ţărmurile puţin crestate; doar Peninsula Crimeea pătrunde mai adînc în apele mării şi separă astfel două bazine — unul occidental şi altul oriental — generînd şi doi curenţi circulari de suprafaţă.

Ţărmul romînesc, luat în totalitatea lui, prezintă aspecte diferite: în partea nordică, de la gura braţului Chilia şi pînă la Constanţa (circa 150 km) este jos, pe alocuri foarte instabil (mai ales în dreptul Deltei), nisipos, cu dune şi cordoane litorale, cu plaje largi, pe cînd în partea sudică, de la Constanţa şi pînă la graniţa cu R.P. Bulgaria, este înalt şi abrupt, săpat în loess şi depozite sarmatice, lăsînd numai din loc în loc posibilitatea desfăşurării unor frumoase plaje (Mamaia, Agigea, Eforie-nord, Eforie-sud, Costineşti, Mangalia etc.). Faleza a fost amenajată de om, fie prin diguri rezistente, fie prin taluzuri de verdeaţă şi flori, devenind un adevărat parc, minunat armonizat la ansamblul arhitectonic — pe cît de original, pe atîta de frumos — al construcţiilor recente de pe litoral. Zona litorală a Mării Negre este atrăgătoare nu numai prin calităţile plajelor, dar şi prin faptul că este cea mai călduroasă regiune a ţării, datorită rolului „moderator" al apelor Mării Negre.

La suprafaţă, în apropiere de ţărmul romînesc, temperatura medie anuală este de 12,5°; vara, în apele superficiale, aceasta creşte pînă la 25°, pe cînd iarna scade simţitor, încît sînt cazuri în care apa îngheaţă pe o întindere de circa 20 km spre larg. O particularitate a temperaturii pe verticală este aceea că în apele superficiale se simt variaţiile anuale, dar, începînd de la 50—60 m spre fund, ele se păstrează mai calde ca la suprafaţă, indiferent de anotimp.

În privinţa salinităţii, Marea Neagră prezintă, de asemenea, unele particularităţi în legătură cu poziţia sa în masa continentală, cu condiţiile de alimentare din rîuri şi mai ales cu schimbul permanent de ape dintre ea şi Mediterana.

www.cimec.ro
https://www.biblioteca-digitala.ro

În apropiere de țărmul romînesc, salinitatea spre fund este de circa 21,0‰, iar la suprafață de 18—19‰, pentru ca, la gurile Dunării, să scadă pînă la 10‰. La adîncimi mai mari, de circa 150 m, nu mai sînt curenți pe verticală și de aceea s-a localizat un strat de apă mai sărată, care nu face schimburi cu stratele superioare și unde, din această cauză, se găsește mult hidrogen sulfurat, viața rezumîndu-se la existența cîtorva bacterii sulfuroase, nitrificante etc.

Curenții predominanți ai Mării Negre sînt cei de suprafață, circulari, impulsionați de vînt și dirijați, în general, de linia țărmului. Pe lîngă cele două circuite principale din bazinul vestic și estic, se mai înregistrează și cîteva secundare, în golfurile mai largi.

Deși Marea Neagră prezintă o serie de particularități sub raportul salinității, dezvoltării adîncimilor, schimburilor de apă etc., totuși flora și fauna — cu o răspîndire neuniformă — sînt destul de bogate pe platforma continentală și în stratele de apă superficiale, astfel că și din acest punct de vedere țara noastră beneficiază de mari avantaje, prin poziția la acest îndepărtat „golf" al Oceanului planetar.

https://www.cimec.ro/Biblioteca-digitala.ro

VI.
Mozaicul de soluri de pe teritoriul R.P.R.

Complexitatea condiţiilor fizico-geografice generate, la rîndul lor, în mare măsură, de varietatea reliefului face ca teritoriul R.P. Romîne, deşi relativ redus ca suprafaţă, să aibă un înveliş de sol foarte variat şi complex. Zonalitatea acestor condiţii fizico-geografice, şi în special a climei şi vegetaţiei, constituie factorul care şi-a spus cel mai mult cuvîntul în succesiunea tipurilor genetice de soluri, atît pe orizontală (în regiunile de cîmpie), cît şi pe verticală (în regiunile de munte). Ca urmare, pe teritoriul ţării se întîlnesc următoarele tipuri genetice principale: soluri specifice stepelor şi silvostepelor (cernoziomuri şi cernoziomuri levigate), soluri caracteristice regiunilor de pădure (soluri brune tipice sau în diferite grade de podzolire, soluri brune montane de pădure, soluri podzolice montane de regiuni umede şi reci) şi soluri de pajişti alpine.

În plus, faptul că teritoriul R.P. Romîne se situează la o întreită răspîntie de climă, vegetaţie şi respectiv soluri, caracteristice pentru fiecare dintre cele trei părţi ale continentului (estică, sudică, centrală), explică marea variaţie a tipurilor şi subtipurilor genetice de soluri, care se grupează în zone şi subzone. Astfel, în partea estică şi nord-estică a ţării se resimte influenţa climatului continental: în nord-vestul şi vestul ţării, în regiunile de munte şi de dealuri — în-

https://www.cimec.ro Biblioteca digitală

fluența climatului temperat central-european de tranziție, iar în părțile sudice, sud-vestice și sud-estice — influența climatului mediteranean.

În funcție de aceste influențe, solurile de stepă și silvostepă din sudul și estul țării (cernoziom, cernoziom levigat și sol cenușiu de pădure) reprezintă o continuare a solurilor din estul Europei; în același timp, solurile brune și brune acide de pădure, precum și solurile pajiștilor alpine reflectă influența climatică central-europeană, pe cînd solurile brune-roșcate de pădure — tranziția între solurile brune, specifice Europei centrale, și cele roșcate, din sud-estul Europei.

Ținînd seamă de desfășurarea concentrică a reliefului țării, de rocă, de influențele climatice și de vegetație, precum și de alți factori, secundari, pornind de la regiunile de cîmpii și podișuri joase, spre cele de dealuri și de munți înalți, pe teritoriul țării întîlnim o serie de provincii și subprovincii de soluri, prezentate succint în cele ce urmează.

Podișul Transilvaniei, centrul teritoriului țării, cu înfățișarea sa de podiș intens fragmentat, înconjurat de lanțurile montane ale Carpaților, ceea ce îi precizează și caracterul depresionar, păstrînd totuși legătura, prin culoarele Someșului și Mureșului cu Bazinul Panonic, respectiv cu Europa centrală, are și clima temperată a acesteia, dar cu un continentalism mai accentuat. Deși nu îndeajuns de unitare, aici s-au format totuși două zone de soluri (a solului brun de pădure și a cernoziomului levigat), ambele specifice Europei centrale; zonele au însă multe întrepătrunderi și numeroase insule de soluri azonale, în funcție tocmai de marea fragmentare a reliefului, de expoziție, de defrișările vechi și masive, de varietatea rocii-mame etc.

Dacă solurile brune de pădure sînt dominante, ocupînd mai toată zona dealurilor înalte din nordul, estul și sudul Podișului Transilvaniei, vestul și centrul (mai ales Cîmpia Transilvaniei) aparțin cernoziomului levigat, cu o pătrundere sub formă de fîșie și în lungul culoarului Mureșului, pînă spre Deva. Tot zonală apare și o bandă continuă, cu lățimi variabile, de soluri brune de pădure, puternic podzolite și chiar de podzoluri secundare, care flanchează estul și sudul bazinului transilvănean, sub poala munților, respectiv acolo unde pădurile (în majoritate de fag) sînt dominante.

În Podișul Tîrnavelor apar petice, uneori destul de extinse, dar cu caracter azonal, de pseudorendzine, în funcție de rocă, iar pe văile largi ale rîurilor mari — solurile de luncă, a căror fertilitate se reface, local, pe cale naturală, prin revărsarea rîurilor respective.

În *Cîmpia Tisei*, pe *dealurile* și în *depresiunile submontane* din partea vestică a țării se manifestă și mai pregnant influența climei temperate, specifică Europei centrale, avînd însă nuanță de climă preatlantică, spre nord și premediteraneană, spre sud. În funcție de acestea și de faptul că șesurile se drenează destul de greu, s-a format în nord un amestec de soluri brune de pădure podzolite, pe terenurile mai înalte, din est, cu lăcovișți local salinizate, mai ales în bazinul inferior al Crișurilor și pe coridorul mlăștinos al Eriului, cernoziomuri levigate, pe cîmpurile mai zvîntate care flanchează acest coridor și insule de soluri gleice. În regiunea Carei—Valea lui Mihai, nisipurile mobile și semimobile se găsesc încă în stadiul de solidificare incipientă.

Este demnă de reținut dispoziția longitudinală a diverselor zone, pe fîșii înguste, care se succed de la est spre vest.

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

În sud, pe lîngă tipurile caracteristice regiunii someşano-crişene, mai apar cernoziomuri de fineaţă, cernoziomuri ciocolatii, iar insular, cernoziomuri nisipoase, soluri de sărătură şi chiar petice de soluri brune-roşcate de pădure, majoritatea în stare bună de fertilitate, dar necesitînd şi amenajări (pentru drenarea mlaştinilor) sau amendamente (sărăturile).

În *Cîmpia Română* (în partea ei vestică şi centrală), în *Piemontul Getic* şi în sudul *Subcarpaţilor*, datorită influenţelor climei premediteraneene (ierni blînde şi veri călduroase), s-au format ca predominante: zona solului brun de pădure (uneori podzolite, pe dealurile mai înalte), a solului brun-roşcat de pădure, la trecerea spre cîmpie şi în locul foştilor „Codri ai Vlăsiei", din jurul Bucureştilor, a cernoziomului şi cernoziomului levigat. Pe Jiu, Olt, Argeş, Dunăre sînt dominante solurile de luncă, iar în regiunea Calafatului şi în estul Jiului inferior, cernoziomuri nisipoase şi nisipuri mobile sau slab solificate.

Partea sud-estică a ţării (estul Cîmpiei Romîne, Subcarpaţii de la curbură, sudul Moldovei şi Dobrogea), caracterizată prin întrepătrunderea climatică est-europeană cu cea premediteraneană, deci cu un continentalism relativ mai atenuat, dar cu alternanţe de ierni blînde şi aspre sau de veri secetoase şi mai puţin uscate, a condiţionat apariţia zonală a solului brun de pădure, cernoziomului levigat şi cernoziomului. Solul brun de pădure de foioase, la înălţimi mai mari, denotă influenţa climatică central-europeană, pe cînd solurile cenuşii de pădure, din zona cernoziomului levigat, arată influenţa climatică est-europeană. De asemenea, din punct de vedere pedologic, sînt caracteristice solurile saline şi alcaline, destul de bine dezvoltate, în luncile rîurilor, apoi solurile de luncă şi deltă, cu extensiune maximă faţă de restul ţării. În vestul Dobrogei, flancînd Dunărea pe o fîşie îngustă, precum şi în jurul Razelmului, apar solurile bălane, cu o fertilitate scăzută, în timp ce, pe horstul insular al Munţilor Dobrogei, îşi fac apariţia chiar solurile brune montane de pădure. O remarcă deosebită trebuie făcută pentru întinsele suprafeţe de plaur ale Deltei Dunării, ca şi pentru faptul că, în funcţie de condiţiile de climă, influenţate de vecinătatea Mării Negre, solurile din estul Dobrogei sînt ceva mai bogate în humus, iar cernoziomul levigat are o degradare texturală slabă.

În partea centrală şi nordică a Moldovei, interferenţa influenţelor climatice est-europene şi central-europene se resimte nu numai în ceea ce priveşte clima şi vegetaţia, ci şi în învelişul de sol. Aici au luat naştere: zona solului brun de pădure (tipic sau podzolit), zona solului cenuşiu de pădure, zona cernoziomului levigat şi zona cernoziomului. Caracteristice sînt solurile cenuşii de pădure — specifice pădurilor cu frunze late din estul Europei — şi brune de pădure — specifice pădurilor central-europene, situate la înălţimi mai mari. Tot aici este larg răspîndit cernoziomul podzolit, ca un sol de tranziţie între solul de antestepă şi cel de pădure, iar în luncile largi ale Siretului, Prutului, Bîrladului, Jijiei, puternic aluvionate, se formează solul de luncă.

În *regiunea montană şi a dealurilor înalte*, cu altitudine de la 700—800 m în sus, în funcţie de particularităţile climatice ale versantelor, suprafeţelor de eroziune sau vetrelor depresionare, de expoziţia pantelor, de etajarea vegetaţiei, subsolul petrografic etc., se distinge o zonalitate verticală a tipurilor principale de sol, cu următoarele etaje tipice:

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

Etajul solului de pajiște alpină și subalpină, cu soiuri subțiri, nediferențiate. Local, în funcție de predominanța rocilor calcaroase, își fac apariția și rendzinele montane (Bucegi).

Etajul solului brun acid montan de pădure, în diferite grade de podzolire, și al solului podzolic montan, format mai ales sub pădurile de conifere, precum și sub pădurile mixte, situate pe munții de înălțime mare și mijlocie.

Etajul solului brun montan de pădure și brun montan de pădure podzolit, soluri formate mai ales sub pădurile de foioase care ocupă etajul inferior al munților. În cadrul acestuia, regiunile calcaroase din Biharia, Pădurea Craiului, Munții Banatului și Poiana Ruscăi etc. au generat soluri roșii montane de pădure în alternanță cu rendzine montane. Sînt frecvente și turbăriile, pe lîngă faptul că, în multe regiuni muntoase, solurile sînt scheletice. Regiunile înalte, cu pante abrupte sînt apoi lipsite de sol, prezentîndu-se fie ca stînci golașe, fie ca mase mari de grohotișuri, acumulate la baza pantelor. În sfîrșit, în *depresiunile intracarpatice*, caracterul diferit al condițiilor fizico-geografice se reflectă și în învelișul de sol, prin aceea că înmlăștinirile de suprafață sau de adîncime determină formarea de soluri pseudogleice, gleice, turboase sau chiar turbării. Tot datorită acestui fapt, învelișul de sol diferă de la o depresiune la alta.

Gama de subtipuri, atît la solurile zonale, cît și la cele azonale, este foarte mare și, de aceea, cercetările pedologice actuale, legate direct de necesitățile economiei agricole, se orientează tocmai spre cartarea tuturor subtipurilor, pentru o valorificare cît mai rațională.

Solurile, după cum se știe, constituie o formațiune naturală, rezultată din interacțiunile de lungă durată și continue ale unui complex de factori în care intră așa cum s-a menționat: roca, relieful, clima și vegetația, cu toate particularitățile lor. Solurile sînt într-o continuă dezvoltare; omul, prin activitatea sa productivă, modifică — conștient sau inconștient — unul sau altul dintre factorii pedogeneticii care contribuie la formarea diferitelor tipuri și subtipuri de soluri, fapt care duce la influențarea sensului și ritmului evoluției solurilor. În regimul burghezo-moșieresc, în țara noastră s-a făcut o exploatare neștiințifică și irațională a solurilor prin defrișarea pădurilor sau desțelenirea pășunilor, fără a se avea în vedere urmările de mai tîrziu; însemnate suprafețe destinate agriculturii au fost supuse, în decursul timpului, eroziunii accelerate a solului prin apă sau vînt, care a dus în unele cazuri la distrugerea lui. La aceasta au contribuit și energia reliefului, înclinarea pantelor (două treimi din teritoriul țării sînt formate din terenuri în pantă), substratul geologic (mai friabil sau mai rezistent), precum și cantitatea precipitațiilor căzute și mai ales forma în care cad (ploile torențiale, de pildă, accelerează cel mai intens denudarea și eroziunea).

Vegetația prezintă o mare importanță în apărarea învelișului de sol împotriva eroziunii. Astfel, se știe că pădurile și fînețele naturale, chiar în regiunile cele mai accidentate ale țării, protejează solul împotriva eroziunii și numai defrișările masive și pășunatul irațional distrug acest echilibru natural. Eroziunea de suprafață se manifestă mai ales la solurile cultivate, din regiunile cu relief puternic fragmentat, ca acelea din Podișul Moldovenesc, din Subcarpați și din Podișul Transilvaniei; în schimb, solurile din regiunile de cîmpie nu sînt afectate, decît în mică măsură, la schimbările de pantă.

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

În afară de eroziunea datorită apei, pe teritoriul țării se manifestă și *eroziunea eoliană* (deflația), care este mult mai puțin răspîndită, fiind prezentă numai în regiunile cu soluri cu textură ușoară, condiționată de climatul uscat de stepă și antestepă, ca în cîmpia din nord-vestul țării, în sudul Olteniei și pe cîmpurile de la sud de Buzău, unde sînt acumulate de vînt cantități importante de nisipuri. Stăvilirea eroziunii solurilor și refacerea terenurilor degradate constituie o preocupare deosebită pentru dezvoltarea în continuare a agriculturii socialiste a țării. De realizarea acestei sarcini depinde în mare măsură ridicarea continuă a producției agricole. În acest scop, Directivele Congreselor al II-lea și al III-lea ale Partidului Muncitoresc Romîn au prevăzut o serie de măsuri eficiente, care să ducă la oprirea eroziunii solurilor și la refacerea solurilor erodate, în timpul cel mai scurt. În lumina acestor prevederi, în R.P. Romînă se aplică — pe scară largă — o serie de măsuri pentru combaterea eroziunii solurilor. Printre acestea se numără: organizarea teritoriului, construcția de lucrări de natură agrotehnică (aratul în lungul curbelor de nivel, semănatul în rigole la prășitoare și mușuroitul lor etc.), aplicarea de lucrări hidroameliorative: valuri de pămînt, terase, apoi împădurirea sau înierbarea terenurilor erodate, corectarea torenților etc.

În agricultură, sînt folosite pe scară largă, în primul rînd, cernoziomurile, cernoziomurile levigate și solul bălan, după care urmează solurile de pădure, solurile de luncă și solurile montane de pădure; acest ultim tip de sol este, în schimb, larg folosit în silvicultură.

https://www.cimec.ro Biblioteca digitală

VII.
De la pășunile alpine la stufărișurile tainice ale Deltei

Înregistrator sensibil al celor mai mici variații climatice, vegetația se grupează în asociații, ținînd seama în primul rînd de acest factor fizico-geografic, strîns legat, la rîndul său, printre altele, de masivitatea și conformația generală a reliefului. Iată de ce e firesc ca pe teritoriul țării noastre să găsim vegetația caracteristică fiecăreia din cele trei provincii climatice ce se întîlnesc aici: central-europeană, est-europeană și sudică.

Provincia central-europeană, care formează fondul dominant al vegetației de la noi, este reprezentată prin pădurile de foioase (fag, gorun, stejar) și rășinoase (molidișuri), provincia est-europeană (pontică) prin stepele cu multe graminee sălbatice, din sud-estul țării, continuare ale celor eurasiatice, iar cea sudică (submediteraneană), prin nenumărate elemente floristice iubitoare de climă caldă (termofile).

Lucrurile nu se opresc însă aici: existența celor trei trepte de relief, aproape concentrice — cîmpii, dealuri și podișuri, munți —, cu altitudini care cresc treptat de la 0 m (nivelul mării) și pînă la 2 543 m, impune o zonalitate verticală în repartizarea asociațiilor floristice, deosebit de evidentă, mai ales în peisajul păduros.

Cu aceasta încă tot nu s-au epuizat problemele generale legate de aspectul actual al vegetației naturale din țara noastră. O serie de factori secundari, între care se încadrează,

https://www.cimec.ro/ Biblioteca digitala.ro

în primul rînd, aspectul de cetate al pămîntului romînesc, cu bazinul transilvănean dispus central şi adăpostit de cununa carpatică, la care se adaugă orientarea şi expoziţia culmilor, particularităţile microclimatice, structura petrografică şi a solurilor, poziţia faţă de suprafaţa scoarţei a nivelului freatic şi multe altele, au dus la formarea a numeroase individualităţi floristice — aşa-numitele „elemente endemice" — specifice exclusiv ţării noastre, ceea ce a făcut pe unii botanişti să delimiteze chiar o provincie geobotanică aparte, în zona centrală a ţării („Provincia dacică").

Şi nu putem trece cu vederea, în sfîrşit, că omul este şi el un factor deosebit de activ în modificările permanente ale vegetaţiei naturale, fie conştient, prin acţiuni organizate, fie indirect, ca o consecinţă a diverselor sale activităţi, care se răsfrîng în modificările peisajului geografic.

La studierea florei atît de variate a ţării noastre au contribuit numeroşi botanişti romîni, al căror nume este cunoscut astăzi în lumea întreagă: D. Brandza, D. Grecescu, Al. Borza, Tr. Săvulescu, A. Procopianu-Procopovici, Z. Panţu, I. Prodan, P. Enculescu, şi alţii.

În anii puterii populare, studiile asupra florei ţării au continuat, mai organizat, sub egida Academiei R.P.R.

■

Pentru a ajunge la situaţia sa actuală, flora patriei noastre a suferit nenumărate prefaceri, de-a lungul milioanelor de ani care s-au scurs de la apariţia primelor plante pe pămînt.

Trunchiurile incarbonizate sau silicifiate, din depozitele de cărbuni ori din alte strate, impresiunile de frunze şi fructe, grăuncioarele fine de polen, conservate în diverse roci etc., au fost studiate cu răbdare, pentru a se ajunge la reconstituirea fidelă a grupărilor de plante din toate erele şi perioadele geologice, ba chiar şi din subdiviziunile lor mai mici. Nu este necesar să arătăm în amănunt aceste prefaceri. Este interesant de ştiut însă că depozitele de cărbuni paleozoice (permo-carbonifer) ale Banatului, de pildă, provin dintr-o vegetaţie de tip ecuatorial, predominată de neamuri uriaşe — dispărute — ale ferigilor de azi şi ale altor plante cu organizare puţin evoluată. Şi în mezozoic sînt larg răspîndite ferigile arborescente (filicinee), alături de gimnosperme, angiosperme, alge etc.

Date mai precise asupra florei trecutului provin din terţiar şi în special din neogen, pe de o parte fiindcă au apărut foarte multe plante noi, pe de alta fiindcă s-au păstrat mai bine.

În paleogen, după toate probabilităţile, exista o floră de tip tropical, care a suferit, cu timpul, diferenţieri sensibile faţă de epocile anterioare.

În neogen, masa continentală şi-a mărit suprafaţa, iar clima a evoluat, de la caldă şi umedă spre cea actuală, ceea ce a impus modificări şi în floră. La începutul miocenului vegetaţia era reprezentată prin palmieri şi unele conifere subtropicale, alături de care au apărut aceracee, junglandacee, quercinee, Fegaceae (diverse specii ale arţarului, nucului, stejarului de azi).

https://www.cimec.ro/ Biblioteca digitala.ro

În pliocen, diferenţierea între genurile şi speciile vegetale era mai pronunţată. Trecerea de la flora miocenă la cea pliocenă s-a făcut printr-o remarcabilă reducere a numărului speciilor de arbori cu frunze persistente şi prin apariţia, treptat sporită, a celor cu frunze căzătoare, avînd înrudiri în America de Nord, sudul Europei şi Asia.

Pădurile pliocene erau formate din vegetaţie amestecată, care, deşi deosebită de cea actuală, începe totuşi să se diferenţieze pe etaje, pe măsura continentalizării din ce în ce mai accentuate a climatului.

Prin nenumărate analize de polen, recoltat mai ales din turbării, unde se păstrează cel mai bine, acad. Pop Emil şi alţi cercetători au reconstituit etajele de vegetaţie pliocenă ale ţării noastre. Pădurile din părţile joase ale reliefului erau constituite din pini, stejari, nuci, arţari etc.; în regiunile colinare, mai expuse la soare, creşteau arbori cu afinităţi mediteraneene (castanul dulce, pinul etc.). Etajul următor era format din păduri de foioase, predominat de fag, alături de carpen, salcie, ulm, arţar, arin, tei şi pin; urma apoi ultimul etaj, compus din păduri de conifere (brad, molid, pin de tip balcanic).

În cuaternar clima se apropie şi mai mult de cea actuală, trecînd mai întîi prin fazele glaciare şi interglaciare. Apariţia primei glaciaţii a produs adevărate ravagii în pădurile pliocene, care acopereau cea mai mare parte a ţării; o serie de specii pliocene au coborît de pe înălţimi ori s-au retras mai spre sud, pe cînd altele au dispărut, fiind înlocuite cu forme continentale din est şi nord. Zona alpină, sub forma tundrei glaciare, prezenta o mare extensiune.

În primul interglaciar, pădurile erau alcătuite din molidişuri, în amestec cu fag şi stejărişuri. Zonele de şes au fost invadate de ierburi. În ultima glaciaţie vegetaţia arctic-alpină s-a menţinut atît prin pinete, cît şi prin unele formaţiuni de esenţe foioase, singuratice, care au rămas în zonele mai adăpostite. Tundrele şi mlaştinile cu muşchi aveau o largă răspîndire în regiunile înalte alpine.

De o deosebită însemnătate pentru evoluţia şi structura ulterioară a florei au fost glaciaţia Würm şi perioada călduroasă postglaciară.

Climatul călduros din postglaciar a impus separarea unei zone de molidişuri, la munte, cu rărirea pinetelor; stejărişuri pe dealuri — între timp şi cărpinişuri — şi apariţia unor specii termofile; flora stepelor, din regiunile joase, a început să se afirme ca o individualitate bine definită.

După faza călduroasă a urmat alta — mai rece şi mai umedă — „clima fagului" cu repercusiuni asupra speciilor termofile — cînd fagul a luat o mare extensiune, situîndu-se ca etaj între molidişuri şi stejărişuri; dispare etajul carpenului înlocuit de fag şi astfel etajele vegetale capătă — în mare — forma actuală.

Cu totul local, şi în condiţii climatice specifice, s-au păstrat aşa-numitele „oaze terţiare", considerate de unii biogeografi ca „rezerve de repopulare" pentru elementele termofile. Între acestea se numără Lacul termal Peţea-Oradea; valea inferioară a Cernei, cu masivul calcaros Domugled, de

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

lîngă Băile Herculane, unde cresc, dintre plantele termofile: pinul-de-Crimeea (Pinus Pallasiana), pinul-de-Banat (Pinus Banatica), sîmbovina (Celtis australis), alunul turcesc (Corylus colurna), cărpiniţa (Carpinus duinensis) etc.
Pe Coasta lui Rusu din Parîng, pe grohotişuri calcaroase, a supravieţuit *Aubretia croatica*, element alpino-balcanic, iar pe Valea Mare din bazinul Buzăului sînt puse în evidenţă, de asemenea, alte plante cu o arie de repartiţie strict locală socotite ca relicte: Nitraria schoberi, mojdreanul (Fraxirus ornus), scumpia (Cotinus Coggygria) şi liliacul (Syringa vulgaris). Bineînţeles că, afară de cele enumerate pînă aici, în pădurile sau în stepele Banatului, Olteniei, Dobrogei, ca şi în unele locuri adăpostite din Transilvania, apar — sporadic — numeroase elemente ale florei sud-europene.
Ca raritaţi floristice se citează şi Elatine ambigua, de la Reci, din Depresiunea Braşovului, amoraşul (Plumbago europaea) de la Mangalia etc.
Multe relicte glaciare s-au păstrat în tinoave şi în regiunile înalte reci, ca, de exemplu: jepii (Pinus pumilio), ericacea pitică (Loiseleuria procumbens), zîmbrul (Pinus cembra), salcia pitică (Salix retusa) etc.

■

Din totalitatea plantelor care cresc pe pămîntul R.P. Romîne, cele mai multe specii provin din regiunile mai apropiate sau mai depărtate ale zonei temperate, o dată cu schimbările climatice survenite în diverse perioade geologice.
Elementele europene dau cel mai mare procent (circa 40%); cele extraeuropene sînt mai puţine: nordice (circa 14%) — de provenienţă arctică, arctico-alpină, subarctică, boreală — ocupă, cu precădere, zonele alpine ale munţilor înalţi; elementele sudice şi sud-estice (circa 18%) populează — răspîndite sporadic — Banatul, Oltenia şi Dobrogea. Dintre acestea cele mediteraneene sînt mai puţin răspîndite (8%); mai numeroase (10%) sînt cele balcanice — moesiace, ilirice, anatolice, caucaziene, crimeene.
Elementele continentale din Europa de răsărit — circa 20% — (pontice, pontico-siberiene, sarmatice, pontico-central-asiatice etc.) formează, în mare parte, vegetaţia stepelor noastre sau a terenurilor sărăturoase şi nisipoase din cuprinsul acestora.
Elementele apusene — atlantice şi subatlantice — sînt puţine (1%). La toate acestea trebuie să le mai adăugăm, pentru a avea tabloul complet al elementelor floristice, de pe teritoriul ţării, pe cele endemice „dacice" (circa 4%), ca şi pe cele cosmopolite, cu aceeaşi proporţie (circa 4%).
Caracterele fizico-geografice ale Republicii Populare Romîne, aşa cum s-a arătat şi mai înainte (relief, climă, structură geologică, soluri, reţea hidrografică), la care se adaugă activitatea factorului uman, au condiţionat gruparea pe mari asociaţii a vegetaţiei ţării, statornicindu-se astfel o specifică etajare pe verticală.

https://www.cimec.ro/ Biblioteca digitala.ro

1. Vegetația culmilor alpine „Golul de munte"

Formațiunile de pajiști și tufișuri alpine ocupă spațiul muntos înalt, de creste, coaste și plaiuri, situate, în genèral, la peste 1 700 m; sînt însă și cazuri, mai rare, în care se extind pe muchii desprinse din culmile principale, pînă la circa 1 550 m, datorită intervenției omului care a lărgit spațiul de păşunat, prin defrișări.

Aria de răspîndire pe cele trei mari sectoare carpatice — Orientali, Meridionali și Occidentali — se caracterizează printr-o pronunțată disproporție. Cea mai mare extensiune a formațiunilor de pajiști alpine o înregistrează Carpații Meridionali, cu circa 30% din întreaga suprafață a masivelor, apoi Carpații Orientali (în special în masivele: Rodna, Carpații Păduroși ai Maramureșului, Călimani și cîteva petice pe vîrfurile înalte din Bistrița, Vrancea, Siriu, Ciucaș); în Carpații Occidentali, pajiștile alpine, mai puțin extinse, sînt localizate în masivele: Biharia, Vlădeasa, Muntele Mare, Cîrligata-Fărcaș.

Vegetația alpină a munților țării noastre înregistrează ea însăși o etajare pe verticală, în funcție de: orografie, structura mineralogică, acțiunea factorilor pedoclimatici.

Deși inegal repartizate pe masivele muntoase, ca și pe fața și dosul muntelui, în funcție deci de insolație și de umiditate, cele două etaje ale zonei alpine se disting totuși destul de clar, chiar dacă uneori se interferează între ele. *Etajul alpin superior* (propriu-zis), dezvoltat cu precădere între 1 900 și 2 543 m, înglobează „golurile" de pe cele mai proeminente nivele de cote; în alcătuirea pajiștilor, predomină vegetația ierboasă (asociații de ierburi scunde, adaptate la temperaturi scăzute și uscăciune, pe soluri levigate și puternic acide). Vegetația lemnoasă apare răzlețită sub forma de tufișuri pitice sau tîrîtoare.

Totul în viața acestor plante reflectă lupta grea cu condițiile naturii aspre a munților: dispoziția în rozetă a frunzelor, aspectul de perniță al plantelor, avînd la bază frunzele uscate, pentru rezistență la frig; frunzele pieloase sau păroase, pentru micșorarea evaporației; talia umilă și mai ales elasticitatea speciilor lemnoase, pentru a înfrunta mai ușor furia vînturilor; florile mari, cu un colorit excepțional de viu și de variat, pentru a se asigura polenizarea prin insecte, în intervalul scurt al verilor de pe crestele carpatice.

Pajiștile sînt adesea întrerupte prin forme degradate de eroziune: țancuri, stîncării, mase de grohotișuri și brîne de piatră, pe care numai lichenii și mușchii își pot duce modesta lor viață.

Cît privește compoziția floristică, aceasta este foarte variată, fiind reprezentată prin graminee, ciperacee (rogoz), juncacee alpine (rugină) etc., multe alcătuind asociații, iar unele persistînd de la an la an (ierburi perene). Pe suprafețele larg ondulate de la marile înălțimi, predomină pajiști cu asociații alcătuite din iarbă coarnă, cu o largă răspîndire în Carpații Păduroși ai Maramureșului, Rodna, Făgăraș, Parîng, Retezat, și pipirigul pitic

www.cimec.ro
https://www.biblioteca-digitala.ro

— bine reprezentat în Bucegi; apoi Poa alpina (firuţa), Festuca pieta (păiuşul), Agrostis rupestris (iarba-cîmpului) — dintre graminee; Luzula angustifolia, Luzula spicata, Luzula sudetica etc. — dintre juncacee. Sînt răspîndite apoi: Anemone alpina (dediţelul-de-munte), Primula minima (ciuboţica-cucului), Potentilla ternata (cinci-degete), Campanula alpina (clopoţei-de-munte), Hieracium alpinum (vulturica), Viola alpina (vioreaua — toporaşul-de-munte), Ranunculus alpestris (piciorul-cocoşului), Dianthus gelidus (garofiţa-de-munte) etc.

Pe locurile cu expunere favorabilă razelor soarelui se întîlnesc asociaţii cu plante iubitoare de lumină multă (heliofile) şi de căldură (termofile), pajişti de coarnă mare cu rogoz (Carex sempervirens şi Sesleria rigida), la care se mai adaugă păiuşul-de-stîncă (Festuca versicolor) şi leguminoasele (Trifolium alpestre, Astragalus austrialis — coşaci, Oxytropis carpatica — luntricică etc.). Acestea sînt pajiştile preferate pentru păstorit.

Tufărişurile pitice tîrîtoare se grupează în mici petice — devenind astfel şi mai rezistente intemperiilor — reprezentate mai ales prin ericacee (Rhododendron kotsckyi — smirdarul), cărora li se alătură afinişurile (Vaccinium uliginosum, Vaccinium vitis idaea şi altele) şi sălcii pitice, răspîndite pe versanţii umbriţi (Salix herbacea, Salix reticulata, Salix retusa), iar în tundrele uscate, ca acelea de pe Ceahlău şi din Bucegi, se găsesc asociaţii vegetale iubitoare de ariditate (xerofile).

În tundrele umede — amplasate în depresiuni — şi regiunile turboase se găsesc asociaţii hidrofile: muşchi (Polytrichum commune, Sphagnum acutum), alături de care există şi unele graminee (Calamagrostis villosa — trestia de cîmpuri, Festuca supina, Luzula cuprina, Eriophorum — bumbăcăriţa). Nimic nu poate încînta mai mult ochiul decît o pajişte alpină în plină înflorire, un adevărat covor multicolor, demn de penelul celui mai îndemînatic pictor, sau un plai cu smirdar, vara, cînd, pe verdele întunecat al frunzelor, rozul-violaceu al florilor pare o adevărată ninsoare de petale.

Etajul alpin inferior (etajul subalpin sau al jnepenilor). Ceea ce caracterizează acest etaj sînt jnepenişurile (răspîndite insular) în alternanţă cu pajiştile subalpine.

Limita inferioară este marcată de încetarea treptată a pădurii, pe o linie foarte festonată, de-a lungul căreia apar arbori pipernicţi şi zdrenţuiţi, înclinaţi pe direcţia vîntului dominant („arborii-drapel"). Modul de terminare al pădurii spre etajul alpin inferior este diferit, variind în raport cu o serie de condiţii locale: fie că se opresc aproape brusc, cum se întîmplă cu pădurile de fag în masivul Godeanu sau pe versantul sudic al Rodnei, fie că trimit indivizi izolaţi de conifere, ca în restul masivelor. În general, limita este considerată la 1 500—1 600 m în Carpaţii Orientali şi Occidentali şi 1 750—1 850 m (afară de unele excepţii) în Carpaţii Meridionali; bineînţeles că poate coborî, în unele părţi, pînă la 1 350 m, dar acestea sînt cazuri excepţionale şi de intervenţie directă a omului.

În ceea ce priveşte limita superioară, aceasta corespunde frecvent, din punct de vedere hipsometric, cu altitudinea de 1 900 m în Carpaţii Meridionali,

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

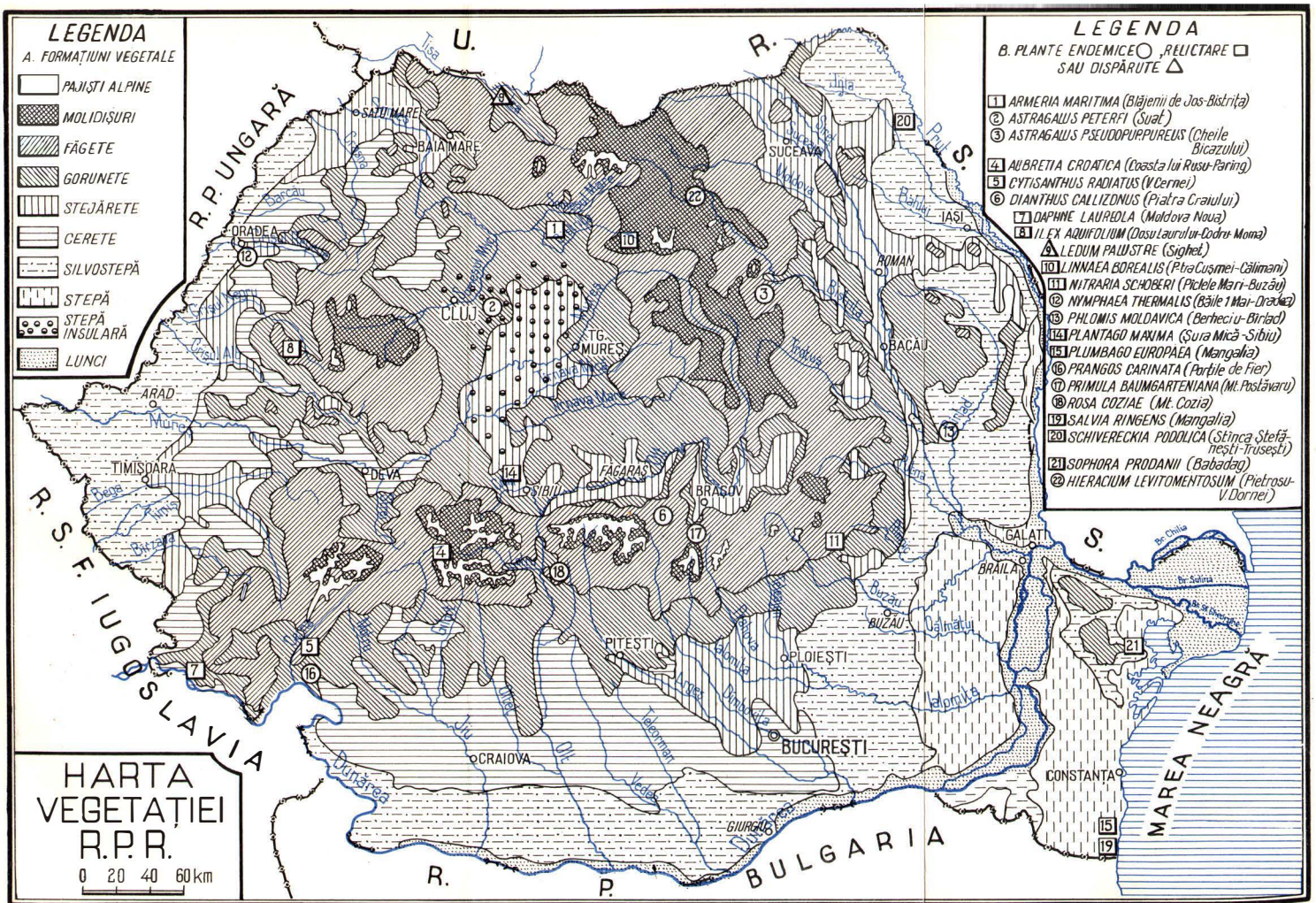

www.dacia.ro
https://biblioteca-digitala.ro

Munţii Rodnei şi Călimani, ridicîndu-se şi pînă la 2 300 m în Bucegi sau coborînd — rar — pînă la circa 1 600 m. Ea reprezintă, de fapt, limita superioară a jnepenişurilor.

Etajul subalpin constituie o zonă de întrepătrundere pronunţată a formaţiunilor vegetale din etajul superior şi inferior; dacă pădurea se prelungeşte, frecvent, pe văile mai umede, pînă în domeniul alpin propriu-zis, în schimb, pe culmi, asociaţiile alpine coboară pînă în zona pădurilor.

Vegetaţia ierboasă a pajiştilor subalpine este alcătuită din asociaţii de păruşcă alpină, ciperacee şi juncacee (Juncus trifidus) cu păiuş-de-munte (Calamagrostis) şi alte graminee. Sînt prezente, de asemenea, şi asociaţii de ericacee (Rhododendron kotsckyi, Vaccinum myrtillus), alături de Bruckenthalia spiculifolia, Azalea procumbens etc. Jneapănul (Pinus montana) care ocupă spaţii întinse în multe masive, mai ales în fundul căldărilor glaciare şi pe unele platforme (Ceahlău, Călimani etc.), şi ienuperul (Juniperus nana şi J. communis) cu tufişuri dese şi mici, mai răspîndit chiar decît primul, constituie vegetaţia lemnoasă caracteristică etajului subalpin, la care se mai adaugă exemplare din zona forestieră ca: bradul (Abies alba), fagul (Fagus silvatica), mesteacănul (Betula verrucosa), zîmbrul (Pinus cembra) în masivele înalte, tufărişuri de anin-de-munte (Alnus viridis) pe văi şi alte plante puţin dezvoltate. Sub influenţa omului, peisajul alpin a fost mult modificat, pe alocuri jnepenişurile fiind defrişate parţial, pentru extinderea păşunilor, deşi acest lucru poate duce, uneori, la degradarea terenurilor prin eroziune.

Pajiştile cu ţăpoşică (Nardus stricta), larg răspîndite în Carpaţii Occidentali şi în bună parte în Carpaţii Meridionali, nu au valoarea celor din etajul alpin.

În zonele alpine şi subalpine aveau loc, în trecut, tradiţionalele „nedei" (bîlciuri anuale) legate — în parte — şi de importanţa pentru păstorit a „golurilor de munte" în viaţa populaţiei noastre montane. Amintirea lor se păstrează astăzi numai în toponimie; singurele manifestări de acest gen au rămas vestitul tîrg de pe Găina, şi, în mai mică măsură, cel de pe Călineasa, ambele din Munţii Apuseni.

2. Vegetaţia munţilor, dealurilor şi podişurilor

În repartiţia pe verticală a vegetaţiei din Republica Populară Romînă, domeniul forestier încadrat între zona alpină şi de stepă ocupă locul întîi ca extensiune, faţă de restul formaţiunilor vegetale. Se întîlneşte insular în cadrul formelor joase ale reliefului (cîmpii şi coline), mai unitar pe dealuri şi podişuri şi compact în munţii mijlocii; după orientarea masivelor şi expoziţia versanţilor, în Carpaţii Orientali urcă pînă la 1 400—1 700 m, iar în Carpaţii Meridionali pînă la 1 650—1 800 m.

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

Zona forestieră corespunde în general regiunilor cu precipitații ce depășesc 500 mm anual, fiind separată în mai multe etaje: pădurile de conifere, de fag și de stejar. Limitele acestora nu sînt rigide; ele variază în raport cu condițiile locale, ceea ce duce la frecvente întrepătrunderi, astfel că apar și zone intermediare, de suprapunere și amestec: de fag cu răşinoase, de fag cu gorun etc.

Etajul coniferelor (subzona molidului). Vegetația lemnoasă. Acest etaj se caracterizează prin prezența molidului pur sau în amestec cu alte esențe de conifere și unele foioase, ce ocupă înălțimi mari, și cu cele mai bogate cantități de precipitații atmosferice (1 000—1 400 mm/an).

Speciile reprezentative sînt: molidul (P i c e a e x c e l s a), dominant și pe unele locuri în amestec cu bradul (A b i e s a l b a), fagul, plopul tremurător (P o p u l u s t r e m u l a), scorușul (S o r b u s a u c u p a r i a), paltinul-de-munte, mesteacănul (B e t u l a v e r r u c o s a) etc. În etajul molidului, apar, mai rar, prin unele locuri — spre părțile superioare — (Bucegi, Gîrbova etc.) zada (L a r i x d e c i d u a) și zîmbrul (P i n u s c e m b r a); pinul (P i n u s s i l v e s t r i s) care domina altădată, astăzi relict, se găsește mai mult în Carpații Orientali ca și tisa (T a x u s b a c c a t a) al cărui lemn este mult apreciat în construirea obiectelor de rezonanță și în sculptură. Molidișurile în amestec cu brad și fag și molidișurile pure ocupă circa 80% din întinderea Carpaților Orientali, și o bună parte din masivele Parîng, Retezat, Biharia, Muntele Mare.

În general coniferele apar în masive compacte — în partea superioară a etajului — punîndu-se în evidență prin aspectul lor (întunecat), iar în partea inferioară în regresie; în amestec cu foioasele, înaintează descendent pe văi. Particularitățile reliefului — îndeosebi cele de expoziție — și ale climatului respectiv, alături de factorul uman, au condiționat, pe alocuri, variații interesante în ceea ce privește limita pădurilor de conifere. În masivul Parîng, bunăoară, subzona compactă a coniferelor este întreruptă de făgete, care urcă prin locurile adăpostite și vin în contact nemijlocit cu etajul alpin inferior; asemenea cazuri — destul de rare — de inversiuni de vegetație se constată și în Godeanu, condiționate de acțiunea antropogenă, sau în masivul Rodnei, în Munții Bîrgăului, Munții Ciucului — pe versantul sudic în Biharia etc.

Limita inferioară este fixată acolo unde încetează pădurile pure de răşinoase și începe amestecul cu foioase (fag), dar nici aceasta nu este absolută, marcînd o fîșie de interferență.

Vegetația de parter. Vegetația de parter a pădurilor de conifere, totdeauna sumbre și întunecoase, este puțin dezvoltată, ciupercile și ferigile fiind reprezentanții cei mai obișnuiți. Rar, în luminișuri mici, apar, timid, cîteva flori. Este firească deci împuținarea accentuată a insectelor și implicit a păsărilor insectivore. Și, de aici, liniștea acestor păduri masive, întreruptă numai de „toaca" monotonă a ciocănitoarelor. Este o impresionantă înlănțuire cauzală a lucrurilor.

În contrast cu subsolul umbrit, poienile naturale sau antropogene, pline de lumină, etalează o vegetație ierboasă abundentă, unde, alături de asociațiile de graminee, cresc și numeroase plante cu flori viu colorate.

După cercetătorii pajiștilor montane, în Carpați se disting în general două tipuri: pajiștile de țăpoșică (N a r d u s s t r i c t a), răspîndite în Carpații Meridionali, pe înălțimile mijlocii și în Carpații Occidentali, pe soluri acide

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

şi sărace în substanţe minerale, au o valoare nutritivă redusă, productivitatea fiind, în medie, de 4 500 kg de iarbă verde la hectar; pajiştile de păiuş roşu (Festucaetum rubrae fallax) au o largă răspîndire în apropiere de limita superioară a etajului de conifere. Domină gramineele pentru furaj, dintre care păiuşul roşu (Festuca rubra) ajunge pînă la 85—90%.

Etajul fagului. Aria de răspîndire a fagului se suprapune, în mod obişnuit, părţilor mijlocii şi joase ale masivelor muntoase, bazinetelor depresionare intramontane, dealurilor înalte şi — mai rar — colinelor, făgetele eşalonîndu-se, astfel, între 400 şi 1 400 m altitudine absolută. Rar de tot apare cîte o pădure de fag şi în cîmpii, aşa cum sînt cele de la Leamna, de lîngă Craiova, Ciolpani-Ţigăneşti, Comana, din regiunea Bucureşti.

La partea superioară, formează — de regulă — o fîşie de tranziţie, considerată de cercetătorii actuali ca un etaj aparte al amestecului de răşinoase cu fag. Sînt cazuri în care limita superioară a fagului urcă la înălţimi şi mai mari, ajungînd la 1 600—1 650 m, unde ia contact direct cu zona alpină inferioară (partea sudică a masivului Parîng).

Ca element central-european, iubitor de umiditate relativ ridicată (peste 600 mm anual), fagul — în masive păduroase încheiate — îşi are limita estică pe teritoriul ţării noastre.

În vestul ţării, fagul se întinde pînă la o linie aproximativă Oradea—Baziaş, ocolind şesul mai arid al Bazinului Panonic. Trebuie să mai menţionăm că şi în Dobrogea apare fagul, dar izolat, pe văile Luncaviţei şi Fagilor.

Elementul dominant în păduri este fagul comun (Fagus silvatica), pe lîngă care mai participă şi alte varietăţi ca: Fagus silvatica ssp. moesiaca, formă sudică ce se întîlneşte în pădurea Bucovăţ (Regiunea Oltenia), în jurul Mehadiei etc.; Fagus orientalis din Banat, diseminat printre fagii comuni, şi Fagus taurica, pe valea Nerei, la Herculane, în masivul Cozia, la Nişcov (Buzău) şi Luncaviţa (Dobrogea). Spre limita lor externă făgetele prezintă şi alte esenţe foioase cum sînt: gorunul (Quercus sessiliflora), carpenul (Carpinus betulus), ulmul (Ulmus campestris), frasinul (Fraxinus excelsior), jugastrul (Acer campestre), mărul pădureţ (Malus silvestris), teiul (Tilia parvifolia, T. tomentosa), paltinul (Acer pseudoplatanus), sorbul (Sorbus aucuparia), arţarul (Acer platanoides), salcia (Salix caprea), precum şi arbuşti, ca alunul (Corylus avellana), cornul (Cornus mas), lemnul cîinesc (Ligustrum vulgare) etc.; local, în Podişul Getic, pe dealurile Buzăului şi în Banat, se mai adaugă cărpiniţa sau sfineacul (Carpinus duinensis), mojdreanul (Fraxinus ornus), scumpia (Cotinus Coggygria), alunul turcesc (Corylus colurna), nucul (Juglans regia), sîmbovina (Celtis australis), pinul negru (Pinus nigra), Cytisanthus radiatus, Daphne laureola, Ilex aquifolium, Rosa coziae etc., elemente termofile, de origine mediteraneană, atlantică, ilirică sau ca endemisme locale (vezi harta vegetaţiei).

Făgetele pure se găsesc arareori; în mod obişnuit ele se prezintă în amestec cu gorunul, carpenul etc., iar în partea superioară şi cu mesteacănul (Betula verrucosa).

www.cimec.ro
https://www.biblioteca-digitala.ro

Vegetația ierboasă de parter este destul de slab reprezentată în etajul fagului; în poienile și luminișurile sale crește, în schimb, fîneața cea mai bogată din zona forestieră: firuță (Festuca rubra), pieptănariță (Cynosurus cristatus), ovăscior (Avenastrum pratense), gușa-porumbelului (Silene nutans), omeagul (Aconitum moldavicum) etc.

Etajul stejarului. Pădurea de stejar constituie ultimul etaj al zonei forestiere, avînd o suprafață și mai restrînsă față de celelalte și extinzîndu-se pe dealuri și în mai mică măsură pe cîmpii.

Acest etaj se caracterizează prin predominanța quercineelor: gorunul (Quercus sessiliflora), stejarul (Q. pedunculata, Q. robur), gîrnița (Quercus conferta = Q. frainetto) și cerul (Quercus cerris).

Gorunul vegetează mai ales spre limita superioară a acestui etaj, încît unii cercetători au început să distingă, în timpul din urmă, „subzona gorunului". În ceea ce privește limitele, acestea prezintă multe întrepătrunderi și sinuozități, existînd amestecuri de tranziție. Amestecul între fag și gorun este posibil, datorită orientării pantelor și condițiilor de microclimă: pe aceeași înălțime fagul crește pe versantul umbrit, mai umed, pe cînd gorunul pe cel uscat, expus insolației. De altfel și pătrunderile se efectuează tot pe baza acestor particularități; fagul coboară pe văile umede sau versanții umboși, în cîmpie, în domeniul stejărișurilor, iar stejarul urcă în domeniul fagului. Cea mai mare neregularitate o prezintă limita externă a quercineelor, spre cîmpie, unde acestea coboară și se întind tentacular, constituind cerete, gîrnițete, cereto-gîrnițete, șleauri de cîmpie etc. Așa a înaintat pădurea în Cîmpia Bucureștiului, cunoscută altădată sub numele de „Codrii Vlăsiei", și s-a menținut datorită condițiilor de climă, sol și nivel freatic. Dintre foioase se mai întîlnesc în acest etaj: carpen, arțar, paltin, ulm, jugastru, frasin, plop tremurător, tei, salcie, sorb, păr pădureț, alun, corn etc. Arboretele de quercinee se prezintă sub diferite asociații: pe dealurile înalte se întîlnesc gorunete pure, făgete cu gorun, gorunete cu carpen diseminat, gorunete cu fag și stejar pedunculat etc. În Cîmpia Romînă ca elemente forestiere (urmărite în sens meridian) se dezvoltă șleaurile cu stejar pedunculat (Quercus robur). În Podișul Transilvaniei apar gorunete pure, stejărete pure, din stejar pedunculat, amestecuri cu fag, șleauri de deal, iar în Platforma Someșană, amestecuri de cer și stejar pedunculat și șleauri de deal cu cer.

În Podișul Moldovenesc se întîlnesc: gorunete cu fag, șleauri de deal, făgete cu stejar, gorun cu carpen, tei, jugastru, arțar, corn, stejărete de stejar pedunculat, de stejar pufos, brumăriu (de silvostepă), iar în Dobrogea de nord șleauri de deal și gorunete, cu numeroase elemente termofile.

Pe terenurile despădurite din etajul stejarului (zona drumurilor, pe creste, hîrtoape etc.) cresc pajiști naturale alcătuite din ierburi foarte diferite: iarba-cîmpului (Agrositis tenuis), bărboasă (Andropogon ischaemum), morcov sălbatic (Daucus carota), păiuș (Festuca sulcata), ruscuța-primăvăratică (Adonis vernalis), pelin (Artemisia campestris), iarbă mare (Inula ensifolia), bujorul (Paeonia), jaleș (Salvia aethiopis) etc.; pe terenurile de cultură sînt pășuni artificiale, plante alimentare, plante teh-

www.cimec.ro
https://www.biblioteca-digitala.ro

nice, pomi fructiferi, viță-de-vie etc., care se ridică pînă la 500—600 m altitudine.

Totodată și parterul pădurilor de stejar sau al șleaurilor amestecate, care primește multă lumină, este mult mai bogat în vegetație, plantele cu bulbi sau cu rizomi căpătînd o largă răspîndire: ghiocelul (Galanthus nivalis), vioreaua (Scilla bifolia), brebenelul (Corydalis solida), laleaua pestriță (Fritillaria orientalis), grîușorul (Ficaria ranunculoides), lăcrimioara (Convallaria majalis), coada-cocoșului (Polygonatum multiflorum) și multe altele, minunată podoabă a primăverii, pînă în mai, cînd începe să se încheie frunzișul arborilor și să se împuțineze speciile de subpădure.

■

Limitele zonei forestiere au suferit modificări în decursul timpurilor, datorită activității societății omenești. Extinderea jnepenișurilor pe unele masive s-a făcut în detrimentul zonei forestiere. Multe masive muntoase și dealuri au fost dezgolite de vegetația lemnoasă și ruinate, pe vremea burghezo-moșierimii. În anii puterii populare, pădurilor li se acordă atenția pe care acestea o merită din plin, datorită excepționalei lor valori economice; aproape nu este teren afectat de degradările de teren, pe care să nu se fi întreprins lucrări silvice ameliorative. S-a acordat prioritate împăduririlor din bazinele de interes hidroenergetic, versanților cu pante accentuate, intens erodate, zonelor de protecție a lucrărilor hidrotehnice etc. Reglementarea tăierilor urmărește și ea același scop: valorificarea rațională a fondului forestier al patriei noastre, care ocupă, în prezent, aproximativ 27% din suprafața sa.

3. Vegetația cîmpiilor

Pădurile de foioase din cîmpie sînt reprezentate prin stejărișuri, cerete, gîrnițete, cereto-gîrnițete etc.

Vegetația silvostepei. Silvostepa reprezintă o zonă de tranziție către stepa propriu-zisă; este regiunea cu indicele de ariditate cel mai accentuat (24—30). Unii cercetători o definesc și sub numele de „antestepă" sau „stepă cu păduri". Silvostepa se caracterizează prin prezența unor petice de vegetație forestieră, înglobate în domeniul vegetației ierboase, ca rezultat al condițiilor climatice și edafice, dar și al intervenției directe a omului. Silvostepa este extinsă în toată țara, ca o bandă neregulată, la marginea zonei forestiere dinspre sud-est și vestul țării. Insular, aceasta apare și în interiorul Bazinului Transilvănean, ca efect al defrișărilor masive, vechi. Portul arborilor din zona de contact cu vicisitudinile condițiilor edafice ale stepei este caracteristic: aceștia sînt închirciți, piperniciți, înclinați pe direcția vînturilor dominante, ca și în domeniul etajului subalpin.

Vegetația lemnoasă, specifică silvostepelor, este reprezentată prin: stejarul brumăriu (Quercus pedunculiflora), stejarul pufos (Quercus pubescens), mai răspîndiți în Oltenia, Muntenia, Moldova sudică și Dobrogea, la care se adaugă gîrnița (Quercus conferta),

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

cerul (Quercus cerris), mărul sălbatic (Malus silvestris), părul sălbatic (Pyrus silvestris), ulmul (Ulmus campestris), glădișul (Acer tataricum), iar ca elemente provenite din stepe: măceșul (Rosa canina), porumbarul (Prunus spinosa), păducelul (Crataegus monogyna) etc.

Elementul lemnos cel mai frecvent în silvostepa Cîmpiei Dunării este stejarul brumăriu. În Cîmpia Tisei apar aproape aceleași elemente: cer, gîrniță, stejar pufos etc. În Dobrogea, pe lîngă stejarul pufos (Quercus pubescens) apar și unele forme termofile, caracteristice ținuturilor mediteraneene: sîmbovina (Celtis australis), sfineacul (Carpinus duinensis) etc.

Vegetația ierboasă a pajiștilor este reprezentată în cea mai mare parte prin plante de uscăciune (mezoxerofile și xerofile); trebuie însă să ținem seama că terenurile ocupate de acestea sînt în general restrînse și nu de cea mai bună calitate. Locurile despădurite au fost ocupate de culturi, de livezi și podgorii.

În silvostepa Cîmpiei Romîne, afară de terenurile cultivate se cunosc pășuni și fînețe alcătuite în cea mai mare parte din păiuș (Festuca pseudovina), firuță (Poa bulbosa), pelinul (Artemisia austriaca), bărboasă (Andropogon ischaemum), pir gros (Cynodon dactylon), obsiga (Bromus), năgara (Stipa lessingiana) etc.; la acestea se mai adaugă o serie de elemente mediteraneene: brîndușa galbenă (Crocus moesiacus), ciucuri (Aegilops cylindrica), Vulpia myuros etc. Pe izlazuri participă masiv peliniță-de-stepă (Artemisia austriaca), apoi pe margini de drumuri și locuri mai bătătorite: holera (Xanthium spinosum), scaieții (Carduus), laptele-cucului (Euphorbia) etc.

În Moldova, cele mai des întîlnite sînt pajiștile cu: păiuș (Festuca vallesiaca), colilia (Stipa joannis), păiuș (Festuca pseudovina) ca dominante, apoi, pir (Agropyrum repens), Poa angustifolia, năgara (Stipa capillata), ruscuță primăvăratică (Adonis vernalis), pestișoara (Salvia nutans) etc.

În Podișul Transilvaniei și în special în Cîmpia Transilvaniei sînt fînețele cu colilii dominante (Stipa stenophylla, Stipa joannis, S. pulchrerrina etc.), care ocupă interfluviile puțin accidentate, cu mai multă umezeală și sol bogat în substanțe nutritive. Alături de acestea se mai găsesc și alte elemente (mezofile și mezoxerofile), graminee, leguminoase, juncacee, ciperacee etc.

Pe lîngă vegetația ierbacee, mai apar și tufe de porumbar (Prunus spinosa), migdal pitic (Prunus nana), păducel (Crataegus monogyna) etc.

Podișul Transilvanieieste ținutul de întrepătrundere a elementelor de origine pontică cu cele de origine panonică, unde s-au format unele specii endemice, cum ar fi Astragalus peterfi de la Suat (vezi harta vegetației).

Vegetația de stepă. În țara noastră există astăzi stepe doar în Bărăgan și Dobrogea de sud. Celelalte ținuturi (vestul Cîmpiei Munteniei, Cîmpia Olteniei, Cîmpia Tisei, Depresiunea Jijiei, a Elanului etc.) sînt silvostepe naturale și mai ales antropogene, datorită acțiunii de despădurire.

Toate ținuturile sînt astăzi desțelenite și cultivate, fiind ocupate de terenuri agricole cu cereale și izlazuri; numai sporadic se întîlnesc petice de păduri și stufărișuri stepice, pajiști de fînețe stepice și stepizate.

www.cimec.ro
https://www.biblioteca-digitala.ro

Bărăganul, cea mai tipică cîmpie a țării, cu foarte puține variații de relief (văi rare, crovuri și dune), aproape complet desțelenit, păstrează numai foarte puține „ochiuri" de stepă, a căror vegetație naturală este reprezentată printr-o serie de elemente pontice: peliniță (Artemisia austriaca), firuță-cu-bulbi (Poa bulbosa), pirul gros (Cynodon dactylon), păiuș (Festuca vallesiaca), colilie (Stipa lessingiana) și alte specii, acestea dominînd mai ales în partea estică a ținutului. În sectorul său vestic sînt mai caracteristice pajiștile de fînețe stepice, compuse din colilie (Stipa lessingiana, Stipa capillata) și pîrloage înțelenite, frecvent cu asociații de Artemisia austriaca, Andropogon ischaemum, Agropyrum cristatum, Bromus tectorum, B. inermis, B. japonicus, Poa bulbosa și Festuca vallesiaca, sporadic insule de păduri și silvostepă, compuse din stejar brumăriu sau asociații de porumbar și măceș. Prin unele părți, există vegetație psamofilă de nisipuri (arenacee) și halofilă (de sărătură).

Vegetația lemnoasă este în multe locuri suplinită prin plantații de salcîmi și alte specii.

Stepa Dobrogeană a suferit aceleași prefaceri ca și Bărăganul. Vegetația ierboasă este reprezentată prin asociații oarecum asemănătoare cu ale Cîmpiei Române, însă mult mai variată.

La acestea se mai adaugă o serie de specii sudice și endemice, specifice stepei dobrogene, prin care o deosebesc de celelalte stepe ale țării.

Elementele lemnoase se rezumă la insule de pădure, de proporții reduse ca suprafață, alcătuite din stejar brumăriu, stejar pufos, ulm, cărpiniță, păr sălbatic, vișin turcesc etc. și din tufărișuri formate din diferite specii izolate sau asociate: porumbar, migdal păsăresc, măceș etc.

4. Vegetația luncilor, bălților și mlaștinilor

Luncile apelor curgătoare, în special ale celor mari, cu mici excepții, sînt acoperite de păduri, unele cunoscute și sub numele de „zăvoaie". În Lunca Dunării, care este cea mai extinsă din țară, începînd chiar de la Tr. Severin, pădurile ocupă spații din ce în ce mai largi, pînă ating maximum în Balta Ialomiței, a Brăilei, dar mai ales în regiunea Deltei. Urmează apoi luncile celorlalte ape: Someșului, Mureșului, Jiului, Oltului, Argeșului, Ialomiței, Siretului, Prutului și ale afluenților lor principali, restrînse în cuprinsul zonei muntoase și din ce în ce mai extinse spre cele de dealuri și mai ales de șes.

Arborii și arbuștii pădurilor de luncă sînt reprezentați prin diferite formațiuni: sălcete și răchitișuri, cătinișuri, aninișuri, plopișuri, la care se mai adaugă, în unele sectoare, stejărete, ulmete, frăsinete etc., formînd „șleauri de luncă". Aninișurile se găsesc în tot lungul rîurilor, din munți și pînă în cîmpii.

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

În zăvoaie, la sălcete și răchitișuri se mai adaugă plopul alb (*Populus alba*), plopul negru (*Populus nigra*), plopul tremurător (*Populus tremula*); dominînd în luncile din zona deluroasă, ajung să formeze plopișuri, în care apar adesea și carpenul, teiul, jugastrul, mărul sălbatic, alunul, cornul, părul, sîngerul etc.
Cătinișurile se instalează mai mult pe nisipuri, pietrișuri, grinduri recente, la periferia sălcetelor sau în rariștile din interior.
În compoziția acestor formațiuni intră: cătina albă (*Hippophae rhamnoides*), cătina mică (*Myricaria germanica*) și cătina roșie (*Tamarix*), preferînd, de obicei, locurile cu soluri sărate.
Comun aproape tuturor luncilor este aninul: aninul negru (*Alnus glutinosa*) predomină în cîmpii, iar la munte aninul comun (*Alnus incana*). În luncile zonelor de șes sînt foarte răspîndite plantele agățătoare ca: hameiul (*Humulus lupulus*), curpenul (*Clematis vitalba*), vița sălbatică (*Vitis silvestris*) și altele. Acestea produc cîteodată un desiș așa de mare, încît luncile capătă aspectul de veritabile jungle. Coloritul lor de toamnă dă un aspect unic, mai ales în pădurea Letea, din Delta Dunării, unde galbenul viu al lianei sudice (*Periploca graeca*) alternează cu roșul aprins al sîngerului, cu brun-gălbuiul stejărișului, cu smocurile albe, ca de spumă, ale fructelor de curpen etc.
Pădurile de pe grinduri sînt reprezentate în locurile mai joase prin: sălcii, răchite, arin negru, cătină roșie etc., iar în cele zvîntate prin: plopul alb, negru și tremurător, părul sălbatic, gorunul, gîrnița, ulmul, teiul, mărul și părul pădureț, alunul etc., apoi o serie de arbuști și plante agățătoare. Vegetația de luncă formează în unele cazuri boschete, în special în depresiuni, numite local „hașmacuri".
Alături de păduri se dezvoltă și pajiștile de luncă, unele inundate frecvent cu vegetație, alcătuită din graminee (*Glyceria aquatica, G. fluitans* etc.), ciperacee (*Carex vulpina, C. acutiformis* etc.), juncacee (*Juncus effusus, J. compressus* etc.).
În bălți și mlaștini predomină stuful (*Phragmites communis*), papura (*Typha angustifolia*) și rogozurile, la care se mai adaugă laptele-cucului (*Euphorbia palustris*), izma-de-baltă (*Mentha aquatica*), cucuta (*Cicuta virosa*) etc.
În Delta Dunării formează o notă aparte „plaurul", întins pe circa 100 000 ha, o formațiune plutitoare alcătuită din rizomii stufului și ai altor plante, în cuprinsul căruia mai cresc: papura, cucuta, izma-de-baltă etc.

5. Vegetația de nisipuri și sărături

Nisipurile sub formă de dune mobile sau fixate prin vegetație apar destul de frecvent pe teritoriul țării, în Cîmpia Tisei (regiunea Nirului și în Banat), în Cîmpia Română (regiunea Calafat—Ciuperceni și Sadova — Apele Vii — Dăbuleni), apoi lîngă Zimnicea, pe malul Ialomiței și al Călmățuiului, în Cîmpia Siretului inferior (între localitățile

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

Nuferi în Delta Dunării

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

Hanu Conachi—Ivești etc.), pe litoral (mai cu seamă în Deltă) și chiar în Depresiunea Brașovului, la Reci (fixate prin vegetație).
Cea mai mare parte din nisipurile continentale sînt terenuri de cultură: plante agricole, plantații de salcîmi, de pini, mesteceni etc., iar în ultimul timp se experimentează cultura viței-de-vie pe scară mare.
Vegetația naturală, continentală xerofilă, este reprezentată prin formații specifice: Artemisia austriaca (pelinița), Ceratocarpus arenarius (ciulei), Plantago indica (pătlagină), Gypsophyla paniculata (ipcărige), Andropogon ischaemum (bărboasă) etc.; cea litorală și deltaică se pune în evidență prin: Elymus sabulosus, Festuca vaginata, Euphorbia garardiana, Chrysopogon gryllus, Agropirum junceum, Eryngium maritimum, Artemisia arenaria, Silene pontica, Convolvulus persicus etc. Vegetația nisipurilor are rolul de a le fixa, importanța lor economică fiind minimă.
Sărăturile (solodiile, solonețurile și solonceacurile) prezintă și ele o vegetație specifică; cele continentale — răspîndite în Bărăgan, Cîmpia Vestică, Podișul Transilvaniei, Podișul Moldovenesc — au o vegetație formată din: Armeria maritima, Artemisia salina, Salicornia herbacea, Salicornia salina, Puccinellia distans, Plantago maritima, Pl. maxima, Juncus gerardii, Iris halophila, Nitraria schoberi, Scorzonera mucronata etc. Caracteristică pentru sărăturile maritime este prezența următoarelor specii: Crambe maritima, Puccinellia festuciformis, Hordeum maritimum, Suaeda splendens, Gypsophila scorzonerifolia, Frankenia etc.
Productivitatea pajiștilor de sărături este foarte scăzută, fiind utilizate pentru pășunat.

■

Vegetația naturală a țării noastre este bogat reprezentată, pe toate formele de relief, și foarte variată ca specii.
De la iarba-de-mare, din apele litorale ale Mării Negre, și stuful bălților și al Deltei Dunării și pînă la vegetația alpină care îmbracă ca un covor multicolor înaltele culmi carpatice, apare o succesiune de forme vegetale de importanță apreciabilă în numeroase ramuri ale economiei naționale.
O deosebită importanță economică o au pădurile care se întind pe o suprafață de 6,4 mil. ha, cu cea mai largă răspîndire pe dealuri și mai ales în munți.
Fondul forestier este compus din esențe lemnoase variate și de calitate (brad, fag, stejar, tei, carpen, arțar, jugastru, ulm etc.), dintre care fagul ocupă primul loc (circa 35%) și apoi rășinoasele (circa 25%).
Pajiștile naturale, cu nenumăratele lor specii spontane, alcătuiesc o bună parte a bazei furajere, completînd astfel tabloul îmbelșugatei vegetații naturale a țării noastre.

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

VIII.
În lumea vieţuitoarelor

Aşezarea geografică a R.P. Romîne pe continent, relieful foarte diferit de la un loc la altul, particularităţile reţelei hidrografice, solurilor şi vegetaţiei, la care se adaugă dezvoltarea paleogeografică a ţării şi, bineînţeles, intervenţia directă a omului sînt factori care explică compoziţia faunei şi repartiţia ei pe regiuni naturale.

Din punct de vedere al compoziţiei ei genetice, ţinînd seamă de condiţiile naturale amintite, fauna R.P. Romîne este foarte bogată, variată şi în acelaşi timp eterogenă.

O serie de elemente faunistice s-au asociat în complexe, ocupînd teritorii corespunzătoare, cu relativ aceleaşi condiţii climatice, pedologice şi de vegetaţie. Complexele faunistice se dispun — în linii mari — zonal, pe latitudine şi altitudine, corespunzînd repartiţiei vegetaţiei de care se leagă strîns. Întîlnim, aşadar, *animale ale zonei alpine* şi *animale ale etajelor (zonelor) forestiere*, care ocupă versanţii montani, dealurile şi cîmpiile. Mobilitatea mare a animalelor determină însă ca limitele diverselor unităţi zoogeografice să se traseze mult mai greu decît la vegetaţie şi să fie, în acelaşi timp, mult mai variabile.

Zona forestieră se compune din următoarele două complexe faunistice: *complexul animalelor din pădurile carpatice de răşinoase* şi *complexul de animale din pădurile de foioase.*

https://www.cimec.ro Biblioteca digitală

În ceea ce priveşte ihtiofauna (fauna de peşti) a ţării, face parte din subregiunea mediteraneană a regiunii Holarctice, şi anume din provincia ihtiologică ponto-aralo-caspică. Ea este foarte bogată şi păstrează un mare număr de relicte din epocile glaciaţiei cuaternare. În *fauna terestră* a ţării abundă speciile de interes vînătoresc. Unele dintre acestea, exploatate iraţional în trecut, erau pe cale de dispariţie; în anii regimului democrat-popular s-au luat însă măsuri eficace de protecţie şi de mărire a faunei. Zimbrul, fala de altădată a Carpaţilor, se va repopula cu ajutorul exemplarelor primite din R.P. Polonă.
Mai trebuie semnalat faptul că în fauna ţării sînt multe specii de insecte şi rozătoare dăunătoare agriculturii, ceea ce a impus măsuri de stîrpire radicală, puse în practică raţional, în ultimii ani.

■

Evoluţia faunei în trecutul geologic al ţării

Primele animale — la început acvatice, apoi terestre — au apărut foarte de timpuriu pe teritoriul actual al ţării (încă din paleozoic) cu răspîndire din ce în ce mai largă şi cu forme evoluate în mezozoic şi apoi în terţiar (kainozoic). Fosilele din depozitele sedimentare confirmă acest lucru, înlesnind şi reconstituirea faunei din trecutul geologic. Cîteva informaţii sînt utile, mai ales asupra erelor geologice ceva mai apropiate, pentru a ne da mai uşor seama de sensul evoluţiei animalelor, către formele actuale.
În *terţiar*, pe teritoriul de azi al R.P. Romîne, datorită climatului cald — asemănător celui actual din Africa nordică — s-a dezvoltat o faună de tip tropical şi apoi subtropical. În neogen, spre exemplu, o mare răspîndire au avut-o mamiferele, reprezentate cu precădere prin animale de dimensiuni considerabile (Dinotherium gigantissimum, Mastodon, Elephas). Aceste specii de elefanţi se hrăneau cu iarba din jurul întinselor lacuri levantine, alături de tapiri, de strămoşii calului sălbatic, de gazele, antilope, cămile. Oferind hrană abundentă carnivorelor şi acestea au avut aceeaşi largă dezvoltare.
În *cuaternar*, în timpul perioadelor glaciare, datorită scăderilor pronunţate ale temperaturii, fauna de climă caldă a dispărut de pe teritoriul ţării, fie pierind, fie retrăgîndu-se spre sud. În locul ei s-a instalat o faună de climă rece — de tundră şi de pădure boreală — cu intercalaţii periodice de animale stepice, în şesuri, o dată cu reîncălzirile din epocile interglaciare.
Simultan cu retragerea definitivă a gheţarilor din Europa centrală şi din Carpaţi, vegetaţia de climă rece şi, o dată cu ea, fauna boreală s-au retras şi ele spre nord. Schimbările climatice au atras după ele dispariţia mamutului, rinocerului lînos şi cerbului uriaş, ursului de peşteră, a cămilei, hienei şi leului de peşteră. Unele dintre animalele cuaternare s-au menţinut pînă tîrziu, în timpurile istorice, fiind distruse mai mult prin vînatul excesiv (bourul, zimbrul, castorul, marmota de munte etc.).
În *postglaciar*, climatul s-a încălzit, devenind mai uscat — iniţial de pustiu şi apoi de stepă. Ca urmare, pe teritoriul ţării s-au instalat plante şi animale, mai întîi mediteraneene — cu un număr mare de elemente — şi apoi, de stepă. Stabilirea climatului mai umed şi mai apropiat de cel actual a permis refacerea pădurilor, etajarea zonelor floristice şi — concomitent — a celor faunistice, apropiindu-se, ca aspect, de vegetaţia şi fauna actuală.

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

1. Fauna terestră

Condiţiile fizico-geografice diferite, pe zone de altitudine, fac ca, pe teritoriul R.P. Romîne, să distingem o etajare, în acelaşi sens, a animalelor terestre, al căror mediu de viaţă îl constituie tocmai zonele de vegetaţie.

Fauna alpină este reprezentată prin capra neagră (Rupicapra rupicapra), unica antilopă de munte a Europei, pe cale de dispariţie în restul continentului; trăieşte azi numai pe culmile carpatice înalte, sau în căldările gheţarilor, formate în cuaternar. Exemplarele vînate în Carpaţi — prin aprobări speciale, căci animalul este ocrotit prin lege — sînt de o rară ageţe şi de o frumuseţe excepţională; un trofeu de capră neagră carpatină este rîvnit şi de cei mai experimentaţi vînători. Legile de ocrotire, raţionalizarea vînatului, stîrpirea dăunătorilor (lupii) etc. au făcut ca numărul „ciopoarelor" de capre negre să crească în ultima vreme, în Retezat, Parîng, Făgăraş. Se urmăreşte repopularea masivului Rodna, şi chiar a altor masive carpatice, cu acest superb reprezentant al faunei alpine europene.

Zăganul — vulturul bărbos (Gypaëtus barbatus aureus), pasărea de pradă, adevărat „stăpînitor" al cerului azuriu de deasupra stîncăriilor golaşe ale Retezatului, de asemenea protejat de lege, cuibăreşte în părţile cele mai sălbatice ale Carpaţilor Meridionali.

Cinteza alpină (Montifringilla nivalis), fîsa alpină (Anthus spinoletta), precum şi alte 40 de specii de păsări mărunte îşi duc viaţa pe culmile alpine; ele au venit din domeniul forestier iar altele chiar din cîmpie, cum este potîrnichea comună (Perdix perdix), aclimatizîndu-se la condiţiile mai vitrege ale pajiştilor alpine.

Printre reptilele acestui etaj se numără vipera comună (Vipera berus) şi şopîrla-de-munte (Lacerta vivipara).

În afară de acestea, mai trăiesc tritoni, melci, multe specii de fluturi şi gîndaci, precum şi nenumărate vieţuitoare mărunte, majoritatea relicte glaciare.

Fauna pădurilor. În zona pădurilor, mediu de viaţă admirabil pentru numeroase animale, fauna este mult mai bogată şi mai variată decît în cea alpină. Printre reprezentanţii obişnuiţi ai mamiferelor, strîns legaţi de acest mediu, menţionăm în primul rînd veverita (în pădurile de răşinoase, fag şi adesea de gorun din Carpaţi şi Subcarpaţi); importanţa sa economică este redusă, blana animalelor fiind de calitate inferioară. Şoarecii-de-pădure, în foarte mare număr, aduc pagube în pepiniere şi în plantaţiile forestiere, impunînd anumite măsuri de combatere. În acest mediu de viaţă, rozătoarele mici sînt distruse de păsările răpitoare nocturne sau de zi, printre care huhurezul-de-pădure, uliul-găinilor (Accipiter gentilis), alături de uliul-păsărelelor (Accipiter nisus); ambele specii de uliu vînează însă mai mult păsări decît rozătoare şi astfel aduc pagube, împuţinînd numărul păsărilor insectivore, prietenii atît de devotaţi ai pădurilor.

În afară de acestea, dintre păsări mai sînt caracteristice: ciocănitoarea (Pelobates sp.), piţigoiul (Parus major şi minor), cinteza, gaiţele (Garrulus glandarius) şi cucul (Cuculus canorus), la care se adaugă specii de mamifere care trăiesc în diferite medii geografice ca: ariciul (Erinaceus europeus), nevăs-

www.cimec.ro
https://www.biblioteca-digitala.ro

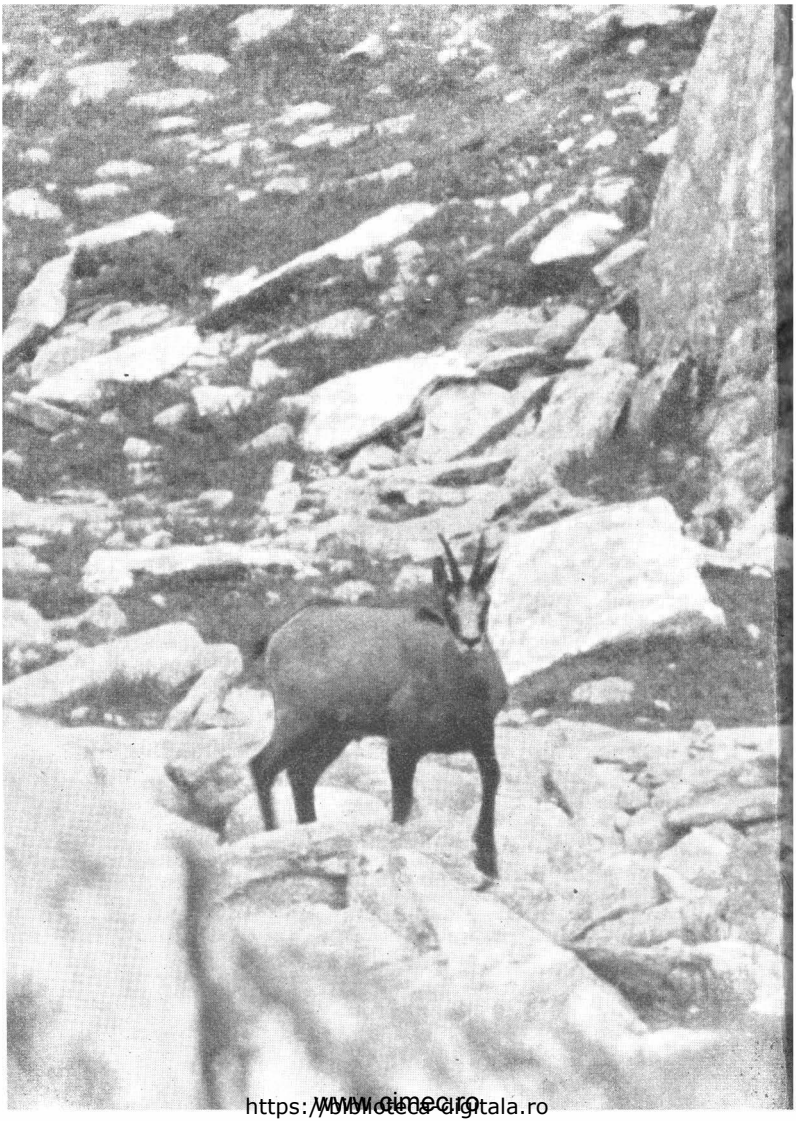

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

tuica (Mustella), dihorul (Mustella putorius), viezurele (Meles meles), vulpea (Vulpes vulpes), lupul (Canis lupus) și iepurele (Lepus timidus), precum și pisica sălbatică (Felis silvestris). Toate aceste animale înaintează și în cîmpie, pînă în Lunca și Delta Dunării; căprioara (Capreolus capreolus) — adesea colonizată — și mistrețul (Sus scrofa) trăiesc în pădurile de la munte și deal; ultimul pătrunde însă pînă în șes. Printre reptile, în acest biotop, se remarcă șarpele-de-pădure (Coluber longissimus) și șarpele neted (Coronella austriaca).

Fără să țină seama de diversitatea speciilor din pădurile de munte și de cîmpie, fauna acestor biotopuri prezintă totuși deosebiri esențiale, atît la insecte, la păsări, cît și la mamifere mari, care apar ca animale caracteristice pădurilor de munte (cerbul trăiește numai la munte, dispărînd la șes, iar zimbrul a dispărut și de la munte).

Cerbul (Cervus elaphus), ursul (Ursus arctos), rîsul (Lynx lynx), jderul (Martes martes) trăiesc numai în pădurile de munte, alături de păsări mari de pradă ca: pajura (Aquila chrysaetos) și vulturul pleșuv (Aegypius monachus), ultimul ocrotit ca monument al naturii.

Stoluri mari de păsări, venite din taiga, ca: cinteza-de-iarnă (Fringilla montifringilla), mătăsarul (Bombycilla garrulus) etc. iernează în pădurile noastre de fag, în anii cu hrană mai abundentă.

Animalele din pădurile de cîmpie se compun atît din specii foarte răspîndite, cît și din specii caracteristice cîmpiilor. Aici sînt foarte numeroase unele păsări, ca: cioara (Corvus), stăncuța (Coleus monedula), coțofana (Pica pica), privighetoarea (Luscinia luscinia), pupăza (Upupa epops), sitarul (Scolopax rusticola), potîrnichea (Perdix perdix), alături de păsările răpitoare: șoimul dunărean (Falco cherrug), pajura țipătoare mică (Aquila pomarina) etc.

La acestea trebuie să adăugăm reptilele și insectele. Printre reptile menționăm: gușterul (Lacerta viridis), șopîrla (Lacerta muralis) și unele amfibii. Dintre insectele de pădure multe specii provoacă pagube apreciabile, astfel că, pe lîngă alte mijloace de combatere, în ultimii ani s-au luat măsuri de protecție și de atragere spre pădure a unor păsări insectivore, care să împiedice înmulțirea dăunătorilor pădurii.

În pădurile de foioase, insectele, printre care coleopterele, sînt mai numeroase decît în pădurile de rășinoase.

Fauna stepelor. Ca urmare a faptului că stepele din R.P. Romînă se situează în vestul marilor stepe eurasiatice, numărul de specii este redus, în comparație cu acela din păduri.

Dintre animalele cele mai caracteristice primul loc îl ocupă rozătoarele, a căror arie de repartiție coincide cu regiunile intens agricole, aducînd adesea daune însemnate. Popîndăul (Citellus citellus), hîrciogul (Cricetus cricetus nehringi), șoarecele-de-cîmp (Microtus arvalis), cățelul-pămîntului (Spalax) trăiesc în galerii subterane, hrănindu-se cu cereale și formînd, la rîndul lor, hrana preferată a dihorului (Putorius eversmanni). Mai trebuie amintit, tot în stepe — iepurele, iar dintre răpitoare — lupul, vulpea și viezurele.

Printre păsări menționăm: ciocîrlia-de-cîmp (Alauda arvensis), dropia (Otis tarda), protejată în șesul dunărean, prepeliță (Coturnix

◀ *Capră neagră în Munții Retezat*

www.cimec.ro
https://www.biblioteca-digitala.ro

Cerbul din Carpaţi

coturnix), graurul (Sturnus vulgaris), prigoria (Merops apiaster); ca păsări răpitoare: pajura-de-stepă (Aquila nipalensis orientalis) şi uliul alb (Circus macrurus). Printre reptile se numără şerpii, şopîrlele, broaştele ţestoase, iar printre insecte — lăcustele, greierii şi o serie de coleoptere.

Fauna lacurilor şi stufului. În luncile şi stuful zonelor inundabile ale rîurilor din R.P. Romînă se întîlneşte o faună foarte bogată şi variată, compusă din animale terestre legate de apă, prin modul lor de viaţă, precum şi din reprezentanţi ai altor grupe.

https://www.cimec.ro/Biblioteca-digitala.ro

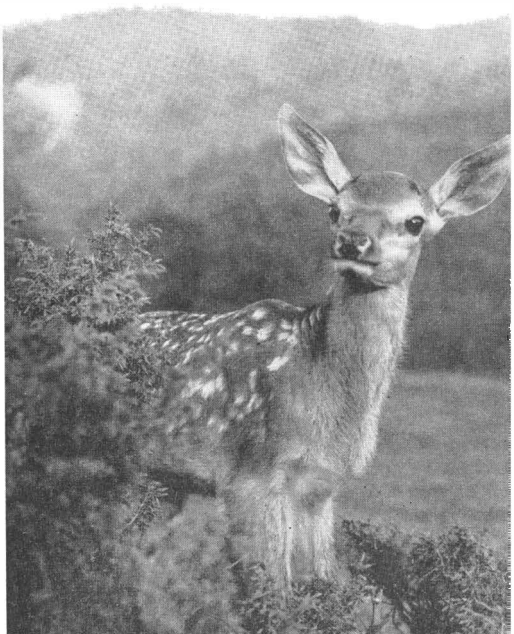

Ied de căprior

Spre malurile apelor se întîlnesc: vidra (L u t r a l u t r a), nurca (L u t r e o l a l u t r e o l a), ce se hrănesc cu peşte, broaşte şi raci. În lunci, zăvoaie şi stufărăiesc vulpea (V u l p e s v u l p e s c r u c i g e r a), lupul (C a n i s l u p u s), mistreţul (S u s s c r o f a a t t i l a), iepurele (L e p u s e u r o p a e u s), precum şi un mare şi variat număr de păsări de baltă, printre care amintim în Delta Dunării: pelicanul comun (P e l e c a n u s o n o c r o t a l u s), ocrotit de lege, cu locuri de cuibărit în estul Deltei Dunării, lebăda mută (C y g n u s o l o r), lebăda cîntătoare (C y g n u s c y g n u s), lişiţa (F u l i c a a t r a), raţa sălbatică mare (A n a s p l a t y r h y n c h a), gîsca sălbatică mare (A n s e r c i n e r e u s), stîrci de

www.cimec.ro
https://www.biblioteca-digitala.ro

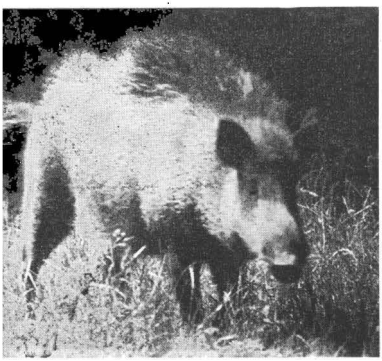

Mistreţul

Vulturul codalb

diferite specii — stîrcul lopătar (Platalea leucorodia), apoi ţigănuşul (Plegadis falcinellus), găinuşa (Porzana porzana), piţigoiul-de-stuf (Panurus biarmicus), privighetoarea-de-stuf (Locustella luscinioides) şi multe alte păsări dintre care unele cîntătoare.

Pe văile rîurilor se întîlnesc şi păsări răpitoare mari, în număr destul de redus, ca: vulturul pescar (Pandion haliaetus) şi vulturul codalb (Haliaetus albicilla), care se hrănesc cu peşte, raţe, lişiţe şi iepuri. Tot aici îşi duc viaţa o serie de reptile, ca: broasca-ţestoasă-de-baltă (Emys orbicularis), broasca-de-baltă (Rana esculenta), apoi broasca-de-pajişte (Triturus cristatus), buhaiul-de-baltă şi altele.

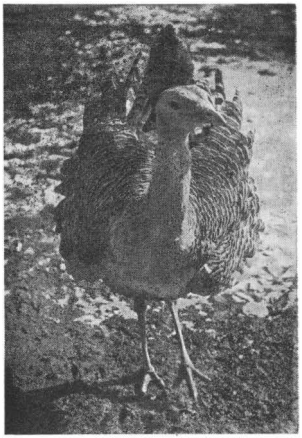

Dropia

Pelican din grădina Cişmigiu ▶

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

În luncile rîurilor şi mai ales în Delta Dunării se adăpostesc şi specii de animale de interes vînătoresc, aşa cum sînt mistreţul, vidra (vînată pentru blana sa preţioasă), nurca (vînată în acelaşi scop), bizamul (*Ondatra zibethica*) şi altele.

Delta Dunării devine, mai ales în perioadele de pasaj, un adevărat mozaic de păsări, dintre care multe rămîn aici şi cuibăresc peste vară, dînd un farmec în plus acestei împărăţii a stufului şi a apelor, aproape unică în Europa din acest punct de vedere.

2. Fauna acvatică

Această faună poate fi grupată, pe teritoriul R. P. Romîne, în fauna rîurilor, a lacurilor alpine, a lacurilor montane, a lacurilor litorale şi fauna Mării Negre din zona teritorială a R.P. Romîne.

Fauna lacurilor alpine, datorită condiţiilor locale, este — în general — săracă şi se caracterizează prin salmonide: păstrăvul indigen mai ales (*Salmo trutta labrax m. fario*), în număr destul de redus.

Fauna lacurilor de munte (în care intră numeroase lacuri situate la altitudini mai mici, sub limita superioară a pădurilor), datorită existenţei unui nămol cu multe substanţe organice, este foarte bogată şi reprezentată prin păstrăvul-de-lac (*Salmo trutta labrax m. lacustris*), păstrăvul-de-rîu (*Salmo trutta labrax m. fario*), şi altele.

Fauna lacurilor litorale este — în general — amestecată şi destul de variată. La limita dintre apele dulci şi salmastre, trăiesc scoicile (*Anodonta* şi *Unio*), racul (*Astacus leptodactylus*), melcişori din genul *Neritina*. La o salinitate mai redusă trăiesc briozoarele (*Plumatella fungosa*), apoi (*Paludina vivipara* — gasteropod), bureţii-de-baltă (*Spongilide*) şi unii peşti; în apele cu salinitate mai mare (60%) — unii guvizi (*Gobio microps*), chefalii etc.

Caracteristic este complexul lacustru Razelm, în care se dezvoltă toate categoriile elementelor marine de pătrundere în apele dulci, ca şi unele specii de apă dulce, care pătrund în apa salmastră.

În ceea ce priveşte *fauna de peşti (ihtiologică)* a ţării aceasta este foarte bogată şi variată, fiind etajată pe verticală, după particularităţile regimului hidrologic al diferitelor sectoare ale rîurilor.

Astfel, *fauna păstrăvului* populează rîurile de munte, avînd o valoare economică apreciabilă. Păstrăvul indigen (*Salmo trutta labrax m. fario*) este caracteristic, la care se adaugă şi păstrăvul curcubeu (*Salmo irideus shasta*).

Fauna lipanului se află mai ales în rîurile mari de munte şi este reprezentată prin lipan (*Thymallus thymallus*), lostriţa (*Hucho hucho*) şi alte specii. Bistriţa Moldovenească, la Toance, şi Vaserul, principalul afluent al Vişeului, se pare că sînt singurele locuri unde lostriţa, acest nesăţios dar şi extrem de căutat salmonid, pentru mărimea sa apreciabilă (ajunge pînă la 1 m lungime şi la 10—12 kg greutate), s-a menţinut în mod natural şi de unde se încearcă repopularea rîurilor montane, prin crescătorii (de exemplu, cea de la punctul forestier Făina, de pe Vişeu).

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

Fauna mrenei se dezvoltă în sectorul nisipos de şes al rîurilor mari, specia principală fiind mreana (Barbus barbus), alături de somn (Silurus glanis), clean (Leuciscus cephalus) etc.
Fauna cleanului ocupă cursul mijlociu al rîurilor mari şi este caracterizată prin clean (Leuciscus cephalus).
Fauna crapului este legată în special de apele Dunării şi de bălţile pe care fluviul le alimentează la viituri. Aici se dezvoltă un mare număr de specii de peşti, printre care: peşti marini migratori ca nisetrul (Acipenser guldenstaedtii), păstruga (A. stellatus), morunul (Huso huso), scrumbia-de-Dunăre (Caspialosa pontica); peşti care trăiesc în cursul inferior al Dunării şi afluenţilor mari ai acesteia ca: cega (Acipenser ruthenus), cosacul (Abramis sappa) etc.; peşti semimigratori ca: somnul (Silurus glanis), crapul (Cyprinus carpio), şalăul (Lucioperca lucioperca), plătica (Abramis brama), obleţul (Alburnus alburnus), ştiuca (Esox lucius); peşti din apele stătătoare care nu ajung în Dunăre decît la secarea totală a bălţilor: svîrluga (Cobitis taenia), bibanul (Perca fluviatilis), carasul (Carassius auratus gibelio), roşioara (Scardinius erythropthalmus) şi unii guvizi.
Lacul Razelm are o faună piscicolă compusă din aceleaşi specii ca în bălţile din Lunca Dunării. Predomină însă crapul şi şalăul. Tot aici există şi unele specii de peşti marini, unii peşti migratori ca: scrumbia de mare (Caspialosa meotica), chefalul şi gingirica (Clupeonella delicatula). Celelalte limane maritime au o faună ihtiologică asemănătoare cu cea din bălţile şi din Lunca Dunării.
În sfîrşit, *fauna bibanului* ocupă cursul inferior al rîurilor mici. Specia dominantă este bibanul (Perca fluviatilis), alături de babuşcă (Rutilus rutilus), obleţ (Alburnus alburnus), apoi lin, caras, caracudă şi roşioară.

■

Fauna Mării Negre din apele teritoriale ale R.P.R. Aceasta este bogată dacă o privim comparativ cu restul bazinului maritim, dar săracă faţă de alte mări, în funcţie de particularităţile biotice ale acesteia (vieţuitoarele ocupă numai pătura de apă aerisită, pînă la 180—200 m profunzime).
Organismele marine care constituie nectonul şi care prezintă mare importanţă economică sînt capabile să se mişte singure în stratul de apă biotic. Unele întreprind migraţiuni mari ca hamsiile (Engraulis encrasicholus ponticus), heringii (specii de Caspialosa), scrumbiile albastre (Scomber scomber), apoi cîinele-de-mare (Acanthias vulgaris) — rechin al mării — sturionii şi pălămida (Palamys sarda). Toate aceste specii de peşti au rol important în pescuitul marin. Peştii şi crustaceii sînt vînaţi de specii de delfini (Delphinus delphis, Tursiops tursio, Phocaena relicta).

https://www.cimec.ro Biblioteca digitală

Animalele dăunătoare

Aceste animale care produc pagube materiale culturilor, animalelor domestice şi depozitelor de cereale sînt şi ele relativ numeroase, dar lupta organizată împotriva lor, din ultima vreme, duce treptat la împuţinarea numărului lor, pînă la stîrpirea totală. Printre acestea se numără şerpii veninoşi: vipera comună (V i p e r a b e r u s b e r u s) — cea mai răspîndită în ţară (în Carpaţi, Podişul Transilvaniei şi în Podişul Moldovenesc), vipera-cu-corn (V i p e r a a m m o d y t e s) — în Banatul de sud-est, Oltenia, regiunea Hunedoara, în Dobrogea.

Ţînţarii frigurilor (A n o p h e l e s m a c u l i p e n n i s), care în trecut formau un adevărat flagel prin răspîndirea paludismului în unele regiuni ale ţării, au fost stîrpiţi iar malaria lichidată.

Musca columbacă (S i m u l i u m c o l u m b a c z e n s e) se abate, venind din sud, mai ales în regiunea Porţilor de Fier ale Dunării. Aceasta apare în timpul primăverilor calde şi uscate, avînd caracter de invazii, şi produce pagube animalelor domestice, provocîndu-le chiar moartea, prin înţepături.

Din domeniul trecutului sînt şi invaziile lăcustelor călătoare (P a c h y t i l u s m i g r a t o r i u s), care apăreau în Delta Dunării. Luîndu-se măsuri eficace în anii puterii populare, intensitatea invaziilor acestor lăcuste a scăzut mult, iar pagubele pe care le aduceau agriculturii sînt pe cale de lichidare totală.

Micile rozătoare, ca: şoarecii-de-cîmp, hîrciogii şi popîndăii aduc pagube culturilor din cîmpie, iar unele păsări provoacă pagube livezilor de pomi fructiferi.

Fauna R.P. Romîne şi activitatea societăţii omeneşti

În decursul vremurilor, activitatea gospodărească a oamenilor a contribuit la schimbarea condiţiilor naturale, prin: canalizări, desecări de mlaştini, despăduriri, desţeleniri şi construcţii de tot felul (mai ales în ultimele secole).

Toate acestea au avut ca urmare, adesea, modificarea profundă a asociaţiilor faunistice existente într-o anumită regiune.

În trecut, pe pămîntul ţării noastre, acţiunea negativă a omului — directă sau indirectă — s-a manifestat din plin asupra răspîndirii faunei; numeroase specii de mamifere, păsări şi chiar peşti au fost micşorate ca număr sau de-a dreptul stîrpite prin vînat iraţional. Păşunatul nechibzuit al vitelor, pe păşunile de munte sau dealuri, dar mai ales în păduri, a dus la degradarea acestora şi la rărirea sau dispariţia unor reprezentanţi caracteristici ai faunei.

Din această cauză în anii puterii populare s-au luat o serie de măsuri eficace de păstrare şi înmulţire a faunei, condiţiile fiind deosebit de favorabile pentru dezvoltarea acesteia; problema colonizării unor specii valoroase a stat în atenţia forurilor în drept.

https://www.cimec.ro Biblioteca digitală

Zimbrul despre care vorbesc documentele istorice dispăruse în ultimul timp; astăzi formează iarăşi fala munţilor. Cerbul lopătar — dintre animalele mari — a fost colonizat în pădurile Transilvaniei, în vestiţii codri ai Moldovei şi se poate vedea destul de des şi în pădurile din jurul Bucureştiului sau cele din regiunea Galaţi. Muflonul colonizat în regiunea Hunedoara îşi lărgeşte aria de răspîndire din ce în ce mai mult.

Podoaba pădurilor de foioase din Cîmpia Romînă ca şi din Cîmpia Tisei o formează fazanii colonizaţi în ultimul deceniu; numeroase sînt punctele cu fazanerii moderne organizate în regiunile Bucureşti, Galaţi, Crişana etc. Alte specii de animale, colonizate în ţările vecine, au ajuns pe teritoriul R.P. Romîne, ca: bizamul (Ondatra zibethica) şi cîinele enot (Nyctereutes procyonoides), apoi, sporadic, venind din sud, apare şacalul (Canis aureus).

Datorită grijii deosebite a regimului democrat-popular, fauna acvatică — şi în special cea ihtiologică — s-a îmbogăţit cu noi specii: păstrăvul curcubeu (Salmo irideus shasta), bibanul-soare (Lepomis gibbosus).

În plus, pe teritoriul ţării, s-au creat numeroase *rezervaţii naturale* şi *monumente ale naturii*, în diferite zone naturale în care anumite plante şi animale sînt ocrotite de lege. Este suficient să amintim de *parcul naţional al Retezatului*, în care este ocrotită o bogată şi variată vegetaţie montană şi alpină, printre care zîmbrul (Pinus cembra), precum şi o serie de păsări şi de animale rare ca: zăganul sau capra neagră. În acest parc naţional sînt oprite prin lege exploatările forestiere, păşunatul, vînătoarea, pescuitul şi chiar accesul turiştilor.

https://www.cimec.ro/ Biblioteca digitala.ro

IX.
Pe meleagurile patriei — peisaje turistice

Turist încercat sau călător de ocazie, dornic să cunoşti cît mai bine pitorescul peisaj al ţării, eşti atras în primul rînd de cununa muntoasă carpatică, pentru avantajul pe care ţi-l oferă piscurile sale falnice, de a cuprinde, dintr-o singură privire, un orizont cît mai larg. Dacă îţi începi călătoria din nordul Carpaţilor Orientali, un prim popas se impune pe Pietrosul Rodnei. Cu cei 2 305 m ai săi, străjer neclintit asupra acestui colţ de ţară, domină, prin semeţie, toate masivele muntoase din jur. Din orizontul care ţi se desfăşoară larg în faţa ochilor, aproape că nu ştii ce să alegi mai întîi.

Te impresionează, în primul rînd, mulţimea piscurilor îndrăzneţe, înşirate pe cîteva zeci de kilometri, pînă la fratele bun al Pietrosului, Inăul (2 280 m), din cealaltă extremitate a impunătorului masiv rodnean. Glaciaţia cuaternară a zimţuit culmile şi a presărat o adevărată salbă de circuri glaciare, unele dintre ele adăpostind luciul neclintit, sau uşor vălurit de brize, al lacurilor alpine.

După ce ai admirat în tihnă panorama policromă a Depresiunii Maramureşului, în care primele începuturi de viaţă se pierd în întunecatele vremuri ale comunei primitive, poţi coborî, prin Borşa sau peste vîrful Puzdrelor şi pe valea Izvorul Cailor, pînă la complexul turistic Borşa. Oricît de pretenţios ar fi vizitatorul care po-

https://www.cimec.ro Biblioteca digitală

poseşte la acest complex turistic, situat la poalele masivului rodnean, găseşti aici, în mijlocul încîntătoarei naturi, confortul celor mai elegante hoteluri ale oraşelor mari: dormitoare, săli de masă şi de club spaţioase şi pline de lumină, încălzire centrală, duşuri calde şi reci, bucătărie aleasă, bibliotecă înzestrată cu ultimele noutăţi literare şi beletristice, în diverse limbi. Vara, o ascensiune care nu reclamă prea multe eforturi, pe Cearcănul, pe Piatra Rea sau pe vîrful Galaţului, răsplăteşte din plin oboseala; iarna, pîrtiile de schi de pe Faţa Mesei şi trambulina amenajată special dau schiorilor totala satisfacţie a acestui minunat sport al îndrăznelii. Pe Piatra Rea se poate face alpinism şi vedea L e o n t o p o d i u m a l p i n u m; în unda neastîmpărată a văii Borşa se pot pescui păstrăvi; la 2—3 km de hotelul turistic se poate bea borviz direct de la sursă. La toate acestea se adaugă posibilitatea lesnicioasă de acces pe o şosea bine întreţinută, care trece din Maramureş în Moldova peste Prislop.

Un nou popas se impune, pe un alt faluic Pietros, acela al Călimanilor, de 2 102 m, de pe vîrful căruia ţi se desfăşoară înaintea ochilor orizonturi noi. Haosul de culmi, împădurite pînă aproape de vîrf, îţi sugerează — chiar şi necunoscător fiind — bogăţia excepţională în lemn a Carpaţilor Orientali. Spre nord, la poalele Călimanilor, în zona de întîlnire a viguroasei Bistriţe moldovene, cu afluenţii săi Dorna şi Neagra Şarului, o altă depresiune intracarpatică, aceea a Dornelor, bogată în mangan, în izvoare minerale şi turbă, adăposteşte nenumărate aşezări, împrăştiate pe plaiuri, pînă pe la 1 100 m altitudine, sau adunate pe văi, avînd în zona centrală minunata staţiune balneoclimaterică Vatra Dornei, adevărată perlă a Carpaţilor Orientali, cu instalaţii moderne de tratament şi cu un important combinat de prelucrare a lemnului.

Spre vest, culmile sînt mai domoale şi deschid fereastră largă către Bazinul Transilvaniei. Spre est, Giumalăul şi mai departe Rarăul, cu faimoasele Pietrele Doamnei, alcătuite din calcar, care lucesc sub razele argintate ale lunii ca nişte turnuri ruinate de cetate, închid orizontul, împreună cu Pietrosul Bistriţei; aici rîul Bistriţa, mai vijelios ca oriunde, s-a încleştat în luptă cu stîncile dure, pe care le-a ferăstruit pînă în temelii, dînd impunătorul defileu al Toancelor, piatră de încercare pentru neînfricaţii plutaşi ai plaiurilor dornene.

Înspre nord, dincolo de Munţii Suhardului care străjuiesc în această parte Depresiunea Dornelor, se desfăşoară, ca nişte uriaşe valuri împietrite, culmile paralele ale Obcinelor Bucovinei separate de văi largi, ospitaliere, în lungul cărora satele şi oraşele se ţin lanţ. Aici se întîlnesc vestitele mănăstiri ale Moldovei, ctitorii vechi, din perioada de strălucitoare istorie a viteazului domn moldovean Ştefan cel Mare, şi mai vechi chiar, unele dintre ele fiind considerate ca nepreţuite comori arhitectonice: Voroneţ, Moldoviţa, Vatra Moldoviţei, Humorul, Putna, în incinta căreia se găseşte chiar mormîntul lui Ştefan. Aici, la Stupca, a văzut lumina zilei autorul minunatei balade muzicale Ciprian Porumbescu, iar mai spre răsărit, în Podişul Moldovenesc, la Ipoteşti Botoşanilor şi la Livenii Dorohoiului, s-au născut alţi doi geniali reprezentanţi ai poporului romîn: Mihail Eminescu, titan al poeziei, şi George Enescu, violonist, dirijor şi compozitor de valoare mondială, creatorul nemuritoarei Rapsodii romîne.

Şi în sfîrşit, tot aici, în nordul Moldovei, întîlnim voievodala cetate a Sucevei pe cale să devină un mare oraş, cu numeroase unităţi industriale, Botoşaniul

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

adăpostind importante întreprinderi textile, Cîmpulungul — instalații de prelucrare a lemnului, Cacica — vechi, dar modernizate exploatări de sare, Bucecea — o tînără și modernă fabrică de zahăr, Fălticenii marelui maestru al prozei, M. Sadoveanu, întreprinderi textile de in și cînepă.

Dar de pe Pietrosul Călimanilor, peisajul este mult mai complex către vest, unde și orizonturile se deschid mai larg. Pînă în zarea îndepărtată, unde se profilează șters, într-o pîclă albăstruie, silueta greoaie a Munților Apuseni, se desfășoară o succesiune întreagă de culmi pe care, cu puține fantezie, le poți asemăna cu valurile încremenite ale unei uriașe mări în furtună.

Două culoare largi, văile Someșului și Mureșului, pe fundul cărora sclipește luciul de argint al apei, taie în diagonală toată această înșiruire de culmi. În lungul acestor văi care delimitează, din punct de vedere geografic, cele trei subunități ale Podișului Transilvaniei: Podișul Someșan, Cîmpia Transilvaniei, Podișul Tîrnavelor, satele și orașele se înșiră ca mărgelele pe ață — pe cele mai apropiate le poți distinge chiar cu destulă ușurință.

Pe Someșul Mic, departe de punctul ales pentru observație, la poalele Dealului Feleac, milenarul Cluj, al doilea oraș mare al țării, îți atrage în mod deosebit atenția. Ți-ar trebui pagini întregi ca să-i treci în revistă trecutul, începînd cu cele mai vechi timpuri și sfîrșind cu înfățișarea nouă, modernă, a celui mai important centru transilvănean. Aspectul de burg medieval, cu străduțele întortocheate și înguste, contrastează izbitor cu orașul modern al ultimilor 10—15 ani, în care cartierele se îmbogățesc în fiecare an cu numeroase întreprinderi industriale și instituții. Grădina botanică, Parcul sportiv studențesc, muzeele, monumentele istorice din Cluj și-au cîpătat de mult prețuirea atît în țară, cît și peste hotare.

Îți reții apoi atenția Dejul, nod feroviar și centru industrial, Gherla, unde, pe temeliile unei vechi cetăți romane, se înalță un modern complex de industrializare a lemnului, Bobîlna cu mausoleul ridicat în amintirea răscoalei țărănești din anul 1437, sîngeros reprimată de feudali.

Te cheamă apoi ruinele Cetății Ciceului, mărturie a vechilor legături dintre Transilvania și Moldova; linia ferată Salva-Vișeu, construită în anii puterii populare; Coșbucul — vechiul Hordou — al marelui poet George Coșbuc; Prislopul lui Liviu Rebreanu, unul dintre cei mai talentați romancieri pe care i-a dat poporul romîn; Năsăudul, pitoreștile sate ascunse în livezile din „Țara Lăpușului", „Țara Chioarului", Valea Almașului și, în sfîrșit, varietatea și prospețimea peisajului intens umanizat.

La sud de văile Someșului Mic și Mare, pînă în lunca largă a Mureșului, cea de-a doua subunitate a Podișului Transilvaniei, așa-numita „Cîmpie a Transilvaniei", îți oferă priveliști cu totul noi.

„Cîmpie" numai prin specificul său agricol, regiunea desfășoară în realitate o serie de coline despădurite, separate prin văi largi, cu lacuri pitorești, înșirate în salbă, pe traseele pîraielor anemice care le străbat.

Dacă aspectul uneori exasperant de monoton al reliefului nu-ți spune prea mult, bogățiile subsolului sînt de o importanță deosebită. Masivele de sare, unele exploatate încă din vremea romanilor (Turda, Cojocna, Ocna Dejului etc.), formează astăzi baza unei puternice industrii chimice (OcnaMureș, Turda etc.), iar lacurile sărate, instalate în vechile ocne părăsite, au favorizat dezvoltarea unor importante stațiuni balneare. Dar Cîmpia Transilvaniei mai ascunde în adîncurile subsolului său o bogăție neprețuită:

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

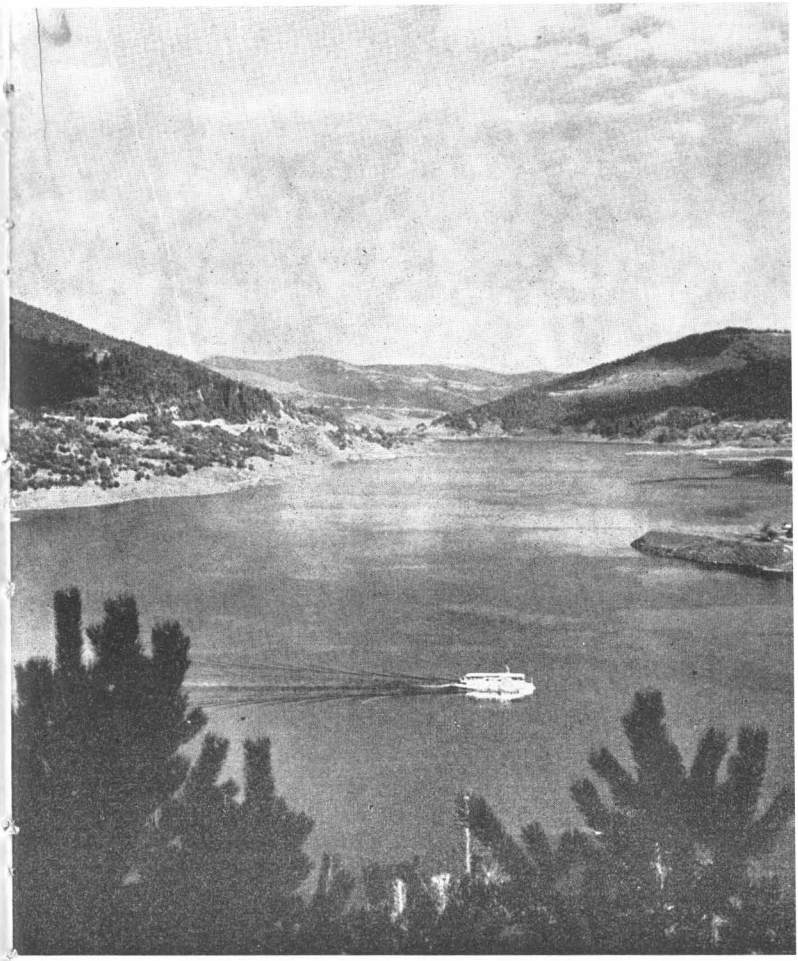

Lacul de acumulare de la Bicaz

www.cinecro
https://biblioteca-digitala.ro

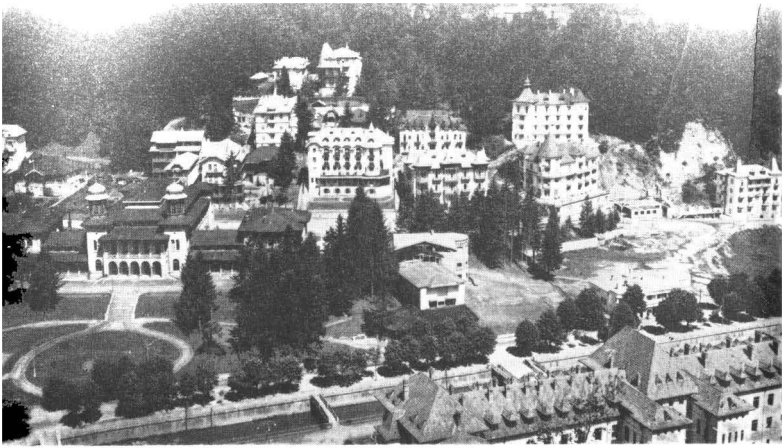

Băile Slănicul Moldovei

„aurul străveziu", așa cum foarte sugestiv a fost numit gazul metan. Dacă în trecut nu i se acorda atenția cuvenită, astăzi formează una din cele mai importante surse de materii prime ale industriei chimice românești. Prin uriașii șerpi subpămînteni ai conductelor, care străbat Carpații spre Moldova și Muntenia ori însoțesc Mureșul și Someșul spre vestul și nordul țării, energia sa a fost descătușată și pusă, sub forme diferite, în slujba societății, de către omul nou al zilelor noastre. La sud de Mureș, cea de-a treia subunitate, Podișul Tîrnavelor, te întîmpină cu alte aspecte: apar pădurile pe culmi, ca în Podișul Someșan, înveselind peisajul; se îndesesc viile pe povîrnișurile abrupte și pe versantele însorite ale celor două Tîrnave, transformate în nesfîrșite podgorii, unele din ele cu renume european. Multe medalii de aur au primit, la concursurile internaționale, vinurile chihlimbarii de Tîrnave, pentru aroma lor deosebită.

Gazul metan și sarea sînt prezente și aici, Copșa Mică, Tîrnăvenii, Mediașul, Făgărașul, Victoria devenind puternice centre ale industriei chimice. În seria orașelor, Sighișoara se detașează în mod deosebit prin pitorescul său de burg medieval, etajat pe terasele Tîrnavei Mari, iar marginal se conturează importantul centru industrial Sibiu, în care noul se împletește cu vechiul într-o armonie perfectă.

Reîntors pe crestele aceluiași falnic Călimani, îți alegi, de-acolo de sus, un alt punct de popas — Ceahlăul — pe care de-abia îl zărești, spre sud-est, în ceața depărtărilor.

De pe platoul calcaros al Ceahlăului, înconjurat de abrupturi impresionante, poți privi, în zilele senine, pînă departe spre Dealul Repedea care străjuie orașul Iași.

www.cimec.ro
https://www.biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro
www.cimec.ro

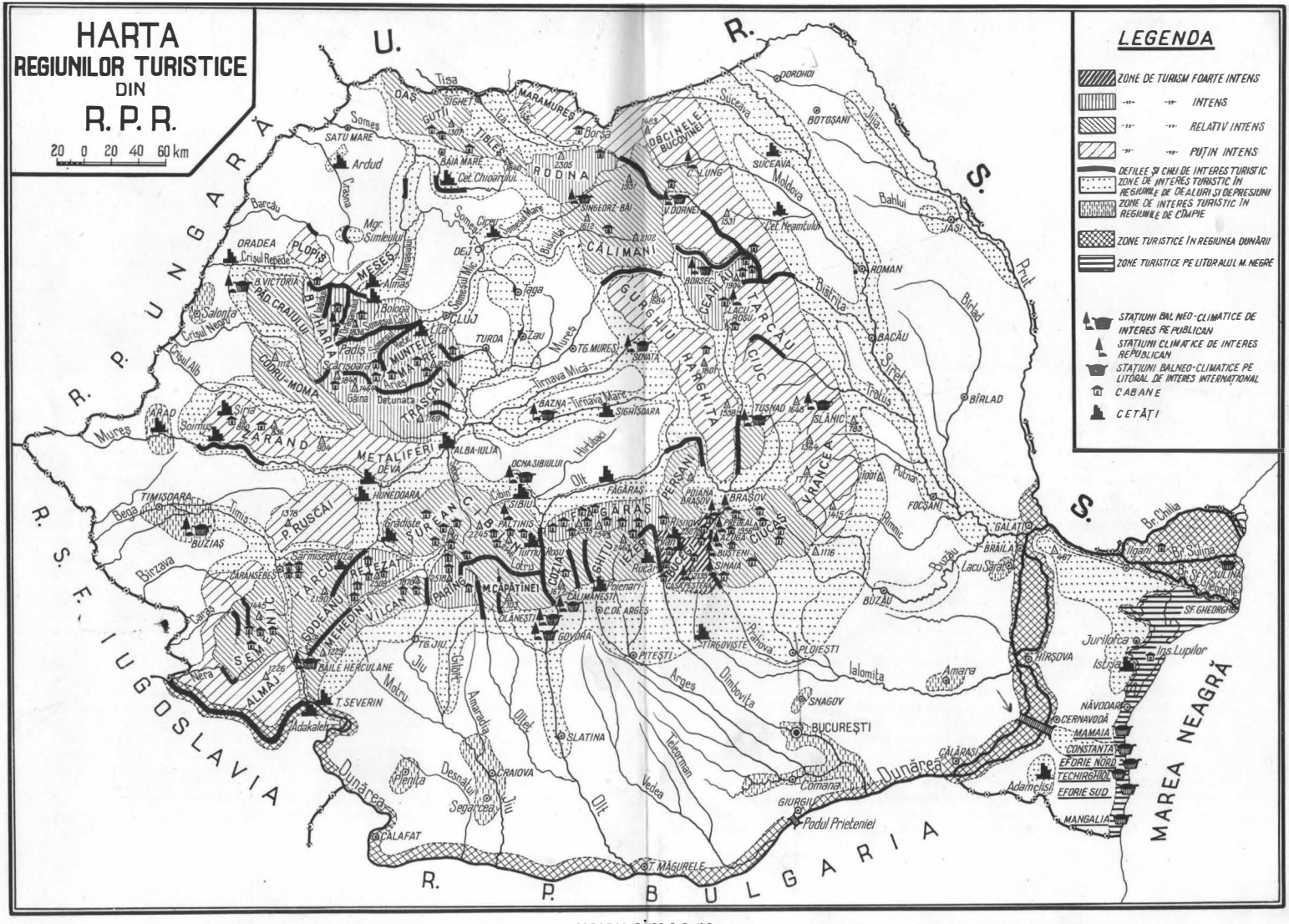
HARTA
REGIUNILOR TURISTICE
DIN
R. P. R.
20 0 20 40 60 km
LEGENDA
ZONE DE TURISM FOARTE INTENS
INTENS
RELATIV INTENS
PUȚIN INTENS
DEFILEE ȘI CHEI DE INTERES TURISTIC
ZONE DE INTERES TURISTIC ÎN REGIUNILE DE DEALURI ȘI DE PRESIUNI
ZONE DE INTERES TURISTIC ÎN REGIUNILE DE CÎMPIE
ZONE TURISTICE ÎN REGIUNEA DUNĂRII
ZONE TURISTICE PE LITORALUL M. NEGRE
STAȚIUNI BALNEO-CLIMATICE DE INTERES REPUBLICAN
STAȚIUNI CLIMATICE DE INTERES REPUBLICAN
STAȚIUNI BALNEO-CLIMATICE PE LITORAL DE INTERES INTERNAȚIONAL
CABANE
CETĂȚI
R. P. UNGARĂ
R. S. F. IUGOSLAVIA
R. P. BULGARIA
U. R. S. S.
MAREA NEAGRĂ
Tisa
Somes
Crișul Repede
Crișul Negru
Crișul Alb
Mureș
Bega
Timiș
Bârzava
Caraș
Nera
Cerna
Jiu
Olt
Dunărea
Prut
Siret
Bistrița
Moldova
Suceava
Ialomița
Argeș
Dîmbovița
Teleorman
Vedea
Oltul
Amara
Călmățui
Buzău
Trotuș
Putna
Rimnic
Lacu Sărat
Ilfov
Ialomița
Dorohoi
Botoșani
Iași
Bîrlad
Roman
Bacău
Focșani
Galați
Brăila
Hîrșova
Istria
Jurilofca
Ins. Lupilor
Br. Chilia
Ilganii
Br. Sulina
Sf. Gheorghe
Năvodari
Cernavodă
Mamaia
Constanța
Eforie Nord
Techirghiol
Eforie Sud
Mangalia
Adamclisi
Călărași
Giurgiu
Podul Prietenei
Comana
Snagov
București
Ploiești
Pitești
Tîrgoviște
Craiova
Slatina
Turnu Severin
Adakaleh
Orșova
Baile Herculane
Călafat
Oravița
Timișoara
Arad
Deva
Alba-Iulia
Sibiu
Brașov
Sighișoara
Tîrgu Mureș
Turda
Cluj
Oradea
Satu Mare
Baia Mare
Sighet
Borșa
Vișeu
Rodna
Bistrița
Gurghiu
Harghita
Ciucaș
Tarcău
Perșani
Făgăraș
Cozia
Parîng
Retezat
Godeanu
Vîlcan
Semenic
Aninei
Poiana Mărului
Poiana Brașov
Predeal
Bușteni
Sinaia
Piatra Craiului
Leaota
Ciucaș
Vrancea
Penteleu
Ciucaș
Tîrgu Ocna
Slănic
Tușnad
Sovata
Bazna
Ocna Sibiului
Hîrtibaci
Metaliferi
Zarand
Codru-Moma
Bihariei
Vlădeasa
Muntele Mare
Meseș
Plopiș
Gutîi
Țibleș
Rodnei
Obcinele Bucovinei
Călimani
Gurghiu
Harghita
Ciucaș
Tarcău
Nemira
Berzunți
Ceahlău
Lung
Suhard
Cîrlibaba
Pietrosu
Rarău
Giumalău
Mestecăniș
Vatra Dornei
Broșteni
Cîmpulung
Cetățile Neamțului
Sinaia
Bușteni
Predeal
Poiana Brașov
Rîșnov
Bran
Timpul
Omu
Piatra Mare
Postăvaru
Tîmpa
Piatra Craiului
Leaota
Bucegi
Ialomița
Caraiman
Babele
Sfinxul
Peștera
Ialomicioara
Dîmbovicioara
Dîmbovița
Arges
Rucăr
Bran
Moeciu
Fundata
Zărnești
Rîșnov
Codlea
Ghimbav
Brașov
Tîmpa
Postăvaru
Tîmpa
Schei
Poiana Brașov
Predeal
Azuga
Bușteni
Sinaia
Cota 1400
Cota 2000
Păltiniș
Cindrel
Lotrișor
Lotru
Cozia
Parîng
Retezat
Godeanu
Vîlcan
Semenic
Aninei
Poiana Mărului
Oravița
Anina
Băile Herculane
Turnu Severin
Adakaleh
Orșova
Drobeta
Craiova
Slatina
Pitești
Tîrgoviște
Ploiești
Snagov
București
Giurgiu
Podul Prietenei
Comana
Călărași
Călafat
Vidin
Oltenița
Turtucaia
Silistra
Cernavodă
Constanța
Mangalia
Techirghiol
Eforie Nord
Eforie Sud
Năvodari
Mamaia
Adamclisi
Istria
Jurilofca
Ins. Lupilor
Hîrșova
Brăila
Galați
Focșani
Bîrlad
Roman
Bacău
Piatra Neamț
Tîrgu Neamț
Vatra Dornei
Broșteni
Cîmpulung
Cetățile Neamțului
Suceava
Rădăuți
Botoșani
Dorohoi
Iași
Pașcani
Tîrgu Frumos
Fălticeni
Rădăuți
Suceava
Gura Humorului
Cîmpulung
Vatra Dornei
Broșteni
Dorna
Borșa
Vișeu
Sighet
Satu Mare
Baia Mare
Cavnic
Șuior
Gutîi
Țibleș
Rodna
Bistrița
Năsăud
Dej
Cluj
Turda
Tîrgu Mureș
Sighișoara
Bazna
Sovata
Tușnad
Slănic
Tîrgu Ocna
Oituz
Ghimeș
Palanca
Sf. Gheorghe
Sulina
Br. Sulina
Br. Chilia
Ilganii
Lacu Sărat
Buzău
Nehoiu
Vintileasca
Cîmpina
Ploiești
Tîrgoviște
Pitești
Craiova
Slatina
Turnu Severin
Adakaleh
Orșova
Drobeta
Băile Herculane
Oravița
Anina
Timișoara
Arad
Deva
Alba-Iulia
Sibiu
Brașov
Sighișoara
Tîrgu Mureș
Turda
Cluj
Oradea
Satu Mare
Baia Mare
Sighet
Borșa
Vișeu

Peisaj în Delta Dunării

Te atrag însă priveliştile fără seamăn de frumoase ale munţilor din jur, văile sălbatice ale Bistricioarei şi Bicazului, ultima cu impresionantele sale chei şi cu minunatul lac de baraj natural — Lacul Roşu — din oglinda căruia mai apar şi astăzi suliţele molizilor uscaţi, inundaţi cu peste 100 de ani în urmă, cînd Bicazul a fost zăgăzuit de o masivă prăbuşire de stînci, desprinsă din Muntele Ghilcoş.

Poţi poposi aici, în cabanele şi hotelurile spaţioase ale minunatei staţiuni climaterice din jurul Lacului Roşu, dar şi mai atractivă este o plimbare cu vaporaşul de-a lungul lacului de acumulare al hidrocentralei „V.I. Lenin", de pe Bistriţa, impresionantă realizare a anilor de înnoire a R.P. Romîne. Nu vei putea uita armonioasa îmbinare dintre măreţia naturii şi cea a construcţiilor făcute de om, într-o regiune în care altădată puteai să te încîntţi doar de peisajul bucolic al locurilor.

Din imediata vărsare a Bicazului şi pînă la gura Bistricioarei, pe o distanţă de peste 30 de kilometri, suprafaţa lucie a lacului reflectă splendidele peisaje montane, cu poieni şi păduri de molid, în cadrul cărora dau o notă de prospeţime debarcaderele, construcţiile noi — veritabile vile — ale aşezărilor mutate din valea Bistriţei, nuclee ale viitoarelor staţiuni climaterice ce vor împodobi, ca o salbă, marginile minunatului lac creat de om în inima Carpaţilor Răsăriteni.

Ceva mai jos, la numai 5 kilometri distanţă, scăpate din încătuşarea tunelului săpat direct în munte, apele Bistriţei se prăvălesc năvalnic în turbinele Hidrocentralei de la Stejaru, pentru a da viaţă sutelor de mii de kilowaţi ce pornesc, pe calea liniilor de înaltă tensiune, spre frumoasele meleaguri ale Moldovei. Un şir de încă 10 hidrocentrale mai mici, înlănţuite pînă la Bacău,

https://biblioteca-digitala.ro www.cimec.ro

vor struni şi vor pune în slujba omului, sub dirijarea lui, aceleaşi ape ale Bistriţei, ca pe nişte copii ai uriaşului de la Bicaz, unele dintre hidrocentrale fiind deja intrate în funcţiune, iar altele în curs de construcţie.
Şi acum, călătorule, porneşte din nou la drum! Coboară de pe fruntea maiestuoasă a Ceahlăului, căci dulceaţa neasemuită a plaiurilor moldovene o guşti din plin numai cînd străbaţi în lung şi-n lat păienjenişurile de drumuri ale acestora.
Ia valea largă a Bistriţei, cu trenul care urcă pînă la Bicaz, sau pe şoseaua de curînd asfaltată. Opreşte-te o frîntură de ceas la Vaduri, pentru a admira unul dintre cele mai moderne combinate ale industriei lemnului, aproape în întregime mecanizat. Poposeşte apoi îndelung la Piatra Neamţ, ca să-i admiri casele cochete, în stil romînesc, întreprinderile modernizate de cherestea, de hîrtie etc., parcul natural de pe Cozla, monumentele istorice, casa memorială a lui Calistrat Hogaş, neîntrecut mînuitor al condeiului în descrierea Munţilor Neamţului.
Coboară, apoi, tot pe Bistriţa, pînă la Săvineşti, unde se află impresionantul combinat chimic de fibre şi fire sintetice. Coboară pînă la Roznov, ca să admiri un alt combinat modern de îngrăşăminte chimice. Treci apoi în valea Ozanei şi opreşte-te o clipă la Humuleşti, satul în care s-a născut şi şi-a petrecut copilăria, atît de măiestrit descrisă în amintirile sale, Ion Creangă, povestitor fără egal al poporului nostru. Şi apoi, Moldova de astăzi îţi oferă nenumărate obiective turistice şi economice, încît, o dată angajat într-o astfel de drumeţie, vei avea de făcut sute de popasuri: la Tîrgu Neamţ, unde străjuiesc pe bătrîna stîncă ruinele vestitei Cetăţi a Neamţului, fala şi tăria Moldovei; la Rădăşeni, satul în care localnicii au realizat, prin îndelungata lor experienţă, peste 40 de varietăţi autohtone de meri; la Paşcani, nod feroviar cu glorios trecut de lupte muncitoreşti; la Cotnari, renumită podgorie cu vinuri aproape fără egal în Europa; la Roman, unde importanta fabrică de ţevi, construită de curînd, şi-a dobîndit un binemeritat renume; la Mirceştii lui V. Alecsandri, din Lunca Siretului, aşa de frumos cîntată de poet; la Bacău, oraş în permanentă prefacere, una din bazele industriale ale Moldovei; la Bîrlad, ieri tîrg comercial fără importanţă, azi oraş al uzinei de rulmenţi, cu produse care iau tot mai des drumul exportului.
Dar cea mai înviorătoare privelişte de pe Ceahlău se deschide spre sud, dincolo de Munţii Tarcău şi Goşmanul, unde se înalţă pădurea de sonde noi de la Moineşti, Lucăceşti, Solonţ, Teţcani, iar trecînd peste o şa puţin înaltă, fie pe şosea, fie pe calea ferată, ajungi în Depresiunea Comăneşti, unde se găsesc vechile mine de cărbune brun care, încă de pe la 1828, alimentau cele dintîi vapoare cu aburi ce intrau pe Dunăre, noile termocentrale de la Comăneşti şi Dărmăneşti, la care se adaugă noua rafinărie de la Dărmăneşti. Mai jos, pe valea Trotuşului ajungi la Tîrgu Ocna, renumit pentru salinele sale, în zăcămintele cărora s-au descoperit recent şi săruri de potasiu. Apoi, mergînd pe o vale secundară, umbrită de cetina molizilor, poposeşti la una dintre cele mai elegante staţiuni balneoclimaterice ale ţării, Slănicul, cu ape minerale ce şi-au cîştigat reputaţia de mai bine de un veac. În sfîrşit, la confluenţa celor patru ape ce se varsă în Trotuş, răsare ca din basme un oraş nou, Oneştii, cu blocuri moderne, bulevarde asfaltate, alături de siluetele mîndre ale noii rafinării de petrol, ale

www.cimec.ro
https://www.biblioteca-digitala.ro

termocentralei şi ale gigantului industriei noastre chimice de la Borzeşti pentru producţia de cauciuc sintetic, mase plastice şi alte produse ale petrochimiei etc. Totul e nou, totul e tînăr în acest oraş şi în împrejurimile lui. Apoi un popas pe Dealul Repedea, pentru a admira în toată frumuseţea sa „oraşul celor şapte coline" din Moldova, bătrînul şi totuşi mereu mai tînărul Iaşi. Te vor încînta dealurile din jur, cu vestitele vii ale Buciumului, Copoului şi Şorogarilor. Îţi vor reţine atenţia sutele de monumente istorice şi arhitectonice pe care în Iaşi le întîlneşti mai mult decît în restul oraşelor mari ale ţării, mărturii ale gloriosului său trecut. Şi, în sfîrşit, vei putea vedea Iaşul cel tînăr, cu blocuri spaţioase, cu linia zveltă a noilor întreprinderi industriale — fabrica de antibiotice fiind o mîndrie a muncitorilor ieşeni —, cu complexul de blocuri studenţeşti, cu zeci de şantiere care dau strălucire nouă acestui centru cultural de prestigiu care i-a adăpostit pe Eminescu, Creangă, Alecsandri, Kogălniceanu, Sadoveanu, Topîrceanu şi mulţi alţi reprezentanţi de frunte ai literaturii şi ştiinţei româneşti.

Interesant ar fi să te opreşti şi în zona curburii carpatice, undeva pe Măgura Odobeştilor de pildă, ca să priveşti spre apus munţii împăduriţi ai Vrancei, la poalele cărora se desfăşoară una dintre cele mai pitoreşti depresiuni subcarpatice: Vrancea, în care s-au păstrat mai fidel ca în alte părţi ale ţării portul popular şi o adevărată comoară folclorică de basme, de legende şi muzică populară.

Iar spre răsărit, după ce ai străbătut cu privirea nesfîrşita podgorie întinsă pe zeci de kilometri, cu centre moderne de vinificaţie la Panciu şi Odobeşti, te întîmpină şesul neted al Siretului inferior. Altădată stăpîneau aici capriciile naturii manifestate prin secetă sau revărsări păgubitoare; astăzi se desfăşoară culturi irigate de porumb, orezării, grădini de zarzavat.

În părţile acestea răsăritene ale ţării se mai impune un popas pe vîrful Ţuţuiatul din Munţii Dobrogei de nord. Altitudinea (467 m) nu justifică de loc această categorisire a reliefului; aspectul general însă, originea şi structura geologică arată că dealurile scunde ale Dobrogei nordice sînt resturile celor mai vechi munţi ai ţării, contemporani cu Sudeţii Boemiei şi Lysa Gora poloneză, cu Schwarzwaldul german sau cu Vosgii francezi şi pe alocuri chiar şi mai vechi.

Sute şi milioane de ani au dăltuit agenţii atmosferici şi apele curgătoare acei munţi, reuşind să le şteargă definitiv semeţia pe care trebuie s-o fi avut cîndva şi numai vechimea le prilejuieşte întîietatea în relieful de ansamblu al Romîniei. Printr-un capriciu al naturii se situează astăzi, în contrast, lîngă cel mai tînăr colţ al pămîntului ţării: Delta Dunării.

De aici de sus, deşi nu ai de-a face cu semeţia Carpaţilor, poţi cuprinde cu privirea un orizont foarte larg, căci toate regiunile din jur sînt mai coborîte. Spre nord, la poalele Moldovei, pe un promontoriu cuprins între Siret, Dunăre şi lacul Brateş, îşi desfăşoară splendida sa panoramă Galaţiul, unul dintre marile noastre oraşe şi porturi dunărene. Războiul l-a prefăcut, mai mult de jumătate, în ruine. Cartiere întregi au dispărut, lăsînd în urmă ziduri arse, schelete metalice şi cenuşă. Oamenii noii orînduiri au ridicat însă, în locul acestor ruine, un alt oraş strălucitor. Sus, pe terasele Dunării, se înalţă instituţiile şi blocurile noi; jos, în lunca bătrînului fluviu, pulsează, într-un ritm nemaiîntîlnit, viaţa intensă a portului, a şantierelor navale

www.cimec.ro
https://www.biblioteca-digitala.ro

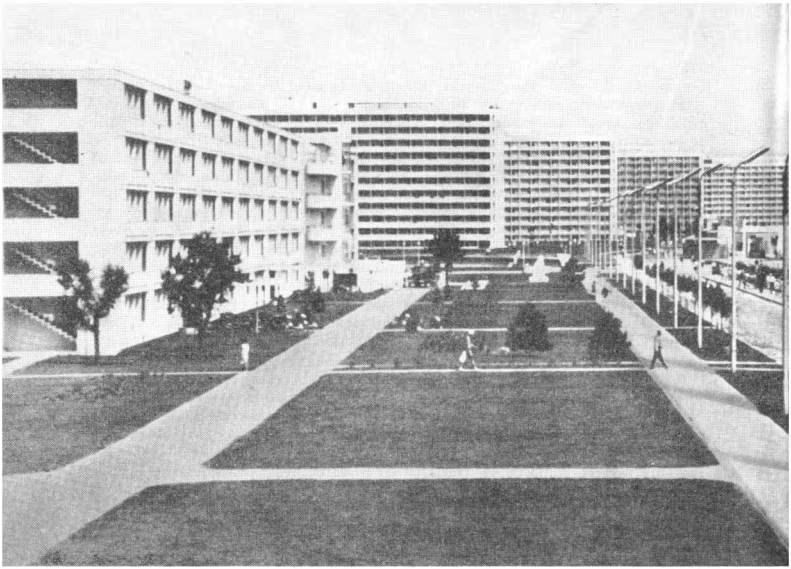

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

▲ *Mamaia*

Stațiunea balneară Mangalia

https://biblioteca-digitala.ro

modernizate, a uzinelor şi, mai recent, a uriaşului şantier care pune temelii celui mai mare combinat siderurgic romînesc.
Spre răsărit, Delta Dunării te cheamă cu mirajul bălţilor sale lucii, al pădurilor de sălcii pletoase, al coloniilor de pelicani şi de egrete albe, al împărăţiei nesfîrşite de stuf, al satelor pescăreşti înşirate pe grinduri înguste, al numeroaselor canaluri pe care poţi pătrunde cu cutere pescăreşti, cu şalupe sau bărci, pentru a te bucura de toate tainele ce ascunde această mare fremătătoare de verdeaţă. Prezenţa omului se face tot mai mult simţită şi în acest colţ al ţării, unde doar rezervaţiile naturale sînt mai rar tulburate. La Maliuc, pe braţul Sulina, a crescut ca din apă un orăşel cochet, centru experimental pentru studierea proprietăţilor stufului, această preţioasă materie primă, folosită de cîţiva ani în Combinatul pentru fabricarea celulozei şi hîrtiei din stuf de la Brăila. Tulcea, străvechiul Aegisos, la porţile Deltei, şi-a modernizat portul şi adăposteşte un combinat de industrializare a peştelui, bogăţie nepreţuită a Deltei şi a Mării Negre. La Sf. Gheorghe s-a amenajat o crescătorie de sturioni, iar oraşul Sulina îşi recapătă faima sa de poartă dunăreană la mare.
Tot spre est, se poate vedea şi interesantul complex lacustru al Razelmului, bogat în peşte, străjuit de ruinele portului antic Histria, rămase din perioadele cînd pe aceste locuri se întindea golful Halmyris, în care pătrundeau corăbiile cu încărcături meridionale: untdelemnul, vinurile şi ţesăturile Eladei şi de unde ieşeau: sarea, grîul, vitele şi sclavii din Dacia.
Spre sud, uscatul peninsular al Dobrogei constituie mărturia cea mai vie a ritmului uimitor de rapid al prefacerilor din ţara noastră. Odinioară stăpîneau aici arşiţele verii, pîrjolind culturile sărăcăcioase, sau viscolele iernii, dezarmînd populaţia satelor răzleţe şi sărace, cu bordeie îngropate pe jumătate în pămînt, parcă pentru a se ascunde din calea intemperiilor. Astăzi rîd în lumină casele noi ale colectiviştilor dobrogeni; se răsfaţă în soare podgoriile de la Sarica, Niculiţel şi Basarabi (Murfatlar); îmbracă haina imaculată a florilor în aprilie nesfîrşitele livezi de pomi — caişi şi zarzări; dau ţării şi exportului produse superioare: Combinatul de îngrăşăminte chimice de la Năvodari, Fabrica de ciment şi cea de piese mecanice de la Medgidia, întreprinderile complexe ale Constanţei, portul cel mai de frunte al ţării.
Iar litoralul marin, avantajat de fineţea nisipurilor de pe plajele sale şi de expunerea estică, a devenit, de la Mamaia şi pînă la Mangalia, pe aproape 60 de kilometri, o uriaşă staţiune balneară, reunind Mamaia, Constanţa, Agigea, Eforie Nord, Techirghiolul, Eforie Sud, Tuzla, Costineşti, Mangalia şi etalînd întregul complex de blocuri, măiestrită îmbinare între graţie şi fantezie, confort şi tehnică.
Şi în sfîrşit, tot de pe Ţuţuiatul dobrogean, spre vest, poţi vedea mai întîi bălţile Brăilei şi ale Ialomiţei, asemănătoare întrucîtva Deltei, dar mai bogate din punct de vedere agricol şi, apoi, şesul nesfîrşit al Bărăganului, în care dezastrele produse de secetă au trecut în domeniul istoriei, fiind înlocuite cu producţiile record de grîu, porumb, sfeclă-de-zahăr, floarea-soarelui etc. ale gospodăriilor colective milionare. Un plan grandios de irigaţii se va pune în practică în anii ce vin, mărind şi mai mult randamentul agricol al acestui întins grînar al patriei.
Şi apoi popasurile se succed ca într-un adevărat caleidoscop.

www.cimec.ro
https://www.biblioteca-digitala.ro

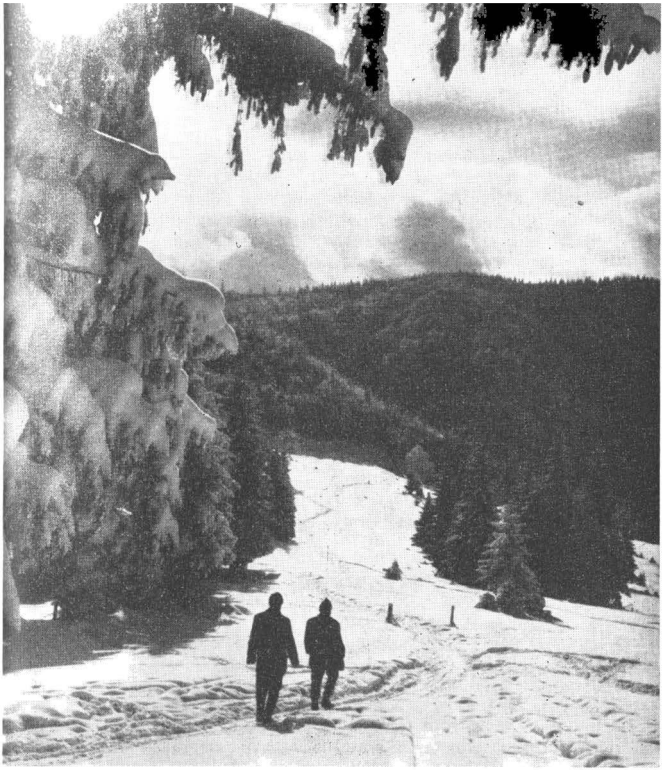

Iarna pe platoul Bucegilor

Vîrful Omul (2 507 m) din Bucegi, denumit astfel pentru înfăţişarea sa, sculptat de capriciile vînturilor, îţi oferă, într-o zi senină de septembrie, cînd vizibilitatea este excepţională, sau într-o zi de iarnă — dacă eşti mai temerar —, cînd peisajele trec în domeniul irealului, o privelişte de neuitat.

Valea Prahovei, de la Predeal şi pînă la Comarnic, uriaş uluc presărat cu staţiuni climaterice înlănţuite, pare, de acolo de sus, sălaşul miniatural al unor pitici din basme, străjuit tocmai de acest „Guliver" de stîncă, paşnic şi neclintit în faţa furtunilor, înlesnind, prin nenumăratele-i poteci, şi iarna, şi vara, urcuşul miilor de turişti care ştiu că, dacă au obosit pe drum, se

www.cimec.ro
https://www.biblioteca-digitala.ro

vor putea odihni „ca acasă" în numeroasele şi confortabilele cabane de sus, unde nu lipsesc lumina electrică, încălzirea cu gaz metan, muzică, un pat cald, o carte bună.

Spre nord, Depresiunea Braşovului, avînd în mijloc puternicul centru industrial Braşov, de un pitoresc rar întîlnit, poate fi cuprinsă aproape dintr-o singură privire, silindu-te să ghiceşti care sînt: Zărneştii cu fabrica de celuloză, Cristianul cu mina de cărbuni, Codlea cu industria coloranţilor şi cu vestitele sere de flori, admirate la expoziţiile internaţionale, Rîşnovul cu vechea-i cetate, Prejmerul şi, mai departe, Sf. Gheorghe, centru textil, Tg. Secuiesc, Covasna, centre ale industriei lemnului etc.

Spre vest, ulucul Branului, cu un castel medieval de o rară frumuseţe şi cu sate răsfirate pe plaiuri ce-şi dau mîna pe la Rucăr cu cele din valea Dîmboviţei, îţi reţine îndelung privirea încîntată, care se ridică apoi pe creasta prăpăstioasă a Pietrei Craiului.

Spre sud, de la Cîmpina şi pînă la Ploieşti, livezile de pomi fructiferi, albe în aprilie, sînt dominate de sulițele negre ale sutelor de sonde, de coşurile mereu fumegînde ale uzinelor, de ansamblul interesant al rafinăriilor. Un alt vîrf semeţ al Carpaţilor te îndeamnă la popas: Moldoveanul Făgăraşului. Cu cei 2 543 m ai săi, deţine primatul ca altitudine în tot lanţul carpatin şi oferă un orizont larg turistului oprit pe piscul său pleşuv. Totul este impresionant şi măreţ în jur: culmi sălbatice pe care numai cei mai experimentaţi turişti îndrăznesc să le escaladeze, jinduind după sprinteneala ciopoarelor de capre negre ce pornesc în iureş pe grohotişurile de stîncă la vederea oamenilor; ochiurile neclintite de apă ale „tăurilor" glaciare; rîurile înspumate, în continuă luptă cu roca pe care o macină fărîmă cu fărîmă; codrii întunecaţi de molid oprindu-se pe aceeaşi linie în asaltul lor spre înălţimi; sunetele de tălăngi, semn că muntele, oricît de inospitalier pare, oferă locuri bune de păşunat turmelor de oi.

Îţi laşi privirea să rătăcească în lungul unuia din nenumăratele pîraie viguroase ce coboară pe versantul nordic al culmii Făgăraşului, grăbite să ajungă mai repede în matca Oltului, să se înfrăţească cu apele acestuia şi să pornească apoi, mai departe, spre alte meleaguri. Acolo jos, în şesul larg al Ţării Oltului, satele sînt deosebit de pitoreşti; agricultura s-a specializat în cultura plantelor iubitoare de climă rece; oraşul Făgăraş şi-a amplificat întreprinderile industriale mai ales în ramura chimică; oraşul nou socialist Victoria a apărut pe locurile unde, cu 10—12 ani în urmă, se aflau codri întunecaţi. Şi tot acolo jos, în apropierea comunei Vad, se întinde, pe o suprafaţă de cîteva zeci de hectare, una dintre cele mai frumoase rezervaţii botanice ale ţării: Poiana Narciselor, îmbătătoare prin parfumul său, în miez de primăvară.

Versantul sudic e mai prelung şi coboară întîi în spaţiul depresionar al Ţării Loviştei, pierdută în livezi, pentru a urca apoi uşor pe şirul masivelor Cozia, Frunţi, Ghiţu, Iezer şi Păpuşa, izolate între ele de văile pitoreşti ale Topologului, Argeşului, Vîlsanului, Doamnei, Bratiei, Tîrgului şi Argeşelului. Apoi, mai jos, se desfăşoară larg amfiteatrul reliefal al Munteniei. Mai întîi apar bazinetele depresionare agăţate ca nişte cuiburi de rîndunele sub strea-

www.cimec.ro
https://www.bibliotecadigitala.ro

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

şina Carpaţilor, înlănţuite între ele de la Călimăneşti şi pînă la Cîmpulung Muscel, în care satele sînt presărate ca într-o adevărată Cale a Laptelui. Aici, în aceste depresiuni ascunse, în livezile fără început şi sfîrşit, se găseşte leagănul limbii literare româneşti, al portului popular mai frumos decît în toate regiunile ţării, al doinelor melodioase, al dansurilor impresionante prin îmbinarea armonioasă a mişcărilor cu ritmul extraordinar de rapid, al poeziilor populare cu imagini care vădesc un talent robust şi autentic al populaţiei localnice.

Urmează apoi treptele vălurite ale dealurilor, coborînd pe nesimţite pînă în şesul dunărean, cu o eşalonare impresionantă de frumuseţi şi mai ales de bogăţii: podgorii şi livezi, păduri seculare pe culmi, petrol şi cărbune în subsol, lanuri nesfîrşite de grîu şi porumb, întreprinderi industriale ce sporesc cu fiecare an, la Tîrgovişte, străveche cetate de scaun a Ţării Româneşti, la Piteştii adunaţi pe malul Argeşului, la Curtea de Argeş, altă fostă capitală muntenească, la Găeşti, oraş în preajma căruia se înalţă tot mai multe sonde petroliere, la Slatina, pe Olt, unde se pun bazele unui modern combinat de aluminiu, la Roşiorii de Vede, Alexandria, Turnu Măgurele, Zimnicea, Giurgiu, aproape de albia bătrînei Dunăre. Aici, în plină cîmpie, pe malurile Dîmboviţei şi ale Colentinei, se înalţă, cu fiecare zi mai mîndru, oraşul Bucureşti, frumoasa capitală a Republicii Populare Romîne.

Ar trebui scrise multe pagini pentru a ilustra în cuvinte tot ceea ce te impresionează cu deosebire aici, unde anii puterii populare au schimbat, în mare măsură, oraşul de acum cîteva decenii în moderna capitală de astăzi, cu magistrale spaţioase, cu blocuri care se impun prin linia lor îndrăzneaţă şi arhitectura lor originală, cu cartiere noi în locul vechilor mahalale din Floreasca, Ferentari, Griviţa, Militari etc.; salba de lacuri de rară frumuseţe, Cişmigiul prietenos, Parcul Herăstrău, impunătorul edificiu al „Casei Scînteii", Muzeul Satului, unic în Europa prin originalitatea sa, uzinele şi instituţiile, Sala Palatului R.P.R., Academia R.P.R., Teatrul de operă şi balet, Sala sporturilor Floreasca, stadionul „23 August", Circul de Stat, muzeele, studiourile cinematografice, hotelurile confortabile, într-un cuvînt tot ceea ce dă Bucureştiului aspectul de mare capitală a unui popor harnic şi priceput, iubitor de frumos şi de pace. Şi, ca peste tot în restul ţării, te copleşeşte şi aici mulţimea şantierelor, dovadă vie a dorinţei arzătoare cu care acest popor şi-a croit o altă viaţă, plină de fericire şi lumină.

Reîntors pe crestele carpatice, nu poţi să ocoleşti încă un punct de observaţie: Parîngul, cu cei 2 518 m ai vîrfului Parîngul Mare, unul dintre cele mai impresionante piscuri ale Carpaţilor Meridionali.

Dacă, într-o noapte senină de vară, priveşti puzderia de lumini ale oraşelor care se ţin lanţ în cel mai important bazin carbonifer al ţării — Petroşani —, ai impresia că te găseşti în faţa unui miracol, că bolta înstelată se reflectă acolo jos, amplificată însă ca strălucire. Şi dacă asculţi cu atenţie, desprinzi, din foşnetul molcom al pădurii, un vuiet surd, o trepidaţie fără început şi sfîrşit, trepidaţia maşinilor dirijate de om pentru a smulge adîncurilor bulgării strălucitori ai cărbunilor de pămînt, sălăşluiţi aici de milioane de ani.

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

https://www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

Spre sud, dealurile tălăzuite ale Olteniei, din ce în ce mai domoale, din ce în ce mai joase, înfrăţindu-se cu cîmpia înainte de a atinge Lunca Dunării, au îmbrăcat haina nouă a prefacerilor economice care au scos din anonimat şi din sărăcie acest minunat ţinut romînesc. La Rovinari, lignitul se extrage sub cerul liber în carieră, la Ţicleni, Bîlteni se înalţă semeţe turlele sondelor petroliere. La Govora funcţionează o mare uzină de produse sodice, la Rîmnicul Vîlcea şi Tîrgu Jiu combinate moderne de industrializare a lemnului, la Craiova cunoscuta uzină „Electroputere", la Livezi o mare fabrică de zahăr şi ulei, la Turnu Severin şantierele navale modernizate. Alte întreprinderi moderne şi-au înfipt temeliile pe pămîntul Olteniei, menite să şteargă pentru totdeauna vestigiile unui trecut întunecat.

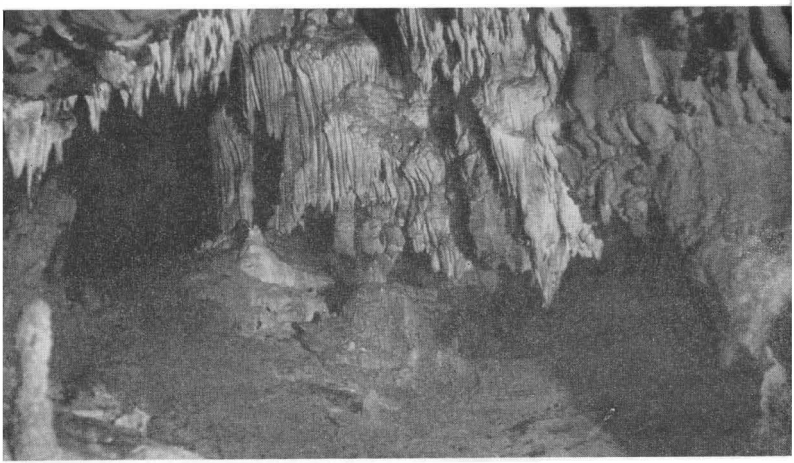

Peştera Comarnic — Banat

La poalele muntelui, stau înşirate ca mărgelele unele dintre cele mai renumite staţiuni balneoclimaterice ale ţării: Călimăneşti, Căciulata, Govora, Olăneşti, Ocnele Mari. Oltenia are şi bogate zăcăminte de sare şi tot ea adăposteşte întinse livezi de meri, peri, pruni, castani comestibili, ultimii, ca şi podgoriile vestite de la Drăgăşani, Sadova, Segarcea, trădînd nuanţele climatului blînd submediteranean. Oltenia e şi un mare grînar, iar în sudul ei se cultivă plante mai pretenţioase la climă, cum este ricinul.

https://www.cimec.ro Biblioteca digitală.ro

Se mai cuvine să facem un popas, şi anume pe masivul impunător Ţarcu-Petreanu. Două sînt direcţiile spre care atenţia îţi este atrasă în mod cu totul special de pe acest munte:

Prima, spre nord, este Ţara Haţegului, depresiune cu aspect de buzunar uriaş în sînul Carpaţilor Meridionali, deschisă spre valea largă a Mureşului, populată intens din timpuri străvechi; însăşi Sarmizegetuza, capitala statului dac, era amplasată în cuprinsul acestei cetăţi naturale, fiind mai uşor de apărat prin cununa de munţi care o înconjură. Obiectivele turistice sînt multiple şi variate: castelul medieval al lui Ioan Corvin de Hunedoara, alături de „cetatea de oţel" a Hunedoarei; muzeul regional din Deva şi ruinele

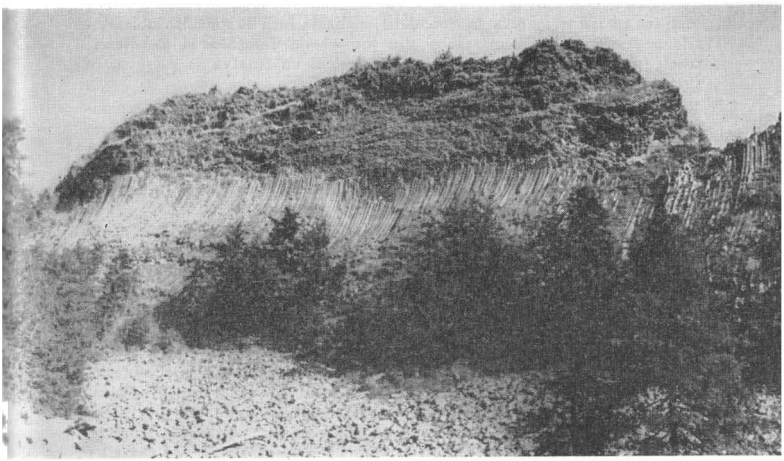

Detunata — Munţii Trascăului

cetăţii ce străjuie oraşul; ruinele celor două capitale ale Daciei, cea veche, de la Costeşti, şi cea nouă, a Daciei Romane, de la Grădiştе (Sarmizegetuza); satele pitoreşti din valea Streiului; peştera de la Ciclovina, cu urme ale omului din comuna primitivă; „sateliţii" siderurgiei hunedorene, de la Călan şi Oţelul Roşu şi multe altele.

A doua, spre vest, este Banatul, „fruncea ţării", cum le place bănăţenilor să numească plaiurile lor natale. Şi aici, ca şi pe alte meleaguri ale Romîniei,

https://www.cimec.ro/ Biblioteca digitala.ro

e greu să alegi ce este mai frumos și mai interesant de văzut. Te cheamă, în primul rînd, orașele Banatului: Timișoara, oraș al parcurilor și al sălciilor pletoase de pe canalul Bega, centru industrial și universitar de prim rang; Lugojul fabricilor textile de mătase naturală; Reșița furnalelor înalte, a oțelăriilor și a construcțiilor de mașini grele; Caransebeșul, Orșova, Oravița, Jimbolia, unul mai pitoresc decît celălalt.

Ești îndemnat să cobori în adîncurile minelor de huilă, de fier, de mangan, de crom etc., să te plimbi pe minunatul lac de baraj de pe Bîrzava, de la Văliug, să străbați nesfîrșitele livezi de meri din Depresiunea Bozovici sau viile cu struguri dulci de la Silagiu, Teremia Mare, Recaș, Vărădia, Ciuchici și Nicolinț; să privești lanurile aurii de grîu din șesul bănățean, orezăriile de la Banloc și Deta.

Te cheamă, în sfîrșit, mărețul defileu de la Cazane al Dunării; încîntătoarea stațiune cu ape termale de la Herculane, utilizată încă de romani; labirinturile peșterilor de la Comarnic și din jur; cheile Carașului și ale Nerei; rezervația naturală de la Beușnița; Semenicul cu fruntea sa pleșuvă, ce domină întregul Banat.

Pe toate ar trebui să le vezi cu de-amănuntul, ca să te poți minuna de frumusețile lor și să prețuiești însemnătatea lor economică, nu înainte de a admira și măreția masivului Retezat, astăzi parc național, în care relieful glaciar întrece în grandoare toate celelalte masive carpatice și unde, pe țancurile prăpăstioase, se cațără caprele negre și cuibăresc raritățí din lumea înaripatelor: vulturul pleșuv și vulturul bărbos.

În sfîrșit, merită să faci un popas și în inima Munților Apuseni, pe vîrful Curcubăta Mare sau pe Vlădeasa. Dacă în ceeace privește altitudinea (1 848 m înălțimea maximă) Munții Apuseni rămîn mult în urma restului Carpaților, obiectivele lor turistice sînt mult mai numeroase și mai interesante: Țara Moților cu o străveche populație, la care, alături de lucrul la pădure și de creșterea vitelor, aurăritul s-a transmis din generație în generație, de peste două milenii; centrele industriale noi la Baia de Arieș, Brad etc.; plaiurile însorite, pe care casele moților urcă pînă la 1 200—1 300 m; cheile impresionante prin barierele periferice de calcare, cum sînt cele ale Turzii, Aiudului, Mănăstirii, Remețului etc.; Muntele Găina cu tradiționalul său tîrg, prilej de întîlnire a locuitorilor muntelui și ai depresiunilor; peșterile cu ghețari, de la Scărișoara, Focul Viu, Zgurăști, Borțig; uriașele doline ale Cetăților Ponorului; stațiunea climaterică de munte Stîna din Vale; interioarele de basm ale peșterilor de la Meziad, Vadul Crișului, Suncuiuș etc.; satele de origine ale conducătorilor mișcărilor țărănești din 1784 (Horia, Cloșca și Crișan) și al revoluției din 1848 (Avram Iancu); interesantul muzeu sătesc de la Lupșa, de pe valea Arieșului și multe altele.

De pe culmile Bihariei, se pot admira și depresiunile axate pe cele trei Crișuri, cu puzderia lor de sate și noi orașe, create în anii puterii populare (Lunca Vașcăului, Petru Groza, Nucet).

Tot aici, în vestul țării, sînt plasate și unele din marile orașe: Arad, Oradea, Satu Mare, cu o industrie în plin avînt; Băile 1 Mai și Victoria, de lîngă

https://www.cimec.ro Biblioteca digitală

Oradea, cunoscute prin izvoarele lor minerale, unde lacul termal Peţea a prilejuit supravieţuirea, din terţiar şi pînă astăzi, a celebrului nufăr *Nimphaea lothus termalis*, monument al naturii, unic în Europa.

Şi cu acest ultim tur de orizont, îţi poţi încheia călătoria pe meleagurile ţării, convins, o dată în plus, că Romînia poate rivaliza cu multe din ţările globului, prin frumuseţile şi bogăţiile sale, prin poporul său minunat, ospitalier şi harnic, dornic să trăiască liniştit, să-şi poată făuri o viaţă plină de lumină şi de fericire, conştient că rezultatele muncii sale îi aparţin acum lui însuşi şi că are de spus un cuvînt greu în lupta pentru progresul şi apărarea păcii în întreaga lume.

https://www.cimec.ro/ Biblioteca digitala.ro

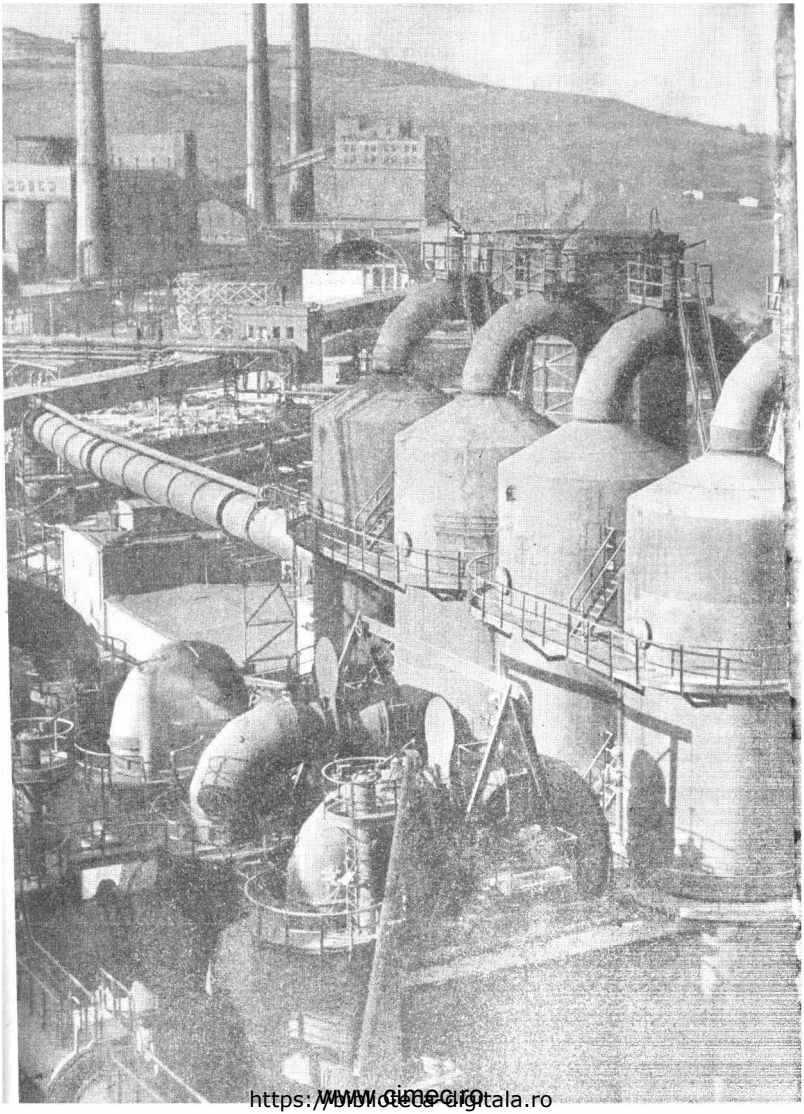

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

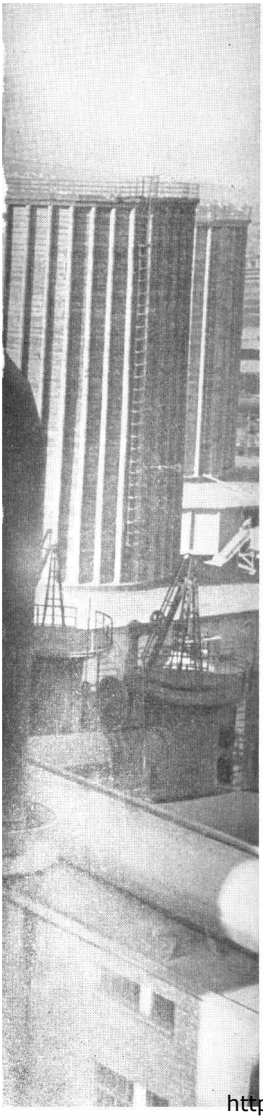

Geografia economică

I. POPULAȚIA R. P. ROMÎNE

II. ROMÎNIA STAT SOCIALIST CU O ECONOMIE ȘI CULTURĂ AVANSATE

III. R. P. ROMÎNĂ, ȚARĂ CU O INDUSTRIE ÎN PLINĂ DEZVOLTARE

IV. GEOGRAFIA AGRICULTURII R. P. ROMÎNE

V. „AURUL VERDE" – O BOGĂȚIE DE SEAMĂ A PATRIEI

VI. DE LA CERBUL CARPATIN, LA ARGINTUL VIU AL APELOR

VII. GEOGRAFIA TRANSPORTURILOR

VIII. LEGĂTURILE ECONOMICE EXTERNE ALE R. P. ROMÎNE

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

I.
Populaţia R. P. Romîne

1. Dinamică şi densitate

La 1 iulie 1962 populaţia R.P. Romîne a ajuns la 18 680 721 locuitori. Dacă răsfoim publicaţiile statistice ale ultimilor 30 de ani constatăm că, în această perioadă, ţara noastră a înregistrat o creştere de peste 4 000 000 locuitori, cu toate că cel de-al doilea război mondial a provocat mari pierderi de vieţi omeneşti. Sporirea numărului populaţiei ţării noastre în ultimii 32 de ani poate fi urmărită în tabelul următor:

Tabelul 1

Anii de recensămînt	Numărul populaţiei
1930	14 280 729
1948	15 872 624
1956	17 489 450
1962 (1 iulie)*	18 680 721

* La 1 ianuarie 1964 populaţia ţării a ajuns la 18 877 000 locuitori

După numărul de locuitori, ţara noastră se situează pe unul dintre primele locuri în cadrul ţărilor socialiste din Europa (locul al patrulea după U.R.S.S., R. P. Polonă şi R.S.F. Iugoslavia) şl ocupă locul al nouălea între toate ţările Europei în ansamblu. Populaţia R. P. Romîne înregistrează o creştere necontenită de la an la an. Este un rezultat firesc al îmbunătăţirii continue a condiţiilor de trai ale populaţiei.

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

Tabelul 2

Populaţia pe regiuni administrativ-economice (în mii locuitori) în anii 1948, 1956 şi 1962[1]

Regiunea	Anii de recensămînt		Date calculate 1962
	1948	1956	
Total R.P.R.	15 872	17 489	18 681
din care:			
Argeş	1 054	1 121	1 184
Bacău	804	965	1 089
Banat	1 190	1 196	1 236
Braşov	851	982	1 052
Bucureşti*	1 506	1 612	1 677
Cluj	1 061	1 153	1 212
Crişana	807	848	874
Dobrogea**	410	475	512
Galaţi	856	964	1 056
Hunedoara	495	573	646
Iaşi	791	934	1 041
Maramureş	641	713	774
Mureş-Autonomă Maghiară	703	768	810
Oltenia	1 457	1 505	1 568
Ploieşti	1 223	1 349	1 451
Suceava	808	916	994
Oraşul Bucureşti***	1 117	1 291	1 354
Oraşul Constanţa***	98	126	151

* fără oraşul Bucureşti
** fără oraşul Constanţa
*** inclusiv oraşele şi comunele cuprinse în teritoriul administrativ al oraşului Bucureşti, respectiv Constanţa.

[1] Populaţia pe regiuni în anii 1948 şi 1956 a fost calculată după împărţirea administrativă, valabilă la 1. I. 1961. Datele au fost luate după *Anuarul statistic al R. P. Române, 1963*, pp. 78—79.

Datele din tabel relevă creşterea substanţială a populaţiei în toate regiunile administrative ale ţării. Acest fenomen care a dus la modificări importante în structura populaţiei pe teritoriul R.P. Romîne este o consecinţă a dezvoltării continue a forţelor de producţie, a politicii de industrializare socialistă a ţării şi de transformare socialistă a agriculturii, a valorificării superioare a resurselor naturale, a dezvoltării complexe şi multilaterale a regiunilor patriei noastre. Sporuri însemnate se remarcă tocmai în acele regiuni ca: Dobrogea, Oltenia, Argeş, Mureş-Autonomă Maghiară, Maramureş, Iaşi, Suceava etc., care, în condiţiile regimului burghezo-moşieresc, erau înapoiate din punct de vedere economic şi cultural.

Densitatea medie a populaţiei pe întreaga ţară a înregistrat şi ea o creştere continuă de la 60,1 loc./km² în 1930 la 73,6 loc./km² în 1956 şi la 78,7 loc./km² în 1962 (1 iulie).

În anii regimului nostru democrat-popular, ca urmare a transformărilor adînci produse în repartizarea forţelor de producţie, densitatea populaţiei a suferit modificări importante în majoritatea regiunilor administrativ-economice ale ţării. Astfel, dacă în anul 1948 existau patru regiuni cu densitatea populaţiei de peste 70 loc./km² (Bucureşti, Iaşi, Oltenia şi Ploieşti),

https://www.cimec.ro Biblioteca digitală

în 1956 numărul regiunilor cu aceeaşi densitate s-a ridicat la şapte (Argeş, Bacău, Bucureşti, Galaţi, Iaşi, Oltenia, Ploieşti), iar în 1962 acestora li se mai adaugă regiunile: Cluj, Crişana, Maramureş, Suceava.

Majoritatea regiunilor administrative înglobează însă în cuprinsul lor arii muntoase sau zone de şes, lunci şi bălţi etc., ceea ce determină ca densitatea populaţiei să difere nu numai în raport cu gradul de dezvoltare economică, ci şi cu particularităţile mediului geografic.

Cea mai deasă populaţie se înregistrează în zona subcarpatică din Muntenia, unde se ating valori cuprinse între 100 şi 250 loc./km². Această zonă se prelungeşte spre sud, în Cîmpia Dunării, la sud-vest de Bucureşti, de-a lungul mănunchiului de afluenţi care alcătuiesc bazinul hidrografic al Argeşului. Zona subcarpatică prezintă, în general, o fîşie de aglomerări umane străvechi, favorizate în formarea lor de condiţiile fizico-geografice prielnice pomiculturii, viticulturii, creşterii animalelor, culturilor de cereale, sau de unele bogăţii ale subsolului exploatate de foarte multă vreme, cum este sarea, la care se adaugă mai tîrziu petrolul, cărbunii, izvoarele minerale etc.; pe lîngă acestea, zona subcarpatică a mai oferit în trecut şi posibilităţi de refugiu temporar în munţii din imediata vecinătate.

Densitatea mare în zona situată la vest şi sud-vest de Bucureşti este de dată mai recentă; ea se explică, mai ales, prin nevoia sporită de produse-marfă pentru consumul zilnic şi sezonier al Capitalei, care a făcut ca, în această regiune, să se concentreze treptat o populaţie mai numeroasă faţă de cea din regiunile înconjurătoare; la aceasta au contribuit şi condiţiile naturale favorabile aşezărilor omeneşti — sol fertil, propice agriculturii, abundenţa apei necesară diferitelor culturi, existenţa căilor de comunicaţie lesnicioase — care se polarizează spre marele centru economic, politic şi administrativ: oraşul Bucureşti.

Partea de nord a Podişului Getic întruneşte aceleaşi condiţii ca şi Subcarpaţii, atît din punct de vedere social-istoric, cît şi în ceea ce priveşte condiţiile fizico-geografice, respectiv resursele solului şi subsolului. Descoperirea recentă a zăcămintelor de petrol şi gaze naturale, precum şi amplasarea unor obiective industriale noi, contribuie la aglomerarea actuală a populaţiei care sporeşte continuu.

O densitate cuprinsă între 100 şi 150 loc./km² mai întîlnim în nordul şi centrul Moldovei, de o parte şi de alta a văii Siretului şi a afluenţilor săi: Suceava, Moldova, Bistriţa, Trotuş şi pe valea Oltului între Călimăneşti şi Slatina. Cauzele acestor aglomerări mari de populaţie sînt multiple şi variate.

Pe valea superioară şi mijlocie a Siretului şi afluenţilor săi, populaţia Moldovei s-a îngrămădit de timpuriu, din aceleaşi cauze ca şi în Subcarpaţii Munteniei. La aceasta se mai adaugă şi existenţa unuia dintre cele mai vechi şi mai importante drumuri comerciale, precum şi faptul că aici s-a dezvoltat o viaţă economică mai înfloritoare, legată de prezenţa unei zone de contact între regiuni cu caracter economic diferit: spre vest, economie pastorală-silvică, iar spre est — cea agricolă. Pe valea Trotuşului, multe aglomerări umane au fost atrase de exploatările de petrol, sare, cărbuni, lemn etc. ca şi de legăturile străvechi dintre Moldova şi Transilvania, acest ultim motiv fiind valabil şi pentru valea Moldovei. Situaţia este aproape identică şi

https://www.cimec.ro/ Biblioteca digitală

pentru culoarul larg al văii Oltului, între Călimănești și Slatina, unde se adaugă și condițiile deosebit de favorabile pentru pomicultură (în nord) și viticultură (în sud), alături de apariția unor izvoare de ape minerale cu excepționale proprietăți terapeutice, în jurul cărora s-au format orașe-stațiuni balneoclimaterice.

De asemenea, densități de populație, care depășesc 100 loc./km², apar și în zonele miniere Baia Mare și Petroșani, nodul industrial Cluj — Cîmpia Turzii — Turda, împrejurimile orașelor Tîrgu Mureș, Arad, Craiova, Brașov etc., aglomerările fiind cauzate fie de necesitatea forței de muncă pentru industria minieră, industria prelucrătoare etc., fie de legăturile intense cu centrele urbane ale căror funcții economice reclamă zone preorășenești larg dezvoltate.

În contrast cu zonele menționate, densități mici de populație (20—40 loc./km²) se găsesc în părțile de nord și de sud ale Dobrogei, în zona Munților Banatului, a Munților Apuseni, precum și în partea estică montană a Transilvaniei, excepție făcînd numai bazinele depresionare sau văile largi, cu variate resurse economice, mai ales în subsol (de exemplu: valea Mureșului, depresiunile Bîrsei, Sibiului, Bradului, Vatra Dornei etc.).

Aria cu densitățile cele mai reduse (sub 25 loc./km²) se întinde de-a lungul Carpaților în Balta Ialomiței și Brăilei și în Delta Dunării. Dezvoltarea economică a acestor regiuni în anii puterii populare, prin punerea în valoare a bogățiilor lor și crearea de centre industriale, duce la continua creștere a densității populației și în aceste locuri.

2. Componența națională a populației

Populația R.P. Romîne este în mare măsură omogenă din punct de vedere al componenței sale naționale. La recensămîntul din 1956, romînii reprezentau majoritatea absolută, deținînd 85,7% din totalul populației țării. Împreună cu ei trăiesc pe teritoriul R.P. Romîne și minorități naționale care la un loc însumează 14,3% din totalul populației țării.

Dintre acestea, maghiarii reprezintă 9,1%, iar germanii 2,2%. În număr mai mic se întîlnesc ucrainieni, ruși, sîrbi, croați, evrei, tătari, turci etc. Existența acestor minorități este o consecință a condițiilor social-istorice care au determinat așezarea lor pe teritoriul țării noastre în diferite etape istorice (colonizări în vechiul Imperiu Austro-Ungar, imigrări din zone învecinate, refugierea datorită persecuțiilor religioase etc.).

În condițiile regimului democrat-popular, situația minorităților naționale s-a schimbat radical. Problema națională în R.P. Romînă a fost rezolvată de Partidul Muncitoresc Romîn, în spiritul internaționalismului proletar. Constituția R.P. Romîne, adoptată în 1948, a consfințit egalitatea în drepturi

https://www.cimec.ro
Biblioteca digitala.ro

şi datorii a tuturor oamenilor muncii fără deosebire de apartenenţă naţională.

Constituţia R. P. Romîne asigură minorităţilor naţionale folosirea limbii materne în şcoli de diferite grade; în limbile minorităţilor naţionale apar numeroase cărţi, ziare, reviste; funcţionează o serie de teatre dramatice şi de operă. Minorităţile naţionale au căpătat posibilitatea să-şi dezvolte o cultură naţională în formă şi socialistă în conţinut.

3. Populaţia urbană şi rurală. Oraşele

Schimbarea raportului dintre populaţia urbană şi rurală, în anii puterii populare, faţă de situaţia din Romînia burghezo-moşierească, reflectă modificările care s-au produs în structura economiei R.P. Romîne. Politica dusă de partidul nostru de industrializare socialistă a ţării, pe baza dezvoltării cu precădere a industriei grele, de transformare socialistă a agriculturii şi, paralel cu aceasta, ridicarea economică şi socială a regiunilor în trecut înapoiate, au schimbat profund structura populaţiei pe profesiuni şi modul de repartizare a forţei de muncă pe teritoriul ţării. Ritmul impetuos de creştere a forţelor de producţie, în care rolul precumpănitor a revenit industriei, a atras după sine creşterea considerabilă a ponderii populaţiei urbane. Astfel, dacă în anul 1930, populaţia urbană avea o pondere de numai 21,4% din totalul populaţiei ţării, la recensămîntul din 1948, aceasta s-a ridicat la 23,4 %, în anul 1956 la

Costum naţional din Rucăr

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

Costume naționale din Bicazul ardelean

31,3%, iar la 1 iulie 1962 a atins 32,7% din total. Cea mai importantă sursă a creșterii populației urbane o constituie trecerea unei părți din populația rurală la orașe, atrasă de dezvoltarea industriei și a marilor construcții ale socialismului și ca urmare a mecanizării agriculturii.
Paralel cu conturarea unor noi regiuni industriale pe harta patriei și pe măsură ce exploatarea rațională a resurselor naturale antrenează pe făgașul economiei socialiste noi și noi regiuni, s-au creat — o dată cu avîntul economic al vechilor noastre centre urbane — orașe noi, ca de pildă: Victoria (regiunea Brașov), Bicaz, Onești, (regiunea Bacău) etc., care joacă un rol deosebit de important în cadrul economiei naționale. Începînd cu anul 1948, un număr însemnat de așezări rurale, datorită importanței întreprinderilor industriale, nou-create pe teritoriul lor, au fost transformate în orașe: Vulcan, Lupeni, Petrila (regiunea Hunedoara); Codlea, Zărnești, Săcele (regiunea Brașov) etc. Totodată o serie de stațiuni balneoclimaterice (Băile Herculane, Sovata, Borsec etc.), cu ape terapeutice binecunoscute, au fost dezvoltate și înzestrate cu numeroase așezăminte cu caracter social-

https://www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

cultural, fapt care a permis să fie trecute în categoria oraşelor. În acelaşi timp s-au dezvoltat în mod rapid localităţile de pe litoralul Mării Negre, care pe lîngă caracterul lor de staţiuni internaţionale, au căpătat un pronunţat caracter urban. De asemenea, construcţia unor importante obiective industriale şi în alte aşezări rurale a schimbat caracterul acestora, ele căpătînd funcţiile localităţilor asimilate celor urbane.

În anul 1961, procentul cel mai ridicat de populaţie urbană s-a înregistrat în regiunile administrativ-economice Hunedoara, Braşov, Banat şi Ploieşti; faţă de anul 1948, toate regiunile au înregistrat creşteri importante ale populaţiei urbane, ca urmare a dezvoltării lor economice.

Paralel cu creşterea continuă a populaţiei urbane, a crescut şi numărul oraşelor. În 1930 existau în România 142 de oraşe, pe cînd în 1956 numărul acestora s-a ridicat la 171, iar în

Costume naţionale din regiunea Hunedoara

Costume naţionale din Maramureş

https://biblioteca-digitala.ro www.dimec.ro

prezent — la 181. În acelaşi timp, s-au produs schimbări însemnate în gruparea oraşelor după numărul de locuitori:

Tabelul 3

Gruparea oraşelor după numărul populaţiei		Numărul oraşelor			Populaţia oraşelor dintr-o categorie, faţă de numărul totalul populaţieiurbane în %		
		1930	1956	1962	1930	1956	1962
peste	100 000	4	8	12	30,9	37,2	42,6
	90 001—100 000	1	5	1	3,0	8,8	1,6
	50 001— 90 000	8	3	5	17,7	3,1	5,0
	30 001— 50 000	7	12	14	8,2	7,8	8,8
	10 001— 30 000	48	73	87	25,6	21,7	23,6
sub	10 000	74	70	62	14,6	8,1	6,3
Total oraşe		142	171	181	100,0	86,7	87,9
Localităţi asimilate celor urbane		—	183	172	—	13,3	12,1
Total general		—	—	—	100,0	100,0	100,0

După cum rezultă din tabel, în Romînia burghezo-moşierească fenomenul de concentrare a populaţiei în marile oraşe era redus; existau multe oraşe, dar cu un număr mic de locuitori. Aceasta reflectă nivelul redus de dezvoltare a forţelor de producţie în cadrul oraşelor care, în marea lor majoritate, erau simple centre administrative cu o activitate comercială mai

https://biblioteca-digitala.ro www.dimec.ro

București — Piața Palatului R.P.R.

mult sau mai puțin intensă. În anii puterii populare, numeroase orașe, ca urmare a creșterii funcției lor industriale, a rolului pe care-l joacă în viața economică, politică și culturală a țării, au trecut în categorii superioare, ceea ce a avut ca rezultat concentrarea populației în centre urbane mari. Dacă în anul 1930 erau numai patru orașe cu peste 100 000 de locuitori (București, Cluj, Iași și Galați), în 1962 numărul acestora s-a ridicat la 12, prin alăturarea centrelor: Timișoara, Brașov, Ploiești, Constanța, Brăila, Craiova, Arad, Oradea. Toate aceste orașe și-au schimbat funcțiile din trecut, devenind — în anii puterii populare — importante centre ale economiei și culturii socialiste. Paralel cu aceste centre, numărul locuitorilor a crescut continuu și în celelalte orașe ale țării, ceea ce a făcut ca, în prezent, orașele cu pînă la 30 000 de locuitori să dețină ponderea cea mai ridicată față de numărul total al orașelor din R.P. Romînă. În general, se constată o dezvoltare importantă a orașelor mici și mijlocii, lipsite în trecut de baza materială necesară dezvoltării lor. Noile capacități de producție create în asemenea localități, au avut în vedere, pe lîngă folosirea resurselor naturale, și utilizarea forței de muncă disponibile. Acest fapt reflectă avîntul continuu al economiei socialiste și atragerea la producerea de bunuri materiale a tuturor orașelor țării, ca rezultat al creșterii fără precedent a forțelor de producție și al repartizării lor teritoriale raționale.

În condițiile regimului democrat-popular, cele mai multe orașe au căpătat importante funcții industriale care s-au răsfrînt asupra întregii lor vieți economice și sociale. O serie de orașe ca: București, Ploiești, Brașov, Cluj, Timișoara, Iași, Galați, Constanța etc., pe lîngă rolul deosebit de mare

www.cimec.ro
https://www.biblioteca-digitala.ro

București—Calea Griviței

pe care-l au din punct de vedere industrial, joacă un însemnat rol cultural, administrativ etc., fapt care le conferă caracterul de *orașe cu funcții complexe.*

Orașul București (1 226 033 loc.[1]), capitala R.P. Romîne, situat la egală distanță între Carpați și Dunăre, este cel mai mare și mai important oraș al țării. Împlinind nu de mult 500 de ani de existență, vechea cetate a lui Bucur cunoaște astăzi, în condițiile create de puterea populară, un avînt necunoscut sub raportul dezvoltării sale economice, culturale și urbanistice.

Se întîlnesc mari uzine industriale construite sau puternic dezvoltate în anii puterii populare, care aduc o contribuție importantă în dezvoltarea economică a țării. În anul 1962, orașul București a dat, el singur, 20,4% din producția globală industrială a țării.

Printre marile sale întreprinderi industriale se numără uzinele „23 August", „Republica", „Vulcan", „Autobuzul", „Timpuri noi" etc., care produc motoare diesel, laminate, motoare electrice, mașini și unelte agricole, troleibuze și autobuze etc. apreciate la diferite expoziții și tîrguri interna-

[1] Fără orașele și comunele incluse pe teritoriul administrativ actual al orașului.

https://www.cimec.ro Biblioteca digitală

ţionale. De asemenea în Capitală există o serie de unităţi de interes republican din ramurile industriei uşoare şi industriei alimentare, precum şi importantul combinat de industrializare a lemnului de la Pipera. Oraşul Bucureşti este în acelaşi timp un mare centru universitar (Universitatea, Institutul Politehnic, Institutul medico-farmaceutic etc.), artistic şi cultural, cu numeroase edificii, dintre care cele mai reprezentative sînt: Casa Scînteii, Sala Palatului R.P. Romîne, Teatrul de operă şi balet al R.P. Romîne etc., creaţii ale regimului democrat-popular.

În cuprinsul oraşului se află cele mai importante colecţii de artă din ţară, muzee cu piese de mare valoare artistică şi istorică. Bucureştiul este centrul administrativ şi politic al ţării.

Oraşul Cluj (164 933 loc.), veche citadelă de cultură a Transilvaniei şi unul dintre cele mai dezvoltate centre ale meşteşugarilor în perioada feudalismului, deţine azi un rol deosebit de important în producţia industrială şi în viaţa culturală a ţării. Aici se află uzina Carbochim, precum şi cea mai mare fabrică de porţelanuri din ţară care produce obiecte de artă şi de menaj

https://www.cimec.ro Biblioteca digitală.ro

Iaşi — vedere din Piaţa „Unirii"

mult apreciate pentru finețea şi tehnica execuţiei etc., toate reutilate şi înzestrate cu maşini şi utilaj modern în anii puterii populare.
Situat în centrul Transilvaniei pe apa Someşului Mic, într-un cadru pitoresc în care liniile domoale ale Dealului Feleacului se pierd treptat şi armonios spre Munţele Bihorului, oraşul Cluj este unul dintre importantele centre de învăţământ şi cultură din ţară. La Cluj se află Universitatea „Babeş-Bolyai", Institutul politehnic, Institutul medico-farmaceutic, Institutul agronomic, care promovează în fiecare an noi cadre calificate necesare diferitelor ramuri ale economiei naţionale. La Cluj se poate vizita una dintre

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

cele mai frumoase grădini botanice din țară, cu plante exotice și indigene, cunoscută și peste hotare.

Timișoara (147 738 loc.) este cel mai mare centru urban și industrial din partea vestică a țării. Situat în plină regiune de cîmpie, la întretăierea unor importante căi ferate și rutiere, ce însoțesc culoarele de legătură, peste munți, spre inima Transilvaniei, orașul Timișoara, grație căilor ușoare de transport, s-a transformat rapid într-un centru cu o bogată activitate industrială. Oraș al parcurilor de trandafiri și al spațiilor verzi, cu străzi largi, Timișoara mai este și un important centru universitar, dispunînd de numeroase instituții de învățămînt superior.

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

Oraşul Braşov (131 172 loc.), o veche cetate a culturii romîneşti, în care, încă de la 1535, Honterus a înfiinţat prima tipografie, iar Coresi a făcut cele dintîi tipărituri în limba romînă, este aşezat în partea centrală a arcului carpatic, în Depresiunea Bîrsei, una dintre cele mai frumoase şi mai întinse depresiuni intracarpatice. Braşovul este un mare centru industrial cu întreprinderi specializate şi moderne, care dau patriei tractoare, autocamioane, rulmenţi şi o bogată gamă de produse ale industriei uşoare şi alimentare. Prin instituţiile de învăţămînt superior, prin numeroasele aşezăminte de cultură, oraşul Braşov figurează printre principalele centre culturale ale ţării. În preajma lui, s-a dezvoltat cea mai modernă bază turistică din ţară, Poiana Braşov.

Oraşul Ploieşti (129 222 loc.), oraşul de reşedinţă al regiunii cu acelaşi nume, s-a dezvoltat într-o zonă cu bogate resurse de petrol şi la capătul sudic al culoarului de legătură dintre Transilvania şi Cîmpia Romînă. Oraşul Ploieşti este cel mai important centru al industriei de prelucrare a petrolului din R.P. Romînă, un nod feroviar şi rutier deosebit de activ, cu o multilaterală activitate industrială care datorită producţiei utilajelor şi a instalaţiilor de exploatare şi prelucrare a petrolului caracterizate printr-un înalt nivel tehnic şi de mare precizie, s-a făcut cunoscut şi peste hotare. În plină reconstrucţie şi modernizare în anii puterii populare, acest oraş, împreună cu împrejurimile lui, în care se găsesc numeroase oraşe şi centre de extracţie şi de prelucrare a petrolului, dă o notă caracteristică peisajului industrial.

Oraşul Iaşi (124 853 loc.), situat în partea de est a ţării, a fost secole de-a rîndul capitala bătrînei Moldove. Astăzi el este unul dintre centrele de importanţă republicană prin activitatea sa economică, politică şi culturală. Este un oraş vechi cu o frumoasă tradiţie progresistă în viaţa culturală; aici au activat unele dintre cele mai luminoase figuri ale culturii romîneşti: M. Eminescu, I. Creangă, M. Sadoveanu, G. Topîrceanu, reprezentanţi de seamă ai scrisului romînesc.

Oraşul Iaşi a fost cunoscut în trecut numai ca un important centru cultural şi administrativ, funcţiile sale economice fiind slab dezvoltate. În anii puterii populare, oraşul Iaşi se transformă într-un important centru industrial, creîndu-se unităţi industriale moderne ca de exemplu Fabrica de antibiotice, Filatura de bumbac, Fabrica de ulei „Unirea", Fabrica de mase plastice, Uzina metalurgică etc.

Paralel s-a dezvoltat în mod armonios şi sectorul învăţămînt-cultural, creîndu-se condiţii favorabile de studiu, prin dezvoltarea Universităţii şi a numărului mare de cămine studenţeşti, realizate într-un stil modern şi amplasate într-o parte pitorească a oraşului.

Constanţa (117 079 loc.), vechiul Tomis, oraş de exil al marelui poet roman Ovidiu, este astăzi principalul port la Marea Neagră al R.P. Romîne. Pe lîngă deosebita activitate portuară, oraşul Constanţa este în acelaşi timp şi un centru industrial în plină dezvoltare (şantiere navale, întreprinderi ale industriei alimentare etc.), precum şi un important centru cultural şi

www.cimec.ro
https://www.biblioteca-digitala.ro

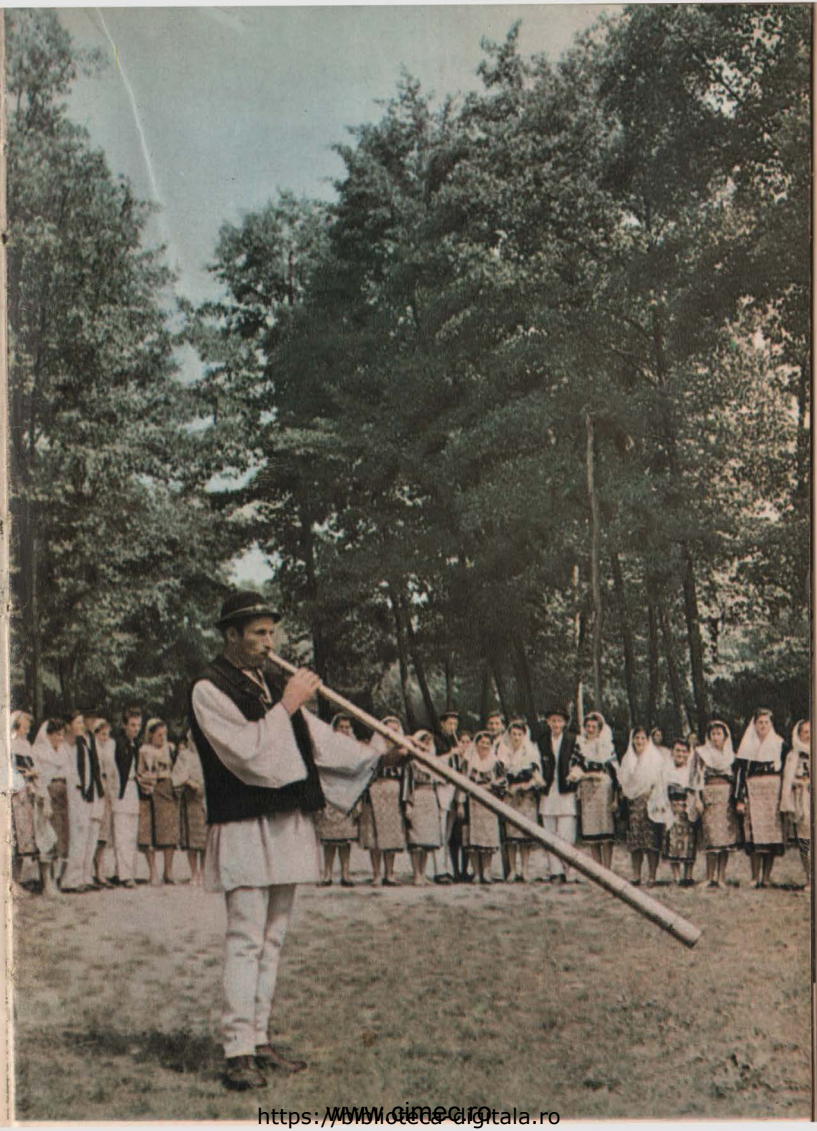

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

Călușari

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

Țara Oașului — horă la Bixad

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

Port național din Țara Oașului

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

staţiune balneoclimaterică. Teritoriul administrativ subordonat oraşului Constanţa se întinde astăzi de la Năvodari pînă la Mangalia şi cuprinde frumoasele staţiuni balneoclimaterice — Mamaia, Eforie, Techirghiol, vizitate de un număr mare de turişti din ţară şi străinătate. În anii puterii populare, cetatea lui Ovidiu a suferit mari prefaceri urbanistice, devenind astăzi unul dintre cele mai frumoase oraşe de pe litoralul Mării Negre.

Craiova (115 706 loc.), oraşul de reşedinţă al regiunii Oltenia, s-a transformat în anii puterii populare într-un important centru industrial şi cultural în plină dezvoltare. Aici a luat naştere industria electrotehnică, reprezentată prin întreprinderea „Electroputere", cunoscută şi peste hotare prin produsele sale de înaltă tehnicitate, prin calitatea lor superioară; de asemenea întîlnim întreprinderi producătoare de utilaj agricol şi întreprinderi ale industriei uşoare.

În apropiere de Craiova, se înalţă astăzi un combinat chimic şi o puternică termocentrală.

Situat pe terasa superioară a Jiului, oraşul Craiova este cunoscut prin poziţia sa pitorească, prin monumentele sale istorice şi culturale. Aici întîlnim un teatru naţional, filarmonica de stat „Oltenia", numeroase muzee şi şcoli de cultură generală, unul din cele mai mari parcuri din ţară etc. Oraşul Craiova a devenit în acelaşi timp şi un important centru universitar, aici luînd fiinţă un institut agronomic şi un institut pedagogic.

Oraşele Galaţi (109 657 loc.) şi **Brăila** (116 364 loc.) sînt principalele porturi fluviomaritime ale R.P. Romîne, caracterizate în acelaşi timp printr-o bogată activitate industrială, reprezentată prin întreprinderi ale industriei construcţiilor de maşini, de prelucrare a lemnului, textile etc. Intrarea în funcţiune a marelui Combinat siderurgic cu întreaga capacitate, va asigura oraşului Galaţi locul celui mai important centru siderurgic al R.P. Romîne. La Brăila a fost construit şi este în curs de dezvoltare Combinatul de celuloză şi hîrtie, care, pentru prima oară în istoria ţării, realizează o valorificare superioară a resurselor stuficole din Delta Dunării.

În afară de aceste cîteva oraşe, în R.P. Romînă se află şi alte oraşe mari care se remarcă, în special, printr-o intensă activitate industrială, ca, de pildă, *Reşiţa* şi *Hunedoara* — cele două baze siderurgice romîneşti, *Sibiul* — centru industrial al construcţiilor de maşini şi al industriei textile, unde se află şi cunoscutul muzeu de artă „Bruckenthal", *Baia Mare* — oraşul metalurgiei neferoase, *Suceava* — centru al industriei de prelucrare a lemnului şi alimentare, *Bacău* — centru al industriei textile, alimentare şi a hîrtiei, *Tg. Mureş* cu întreprinderile de mobilă şi de marochinărie, *Piteşti* cu întreprinderile: textilă (filatură), de tananţi şi de industrializare a lemnului. Condiţiile geologice de alcătuire a teritoriului R.P. Romîne şi expunerea concentrică a principalelor unităţi de relief — munţi, dealuri, podişuri şi cîmpii — au făcut ca ţara noastră să posede o întreagă gamă de izvoare minerale cu proprietăţi terapeutice de mare eficacitate. Prezenţa acestor ape minerale, întîlnite atît pe latura internă, cît şi pe cea externă a Carpaţilor romîneşti, a dus la naşterea, în apropierea lor, a numeroase localităţi balneoclimaterice, a căror faimă este de mult cunoscută peste hotare.

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

Baia Mare — Piața Victoriei

În Carpații Orientali, s-au dezvoltat orașele balneoclimaterice: *Vatra Dornei*. *Cimpulung Moldovenesc*, *Slănicul Moldovei* etc., în timp ce, în Carpații Meridionali și în dealurile piemontane de la poalele lor, au apărut orașele: *Sinaia*, *Bușteni*, *Predeal*, *Cimpulung Muscel*, *Olănești*, *Călimănești*, *Govora*, *Băile Herculane* etc. În interiorul arcului carpatic sînt binecunoscute stațiunile balneoclimaterice: *Borsec*, *Sovata*, *Covasna*, *Tușnad*.

Construcțiile cu caracter tehnico-sanitar, complexele sociale amenajate după ultimele cerințe ale tehnicii moderne, peisajele pitorești, vegetația bogată, izvoarele minerale cu proprietăți terapeutice multiple fac din aceste stațiuni minunate locuri de reconfortare a sănătății, de odihnă și recreație, de întărire a capacității de muncă. În fiecare an, stațiunile balneoclimaterice sînt vizitate de zeci și sute de mii de oameni ai muncii.

Minunate sînt și stațiunile situate pe litoralul Mării Negre. Țărmul mării noastre cu expunere deosebit de favorabilă, a plajelor, a fost în întregime reamenajat, în anii regimului democrat-popular, în interesul oamenilor muncii. De-a lungul lui s-au dezvoltat stațiunile *Mamaia*, *Eforie*, *Mangalia* și vechiul Tomis — *Constanța*, s-au înălțat construcții impunătoare, răspunzînd exigențelor arhitectonice și tehnice moderne.

Industrializarea socialistă în plin avînt constituie factorul esențial care duce la schimbarea continuă a structurii funcțiilor

https://www.cimec.ro/ Memoria digitala.ro

oraşelor ţării noastre iar noile construcţii duc la modificarea aspectului lor urbanistic. În numeroase oraşe, în locul periferiilor de odinioară au apărut cartiere noi cu bulevarde largi, instituţii culturale, parcuri, baze sportive şi cu magazine de desfacere a produselor de larg consum, avînd un aspect urbanistic care rivalizează cu „vechiul centru".

În anii puterii populare, marea majoritate a oraşelor au fost conectate la sistemul energetic naţional. Au fost construite noi conducte de apă pentru alimentarea cu apă potabilă şi industrială a oraşelor; conducte de gaze naturale au fost introduse în principalele oraşe industriale din sud-vestul, nord-vestul, sudul şi estul ţării; au fost organizate zone preorăşeneşti de producţie agricolă.

Bacău — centrul oraşului

www.dacoro
https://biblioteca-digitala.ro

Peste două treimi (67,3%) din populația țării locuiește în mediul rural. Numărul cel mai mare al așezărilor rurale revine regiunilor din Cîmpia Română, părții centrale a Transilvaniei și Podișului Moldovenesc, unde sînt concentrate suprafețele cele mai mari de terenuri arabile. Crearea gospodăriilor agricole de stat, a stațiunilor de mașini și tractoare, a gospodăriilor agricole colective a dus la necesitatea reconstruirii numeroaselor așezări rurale și la construcția de sate noi. Datorită transformărilor economice și culturale prin care trec satele țării noastre, prin opera de electrificare a satelor, prin construirea de spitale, școli, cămine culturale etc. se lichidează treptat contrastul izbitor de odinioară dintre sat și oraș.

4. Structura de clasă și pe profesiuni a populației

Profundele transformări social-economice care s-au produs, în anii regimului democrat-popular, în economia R.P. Romîne, au dus la importante schimbări în structura de clasă a populației și în repartizarea ei pe ramuri ale economiei naționale.

Clasele sociale fundamentale din Romînia burghezo-moșierească erau *burghezia*, clasa care stăpînea principalele mijloace de producție și *proletariatul*, clasa muncitorilor salariați care, lipsiți de mijloace de producție, erau nevoiți să-și vîndă forța de muncă. În afară de acestea, în vechea Romînie mai existau și alte clase sociale și pături intermediare. *Moșierimea*, împreună cu *chiaburimea*—burghezia de la sate —reprezenta aproximativ 8% din numărul total al gospodăriilor agricole, dar deținea în schimb 52% din întreaga suprafață agricolă, în timp ce *țărănimea muncitoare* care avea pondere numerică mare suferea deopotrivă exploatarea moșierilor și a burgheziei. *Mica burghezie orășenească* suferea de asemenea de pe urma capitalului monopolist. „Monstruoasa coaliție" dintre burghezie și moșierime imprima un caracter deosebit de reacționar orînduirii politice a Romîniei burghezo-moșierești. Insurecția armată de la 23 August 1944, inițiată și condusă de P.C.R., a deschis calea revoluției populare în țara noastră. Clasa muncitoare, în alianță cu țărănimea muncitoare, sub conducerea P.C.R., a luptat consecvent pentru lichidarea claselor exploatatoare și a oricărei forme de exploatare a omului de către om.

În prima etapă a revoluției populare a fost înfăptuită reforma agrară, fiind astfel lichidate rămășițele feudale din agricultură, iar moșierimea desființată ca clasă. Prin aceasta, țărănimea muncitoare a fost eliberată pentru totdeauna de jugul exploatării moșierimii. În urma naționalizării principalelor mijloace de producție, a instituțiilor bancare și de transport etc. (11 iunie 1948), a fost desființată ca clasă marea burghezie industrială și financiară. Sub raport economic, au fost lichidate într-un timp scurt și alte detașamente ale burgheziei (marea burghezie comercială). Astfel a luat naștere sectorul socialist în economie.

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

Pe baza alianței clasei muncitoare cu țărănimea muncitoare s-a format și dezvoltat sectorul socialist în agricultură.

Față de chiaburime a fost dusă politica consecventă de îngrădire, ceea ce a avut drept urmare micșorarea treptată a puterii sale economice, îngustarea continuă a sferei ei de activitate și în cele din urmă lichidarea ei ca clasă. Aplicîndu-se creator teoria marxist-leninistă în construcția socialismului în țara noastră, au fost obținute succese istorice în industrializarea socialistă a țării, pe baza dezvoltării cu precădere a industriei grele, în transformarea socialistă a agriculturii și în revoluția culturală.

Prin terminarea colectivizării agriculturii, socialismul a învins definitiv la orașe și sate. În legătură cu acest măreț eveniment din viața poporului romîn, tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej, în *Raportul cu privire la încheierea colectivizării și reorganizarea conducerii agriculturii* prezentat la sesiunea extraordinară a Marii Adunări Naționale din 27 aprilie 1962, a arătat: *„Această victorie ridică pe o treaptă mai înaltă alianța muncitorească-țărănească și unitatea moral-politică a întregului popor. Cele două clase sociale prietene, clasa muncitoare, conducătoare a tuturor oamenilor muncii, și clasa țărănimii colectiviste, împreună cu intelectualitatea, merg umăr la umăr înainte, sub conducerea încercată a partidului, spre desăvîrșirea construirii societății socialiste și trecerea treptată la construirea comunismului"*[1].

Ca rezultat al schimbărilor radicale în structura economică și politică a țării, în prezent, în R.P. Romînă, există două clase sociale prietene — clasa muncitoare și țărănimea colectivistă — care luptă cu hotărîre pentru desăvîrșirea construcției socialiste.

Clasa muncitoare este clasa conducătoare în R.P. Romînă și principala clasă producătoare de bunuri materiale, al cărei număr, datorită procesului de industrializare socialistă a țării, este în continuă creștere. În anii construcției noastre socialiste, numărul muncitorilor a crescut mult față de totalul populației. Astfel, dacă în anul 1930 numărul total al muncitorilor a fost de 512 893, în anul 1962, s-a ridicat la 2 668 900. Pe ramuri ale economiei naționale, numărul muncitorilor a crescut în anii regimului democrat-popular, după cum reiese din tabelul următor[2]:

Tabelul 4

Ramuri	mii muncitori	
	1950	1962
Total	1 222,9	2 668,9
din care:		
Industrie	640,4	1 253,9
Construcții	137,7	379,8
Agricultură	180,6	311,0
Silvicultură	14,2	16,6
Transporturi	94,7	192,5
Telecomunicații	16,1	38,9
Circulația mărfurilor	83,1	249,8
Gospodăria comunală, de locuințe și alte prestări de servicii neproductive	38,0	128,5

[1] Gh. Gheorghiu-Dej, *Raport prezentat la sesiunea extraordinară a Marii Adunări Naționale, 27 aprilie 1962*, Editura Politică, București, 1962, p. 5.

[2] După *Anuarul statistic al R.P.R. 1963*, pp. 124, 125.

www.cimec.ro
https://www.biblioteca-digitala.ro

Creşterea numerică a clasei muncitoare a avut loc, în special, pe baza dezvoltării industriei şi mai ales a ramurilor industriei grele, ca urmare a importanţei deosebite pe care acestea o au atît în producţia globală industrială, cît şi în ansamblul economiei naţionale. Sporirea însemnată a numărului de muncitori din construcţii se explică prin crearea în această perioadă a sute de noi obiective industriale, prin construcţiile din agricultură, prin construcţiile masive de locuinţe şi prin punerea la dispoziţia populaţiei a numeroase instituţii cu caracter social-cultural pentru care trebuiau realizate construcţii noi. O însemnătate politică şi economică deosebită o are creşterea numărului de muncitori la sate, care lucrează ca specialişti, ca mecanizatori în cadrul G.A.S. şi S.M.T.

Mărirea numărului de muncitori din celelalte ramuri ale economiei naţionale reflectă succesele obţinute în dezvoltarea acestora în anii puterii populare. Schimbări importante s-au produs şi în ceea ce priveşte repartizarea teritorială a muncitorilor în diferitele regiuni ale ţării. Numărul muncitorilor a crescut substanţial atît în vechile regiuni cu industrie mai dezvoltată, cît şi în regiunile în trecut înapoiate, în care în anii puterii populare au fost create importante obiective industriale: Moldova, Oltenia, Dobrogea, Argeş, Maramureş.

Ţărănimea colectivistă. Transformarea socialistă a agriculturii a dus la formarea, în satele noastre, a unei noi clase — ţărănimea colectivistă. Gospodăriile agricole colective numără, în prezent, circa 3 294 800 de familii, ceea ce reprezintă aproape totalitatea familiilor ţărăneşti.

Formarea clasei ţărănimii colectiviste ridică pe o treaptă nouă, mai înaltă, alianţa muncitorească-ţărănească care, în perioada desăvîrşirii construcţiei socialismului, se transformă într-o prietenie trainică a celor două clase.

Intelectualitatea. În anii regimului democrat-popular din rîndurile clasei muncitoare şi ale ţărănimii colectiviste s-a format o intelectualitate nouă. Intelectualitatea veche se transformă şi se contopeşte cu noile generaţii de intelectuali, formaţi în anii puterii populare, alcătuind un unic detaşament al intelectualităţii legate de popor, devotată construcţiei socialiste şi înconjurată de dragoste şi preţuirea tuturor celor ce muncesc.

În anii regimului democrat-popular, ca urmare a dezvoltării forţelor de producţie din industrie şi agricultură, precum şi din celelalte ramuri ale economiei naţionale, s-au produs schimbări însemnate în structura populaţiei după ocupaţii. Dezvoltarea cu precădere a industriei (energetică, industria construcţiilor de maşini, industria chimică etc.) a dus la sporirea numărului celor ocupaţi în industrie de la 12,1% în 1950 la 15,7% în 1962, din totalul populaţiei ocupate în ramurile economiei naţionale. Acest spor s-a produs prin atragerea unei părţi însemnate din populaţia ocupată în agricultură, a cărei pondere, pe ansamblul economiei naţionale, a scăzut de la 73,9% în 1950 la 64,5% în 1962. Pe seama excedentului de populaţie din agricultură rezultat ca urmare a mecanizării muncilor de bază, a sporit şi numărul celor ocupaţi şi în alte ramuri ale economiei naţionale. De exemplu, numărul celor ocupaţi în construcţii a crescut de la 2,2% în 1950, la 4,3%, în anul 1962, în transporturile de mărfuri şi telecomunicaţiile care deservesc producţia de la 1,4% în 1950 la 2,0% în 1962, circulaţia mărfurilor de la 2,5% în 1950 la 3,5% în 1962.

www.cimec.ro
https://www.biblioteca-digitala.ro

Față de situația antebelică, se constată schimbări radicale în structura populației ocupate în agricultură, în rîndurile căreia au apărut noi profesiuni inexistente în trecut, ca, de pildă: mecanizatori, tractoriști etc., cadre formate în anii puterii populare.

În ceea ce privește repartizarea geografică a diferitelor categorii profesionale ale populației, se constată o mare aglomerare a persoanelor angajate în industrie, în zona petroliferă cu centrul la Ploiești, în orașele industriale: Brașov, Sibiu, Reșița, Hunedoara, Baia Mare etc. Ca urmare a politicii de repartizare teritorială rațională a forțelor de producție, se conturează și în partea de est și sud a țării, în trecut cu o populație aproape exclusiv agricolă, o concentrare a populației ocupate în industrie.

Numărul celor ocupați în agricultură este încă mare. El este mai ridicat în regiunile în care produsele agricole dețin un loc însemnat în producția globală a țării (București, Oltenia, Dobrogea, Galați, Crișana etc.). În economia forestieră, este ocupată de asemenea o bună parte din populația activă a regiunilor unde suprafața împădurită deține o pondere însemnată (Suceava, Bacău, Mureș-Autonomă Maghiară, Maramureș, Argeș etc.).

Valorificarea resurselor naturale, dezvoltarea forțelor de producție și repartizarea rațională a acestora pe teritoriul țării, precum și schimbările care se vor produce în structura economiei naționale vor avea ca rezultat modificări noi, calitative, atît în structura pe profesiuni, cît și în repartizarea geografică a diferitelor categorii de profesiuni pe teritoriul țării.

Trebuie subliniat de asemenea că prin realizarea directivelor partidului cu privire la continua lărgire a mecanizării și automatizării proceselor de producție asistăm la un proces de creștere continuă a calificării profesionale în toate ramurile de producție, ceea ce va duce la schimbări în pregătirea noilor cadre și în structura pe profesii a cadrelor existente.

5. Creșterea bunăstării materiale și a nivelului cultural al populației

Ridicarea continuă a bunăstării materiale și ridicarea nivelului cultural al populației constituie una dintre preocupările principale ale P.M.R. și Guvernului R.P. Române.

În raportul la cel de-al III-lea Congres al Partidului Muncitoresc Român, tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej arăta că una din sarcinile planului de dezvoltare a economiei naționale pe anii 1960—1965 este „creșterea bunăstării materiale și culturale a oamenilor muncii prin sporirea salariului real, a veniturilor bănești, îmbunătățirea continuă a condițiilor de locuit, dezvoltarea învățămîntului, culturii și a măsurilor de ocrotire a sănătății și de prevederi sociale, mărirea consumului de produse alimentare și industriale,

https://www.cimec.ro
Biblioteca digitală

astfel ca la principalele produse să ne apropiem de consumul pe locuitor al țărilor înaintate din punct de vedere economic"[1].

O dată cu creșterea potențialului economic al țării se mărește și venitul național: astfel în raport cu anul 1938, acesta era în anul 1962 de 3,1 ori mai mare, iar venitul național pe cap de locuitor de 2,6 ori. În anul 1963, venitul național a crescut, după date preliminare, cu circa 7% față de 1962. În regimul democrat-popular, venitul național este în folosința exclusivă a oamenilor muncii, spre deosebire de trecut, cînd acesta era repartizat după interesele claselor dominante, în timp ce marea majoritate a populației ducea o viață de mizerie.

În anii puterii populare, ca urmare a dezvoltării industriei socialiste, producția bunurilor de larg consum a sporit în mod considerabil.

Consumul mediu între anii 1948 și 1962, la o serie de produse pe o persoană din cadrul unei familii de muncitori, a crescut simțitor, ceea ce reflectă condițiile noi de trai ale poporului romîn, ca urmare a construcției vieții noi în R.P. Romînă.

În anul 1963 salariul real a crescut cu 4,6% față de anul 1962.

Tabloul măsurilor adoptate de partid și guvern pe linia ridicării continue a bunăstării oamenilor muncii cuprinde și un complex de acțiuni social-culturale pentru care, numai în 1963, s-au alocat din bugetul de stat fonduri care se ridică la 18,9 miliarde de lei, adică cu 7,8% mai mult decît în 1962. Se îmbunătățesc continuu condițiile de viață ale țărănimii.

Politica cointeresării materiale a țărănimii în creșterea producției agricole — marfă dă roade din plin.

Creditele acordate de stat gospodăriilor colective depășesc în ultimii 3 ani cifra de 2,4 miliarde lei.

Țăranul romîn, umilit și osîndit veacuri de-a rîndul, își ridică astăzi necontenit nivelul de trai. Produsele industriale, textile, încălțăminte, obiecte de uz casnic își fac loc în măsură din ce în ce mai mare în casa gospodarului.

În ultimii 5 ani, populația de la sate și-a construit, din fonduri proprii, circa o jumătate de milion de case de locuit; în regiuni ca Dobrogea s-au construit sate întregi.

Îmbunătățirea condițiilor de locuit pentru oamenii muncii constituie unul dintre aspectele cele mai importante ale ridicării nivelului de trai al populației. Dacă, în Romînia burghezo-moșierească, cea mai mare parte a muncitorilor și țăranilor locuiau în condiții cu totul necorespunzătoare, în case lipsite de cel mai elementar confort, în anii regimului democrat-popular, pentru oamenii muncii au fost construite și se construiesc într-un ritm susținut numeroase blocuri, după cele mai moderne cerințe. Astfel, între anii 1951 și 1962 s-au construit 229 513 de apartamente în orașele și centrele muncitorești, din fondurile statului, ale organizațiilor cooperatiste și pe bază de credite acordate de stat. An de an se construiesc zeci de mii de noi apartamente pentru oamenii muncii. Numai în primii patru ani ai planului de șase ani s-au construit, din fondurile statului, 161 800 apartamente convenționale.

În construcția socialismului, revoluția culturală ocupă un loc foarte important. Politica susținută a partidului de culturalizare a maselor a avut drept

[1] Gh. Gheorghiu-Dej, *Raport la cel de-al III-lea Congres al Partidului Muncitoresc Romîn*, Editura Politică, București, 1960, p. 22.

www.cimec.ro
https://www.biblioteca-digitala.ro

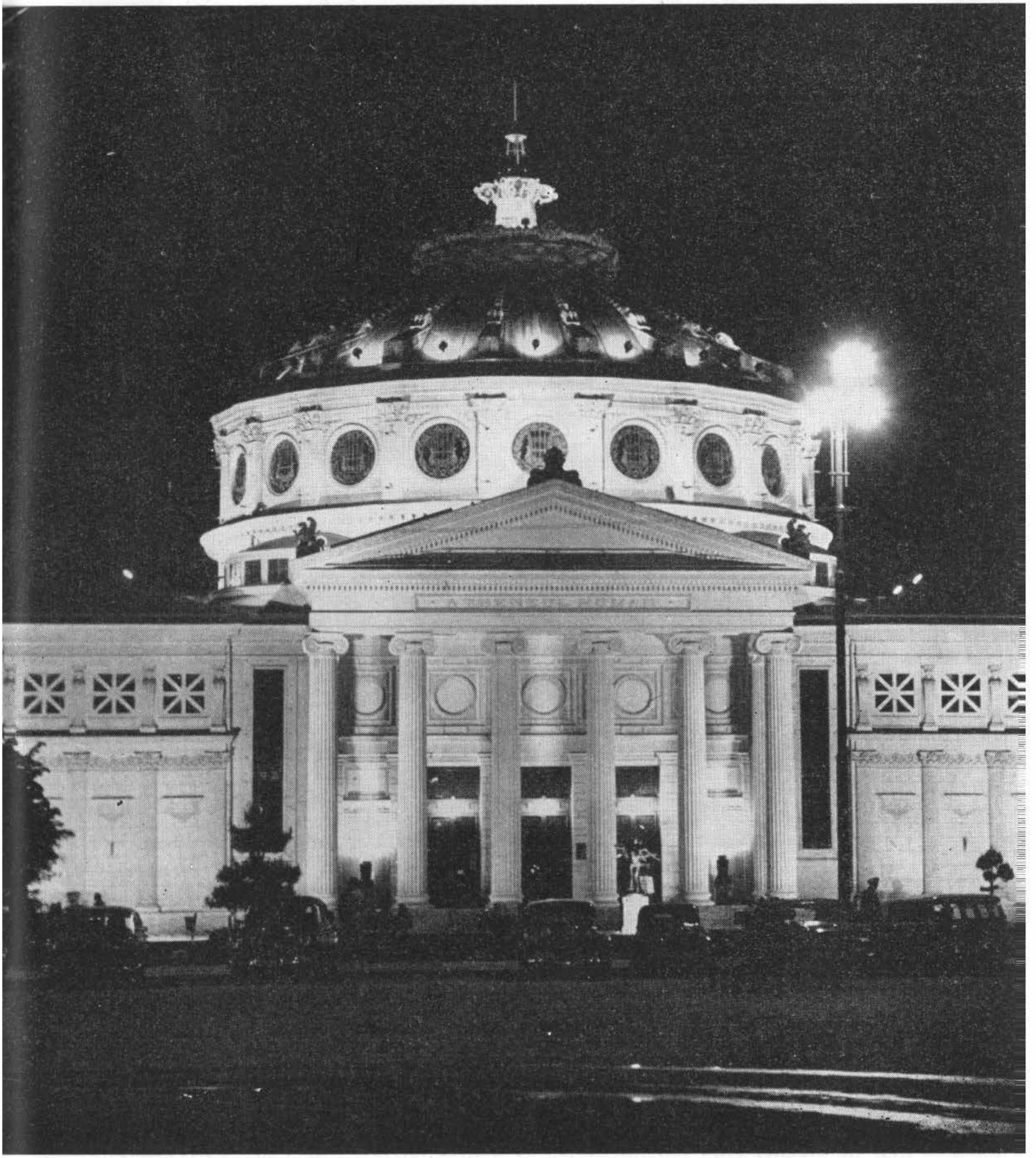

Ateneul R.P. Romîne

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

rezultat lichidarea analfabetismului, milioanelor de oameni deschizîndu-li-se calea spre învăţămînt şi cultură. În R.P. Romînă învăţămîntul de 7 ani a fost generalizat, iar începînd cu anul şcolar 1961—1962 s-a trecut la învăţămîntul general şi obligatoriu de 8 ani.

Dezvoltarea într-un ritm susţinut a economiei socialiste a necesitat un număr tot mai mare de cadre cu pregătire medie şi superioară, ceea ce a dus la o largă extindere a învăţămîntului în R.P. Romînă. Harta ţării înfăţişează astăzi o reţea vastă de şcoli de toate gradele, care pătrund pînă în cele mai îndepărtate colţuri ale ei. În acest sens, deosebit de grăitor este faptul că faţă de trecut, cînd existau numai 4 centre universitare (Bucureşti, Iaşi, Cluj şi Timişoara), astăzi funcţionează institute pentru pregătirea de cadre

https://www.cimec.ro/ Biblioteca digitala.ro

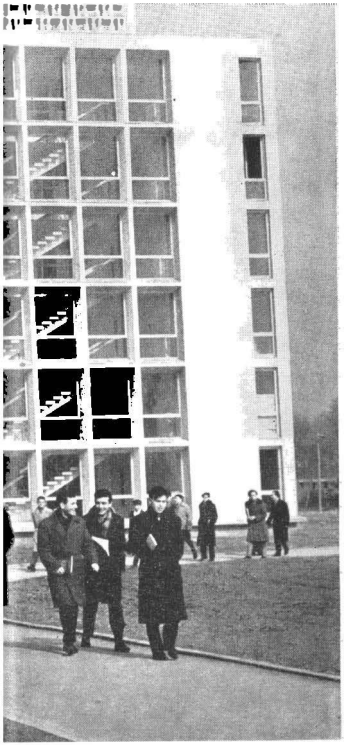

Complexul studențesc din București
Splaiul Independenței

superioare necesare industriei, agriculturii, învățămîntului și culturii noastre socialiste și în orașele Brașov, Tîrgu Mureș, Petroșani, Craiova, Baia Mare, Galați, Constanța, Bacău. Numărul cadrelor tehnice cu pregătire superioară, cerute de diferitele ramuri ale economiei, a crescut de la 9 000, cît erau în 1938, la circa 68 000 în 1962, iar în anul 1965, numărul inginerilor se va ridica la aproximativ 80 000.

Partidul și guvernul au acordat o atenție deosebită dezvoltării cercetărilor științifice strîns legate de viață, de producție. În prezent, există peste 80 de institute de cercetări științifice în care își aduc contribuția, la dezvoltarea diferitelor domenii ale științei românești, peste 4 400 de cercetători cu calificare superioară. Academia R.P.R., prin cele 32 de institute de cercetări,

https://www.cimec.ro/ Biblioteca digitală

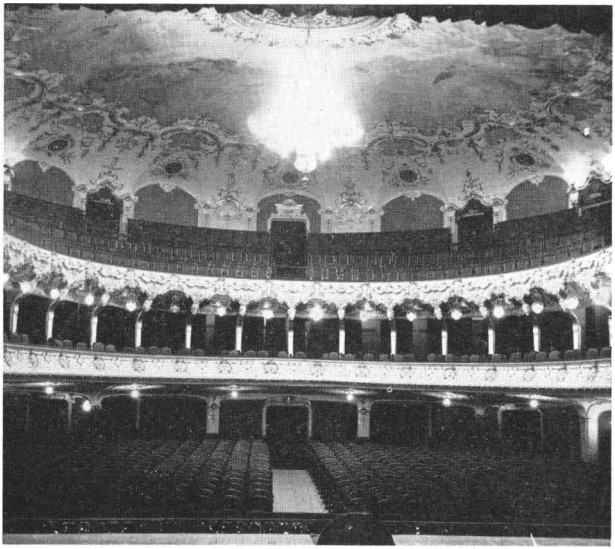

Iași — Teatrul Național „V. Alecsandri" interior

cu o serie de colective și secții științifice, precum și prin filialele sale din centrele Cluj și Iași și prin bazele de cercetări de la Timișoara și Tîrgu Mureș, îndeplinește un rol important în dezvoltarea științei românești, aducîndu-și totodată contribuția prețioasă și la propășirea științei mondiale.

În regimul democrat-popular, cultura a devenit un bun al întregului popor. Partidul Muncitoresc Romîn și guvernul nostru democrat-popular acordă o înaltă prețuire tradițiilor culturale ale poporului romîn. Folclorul, arta, creația populară, în ansamblul ei, constituie un adevărat tezaur cultural al poporului nostru. Realizările din acest domeniu sînt nespus de grăitoare. Astfel, dacă în 1938 nu exista nici o casă de cultură, numărul caselor raionale și orășenești de cultură a ajuns în 1962 la 174; de asemenea, în 1962 în mediul sătesc activau 12 044 cămine culturale și case de citit, față de 3 500 cîte erau în 1938. Numărul total al echipelor artistice de amatori, în care își desfășoară activitatea sute de mii de artiști

https://www.cimec.ro/Biblioteca-digitala.ro

amatori, a fost de peste 30 000 în 1962. Numărul bibliotecilor a atins cifre care, în regimul burghezo-moşieresc erau de neconceput. În afară de bibliotecile republicane, ale instituţiilor de învăţămînt superior, documentare şi şcolare, funcţionează 12 305 biblioteci publice. Numărul titlurilor de reviste a crescut în 1962 la 284 faţă de 131 cîte apăreau în 1950, iar numărul titlurilor de cărţi şi broşuri editate de editurile de stat a atins în acelaşi an cifra de 3 318 avînd un tiraj de 62 490 mii de exemplare.

În R.P. Romînă în 1962 existau 4 701 cinematografe faţă de numai 338 în 1938; pînă în 1965 se vor construi alte 200 noi cinematografe. Numărul teatrelor şi instituţiilor muzicale a crescut de asemenea, în prezent activînd 42 de teatre dramatice, 22 de teatre de păpuşi şi marionete, 5 teatre de operă, 17 orchestre simfonice etc. frecventate de milioane de spectatori.

În 1962 au funcţionat 20 de posturi de radioemisiune, iar aproximativ 2 000 de localităţi sînt radioficate. Pînă în 1965, reţeaua de radiodifuziune şi televiziune va cuprinde întreg teritoriul ţării, urmînd să se construiască posturi noi de radioemisiune şi de televiziune.

În domeniul ocrotirii sănătăţii au fost de asemenea înregistrate realizări însemnate. Cîteva date vor oglindi clar acest lucru: în anul 1938 au existat

Cluj — Teatrul de Stat

https://www.cimec.ro/ Biblioteca digitala.ro

30 812 paturi în spitale, 2 951 de paturi în sanatorii tbc şi nici o casă de naştere. În 1962, în R.P. Romînă existau 107 412 paturi în spitale, 16 089 în sanatorii tbc şi un număr de 9 389 de paturi în casele de naştere. Numărul total al medicilor a crescut de peste 3 ori, de la 8 234 (1938) la 26 700 (1962), revenind un medic la 700 locuitori faţă de un medic la 1 895 de locuitori, în 1938.

Oamenii muncii din ţara noastră se bucură din plin de avantajele ce le oferă statul nostru în ceea ce priveşte organizarea odihnei şi a tratamentului medical.

În planul de 6 ani, se acordă în continuare o grijă deosebită ocrotirii sănătăţii populaţiei, punîndu-se accentul pe măsurile cu caracter preventiv: dezvoltarea activităţii antiepidemice şi de igienă, sporirea măsurilor de protecţie a muncii şi de prevenire a bolilor profesionale şi a accidentelor. Spitalele vor fi dotate cu încă 18 000 de paturi, urmărindu-se ca în fiecare reşedinţă de raion să existe spitale. Capacitatea staţiunilor de cură şi odihnă se va mări continuu.

Aceste înfăptuiri, ca şi măsurile prevăzute în planul de 6 ani, reflectă grija permanentă a Partidului Muncitoresc Romîn faţă de oamenii muncii, pentru ridicarea continuă a nivelului lor de trai material şi cultural.

https://www.cimec.ro/ Biblioteca digitala.ro

II.
Romînia, stat socialist cu o economie şi cultură avansate

1. Pe scurt despre trecut

Romînia, ţară bogată, cu munţi semeţi, cu dealuri îmbrăcate în pomi fructiferi şi vii roditoare, cu pămînturi mănoase şi multiple resurse naturale, cu un popor harnic şi talentat, era rămasă în urmă din punct de vedere economic. Bogăţii naturale de tot felul: ţiţei, cărbune, gaze naturale, minereuri de fier, aur, argint, bauxită, minereuri rare, pămînturi fertile, „aurul verde" al munţilor şi cîte alte avuţii au fost exploatate prădalnic de capitalurile străine şi autohtone.

În comparaţie cu alte state europene ca Anglia sau Franţa, Romînia a pornit pe calea dezvoltării industriale mult mai tîrziu. Şi o dată început, acest proces s-a desfăşurat încet şi greoi. Rămăşiţele feudale existente în economie erau încă foarte puternice. În plus, perioada de început a procesului de dezvoltare industrială în Romînia coincide cu epoca în care se ascuţeau contradicţiile dintre ţările dezvoltate din punct de vedere industrial. În condiţiile de luptă între marile uniuni monopoliste, aservirea economică îmbracă forme complexe. La început preferinţele capitalului au fost îndreptate către industria uşoară şi alimentară, adică acolo unde se cereau investiţii mici, o calificare tehnică scăzută. În schimb se obţineau rapid profituri mari. În acelaşi timp, o astfel de orientare nu displăcea nici moşierimii, care domina în agricultură.

https://www.cimec.ro Biblioteca digitala.ro

Despre ce fel de industrializare era vorba, ne precizează chiar cifrele vremii: în 1910 valoarea producției industriale constituia doar o cincime din totalul valorii producției agricole și industriale luate la un loc.

În anul 1914, capitalul străin acaparase 82,2% din totalul capitalului investit în industrie. Unele ramuri industriale — producătoare de electricitate, gaz, petrol, zahăr — erau aproape în întregime (90—96%) atrase în orbita capitalului străin. În ceea ce privește celelalte ramuri industriale, procentele se succedau astfel: industria metalurgică — 74%, cea chimică — 72,3%, a lemnului — 70%. Capitalurile american (grupul „Morgan"), și englez, completate de capitalurile francez, belgian, suedez, au acaparat pîrghiile principale ale industriei grele românești, deținînd verigile cele mai importante ale economiei, fiind susținute de politica „porților deschise" promovată de partidele reacționare. Industria extractivă și cea alimentară erau domeniile spre care se îndreptau principalele capitaluri, în timp ce ramurile industriei prelucrătoare, ca metalurgia, industria constructoare de mașini, industria chimică și cea a energiei electrice fie că erau foarte slab dezvoltate, fie că erau inexistente. România trebuia să importe circa 95% din mașini, mașinile-unelte și utilaje de la cele mari pînă la cele mai mici, fiind nevoită să cumpere din străinătate pînă și fiare de plug și ciocane. S-a ajuns astfel la un paradox: România importantă producătoare de țiței, dar fără nici o fabrică de utilaj petrolier; România țară a unor bogate resurse combustibile, foarte înapoiată în ce privește producția de energie electrică. Acum 20 de ani, după calculele specialiștilor burghezi, făcute pe baza analizei situației din 70 de țări din acea vreme, în ceea ce privește gradul lor de dezvoltare economică, România ocupa penultimul loc în Europa. Sociologii reacționari burghezi proclamau neputința poporului român de a merge în pas cu țările cu economie dezvoltată. Dependența, aproape totală, a economiei românești era socotită de către aceștia drept o binefacere. Ca o consecință a acestei „binefaceri", economia ei s-a dezvoltat anarhic, fără perspectivă, orice pas înainte fiind determinat doar de dorința de a se obține profituri cît mai mari cu investiții minime.

Să urmărim tabloul situației economice a Romîniei în anii premergători celui de-al doilea război mondial.

În anul 1938, industria Romîniei burghezo-moșierești participa cu 30,8% la formarea venitului național, în timp ce agricultura și silvicultura participau cu 38,5%. Între ramurile industriale existente domnea disproporția caracteristică dezvoltării industriei capitaliste în general, industria producătoare de bunuri de consum deținînd 54,5% din totalul producției industriale.

Puterea instalată a tuturor centralelor electrice nu depășea cifra de 501 000 kW. Energia electrică era folosită numai în orașele mai importante, în timp ce orașele mai mici și satele foloseau pentru iluminat petrolul lampant. Centralele electrice din marile orașe, erau mici, neeconomice, fiind construite în funcție de cerințele unor întreprinderi industriale, în special ale celor profilate pentru producția de război. Puterea instalată era fărîmițată în peste 570 de centrale electrice mici (sub 1 000 kW), uzate și cu un randament scăzut.

www.cimec.ro
https://www.biblioteca-digitala.ro

În anul 1938, din totalul uzinelor electrice existente, numai 6 depăşeau o putere instalată de 10 000 kW: Grozăveşti, Dobreşti, Cîmpina, Schitu-Goleşti, Vulcan (regiunea Hunedoara) şi Reşiţa.

Transportul energiei electrice la distanţă era slab dezvoltat. Lungimea totală a liniilor de transport de energie de peste 10 kV era, în anul 1938, de 2 068 km, deservind circa o cincime din teritoriul ţării, mai ales în zona petroliferă din Muntenia, partea centrală a Transilvaniei şi într-o mică măsură în Banat. În anul 1950, ţara noastră dispunea de o singură linie de 110 kV în funcţiune, care nu depăşea lungimea de 127 km şi lega Bucureştiul de zona petroliferă sud-carpatică.

Industria siderurgică pe teritoriul Romîniei deşi a fost favorizată de existenţa bogatelor zăcăminte de minereuri de fier şi de mangan, nu s-a dezvoltat nici pe departe la nivelul posibilităţilor. Dezvoltarea ei a fost frînată de capitalurile străine, interesate să menţină în stare de aservire economică ţara noastră.

Baza internă de materii prime a industriei siderurgice era slab dezvoltată şi exploatată necorespunzător. În anul 1938, rezervele totale de minereu de fier erau evaluate la aproximativ 15 000 000 t, majoritatea provenind din zăcămintele aflate în Munţii Poiana Ruscăi (Teliuc, Ghelar, Vadu Dobrii). Din minele de mangan de la Vatra Dornei — Iacobeni, precum şi din cele de la Delineşti — Banat, se extrăgea minereu destinat în majoritate exportului.

Producţia de cocs metalurgic, ce se obţinea la Reşiţa, totaliza doar 80 000 t anual, ceea ce era cu totul insuficient pentru consumul intern, Romînia fiind obligată să importe o cantitate însemnată din Germania şi din alte ţări. Cele mai de seamă unităţi siderurgice ale Romîniei burghezo-moşiereşti erau concentrate în 10 centre industriale, ponderea principală revenind centrelor Reşiţa şi Hunedoara (peste 80% din producţia de fontă). În anul 1938, cele 10 furnale existente în ţară aveau o capacitate totală de 265 000 t de fontă, iar cele 30 de agregate producătoare de oţel — de 388 000 t. În ceea ce priveşte laminatele, capacitatea totală de producţie a agregatelor existente în ţară era de 560 000 t anual.

Disproporţiile existente atît între furnale şi oţelării, cît şi între oţelării şi laminoare, frînau şi mai mult producţia.

În ţară se produceau, în acel an, 133 000 t de fontă, 284 000 t de oţel şi 319 000 t de laminate, cantităţi cu totul insuficiente faţă de necesităţile interne.

Industria siderurgică din Romînia a fost dominată de capitalul englez şi francez, iar mai tîrziu, îndeosebi în timpul celui de-al doilea război mondial, de cel german. În 1938 s-a înregistrat o utilizare mai completă a capacităţilor întreprinderilor metalurgice, în legătură cu pregătirile de război. Nivelul cel mai ridicat al producţiei de metal în Romînia a fost atins în perioada celui de-al doilea război mondial (mai ales în 1943), cînd întreaga metalurgie lucra pentru scopuri militare.

Monopolurile străine au frînat dezvoltarea industriei construcţiilor de maşini, nefiind de loc interesate ca Romînia să dispună de o astfel de industrie proprie, pentru a nu o pierde ca piaţă de desfacere a produselor lor. Dacă au fost construite unele întreprinderi de acest gen, ele erau, în întregime, depen-

www.cimec.ro
https://www.biblioteca-digitala.ro

dente de capitalul străin. Deseori însă acestea erau doar unități de montare, de asamblare a pieselor aduse din străinătate. Ca urmare a acestei situații, industria construcțiilor de mașini și a prelucrării metalelor deținea o pondere de numai 10,2% din valoarea producției globale industriale a țării. În preajma celui de-al doilea război mondial, monopolurile străine și capitaliștii autohtoni au îndreptat industria construcțiilor de mașini a Romîniei pe făgașul producției de război. În acea perioadă 95% din totalul diferitelor mașini necesare economiei noastre naționale erau importate.

În perioada dintre cele două războaie mondiale, apar o serie de întreprinderi mai mari: „I.A.R."-Brașov (1926) — fabrică de avioane, uzina „Malaxa"-București (1928), „Astra Vagoane"-Arad etc. Deși în această perioadă încep să se producă utilaje mai complexe și diferite mașini (utilaj energetic, material rulant, locomotive, vagoane etc.), producția acestora este extrem de restrînsă. Urmărind profituri cît mai mari, capitaliștii își orientau investițiile spre acele ramuri ale metalurgiei prelucrătoare, care aduceau profituri imediate, necesitînd investiții mici, amortizabile într-un termen scurt (producerea de bunuri metalice de larg consum, ateliere de reparații, construcții simple etc.).

În timpul Romîniei burghezo-moșierești, metalurgia neferoasă era de asemenea slab dezvoltată, remarcîndu-se doar extracția aurului și a argintului, aducătoare de mari venituri capitaliștilor autohtoni și străini.

Deși existau însemnate zăcăminte de bauxită în Munții Bihorului, cu un conținut de 55% de oxid de aluminiu și 2,5% bioxid de titan, valorificarea acestora n-a constituit o preocupare în trecut, deoarece erau necesare mari investiții de capital. De asemenea, întrucît se exporta întreaga cantitate de concentrat de zinc, în țară efectuîndu-se doar prelucrarea mecanică a minereurilor acestuia, zincul metalic era importat din străinătate. Producția de cupru era de numai 380 t în 1938 și nu satisfăcea decît a zecea parte din necesitățile economiei Romîniei, mari cantități de metal fiind importate. În situații asemănătoare se găseau și celelalte ramuri industriale existente, printre care chiar și o serie din cele ale industriei ușoare.

Înaintea primului război mondial, industria alimentară deținea 57% din producția globală industrială a Romîniei; ei îi reveneau 45% din investițiile de capital și circa 30% din numărul total de muncitori și funcționari ocupați în întreaga industrie a țării, fapt caracteristic pentru economia țării noastre în anii dominației burghezo-moșierești.

În perioada dintre cele două războaie mondiale, pînă la criza economică din anii 1929—1933, industria alimentară cunoaște un oarecare avînt, continuînd să dețină primul loc în producția globală industrială a țării (32,4% în anul 1938). Morăritul și industria zahărului dețineau 60% din valoarea totală a producției alimentare, urmate de industria uleiurilor, a spirtului și a berii, care, luate împreună, reprezentau 20% din valoarea totală a producției ramurii. Industria cărnii, a prelucrării laptelui, a conservelor, a produselor zaharoase erau foarte slab dezvoltate. Morile, în special, erau concentrate de-a lungul Dunării și spre centrele din vestul și nordul țării (Galați, Brăila, Brînceni, Alexandria, Botoșani, Dorohoi, Timișoara, Arad etc.) ca urmare a orientării spre export a celei mai mari părți din producție.

Erau însă regiuni întinse ca, de exemplu, actualele regiuni administrativ-economice Oltenia, Argeș, Dobrogea, Iași etc., care, deși dispuneau de

https://www.cimec.ro Biblioteca digitală.ro

bogate şi variate resurse de materii prime, aveau totuşi o industrie alimentară slab dezvoltată.

Ţara noastră era cunoscută prin resursele sale naturale (sare, cărbune, gaze naturale, petrol) de calitate superioară, proprii dezvoltării industriei chimice. Dar această ramură era slab dezvoltată. Materiile ei prime de bază erau *exportate*, iar Romînia obligată să aducă din străinătate medicamente, coloranţi, nemaivorbind de celelalte produse ale industriei chimice.

Întreprinderile industriale existente erau slab echipate din punct de vedere tehnic. Majoritatea lucrărilor, îndeosebi în construcţii, se făceau manual. Macaralele, betonierele, care astăzi roiesc pe şantierele patriei noastre, erau aproape inexistente.

Repartizarea teritorială a industriei era neraţională (vezi tabelul 5), cele mai multe fabrici fiind situate la mari distanţe de sursele de materii prime şi combustibil. Peste două treimi din producţia industrială era concentrată în cîteva oraşe — Bucureşti, Braşov, Sibiu, Hunedoara, Reşiţa, Timişoara —, în timp ce regiuni întregi, ca Maramureşul, Oltenia, Moldova, Dobrogea, regiuni mari, cu bogate şi valoroase materii prime, nu posedau decît nişte fabrici mici, cu caracter local.

Tabelul 5

Repartiţia teritorială a industriei prelucrătoare din anul 1938[1]

	Numărul muncitorilor faţă de numărul total al muncitorilor din industrie (în %)	Ponderea investiţiilor în investiţiile totale din industrie (în %)	Valoarea producţiei faţă de valoarea totală a producţiei industriale (în %)
Valea Prahovei	5,9	16,1	14,4
Reşiţa	5,1	1,6	5,6
Turda cu Cîmpia Turzii, Tîrnăveni, Tîrgu Mureş, Mediaş, Sighişoara, Zlatna	4,5	4,5	4,2
Piatra Neamţ cu Buhuşi, Bacău	3,5	3,1	2,9
Sibiu cu Cisnădie, Tălmaciu	2,5	1,6	1,7
Firiza de jos, Baia Mare, Satu Mare	1,5	0,7	1,7
Oţelul Roşu şi Nădrag	0,9	1,0	1,2
Hunedoara cu Crişeni, Copşa Mică, Cugir, Petroşani	1,1	2,5	0,7
Total ţinuturi	25	31,1	32,4
Oraşe:			
Bucureşti cu împrejurimi	18,8	22,9	17,2
Timişoara	4,7	3,7	4,2
Braşov, Sf. Gheorghe	3,8	3,9	3,8
Arad	3,8	2,2	2,5
Galaţi	2,1	1,6	2,1
Brăila	3,4	1,5	1,9
Iaşi	1,7	1,1	1,7
Cluj	1,9	1,5	1,6
Total oraşe	40,3	38,4	35
Total general	65,3	69,5	67,4

[1] vezi L. *Georgescu. Localizarea şi structura industriei romîneşti*, Bucureşti, 1940, p. 7.

https://www.biblioteca-digitala.ro www.cimec.ro

Fascizarea țării, pregătirile pentru cel de-al doilea război mondial au accentuat caracterul îngust al dezvoltării industriei românești, iar războiul a aruncat cu mulți ani în urmă nivelul diferitelor ramuri ale economiei. Economia a fost complet dezechilibrată, distrugerile suferite în război echivalînd cu o sumă ce depășea de aproape 12 ori bugetul anual al țării.

Cu toate că România era frecvent numită țară „eminamente agricolă", și agricultura ei se afla la un nivel foarte scăzut, ea se caracteriza prin relații de producție capitaliste, împletite cu puternice rămășițe feudale. Pămîntul era concentrat în mîinile moșierilor și chiaburilor.

Dintr-un calcul statistic efectuat pentru perioada 1930—1935, în legătură cu numărul gospodăriilor agricole și suprafața pămîntului deținută de diferitele grupe de gospodării, rezultă că grupa țăranilor proprietari de terenuri sub 5 ha, reprezentînd 75% din totalul gospodăriilor pe țară, deținea 28% din suprafața pămîntului, în timp ce un grup de moșieri numeric minor, reprezentînd doar 0,4% din totalul gospodăriilor, deținea 27,7% din suprafața pămîntului[1].

Existența puternicelor rămășițe feudale în relațiile de producție și disponibilul de brațe de muncă ieftine au frînat puternic înzestrarea agriculturii cu mașini. La o suprafață de 2 000 ha de pămînt arabil revenea circa un tractor și aceasta numai în gospodăriile moșierești. În total, în jurul anului 1938 existau 4 858 de tractoare convenționale. Mai mult, din totalul gospodăriilor sătești 37% nu aveau nici un fel de vite; o treime nu avea nici o vacă, aproape o jumătate nici un porc și nici o oaie. După statisticile din anul 1938, la fiecare 100 ha de teren agricol reveneau doar 15 pluguri, 9 grape, 2 cultivatoare etc. ceea ce vădește o agricultură slab înzestrată cu unelte și mașini agricole, fără îngrășăminte și, în consecință, cu o slabă producție la hectar atît la cereale, cît și la celelalte culturi.

Caracterul unilateral al dezvoltării producției agricole vegetale este relevat de faptul că 83,4% din suprafața țării era cultivată cu cereale. Producția la hectar de grîu, orz, ovăz, secară, porumb era foarte scăzută.

Creșterea animalelor cunoștea un proces de decădere determinat, în preajma celui de-al doilea război mondial, de sporirea suprafețelor agricole, de reducerea bazei furajere și, bineînțeles, de ruinarea continuă a țărănimii.

Referindu-se la situația din trecut a agriculturii, tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej arăta: „Capitaliștii și moșierii au ținut gospodăriile țărănești într-o stare de înapoiere tehnică ce prezenta cele mai diverse și mai tipice forme de degradare: reducerea și degradarea uneltelor agricole, lipsa unui utilaj modern, scăderea consumului de îngrășăminte chimice, reducerea numărului de animale de muncă și scăderea calității lor, scăderea producției la hectar și scăderea calității produselor agricole. Aceste manifestări de descompunere a agriculturii românești erau însoțite de degradarea biologică a maselor largi ale țărănimii muncitoare și de scăderea consumului acestor mase"[2].

Starea de înapoiere a agriculturii a avut drept consecință pauperizarea în masă a țărănimii muncitoare, menținerea ei la un nivel de trai extrem de scăzut. Este suficient de arătat că, în trecut, în România consumul pe locuitor la sate, era mai scăzut față de Anglia de 8 ori la zahăr și de 4,3

[1] Vezi C. Murgescu, *Reforma agrară din 1945*, București, 1956.

[2] Gh. Gheorghiu-Dej, *Articole și cuvîntări*, ed. a IV-a, E.S.P.L.P., București, 1955, p. 185.

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

ori la carne; față de Belgia, de 5,6 ori la zahăr și de 3,6 ori la lapte, nemaivorbind de alte produse ca: unt, brînzeturi și chiar pîine, al căror consum era și mai redus.
În anul 1930, analfabetismul cuprindea mai mult de jumătate din populația rurală, adică, la fiecare doi țărani, unul era analfabet. Asistența medicală la sate aproape lipsea; circa 20% din copiii pînă la un an mureau din lipsă de hrană sau din cauza bolilor sociale.
Înfățișarea tristă, monotonă a satelor românești, în anii dominației burghezo-moșierești, se datora prezenței bordeielor, a caselor de paiantă acoperite cu paie, pe care le întîlneai la tot pasul.
Condiții deosebit de grele aveau și muncitorii din industrie. Marea majoritate a populației muncitoare trăia în condiții de locuit necorespunzătoare. Însăși presa vremii recunoștea în 1943 că 73% din orașele României nu aveau canalizare, că 59% nu aveau asigurată alimentarea cu apă potabilă, că majoritatea aveau numai cîteva străzi pavate. Din cele 5 300 de străzi ale Bucureștiului, peste 3 000 nu aveau canalizare, apă și lumină electrică, iar aproximativ 43% din casele de locuit din celelalte orașe erau construite din materiale improprii. Acesta era tabloul trist al înapoierii economice a României burghezo-moșierești.

2. Pe drumul belșugului

S-a insistat asupra cîtorva date caracteristice trecutului, pentru a se putea înțelege mai bine linia ascendentă parcursă de țara noastră în perioada relativ scurtă, în care poporul român, condus de clasa muncitoare în frunte cu încercatul său partid — Partidul Muncitoresc Român —, a devenit adevăratul stăpîn al țării.
Răsturnarea dictaturii militaro-fasciste la 23 August 1944, ca urmare a victoriei insurecției armate, organizată și condusă de Partidul Comunist Român, în condițiile loviturilor nimicitoare date armatelor fasciste de către Armata Sovietică, a marcat începutul unei epoci noi în viața țării, a întregului popor: epoca marilor transformări revoluționare în toate domeniile de activitate.
La Conferința națională din 1945 a Partidului Comunist Român, s-au pus în fața întregului popor, pentru prima oară, sarcinile imediate privind refacerea economiei naționale distruse de război, pornind de la necesitatea industrializării ei intense, pe baza dezvoltării cu precădere a industriei grele, pentru înzestrarea tehnică a tuturor ramurilor economiei naționale, inclusiv a agriculturii și ridicarea nivelului de trai al maselor populare.
În raportul său prezentat la conferință, tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej a demascat cu tărie concepțiile și încercările acelora ce doreau subordonarea economică a țării noastre puterilor imperialiste. Asemenea susținători tindeau să mențină România în condiții de dependență față de statele mari industriale, doreau ca țara să rămînă tributară acestor state în ce privește produsele industriale. Împiedicînd dezvoltarea industrială a României, ei frînau totodată dezvoltarea culturală și creșterea bunăstării materiale a maselor largi populare.

www.cimec.ro
https://www.biblioteca-digitala.ro

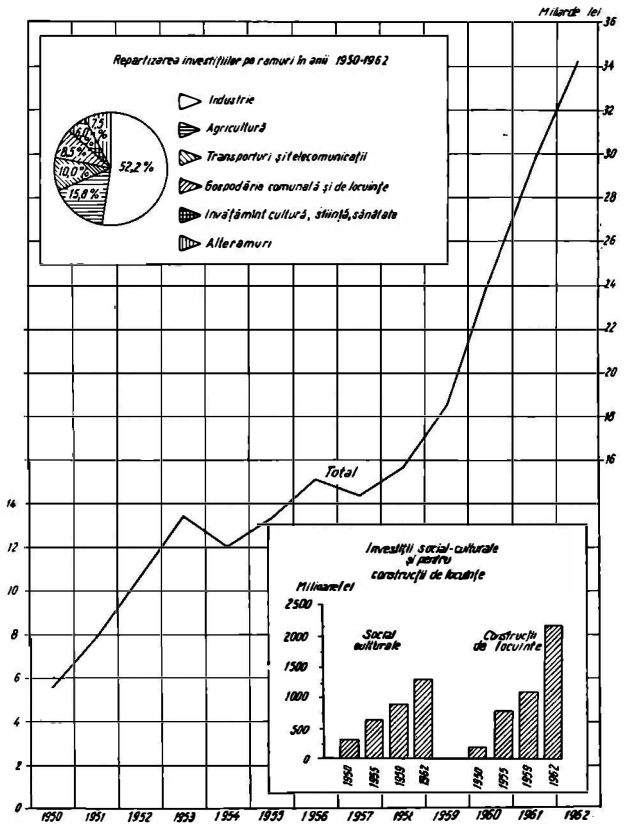

Investiții

https://www.cimec.ro/ Biblioteca Digitala.ro

Împiedicînd dezvoltarea industrială a Romîniei, crearea unei industrii grele, ei împiedicau în fond dezvoltarea agriculturii, nepunînd-o pe baze ştiinţifice, nefolosind maşinile şi tehnica modernă, pentru a mări randamentul muncii, a mări producţia şi a ridica nivelul de trai al ţărănimii.

În urma înfăptuirii naţionalizării principalelor mijloace de producţie, a instituţiilor bancare şi de credit, s-a deschis cîmp larg activităţii poporului nostru muncitor pentru transformarea patriei dintr-o ţară agrară înapoiată într-o ţară industrial-agrară în plină dezvoltare. Naţionalizarea a creat condiţiile pentru conducerea planificată a economiei şi a constituit totodată premisa trecerii la industrializarea ţării.

Principala sarcină de perspectivă trasată de Conferinţa naţională a P.C.R. din 1945 în problemele economice, a fost *industrializarea ţării*. Tovarăşul Gheorghe Gheorghiu-Dej a subliniat în raportul său, că „...progresul ţării noastre este în directă şi nemijlocită legătură cu progresul industrializării ţării şi că de tăria industrială a ţării depinde în mare măsură însăşi independenţa statului nostru"[1].

Linia generală pentru construirea unei noi baze economice şi-a găsit expresia în planurile anuale de stat pe anii 1949 şi 1950, în planul de 10 ani pentru electrificarea ţării, în primul plan cincinal şi, îndeosebi, în Directivele Congreselor al II-lea şi al III-lea al P.M.R.

În anii ce s-au scurs, ani de economie planificată, partidul a urmat cu consecvenţă politica leninistă de industrializare socialistă a ţării. Întreaga energie creatoare a poporului romîn a fost îndreptată, în anii de la instaurarea Republicii, spre dezvoltarea bazei tehnice-materiale a socialismului.

În acest fel industria a devenit, în scurt timp, ramura conducătoare în economie, ocupînd locul preponderent în cadrul producţiei materiale. Pentru a asigura dezvoltării industriei o bază energetică corespunzătoare, o deosebită atenţie a fost acordată dezvoltării producţiei de energie electrică. Planul de 10 ani de electrificare a ţării, aprobat de Plenara C.C. al P.M.R. din 10 octombrie 1950, a fost realizat şi depăşit.

Pe harta ţării, au apărut numeroase centre industriale noi. Au fost construite o serie de obiective de însemnătate deosebită pentru economia noastră naţională: furnalele de mare capacitate, laminorul de 650 mm, blumingul şi noua oţelărie Martin de la Combinatul siderurgic Hunedoara, oţelăria de la Reşiţa, Fabrica de ţevi de la Roman, Uzinele de strunguri-Arad, uzinele „Autobuzul"-Bucureşti, Fabrica de rulmenţi-Bîrlad, uzinele „Electroputere"-Craiova, Uzina metalurgică Iaşi, Uzina de cupru Baia Mare, combinatele chimice de la Borzeşti, Govora, Năvodari, Uzina de fibre şi fire sintetice de la Săvineşti, rafinăriile moderne, complexele pentru industrializarea lemnului de la Brăila, Gălăuţaş, Tîrgu Jiu, Piteşti, Pipera, Rm. Vîlcea, Combinatul de celuloză şi hîrtie de la Brăila, Complexul pentru industrializarea lemnului-Suceava şi multe altele.

Au fost construite noi termo şi hidrocentrale dintre care amintim: hidrocentrala „V.I. Lenin", cea mai mare din ţară, cea de la Moroeni, termocentralele Sîngeorgiu de Pădure, Paroşeni, Doiceşti, Borzeşti etc. Paralel cu electrificarea ţării, s-a dezvoltat industria electrotehnică, producătoare de tot felul de utilaje şi piese necesare echipării centralelor, precum şi altor ramuri ale economiei naţionale. Produsele întreprinderilor electrotehnice au stîrnit admiraţie pe pieţele străine. Nici pe departe nu mai seamănă

[1] Gh. Gheorghiu-Dej, *op. cit.*, p. 62.

www.cimec.ro
https://www.biblioteca-digitala.ro

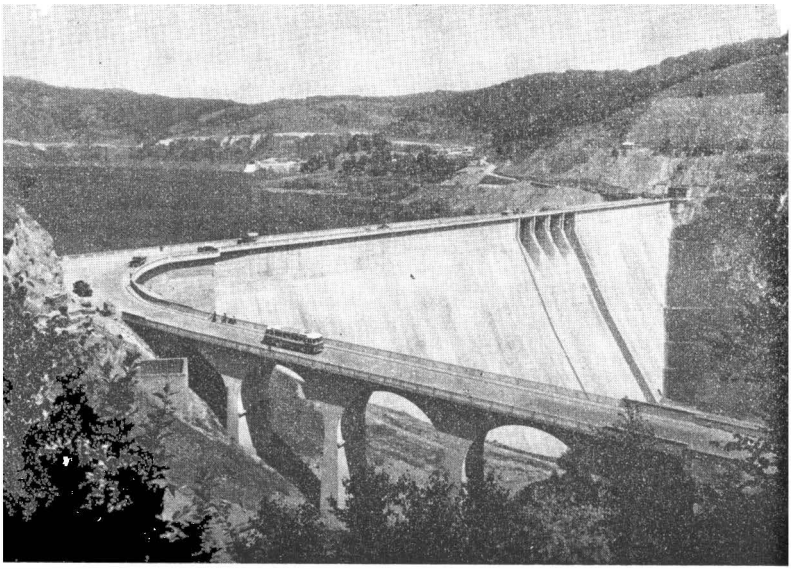

Barajul de la Bicaz

industria noastră socialistă cu ceea ce era în trecut. Industria construcţiilor de maşini şi de prelucrare a metalelor fabrică astăzi maşini-unelte, utilaj petrolier, minier şi chimic, tractoare, maşini agricole, autocamioane, locomotive diesel-electrice, instalaţii tehnologice complete şi multe alte produse de nivel tehnic ridicat.

A fost dezvoltată ramura industriei chimice, căreia partidul şi guvernul ţării i-au acordat şi-i acordă o atenţie deosebită. În această ramură industrială inexistentă în trecut în ţara noastră, s-au obţinut pînă în prezent uriaşe realizări. În ramura petrochimiei, înzestrată la un înalt grad de tehnicitate, se obţin prin prelucrarea benzinei inferioare combustibili superiori şi o serie de produse ca : mase plastice, fibre şi fire sintetice şi cauciuc sintetic. Industria petrolului a devenit una din principalele ramuri ale industriei grele romîneşti. Republica Populară Romînă constituie unicul exemplu în lume, cînd o ţară bogată în petrol, relativ mică, produce utilaj petrolier atît pentru necesităţile interne, cît şi pentru export.

Vechile schele petroliere trăiesc o viaţă nouă. Petroliştii folosesc azi cele mai moderne metode de explorare şi exploatare ca forajul cu turboburul, forajul cu electroburul, injecţiile de apă pentru menţinerea presiunii straturilor.

www.cimec.ro
https://www.biblioteca-digitala.ro

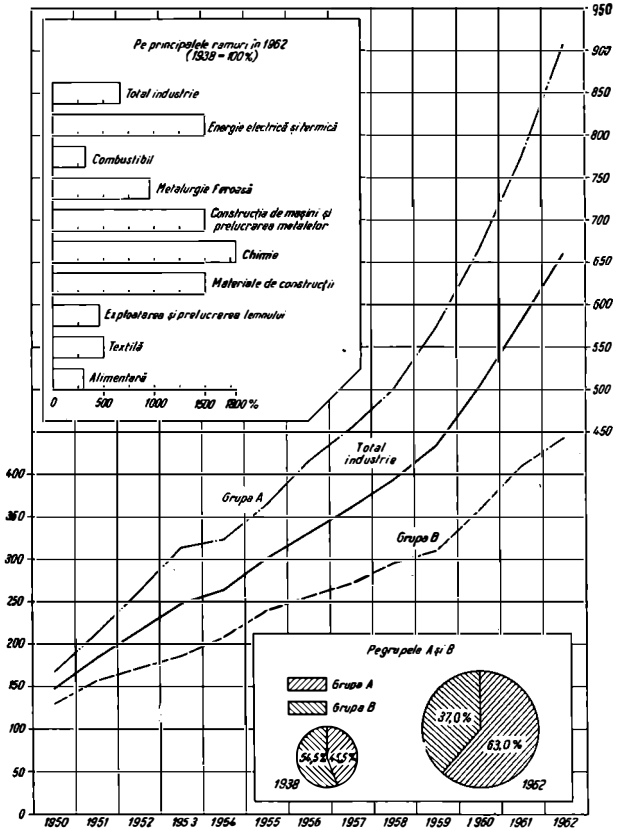

Producția globală industrială

https://www.cimec.ro/ Biblioteca digitală

Au fost descoperite şi valorificate noi zăcăminte de ţiţei, de cărbuni, de minereuri de fier, gaze naturale etc.

Creşterea puterii economice a ţării a fost subliniată de tovarăşul Gheorghe Gheorghiu-Dej la cel de-al III-lea Congres al P.M.R.: „Cît de mult a crescut puterea economică a ţării se vede din faptul că în anul 1960 realizam în numai 11 săptămîni întreaga producţie industrială din anul 1938, la fontă — în 7 săptămîni, la oţel — în 8 săptămîni, la ciment — în 10 săptămîni"[1].

Creşterea continuă, în ritmul cunoscut al producţiei industriale şi sporirea productivităţii muncii se datoresc nivelului tehnic ridicat al maşinilor, agregatelor şi instalaţiilor cu care sînt înzestrate întreprinderile noastre industriale. Progresul tehnic se înfăptuieşte pe baza traducerii în viaţă a hotărîrilor partidului şi guvernului nostru, cu privire la industrializarea socialistă a ţării.

Dotarea economiei naţionale cu tehnică nouă, înaintată, înzestrarea noilor întreprinderi şi reutilarea celor existente cu maşini, utilaje şi instalaţii perfecţionate cu calităţi şi performanţe corespunzătoare cerinţelor tehnicii moderne în vederea ridicării rapide a productivităţii muncii, constituie o preocupare de prim ordin a partidului şi statului nostru, o premisă fundamentală a realizării şi depăşirii planului de 6 ani.

Paralel cu munca asiduă de a scoate la iveală noi resurse se desfăşoară pe întreg cuprinsul patriei o activitate vie de valorificare raţională a resurselor naturale. Valorificarea superioară a resurselor naturale ale ţării a devenit una din trăsăturile esenţiale ale dezvoltării industriale în ţara noastră. În ultimii ani au fost obţinute realizări importante în industria bunurilor de consum. Astăzi magazinele oraşelor patriei noastre sînt aprovizionate cu tot felul de mărfuri industriale şi alimentare, răspunzînd cerinţelor calitative şi cantitative din ce în ce mai mari ale oamenilor muncii. În acelaşi timp, s-a îmbogăţit simţitor sortimentul mărfurilor produse, acordîndu-se o grijă deosebită şi prezentării acestora.

O vastă activitate se desfăşoară în ţara noastră în domeniul folosirii în scopuri paşnice a energiei nucleare. Pe această linie, la Bucureşti, s-a construit Institutul de fizică atomică în cadrul căruia, încă din 1957, s-a pus în funcţiune un reactor atomic de 3 000 kW şi un ciclotron de 12,5 MeV, instalaţii menite să servească la producerea de izotopi radioactivi pentru cercetări şi aplicaţii în chimie, metalurgie, medicină, biologie şi în alte domenii.

Sarcinile trasate de Congresul al III-lea al P.M.R. în domeniul transformării socialiste a agriculturii au fost îndeplinite cu aproape 4 ani înainte de termen. Sesiunea extraordinară a Marii Adunări Naţionale din 27 aprilie 1962 a marcat măreţul eveniment din viaţa poporului nostru — terminarea colectivizării agriculturii, victoria definitivă a socialismului în ţara noastră, la oraşe şi la sate. În acel moment, sectorul socialist din agricultură deţinea peste 96% din suprafaţa arabilă şi 93,4% din suprafaţa agricolă a ţării. Călăuzindu-se după învăţătura lui Lenin, partidul nostru, imediat după naţionalizare, a concentrat eforturile principale ale poporului în direcţiile hotărîtoare pentru victoria socialismului: crearea bazei tehnice-materiale a noii orînduiri prin industrializarea socialistă a ţării, dezvoltarea continuă a industriei grele cu pivotul ei — industria constructoare de maşini.

[1] Gh. Gheorghiu Dej, *Raport la cel de-al III-lea Congres al Partidului Muncitoresc Romîn*, Editura Politică, Bucureşti, p. 13.

www.cimec.ro
https://www.biblioteca-digitala.ro

În prezent, întregul nostru popor muncește cu însuflețire pentru îndeplinirea Directivelor Congresului al III-lea al Partidului Muncitoresc Romîn. Sarcinile planului de 6 ani se îndeplinesc cu succes. Realizările sînt cunoscute în întreaga țară.

Forțele de producție cresc prin grija partidului care a deschis drumul creării și dezvoltării bazei tehnice-materiale a socialismului în țara noastră, printr-o

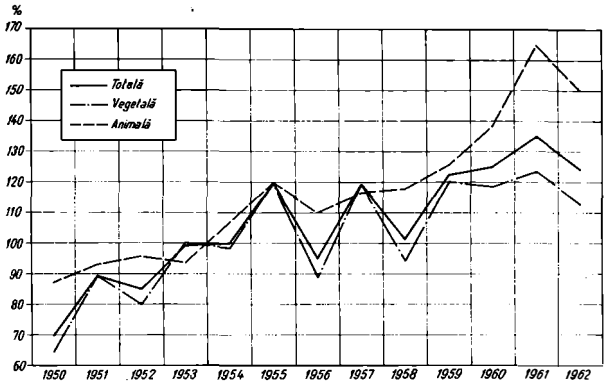

Producția globală a agriculturii

politică consecventă de industrializare socialistă, de dezvoltare a industriei grele și a construcțiilor de mașini.

În articolul *Dezvoltarea economică a Romîniei*, întocmit de Comisia Economică pentru Europa a O.N.U., se subliniază că: „...Romînia se situează în rîndul economiilor celor mai dinamice din Europa, începînd din 1950"[1]. Dinamica economiei noastre naționale reiese cu ușurință urmărind și structura produsului social pe ultimii 10 ani (vezi tabelul 6).

Tabelul 6

Structura produsului social pe principalele ramuri ale producției materiale [2]
(prețurile fiecărui an)

(în procente)

	1950	1955	1959	1960	1961	1962
Produsul social-total din care:	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Industrie	46,6	44,9	49,6	52,4	52,0	55,0
Construcții	7,4	7,9	8,8	9,7	9,7	10,0
Agricultură și silvicultură	25,8	30,5	28,3	24,6	25,1	22,5

[1] *Buletinul economic pentru Europa*, *vol. XIII, nr. 2, noiembrie 1961*, p. 61 (ediția franceză).
[2] După *Anuarul statistic al R.P.R. 1963*, p. 11!.

www.cimec.ro
https://www.biblioteca-digitala.ro

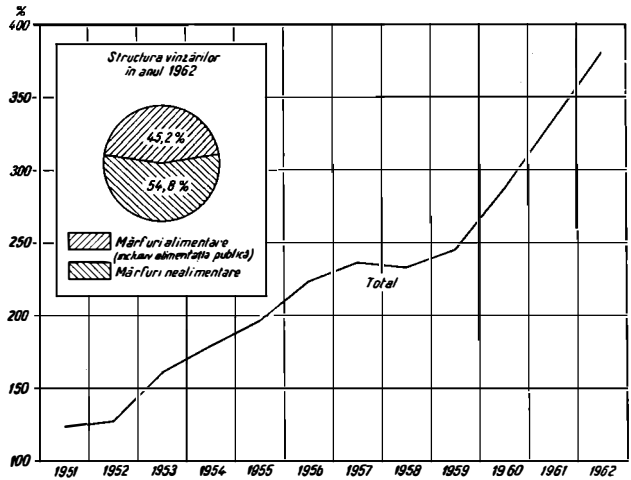

Vînzările de mărfuri cu amănuntul prin comerțul socialist
1950 = 100

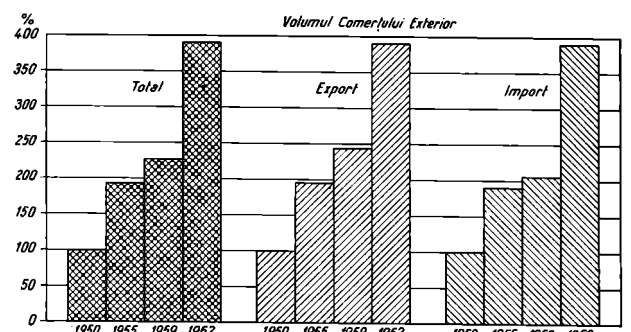

https://www.cimec.ro/ Biblioteca digitală.ro

Dezvoltarea industriei socialiste a fost însoțită de creșterea numerică a clasei muncitoare, de formarea de noi orașe și de creșterea populației celor existente. Astfel, dacă în anul 1930 în orașe locuiau circa 3 milioane de oameni, în 1956 numărul populației din centrele urbane s-a ridicat la aproape 5,5 milioane, reprezentînd 31,3% din întreaga populație a țării.
Întreaga țară a devenit un imens șantier. Viețile monotone din trecut, caracteristică unor regiuni ca: Oltenia, Moldova, Dobrogea, Maramureș, i-a luat locul o viață nouă, febrilă, creatoare. De sus, de pe culmile Maramureșului pînă în fața bătrînului fluviu — Dunărea, din valea Prutului pînă în valea Tisei, se înalță construcții noi socialiste.
Pe harta țării au apărut orașe noi, ca: Victoria, Onești, Bicaz, iar cele vechi sînt reconstruite, modernizate. Orașele București, Cluj, Hunedoara, Reșița, Baia Mare, Constanța, Galați și multe altele își schimbă pe zi ce trece înfățișarea. Priviți numai la capitala patriei noastre, București, care în ultimii 2 — 3 ani a întinerit cu zeci de ani. Un nou centru a apărut în inima orașului, cartiere elegante muncitorești se înalță în toate colțurile. În București s-au înfăptuit și se înfăptuiesc proiectele grandioase, îndrăznețe, de sistematizare: Grivița, Magistrala Nord-Sud, Mihai Bravu, Giulești, Balta Albă, Drumul Taberei — pași giganți spre transformarea Capitalei R.P. Romîne într-o adevărată capitală socialistă. Realizările obținute în construcția socialistă au creat condițiile pentru ridicarea nivelului de trai material și cultural al celor ce muncesc. În țara noastră a fost lichidat complet și pentru totdeauna șomajul. S-au majorat salariile tarifare, impozitele pe salarii s-au redus, pensiile au crescut simțitor, unele categorii de salariați, ca: lucrători din domeniul tehnic-economic și din învățămîntul de cultură generală se bucură de avantaje deosebite. Concomitent cu aceste măsuri, au scăzut simțitor prețurile la o serie de produse alimentare și industriale.
În urma aplicării ansamblului de măsuri privind ridicarea nivelului de trai al poporului, sporul net de venituri ale oamenilor muncii este de circa 4,7 miliarde de lei anual. Comparativ cu anul 1938, venitul național a fost în 1962 de peste 3,1 ori mai mare, iar pe un locuitor — de 2,6 ori.
Grija față de cei ce muncesc se reflectă și în alte domenii: condiții de locuit, asigurări sociale, cultură, învățămînt.
Alături de industrializarea socialistă a țării și transformarea socialistă a agriculturii, s-a desfășurat larg revoluția culturală. A fost lichidat complet analfabetismul. Învățămîntul de 8 ani este obligatoriu. Potrivit hotărîrilor Congresului al III-lea al P.M.R. pentru a crea condiții tot mai favorabile de studiu copiilor oamenilor muncii de la orașe și sate, s-a introdus gratuitatea completă a manualelor pentru toți elevii de la clasele I pînă la clasa a VII-a inclusiv. În viitor, se prevede extinderea gratuității și asupra rechizitelor școlare.
În anii puterii populare, a fost construit la București și dat în exploatare, în anul 1952, marele combinat poligrafic „Casa Scînteii", înzestrat cu numeroase mașini și utilaje moderne de mare productivitate. În cadrul acestui combinat, se tipăresc ziare, reviste și cele mai felurite cărți și imprimate. Iată cîteva dintre realizările clasei noastre muncitoare în anii puterii populare, înfăptuiri ce asigură dezvoltarea continuă — pe calea desăvîrșirii socialismului și pe cea a comunismului — a țării noastre.

www.cimec.ro
https://www.biblioteca-digitala.ro

Republica Populară Romîna, vechea Romînie etichetată „eminamente agricolă", a devenit o țară înaintată cu o industrie și o agricultură socialiste în dezvoltare, cu o cultură înfloritoare.
Victoria deplină a socialismului la orașe și sate umple de mîndrie inimile tuturor oamenilor muncii din țara noastră. Idealul, pentru care au luptat cei mai buni fii ai poporului muncitor, pentru care mulți dintre ei și-au jertfit viața, s-a înfăptuit.

https://www.cimec.ro
https://bibliotecadigitala.ro

III.
R. P. Romînă, ţară cu o industrie în plină dezvoltare

1. Industria R. P. Romîne privită în ansamblu

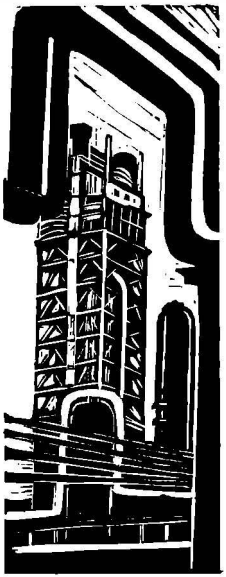

Înlocuirea relaţiilor de producţie capitaliste prin relaţii de producţie socialiste în Romînia a creat condiţiile pentru conducerea planificată a industriei. Ca urmare, partidul a îndrumat dezvoltarea economiei ţării noastre pe calea industrializării socialiste. Sarcinile concrete ale industrializării socialiste a R.P. Romîne au rezultat din nivelul de dezvoltare a forţelor de producţie de la care s-a pornit, din situaţia potenţialului şi componenţa resurselor naturale ale ţării, şi din necesităţile economiei naţionale.

Încă la Conferinţa naţională a P.C.R. s-a arătat că trebuie să creăm *„...o industrie grea puternică, bazată pe folosirea raţională a bogăţiilor naturale ale ţării şi dezvoltată pe linia nevoilor interne şi a posibilităţilor izvorîte din legături comerciale trainice cu vecinii..."*[1]. Industrializarea socialistă care înseamnă construirea şi dezvoltarea planificată a industriei grele, cu pivotul ei — industria construcţiilor de maşini — a reprezentat un factor principal al reorganizării şi dezvoltării pe baze socialiste a întregii economii naţionale.

În conformitate cu politica partidului nostru de industrializare socialistă a ţării, dezvoltarea industriei noastre în anii puterii populare s-a desfăşurat astfel încît să se asigure permanent creşterea cu precădere a ramurilor pro-

[1] Gh. Gheorghiu-Dej, *Articole şi cuvîntări*, ed. a IV-a, E.S.P.L.P., Bucureşti, 1955, p. 63.

https://www.cimec.ro Biblioteca digitala.ro

ducătoare de mijloace de producție și în primul rînd a construcțiilor de mașini.
Paralel cu aceasta se dezvoltă acele ramuri industriale care au asigurată baza de materii prime în țară: industria petrolului, de prelucrare a metalelor feroase și neferoase, a cărbunelui etc.
După cum s-a mai amintit industria a devenit ramura conducătoare a economiei, a întregii producții materiale, mergînd pe un drum mereu ascendent, într-un ritm nemaiîntîlnit în trecut.
În ce privește ritmul mediu anual de creștere a producției globale industriale pe grupele *A* și *B* și pe principalele ramuri, în ultimii 12 ani, să urmărim tabelul de mai jos:

Tabelul 7

1950 = 100

	1951 — 1962 (în procente)
Total industrie	13,3
Grupa A	15,1
Grupa B	10,8
Energie electrică și termică	16,0
Combustibil	10,6
Cărbune	7,8
Petrol	10,5
Extracția gazului metan	15,4
Metalurgia feroasă (inclusiv extracția minereurilor feroase)	14,3
Metalurgia neferoasă (inclusiv extracția minereurilor neferoase)	14,9
Construcții de mașini și prelucrarea metalelor	19,3
Chimie	21,5
Materiale de construcții	15,3
Exploatarea și prelucrarea lemnului	10,7
Textilă	9,4
Confecții	9,4
Pielărie, blănărie și încălțăminte	9,1
Alimentară	9,0

După *Anuarul statistic al R.P.R. 1963*, pp. 146 — 147.

În primii patru ani ai planului șesenal producția globală industrială a crescut cu 74%, cu un ritm mediu anual de creștere de 15% față de circa 13% cît prevăd Directivele Congresului al III-lea al P.M.R. pentru perioada 1960—1965.
În anul 1962, volumul producției industriale a fost de aproape 8 ori mai mare decît cel din anul 1948. Producția industriei construcțiilor de mașini, a industriei energiei electrice, a materialelor de construcții, a depășit în același an nivelul anului 1938, socotit „an de vîrf" al producției industriale a Romîniei burghezo-moșierești, de 15 ori. Cu pași și mai repezi a înaintat industria chimică, depășind de 18 ori nivelul anului 1938.
Într-un timp relativ scurt — 1949—1961 —, au fost reutilate, modernizate și dezvoltate aproape 500 de întreprinderi, au fost construite în cadrul industriei republicane peste 280 de întreprinderi și secții noi.

https://www.cimec.ro Biblioteca digitală

București — Piața Palatului R.P.R.

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

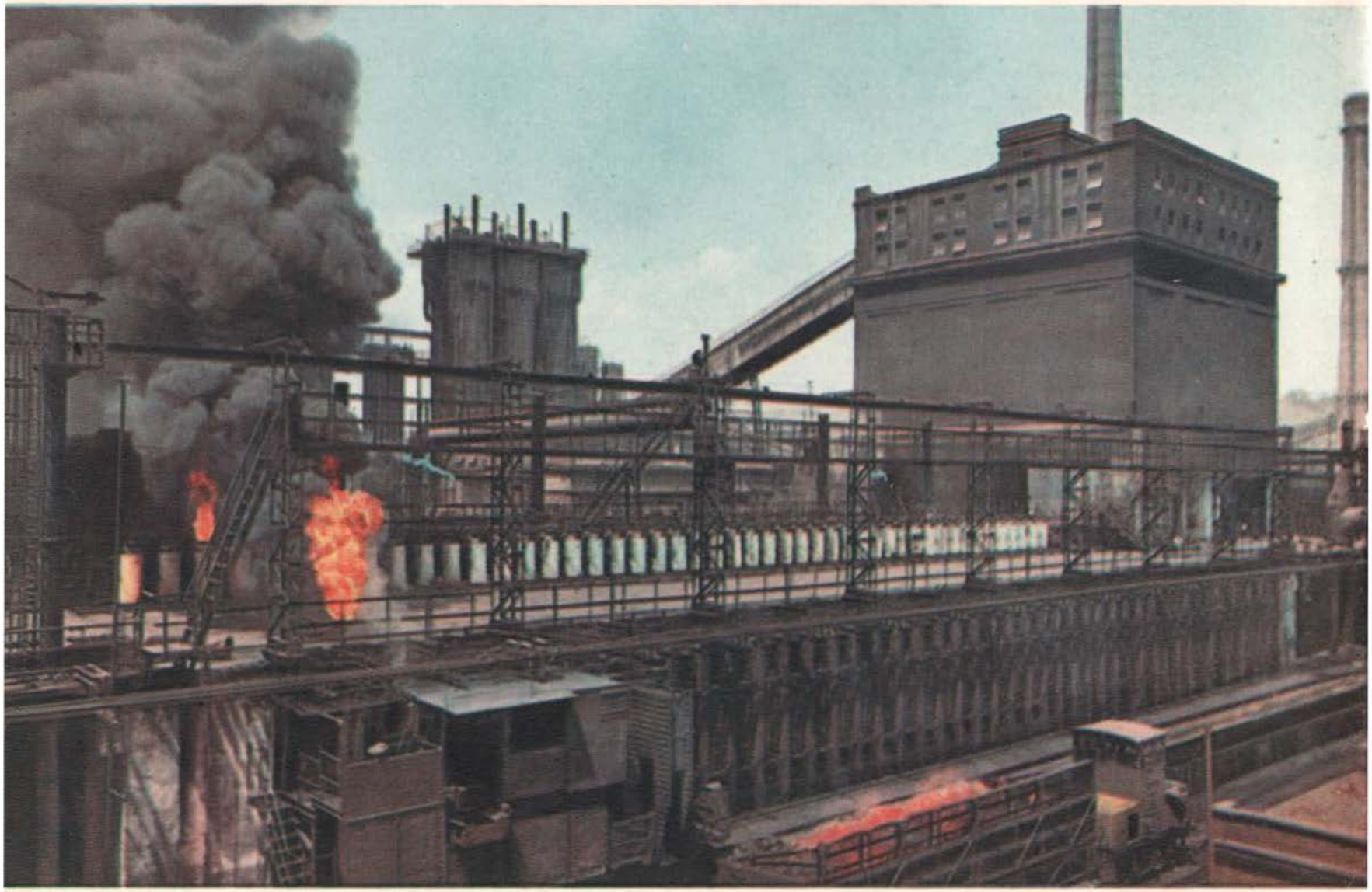

Hunedoara — vedere parțială a Combinatului siderurgic

https://biblioteca-digitala.ro

Onești

https://www.cimec.ro/Biblioteca-digitala.ro

București — Casa Scînteii

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

Producția mijloacelor de producție, adică grupa *A*, a cunoscut un ritm rapid de dezvoltare, ritm legat de politica consecventă a partidului de dezvoltare cu precădere a industriei grele. În cifre, această creștere, de-a lungul anilor puterii populare, raportată la anul 1938, înseamnă pentru grupa *A* un nivel de 3,6 ori mai mare în 1955, de 5,7 ori în 1959 și de 9 ori în 1962. În anul 1963, producția mijloacelor de producție a înregistrat o creștere de 14,3% față de 1962, iar în primii patru ani ai șesenalului — o creștere de 82%, ritmul mediu anual fiind de 16,1%.

În ritm susținut s-a dezvoltat și grupa *B*, producția bunurilor de consum și anume: de 2,4 ori în 1955, de peste 3 ori în 1959 și de 4,4 ori în 1962; în 1963, producția de bunuri de consum a crescut cu 9,3% față de anul precedent. Analizat pe primii patru ani ai planului șesenal această creștere este de 62%, iar ritmul mediu anual — de 12,8%.

Datorită acestui proces de creștere a producției mijloacelor de producție, economia țării noastre este astăzi înzestrată și își acoperă nevoile de utilaje și instalații în proporții însemnate din producția industrială proprie. Se constată o creștere deosebit de puternică a unor ramuri de bază, hotărîtoare pentru dezvoltarea economiei naționale, pentru care există condiții favorabile de dezvoltare, cum sînt: industria energiei electrice și termice, industria cocsochimică, extracția și prelucrarea gazului metan, industria siderurgică, a construcțiilor de mașini și a prelucrării metalelor, chimică și industria materialelor de construcții. Pentru asigurarea dezvoltării industriei cu o bază energetică corespunzătoare în anii puterii populare, o deosebită atenție a fost acordată dezvoltării producției de energie electrică.

În cadrul planului de 10 ani de electrificare, elaborat de către partid, s-au construit noi hidro și termocentrale. Puterea lor instalată a crescut, în anul 1962, față de anul 1938, de peste 4 ori, iar producția de energie electrică de peste 9 ori. A fost construit sistemul energetic național. Liniile de înaltă tensiune străbat, în drumul lor, munți, dealuri și cîmpii.

Industria extractivă, îndeosebi cea a petrolului a obținut succese tot mai mari. Prin prospecțiuni și cercetări geologice s-au descoperit noi zăcăminte de petrol, iar cele vechi au fost modernizate și exploatate rațional. Producția de petrol a țării a crescut atingînd în 1962 un nivel de peste 1,7 ori mai mare decît în anul 1938. R.P. Romînă ocupă astfel unul din primele 12 locuri în producția mondială de petrol. Au fost construite noi rafinării de petrol, s-au reconstruit și reutilat cele vechi, mărindu-se atît capacitățile de prelucrare, cît și gama produselor petrolifere obținute.

Producția de gaz metan s-a mărit de aproape 29 de ori și au fost prospectate noi zăcăminte gazeifere, iar ca urmare a extinderii rețelei de conducte, numeroase regiuni (Hunedoara, Banat, Cluj, Bacău, Argeș, Oltenia, București) au fost legate cu zonele productive, primind astfel gazele naturale în primul rînd pentru scopuri industriale.

Producția de cărbune era în 1962 de peste 3 ori mai mare decît în 1938. Valea Jiului, transformată de burghezie într-o vale a plîngerii, a devenit astăzi principalul centru carbonifer din țara noastră, furnizînd huilă cocsificabilă.

Industria siderurgică a cunoscut, de asemenea, o puternică dezvoltare prin construirea unor noi unități și agregate și prin reutilarea și extinderea celor existente. Ca urmare, producția de oțel era în 1962 de peste 8,6 ori mai mare decît în 1938, cea de fontă de peste 11 ori, iar cea de laminate finite pline de

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

peste 5 ori. S-au dezvoltat rapid industria construcţiilor de maşini şi cea a materialelor de construcţii. Ponderea industriei construcţiilor de maşini a crescut de la 10,2% în 1938 la 26,3% în anul 1962.

În anii puterii populare în ţara noastră se fabrică produse industriale noi, multe din ele cîştigînd un renume mondial: utilaj petrolier, motoare cu combustie internă, cazane cu aburi, diferite maşini electrice, tractoare şi alte maşini şi utilaje agricole, autocamioane, autobuze, troleibuze, producţia de rulmenţi, de maşini şi utilaj electric etc.

Pe baza variatelor şi bogatelor resurse de materii prime (petrol, gaze naturale, sare, lemn etc.), paralel cu ritmul continuu al dezvoltării industriei extractive, a luat un mare avînt şi industria chimică, ale cărei produse — îngrăşăminte, mase plastice, fibre şi fire sintetice, cauciuc sintetic etc. — au căpătat o pondere din ce în ce mai însemnată în economia naţională.

Dezvoltarea cu succes a ramurilor industriei grele a contribuit şi contribuie din plin la înzestrarea tehnică a ramurilor industriei uşoare şi alimentare, care asigură aprovizionarea populaţiei cu bunuri de larg consum.

Industria locală, care cuprinde întreprinderile de stat mai mici, precum şi întreprinderile din cadrul cooperaţiei meşteşugăreşti, şi îşi întemeiază producţia pe folosirea resurselor locale de materii prime şi combustibil, a luat de asemenea o largă dezvoltare contribuind în general la satisfacerea necesităţilor locale cu bunuri de larg consum.

În ţară existau în anul 1962 un număr de 243 de întreprinderi ale industriei locale de stat, cu circa 141 000 de salariaţi şi 316 cooperative, cu peste 99 700 de cooperatori. Întreaga noastră industrie socialistă valorifică la un nivel din ce în ce mai înalt resursele naturale ale ţării. De exemplu, comparativ cu anul 1955, valoarea produselor obţinute dintr-o tonă de petrol brut prelucrat, a crescut în 1960 cu circa 17%, dintr-o tonă de metal prelucrat — cu 32%, iar dintr-un metru cub de masă lemnoasă — cu peste 66%. Marile realizări în domeniul dezvoltării industriei, în anii puterii populare, se reflectă în dinamica producţiei principalelor produse industriale calculate pe locuitor, într-o perioadă de aproximativ două decenii.

Tabelul 8

Producţia principalelor produse pe locuitor[1]

Denumirea produselor	U.M.	Anii		
		1938	1948	1962
Energie electrică	kWh	72,4	94,4	539,2
Cărbune brut extras	kg	181,2	185,4	513,3
Petrol extras	kg	422,7	261,1	635
Gaz metan	m³	19,3	79,7	473,1
Fontă	kg	8,5	11,7	80,9
Oţel	kg	18,2	22,2	131,2
Ciment	kg	32,7	41,3	186,8
Ţesături de bumbac şi tip bumbac	m²	6,7	5,7	15,8
Ţesături de lînă şi tip lînă	m²	0,8	0,7	1,8
Ţesături de mătase şi tip mătase	m²	0,7	0,5	1,6
Încălţăminte[2]	per	—	—	1,7
Zahăr	kg	6,6	6,2	18,3

[1] După *Anuarul statistic al R.P. Române, 1963*.

[2] Fără producţia atelierelor meşteşugăreşti şi a micii industrii particulare.

https://www.cimec.ro Biblioteca digitală

Înfăptuirea cu succes a politicii de industrializare socialistă a țării a schimbat radical fața patriei noastre. Regiuni întregi, în trecut vitregite, dețin astăzi un însemnat potențial economic.

S-au produs schimbări fundamentale în repartizarea geografică a forțelor de producție, înlăturîndu-se anarhia și disproporțiile existente în Romînia burghezo-moșierească.

În repartizarea teritorială planificată a forțelor de producție, s-au avut în vedere o serie de factori, ca: apropierea producției de sursele de materii prime, de resursele de combustibil și de energie, precum și de centrele de consum; lichidarea înapoierii economice a regiunilor rămase în urmă; diviziunea planificată a muncii între regiunile economice; îmbinarea justă a specializării regiunilor administrativ-economice cu dezvoltarea complexă a întregii economii; apropierea industriei de agricultură. Regiuni întregi ca: Moldova, Dobrogea, Oltenia, Maramureș, Mureș-Autonomă Maghiară, pe baza investițiilor efectuate an de an, au căpătat o largă dezvoltare, aducînd o contribuție sporită la mărirea avuției naționale.

Numai în Moldova au fost construite în anii puterii populare numeroase obiective industriale noi, cum sînt: Hidrocentrala „V.I. Lenin" de la Bicaz, termocentralele de la Borzești și Comănești, care funcționează pe baza cărbunilor locali, rafinăriile de petrol de la Borzești și Dărmănești, Fabrica de țevi de la Roman, Fabrica de rulmenți Bîrlad, Combinatul chimic de la Borzești, Uzina de fibre și fire sintetice de la Săvinești, Combinatul de îngrășăminte azotoase de la Roznov, Fabrica de antibiotice din Iași, fabrici de cherestea la Vaduri, Fălticeni, combinate textile la Iași și Botoșani etc.

În Dobrogea s-au construit termocentrala „Ovidiu", două întreprinderi constructoare de mașini la Medgidia și Saligny, Uzina de superfosfați și acid sulfuric de la Năvodari etc.

În Oltenia, devenită una dintre principalele baze energetice ale țării, au fost construite: uzina „Electroputere", uzina de mașini agricole și fabrica de paste făinoase, la Craiova, Combinatul de industrializare a lemnului de la Tîrgu Jiu (Preajba), o fabrică de zahăr și alta de ulei la Podari (lîngă Craiova) și alte unități industriale.

În regiunea Mureș-Autonomă Maghiară au fost construite și reconstruite peste 50 de întreprinderi industriale printre care: termocentrala „Sîngeorgiu de Pădure", Fabrica de lapte praf de la Remetea, Fabrica de mobilă de la Tîrgu Mureș etc.

Schimbările în repartizarea forțelor de producție pe teritoriul țării sînt reflectate statistic în ritmul superior de dezvoltare industrială a regiunilor în trecut rămase în urmă. Astfel, dacă în perioada 1951—1962, ritmul mediu anual de creștere pe întreaga țară era de 14,1%, în regiunea Iași, de exemplu, era de 18,0%, în regiunea Dobrogea — de 16,9%, în Mureș-Autonomă Maghiară — de 15,9%, în Bacău — de 15,1% etc.

Însuflețiți de chemările partidului, oamenii muncii din țara noastră luptă cu interes și dragoste în realizarea sarcinilor, dînd dovadă de inițiative creatoare pentru mărirea productivității, reducerea prețului de cost și realizarea de economii de miliarde de lei, pentru produse de cea mai înaltă calitate. Ei știu că muncesc pentru înflorirea patriei, pentru ridicarea continuă a propriei lor bunăstări.

www.cimec.ro
https://www.biblioteca-digitala.ro

În anul 1965, producția industrială va trebui să fie de 2,1 ori mai mare decît în anul 1959. „Nivelul de dezvoltare la care va ajunge industria noastră poate fi ilustrat prin faptul că producția ei din 1965 va reprezenta trei pătrimi din producția totală obținută în cursul primului cincinal.
Din totalul producției industriale a anului 1965, peste 50% se va realiza pe seama capacităților actuale, peste 30% prin reutilarea, reconstrucția și dezvoltarea întreprinderilor existente și circa 18% pe seama întreprinderilor nou-construite, care vor fi înzestrate cu utilaje de mare capacitate, la nivelul tehnicii mondiale. Între ramurile industriale, siderurgia, metalurgia neferoasă, construcțiile de mașini, industria chimică și de energie electrică vor înregistra în anul 1965 sporuri de 2,2 ori pînă la 3,3 ori comparativ cu anul 1959.
Patria noastră va deveni în următorii 10-15 ani o țară industrială dezvoltată, cu o agricultură multilaterală și de înaltă productivitate.[1]

2. R. P. Romînă, țară cu bogate resurse energetice

Pe teritoriul R.P.Romîne se găsesc resurse energetice bogate, variate, de calitate superioară, prezentînd în ansamblul lor o mare importanță economică. Unele dintre acestea au fost exploatate prădalnic în trecut; altora însă, nerentabile pentru capitaliști, necesitînd investiții mari, nu li s-a acordat importanța cuvenită (gaze naturale, zăcăminte de lignit).
Industrializarea socialistă a țării a impus cunoașterea și valorificarea tuturor resurselor naturale ale țării și în primul rînd a celor energetice. S-au efectuat pe scară largă lucrări de prospecțiuni geologice, pentru care statul nostru democrat-popular a investit sume însemnate. Eforturile au fost răsplătite prin descoperirea de noi rezerve de combustibili, prin creșterea continuă a producției energetice, a avuției țării în general.
În producția totală de combustibil a R.P.Romînă, petrolul ocupă primul loc în rîndul diferiților combustibili, urmat fiind de gazele naturale, îndeosebi gazul metan, cărbunele și altele.
Lemnul exploatat prădalnic în trecut, astăzi își mută locul treptat din rîndul combustibililor clasici în rîndul materiilor prime destinate prelucrării industriale moderne.
Structura consumului intern de combustibili se află în raport direct cu structura producției și a rezervelor disponibile. În perioada 1956-1961 petrolul și gazele naturale, luate la un loc, reprezentau trei pătrimi din totalul consumului intern de combustibili. Realizările obținute în anii puterii populare au asigurat țării o bază energetică complexă, factor hotărîtor în industrializarea socialistă, în mecanizarea agriculturii, în dezvoltarea rapidă a transporturilor.

[1] Gh. Gheorghiu-Dej, *Raport la cel de-al III-lea Congres al Partidului Muncitoresc Romîn*, Editura Politică, București, 1960.

https://www.cimec.ro Biblioteca digitală.ro

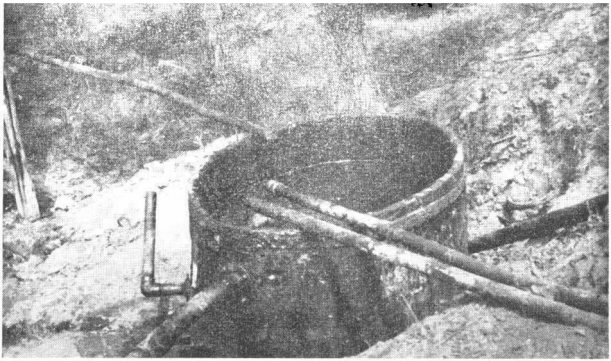

Colectarea țițeiului în trecut

Petrolul și industrializarea lui

Republica Populară Romînă dispune de importante zăcăminte de petrol, situîndu-se, sub raportul producției, pe locul al 2-lea în Europa, după Uniunea Sovietică, iar între țările globului pe locul al 12-lea. Sînt cîteva secole de cînd petrolul este cunoscut și folosit în Romînia, dar valorificarea lui industrială este de dată mai recentă.

În anul 1857, la Rîfov, în apropiere de Ploiești, a fost construită prima instalație pentru rafinarea petrolului al cărei proprietar, un oarecare T. Mehedințeanu, obținuse, în același an, concesionarea iluminatului cu petrol lampant al străzilor orașului București, primul oraș din lume iluminat pe această cale. Din 1857, producția de petrol a Romîniei a fost într-o continuă creștere, astfel că în 1895 ea totaliza 80 000 t.

O dată cu pătrunderea capitalului străin care deținea 94 % din industria petrolului și cu sporirea capitalului investit, extracția de țiței crește la 1 847 000 t în anul 1913. Între cele două războaie mondiale cînd capitalul francez, belgian, englez și american și mai apoi cel german concurau în exploatarea prădalnică a resurselor noastre de petrol, producția maximă a atins, în 1936, 8 704 000 t, pentru ca în anul 1938 ea să scadă la 6 594 000 t.

În ajunul celui de-al doilea război mondial, în cadrul pregătirilor de război, Germania și Italia au devenit principalele țări importatoare de produse petrolifere romînești. Regiunile de extracție a petrolului în această perioadă erau cuprinse între văile Buzăului și Ialomiței (fostele județe Dîmbovița, Prahova și Buzău) care, în anul 1936, au participat cu 99,55 % la producția de petrol a Romîniei, restul fiind dat de fostul județ Bacău din Moldova. În majoritatea exploatărilor petrolifere se foloseau metode învechite de extracție prin erupție liberă, ceea ce ducea la distrugerea zăcămintelor, din cauza invadării lor cu apă, pierzîndu-se uneori pînă la o treime din rezervele de petrol. Exploatarea nemiloasă a zăcămintelor petrolifere în perioada

www.cimec.ro
https://www.biblioteca-digitala.ro

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

▲ *Rafinăria nr. 2 — Ploiești — instalație de cracare termică*

Sondă în producție la schela Boldești ▶

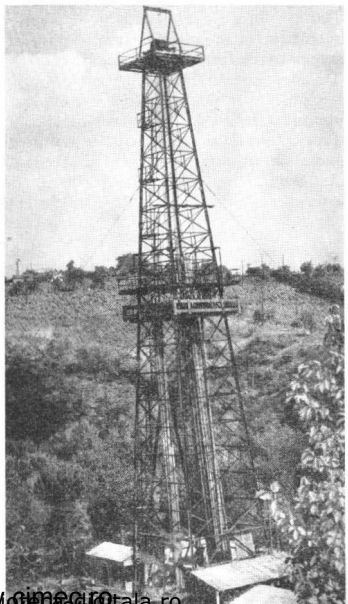

◀ *Ploiești — construcții noi*

https://www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

premergătoare celui de-al doilea război mondial, cît şi în timpul lui, precum şi reducerea forajului de explorare şi mai ales lipsa de noi investiţii de capital au dus la un puternic declin al industriei petroliere romîneşti în perioada următoare celui de-al doilea război mondial.

În plus s-au mai adăugat şi urmările războiului, această industrie înregistrînd pagube mari. Valoarea totală a pagubelor suferite de industria petrolului s-a ridicat la circa 70 de miliarde de lei; ca urmare, producţia de petrol a scăzut, în anul 1944, la 3 500 000 t.

În ceea ce priveşte prelucrarea petrolului, cele mai importante rafinării, dezvoltate mai ales între cele două războaie mondiale, aparţineau societăţilor străine, care nu erau interesate în rafinarea în ţară a ţiţeiului extras. Chiar şi rafinăriile existente în ţară erau slab înzestrate din punct de vedere tehnic, Romînia fiind astfel obligată să importe produse petrolifere de bază: uleiuri, benzină cu cifră octanică ridicată, de cele mai multe ori, rezultatul prelucrării petrolului romînesc ce luase calea străinătăţii.

Starea de înapoiere a industriei extractive şi prelucrătoare a petrolului se accentua totodată prin lipsa unei industrii producătoare de utilaj petrolier.

După 23 August 1944, din iniţiativa Partidului Comunist Romîn, s-a trecut la refacerea completă a industriei petrolului.

„Specialiştii" aserviţi trusturilor străine, în scopuri de sabotaj, prevedeau un viitor sumbru petrolului romînesc, preconizînd epuizarea tuturor zăcămintelor în viitorii 10 ani, de la instaurarea puterii populare.

Munca plină de abnegaţie a oamenilor muncii din industria petrolului, mobilizaţi şi conduşi de partid, a dovedit cît de puţin ştiinţifice şi de neîntemeiate au fost previziunile acestor „specialişti".

După naţionalizarea principalelor mijloace de producţie (11 iunie 1948) s-a pus capăt pentru totdeauna exploatării de către capitaliştii străini şi romîni a resurselor de petrol ale ţării.

Prospecţiunile şi lucrările de explorare geologice, întreprinse în anii puterii populare, au dus la creşterea continuă a producţiei de petrol.

Astfel în ultimii 20 de ani producţia de petrol a ţării noastre a crescut continuu, depăşind în 1962 cifra de 11 864 000 t anual.

Tabelul 9

Dinamica extracţiei de ţiţei în R. P. R. în perioada 1938—1962

Anii	Extracţia (mii tone)
1938	6 594
1948	4 149
1950	5 047
1955	10 555
1959	11 438
1960	11 500
1961	11 582
1962	11 864

https://www.cimec.ro Biblioteca digitala.ro

Petrolul romînesc se remarcă prin calitatea sa superioară, din el obținîndu-se cele mai variate produse: parafină, uleiuri minerale de calitate superioară, vaselină, benzină cu cifră octanică ridicată, bitumuri speciale, fenoli și alte produse; prin cracarea catalitică, se obțin din păcură benzine ușoare.

Pe harta țării au apărut, alături de vechile perimetre petrolifere din valea Prahovei și din valea Trotușului (regiunile Ploiești și Bacău), alte noi regiuni de extracție a petrolului, mai importante între acestea fiind zona subcarpatică dintre Dîmbovița și Jiu (regiunile Argeș și Oltenia). Noi schele petroliere au apărut și în regiunile de veche exploatare a petrolului. Ponderea regiunilor în extracția de petrol s-a schimbat mult în anii puterii populare. Astfel dacă actuala regiune Ploiești deținea în anul 1936 o greutate specifică de 99,55% din producția totală de petrol a Romîniei, în anul 1962 ponderea ei în extracția petrolului a scăzut la 29,6%, în timp ce ponderea regiunii Bacău a crescut de la 0,45% în 1936 la 13,6% în anul 1962. În ceea ce privește participarea celorlalte regiuni petrolifere la producția totală de petrol, se remarcă regiunile Argeș și Oltenia.

Regiunea Ploiești cuprinde cele mai numeroase și totodată și cele mai mari centre de exploatare petroliferă din țară cum sînt cele de la: Boldești, Moreni, Gura Ocniței saucelede importanță mijlocie ca: Băicoi, Țintea, Ochiuri, Podeni, Urlați etc. În anii 1949-1950 în această regiune au fost date în exploatare noi zăcăminte de petrol la Teiș, Șuța Seacă și Drăgăneasa, iar la Boldești au fost descoperite noi structuri purtătoare de petrol.

În regiunea Bacău cîmpurile petrolifere mai vechi se îmbină cu cele noi. Centrele Lucăcești, Zemeș, Moinești, Tazlău, Stănești, Modîrzău apar an de an cu un grafic mereu crescînd.

În regiunea Argeș exploatarea petrolului a început din anul 1951, producția fiind în continuă creștere. Principalele centre petrolifere sînt: Mislea, Frasin, Hulubești și Leordeni; exploatările de importanță mai mică se fac la Budișteni, Valea Caselor, Cobia, Bogați etc.

Regiunea Oltenia, ale cărei zăcăminte au fost puse în valoare din 1952, dă o producție de petrol care crește an de an. Principalele centre de extracție sînt Țicleni, Bîlteni, secondate de Zătreni, Băbeni etc.

Succese deosebite s-au obținut în anii puterii populare în domeniul prelucrării petrolului. Industria de prelucrare a petrolului a fost reorganizată pe baze noi, ținîndu-se seama de nevoile consumului intern, de calitatea și sortimentele cerute pe piața mondială.

Industria de prelucrare a petrolului este concentrată, în special, în regiunea

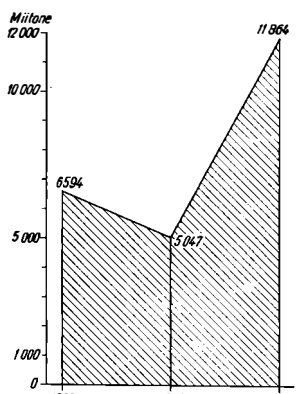

Producția de țiței extras în anii 1938, 1950 și 1962 (în mii tone)

www.cimec.ro
https://www.biblioteca-digitala.ro

Ploieşti unde se află rafinăriile de la Ploieşti, Teleajen, Brazi, Cîmpina, Rîmnicu-Sărat. O mare dezvoltare a luat industria prelucrării petrolului şi în Moldova, unde au fostconstruite rafinăriile de la Dărmăneşti şi Borzeşti; de asemenea, există o rafinărie de petrol şi în oraşul Braşov. Reconstrucţia şi modernizarea vechilor unităţi industriale, precum şi intrarea în producţie a noilor unităţi au dus la o creştere substanţială a produselor petrolifere.

Tabelul 10

Producţia principalelor produse petrolifere în R. P. Romînă[1]
(în mii tone)

	1938	1948	1950	1955	1962
Benzină	1 529	1 112	1 502	2 635	2 400
Motorină	858	507	731	1 626	2910
Păcură	2 186	1 410	1681	4 037	3952
Uleiuri minerale	65	116	125	162	346
Bitum de petrol	67	62	92	132	268

[1] După *Anuarul statistic al R.P.R. 1953*, pp. 160—161.

Datele de mai sus arată unele schimbări în structura produselor petrolifere. Folosirea pe scară largă a motoarelor diesel, precum şi cererile din ce în ce mai mari la export au necesitat creşterea corespunzătoare a producţiei de motorină; importul de uleiuri minerale s-a redus complet, producţia sortimentelor de ulei de calitate superioară dezvoltîndu-se cu succes în ţară. Pe lîngă uleiuri speciale extrase din petrol, R.P.Romînă exportă şi uleiul polar, folosit înf rigotehnică şi aviaţie (avînd punctul de solidificare la —70°C), produs din bitum (Porţi — regiunea Crişana).

În perioada 1956-1960 au crescut capacităţile de producţie dîndu-se în funcţiune noi linii tehnologice pentru fabricarea uleiurilor minerale. În aceeaşi perioadă s-au dat în exploatare noi instalaţii de cracare catalitică şi de transformare catalitică, ceea ce a dus la sporirea continuă a producţiei de benzină, mai ales de benzină cu cifre octanice ridicate şi de motorină. O importanţă deosebită se dă astăzi captării cît mai complete a gazelor de sondă, a gazelor de cracare, a obţinerii fracţiunilor uşoare (propan, butan etc.), care în trecut se pierdeau în mare parte.

Importantele resurse de petrol şi creşterea continuă a producţiei petrolifere asigură dezvoltarea unei noi ramuri industriale, industria de chimizare a petrolului (petrochimia).

În perioada planului economic de şase ani, extracţia petrolului va creşte pe baza exploatării raţionale a rezervelor prin introducerea continuă a metodelor noi de explorare şi exploatare.

Nu de mult industria petrolului din ţara noastră a împlinit un secol de existenţă. Niciciînd în această perioadă îndelungată ea nu a cunoscut o asemenea dezvoltare ca în anii regimului de democraţie populară.

https://www.cimec.ro Biblioteca digitală

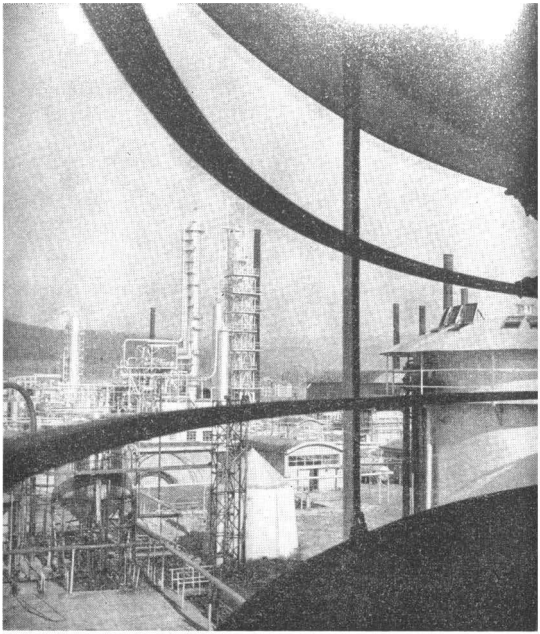

Dărmănești — rafinăria de petrol

Gazele naturale

Cele mai importante zăcăminte de gaz metan din R.P.Romînă se exploatează în partea centrală a țării, în Podișul Transilvaniei. Terenuri gazeifere se mai găsesc și în exteriorul lanțului carpatic, fiind în strînsă dependență de zonele petrolifere. Cele mai multe dintre acestea au fost date în exploatare abia în anii de democrație populară.

Zăcămintele gazeifere din exteriorul lanțului carpatic se găsesc în regiunile Ploiești, București și Argeș.

Gazul metan în Podișul Transilvaniei era cunoscut încă din secolul al XVII-lea la Bazna, sub forma așa-numitelor „focuri nestinse" în emanații libere; folosirea lui însă pe scară largă începe abia în secolul al XX-lea cînd este descoperit întîmplător, în urma unor foraje pentru săruri de potasiu. Utilizarea lui drept combustibil industrial, precum și în consumul casnic a început în al doilea deceniu al secolului al XX-lea cînd s-au construit pri-

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

mele conducte de gaze: Sărmăşel, Turda, Uioara (1914); Saroş-Tîrnăveni (1917) şi Bazna-Mediaş (1918).
În primii ani, producţia de gaze naturale era de mică importanţă, extrăgîndu-se în anul 1919 numai 144,2 milioane m³. După primul război mondial se constată o oarecare intensificare a extracţiei gazului metan, cînd fabricile de sticlă şi ciment încep să-l folosească drept combustibil.
În Romînia, utilizarea gazului metan ca materie primă în industria chimică începe abia în anul 1936 la Fabrica de negru de fum de la Copşa Mică. Cu toate acestea, în perioada dintre cele două războaie mondiale extracţia de gaze naturale era cu totul neînsemnată. Milioane de metri cubi de gaz s-au irosit zadarnic, sub privirea nepăsătoare a guvernanţilor burghezi, prin incendiul sondei de la Copşa Mică, devenit „celebru", ca şi prin acela al sondei de la Moreni, locuri de atracţie pentru vilegiaturiştii străini şi prilej de amare ironii pentru unii scriitori ai timpului. Exploatarea gazelor naturale era rudimentară, captîndu-se numai acelea situate la mică adîncime, din cauza inexistenţei utilajului corespunzător cu care să se foreze orizonturile mai adînci.
Ca şi în multe alte domenii ale economiei, abia în anii puterii populare s-a trecut la valorificarea raţională a acestor preţioase bogăţii.
În anul 1962 s-a extras de 29 ori mai mult gaz metan decît în anul 1938. Creşterea producţiei de gaze naturale a dus la reducerea consumului de produse petrolifere în industrie, mai ales în regiunile industriale Braşov, Ploieşti, Hunedoara etc., precum şi în oraşul Bucureşti.
S-au construit în anii puterii populare o serie de conducte magistrale care alimentează nu numai întreprinderile industriale, centrele urbane şi rurale din Transilvania, ci şi alte numeroase centre din nordul, sud-vestul, estul şi sudul ţării. Ca urmare a acestor noi conducte, lungimea reţelei de distribuţie a gazelor naturale combustibile a crescut de la 859 km în anul 1950 la 4 181 km în anul 1962, alimentînd un număr de circa 339 de localităţi, faţă de numai 86 în anul 1950.
De la zăcămintele de gaz metan din Transilvania, conductele magistrale se îndreaptă spre nord pentru necesităţile economiei regiunii Maramureş; spre vest pentru regiunile industriale Hunedoara şi Banat, iar spre sud pentru necesităţile regiunilor Braşov, Ploieşti şi Bucureşti. Magistrala de est alimentează noile centre industriale din Moldova.
Cea mai mare contribuţie la producţia de gaz metan a R.P.Romîne o au regiunile Braşov — cu o pondere de 52,4% şi Mureş-Autonomă Maghiară cu 38,6% (în 1962).
Gazele de sondă au fost captate pentru prima oară în anul 1910 la Buştenari (regiunea Ploieşti), unde erau folosite, în cantităţi reduse, drept combustibil la schelele şi rafinăriile de petrol.
Pentru valorificarea superioară a gazelor de sondă au intrat în funcţiune noi staţiuni de dezbenzinare şi s-au construit noi conducte în principalele regiuni petrolifere ale ţării. Aşa, de exemplu, gazele de sondă exploatate în Oltenia sînt folosite în parte de termocentrala Paroşeni, iar în anii 1959-1960 s-a construit conducta Ţicleni — Bucureşti. În afara folosirii lor drept combustibil, gazele de sondă constituie o sursă preţioasă de materie primă pentru industria chimică.

https://www.cimec.ro
Biblioteca digitală

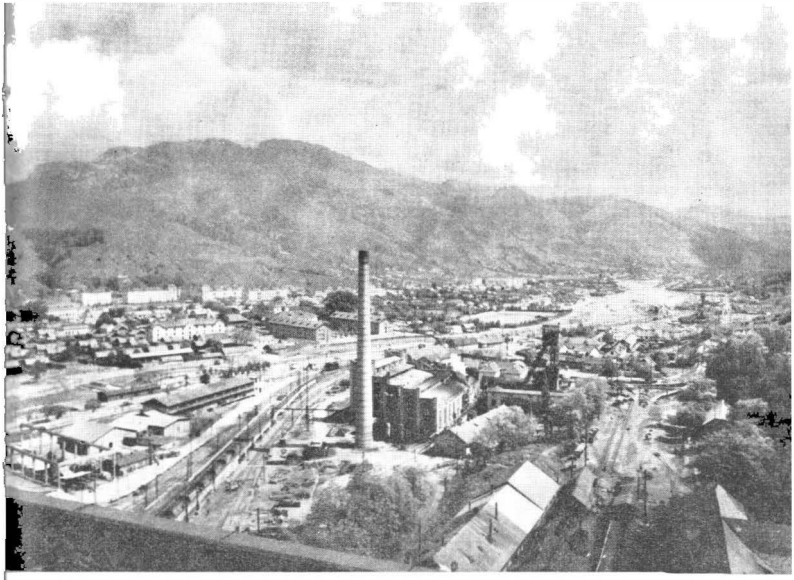

Orașul minier Petrila

Locul ocupat pe țară de către diferitele regiuni în ce privește producția de gaze de sondă este următorul: regiunea Oltenia (primul loc), regiunea Ploiești (locul al doilea), regiunea Argeș (locul al treilea). În regiunile Oltenia și Ploiești se obțin peste 3/5 din producția de gaze de sondă a R.P. Romîne. Gazele naturale (gazul metan și gazele de sondă) sînt utilizate pe o scară din ce în ce mai mare ca materie primă în producția industrială (prin prelucrarea lor obținîndu-se negru de fum, amoniac, îngrășăminte azotoase, mase plastice, acetilenă etc.).
În anul 1965, extracția de gaz metan va fi de peste 44 de ori mai mare decît în 1938.

Cărbunele

În subsolul Republicii Populare Romîne se găsesc importante zăcăminte de cărbuni cu valoare economică diferită, în funcție de stadiul de incarbonizare, începînd cu antracitul și huila și terminînd cu turba. Dintre toate categoriile de cărbuni, în condițiile țării noastre,

www.cimec.ro
https://www.biblioteca-digitala.ro

huila şi lignitul, atît ca rezerve cît şi ca producţie, prezintă un interes deosebit pentru economia naţională.

Rezervele cele mai importante de huilă sînt concentrate în bazinul carbonifer Petroşani (valea Jiului). Cărbunele din valea Jiului are o putere calorică de 6 200-7 200 de calorii. Rezerve de huilă de o importanţă mai redusă se găsesc la Anina (regiunea Banat) cu o putere calorică de 7 500-8 500 de calorii.

Din volumul total al extracţiei de cărbune circa 50% îl dă valea Jiului. Principalele centre miniere din valea Jiului sînt: Lupeni, Aninoasa, Petrila, Lonea, Vulcan şi Uricani, ultimul centru muncitoresc fiind construit în întregime în timpul regimului democrat-popular.

În valea Jiului există şi importante staţiuni de preparare mecanică a cărbunelui la Lupeni şi Petrila. La Lupeni există o instalaţie mecanică de prelucrare a cărbunelui, construită în 1955, necesară Uzinelor cocsochimice de la Hunedoara şi Reşiţa, precum şi celei de semicocs de la Călan. Deşeu-

Construcţii noi în oraşul Lupeni

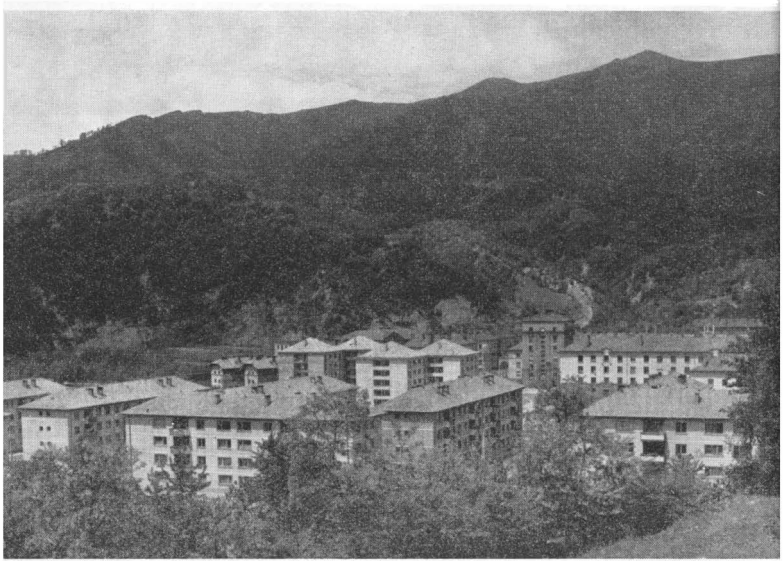

https://www.cimec.ro Biblioteca digitală.ro

rile de cărbune de la această instalaţie şi cărbunii energetici din partea estică a bazinului se folosesc atît de noua termocentrală Paroşeni, cît şi de termocentrala Vulcan.

Prin construirea cocseriei de la Hunedoara, a celei de semicocs de la Călan şi prin mărirea capacităţii de producţie a cocseriei de la Reşiţa, pe baza folosirii cărbunelui din valea Jiului, se asigură într-o proporţie importantă necesarul de cocs al ţării. Deşi o mare parte din cărbunele extras din acest bazin se foloseşte în metalurgia feroasă şi în electroenergetică, totuşi marele consumator al cărbunilor de aici rămîn căile ferate din sudul şi centrul ţării. Construcţia căii ferate Bumbeşti-Livezeni, dată în circulaţie în anul 1948, a scurtat mult distanţa de transport a cărbunelui din valea Jiului spre sudul ţării; în acelaşi timp s-a creat posibilitatea unor legături directe cu arterele feroviare din Oltenia şi Muntenia.

O mare însemnătate pentru economia R.P.Romîne o are şi regiunea minieră din Banat. Cărbunii extraşi de la Anina, Secul se utilizează aproape integral în cocseria de la Reşiţa. De asemenea, există exploatări şi în sudul Banatului în apropiere de Dunăre la Baia Nouă şi Cozla.

Rezervele geologice principale de lignit sînt situate în exteriorul lanţului carpatic, în regiunile Oltenia, Argeş, Ploieşti şi Crişana. Exploatarea lignitului a luat o dezvoltare deosebită numai în anii puterii populare, ca urmare a creşterii consumului de combustibil în cadrul satisfacerii necesităţilor economiei ţării. Zăcămintele de lignit din R.P.Romînă sînt situate atît în exteriorul, cît şi în interiorul arcului carpatic.

Principalele centre miniere din exteriorul lanţului carpatic sînt: Filipeştii-de-Pădure, Mărgineanca, Şotînga, Ceptura şi Ojasca (regiunea Ploieşti), Berevoieşti, Jugur, Poenari, Godeni şi Pescăreasca (regiunea Argeş), Rovinari (regiunea Oltenia). Pe baza lignitului extras din regiunile Ploieşti şi Argeş a fost creat un puternic nod electroenergetic compus din termocentralele Doiceşti, Cîmpina, Floreşti, Moreni, Schitu-Goleşti, Bucureşti etc.

În partea de vest a ţării, la contactul Depresiunii Panonice cu Munţii Apuseni, se extrage lignit din bazinele: Derna-Tătăruş, Sărmăşag, Ip, Borod-Corniţel etc. Cărbunele din aceste bazine satisface nevoile transportului feroviar din nord-vestul ţării, alimentînd şi termocentrala Voivozi.

Lignit se mai extrage şi la Sinersig, precum şi din interiorul arcului carpatic din bazinul Baraolt-Vîrghiş, din minele Căpeni şi Vîrghiş. Rezervele de antracit de proporţii mult reduse, dar cu o putere calorică mare de 8 800-9 200 de calorii sînt reprezentate prin zăcămintele de la Schela (regiunea Oltenia). Cărbunele brun, cu o putere calorică de 6 000 de calorii, se găseşte în bazinul Comăneşti (regiunea Bacău), bazinul Almaş (regiunea Cluj) şi la Ţebea (regiunea Hunedoara).

Cărbunele brun din bazinul Comăneşti din Moldova, situat pe valea Trotuşului, este consumat în cea mai mare parte de căile ferate din Moldova, precum şi de termocentrala Comăneşti; mine mai importante sînt: Asău, Comăneşti, Dărmăneşti etc. Alte centre de exploatare pentru cărbune brun se găsesc în bazinul Almaşu (regiunea Cluj) la: Ticu, Tămaşa, Surduc, Curtuiuş, de unde se alimentează căile ferate din nord-vestul ţării şi termocentrala Aghireş. O mică cantitate de cărbune brun se extrage din regiunea Braşov, Codlea, unde se află şi o fabrică de brichete şi din bazinul Ţebea (regiunea Hunedoara) pentru alimentarea termocentralei Gura-Barza, situată în regiunea minieră Brad.

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

Zăcămintele de turbă sînt exploatate pe scară redusă în R.P.Romînă, iar producţia este folosită pentru acoperirea nevoilor strict locale. Cele mai însemnate exploatări de turbă se fac în regiunea Suceava, în Depresiunea Dornei la Poiana Stampei.

Exploatarea cărbunelui pe teritoriul Romîniei a început în anul 1790 în Banat (la Anina, Doman şi Secul) şi la începutul secolului al XIX-lea în Moldova (bazinul Comăneşti), o dată cu dezvoltarea economică şi creşterea necesităţilor de combustibil ale porturilor Brăila şi Galaţi. În principala regiune carboniferă a ţării, valea Jiului, exploatarea cărbunilor a început în al şaselea deceniu al secolului al XIX-lea în legătură cu lărgirea reţelei de căi ferate din Transilvania. În ultimele decenii ale secolului al XIX-lea s-au deschis minele de lignit de la Schitu-Goleşti (regiunea Argeş), Şotînga şi Doiceşti (regiunea Ploieşti), precum şi cele din bazinul Derna-Tătăruş pentru nevoile căilor ferate.

În Romînia burghezo-moşierească, exploatarea şi prelucrarea cărbunelui constituia o ramură foarte puţin dezvoltată din cauza nivelului slab de dezvoltare a industriei. Minele erau înzestrate cu o tehnică rudimentară, iar viaţa minerilor era deosebit de grea.

În primii ani după 1944, din cauza sabotajului proprietarilor de mine, străini şi romîni, volumul extracţiei de cărbune a scăzut.

Problema reorganizării industriei cărbunelui a fost pusă încă la Conferinţa naţională a P.C.R. din octombrie 1945 care a preconizat o serie de măsuri pentru folosirea integrală a capacităţii sale de producţie, pentru descoperirea şi punerea în producţie de noi zăcăminte de cărbuni, pentru dezvoltarea raţională, sistematică a bazinelor carbonifere. Principalele sarcini ale industriei cărbunelui, după anul 1948, au fost: creşterea producţiei de cărbune cocsificabil necesar pentru industria metalurgică şi dezvoltarea producţiei de lignit (cărbune energetic), pentru alimentarea termocentralelor electrice create conform planului de electrificare a ţării, precum şi pentru folosirea lui drept combustibil în unele ramuri industriale. După naţionalizarea principalelor mijloace de producţie, minele au fost echipate cu utilaj modern. Însuşirea cuceririlor tehnicii avansate a permis să se aplice noi metode de extracţie a cărbunelui. Nivelul tehnic al industriei cărbunelui s-a schimbat fundamental; extracţia a fost concentrată în mine mari; s-a ridicat gradul de mecanizare a lucrărilor în subteran, a crescut simţitor gradul de înzestrare energetică a industriei cărbunelui. La minele mari, procesele tehnologice au fost complet mecanizate. De asemenea, s-au luat o serie de măsuri pentru ridicarea calificării cadrelor. Un rol important în dezvoltarea industriei cărbunelui în ţara noastră l-a avut Consfătuirea pe ţară de la Petroşani a muncitorilor mineri, din anul 1952 (luna iunie), la care tovarăşul Gheorghe Gheorghiu-Dej a arătat principalele sarcini ce stau în faţa industriei cărbunelui, precum şi căile de rezolvare a lor. Chemările partidului au avut un larg ecou în masa minerilor. Munca lor eroică a fost împletită cu preocuparea permanentă a statului, pentru dezvoltarea industriei cărbunelui, concretizată în investiţii însemnate. În scurt timp, industria cărbunelui a fost refăcută, s-au dat în producţie noi mine, au fost redeschise minele lăsate în părăsire de către capitalişti, exploatările carbonifere au fost înzestrate cu o tehnică nouă, cu utilaje moderne, condiţiile de trai ale minerilor s-au schimbat fundamental.

www.cimec.ro
https://www.biblioteca-digitala.ro

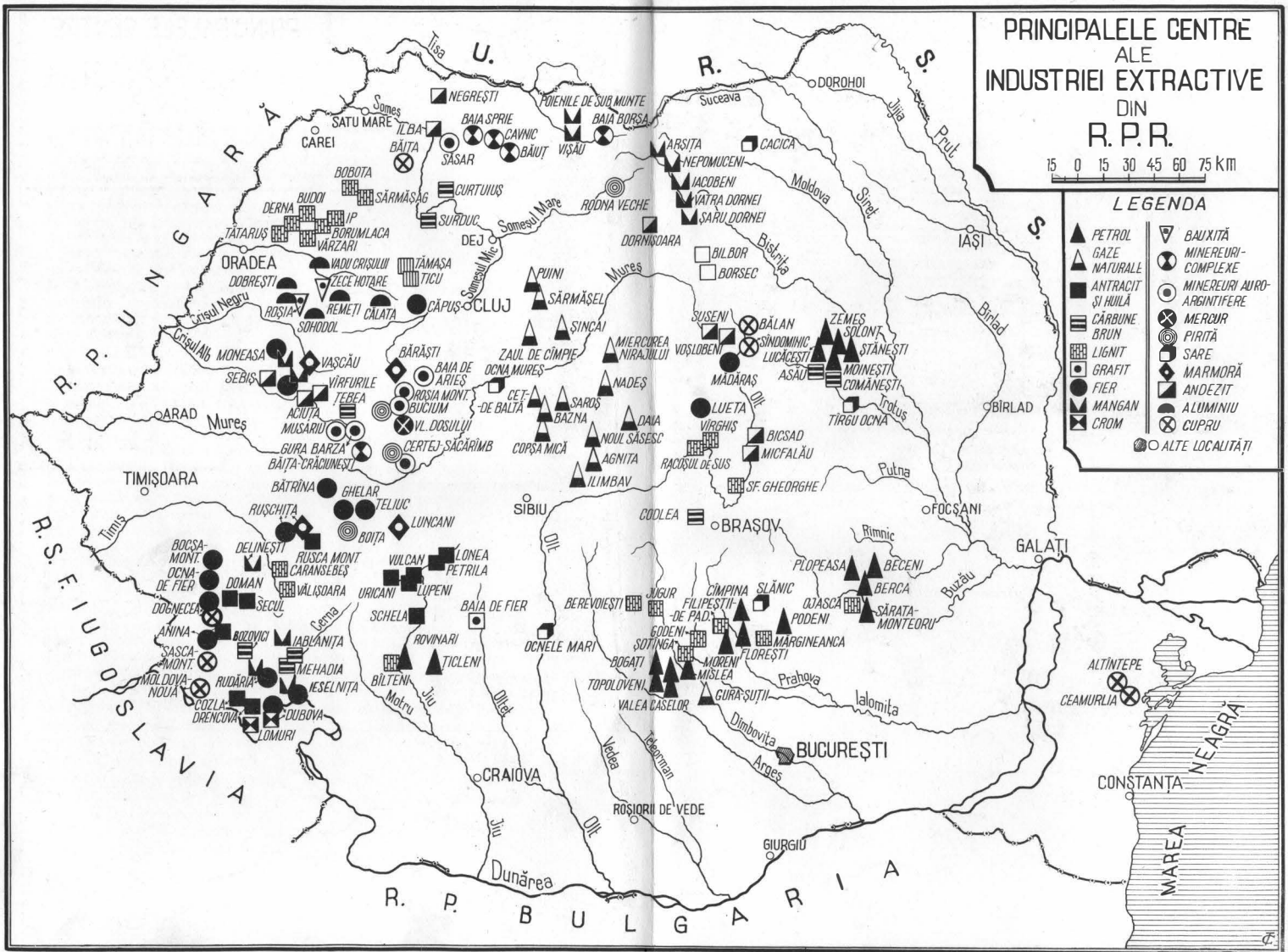

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

Cluj — Piața Mihai Viteazul

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

Ploiești — blocuri noi

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

Mina Aninoasa — se discută planul zilei

În vederea realizării sarcinilor trasate de partid, s-au intensificat exploatările de cărbuni în valea Jiului, în partea vestică a acestui bazin unde cărbunii au un procent de umiditate scăzut, un conținut mare de carbon, o putere calorică ridicată și un conținut redus în cenușă, calități ce-i fac să fie întrebuințați la fabricarea cocsului. De asemenea, s-au intensificat exploatările de lignit, extinzîndu-se și exploatarea în cariere.

Trebuie subliniat că pentru prima dată în țara noastră s-a aplicat metoda exploatării la zi a cărbunelui, metodă folosită la cariera Rovinari în regiunea Oltenia.

Producția de cărbune a crescut continuu.

Tabelul 11

Producția de cărbune brut (în mii tone)

Anii	Cărbune extras		
	Total	Huilă, antracit	Lignit și cărbune brun
1938	2 826	2 264	562
1948	2 946	2 040	906
1950	3 893	2 733	1 160
1955	6 104	3 353	2 751
1960	8 163	4 481	3 682
1961	8 703	4 902	3 801
1962	9 589	5 319	4 270

https://www.cimec.ro Biblioteca digitală

În comparație cu anul 1938, în anii puterii populare s-a modificat substanțial și structura producției pe categorii de cărbune. În acești ani s-a dezvoltat extracția de lignit, depășind ritmul mediu de creștere a producției tuturor categoriilor de cărbuni.

În anul 1962, greutatea specifică a extracției diferitelor sorturi de cărbune, în volumul total al extracției, era următoarea: huilă și antracit 55,5%, lignit 38,4%, cărbune brun 6,1%.

În cadrul planului șesenal industria cărbunelui cunoaște o largă dezvoltare. Producția totală va atinge la sfîrșitul anului 1965 un volum de 11,5 — 12,5 milioane tone, din care cel puțin 6 milioane tone huilă. Sarcina principală a industriei cărbunelui constă în asigurarea bazei de materii prime pentru fabricarea cocsului. Ca urmare, producția de cocs metalurgic va crește și ea de circa 2,6 ori, acoperind astfel 70% din necesarul în cocs al metalurgiei feroase.

Energia electrică

În Romînia burghezo-moșierească gradul de electrificare a țării era extrem de scăzut. În anul 1938 puterea instalată a centralelor electrice era de 501 000 kW, iar producția de energie electrică totaliza 1 130 mil kWh, din care numai 148 milioane kWh au fost produse de hidrocentrale. Consumul de energie electrică în 1938 reprezenta 72,4 kWh pe locuitor. Din acest punct de vedere, Romînia se situa printre ultimele țări din Europa. Din totalul puterii instalate, 49,9% aparținea centralelor electrice de la întreprinderile industriale și 50,1% — uzinelor pentru alimentarea rețelelor publice. Majoritatea centralelor electrice erau situate în orașe, adică în centrele consumatoare. Depărtarea lor de sursele de combustibil a dus la creșterea prețului de cost al energiei electrice. Aproape 50% din totalul puterii instalate a centralelor electrice în anul 1938 era concentrat în zona București, valea Prahovei, Brașov, unde se consuma circa 65% din producția totală de energie electrică din acea vreme.

În anul 1938, puterea totală a uzinelor Grozăvești și Filaret și a centralelor industriale din Capitală reprezenta circa o cincime din puterea instalată a centralelor electrice din țară (92 600 kW). În restul țării existau centrale electrice mici, învechite, cu condiții de exploatare nefavorabile. În unele părți ale țării ca, de exemplu, în Oltenia, Dobrogea, numai 14% (1935) din populația acestor teritorii avea posibilitatea să folosească curentul electric. Călăuzit de învățătura leninistă, Partidul Muncitoresc Romîn a considerat în permanență electrificarea țării drept una din premisele de bază în construirea bazei tehnice-materiale a socialismului. În acest sens încă la Conferința națională a P.C.R. din octombrie 1945, problema electrificării țării a fost amplu analizată, au fost evidențiate posibilitățile existente în domeniul electrificării, arătîndu-se marele ei rol pentru reorganizarea și dezvoltarea întregii economii naționale.

În consecință, Partidul Muncitoresc Romîn și Guvernul R.P. Romîne au elaborat planul de 10 ani (1951—1960) de electrificare a țării, planul asigurării cu energie electrică a industriei socialiste, a transporturilor, a principalelor munci agricole, într-un cuvînt electrificarea întregii economii.

Bicaz — uzina electrică ▶

https://www.cimec.ro
Biblioteca digitală.ro

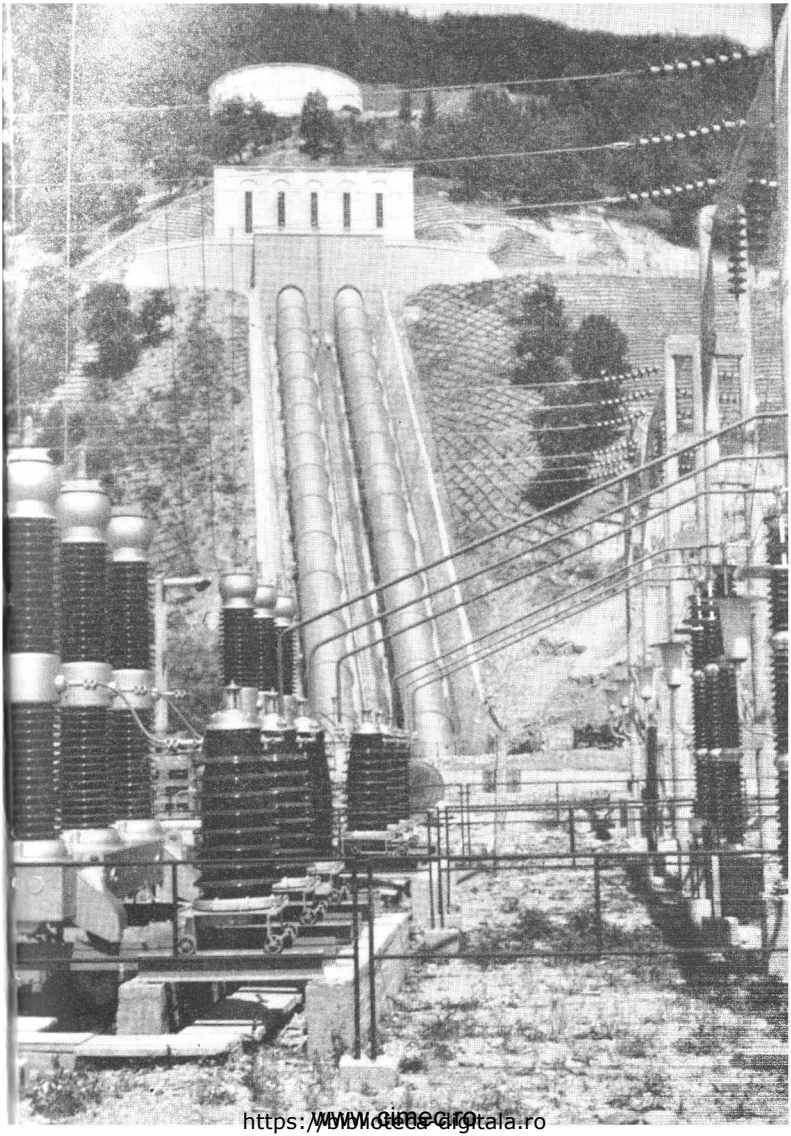
www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

Pentru realizarea principalelor obiective ale planului economic, în planul de electrificare s-a prevăzut dezvoltarea uzinelor electrice existente şi crearea de noi uzine, care să poată asigura necesarul de energie electrică la nivelul cerinţelor dezvoltării economiei naţionale. În acest scop s-au luat măsuri pentru o folosire mai raţională a resurselor energetice ale ţării.
Drept rezultat, energia electrică constituie astăzi un factor hotărîtor în continuarea industrializării socialiste a ţării, în mecanizarea şi automatizarea principalelor procese de producţie grele, în dezvoltarea agriculturii socialiste.
Au fost iniţiate o serie de măsuri menite să economisească rezervele de combustibili superiori folosiţi în producţia de energie termoelectrică, prin utilizarea pe scară largă a cărbunilor inferiori şi a gazelor de joasă presiune.

Tabelul 12

Structura producţiei de energie termoelectrică după felul combustibilului consumat şi consumul specific de combustibil[1]

	Energie produsă în procente faţă de total			Kg combustibil convenţional pe 1 000 kWh		
	1955	1959	1962	1955	1959	1962
Total energie termoelectrică din care produsă cu:	100,0	100,0	100,0	723	532	484
cărbuni inferiori	13,2	19,0	18,6	759	570	514
cărbuni superiori	6,3	2,2	1,7	948	792	711
motorină	11,8	9,9	5,4	445	425	411
păcură	23,9	9,8	3,2	723	621	525
gaze naturale	41,7	58,3	70,0	648	493	448

[1] După *Anuarul Statistic al R.P.R. 1963*, pp. 182—183.

Aşa cum rezultă din datele tabelului de mai sus, se acordă o atenţie deosebită valorificării raţionale a resurselor noastre energetice (gaze naturale, lignit).
Valorificarea în scopuri energetice a potenţialului hidraulic a constituit şi constituie un obiectiv de seamă în dezvoltarea planificată a economiei noastre naţionale. Bogata reţea hidrografică ce acoperă teritoriul ţării oferă importante resurse hidroenergetice. Relieful muntos al ţării permite crearea lacurilor de acumulare necesare realizării de construcţii de centrale hidroelectrice. S-au studiat şi au început să fie transpuse în viaţă proiectele de utilizare complexă a marilor rezerve hidroenergetice ale Dunării.
Planul de electrificare a ţării prevedea două etape de lucrări. În cursul primului plan cincinal care corespundea cu prima etapă a electrificării ţării, pe baza folosirii gazelor naturale, a lignitului şi a deşeurilor de cărbune, au fost construite şi au intrat în producţie 20 de centrale electrice cu o putere instalată totală de 490 000 kW; astfel puterea totală instalată de care a dispus R.P. Romînă în anul 1955 a fost de 1 220 000 kW. Au fost puse în funcţiune numeroase obiective energetice ca: termocentralele de la Doiceşti (regiunea Ploieşti), Sîngeorgiu de Pădure (regiunea Mureş-Autonomă Ma-

https://www.cimec.ro Biblioteca digitală

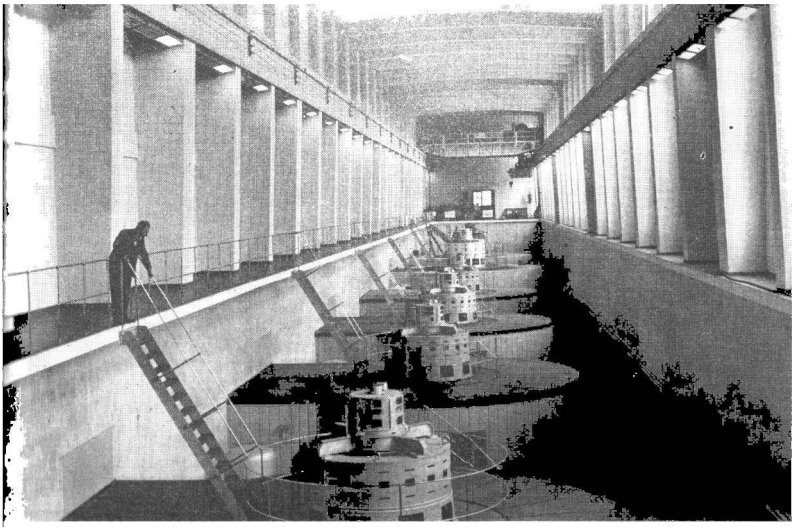

Bicaz — vedere generală a sălii turbinelor

ghiară), Paroşeni (regiunea Hunedoara), Ovidiu (regiunea Dobrogea), Comăneşti (regiunea Bacău); Centrala electrică de termoficare Borzeşti; hidrocentralele „V.I. Lenin" de la Stejaru, Moroeni (regiunea Ploieşti), Sadu V (regiunea Braşov) etc.

În perioada 1956—1960 s-a mărit capacitatea multor termocentrale (Paroşeni, Singeorgiu de Pădure, Borzeşti, Doiceşti etc.) şi s-au construit linii de transport de înaltă tensiune. În urma noilor construcţii, a crescut mult puterea medie instalată a centralelor electrice.

În anul 1960, în 6 centrale electrice: Doiceşti, Singeorgiu de Pădure, Paroşeni, Borzeşti, Grozăveşti (Bucureşti) şi Bicaz (fiecare cu o putere de peste 100 000 kW) era concentrată 41,7% din puterea instalată totală a tuturor centralelor electrice ale R.P. Romîne. Concentrarea producţiei energiei electrice în unităţi puternice a dus la scăderea însemnată a preţului de cost al energiei electrice. Puterea instalată a centralelor electrice a crescut în anul 1962 de 2,8 ori faţă de anul 1950, iar producţia de energie electrică de 4,7 ori. În anul 1962, producţia de energie electrică a fost de 10 miliarde kWh. Ritmul mediu anual de creştere a producţiei de energie electrică în primii patru ani ai planului şesenal este de 17,6%.

Producţia de energie electrică, pe locuitor, a crescut în anul 1962 la 539,0 kWh, fiind de peste 7 ori mai mare decît cea din 1938.

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

Tabelul 13

Puterea instalată şi producţia de energie electrică[1]

Anii	Puterea instalată (în mii kW)	Producţia de energie electrică în milioane kWh		
		Total	Termoelectrică	Hidroelectrică
1938	501	1 130	982	148
1948	730	1 500	1 370	130
1950	740	2 113	1 944	169
1955	1 220	4 340	4 017	323
1960	1 779	7 650	7 253	397
1961	1 863	8 657	8 191	466
1962	2 099	10 087	9 435	652

[1] După *Anuarul statistic al R.P.R., 1963*, pp. 182-183.

În cursul planului de electrificare, în scopul realizării unei economii importante de combustibili, s-a acordat o atenţie deosebită construcţiei instalaţiilor de termoficare. Introducerea termoficării, cu largi posibilităţi de utilizare în economia socialistă, a fost concretizată în construcţia centralelor electrice de termoficare de la Borzeşti (regiunea Bacău), de la Hunedoara, de la Teleajen (regiunea Ploieşti), de la Reşiţa (regiunea Banat) etc. Lucrările de termoficare urbană începute într-o serie de oraşe principale printre care menţionăm Bucureşti, Timişoara, Reşiţa, Ploieşti, Iaşi, Galaţi etc. se desfăşoară într-un ritm susţinut. Pentru viitor, dezvoltarea termoficării industriale şi urbane este un obiectiv principal în dezvoltarea energetică a ţării.

Prin intrarea în funcţiune, în cursul anului 1962, a noi grupuri electrogene, hidrocentrala „V.I. Lenin", care este cea mai mare construcţie realizată pe baza planului de electrificare de 10 ani, produce energie electrică cu întreaga capacitate planificată (210 M.V.). După terminarea construcţiei celorlalte centrale în cascade de pe Bistriţa, întregul complex va avea o putere instalată de 450 000 kW. Barajul de la Izvorul Muntelui creează un lac de acumulare cu o lungime de peste 30 km, cu o suprafaţă de 4 400 km² şi cu un volum de 1 330 milioane m³. Lacul de acumulare va permite şi irigarea a 300 000 ha în regiunile secetoase din sudul Moldovei şi din Bărăgan, iar Siretul va deveni navigabil pe porţiunea Bacău — Galaţi.

Politica de ridicare a regiunilor în trecut înapoiate din punct de vedere economic, preocuparea de a valorifica combustibilii inferiori care nu pot fi utilizaţi mai economic în alte domenii, ca şi captarea continuă pe scară din ce în ce mai largă a resurselor hidroenergetice au dus la o repartizare mai armonioasă a principalelor unităţi producătoare de energie electrică pe teritoriul ţării.

În procesul dezvoltării industriei energiei electrice a luat fiinţă, pentru prima oară în ţara noastră, industria electrotehnică, factor hotărîtor în electrificarea întregii ţări. O dată cu creşterea producţiei de energie electrică, lumina a pătruns în cele mai îndepărtate colţuri ale ţării.

Realizările actuale în domeniul electrificării satelor, faţă de nivelul anilor regimului burghezo-moşieresc, sînt deosebit de însemnate.

www.cimec.ro
https://www.biblioteca-digitala.ro

Datorită sprijinului acordat de stat în materiale şi fonduri băneşti s-a reuşit ca în anul 1962 numărul satelor electrificate în R.P.R. să ajungă la 4 601. Lumina este furnizată în comune în majoritatea cazurilor, prin reţele care vin direct de la liniile de înaltă tensiune unite în sistemul energetic naţional.

Sistemul energetic naţional joacă un rol deosebit de important în distribuirea armonioasă a producţiei de energie electrică pe teritoriul ţării. Puterea instalată a centralelor electrice a fost aproape în întregime interconectată, fapt care permite valorificarea raţională a resurselor şi distribuirea promptă şi după necesităţi a producţiei de energie electrică. Sistemul energetic naţional — recent desăvîrşit —, alcătuit din mii de kilometri de linii de 110 kW, 60 kW şi dintr-o bogată reţea de linii electrice de joasă tensiune, leagă principalele centrale electrice cu marile zone industriale ale ţării şi joacă un rol hotărîtor în promovarea politicii de electrificare a agriculturii şi a mediului sătesc. În anii 1960—1965, producţia de energie electrică va creşte într-un ritm care va depăşi creşterea medie a producţiei globale industriale. În prezent se află în construcţie hidrocentrala „16 Februarie" de pe Argeş, termocentrala de lîngă Craiova şi altele.

Construirea în comun cu R.S.F. Iugoslavia a unui sistem hidroenergetic şi de navigaţie, în sectorul Porţilor de Fier, în scopul utilizării potenţialului hidroenergetic al fluviului Dunărea şi al îmbunătăţirii condiţiilor de navigaţie în acest sector va face ca producţia de energie electrică a acestui sistem să fie de peste 10 miliarde kWh.

Intrarea în producţie a acestor noi şi importante obiective energetice va avea drept consecinţă asigurarea din ce în ce mai deplină a necesarului ramurilor economiei naţionale în energie electrică.

3. Siderurgia şi metalurgia neferoasă în plin avînt

Industria siderurgică

Aceasta este una dintre ramurile de bază ale economiei naţionale, care furnizează metalul, unul dintre produsele principale ale industriei moderne. Metalul constituie izvorul de viaţă al industriei construcţiilor de maşini — inima măreţei opere de industrializare socialistă a ţării. Siderurgia este o ramură hotărîtoare pentru făurirea bazei tehnico-materiale a socialismului.

Rezervele geologice de minereuri utilizabile direct în furnale au crescut şi ele de circa 5 ori, în perioada 1950—1961.

https://www.cimec.ro Biblioteca digitală

În anii puterii populare, producția de minereu de fier a cunoscut un ritm foarte rapid de dezvoltare, după-cum se poate vedea din tabelul următor:

Tabelul 14

	1938	1948	1953	1955	1961	1962
Minereu de fier (în mii tone)	139	209	392	637	1 737	1 738

Dezvoltarea cu precădere a industriei grele, constituind linia consecventă a partidului în industrializarea socialistă, a necesitat din primii ani importante investiții și eforturi în vederea dezvoltării bazei de materii prime. Un rol însemnat l-au avut descoperirile noi de minereuri de fier din Munții Apuseni și Munții Sebeșului, descoperirea cărbunelui cocsificabil din valea Jiului etc.

În vederea îmbunătățirii calității minereurilor și folosirii lor cît mai complete, a fost construită și s-a dat în exploatare, în 1953, la Hunedoara, o fabrică de aglomerare cu o capacitate de 800 000 t pe an, iar la Galați a intrat în funcțiune, în același an, o stație de sortare a minereurilor de fier. Concomitent a crescut și extracția minereurilor de mangan de la Iacobeni, Șaru Dornei (regiunea Suceava) și Delinești (regiunea Banat), a căror producție era în anul 1962 de peste 40 de ori mai mare decît în 1938. Mari rezerve de minereuri de mangan au fost descoperite în ultimii ani în Munții Sebeșului.

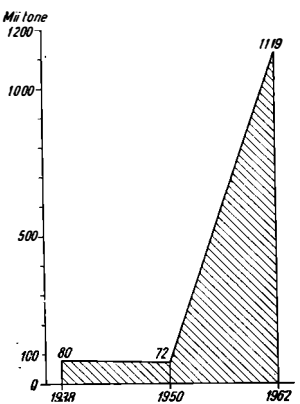

Producția de cocs metalurgic în anii 1938, 1950 și 1962 (în mii tone).

Dispunînd de cantități apreciabile de cărbuni cocsificabili și avînd în vedere avîntul impetuos de dezvoltare a siderurgiei, s-a trecut la crearea unor noi capacități de producție de cocs, mai puternice decît cea de la Reșița, care dă circa 120 000 t cocs anual. Este vorba de uzina cocsochimică din cadrul Combinatului siderurgic Hunedoara, care dispune de 4 baterii cu o capacitate totală de 1 000 000 t de cocs metalurgic anual, huila fiind furnizată de bazinul carbonifer învecinat al Petroșanilor (minele Lupeni, Uricani, Vulcan). La Călan, lîngă Hunedoara, s-a construit o semicocserie modernă, care folosește ca materie primă cărbunii de la mina Petrila, tot din bazinul Petroșani. S-au lărgit posibilitățile de asigurare a industriei cu materiale refractare, atît prin con-

https://www.cimec.ro Biblioteca digitală

Exploatarea minereurilor de fier de la Teliuc

struirea de noi unităţi industriale ca, de exemplu, moderna fabrică „Silica" de la Turda, cu o capacitate de producţie de 50 000 t anual, cît şi prin reconstrucţia şi modernizarea celor existente la Braşov, Aleşd (regiunea Crişana), Baru Mare (regiunea Hunedoara), Turda etc. Ca urmare, în prezent, nu se mai importă decît mici cantităţi de materiale refractare speciale.

În R.P. Romînă, există astăzi 11 centre ale industriei metalurgiei feroase, exceptînd micile oţelării ale unor întreprinderi metalurgice din ţară.

Potrivit hotărîrilor luate la Conferinţa naţională a P.C.R. din 1945, cea mai mare dezvoltare a cunoscut-o centrul siderurgic Hunedoara, care a devenit principala cetate a metalului din ţara noastră, bucurîndu-se de avantajele imediatei apropieri a zăcămintelor de minereu de fier şi de cărbuni cocsificabili, ale poziţiei favorabile faţă de mijloacele de transport şi de resursele energetice.

În primii ani după naţionalizarea industriei, în cadrul Uzinei de la Hunedoara au fost reconstruite 4 furnale, iar apoi au fost date în exploatare 2 noi

https://www.cimec.ro Biblioteca digitală.ro

furnale de mare capacitate, cu un volum util de 450 şi respectiv 700 m³, complet mecanizate şi în cea mai mare parte automatizate. Numai acest ultim furnal dădea în 1957 de 1,5 ori mai multă fontă decît întreaga industrie siderurgică a Romîniei antebelice, sporind producţia de fontă a Combinatului siderurgic din Hunedoara cu 60%, iar a întregii ţări cu 38%. În septembrie 1962 a intrat în funcţiune noul furnal cu o capacitate de 1 000 m³.

Realizări mari au fost obţinute şi în domeniul producţiei de oţel. Pe lîngă modernizarea şi mărirea capacităţii vechii oţelării dată în exploatare în 1941, a fost construită o nouă oţelărie cu cuptoare de mare capacitate (700 000 t

Cetatea Oţelului — Hunedoara

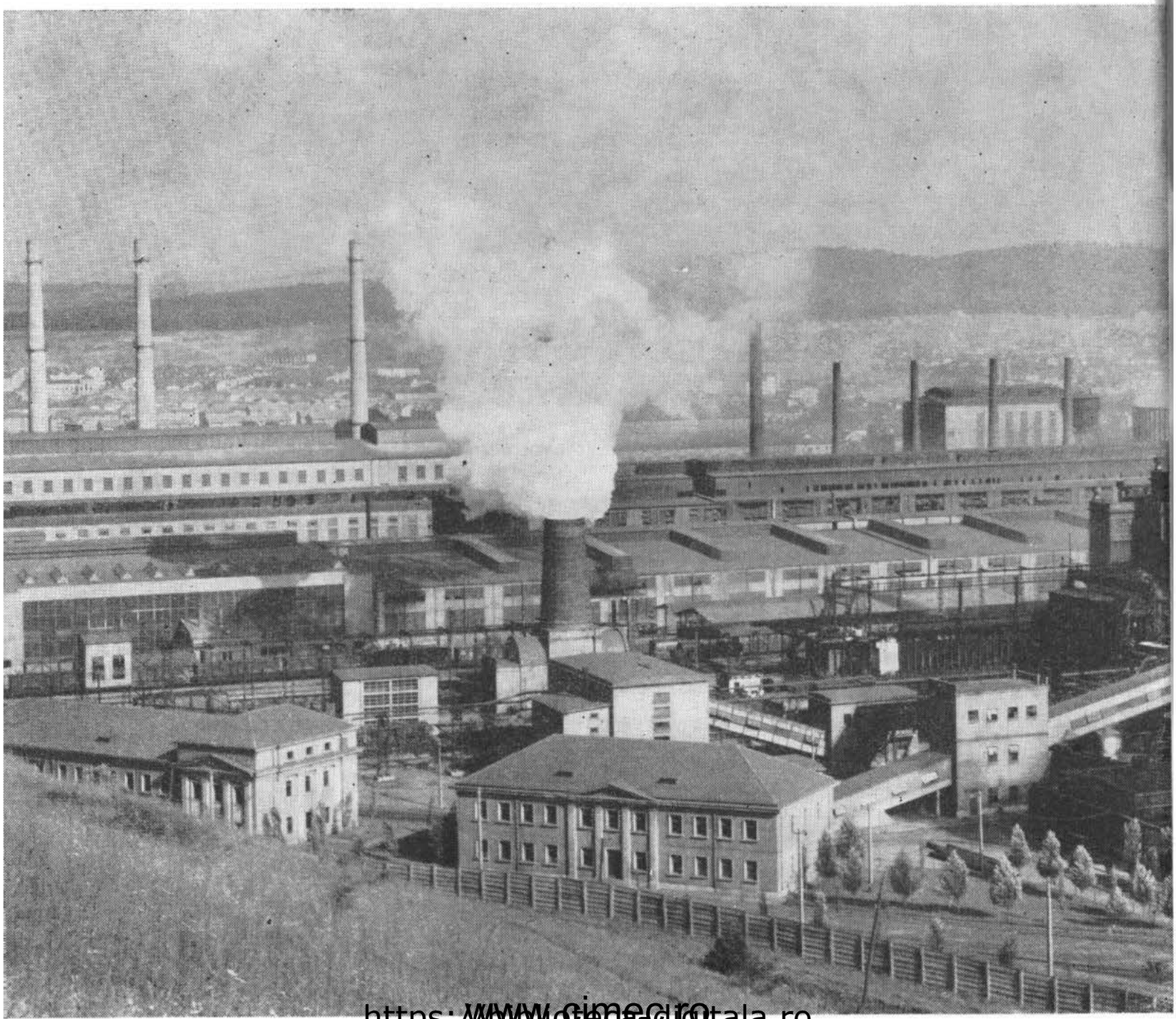

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

de oţel pe an). De asemenea, în 1957 au intrat în funcţiune 2 cuptoare electrice care dau cîte 20 t de oţel într-o şarjă.

Tot la Hunedoara a fost construit un puternic laminor bluming, cu o capacitate de 1—1,2 milioane de tone de lingouri pe an, precum şi laminorul de profile grele şi mijlocii de 650 mm, cu o capacitate de 600—700 t de profile finite pe an, laminorul de sîrmă etc. Pentru o mai bună aprovizionare a combinatului cu energie electrică a fost construită o centrală electrică de termoficare. Combinatul primeşte o bună parte din minereu de la Teliuc, Ghelar şi Vadu Dobrii, iar restul din import.

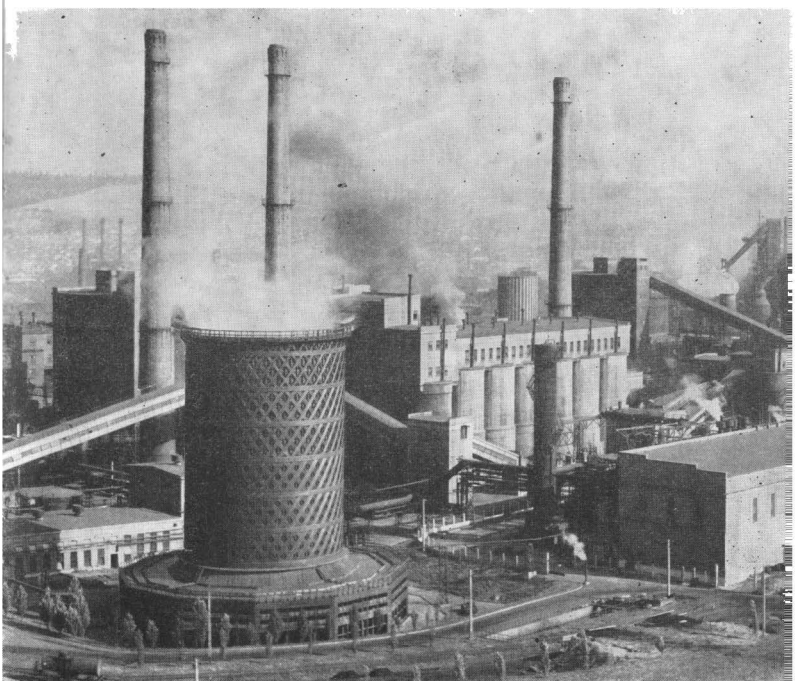

https://www.cimec.ro/ Biblioteca digitală

Reşiţa — Combinatul metalurgic

În apropiere de Hunedoara, Călanul, un alt centru siderurgic unde se găseşte uzina „Victoria", produce numai fontă cenuşie. În anii puterii populare a fost construit aici un furnal modern cu un volum util de 250 m³, iar cel vechi a fost reconstruit şi modernizat. De asemenea a fost lărgită turnătoria de fontă cenuşie, uzina aprovizionîndu-se cu minereu de fier de la Teliuc.

O altă mare întreprindere reconstruită şi considerabil lărgită în perioada postbelică este Combinatul metalurgic Reşiţa, care a constituit baza industriei siderurgice a Romîniei burghezo-moşiereşti. Utilajul învechit al acestei întreprinderi a fost înlocuit şi modernizat, a fost construită o nouă oţelărie cu cuptoare Martin de mare capacitate (120 t pe şarjă), iar în cadrul noii turnătorii de oţel, ridicată la Mociur, a fost construită şi o oţelărie electrică.

https://www.cimec.ro Biblioteca digitală

Combinatul metalurgic Reşiţa lucrează pe baza minereurilor de fier de la Ocna de Fier şi Dognecea, a minereului de mangan de la Delineşti şi a cărbunilor cocsificabili extraşi la Anina, Doman etc. şi prelucraţi în cocseria proprie. În anul 1961, la Reşiţa a fost dat în exploatare furnalul nr. 2 cu o capacitate de 220 000 t anual şi fabrica de aglomerare cu o capacitate de 450 000 t anual.

Tot în regiunea Banat se mai găsesc încă două centre siderurgice: „Oţelul Roşu" — profilat pentru producţia de oţel şi laminate — şi Nădrag, care produce laminate uşoare, tablă, oţel bandă etc. În anii economiei planificate, la „Oţelul Roşu" au fost reconstruite cuptoarele vechi şi a fost construit unul nou, fiind, de asemenea, sporită şi capacitatea de producţie a laminoarelor, ceea ce a dus la dublarea, în comparaţie cu anul 1948, a producţiei de oţel şi laminate.

Alte centre ale industriei siderurgice se află în Transilvania, la Cîmpia Turzii, unde se produc oţel şi laminate (sîrmă) şi la Vlăhiţa, specializată în producţia de fontă.

Un centru de seamă al industriei siderurgice este oraşul Bucureşti, unde se produc oţel şi laminate uşoare. Se remarcă uzina de laminat ţevi „Republica" unde, în anul 1952, a intrat în funcţiune un nou laminor, cu o capacitate de 20 000 t anual.

În sud-estul ţării, la Brăila şi Galaţi se produc oţel, laminate uşoare (fier-beton) şi tablă subţire.

Printre cele mai mari construcţii noi în domeniul industriei siderurgice, se remarcă Fabrica de ţevi de la Roman, cu o capacitate de producţie de 300 000 t anual, dată în exploatare în anul 1957. Această întreprindere, înzestrată cu utilaj de înaltă productivitate, produce ţevi de oţel trase, cu un diametru de 130—425 mm, necesare în industria petrolului, a gazelor şi în alte ramuri. Aproape toate procesele de producţie ale uzinei sînt automatizate. Măreţele realizări obţinute de poporul nostru în dezvoltarea industriei siderurgice au dus la creşterea considerabilă a producţiei de fontă, oţel şi laminate, aşa cum rezultă din tabelul următor:

Tabelul 15

Dinamica producţiei de fontă, oţel şi laminate[1]

(în mii tone)

Produsele	1938	1948	1950	1955	1958	1961	1962
Fontă	133	186	320	570	737	1 099	1 511
Oţel	284	353	555	766	934	2 126	2 451
Laminate finite pline (inclusiv ţevi de oţel)	319,6	315	460	565	777	1 919	2 121

[1] După *Anuarul statistic al R.P.R. 1963, pp. 160—161.*

Succese importante s-au obţinut şi în îmbunătăţirea indicilor de utilizare a capacităţilor de producţie la furnale, cuptoare Martin etc.

Perspective mari de dezvoltare se deschid în faţa industriei noastre siderurgice prin realizarea sarcinilor trasate de Congresul al III-lea al P.M.R., în anii şesenalului, în care se prevede ca, pînă în anul 1965, producţia de fontă

www.cimec.ro
https://www.biblioteca-digitala.ro

să ajungă la circa 2,0 milioane tone, cea de oţel la 3,3 milioane tone, de laminate finite pline la peste 2,0 milioane tone, iar producţia de ţevi de oţel la peste 500 000 t.

Se va mări mult baza proprie de materii prime, producţia de minereu de fier ajungînd la circa 4,0 milioane de tone.

Sporul producţiei de fontă se va realiza prin reconstruirea furnalelor de la Reşiţa şi prin furnalul de mare capacitate (1 000 m³) la Hunedoara, intrat în funcţiune în cursul anului 1963.

Creşterea producţiei de oţel se va realiza în principal prin dezvoltarea oţelăriei de la Hunedoara şi construirea de noi cuptoare Martin şi electrice.

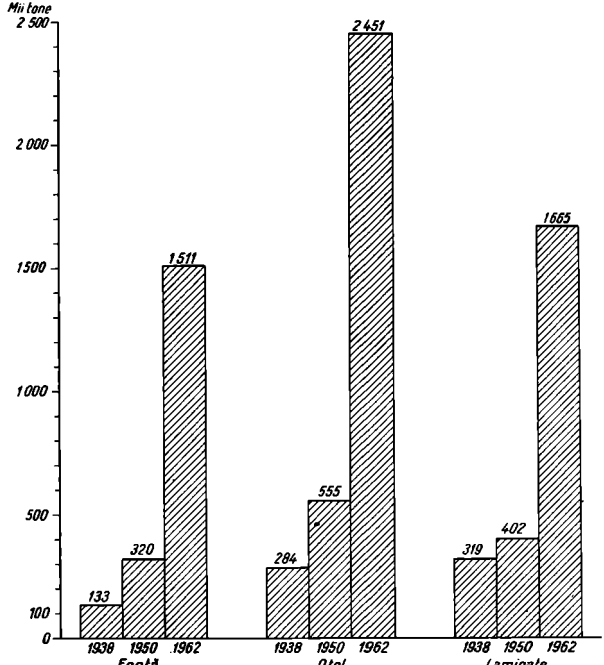

Producţia de fontă, oţel şi laminate finite pline în anii **1938**, **1950** şi **1962**
(în mii tone)

https://www.cimec.ro/ Biblioteca digitală

Obiectivul industrial cel mai important al șesenalului este însă construcția noului combinat siderurgic de la Galați. În etapa finală, acest combinat va produce peste 4,0 milioane tone de oțel. În cadrul lui, vor intra treptat în funcțiune laminoare de semifabricate, tablă și profile etc.
Prin realizarea acestor mărețe prevederi, țara noastră va avea o industrie siderurgică și mai puternică, devenind o mare producătoare de metal.

Industria metalurgiei neferoase

Această ramură a cunoscut, în anii de democrație populară, o mare dezvoltare. Metalele colorate: cuprul, zincul, plumbul, aluminiul etc. dețin un rol de seamă în economia națională. Ele își găsesc o largă întrebuințare în diverse ramuri industriale, ca de exemplu: în industria construcțiilor de mașini, de aparate și instrumente, în electrotehnică, în telegrafie și telefonie etc. Metalele colorate au, de asemenea, o deosebită importanță în industria electroenergetică, care este o foarte mare consumatoare de aluminiu și cupru.
Potrivit materialelor din vechile documente, industria metalurgiei neferoase a cunoscut pe teritoriul țării noastre, încă din timpuri străvechi, o oarecare dezvoltare, avînd la dispoziție bogate rezerve de minereuri neferoase și metale rare. Se pare că exploatarea și prelucrarea aurului sînt preromane, aurul Daciei fiind chiar unul dintre motivele pentru care romanii au urmărit cucerirea acestei țări.
Cu toate premisele favorabile și resursele existente, industria metalurgiei neferoase a căpătat o adevărată dezvoltare numai după eliberarea țării noastre. În anii regimului democrat-popular s-a acordat o atenție deosebită acestei ramuri, în direcția dezvoltării cu precădere a acelor subramuri în cadrul cărora se valorifică materiile prime din țară și care trebuie să acopere, cel puțin parțial, necesitățile mereu crescînde ale consumului intern (cuprul). Ca urmare a intensificării prospecțiunilor și explorărilor geologice, au fost descoperite noi zăcăminte și rezerve de minereuri neferoase în Munții Apuseni, de sulfuri complexe la Baia Borșa (Maramureș) și Ruschița (Banat), de pirite la Boița-Hațeg și pirite cuprifere la Deva, zăcăminte de baritină la Somova lîngă Tulcea etc.
S-au construit în același timp noi unități de flotație la Deva, Gura-Barza, Ruschița, Cavnic, Baia de Arieș, Baia Sprie, Nistru, Baia Borșa etc., iar uzinele de la Zlatna, Baia Mare, Ferneziu au fost modernizate. La uzina din Baia Mare a fost construită o nouă instalație pentru electroliza cuprului.
Una dintre subramurile importante ale industriei metalurgiei neferoase este aceea a cuprului, a cărei bază de materii prime o constituie zăcămintele de la Baia Sprie (minereu cuprifer), Baia Borșa, Herja, Cavnic (minereuri polimetalice), din regiunea Maramureș, de la Bălan (pirite cuprifere) din regiunea Mureș-Autonomă Maghiară, Deva și Bucium din regiunea Hunedoara și Rodna Veche din regiunea Cluj. Pirită cupriferă se găsește, de asemenea, la Altîntepe (regiunea Dobrogea).
Producția de cupru a R.P.Romîne se obține la uzinele din Zlatna, Baia Mare, Ferneziu și București. Cuprul electrolitic se produce la Baia Mare și Cîmpia Turzii.

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

Plumbul și zincul se obțin din minereurile polimetalice extrase din zăcămintele regiunii Maramureș, cele mai importante fiind cele de la Herja și Baia Sprie, apoi cele de la Boița-Hațeg, Muncelu Mic și Boița-Crăciunești (regiunea Hunedoara) și Baia de Arieș (regiunea Cluj). Plumbul metalic se obține în prezent la uzinele din Baia Mare, Ferneziu și București. R.P. Română nu dispune deocamdată de o producție proprie de aluminiu, ea importînd acest metal. Această ramură are însă perspective largi de dezvoltare, urmînd a se crea în anii viitori unități industriale corespunzătoare.
Pe baza zăcămîntului de minereu de mercur (cinabru) de la Valea Dosului din regiunea Hunedoara, exploatat încă acum 2 000 de ani, a luat ființă tot aici industria mercurului, care satisface însă parțial necesitățile economiei noastre naționale. Producția de mercur metalic a crescut în anii puterii populare, ajungînd la circa 7 600 kg în 1962.
Industria aurului și argintului — bazată pe bogatele zăcăminte din Munții Apuseni, de la Săcărîmb, Baia de Criș, Baia de Arieș, Musariu, Băița-Crăciunești, Gura Barza, Zlatna, Bucium, Roșia Montană și cele de minereuri polimetalice din Maramureș de la Baia Sprie, Săsar, Băiuț, Cavnic și Nistru — a cunoscut o largă dezvoltare în anii puterii populare.
Flotații pentru producerea concentratelor auro-argintifere se găsesc la Zlatna, Săcărîmb, Gura Barza, Roșia Montană, Baia de Arieș și Săsar. Aurul și argintul fin pe bază de electroliză se obțin la uzina din Baia Mare.
În perioada planului de 6 ani, industria metalelor colorate se va dezvolta și mai mult, astfel încît să satisfacă necesitățile interne de plumb, zinc, aluminiu și, în cea mai mare măsură, de cupru.
În acest scop, pînă în anul 1965, se vor produce circa 4 milioane tone de minereuri complexe și cuprifere, atît prin dezvoltarea minelor existente și care dispun de însemnate rezerve, cît și prin deschiderea de mine noi.
În anul 1965, în comparație cu anul 1959, producția de cupru va crește de peste 4 ori, cea de plumb de peste 2 ori, iar cea de zinc de peste 2,4 ori. Se vor dezvolta capacitățile de producție ale uzinelor metalurgiei neferoase prin aplicarea tehnologiei moderne, iar la uzinele de prelucrare a metalelor colorate se vor dezvolta capacitățile actuale de laminare, presare și trefilare, prin instalarea de utilaje perfecționate și moderne, astfel ca în 1965 să se prelucreze aproape de 3,5 ori mai multe metale neferoase decît în 1959.

4. Industria construcțiilor de mașini, pivot al industriei grele

În anii regimului democrat-popular s-au înregistrat succese deosebite în dezvoltarea industriei grele și în special a construcțiilor de mașini.
Încă în anii grei ai refacerii economiei naționale au și apărut primele vlăstare ale industriei construcțiilor de mașini: primele tractoare românești au defilat pe străzile Brașovului la 1 Mai 1947.

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro
www.cimec.ro

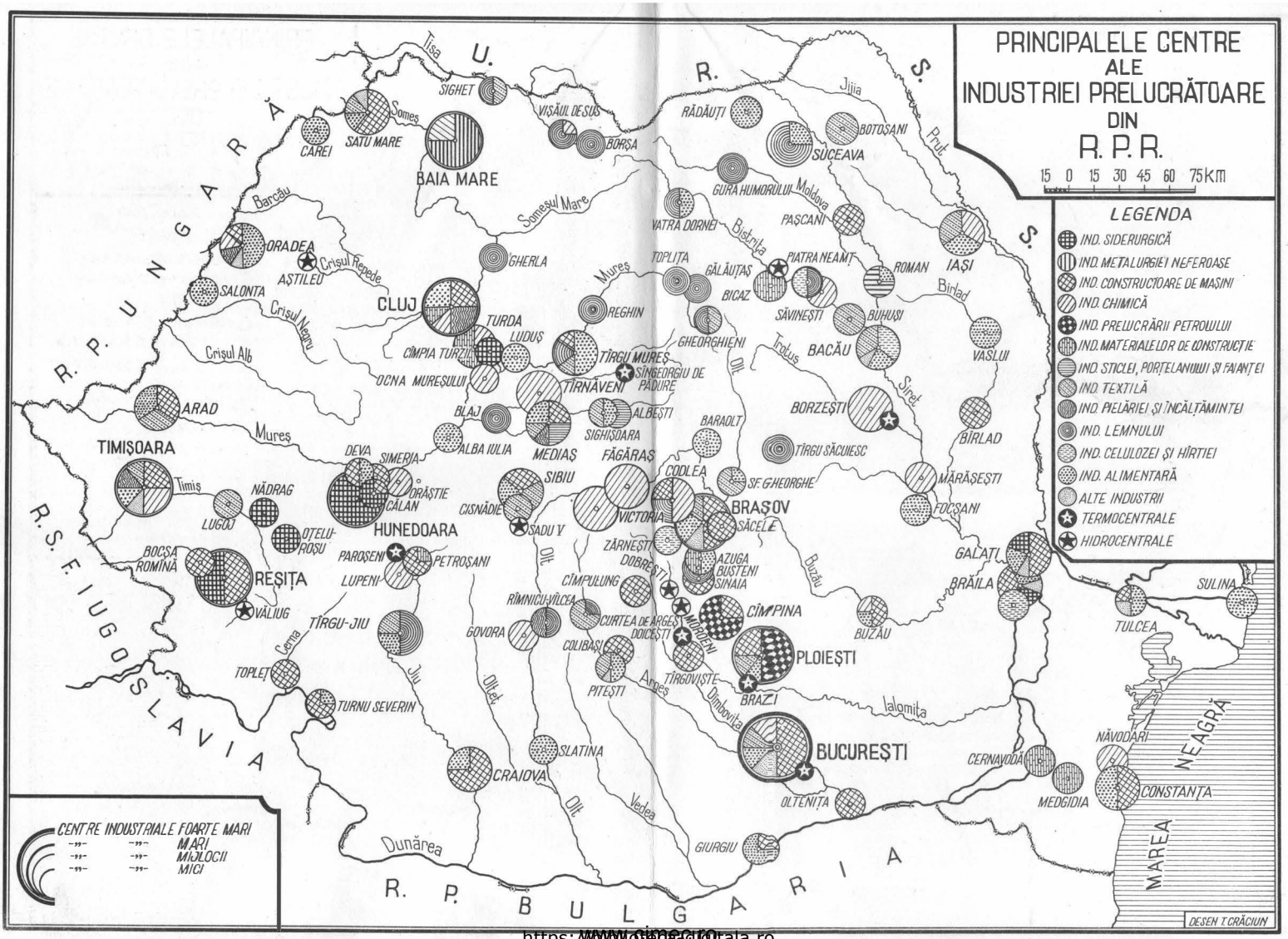

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro
www.cimec.ro

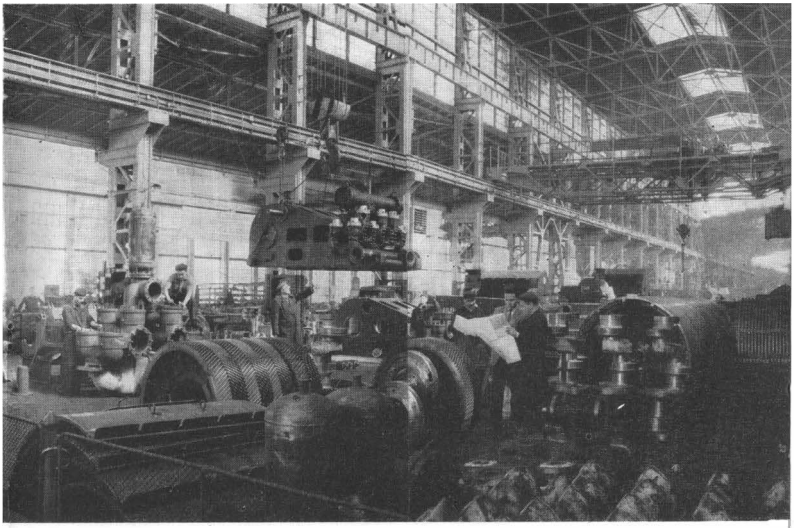

Uzina de utilaj petrolier — Ploiești

În cadrul celor două planuri anuale de stat, care au constituit începuturile economiei planificate în țara noastră, s-au profilat în producția de utilaj petrolier întreprinderile din Ploiești și Tîrgoviște; în producția de tractoare — întreprinderile din Brașov; în producția de vagoane — uzinele din Arad etc. În perioada 1948—1960 au fost puse în funcțiune un mare număr de întreprinderi noi dintre care uzinele de mașini-unelte din Arad și Oradea, Uzinele de autobuze și troleibuze — București, Fabrica de scule din Rîșnov, Fabrica de rulmenți — Bîrlad, fabricile de mașini și utilaj agricol din București, Timișoara, Craiova, Roman, uzinele „Electroputere" — Craiova etc.; au fost reconstruite și multlărgite întreprinderile constructoare de mașini și ale metalurgiei prelucrătoare din Sinaia, Brașov, Satu Mare, Sibiu, șantierele navale de la Galați, Brăila, Turnu Severin, Oltenița, precum și alte numeroase întreprinderi. Ritmul impetuos de dezvoltare a industriei construcțiilor de mașini și a prelucrării metalelor a devenit posibil în anii puterii populare, ca urmare a înfăptuirii unui vast program de investiții în această ramură, datorită politicii juste de industrializare socialistă dusă de P.M.R. Au fost create

www.cimec.ro
https://www.biblioteca-digitala.ro

numeroase noi subramuri pentru producţia de utilaj petrolier, construcţii navale, tractoare, maşini agricole, camioane, maşini-unelte, utilaj tehnologic pentru industria minieră, siderurgică, chimică, alimentară, uşoară, rulmenţi, maşini şi transformatoare electrice; se produc linii tehnologice complete pentru diferite ramuri ale economiei; s-a organizat fabricaţia în serie a numeroase bunuri de consum metalice şi electrotehnice. Industria construcţiilor de maşini asigură astăzi, în cea mai mare parte, maşinile şi utilajele necesare celorlalte ramuri industriale, agriculturii şi transporturilor. Volumul producţiei globale al industriei constructoare de maşini şi al prelucrării metalelor era în 1962 de 15 ori mai mare decît în anul antebelic 1938 şi de 8 ori mai mare decît în 1950, iar ponderea producţiei respective a crescut de la 10,2%, cît era în 1938, la 18,8% în anul 1955 şi la 26,3% în anul 1962. În primii patru ani ai şesenalului, producţia globală a industriei construcţiilor de maşini şi prelucrării metalelor a crescut cu un ritm mediu anual de 18,3%, ceea ce a făcut posibilă depăşirea în anul 1963 a nivelului prevăzut pentru 1964.

O ramură complet nouă este **industria de utilaj petrolier şi minier** reprezentată prin centrele Ploieşti şi Tîrgovişte. Numai aceste două centre dau echivalentul a peste 85% din valoarea producţiei de utilaj petrolier a ţării. În aceeaşi zonă petroliferă sînt amplasate şi alte uzine mai mici, care produc sau repară utilaj petrolier: la Cîmpina, Teleajen, Moreni etc.; utilaj asemănător se mai produce la uzinele „Metalurgica" — Bacău, Combinatul metalurgic Reşiţa etc.

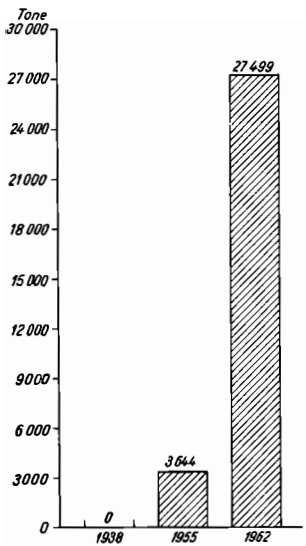

Producţia de utilaj metalurgic în anii 1938, 1955 şi 1962 (în tone)

Faţă de anul 1950, anul în care industria noastră a început să fabrice instalaţii complete de foraj, producţia acestora a crescut în anul 1962 de 4,2 ori. În mai puţin de două decenii, R.P. Romînă a trecut de la importul întregului utilaj petrolier, la exportul celor mai variate produse de acest gen, foarte apreciate peste hotare. Industria de utilaj minier a cunoscut, de asemenea, o mare dezvoltare, producînd la nivelul cerinţelor haveze, compresoare, ciocane pneumatice, perforatoare, transportoare moderne, instalaţii de flotaţie, locomotive electrice şi vagonete de mine etc. În acest domeniu s-au specializat uzinele „Unio" din Satu Mare, „Independenţa" din Sibiu şi cele din Braşov. Piese de schimb şi reparaţii de diverse utilaje se fac la Petroşani, Baia Mare, Criscior (regiunea Hunedoara) etc.

https://www.cimec.ro Biblioteca digitală

Uzinele „Independența" — Sibiu

O ramură complet refăcută este și **industria constructoare de mijloace de transport,** adică industria de locomotive și vagoane, de autovehicule și construcții navale, produse de importanță deosebită pentru întreaga economie națională. În țară se produc astăzi locomotive cu aburi, cu ecartament normal și îngust la Combinatul metalurgic Reșița. Uzina de vagoane din Arad s-a specializat în producția de vagoane de călători; la uzinele „23 August" se fac vagoane de marfă, de diferite tipuri, printre care vagoane cisterne, iar la Brăila se produc diferite vagoane speciale destinate siderurgiei.

Industria noastră de vagoane, în afară de faptul că satisface în întregime necesitățile interne, participă activ la exportul țării.

În anii puterii populare a fost organizată producția de autovehicule, inexistentă în trecut. La uzinele „Steagul Roșu" din Brașov se produc

https://www.cimec.ro Biblioteca digitală.ro

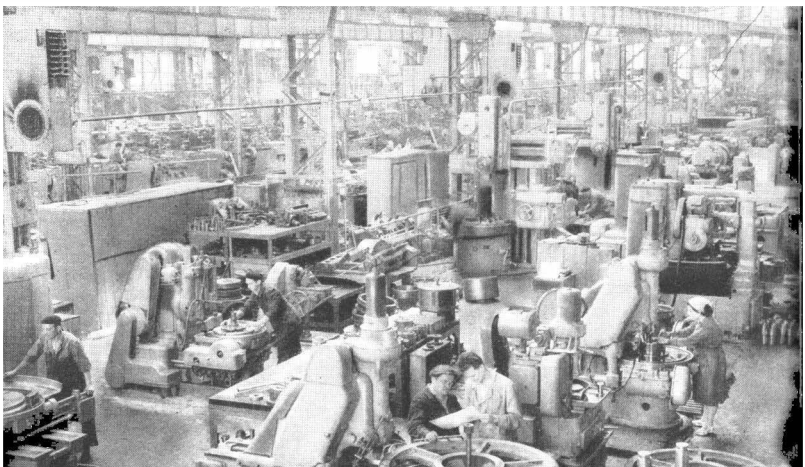

Uzinele „23 August" din București — atelierele de mecanică ușoară

autocamioane de diferite tipuri, iar pe baza șasiului acestora și alte întreprinderi din țară fabrică autocisterne, autobasculante, mașini pentru pompieri cu tot echipamentul de pompare, automacarale de 3 t, autostropitori, autogunoiere compactoare etc.

A fost organizată, de asemenea, producția de autobuze și troleibuze, la uzina „Autobuzul" din București. În anul 1963, ca urmare a reutilării intreprinderilor industriale cu mașini noi cu performanțe tehnice și randamente superioare, a început producția în serie a noului tip de autocamion cu motor de 140 CP și a noului tip de tractor de 65 CP. În țară se produc astăzi un număr de 20 174 autovehicule (adică de 348 de ori mai mult decît în 1953), din care în mare parte autocamioane și autobuze, ceea ce evidențiază ritmul deosebit de rapid în care se dezvoltă această subramură.

Un ritm ridicat de dezvoltare îl înregistrează și **construcțiile navale**. În șantierele navale de la Galați, pe lîngă șalupe, șlepuri cu un tonaj pînă la 2 000 t, tancuri petroliere, remorchere de 1 200 CP etc., au început să se producă din 1958 și cargoboturi de 4 500 t, pentru transportul maritim. Pe șantierele de la Turnu Severin, Oltenița, Brăila, Giurgiu, Orșova, Constanța se produc sau se repară vase de tonaj mai mic, de mărfuri sau de pasageri,

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

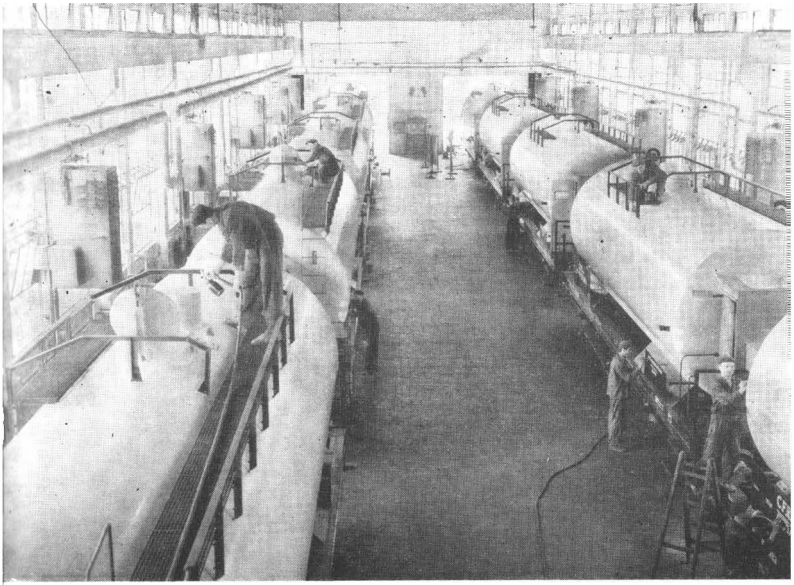

Uzinele „23 August" din București — producția de vagoane

seinere de pescuit etc., iar la Constanța se execută reparații pentru vase de mare tonaj. Produsele industriei noastre navale sînt cunoscute și apreciate peste granițe.

Electrificarea țării a impus crearea **industriei de mașini și utilaje energetice și electrotehnice,** produse care în trecut se importau integral. Astăzi numeroase întreprinderi producătoare de mașini și utilaj electrotehnic și energetic dau țării: motoare electrice pentru curent continuu și alternativ, aparataj de înaltă și joasă tensiune, mai multe tipuri de generatoare, transformatoare și conductoare electrice, grupuri turbogeneratoare, compresoare electrice, aparataj electromedical, Roentgen etc., apoi aparate de radio și televizoare, acumulatoare și pile electrice, becuri, centrale telefonice automate, precum și un bogat sortiment de aparate electrice de uz casnic (frigidere, mașini de călcat electrice, mașini electrice de spălat rufe, aspiratoare de praf etc.).

Din cele 15 întreprinderi ale industriei electrotehnice, marea majoritate au fost create în anii puterii populare. Cele mai de seamă dintre ele sînt amplasate în București („Electromagnetica", „Electroaparataj", „Electrocablu", „Electronica"), Timișoara („Electromotor" și „Electrobanatul"), Craiova („Electroputere"), Brașov („Electroprecizia"), Fieni-Ploiești (fabrica de

www.cimec.ro
https://www.biblioteca-digitala.ro

Uzinele „23 August" din București — primul lot de locomotive diesel

becuri), Turda („Electroceramica") etc. Se remarcă, de asemenea, Combinatul metalurgic Reşiţa în producţia de motoare, grupuri turbogeneratoare şi generatoare electrice.
Industria de utilaj energetic este reprezentată prin producţia de cazane cu aburi, turbine cu aburi şi hidraulice, turbosuflante, pompe, diverse tipuri de motoare diesel, semidiesel, motoare cu combustie internă etc. De menţionat că, în ultimii ani, a fost asimilată în ţara noastră producţia motoarelor diesel de 2 100 CP care au fost montate pe locomotivele diesel-electrice fabricate în ţară.
Tabelul de la pagina 248 reflectă dezvoltarea producţiei de utilaj electrotehnic şi energetic în anii regimului democrat-popular.

https://www.cimec.ro Biblioteca digitală

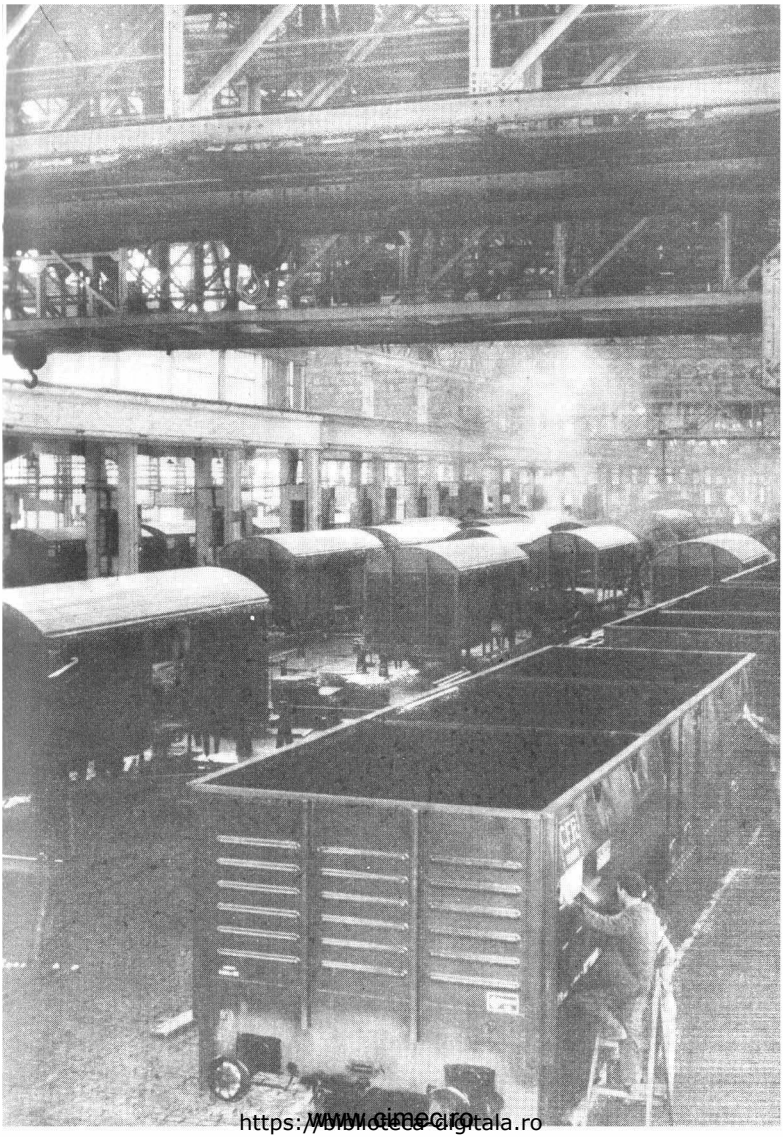

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

Tabelul 16

Producția de utilaj electrotehnic și energetic[1]

Denumirea	U.M.	Anii						
		1938	1948	1950	1955	1960	1961	1962
Motoare electrice*	mii kW	2	11	94	147	553	702	890
Generatori electrici*	mii kVA	3,4	0.2	15,7	54	82	123	57
Transformatori electrici	mii kVA	11	30	205	309	1 577	2 198	3 060
Cazane de aburi industriale	buc.	...	100	310	647	183	308	237
	t./aburi/oră	...	272	740	1 262	260	1 028	1 122
Turbine cu aburi (peste 500 kW)	buc.	—	—	—	5	27	19	8
	mii kW	—	—	—	15	98	84	34
Motoare cu combustie internă	buc.	...	...	1 384	5 869	6 136	6 110	7 505
	mii CP	...	...	40	174	354	338	478

1 După *Anuarul statistic al R.P.R. 1963*, pp. 162 — 163.
* Fără motoarele și generatoarele instalate pe locomotivele diesel electrice de 2 100 CP.

Industria de tractoare, mașini și utilaj agricol—sprijin de seamă al agriculturii — a luat ființă începînd cu anul 1946, prin transformarea fostei

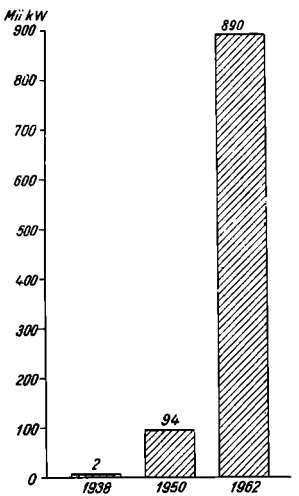

Producția de motoare electrice în anii 1938, 1950 și 1962 (în mii kW)

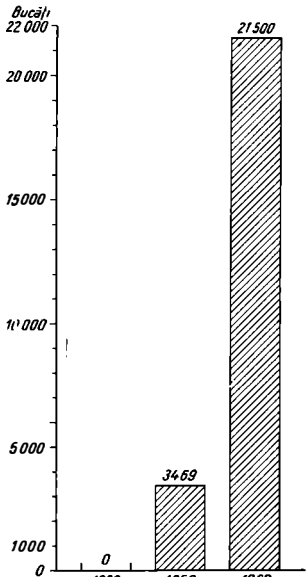

Producția de tractoare în anii 1938, 1950 și 1962 (în mii bucăți)

https://www.cimec.ro
Biblioteca Digitala.ro

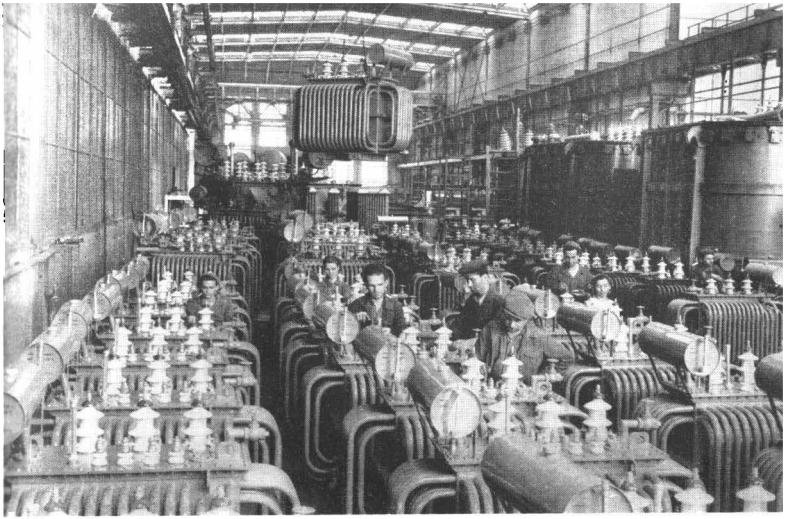

Uzina „Electroputere" — Craiova

fabrici de avioane „I.A.R." — Braşov. Uzina a fost complet reutilată şi modernizată, iar producţia sa a crescut de la 3 469 de tractoare în 1950, la 21 500 în anul 1962, R.P.Romînă fiind în prezent o ţară exportatoare de tractoare.

În acelaşi timp, s-au reconstruit vechile întreprinderi producătoare de maşini şi utilaj agricol, astfel încît astăzi se produc în ţară în cantităţi mari: secerători-legători, combine autopropulsate, selectoare, semănători, pluguri de tractor, prăşitoare, cultivatoare, grape, piese de schimb etc.

Cele mai importante centre în care se găsesc unităţi ale industriei producătoare de maşini şi utilaj agricol sînt: Bucureşti cu uzinele „Semănătoarea" care produc mai ales combine pentru recoltat păioase şi pentru porumb şi cu o altă fabrică ce produce semănători şi batoze; Craiova cu întreprinderea „7 Noiembrie" care fabrică diverse utilaje agricole şi piese de schimb; Timişoara cu întreprinderea „Tehnometal", care fabrică selectoare mari etc.; Ploieşti cu întreprinderea „Macazul"; Piatra Neamţ cu întreprinderea „Ceahlăul", pentru piese de schimb şi diverse utilaje agricole. Alte centre sînt Bocşa şi Topleţ în regiunea Banat, apoi Medgidia şi Roman. Maşini şi unelte agricole se produc în 16 uzine ale ţării, în mare parte profilate şi specializate.

Necesităţile mereu crescînde ale economiei noastre naţionale au impus crearea şi dezvoltarea **industriei de maşini-unelte**, industrie nouă cu un bogat

www.cimec.ro
https://www.biblioteca-digitala.ro

sortiment (strunguri universale şi paralele, strunguri-carusel, de filetat, frezat, de rectificat, şepinguri, maşini de găurit, ciocane pneumatice, raboteze, diferite scule etc.). Principalele întreprinderi ale acestei ramuri se găsesc la Arad, Oradea, Rîşnov, Sibiu etc.

O mare realizare a industriei noastre o constituie, de asemenea, asimilarea producţiei de rulmenţi. În acest scop, s-a construit o uzină specială de rulmenţi la Bîrlad, iar în cadrul uzinei „Steagul Roşu" din Braşov s-a dezvoltat o secţie de rulmenţi care, începînd din anul 1960, a devenit o întreprindere distinctă, producînd rulmenţi de diferite tipuri. În anul 1962 se realizau peste 7 244 mii de bucăţi de rulmenţi, faţă de numai 217 mii de bucăţi în 1950.

R.P.Romînă produce, de asemenea, un bogat sortiment de aparate de precizie şi de măsurat, la întreprinderile: „Electrotehnica" şi „Tehnico-medicală" din Bucureşti, la întreprinderea „Balanţa" din Sibiu etc.

În anii puterii populare a crescut considerabil producţia de diverse tipuri de utilaje industriale, pentru construcţii, industria cimentului, de prelucrare a lemnului, textilă şi alimentară, utilaje produse în întreprinderile industriale din Brăila, Bucureşti, Cluj, Reşiţa, Sibiu, Braşov etc. O serie de întreprinderi din industria uşoară şi alimentară, construite în ultimii ani, au fost înzestrate integral cu utilaj fabricat în ţara noastră.

Uzinele de „Tractoare" — Braşov

https://biblioteca-digitala.ro

În subramura prelucrării metalelor se produc astăzi poduri metalice grele, rezervoare metalice de mare capacitate, armături industriale etc. (de exemplu la Uzina din Bocșa—regiunea Banat, întreprinderea „Armătura" — Cluj, Întreprinderea de poduri metalice din Pitești etc.).

Centre de reparații ale diferitelor utilaje industriale, agricole sau de transport s-au creat în București, Arad, Timișoara, Craiova, Roșiorii de Vede etc. (pentru reparații de utilaj agricol), Cluj, București, Iași, Simeria, Timișoara (pentru reparația mijloacelor de transport: locomotive, vagoane, autovehicule etc.). Reparații navale se efectuează la Brăila, Constanța, Giurgiu, Galați, Orșova etc., cele de utilaj petrolier—la Ploiești, Moreni, Teleajen etc., iar de utilaj forestier — la Vatra Dornei, Reghin etc.

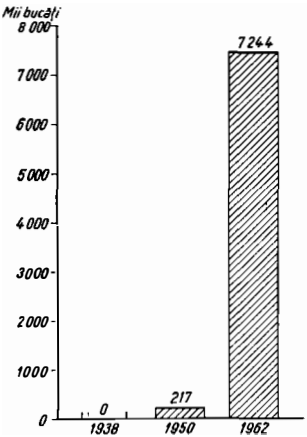

Producția de rulmenți în anii 1938, 1950 și 1962 (în mii bucăți)

În fața industriei construcțiilor de mașini se deschid mari perspective de dezvoltare. În cursul planului de 6 ani, producția urmează să crească astfel încît în 1965 ea să fie de 2,2 ori mai mare decît în 1959.

Se prevede dezvoltarea mai ales a producției de instalații de foraj, de utilaje și instalații pentru rafinării și pentru industria chimică, de locomotive diesel electrice, nave maritime și fluviale, utilaje pentru industria construcțiilor și a materialelor de construcții, mașini-unelte, camioane, tractoare, mașini agricole și altele. Așa, de exemplu, producția de utilaje energetice va crește pînă în 1965 de 3,5 ori, față de anul 1959, iar la motoare cu ardere internă de 4 ori etc. Se va extinde mult producția de mașini și utilaj minier, mai ales prin dezvoltarea uzinelor de utilaj minier din Satu Mare, Baia Mare și din orașul Dr. Petru Groza.

Pentru mecanizarea agriculturii, producția de tractoare va spori la circa 25 000 în anul 1965, față de 11 000 cît se fabricau în anul 1959. Se va perfecționa producția de autovehicule, iar producția mașinilor de ridicat și transportat va crește în anul 1965 de circa 3 ori, în comparație cu anul 1959.

Producția industriei electrotehnice va ajunge la un volum de circa 2,5 ori mai mare decît în anul 1959 și se va lărgi mult gama produselor acesteia, iar cea de conductoare și cabluri electrice va crește în aceeași perioadă de peste 2,5 ori.

Dezvoltarea în anii viitori a producției industriei construcțiilor de mașini, în ansamblu și pe fiecare subramură în parte, va avea ca rezultat asigurarea întregii economii naționale cu tehnica cea mai avansată, prin urmare creșterea necontenită și în ritm rapid a producției sociale și a productivității muncii, reducerea continuă a prețului de cost și, în ultimă instanță, ridicarea tot mai rapidă a nivelului de trai al oamenilor muncii.

https://www.cimec.ro Biblioteca digitală.ro

5. O ramură industrială de mare viitor: industria chimică

Alături de celelalte ramuri ale economiei noastre naţionale, industria chimică a cunoscut, în anii puterii populare, un ritm înalt de dezvoltare.

Deşi ţara noastră dispunea de o bogată şi variată gamă de materii prime, industria chimică a fost foarte slab dezvoltată, în trecut, avînd în 1938 o pondere de numai 2,7% în producţia globală industrială. Majoritatea produselor chimice erau importate, în timp ce materiile prime existente erau exportate la preţuri derizorii.

În preajma celui de-al doilea război mondial, în Romînia existau numeroase unităţi ale industriei chimice, dar marea majoritate a acestora erau mici întreprinderi semimeşteşugăreşti şi laboratoare, în care lucrau 5 — 10 muncitori. Cele mai de seamă întreprinderi ale industriei chimice din acea vreme erau cele de la Bucureşti, Braşov, Ploieşti, Timişoara, Turda, Zlatna, Cîmpina, Baia Mare, Cluj, Tîrnăveni, Ocna Mureşului, Făgăraş, Copşa Mică, Arad, Reşiţa, Margina etc.

În această perioadă, în Romînia se produceau mai ales: acid sulfuric, produse clorosodice, acid azotic, amoniac, explozibili, diferite săruri de cupru, de plumb, de sodiu etc.; se efectua distilarea uscată a lemnului şi era prelucrat, în mici proporţii, gazul metan.

În întreprinderile existente, 72% din capitalul investit aparţinea trusturilor străine, astfel că, în acest domeniu, dependenţa noastră de ţările capitaliste era aproape totală.

În anii puterii populare, situaţia industriei chimice a ţării s-a schimbat în mod radical. Partidul Muncitoresc Romîn şi guvernul R.P.Romîne au acordat şi acordă o mare atenţie dezvoltării acestei ramuri. Astfel în anii primului plan cincinal (1951-1955), au fost date în exploatare o serie de noi unităţi industriale: Combinatul chimic din oraşul Victoria, Uzinele pentru producţia de negru de fum din Copşa Mică, uzinele „Carbochim" din Cluj, Fabrica de tananţi „Argeşul" din Piteşti, Fabrica de antibiotice de la Iaşi şi Combinatul de cauciuc de la Bucureşti-Jilava. În aceeaşi perioadă de timp, a fost reconstruit şi extins Combinatul chimic nr. 2 de la Tîrnăveni, în cadrul căruia a intrat în funcţiune o nouă uzină de feromangan. Au fost extinse şi înzestrate cu utilaj nou: Uzina de sodă de la Ocna Mureşului, Uzina de îngrăşăminte chimice de la Valea Călugărească, Uzinele de anvelope de la Floreşti, Fabrica de acid sulfuric nr. 2 de la Cîmpina, Fabrica chimică nr. 14 de la Orăştie, uzinele „Colorom" de la Codlea, Fabrica chimică de la Mărăşeşti etc.

https://www.cimec.ro Biblioteca digitală

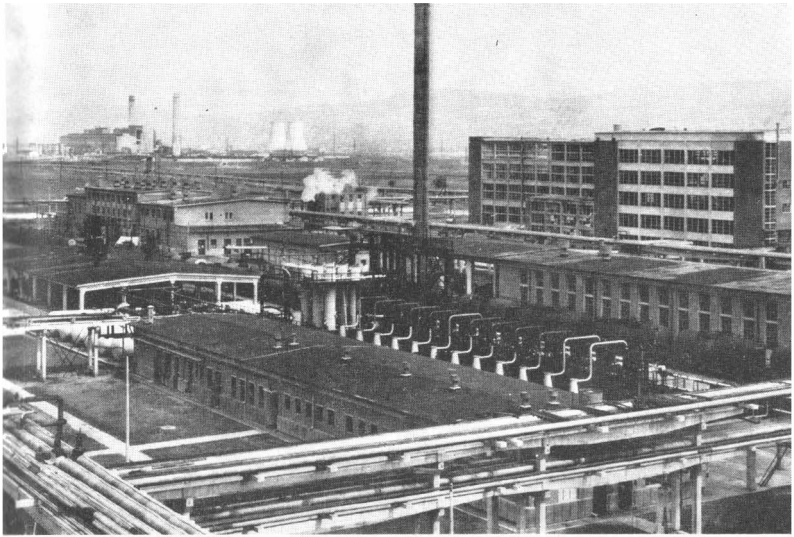

Combinatul Chimic Borzești — vedere generală

Pe harta R.P.Romîne au apărut în perioada 1955-1963 și alte noi unități industriale: Uzina de superfosfați și acid sulfuric de la Năvodari, Uzina de fibre și fire sintetice de la Săvinești, Combinatul chimic de la Borzești, Uzinele de produse sodice de la Govora, Combinatul de cauciuc sintetic și produse petrochimice de la Onești, Fabrica de anvelope „Danubiana" de la Popești-Leordeni, Combinatul de celuloză, hîrtie și saci din hîrtie — Suceava, precum și Combinatul de îngrășăminte azotoase de la Roznov.

Producția globală a industriei chimice era în 1962 de 18 ori mai mare, față de anul 1938, iar în perioada 1960—1963 această ramură împreună cu cea a hîrtiei și celulozei s-a dezvoltat cu un ritm mediu anual de 24,3%. În prezent se produc în țara noastră peste 5 500 de sortimente din cele 10 000 cunoscute, unele complet noi: coloranți, mase plastice, tananți, medicamente, piele artificială, diverse produse chimice necesare industriei textile, metalurgice, construcțiilor etc. S-a lărgit totodată producția de îngrășăminte chimice și de substanțe pentru combaterea dăunătorilor plantelor agricole și s-au dezvoltat foarte mult industria cauciucului, petrochimia etc. Semnificativ în această privință este următorul tabel:

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

Tabelul 17

Creşterea producţiei principalelor produse ale industriei chimice[1]

Denumirea produselor	U/M	1938	1948	1956	1955	1961	1962
Sodă calcinată (100% CO_3Na_2)	mii t	23	26	38	50	235	285
Sodă caustică (100% NaOH)	mii t	12	14	15	23	129	156
Acid sulfuric (100%)	mii t	44	28	52	92	248	326
Îngrăşăminte chimice (100% substanţă activă)	t	—	179	649	10 745	86 444	130 547
Coloranţi organici	t	—	300	977	2 387	4 156	4 972
Mase plastice şi răşini sintetice 100%	t	—	14	359	1 057	17 302	23 841

1 După *Anuarul statistic al R.P.R., 1963*, pp. 160-161-162-163.

Pe baza materiilor prime existente în subsolul ţării noastre şi a diverselor reziduuri industriale, s-au dezvoltat în R.P.Romînă numeroase subramuri ale industriei chimice.

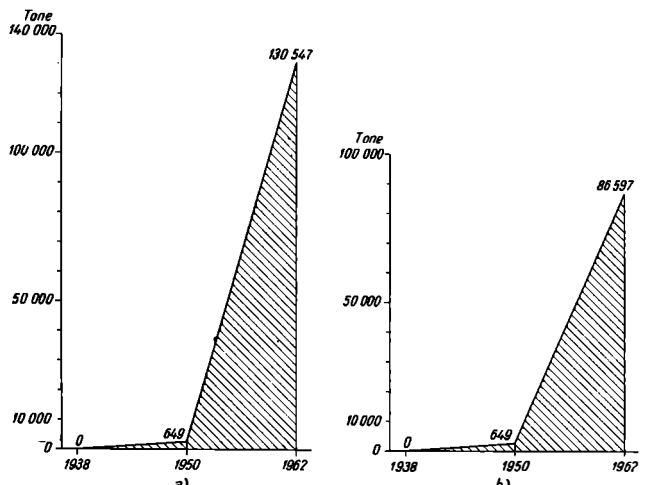

a) — *Producţia de îngrăşăminte chimice (100% substanţă activă)* b) — *îngrăşăminte fosfatice (100% P_2O_5) în anii* **1938, 1950 şi 1962** *(în tone)*

https://www.cimec.ro Biblioteca digitala.ro

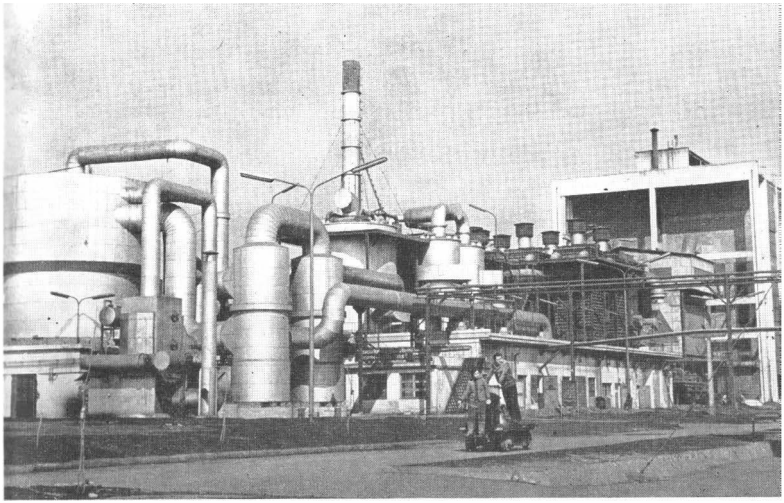

Uzina de superfosfaţi şi acid sulfuric de la Năvodari

Industria de produse clorosodice se bazează pe folosirea marilor zăcăminte de sare ale ţării. Principalele produse clorosodice sînt soda caustică şi soda calcinată, a căror producţie este concentrată în cîteva întreprinderi mari. Soda calcinată se produce la Uzina de la Ocna Mureşului, mult lărgită şi modernizată în anii puterii populare. Soda caustică se produce la uzinele de la Ocna Mureşului, Turda şi Tîrnăveni. Din anul 1960, funcţionează încă două mari unităţi, în care se fabrică produse sodice, şi anume: Uzinele de la Govora cu o mare producţie de sodă calcinată, sodă caustică, bicarbonat de sodiu etc. şi Combinatul chimic Borzeşti unde se produc sodă caustică electrolitică, clor etc.

Aceste unităţi industriale produc, de asemenea, clor lichid, acid clorhidric, mase plastice, insecticide, ierbicide etc. În anul 1962, în comparaţie cu anul 1938, producţia de sodă calcinată era de 12 ori mai mare, de sodă caustică de 13 ori, iar de acid clorhidric de 12 ori. În prezent, producţia de sodă acoperă în întregime cerinţele interne ale ţării, şi o parte se şi exportă.

Industria acidului sulfuric care foloseşte ca materie primă pirita şi compuşii sulfuroşi ai metalelor neferoase se întîlneşte în centrele: Copşa Mică, oraşul Victoria, Tîrnăveni, Cîmpina, Baia Mare şi Ferneziu, Valea Călugărească, Năvodari şi Zlatna.

Industria de îngrăşăminte chimice este o subramură creată în anii puterii populare, avînd centre mai importante la Valea Călugărească, Făgăraş, Tîrnăveni şi oraşul Victoria (Combinatul chimic). În 1958 a intrat în funcţiune Uzina de superfosfaţi şi acid sulfuric de la Năvodari, iar în 1962 Com-

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

binatul de îngrăşăminte azotoase de la Roznov. În 1962, producţia de îngrăşăminte chimice (100% substanţă activă) era de circa 201 ori mai mare în comparaţie cu anul 1950, ceea ce reprezenta peste 130 547 t de îngrăşăminte chimice normale.

În următorii ani ai şesenalului, vor fi puse în funcţiune combinate noi producătoare de îngrăşăminte azotoase: Combinatul de chimizare complexă a gazelor naturale de la Craiova, care va produce îngrăşăminte azotoase, acid acetic, butanol şi alte produse, Combinatul de la Tg. Mureş care va produce amoniac şi îngrăşăminte concentrate şi Combinatul de îngrăşăminte de la Turnu Măgurele.

Producţia de îngrăşăminte va creşte în 1965 de aproape 10 ori faţă de anul 1959. Creşte *producţia de acid azotic* (Combinatul chimic din oraşul Victoria şi Făgăraş); de *carbid* (Combinatul chimic din Tîrnăveni); de *negru de fum*

Vederea parţială a Combinatului de cauciuc sintetic şi produse petrochimice de la Oneşti

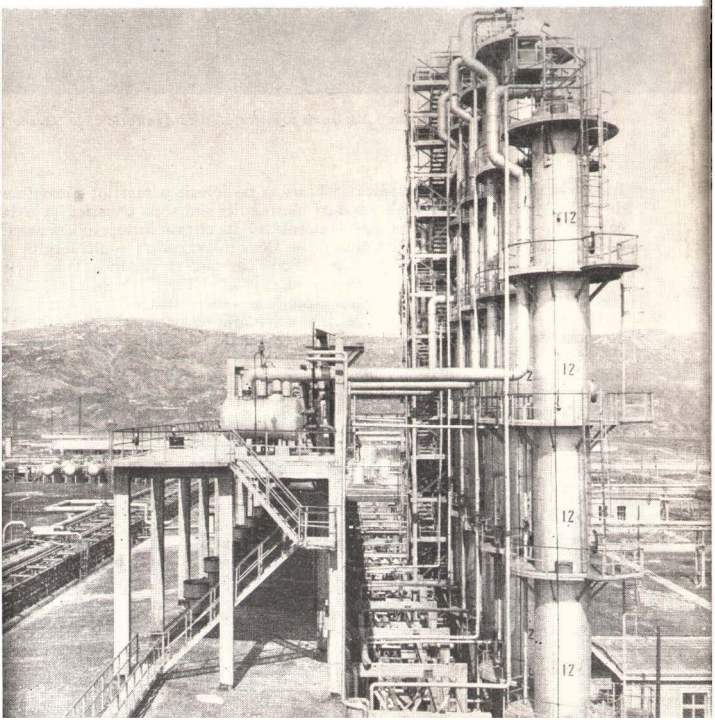

https://www.cimec.ro/ Biblioteca Digitala.ro

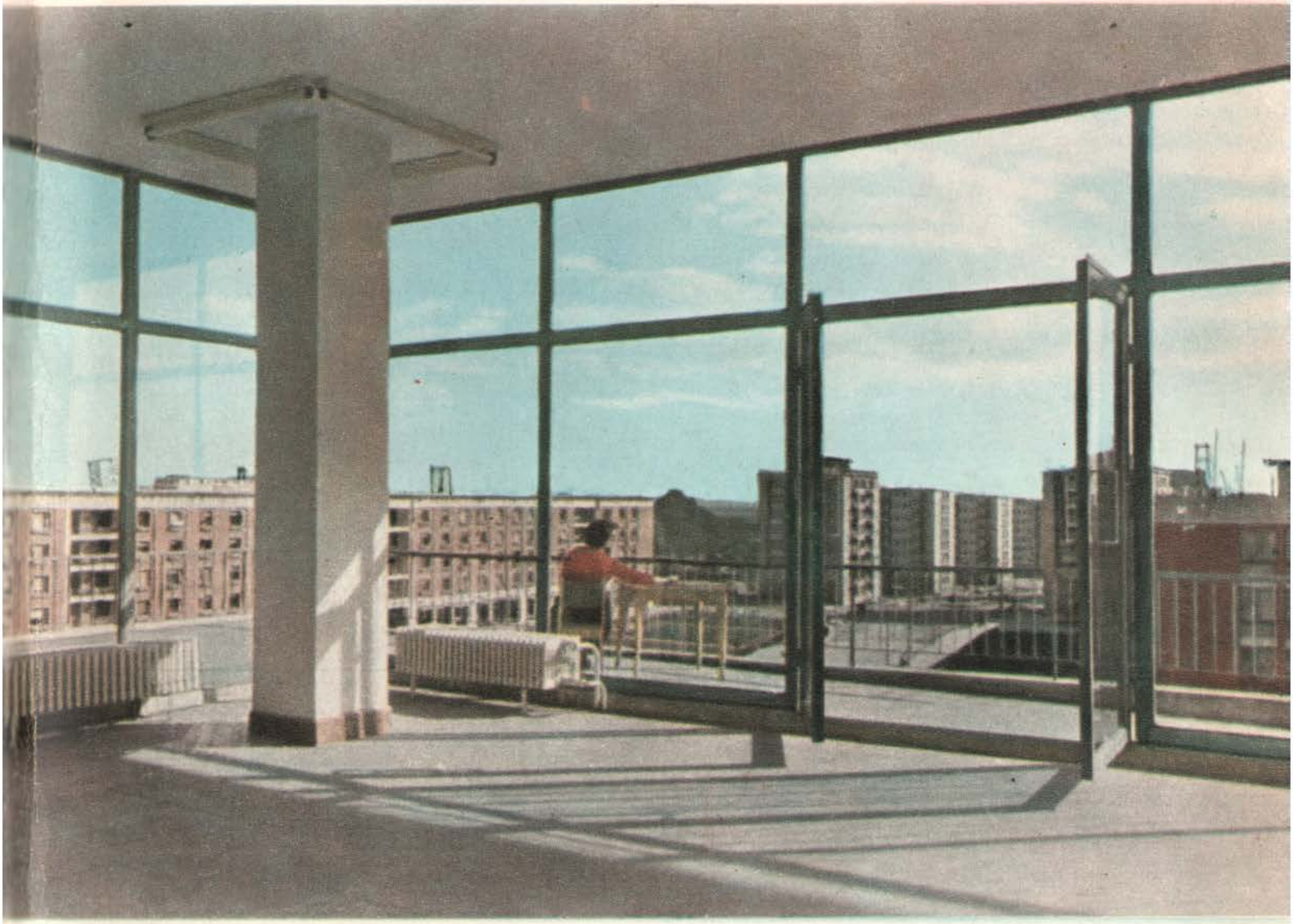

Galați — construcții noi

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

Deva — construcții noi

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

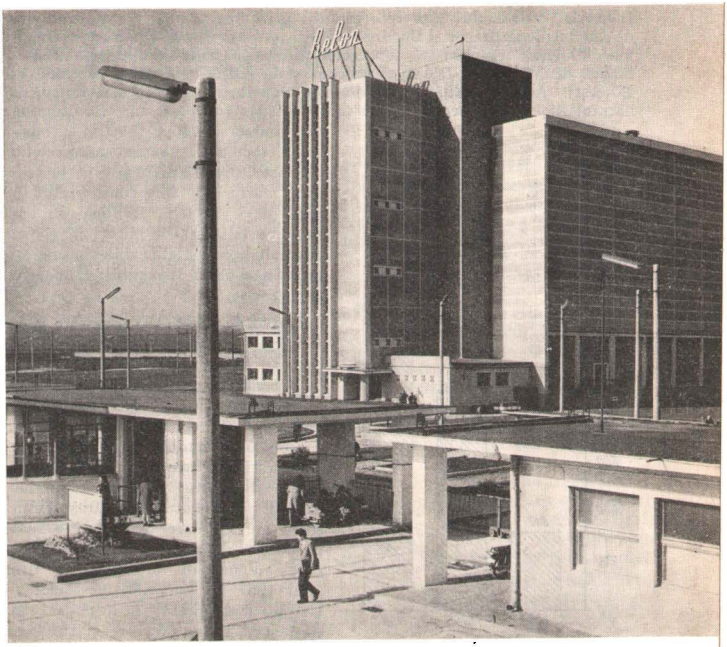

Uzina de fibre și fire sintetice de la Săvinești — vedere generală

(Uzinele chimice din Copșa Mică). În țara noastră se produce negru de fum pe bază de gaze naturale.

Amoniacul se produce la Combinatul chimic din orașul Victoria, care dă circa 75% din producție, și la uzinele din Făgăraș. Pentru fabricarea lui se folosesc ca materii prime gazul metan și azotul din atmosferă. De remarcat că Romînia este printre primele țări din lume care a folosit ca materie primă pentru producția de amoniac gazul metan.

În R.P.Romînă, la Uzinele chimice din Copșa Mică funcționează o instalație specială pentru producerea formalinei, direct din gaz metan. La Uzina cocsochimică de la Hunedoara, distilăria de gudroane de rectificare a benzenului produce: benzen, toluen, xilen, naftalină etc.

https://www.cimec.ro Biblioteca digitală

Industria cauciucului este reprezentată prin întreprinderile prelucrătoare de cauciuc de la Braşov şi Bucureşti, Fabrica de anvelope de la Floreşti (regiunea Ploieşti), Combinatul de cauciuc Jilava şi Uzina de anvelope „Danubiana" de la Popeşti-Leordeni precum şi o secţie de fenol şi acetonă la Borzeşti. Această subramură foloseşte cauciucul sintetic sau cauciucul natural importat şi negru de fum din producţie indigenă. În R.P. Romînă se produc anvelope pentru automobile, tractoare, avioane, motociclete, biciclete, diverse piese şi obiecte tehnice, mărfuri de larg consum etc. În anul 1965, în R.P. Romînă, se vor produce 1 100 000 de bucăţi anvelope, acoperindu-se astfel nevoile interne şi creîndu-se chiar disponibilităţi pentru export.

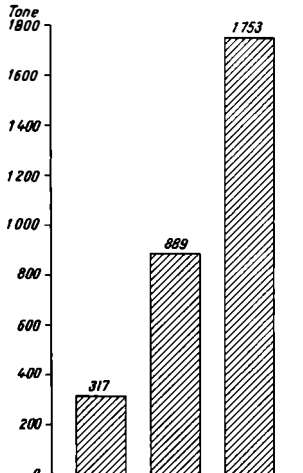

Producţia de fibre şi fire sintetice — în anii 1959, 1960 şi 1962 (în tone).

Industria de mase plastice şi fibre artificiale a fost creată pe baza prelucrării chimice a gazelor naturale şi de sondă. Policlorura de vinil se produce la fabricile de mase plastice de la Bucureşti şi Tîrnăveni, aminoplaste — în oraşul Victoria, bachelită — la Bucureşti şi Făgăraş, iar diferite obiecte din mase plastice se produc mai ales la Bucureşti, Făgăraş, Timişoara etc. O mare dezvoltare a luat producţia de fibre şi fire sintetice care au început să se fabrice din anul 1957 la Bucureşti şi Făgăraş. Un an mai tîrziu, a fost dată în exploatare Uzina de fibre şi fire sintetice de la Săvineşti care furnizează în cantităţi mereu crescînde produsele sale industriei textile.

Producţia de fibre artificiale pe bază de celuloză este reprezentată prin fabricile de la Lupeni şi Popeşti-Leordeni.

Directivele Congresului al III-lea al P.M.R. prevăd mărirea considerabilă a producţiei de mase plastice, fibre şi fire sintetice.

În anul 1965 se vor produce în ţară 47 000 t de fibre şi fire sintetice faţă de numai 889 t în 1960. Producţia de mase plastice şi răşini sintetice va ajunge în 1965 la peste 95 000 t.

Se dezvoltă **producţia de coloranţi şi vopsele**, cea a intermediarilor lor, ca anilină, benzidină, betanaftol, acid sulfanilic etc., precum şi producţia de lacuri şi vopsele nitro.

O preocupare industrială cu totul nouă şi cu mari perspective este **prelucrarea chimică a petrolului** reprezentată prin producţia de solvenţi şi detergenţi

https://www.cimec.ro
Biblioteca digitala.ro

în unităţile de chimizare a petrolului de la Brazi (regiunea Ploieşti) şi Buciumeni (regiunea Bucureşti).

Industria farmaceutică poate fi, de asemenea, considerată ca o ramură nouă a industriei chimice a R.P.Romîne. Fabricile mici, existente în trecut la Bucureşti şi Cluj, au fost complet refăcute şi modernizate, iar la Iaşi şi Bucureşti au fost construite unităţi noi, înzestrate cu o tehnică modernă şi cadre bine calificate.

Se poate spune că bazele producţiei de antibiotice în ţara noastră s-au pus o dată cu construirea, în anul 1955, a fabricii din Iaşi, înzestrată cu utilajul tehnic cel mai modern şi cu cadre de înaltă calificare. Această fabrică produce un sortiment larg de antibiotice printre care menţionăm: penicilina, streptomicina, aureomicina etc. Producţia de antibiotice a ţării era în 1962 de 41 356 kg faţă de numai 2 400 kg în 1956, ceea ce dovedeşte ritmul rapid de dezvoltare a acestei subramuri industriale. Dacă în trecut, Romînia importa aproape în întregime medicamentele necesare, astăzi ea a ajuns chiar să exporte asemenea produse.

Se lărgeşte, de asemenea, producţia articolelor de parfumerie şi cosmetică, furnizată de fabricile de la Bucureşti, Braşov, Galaţi etc.

Industria de chimizare a lemnului şi a extractelor din plante este o subramură mai veche a industriei noastre chimice şi este reprezentată prin fabricile de la Reşiţa şi Margina din regiunea Banat, unde prin distilarea lemnului se produc: alcool metilic, mangal, acetonă, acid acetic etc. Unele dintre aceste produse, ca, de exemplu, alcoolul metilic, sînt folosite în industria farmaceutică şi în cea de lacuri şi vopsele, iar acidul acetic — în industria farmaceutică.

În ceea ce priveşte producţia de tananţi, Romînia importa, în trecut, aproape întreaga cantitate necesară din Brazilia şi Argentina. În anii puterii populare a fost construită importanta fabrică de tananţi „Argeşul" de la Piteşti care, împreună cu fabricile de la Vişeul de Sus şi de la Orăştie, furnizează aproape jumătate din necesităţile de tananţi ale ţării. Ca materie primă se folosesc lemnul şi coaja de stejar, coaja de molid şi de salcie. Producţia tananţilor de extracţie (100%) era în 1962 de aproape 4,6 ori mai mare decît în 1938.

Produsele electrotermice şi abrazive cunosc şi ele o largă dezvoltare. Pe lîngă întreprinderile de la Bucureşti şi Seini (regiunea Maramureş), lărgite şi modernizate, a fost dată în exploatare, în cursul primului cincinal, uzina „Carbochim" de la Cluj, importantă realizare a industriei romîneşti. Această modernă uzină este în întregime mecanizată şi utilată cu maşini fabricate în ţară. La rîndul ei, ea aprovizionează industria construcţiilor de maşini, industria metalurgică, alte subramuri ale industriei chimice etc. cu electrozi de grafit, pietre de polizor şi carborund, alături de alte produse ca: masă anodică, carbură de siliciu, gresii pentru ascuţit etc.

Printre alte întreprinderi de produse chimice, menţionăm fabricile de la Mărăşeşti, Tîrgovişte, Bocşa, Bucureşti şi Ploieşti, unde se produc: clei de oase şi din piele, făină de oase, gelatină, uleiuri tehnice, substanţe anticorozive etc., furnizate diferitelor întreprinderi din ţară.

Într-un timp relativ scurt, industria chimică, dezvoltîndu-se în ritmuri înalte, a devenit una dintre principalele ramuri ale economiei noastre naţionale.

https://www.cimec.ro Biblioteca digitală.ro

6. Industria materialelor de construcţii

Industria materialelor de construcţii a cunoscut o puternică dezvoltare în anii puterii populare. Realizarea marilor construcţii capitale din industrie, agricultură, transporturi şi alte ramuri ale economiei naţionale, precum şi noile construcţii de locuinţe şi clădiri cu caracter social-cultural au necesitat o dezvoltare corespunzătoare a producţiei de materiale de construcţii. Existenţa unei bogate şi variate baze de materii prime (calcar, marnă, argilă, ipsos, nisip cuarţos, dolomit, feldspat, granit, bazalt, marmură etc.), resursele de combustibil (gaz metan şi gaz de sondă), dezvoltarea energiei electrice, precum şi posibilităţile lesnicioase de transport sînt factori de seamă care asigură o dezvoltare continuă a acestei ramuri industriale.

Industria materialelor de construcţii, care produce azi o gamă variată de produse, se dezvoltă cu fiecare an asigurînd cu prisosinţă consumul intern. În trecut, deşi Romînia dispunea de resurse bogate şi variate de materiale de construcţii, ea importa totuşi marmură şi alte materiale de construcţii din Cehoslovacia, Germania, Italia, Grecia şi din alte ţări. În anul 1938, producţia industriei materialelor de construcţii, industria sticlei, porţelanului şi faianţei deţineau numai 1,6% din producţia industrială a ţării. În ceea ce priveşte structura producţiei pe subramuri, este de menţionat că peste 80% era reprezentată de industria ceramică şi a lianţilor. După 1948, s-a trecut la reorganizarea bazei materiale a industriei materialelor de construcţii. Întreprinderile existente au fost reorganizate pe baze noi, socialiste, au fost înzestrate cu tehnică modernă, s-au refăcut întreprinderile distruse de război, s-au dezvoltat noi secţii de producţie şi s-au construit noi fabrici, mai ales în regiunile în care în trecut, aceastâ industrie lipsea (Moldova, Dobrogea etc.). În anii 1949 şi 1950, industria materialelor de construcţii a avut ca sarcină depăşirea producţiei anului 1938 şi sporirea în continuare a producţiei. În perioada 1951 – 1962, atît volumul producţiei, cît şi sortimentul au crescut şi s-au lărgit; s-au construit noi unităţi de producţie cu o tehnologie modernă şi cu un nivel superior de înzestrare. Ca urmare, ritmul de dezvoltare al industriei materialelor de construcţie, a sticlei, a porţelanului şi a faianţei a fost superior ritmului mediu pe ţară pentru întreaga industrie, avînd drept consecinţă o creştere a ponderii acestei ramuri în producţia industrială a ţării şi anume de la 1,6% în anul 1938 la 4% în 1962. Industria materialelor de construcţii din R.P.Romînă cuprinde următoarele subramuri.

Producţia de ciment este o subramură relativ tînără pe teritoriul ţării noastre, primele fabrici construindu-se pe la sfîrşitul secolului al XIX-lea (Brăila, Braşov şi Gurahonţ 1890, Azuga 1896). Mai tîrziu apar şi alte unităţi la: Turda, Dej, Comarnic, Cernavodă, Bucureşti, Fieni etc., acoperind, pentru acele vremuri, necesităţile de altfel reduse ale consumului intern, furnizînd însă produse unilaterale şi cu preţ ridicat, greu accesibile consumului de masă.

Ritmul intens al noilor construcţii în anii puterii populare a necesitat cantităţi foarte mari de ciment în sortimente mai variate. De aceea s-au luat

Fabrica de ciment — Bicaz ▶

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

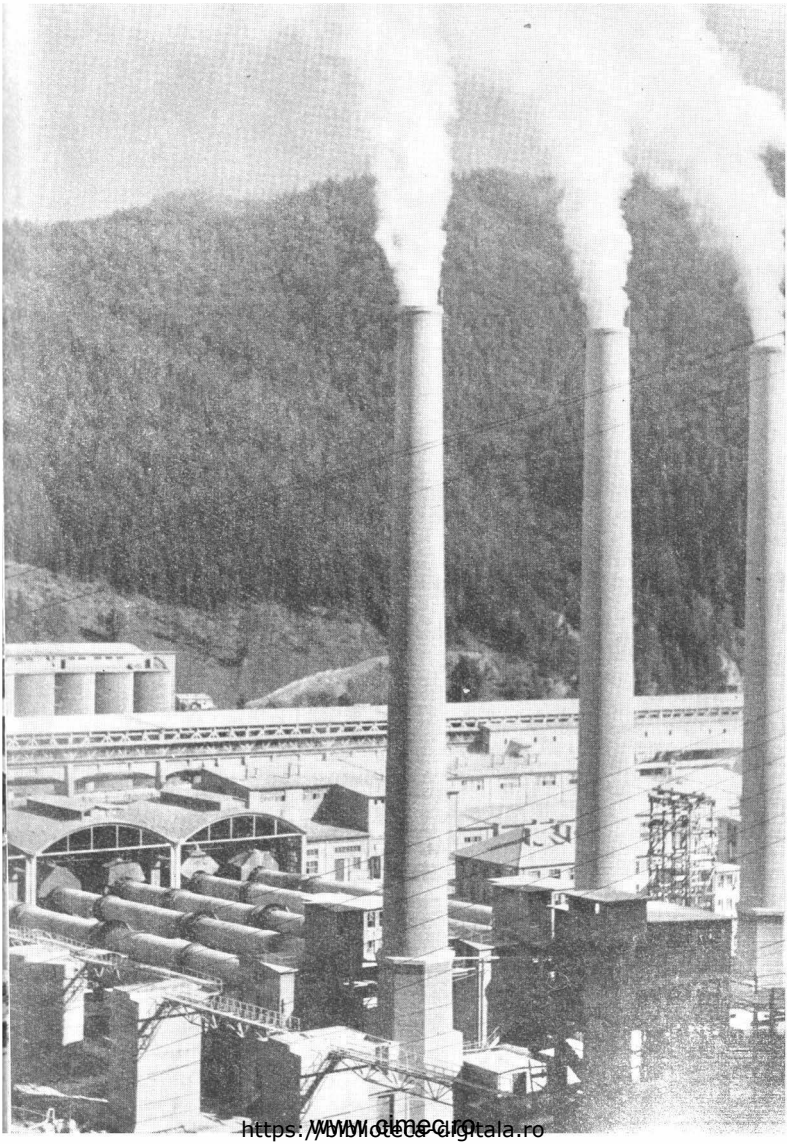
https://www.bibliotecadigitala.ro

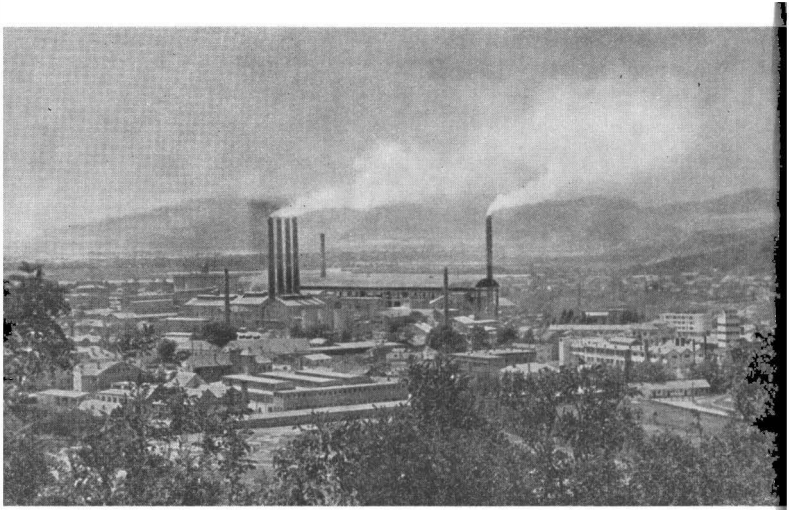

Fabrica de ciment, ipsos și var — Turda

o serie de măsuri importante pentru dezvoltarea bazei materiale de producție a acestei subramuri: s-au construit noi fabrici de ciment la Medgidia (regiunea Dobrogea) și la Bicaz (regiunea Bacău), noi linii tehnologice la fabricile de la Turda și Fieni, s-a dat o deosebită atenție creșterii gradului de utilizare a capacității fabricilor existente etc.

După anul 1949, producția de ciment a fost într-o continuă creștere, astfel că în anul 1962 ea a sporit de aproape 7 ori (3,5 milioane tone) față de 1938 (0,5 milioane tone).

Producția de ciment va fi în anul 1965 de circa 6,5 milioane tone; peste 50% din acest spor se va obține pe calea îmbunătățirii indicilor de utilizare a instalațiilor existente și prin dezvoltarea fabricilor de la Fieni, Turda, Bicaz și Medgidia. Se vor da în funcțiune încă 3 fabrici noi de ciment. Concomitent cu creșterea producției, se realizează noi sortimente ca, de exemplu, ciment special pentru sonde, ciment special pentru lucrări hidrotehnice, ciment metalurgic, ciment de furnal, ciment alb pentru lucrări de ornamentație, ciment cu rezistențe inițiale mari pentru prefabricate etc. În R.P. Romînă se produc azi 14 sortimente de ciment de bună calitate apreciat atît în țară cît și peste hotare.

https://www.cimec.ro Biblioteca digitală

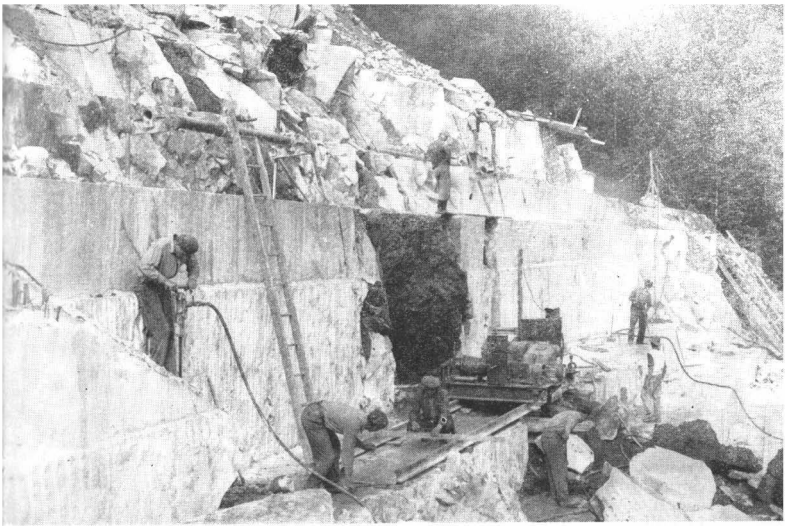

Exploatarea de marmură — Ruşchiţa

Combinatul de sticlă şi faianţă — Sighişoara

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

Producția varului s-a dezvoltat în apropierea masivelor de calcar. Cea mai mare producție de var este dată de următoarele 3 regiuni: Brașov (orașul Brașov), Cluj (orașul Turda), Ploiești (orașele Sinaia, Comarnic). Cuptoare de mare capacitate sînt răspîndite însă în multe regiuni ale țării, satisfăcînd necesitățile mereu crescînde ale consumului.

Producția de ipsos este dezvoltată în apropierea zăcămintelor de gips, ea obținîndu-se în cadrul fabricilor de la Turda și Aghireș (regiunea Cluj) și al celor de la Lăculețe, Fieni și Comarnic (regiunea Ploiești).

Printre sortimentele noi, produse în anii puterii populare, cerute de ritmul construcțiilor actuale, se numără producția de elemente și piese prefabricate din beton și beton armat care se realizează în București, Brașov, Turda, Roman, Pitești și în alte orașe. Ca unități noi, menționăm și fabrica de azbociment de la Bicaz în întregime automatizată, care produce conducte de presiune pentru alimentarea cu apă și plăci pentru învelitori.

În cadrul industriei materialelor de construcții, un loc din ce în ce mai însemnat îl ocupă producția de materiale izolatoare — carton asfaltat și stufit. Cartonul asfaltat se produce în localitățile Teleajen (regiunea Ploiești) și Turda (regiunea Cluj). La Teleajen, se fabrică carton celulozic pentru impregnare, carton asfaltat și vată minerală, iar la Turda, pe lîngă carton asfaltat se mai produc asfalt în turte, filer și alte produse.

Produsele refractare se dezvoltă în strînsă legătură cu reutilarea și mărirea capacității uzinelor și fabricilor din ramurile metalurgică și chimică, precum și cu construcția noilor uzine din cadrul ramurilor sus-amintite. Astfel, încă din anul 1947, s-au construit la Reșița, iar în anul 1949 la Turda, fabrici de cărămizi refractare (de silice).

Materia primă necesară acestor produse se găsește în țară și se extrage la exploatările de la Vadul Crișului, Suncuiuș și Bălnaca (regiunea Crișana), de la Cristian (regiunea Brașov) și Schela (regiunea Oltenia).

Produse refractare mai sînt realizate de o serie de fabrici din localitățile Comarnic, Azuga, Pleașa (regiunea Ploiești), Aștileu (regiunea Crișana), din Brașov, și Medgidia (regiunea Dobrogea).

Industria ceramicii brute, dezvoltată aproape pe întreg cuprinsul țării, cuprinde circa 200 de întreprinderi care produc cărămizi, țigle și cahle de teracotă.

Producția de cărămizi a crescut în ultimii ani datorită noilor fabrici de capacitate mare construite la Piatra Neamț, Roman și a Fabricii de cărămizi silico-calcare de la Doaga (regiunea Galați). Cahlele de teracotă se produc la Deva și Bistrița, precum și în secțiile fabricilor de ceramică de la București, Ciurea (regiunea Iași), Mofleni (regiunea Craiova), Jimbolia și Sibiu. În producția de cărămizi ceramice presate, primul loc este ocupat de orașul București care dă circa o cincime din producția totală. Pe locul al doilea se situează regiunea Banat cu centrele Jimbolia, Timișoara, Lugoj, iar pe locul al treilea regiunea Ploiești. Producția de țigle și de alte materiale pentru învelitori este dată mai ales de regiunile: Banat, Brașov, Cluj, Mureș-Autonomă Maghiară, Bacău și Ploiești.

Natura geologică variată a teritoriului patriei noastre oferă o serie de roci cu o largă întrebuințare în construcții (mai ales rocile eruptive și metamorfice). Acestea se exploatează în cariere mari, de interes republican, sau mai mici, de interes local. Astfel, de exemplu, carierele de granit din Munții Mă-

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

cinului de la Turcoaia, Greci și Iacobdeal au avantajul că, pe lîngă cantitatea și calitatea deosebită a pietrei de construcții, transportul granitului este ușurat datorită imediatei apropieri a Dunării. Granit se mai exploatează și la Păuliș, Radna și Șoimuș (regiunea Banat). De asemenea în construcție se mai întrebuințează și alte roci eruptive, ca: andezitul care se exploatează la Bicsad, Micfalău și Chilieni, aflate în defileul Oltului, în zona munților vulcanici și la Leasa și Aciuța în zona Munților Apuseni, bazaltul care se exploatează la Topliță și Gălățaș aflate în defileul Mureșului, precum și la Racoș (defileul Oltului) și dacitul care se exploatează la Poeni, în Munții Apuseni (masivul Vlădeasa).

Cea mai mare carieră de marmură este cea de la Ruschița, unde se exploatează de peste 100 de ani. Marmura de Ruschița are un colorit foarte frumos, alb-roșcat, roz-pal sau roz-aprins, cea de la Căprioara (regiunea Banat) este gălbenă-portocalie, cu vine de diferite culori, iar cea de la Alun (regiunea Hunedoara) albă și albă-gălbuie.

Capacitatea de producție a carierelor de marmură satisface în întregime consumul intern al țării, dînd în plus și cantități importante pentru export. Marmura este întrebuințată în special ca material decorativ interior și exterior, pentru sculpturi, pardoseli prețioase etc.; elemente de marmură de o deosebită valoare artistică caracterizează o serie de construcții reprezentative ca: Sala Palatului R.P.R., Teatrul de Operă și balet din București, Casa Scînteii etc.

Și rocile sedimentare, nisipurile și pietrișurile au o largă întrebuințare în construcții. Principalele cariere de extracție sînt situate în albiile rîurilor mari Siret, Prut, Mureș, Olt etc. ca, de exemplu: carierele Doaga (raionul Focșani), Sebeș-Olt (raionul Sibiu), Chioroc (raionul Lipova) etc.

În R.P.Romînă există, în prezent, 11 fabrici de *sticlă* care dau circa 2 000 de produse printre care: geamuri ornamentale, riglate, armate și sticlă pentru oglinzi, ambalaj de sticlă, vată din sticlă, diferite obiecte de uz casnic. De asemenea se mai produc: sticlă neutră pentru fiole, sticlă de cobalt, folosită în industria metalurgică și la sudura electrică, sticlă pentru utilaje, de laborator, sticlă incasabilă, rezistentă la o temperatură de 220°C, sticla „Klinger" pentru cazane cu aburi de înaltă presiune și alte feluri de sticlă, termometre de cameră maximale, aparate de laborator și diferite aparate medicale. Fabrica de geamuri de la Mediaș (prima pe țară), urmată de cele de la Scăieni și Tîrnăveni, sînt principalele producătoare de geamuri. Cele mai diverse produse de sticlă se obțin la Mediaș (unde întreprinderea „Vitrometan" produce circa 1 000 de produse), la Turda, București, Scăieni, Ploiești, Azuga, Tomești (regiunea Banat), Poiana Codrului (regiunea Maramureș), Pădurea Neagră (regiunea Crișana), Avrig (regiunea Brașov) etc. Întreprinderile de la Turda, Pădurea Neagră, Avrig s-au specializat, printre altele, în prelucrarea unor obiecte de semicristal, cu o ornamentație ce vădește mult gust și pricepere din partea colectivelor de muncitori, meșteșugul decorației, transmis din generație în generație, devenind o adevărată artă.

Producția porțelanului și a faianței a cunoscut o dezvoltare deosebită în anii puterii populare. În acești ani s-a dat în exploatare un nou perimetru pentru extragerea caolinului la Băile Harghita, s-au reutilat și extins vechile întreprinderi și s-a construit noua fabrică de la Albești-Sighișoara.

https://www.cimec.ro/ Biblioteca digitală.ro

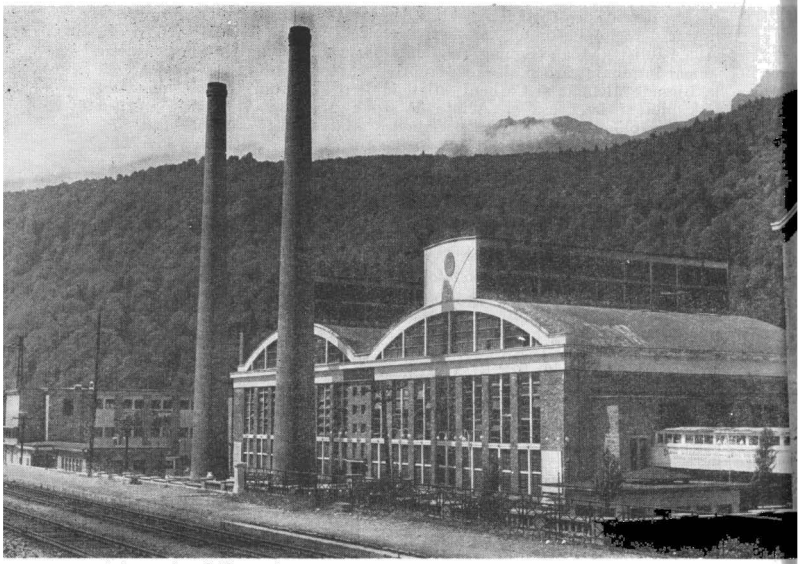

Fabrica de sticlă — Azuga

Această subramură produce variate articole de menaj, articole sanitare, obiecte din faianță etc.

Principalele centre producătoare sînt: Cluj, Ploiești, Sighișoara și Timișoara la care în ultimul timp s-a mai adăugat importanta unitate de la București-Militari.

Înnobilarea caolinului autohton și importul de caolin de calitate superioară au dat posibilitatea muncitorilor cu înaltă calificare de la Cluj să obțină obiecte de porțelan mult apreciate în țară și peste hotare, nu numai datorită calității, ci și originalității modelelor și mai ales măiestriei decorațiilor.

În vederea asigurării bazei materiale pentru realizarea volumului sporit de construcții de toate felurile și pentru satisfacerea pe scară din ce în ce mai largă a necesităților gospodărești ale populației, producția industriei materialelor de construcții va crește în 1965 de 2 ori față de 1959.

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

7. Industria lemnului, celulozei şi hîrtiei

În anii puterii populare pe lîngă refacerea fondului forestier, s-a trecut la o restructurare a întregii ramuri a industriei lemnului, prin concentrarea producţiei de semifabricate şi produse finite în unităţi mari, bine utilate, prin orientarea acesteia către lărgirea sortimentelor, prin amplasarea de noi unităţi industriale în zona bazinelor păduroase neexploatate, prin mecanizarea procesului tehnologic de fabricaţie, prin reutilarea vechilor întreprinderi şi crearea de noi capacităţi de producţie, în special pentru prelucrarea fagului. După naţionalizare, cele peste 500 de fabrici de cherestea şi circa 100 de fabrici de produse finite au fost comasate în 104 întreprinderi de cherestea de interes republican şi respectiv 25 de fabrici de produse finite. Investiţiile alocate acestei ramuri industriale au fost folosite la modernizarea şi mărirea capacităţii de producţie a întreprinderilor existente şi la construirea altora noi, moderne.

După 1948, s-au construit noi fabrici de cherestea, noi fabrici de placaj şi de instrumente muzicale, de lăzi, de plăci aglomerate şi plăci celulare, de mobilă. În industria de prelucrare a lemnului s-au construit sau sînt în construcţie noi şi mari complexe de industrializare a masei lemnoase. Producţia globală a exploatării forestiere şi industriei de prelucrare a lemnului a crescut de peste 4,6 ori în anul 1962 faţă de 1938, punîndu-se accent pe acele subramuri care permit o înaltă valorificare a masei lemnoase, ca, de exemplu, producţia mobilei, a placajelor, furnirelor şi panelelor.

În următorii ani, preocuparea principală în domeniul industrializării lemnului o constituie valorificarea superioară a acestuia, concentrarea mai accentuată a industriei lemnului în întreprinderi cu profil complex. O atenţie deosebită se acordă îngrijirii şi exploatării raţionale a fondului forestier; sînt în curs de execuţie lucrări de împădurire pe o suprafaţă de peste 400 000 ha în zonele cu soluri degradate, recuperîndu-se astfel, pentru economia naţională, aceste terenuri neproductive.

În cadrul industriei lemnului, producţia de placaje va creşte în 1965 faţă de 1959 de peste 4 ori şi se vor produce în 1965 peste 300 000 de tone de plăci aglomerate şi fibrolemnoase.

Aceste prevederi ale Directivelor pentru planul de şase ani se îndeplinesc cu succes. Datorită ritmului înalt de creştere a producţiei, în industria lemnului încă în anul 1963 s-a atins nivelul prevăzut pentru 1965.

Producţia de mobilă s-a dezvoltat în anii puterii populare pe baza unor variate resurse de materii prime şi semifabricate: cherestea, placaje, panele, furnire, plăci aglomerate din aşchii de lemn etc., producîndu-se o serie de sortimente noi ca: mobilă curbată, mobilă populară, mobilă de artă etc. Principalele centre care produc mobilă sînt: Tg. Mureş cu fabrica „23 August" cea mai mare din ţară, care dispune de o capacitate de producţie de 150 de

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

dormitoare în 24 ore, fabricile de la Cluj, Codlea, Bucureşti, Oradea, Sighet, Braşov, Arad, Pîncota, Balta Sărată, Iaşi, Rădăuţi etc.

Producţia de placaje, furnire, panele şi plăci aglomerate de lemn s-a dezvoltat în ritm accelerat, ajungînd să acopere necesarul de consum intern al ţării, paralel cu existenţa unui însemnat disponibil pentru export.

Cele mai mari fabrici de placaj din ţară sînt la: Rîmnicu Vîlcea, Bucureşti, Gugeşti (regiunea Galaţi), Deta (regiunea Banat), Gălăuţaşi (regiunea Mureş-Autonomă Maghiară), Tîrgu Jiu (cherestea şi placaje), Gherla, Blaj etc. Majoritatea întreprinderilor sînt unităţi noi, construite în anii regimului democrat-popular, înzestrate cu utilaj modern, avînd un grad avansat de mecanizare şi caracterizîndu-se printr-o înaltă productivitate.

În anul 1957 a intrat în funcţiune Fabrica de plăci aglomerate din aşchii din lemn de la Brăila care valorifică lemnul de esenţă moale din Delta şi Lunca Dunării, iar în 1962 s-a dat în exploatare secţia de plăci aglomerate de la Gherla.

Pentru **producţia de chibrituri** se foloseşte ca materie primă lemnul de esenţă moale. În R.P. Romînă sînt două fabrici de chibrituri reutilate la Bucureşti şi Timişoara; după 1957 a mai intrat în producţie şi o secţie de chibrituri în cadrul fabricii de la Brăila.

Preajba — Combinatul pentru industrializarea lemnului

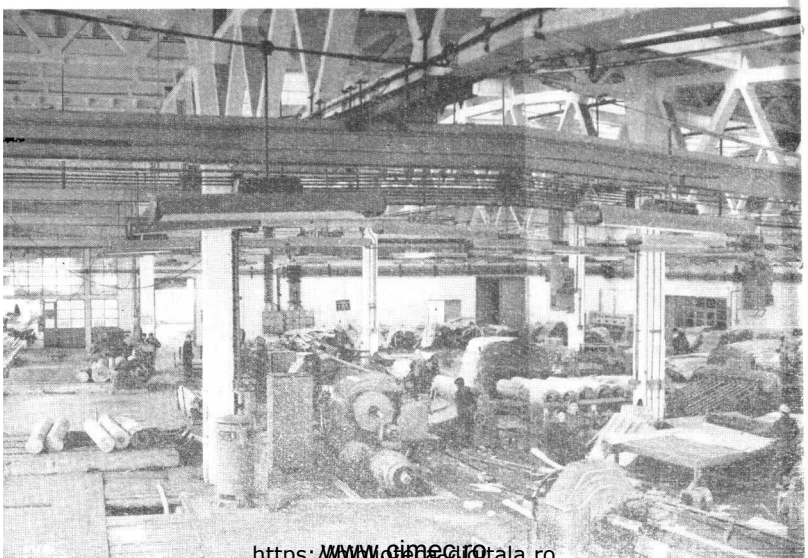

https://www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

În ultimii ani, industria de prelucrare a lemnului şi-a îmbogăţit continuu sortimentul, dînd produse variatede la instrumente muzicale, ambarcaţii, planoare şi materiale sportive, care se fabrică la Reghin, butoaie (Bucureşti, Oradea, Fălticeni, Caransebeş, Turnu Severin, Satu Mare, Stîlpeni, Tîrgu Jiu, Codlea), pînă la articole de uz casnic etc. (Arad, Timişoara, Lugoj, Sibiu, Braşov, Cîmpeni, Cluj).

Producţia de celuloză şi hîrtie este cunoscută în ţara noastră încă din secolul al XV-lea în Moldova şi Transilvania şi în secolul al XVII-lea în Muntenia, sub numele de „mori de hîrtie" care utilizau drept materie primă deşeurile de pînză. Documentele istorice menţionează existenţa unor asemenea „mori de hîrtie", încă de pe la 1564 la Braşov şi mai tîrziu, în secolul al XVIII-lea, la Fundeni — Bucureşti şi la Iaşi, unde „fabrica" lui Asachi s-a închis în 1867. Primele întreprinderi care au produs celuloză şi hîrtie pe baza prelucrării lemnului de răşinoase sînt fabricile de la Buşteni (1882), Bacău (1885) şi Piatra Neamţ (1909).

Ca urmare a unor măsuri complexe, în anii puterii populare producţia globală a industriei de celuloză şi hîrtie a crescut în anul 1962 de 5,6 ori faţă de anul 1938. O dată cu creşterea producţiei au sporit şi sortimentele (hîrtie electroizolantă, hîrtie cretată, hîrtie fotografică, hîrtie su-

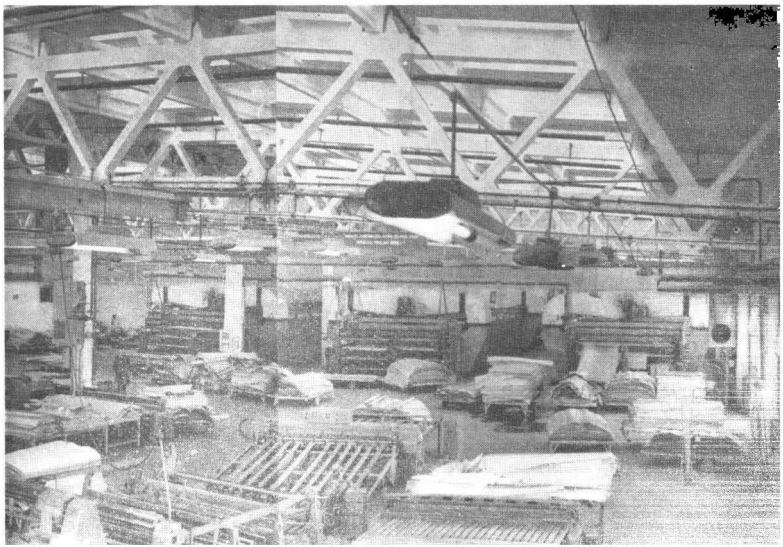

www.cimec.ro
https://www.biblioteca-digitala.ro

perioară pentru desen, calc, ozalid, hîrtie pentru ţigarete etc., precum şi diferite sortimente de cartoane: duplex, triplex, carton pentru matriţe, presspan etc.).

În R.P. Romînă sînt 15 fabrici de celuloză şi hîrtie situate în următoarele centre principale: Zărneşti (celuloză şi hîrtie), Piatra Neamţ (celuloză), Bacău, cu fabrica de hîrtie „Steaua Roşie", cea mai mare din ţară, Buşteni cu fabrica „1 Septembrie", Piatra Neamţ, Petreşti, Prundul Bîrgăului (hîrtie), Suceava (celuloză, hîrtie şi saci din hîrtie), precum şi centrele Cluj, Molid, Scăieni, Bucureşti, care produc carton.

În anul 1956 a intrat în funcţiune noua fabrică de hîrtie cretată şi carton ondulat de la Ghimbav (regiunea Braşov).

Pe baza bogatelor resurse de stuf din Delta Dunării, s-a construit la Brăila un mare combinat producător de celuloză, carton de stuf, furfurol—solvent în industria de prelucrare a petrolului şi materie primă în industria cauciucului — şi multe altele.

În afara secţiilor legate de produsele directe, pe lîngă Combinat funcţionează o centrală electrică de termoficare, o staţie pentru prepararea apei

Fabrica de mobilă — Bucureşti

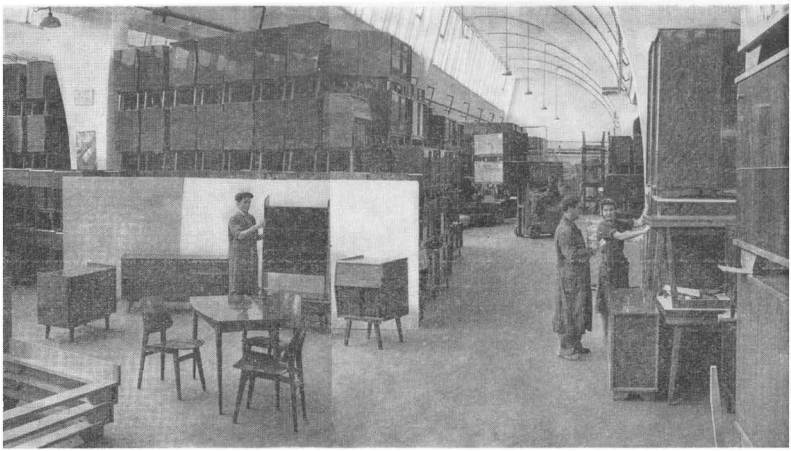

https://www.cimec.ro Biblioteca digitala.ro

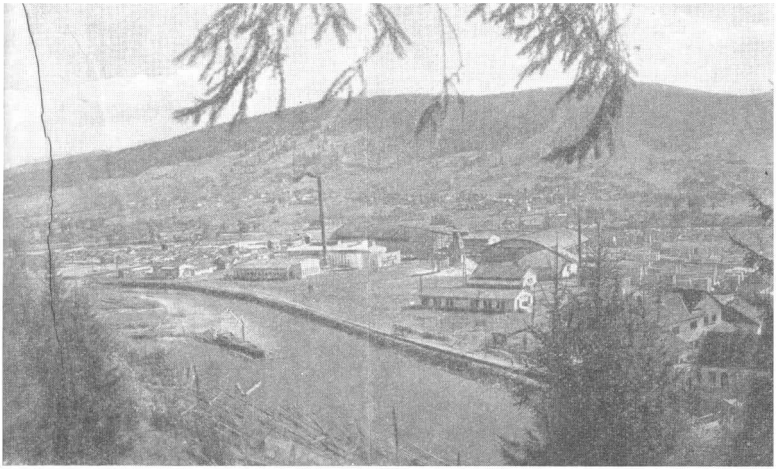

Combinatul forestier pentru industrializarea lemnului de la Vatra Dornei

Întreprinderea forestieră — Gura Humorului

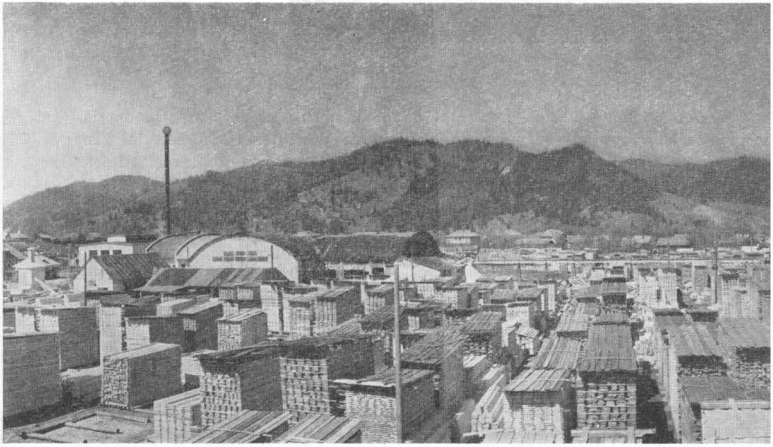

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

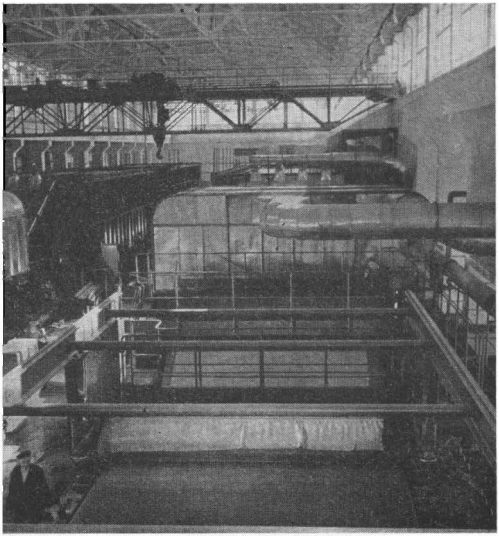

Secția de deshidratare a celulozei — Brăila

din Dunăre necesară procesului de producție, o secție pentru producția de clor, precum și un nou port pentru deservirea Combinatului. În anul 1959 a început să funcționeze fabrica de cartoane duplex și triplex din stuf, iar în 1960 fabrica de celuloză.

Tot în anul 1959, s-a construit la Palas (Constanța) fabrica de semiceluloză din paie cu o capacitate de producție de 13 000 t pe an, iar în construcție se află Combinatul de celuloză din paie de la Călărași.

În cadrul planului de 6 ani, industria de celuloză și hîrtie va lua o dezvoltare deosebită atît prin creșterea volumului producției cît și, mai ales, prin lărgirea sortimentelor.

Produsele industriei forestiere și de prelucrare a lemnului, precum și cele ale industriei de celuloză și hîrtie sînt bine apreciate pe piața mondială. R.P. Romînă exportă lemn de rezonanță, mobilă, placaj, cherestea, hîrtie, carton în diverse țări din Europa și Asia.

https://www.cimec.ro Biblioteca digitală

8. Industria uşoară

Industria textilă

Principala ramură a industriei uşoare din ţara noastră o constituie industria textilă. Primele începuturi ale acestei ramuri au apărut în cadrul activităţilor casnice ale gospodăriilor noastre ţărăneşti, care, dezvoltîndu-se mai tîrziu, devin adevărate meşteşuguri în sate sau în oraşe. Aproape că nu exista rîu mai năvalnic în zonele muntoase, pe care cu spiritul lor inventiv, ţăranii noştri să nu fi amenajat „pive" sau „vîltori", pentru postavurile de lînă. Materia primă se găsea din plin pe teritoriul ţării, mai ales pentru crescătorii de oi. În aceeaşi măsură se practica şi ţesutul pînzei de in şi cînepă, al covoarelor etc.

Această industrie a căpătat caracterul unei industrii mecanizate abia în cea de-a doua jumătate a secolului trecut. Începînd din 1886 se putea vorbi despre un început de mare industrie textilă în Romînia. În preajma celui de-al doilea război mondial (1938) industria textilă se situa după valoarea producţiei globale pe locul al patrulea între ramurile industriale ale Romîniei. Din întreprinderile textile existente înainte de naţionalizare numai 4% erau fabrici mari, cu peste 500 de salariaţi.

În anii puterii populare, industria textilă şi a confecţiilor a cunoscut o largă dezvoltare. Încă la Conferinţa naţională a P.C.R. din anul 1945, referindu-se la această ramură industrială, tovarăşul Gheorghe Gheorghiu-Dej

Tabelul 18

Producţia industriei textile[1]

Produsele	U.M.	1938	1948	1950	1955	1962	1962 faţă de 1938 în %
Fire de bumbac şi tip bumbac	mii t	17	21	29	46	70	423
Ţesături de bumbac şi tip bumbac	mil. mp	104	91	148	243	296	285
Fire de lînă şi tip lînă	t	7032	8151	12828	17664	20485	291
Ţesături de lînă şi tip lînă	mil. mp	12	12	23	31	34	273
Fire de mătase artificială	t	850	1332	1918	2622	3117	367
Ţesături de mătase şi tip mătase	mil. mp	11	8	13	21	29	273
Fire de in, cînepă şi mixte	t	1546	1733	5710	7826	16336	11 ori*
Ţesături de in, cînepă şi mixte	mii mp	...	...	8966	11244	30419	339**
Tricotaje de bumbac şi tip bumbac*	mii buc.	...	...	5176	15210	35761	691**
Tricotaje de lînă şi tip lînă*	mii buc.		...	3938	4670	10108	257**
Tricotaje de mătase şi tip mătase*	mii buc.			4088	4225	7816	191**

[1] După *Anuarul statistic al R. P. R., 1963*, pp. 165—167 şi 172—173.

* fără producţia atelierelor meşteşugăreşti şi a micii industrii particulare.

** faţă de anul 1950.

www.cimec.ro
https://www.biblioteca-digitala.ro

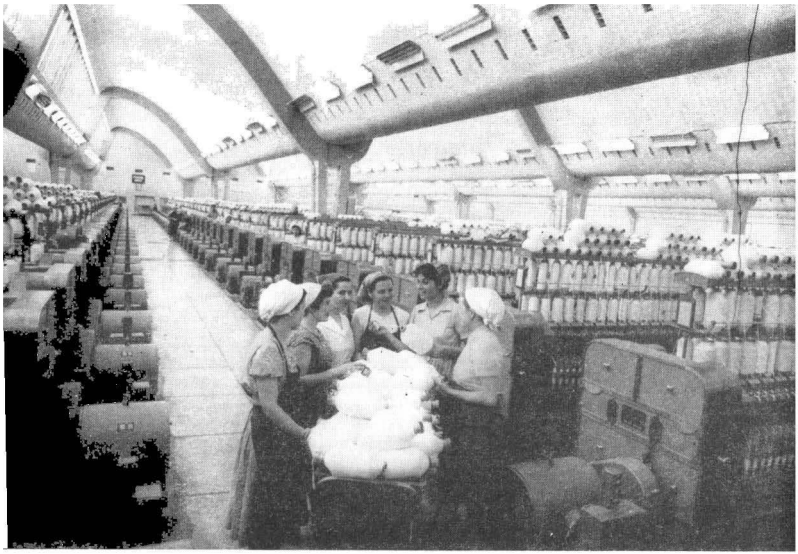

Filatura de bumbac — București

a arătat necesitatea „de a asigura folosirea întregii sale capacități de producție"[1].

După naționalizare, industria textilă și a confecțiilor a intrat într-o fază nouă, dezvoltarea ei fiind însoțită de comasarea treptată a întreprinderilor mici și mijlocii în unități industriale mai mari.

Ca urmare a reorganizării și intensificării producției industriei textile, nivelul antebelic al acesteia a fost atins aproape integral încă în anul 1948, iar ulterior depășit considerabil.

Un accent deosebit s-a pus în anii puterii populare pe lărgirea bazei de materii prime, prin extinderea suprafețelor cultivate cu in și cînepă și prin sporirea numărului de oi, mai ales cu lînă fină și semifină. În regiunile cu suprafețe mai întinse cultivate cu in și cînepă, cum sînt: Mureș-Autonomă Maghiară, Brașov, Suceava, Crișana și Cluj au fost construite întreprinderi pentru prelucrarea primară a acestora.

Dinamica dezvoltării producției diferitelor sortimente în industria textilă poate fi urmărită în tabelul de la pagina 273:

[1] Gh. Gheorghiu-Dej. *Articole și cuvîntări*, ed. a IV-a, E.S.P.L.P., București, 1955. p. 74.

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

În anul 1963 s-a obținut o nouă creștere a producției în industria textilă. Astfel la țesături de tip lînă s-a înregistrat o creștere de 14%, la tricotaje — de 5%.

Întreprinderile industriei textile și confecțiilor sînt răspîndite astăzi aproape pe tot teritoriul țării. Iașul a devenit un centru dintre cele mai importante în producția de țesături de bumbac. Bucureștiul, cu întreprinderile sale — „Industria bumbacului", „Filatura românească de bumbac", filatura și țesătoria „Dacia", „Țesătoriile reunite" etc. — deține aproximativ o treime din producția țării. O pondere importantă în producția ramurii ocupă centrele din regiunea Banat (Timișoara, Arad, Lugoj) și din Galați.

În partea centrală a țării se găsesc, de asemenea, o serie de centre cunoscute în producția de bumbac: Cisnădie, Tălmaciu, Mediaș, Sighișoara, Codlea, Sf. Gheorghe, care produc fire și diverse țesături. Se remarcă întreprinderea „Firul roșu" din Tălmaciu, specializată în diferite sortimente de ață. Întreprinderi pentru prelucrarea bumbacului mai sînt amplasate la Pitești. Brănești (regiunea Ploiești) etc.

În producția de vată se remarcă întreprinderile de la Buftea și Iași.

În anii puterii populare, producția de fire și țesături din lînă a crescut în 1962 de 2,9 și 2,7 ori față de 1938.

Legată mai strîns de materia primă, respectiv de zonele de oierit intens („mărginimea" Sibiului, și „mocănimea" din Depresiunea Brașovului), prelucrarea lînii s-a grupat îndeosebi în orașele din centrul țării și în împrejurimile lor: Sibiu, Cisnădie, Brașov, Prejmer, Ghimbav etc. Aceste centre furnizează aproape jumătate din producția de țesături din lînă a țării. Oarecum izolat, însă pe locul întîi ca producție, este centrul Buhuși cu între-

Filatura „Firul Roșu" — Tălmaciu

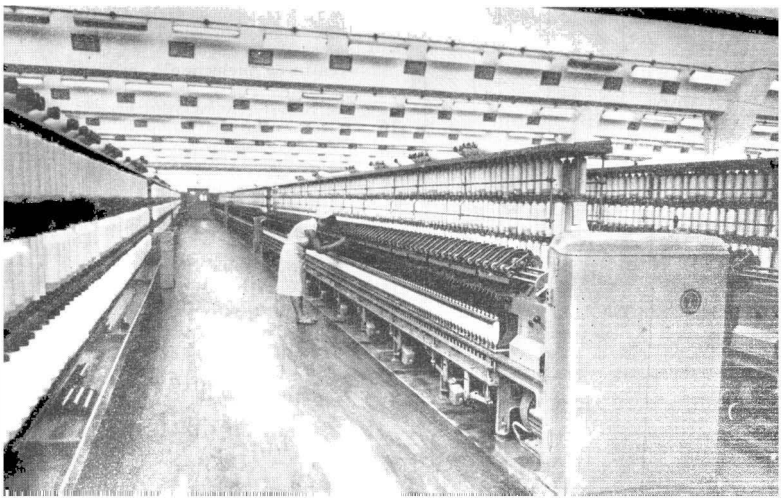

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

prinderi complet modernizate, care dă singur aproape o cincime din totalul ţesăturilor de lînă pe ţară.
Timişoara, cu întreprinderea „Industria lînii", Ploieşti, Azuga, Bucureşti şi altele completează seria centrelor de prelucrare a lînii.

Prelucrarea industrială a inului şi cînepii s-a dezvoltat din cele mai îndepărtate timpuri pe baza materiei prime indigene, atît inul cît şi cînepa găsind condiţii pedoclimatice favorabile de dezvoltare în ţara noastră. În anii puterii populare s-au construit o serie de întreprinderi pentru prelucrarea primară, cu deosebire în zonele de răspîndire maximă a culturilor. Cele mai de seamă centre ale industriei de prelucrare parţială sau integrală a inului şi cînepii sînt: Bucureşti, Balotesti, Ploieşti, Galaţi, Brăneşti, Fălticeni, Iaşi, Gheorghieni etc. La Galaţi există o întreprindere specializată în producţia de plase pescăreşti, parîme etc. Producţia de fire de in, cînepă şi mixte a crescut în 1962, în comparaţie cu anul 1938, de 11 ori, iar producţia de ţesături de in, cînepă şi mixte de 3,4 ori faţă de anul 1950, reuşind să satisfacă în întregime cerinţele interne ale ţării.

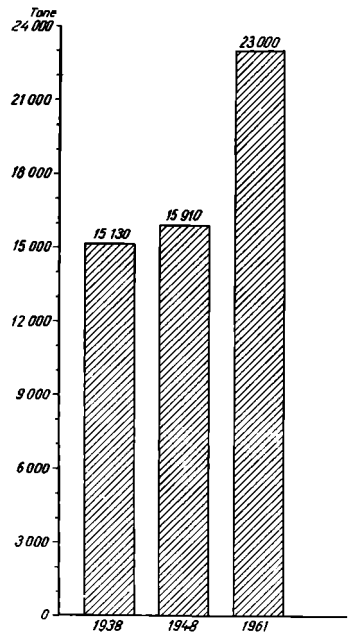

Producţia totală de lînă în anii 1938, 1950 şi 1962 (în mii tone)

Produsele din mătase au cunoscut, de asemenea, o largă dezvoltare în anii puterii populare, producţia de fire de mătase artificială fiind în anul 1962 de 3,7 ori, iar cea de ţesături de mătase de 2,7 ori mai mare decît în anul antebelic 1938. Cel mai de seamă centru al industriei mătăsii este oraşul Bucureşti, care deţine aproape două treimi din valoarea producţiei pe ţară. Se remarcă apoi centrele: Cisnădie, Sighişoara şi Timişoara, precum şi Lugojul — singurul centru de prelucrare a mătăsii naturale.
În R.P. Romînă există, de asemenea, două centre producătoare de mătase artificială: la Lupeni în regiunea Hunedoara şi la Popeşti-Leordeni — suburbie a Bucureştiului.

Tricotajele au luat în ultimii ani o dezvoltare de mare amploare. Ele folosesc ca materie primă îndeosebi fire de bumbac, de lînă şi sintetice. Această industrie este concentrată în cîteva centre importante: Bucureşti, Arad, Timişoara, Cluj, Sibiu etc.

www.cimec.ro
https://www.biblioteca-digitala.ro

Dintre celelalte produse ale industriei textile se remarcă **pasmanteriile** (Satu Mare—unitate construită în anii puterii populare—Bucureşti, Oradea şi Sibiu) covoarele de tip persan (Cisnădie), pălăriile şi produsele de pîslă (Timişoara, Bucureşti, Jimbolia).

Costume naţionale şi diverse cusături sau ţesături de artizanat se produc în cooperative de artă populară din Bucureşti, sau din diferite regiuni. De exemplu Breaza — o mică localitate în regiunea Ploieşti — a devenit cunoscută prin măiestria ţesăturilor ei în toată ţara, şi chiar în străinătate. Produse minunate ale artei populare se execută în Argeş, Oltenia, Braşov, Bacău etc. O bună parte din aceste produse merg la export, bucurîndu-se de o bună apreciere pe pieţele străine, pentru calitatea şi frumuseţea lor. În anul 1962, R.P. Romînă a exportat 230 400 m² de covoare, de aproape 2 ori mai mult decît în anul 1958.

Industria confecţiilor era foarte slab dezvoltată în Romînia burghezo-moşierească şi nu dădea decît produse de calitate inferioară. În anii puterii populare au fost construite o serie de întreprinderi mari şi moderne. Cea mai modernă fabrică de acest gen este Fabrica de confecţii-Bucureşti care deţine circa o treime din producţia ţării. Alte fabrici noi de confecţii sînt cele de la Cluj, Brăila, Botoşani, Sibiu, şi cele vechi, de la Craiova, Bacău, Curtea de Argeş etc., care au fost complet reconstruite. În afară de aceste centre, întreprinderi ale industriei confecţiilor se mai găsesc la Oradea, Satu Mare, Odorhei, Bîrlad etc.

Directivele Congresului al III-lea al P.M.R. prevăd o puternică dezvoltare a industriei textile şi a confecţiilor în perioada planului de 6 ani. Astfel producţia de ţesături va ajunge în această perioadă la 540—550 milioane m² (de 1,9 ori faţă de anul 1959), de tricotaje la peste 70 milioane de bucăţi (de peste 2,3 ori), de confecţii de peste 2,4 ori. Vor fi construite şi rentilate numeroase întreprinderi textile şi de confecţii.

Industria pielăriei, încălţămintei şi blănăriei

Sub formă de industrie casnică şi apoi meşteşugărească, industria pielăriei, încălţămintei şi blănăriei este aproape tot atît de veche pe teritoriul ţării noastre, ca şi cea textilă. Cu toate că în ţară se găseau materii prime suficiente, industria pielăriei şi a încălţămintei s-a menţinut în trecut la un nivel scăzut de dezvoltare.

În Romînia existau, înainte de cel de-al doilea război mondial, aproape 200 de întreprinderi ale acestei ramuri industriale (cu un total de 14 600 de muncitori). Acestea se caracterizau printr-o slabă înzestrare tehnică, aproape 80% din procesul tehnologic fiind efectuat manual.

Ca repartiţie geografică, întreprinderile acestei ramuri industriale erau concentrate mai ales în Transilvania şi Banat unde creşterea animalelor era ceva mai intensivă.

În anii democraţiei populare a fost necesară reorganizarea pe baze noi a întregii ramuri, accentul principal punîndu-se pe refacerea şi modernizarea unităţilor existente. După naţionalizare a avut loc comasarea întreprinderilor mici şi mijlocii, precum şi lărgirea şi înzestrarea tehnică a tuturor unităţilor

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

din țară. Au fost create 33 de întreprinderi mari republicane, dintre care 13 cu producție integrată, și au fost date în exploatare noi fabrici de încălțăminte.

Ca urmare, producția de încălțăminte a crescut considerabil, fiind în 1962 de peste 2,9 ori mai mare decît în anul 1950.

În vederea asigurării cantităților sporite de produse tanante, pe lîngă reconstruirea și modernizarea fabricilor existente, a fost înființată la Pitești fabrica de tananți „Argeșul", care folosește ca materie primă lemn și coajă de brad, iar la București (Jilava) o modernă tăbăcărie minerală cu o capacitate de prelucrare de circa 15 t de piei crude în 24 de ore. Tananții se produc de asemenea la Orăștie, Vișeul de Sus și Tîrgoviște.

În cadrul acestei industrii, se disting subramurile: pielărie, încălțăminte, blănărie, marochinărie și altele.

Cel mai mare centru în **producția de pielărie** este orașul București care furnizează o treime din produsele de piele pe țară. Urmează apoi centrele: Cluj, Brașov, noul centru Bucovăț de lîngă Craiova, Iții, Ploiești, Bacău, Mediaș, Timișoara, Oradea etc. Pielea artificială a început să se producă în cursul primului cincinal, la Timișoara. O bună parte a materiilor prime sînt indigene restul fiind importate.

Producția încălțămintei este de asemenea concentrată mai ales în orașul București (circa o treime). Urmează apoi centrele mijlocii în ce privește volumul producției (Cluj, Timișoara, Oradea) și cele mici (Mediaș, Brașov, Bacău, Iții, Arad, Jimbolia, Pitești, Rîmnicu Vîlcea, Bucovăț, Alba Iulia, Agnita). Încălțăminte de cauciuc se produce la noul Combinat de cauciuc Jilava, precum și în alte 3 întreprinderi bucureștene.

Producția de încălțăminte a crescut de la 11 212 mii de perechi în 1950, la 34 366 mii perechi în 1963, din care aproape 23 de milioane de perechi de încălțăminte din piele.

Datorită creșterii considerabile a producției, s-a mărit și exportul încălțăminte din piele. Dacă în anul 1959 se exportau 364 400 de perechi, în 1962, cantitatea exportată a crescut la peste 1 121 500 de perechi, adică de mai mult de 3,3 ori, produsele românești fiind apreciate pe piețele multor țări străine.

Produse de blănărie se obțin mai ales în Oradea (cel mai important centru dînd mai mult de jumătate din totalul producției), București, reprezentat prin fabrica „Republica" și Orăștie.

Sînt prelucrate în special blănurile de ovine și de vînat (vulpi, jderi, lupi, iepuri etc.), din care se confecționează paltoane de blană pentru femei, mesade, șube, cojoace, pieptare, căciuli, gulere de blană etc. O parte din produse sînt exportate.

Obiecte de marochinărie ca: genți, valize, poșete, truse din piele pentru diferite aparate etc. sînt produse la București, Timișoara, Sibiu. Producția de mănuși este concentrată la Tîrgu Mureș și Timișoara. O parte din produsele de marochinărie sînt destinate exportului.

În afară de produsele arătate mai sus, în R.P. Română se mai fabrică și alte sortimente de pielărie, și anume: articole tehnice, harnașamente și curele de transmisie etc.

Planul de 6 ani prevede dezvoltarea în continuare și a acestei ramuri industriale, prin extinderea și modernizarea întreprinderilor de pielărie existente.

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

Se prevede instalarea a 26 de linii tehnologice moderne pentru producția de încălțăminte din piele, astfel ca 45% din producția prevăzută în anul 1965 să fie realizată cu utilaje moderne, de înaltă productivitate. Ca urmare, producția de încălțăminte va ajunge în anul 1965 la circa 45 milioane de perechi, adică de 1,6 ori mai mult decît la începutul planului șesenal.

9. Industria alimentară

Industria alimentară este una dintre cele mai vechi ramuri industriale din Romînia. Ea se remarcă îndeosebi începînd cu a doua jumătate a secolului trecut. Bogatele resurse de materii prime agricole din țara noastră au atras numeroase capitaluri, permițînd obținerea de profituri mari și imediate.

O primă preocupare a constituit-o prelucrarea cerealelor. Astfel, în anul 1853, se instalează la București prima moară sistematică, apoi iau naștere noi și diverse întreprinderi, unele mai slab, altele mai bine utilate.

Deși, în regimul burghezo-moșieresc, industria alimentară deținea locul de frunte în producția globală industrială a țării (32,4 %), ea continua să se găsească la un nivel tehnic extrem de scăzut.

Pentru lichidarea acestei stări de lucruri, în anii puterii populare s-au luat în primul rînd măsuri pentru dezvoltarea substanțială a bazei de materii prime. S-au extins suprafețele cultivate cu plante oleaginoase, sfeclă de zahăr, tutun, cartofi, legume, viță de vie, pomi fructiferi, s-au luat măsuri pentru sporirea recoltei medii la hectar, iar în domeniul zootehniei, pentru creșterea șeptelului de animale, pescuitul marin a fost dotat cu o flotă specială. Ca urmare, a fost posibilă eliminarea disproporțiilor dintre capacitățile de prelucrare a diferitelor subramuri și baza lor de aprovizionare cu materii prime.

Creșterea capacității de producție și extinderea bazei de materii prime au determinat mărirea producției industriei alimentare. În anul 1962, ea depășea de 3 ori nivelul anului 1938.

S-au pus bazele unor noi subramuri ale industriei alimentare, ca: industria conservării prin frig, industria conservelor și preparatelor din lapte, producția sucurilor naturale din fructe și legume, producția concentratelor alimentare etc.

Producția cărnii ocupă locul cel mai de seamă în industria alimentară. Principalele abatoare din R.P. Romînă sînt localizate mai ales în centrele mari de consum ca: București, Cluj, Brașov, Bacău, Arad, Timișoara, Craiova, Constanța, Iași, Tg. Mureș. Mari abatoare există și la Burdujeni (regiunea Suceava), Salonta (regiunea Crișana), Turnu Severin. Toate aceste unități industriale sînt înzestrate cu spații frigorifere sau depozite frigorifere. S-au organizat de asemenea și combinate avicole, localizate mai ales în regiunile de intensă creștere a păsărilor (Salonta, Tîrgu Mureș și Burdujeni). Întreprinderile **producătoare de zahăr** sînt grupate în zonele cu întinse și bogate culturi de sfeclă de zahăr.

https://www.cimec.ro/ Biblioteca digitala.ro

Primele fabrici de zahăr au fost construite cu capital străin, pe la sfîrşitul secolului al XIX-lea, fabrica de la Sascut fiind cea mai veche (1876). În prezent există în R.P. Romînă 11 fabrici de zahăr la: Roman, Giurgiu, Bod (regiunea Braşov), Timişoara, Tg. Mureş, Arad, Chitila (oraşul Bucureşti), Sascut (regiunea Bacău), Livezi-Podari (regiunea Oltenia), Luduş (regiunea Mureş-Autonomă Maghiară) şi Bucecea (regiunea Suceava) — ultimele trei fiind construite în anii puterii populare iar celelalte dezvoltate şi modernizate

Pe baza legumelor, fructelor, cărnii, peştelui şi a laptelui, a crescut considerabil, în anii puterii populare, **producţia de conserve.** S-au extins vechile întreprinderi, s-au construit alte întreprinderi noi, moderne ca: fabricile de conserve din legume de la Tecuci, Zagna-Vădeni (regiunea Galaţi), Valea Roşie (regiunea Bucureşti), fabricile de sucuri de fructe de la Băiculeşti, Rîureni şi altele. Noile întreprinderi sînt înzestrate cu cele mai moderne utilaje fabricate în ţară sau în străinătate.

Industrializarea legumelor şi fructelor este în general localizată în regiunile cu o producţie mare legumicolă şi pomicolă. Astfel fabricile specializate în conserve de legume (Tecuci, Zagna-Vădeni, Bucureşti, Valea Roşie, Arad, Mureşeni — Tg. Mureş, Valea lui Mihai) sînt amplasate în principalele zone legumicole ale ţării, iar cele de conserve din fructe, în zonele pomicole importante: Tecuci, Vălenii de Munte (regiunea Ploieşti), Băiculeşti, Rîureni, Topoloveni (regiunea Argeş), Haţeg (regiunea Hunedoara), Baia Mare, Dej, precum şi în marele centru consumator, oraşul Bucureşti.

Fabrica de zahăr — Luduş

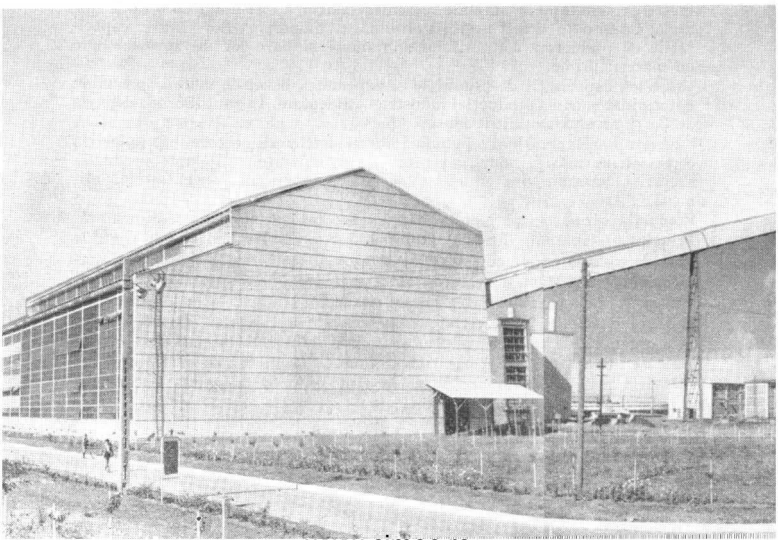

www.cimec.ro
https://www.biblioteca-digitala.ro

În anii puterii populare industria conservelor de fructe a fost îndreptată spre sortimente superioare: siropuri, compoturi, jeleuri, gemuri, dulceţuri etc. Dintre produsele nou-apărute, menţionăm fructele şi legumele congelate, care se realizează în întreprinderea „Antrefrig" din Bucureşti, sucurile din fructe şi legume (Băiculeşti, Rîureni), băuturile răcoritoare din fructe (Bucureşti, Constanţa).

Conservarea cărnii se realizează în întreprinderi specializate, amplasate la Sibiu, Mediaş, Bucureşti, Timişoara, Hunedoara, Salonta, Cluj, precum şi în fabricile de conserve din legume şi fructe, pentru a folosi capacitatea acestora în perioadele cu o activitate mai restrînsă.

Producţia conservelor din peşte este strîns legată de pescuitul marin şi fluvial; principalul centru al industriei conservelor de peşte este Tulcea, dotat cu o întreprindere modernă, care produce un bogat sortiment de conserve de peşte.

Conservarea industrială a laptelui este o ramură nouă în ţara noastră, apărută o dată cu punerea în funcţiune, în anul 1955, a fabricii de praf de lapte de la Remetea (regiunea Mureş-Autonomă Maghiară). În anul 1959 a intrat în funcţiune la Baraolt (regiunea Mureş-Autonomă Maghiară) o fabrică de lapte concentrat ş.a. Producţia conservării laptelui va creşte în anii viitori considerabil prin construirea de noi unităţi industriale.

Industria produselor lactate a luat un avînt deosebit după 1948, cînd pe harta ţării au apărut primele întreprinderi mari, complexe, de prelucrare a laptelui, amplasate în marile regiuni producătoare de lapte ca Banat, Braşov, Cluj, Mureş-Autonomă Maghiară şi Suceava.

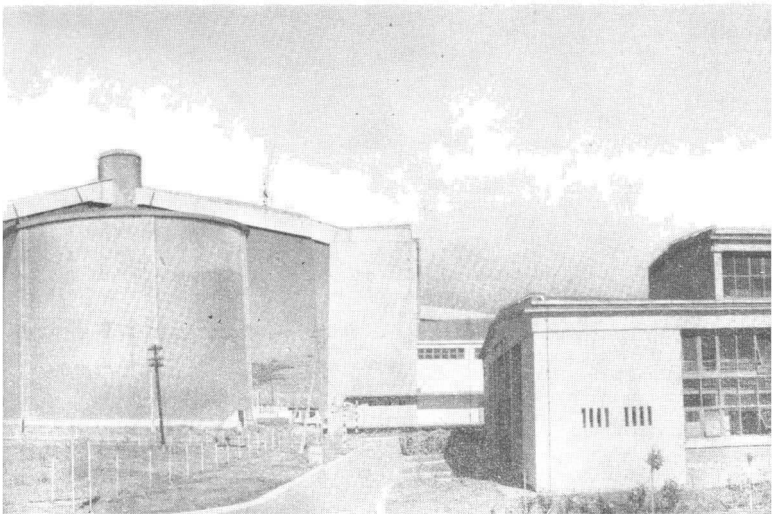

https://www.cimec.ro/ Biblioteca digitala.ro

Fabrica de conserve — Valea Roşie.
Instalaţie de spălat, umplut şi închis cutiile de conserve

Produsele variate de brînzeturi poartă etichetele fabricilor amplasate în: Vatra Dornei, Sibiu, Sighişoara, Cluj, Bistriţa etc. La Bucureşti, în ultimii ani, s-a construit un combinat de produse lactate care, pe lîngă lapte pasteurizat, produce o gamă bogată de alte produse: unt preambalat, smîntînă, produse dietetice etc.

Morăritul a constituit ani îndelungaţi unul din sectoarele principale ale industriei alimentare. Cele mai mari şi mai însemnate mori, circa 16 la număr,

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

www.cimec.ro
https://bibliotecadigitala.ro

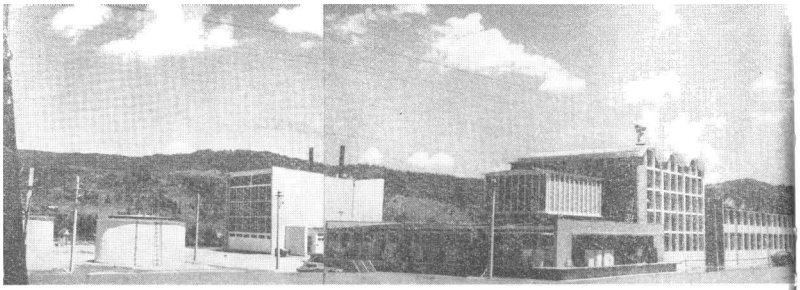

Fabrica de lapte praf „Raräul" — Cîmpulung Moldovenesc

sînt amplasate în zone cerealiere ale țării, în centrele: București, Craiova, Timișoara, Oradea, Arad, Alexandria, Buzău, Brăila, Iași etc.

Panificația a căpătat o mare dezvoltare în anii puterii populare datorită noilor construcții de fabrici de pîine, mai ales în marile centre industriale: Brașov, Petroșani, Hunedoara, Reșița, Baia Mare, Brăila, Bicaz, Constanța etc. Pe lîngă creșterea însemnată a producției se pune un accent deosebit pe continua îmbunătățire a calității produselor de panificație și pe lărgirea sortimentului.

Dezvoltarea continuă a suprafeței pomicole și viticole a favorizat **industrializarea superioară a vinurilor** și rachiurilor naturale, care aduc un însemnat aport economiei naționale, cîștigînd un mare prestigiu pe piața mondială. Unitățile de producție a vinului sînt amplasate în regiunile viticole ale țării (Subcarpații de curbură, Subcarpații Meridionali, Podișul Tîrnavelor, Moldovenesc, Dobrogea, vestul țării etc.), iar cele de condiționare, în centrele mari de consum. Cea mai mare producție de vin este furnizată de regiunile: Galați, Ploiești, Iași, Argeș, Banat și Oltenia care împreună dau patru cincimi din producția țării (1960).

Centrele moderne de vinificare înzestrate cu utilaj corespunzător și cu cadre de specialiști produc în cantități mari vinuri ușoare de masă, vinuri șampanizate, vinuri grele, apreciate foarte mult pe piețele străine pentru calitatea lor și medaliate de nenumărate ori la concursurile internaționale.

Țuica și rachiurile naturale se produc din fructe, în special din prune. Regiunile Argeș, Ploiești și Oltenia

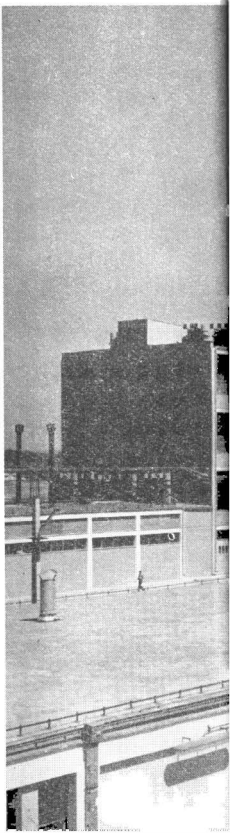

Fabrica de ulei „Unirea" — Iași

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

dau cea mai mare producţie pe ţară, urmate de regiunile Galaţi, Banat şi altele.

În **producţia de bere** a ţării, greutatea specifică cea mai mare o au fabricile din Bucureşti („Rahova" şi „Griviţa"), urmate de cele din Braşov, Sibiu, Azuga şi Timişoara. Fabrici de bere cu o producţie de interes local se găsesc de asemenea la: Oradea, Cluj, Bacău, Iaşi etc.

Industria alimentară, în afară de produsele prezentate, cuprinde şi alte subramuri care produc un bogat sortiment de uleiuri vegetale, produse zaharoase, spirt, amidon etc. În sfera ei intră de asemenea îmbutelierea apelor minerale (Borsec, Buziaş, Biborţeni, Bicsad etc.). Calitatea şi gustul plăcut al apelor

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

minerale acidulate din ţara noastră, alături de efectul terapeutic al celor mai multe din ele, au favorizat sporirea necontenită a cantităţilor îmbuteliate, consumul intern crescînd nu numai la oraşe, ci şi în mediul rural; în ultima vreme apele minerale romîneşti sînt tot mai frecvent cerute şi în comerţul exterior. În afară de aceasta, există largi posibilităţi de valorificare a acestora, direct la sursă, în nenumăratele staţiuni balneoclimaterice.

Se perfecţionează din ce în ce mai mult produsele din tutun fermentat, fabricate în principalele oraşe ale ţării.

Cheiul punctului piscicol din Constanţa

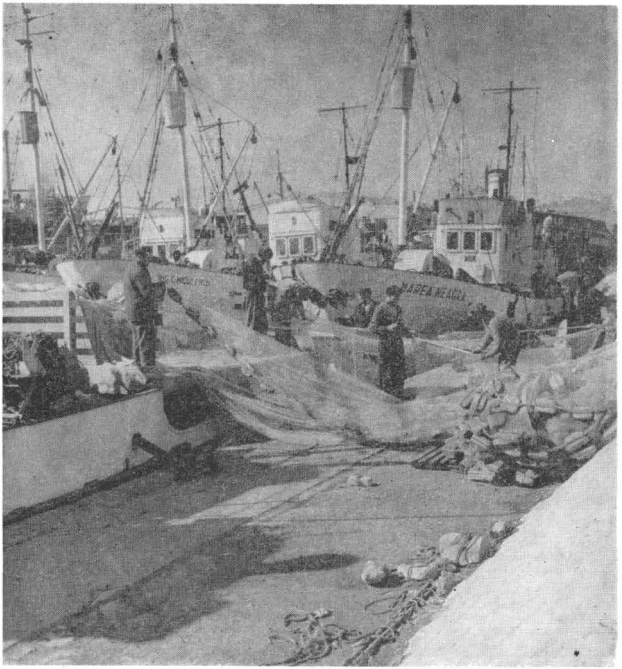

https://biblioteca-digitala.ro www.cimec.ro

Dezvoltarea unităţilor industriale existente şi mai ales construirea în anii puterii populare a unor noi întreprinderi a dus la o îmbunătăţire simţitoare a repartizării geografice a industriei alimentare. Asemenea întreprinderi au fost construite în Moldova, Oltenia, Dobrogea, Maramureş, regiunea Mureş-Autonomă Maghiară etc.

În cursul planului şesenal, industria alimentară se va ridica la un nivel tehnic superior şi va atinge un grad avansat de automatizare. În vederea sporirii producţiei, se vor da în funcţiune noi unităţi de industrializare a zahărului, a uleiurilor vegetale, a laptelui, precum şi noi instalaţii moderne de vinificare şi conservare a vinului etc.

Pentru conservarea şi menţinerea calităţii produselor alimentare, se vor construi noi antrepozite şi spaţii frigorifice. De asemenea, va creşte şi parcul de vagoane, cisterne şi autodube izoterme şi frigorifice, necesare deservirii reţelei comerciale.

https://www.biblioteca-digitala.ro www.cimec.ro

IV.
Geografia agriculturii R.P. Romîne

1. Factorii social-economici care au influenţat dezvoltarea agriculturii

Condiţiile naturale şi economice favorabile dezvoltării principalelor ramuri ale agriculturii, intensificarea nivelului mecanizării şi chimizării ei, apariţia şi consolidarea sectorului socialist, încheierea procesului de colectivizare etc. au permis dezvoltarea intensivă şi multilaterală a agriculturii noastre socialiste, în concordanţă cu cele mai noi cuceriri ale ştiinţei şi practicii agrozootehniei. Victoria socialismului în agricultură constituie o profundă revoluţie socială care a schimbat din temelii modul de existenţă a satului.

În locul milioanelor de gospodării ţărăneşti, cu o productivitate scăzută, s-au format gospodăriile colective, care dispun de condiţii pentru folosirea mijloacelor mecanizate, pentru folosirea agrotehnicii înaintate, capabile să asigure belşugul de produse agroalimentare. Regimul burghezo-moşieresc a menţinut agricultura într-o stare de totală înapoiere. Romînia se situa printre ultimele locuri în Europa în ceea ce priveşte înzestrarea cu maşini şi unelte agricole. Asemănător întregii economii naţionale, agricultura s-a dezvoltat anarhic în funcţie de interesele claselor stăpînitoare. Între cele două războaie mondiale, agricultura romînească a avut un caracter predominant cerealier, deşi existau condiţii naturale favorabile pentru dezvoltarea tuturor ramurilor sale. Astfel, în perioada 1934—1938, cerealele — care ocupau o suprafaţă de 8 186,2 mii ha

https://www.cimec.ro Biblioteca digitala.ro

(media pe cinci ani) — reprezentau mai bine de patru cincimi din terenul arabil, în timp ce plantele industriale, alimentare, plantele de nutreț etc. ocupau mai puțin de o cincime.

În Oltenia, Muntenia, Dobrogea și Moldova s-a intensificat cultura cerealelor încă de la jumătatea secolului al XIX-lea, cerealele reprezentînd principalul produs de export, Romînia figura printre țările mari exportatoare de cereale din Europa.

Creșterea animalelor avea și ea un pronunțat caracter extensiv. Multe gospodării erau lipsite de animale de producție sau de muncă. În 1935, din numărul total de gospodării agricole, 32,5% nu aveau nici o vacă, 48,1% nici un porc și 46,2% nici o oaie[1]. De asemenea două treimi din numărul gospodăriilor cu suprafața sub 1 ha și circa 50% din cele cu o suprafață pînă la 3 ha își lucrau pămîntul cu cele mai primitive unelte, fiind lipsite și de animale de muncă.

Greutatea specifică a agriculturii în venitul național era în anii dintre cele două războaie mondiale de circa două cincimi din total, în cadrul acestei ramuri fiind cuprinsă marea majoritate a populației active — respectiv patru cincimi, iar participarea produselor agroalimentare la export reprezenta mai bine de jumătate din valoarea acestuia, oglindind totala stare de înapoiere a celorlalte ramuri economice.

Pe cuprinsul țării se constatau adînci diferențieri în ceea ce privește nivelul de dezvoltare a agriculturii. De exemplu, în Transilvania agricultura se prezenta la un nivel superior celorlalte regiuni.

Comună însă tuturor regiunilor țării era starea de înapoiere tehnică a agriculturii. Peste tot, pe ogoarele țării, întîlneai țăranul trudit, aplecat deasupra coarnelor plugului. Consecința „firească" a acestei stări erau mizeria și sărăcia țărănimii muncitoare, instabilitatea recoltelor de la un an la altul, mulțimea dăunătorilor vegetali și animali ai culturilor, supunerea țăranilor în fața calamităților naturii. Masele muncitoare țărănești erau exploatate de către moșieri, arendași și chiaburi. Suprafețe întinse de pămînt — principalul mijloc de producție în agricultură— aparțineau unui număr restrîns de moșieri și de alți exploatatori, în timp ce marea masă a țăranilor muncitori posedau parcele mici și foarte mici, multe familii țărănești fiind complet lipsite de pămînt.

Această situație nu putea să nu ducă la agravarea contradicțiilor de clasă în agricultură, la intensificarea luptei țărănimii împotriva exploatării, pentru pămînt, pentru dreptate socială. Această luptă are rădăcini adînci în trecut; ea străbate ca un fir roșu istoria patriei noastre. Mișcările țărănești din secolele al XV-lea (Bobîlna), al XVI-lea (Gheorghe Doja), al XVIII-lea (Horia, Cloșca, și Crișan), începutul secolului al XIX-lea (Tudor Vladimirescu), sfîrșitul secolului al XIX-lea și culminînd cu începutul secolului al XX-lea (1907), au reprezentat încercarea țărănimii muncitoare de a scutura jugul exploatării moșierești, de a-și croi o viață mai bună.

Reforma agrară din 1917—1921 (ca și cea din 1864) n-a corespuns năzuințelor țărănimii muncitoare. Ea s-a făcut în condițiile menținerii marii proprietăți moșierești și a rămășițelor relațiilor feudale. Numai trei pătrimi din țăranii cărora înseși clasele exploatatoare le recunoscuseră drep-

[1] Vezi *Anuarul statistic al Romîniei 1939 și 1940*, București, 1940.

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

tul la împroprietărire au primit pământ, iar suprafaţa expropriată s-a ridicat abia la 56% din suprafaţa stabilită pentru expropriere. Condiţiile foarte grele în care ţăranii erau împroprietăriţi au făcut ca suprafeţele repartizate ţăranilor — deşi mici, neproductive şi situate la mari distanţe — să fie şi ele acaparate de exploatatori. Legea circulaţiei bunurilor agricole din 1929, impozitele mari, dobînzile înrobitoare, lipsa inventarului agricol etc. au fost tot atîtea obstacole în calea menţinerii proprietăţii dobîndite prin reformă.

După datele recensămîntului din 1930, se constată că 92% din numărul total al gospodăriilor cu o suprafaţă pînă la 10 ha deţineau 48% din terenul agricol, în timp ce moşierimea şi chiaburimea, care reprezentau 8% din numărul total al gospodăriilor agricole, dispuneau de 52% din terenul agricol al ţării[1].

Un număr de 700 000 de familii ţărăneşti nu aveau de loc pămînt; 610 000 familii nu aveau în medie decît un pogon, în timp ce 12 200 de moşieri stăpîneau o suprafaţă arabilă mai mare decît cea a 2 460 000 de familii ţărăneşti laolaltă.

În anul 1945, masele populare, sub conducerea Partidului Comunist Romîn, au înfăptuit pe cale revoluţionară reforma agrară, lichidînd prin aceasta moşierimea ca clasă şi făurindu-se alianţa dintre clasa muncitoare şi ţărănimea muncitoare. Pămîntul expropriat a fost împărţit la 918 000 de familii de ţărani fără pămînt sau cu pămînt puţin.

O dată cu trecerea la industrializarea socialistă a ţării, s-au creat premisele materiale pentru transformarea socialistă a agriculturii. Încă din anii primului cincinal au fost organizate 16 întreprinderi industriale profilate pentru producţia de maşini agricole, dintre care cea mai importantă este Uzina de tractoare din Braşov. Profilarea şi dezvoltarea unor importante unităţi industriale spre producţia de maşini şi utilaje agricole se reflectă în dotarea agriculturii noastre, care la sfîrşitul anului 1963 dispunea de: circa 65 000 de tractoare fizice, 62 200 de semănători mecanice, 31 000 de combine pentru păioase şi multe alte maşini şi utilaje. Planul de 6 ani prevede intensificarea înzestrării agriculturii cu mijloace tehnice tot mai perfecţionate.

„Linia trasată de partid acum 13 ani, la istorica plenară din martie 1949 a Comitetului Central — subliniază tovarăşul Gheorghe Gheorghiu-Dej în raportul prezentat la sesiunea extraordinară a Marii Adunări Naţionale — *a stat la temelia întregii munci desfăşurate de atunci şi pînă astăzi în transformarea socialistă a agriculturii*".[2]

Partidul a desfăşurat o muncă susţinută, cu răbdare pentru a convinge ţărănimea muncitoare să-şi unească micile gospodării în mari gospodării agricole socialiste.

Politica consecventă de îngrădire a chiaburimii a dus la îngustarea puterii ei economice, în cele din urmă la lichidarea ei ca clasă. Astfel, au fost lichidate orice forme de exploatare a omului de către om.

---

[1] *Monografia geografică a R.P. Romîne*, vol. II, partea I, Editura Academiei R.P.R., Bucureşti, 1960, p. 325.

[2] Gh. Gheorghiu-Dej, *Raportul cu privire la încheierea colectivizării şi reorganizarea conducerii agriculturii, prezentat la sesiunea extraordinară a Marii Adunări Naţionale*, 27 aprilie 1962, Editura Politică, Bucureşti, 1962, p. 12.

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

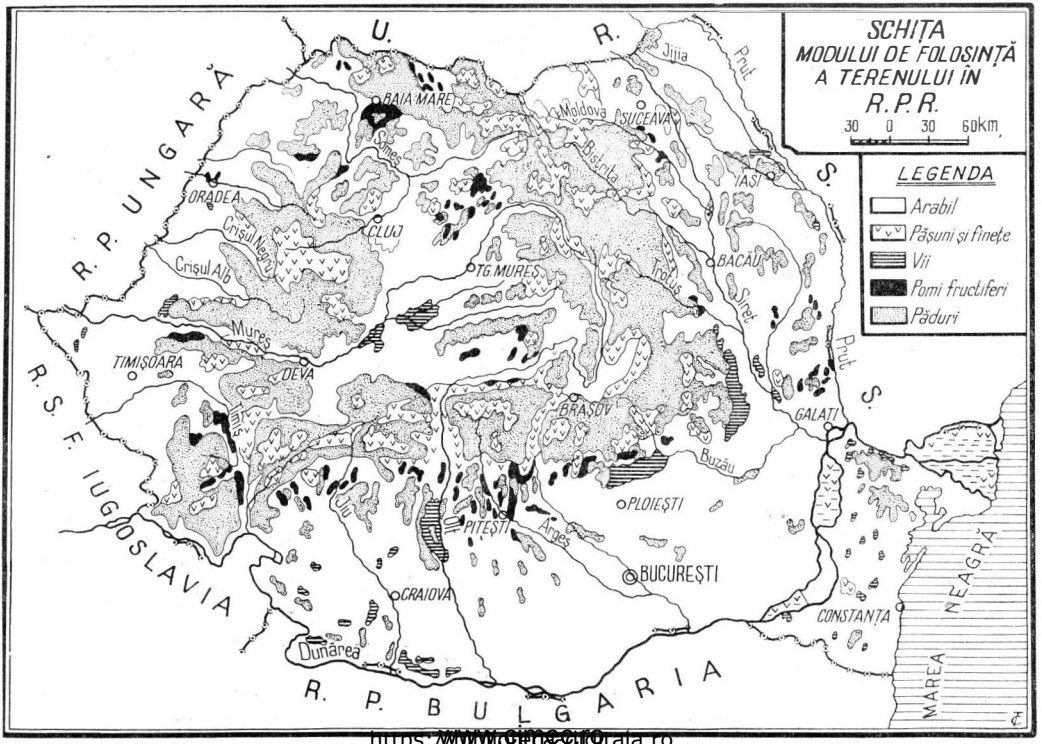

https://www.digibuc.ro Biblioteca Digitală

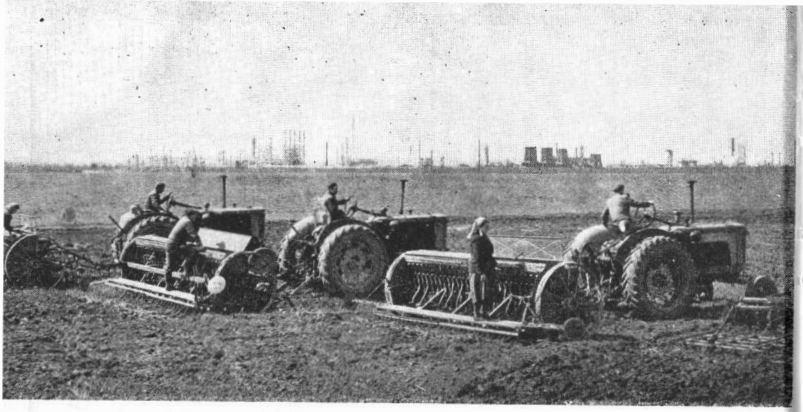

Mecanizarea lucrărilor agricole

G.A.S.-Apold (Sighișoara). Vederea de ansamblu a gospodăriei

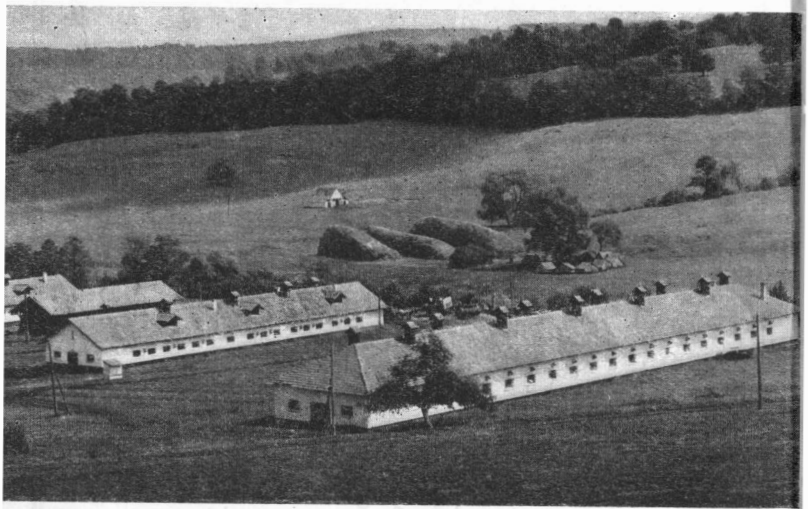

Pisicile — Semănatul culturile de porumb — Fundulea ▶

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

https://www.simeco.ro
https://bibliotecadigitala.ro

Datorită vastei munci politico-organizatorice desfăşurate de P.M.R. în rîndurile ţărănimii şi ajutorului acordat de către statul democrat-popular prin mijloace mecanizate, cadre de ingineri şi tehnicieni, credite, seminţe selecţionate, animale de rasă etc., procesul de colectivizare a agriculturii a fost încheiat la sfîrşitul lunii martie 1962, adică cu aproape patru ani înainte de termenul prevăzut. În felul acesta s-au creat posibilităţi nelimitate pentru dezvoltarea unei agriculturi intensive, pentru creşterea producţiei vegetale şi animale, a productivităţii muncii în agricultură, pentru ridicarea nivelului de trai al poporului.

Între 27 şi 30 aprilie 1962 au avut loc lucrările sesiunii lărgite extraordinare a Marii Adunări Naţionale, sesiune istorică în viaţa poporului nostru, consacrată terminării colectivizării agriculturii. Sesiunea la care au participat 11 000 de ţărani colectivişti şi alţi oameni ai muncii a adoptat raportul prezentat de tovarăşul Gheorghe Gheorghiu-Dej drept îndreptar pentru întreaga activitate viitoare a organelor de stat şi a tuturor oamenilor muncii din agricultură.

O caracteristică deosebită a construcţiei socialiste la sate o constituie creşterea continuă a producţiei agricole vegetale şi animale.

Pentru asigurarea bazei tehnice-materiale a agriculturii noastre socialiste, statul democrat-popular a alocat fonduri de investiţii în valoare de circa 34 miliarde de lei (1950 — 1962) care au permis înzestrarea agriculturii cu maşini şi utilaje moderne, au dat posibilitatea organizării unor mari lucrări hidroameliorative, efectuarea unor importante construcţii etc. Lucrările hidroameliorative efectuate în ultimii ani, desţelenirea unor păşuni slab productive, punerea în valoare a unor suprafeţe neproductive etc. au dus la mărirea suprafeţelor arabile de la 9 750,1 mii ha în 1948 la 9 921,4 mii ha în 1962. Totodată s-au extins lucrările de irigaţii în regiunile din sudul şi vestul ţării.

Varietatea condiţiilor naturale, care oferă posibilităţi de dezvoltare aproape tuturor culturilor agricole, precum şi condiţiile economice şi tehnice create de puterea populară constituie premisele de transformare a R.P.Romîne într-o ţară cu agricultură înaintată şi înfloritoare.

2. Condiţiile naturale ale agriculturii

Teritoriul ţării se remarcă printr-o mare complexitate a condiţiilor naturale, fapt ce se reflectă şi în diversitatea culturilor agricole. Marile unităţi de relief, proporţional şi armonios repartizate, formate din munţi (30%) cu altitudini de peste 800 m, dealuri şi podişuri (37%) între 800 şi 200 m şi cîmpii (33%) sub 200 m, alături de particularităţile pedoclimatice, îmbrăţişează diferite zone de producţie agricolă, cu diferite specializări.

https://www.cimec.ro Biblioteca digitală

Clima țării — în general temperat-continentală, ca urmare a poziției țării la jumătatea distanței dintre pol și ecuator și în zona mediană a continentului european — permite ca lucrările agricole să se desfășoare în bune condiții, în lunile de primăvară, vară și toamnă. Așezarea pe paralela de 45° mai are o consecință favorabilă asupra dezvoltării agriculturii, legată de distribuția sezonieră inegală a luminii: vara, cînd muncile agricole sînt în toi, ziua are 16 ore, iar noaptea numai 8, ceea ce permite desfășurarea în bune condiții a activității agricole în perioadele de vîrf.

În partea de vest a țării, unde se resimte influența unui climat mai umed și răcoros, și în partea de sud-vest, unde clima submediteraneană se caracterizează prin ierni blînde și toamne cu precipitații abundente, diversele culturi agricole au o productivitate mai stabilă decît în estul țării supus periodic secetelor.

Pe de altă parte, dispoziția în trepte a reliefului R.P. Romîne condiționează și ea o anumită zonalitate în ce privește clima și vegetația, astfel că nici agricultura nu rămîne indiferentă la aceasta, diversele categorii de culturi și chiar ramuri ale agriculturii folosindu-se din plin de aceste condiții. Desigur activitatea omenească aduce multe corective, mai ales astăzi cînd, în condițiile tehnicii actuale, se practică, pe scară largă, irigațiile, selecționarea semințelor, adaptarea diverselor plante de cultură la condiții mai puțin favorabile etc.

În țara noastră, perioada activă de vegetație începe cînd în aer și pe sol se stabilizează o temperatură de 5° pentru plantele puțin pretențioase la căldură și de 10° pentru plantele termofile[1], sudul și vestul întrunind mai de timpuriu aceste condiții față de nord și est.

Precipitațiile medii, în perioada de vegetație, variază între 800 și 900 mm în zona muntoasă, 600 și 700 mm în zona subcarpatică, 400 și 500 mm în zona de cîmpie și 300 — 350 mm în Dobrogea, mai ales în Delta Dunării și pe fîșia de litoral. În zona de cîmpie, precipitațiile au o distribuție inegală în perioada de vegetație, de multe ori culturile agricole suferind din cauza secetelor, îndeosebi în Cîmpia Dunării.

Vînturile predominante de nord-vest, nord-est și nord, deși bat tot timpul anului cu intensități diferite, provoacă culturilor agricole pagube neînsemnate. Se înregistrează uneori o creștere a evaporației în perioadele calde, mai ales în partea de sud și de est a R.P.Romîne, cînd vînturile de nord-est și de nord bat cu o intensitate mai ridicată. În această parte a țării datorită și precipitațiilor reduse, au început vaste lucrări de irigații, sursele de alimentare cu apă fiind asigurate, iar condițiile de relief și pedoclimatice — favorabile.

Treapta cea mai înaltă a reliefului — lanțul Munților Carpați, împreună cu depresiunile intramontane — se caracterizează, din punct de vedere agricol, prin predominanța pășunilor naturale, larg răspîndite începînd de la limita superioară a pădurilor în sus. Acestea alcătuiesc principala bază furajeră pentru creșterea animalelor. Și dacă randamentul natural al acestora nu este încă satisfăcător, datorită exploatărilor iraționale din trecut, sînt tot mai frecvente și mai extinse în prezent reînsămînțările pășunilor îmbătrînite sau degradate, cu ierburi valoroase, suculente.

[1] Temperatura medie anuală a țării este de 9,5°; cele mai ridicate valori anuale se înregistrează în Cîmpia Română, Bărăgan și litoralul Mării Negre.

https://www.cimec.ro Biblioteca digitală.ro

În depresiunile intramontane un loc important îl ocupă şi culturile cerealiere, legumele etc; pe suprafeţele piemontane se dezvoltă în bune condiţii livezile de pomi fructiferi.

Exteriorul arcului carpatic este succedat de zona dealurilor şi podişurilor, care oferă cele mai bune condiţii pentru dezvoltarea pomiculturii şi viticulturii. Datorită predominanţei solurilor podzolice, a existenţei pe suprafeţe însemnate a solurilor brune şi brune-roşcate de pădure, cu un bogat conţinut de carbonat de calciu etc., a adăpostului faţă de curenţii reci de aer, a precipitaţiilor bogate, a expunerii favorabile spre soare a unor versante etc., în zona dealurilor şi a podişurilor se găsesc cele mai renumite podgorii ale ţării şi cele mai întinse livezi de pomi în masiv. Alături de acestea se cultivă şi cerealele, mai ales porumbul şi secara — în funcţie de optimul termic — apoi cartoful şi plantele industriale.

Dobrogea se caracterizează printr-un relief variat, cu munţi foarte vechi (Munţii Măcinului), dar şi cu forme de relief recente, respectiv Delta Dunării. Delta alcătuieşte principalul domeniu stuficol al ţării, agricultura practicîndu-se deocamdată pe spaţii restrînse (grindul Chilia). Lucrările de îmbunătăţiri funciare începute în ultimii ani vor dărui agriculturii în următorii ani, suprafeţe cultivabile din ce în ce mai mari, cu condiţii deosebit de favorabile din punct de vedere pedoclimatic. Restul teritoriului Dobrogei este utilizat pentru culturi cerealiere, păşuni şi fîneţe, izolat cu vii — îndeosebi în arealul centrului Basarabi (Murfatlar), unde solurile calcaroase şi expunerea favorabilă a versantelor însorite asigură dezvoltarea optimă a viţei de vie — sau cu pomi fructiferi mai rezistenţi la temperatură (caişi, piersici, gutui).

Ultima treaptă de relief o formează cîmpiile (Cîmpia Tisei şi Cîmpia Română), care alcătuiesc principala bază cerealieră a R.P.Romîne. Cernoziomurile fertile — bogate în substanţe nutritive —, temperaturile ridicate (media lunii iunie 20—22°), precipitaţii suficiente în perioada de vegetaţie a plantelor etc. permit cultivarea celor mai variate plante agricole şi, în primul rînd, a grîului, porumbului şi a plantelor industriale. Luncile rîurilor sînt favorabile culturilor de legume şi zarzavaturi.

Reţeaua hidrografică bogată, dispusă radiar în funcţie de osatura reliefului, este colectată aproape exclusiv de Dunăre, Mării Negre revenindu-i doar cîteva mici văi dobrogene. Reţeaua hidrografică prezintă o deosebită importanţă în lucrările de irigaţie pentru agricultură. Cursurile superioare ale rîurilor constituie un rezervor nesecat de forţă hidraulică, care în anii regimului democrat-popular a început să fie valorificată din plin îndeosebi în văile Bistriţei, Ialomiţei, Sadului, Argeşului etc., unde au fost construite sau se construiesc centrale hidroelectrice. Crearea lacurilor de acumulare a permis să se asigure debite de apă necesare irigării unor culturi, pentru redarea în circuitul economic a unor terenuri în trecut slab productive şi pentru obţinerea unor producţii sporite. Debitele maxime ale rîurilor în timpul primăverii şi toamnei, precum şi lipsa lucrărilor de îndiguire şi amenajări, provocau, pe anumite areale, pagube culturilor agricole din lunci; prin lucrările recente hidrotehnice s-a înlăturat în mare parte acest pericol, astfel că luncile s-au transformat în terenuri de cultură fertile. În R.P.Romînă se găsesc aproape toate solurile caracteristice zonei temperate, şi anume: soluri de pajişti alpine, podzoluri de diferite grade, soluri brune-roşcate de pădure, diferite tipuri de cernoziomuri

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

etc. Sub acest aspect, țara noastră constituie un adevărat mozaic de soluri, cele zonale, predominante, urmînd în distribuția lor o anumită zonalitate, în concordanță cu aceea a reliefului, iar cele azonale, cu totul secundare ca importanță economică, acoperind arii insulare, restrînse. Ameliorarea celor cu fertilitatea scăzută și a terenurilor degradate formează, în prezent, una din preocupările de căpetenie ale specialiștilor în agricultură.
Din suprafața totală a țării circa 69% este acoperită de soluri larg folosite în agricultură, circa 28% aparține solurilor de pădure și pajiști, iar restul revine domeniului acvatic[1].
În concluzie, condițiile naturale de pe teritoriul R.P.Romîne sînt favorabile dezvoltării aproape tuturor culturilor agricole. În ultimii ani s-a dus o acțiune susținută pentru valorificarea terenurilor slab productive sau neproductive, prin efectuarea de lucrări ameliorative, folosirea intensivă a terenurilor în pantă, utilizarea rațională a suprafețelor etc. Ritmul acesta înnoitor crește cu fiecare an, iar categoriile de terenuri neproductive, așa de răspîndite în trecut în regiunile deluroase, montane sau de luncă inundabilă, se reduc din ce în ce mai mult. Dovezile cele mai grăitoare sînt date de viile plantate pe nisipurile zburătoare ale Olteniei și ale Bărăganului, de terasele artificiale de pe versantele cu înclinări mari din Subcarpați sau din Podișul Transilvaniei, acoperite cu mii de hectare de livezi tinere sau de podgorii, de culturile irigate și orezăriile, în care au fost transformate vechile mlaștini din vestul și sudul țării, de pădurile de pe versantele prăpăstioase în regiunile de munte etc.

3. Ramurile producției agricole

Aproape o treime din suprafața țării revine cîmpiilor, regiuni prin excelență agricole; mai mult de o treime aparține dealurilor și podișurilor cu altitudini mijlocii de 400—500 m și cu versante în general domoale, deci accesibile aproape tuturor categoriilor de culturi; în sfîrșit, chiar în spațiul montan, intens populat din cele mai vechi timpuri, vetrele depresionare și plaiurile netede, însorite, oferă însemnate terenuri arabile, pe lîngă faptul că pășunile naturale, alpine și subalpine, alcătuiesc admirabile locuri de pășunat.
Iată de ce putem afirma că pe teritoriul R.P. Romîne se găsesc toate categoriile de folosință agricolă a terenurilor (arabile, pășuni și fînețe naturale, vii și livezi), statisticile recente evaluîndu-le la o suprafață de 14 688,0 mii ha, adică 61,8% din suprafața totală a țării (1962). Cea mai mare întindere o ocupă terenurile arabile — 41,8% și pășunile naturale — 11,8%, după care urmează fînețele — 5,9%, viile și pepinierele viticole — 1,2%, livezile și pepinierele pomicole — 1,1%. De-a lungul timpurilor, această repartiție a înregistrat oscilații mari, terenurile

[1] Vezi *Monografia geografică a R.P. Romîne*, vol. I, partea I, Editura Academiei R.P.R., București, 1960, p. 539.

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

arabile lărgindu-se progresiv în dauna pădurilor şi a pajiştilor naturale din zonele de şes. Sub regimul burghezo-moşieresc, orientarea spre cultura excesivă a cerealelor şi lipsa de pămînt a ţăranilor, extinseseră suprafeţele arabile pînă şi în zonele cele mai puţin propice (versante cu înclinări mari), care au căzut foarte curînd pradă degradărilor. A fost necesar ca în anii puterii populare să se reorganizeze pe baze raţionale folosinţa terenurilor agricole ale ţării.

Iată cum se prezenta structura terenului agricol, după modul de folosinţă, în anii 1950 şi 1962[1]:

Tabelul 19

Categorii de folosinţă	1950		1962	
	mii ha	% din suprafaţa totală	mii ha	% din suprafaţa totală
Suprafaţa totală a R. P. Romîne	23 750,0	100,0	23 750,0	100,0
Arabil	9 377,9	39,5	9 921,4	41,8
Păşuni naturale	2 852,4	12,0	2 802,4	11,8
Fîneţe	1 682,2	7,1	1 395,1	5,9
Vii şi pepiniere viticole	227,3	1,0	300,9	1,2
Livezi şi pepiniere pomicole	184,2	0,8	268,4	1,1
Total	14 324,0	60,4	14 688,0	61,8

Din acest tabel se constată o creştere importantă a terenurilor arabile, dar nu în regiunile cu teren accidentat, ca în trecut, ci prin reducerea suprafeţelor de păşuni şi fîneţe naturale slab productive din cîmpii şi lunci şi prin punerea în valoare a unor terenuri neproductive, ca urmare a lucrărilor de hidroamelioraţii, a defrişărilor pîlcurilor de arborete sau a unor suprafeţe ocupate cu vii hibride din Cîmpia Dunării etc.

De asemenea, au crescut şi suprafeţele de vii şi livezi, acestea extinzîndu-se — prin lucrările de terasare efectuate în ultimii ani — pe versantele cu înclinare mare, tocmai pentru recondiţionarea lor economică.

Terenurile arabile — cultivate îndeosebi cu cereale — ocupă întinderile cele mai mari în regiunile de cîmpie şi dealuri joase, respectiv în Cîmpia Dunării, Cîmpia Tisei, Podişul Moldovenesc, Podişul Dobrogei, Podişul Getic etc., unde acestea reprezintă 80—90% din suprafaţa agricolă. Predominarea solurilor cu bogate substanţe nutritive (cernoziom, sol brun-roşcat de pădure), gradul scăzut de fragmentare a reliefului în aceste regiuni şi ca urmare folosirea deplină a mijloacelor mecanizate pe tarlale mari etc., alături de repartiţia favorabilă a precipitaţiilor permit, în perioadele de vegetare a culturilor, obţinerea unor producţii medii la hectar foarte ridicate. Cele mai reduse suprafeţe arabile se găsesc în regiunile subcarpatice şi carpatice, unde fragmentarea reliefului este accentuată. În anii planului şesenal suprafeţele arabile vor creşte pe seama recuperării unor terenuri

[1] După *Anuarul statistic al R.P.R., 1963*. pp. 208—209.

https://www.biblioteca-digitala.ro www.cimec.ro

inundabile din Lunca Dunării, desecării ultimelor zone mlăştinoase din Cîmpia Tisei, reprofilării unor livezi şi vii slab productive etc.

Păşunile şi fineţele naturale — care alcătuiesc o parte însemnată din baza furajeră pentru creşterea animalelor — ocupă cele mai mari suprafeţe în zona muntoasă, mai ales deasupra limitei superioare a pădurilor de conifere, precum şi pe plaiurile Carpaţilor, unde deţin 70 — 80% din suprafaţa agricolă.

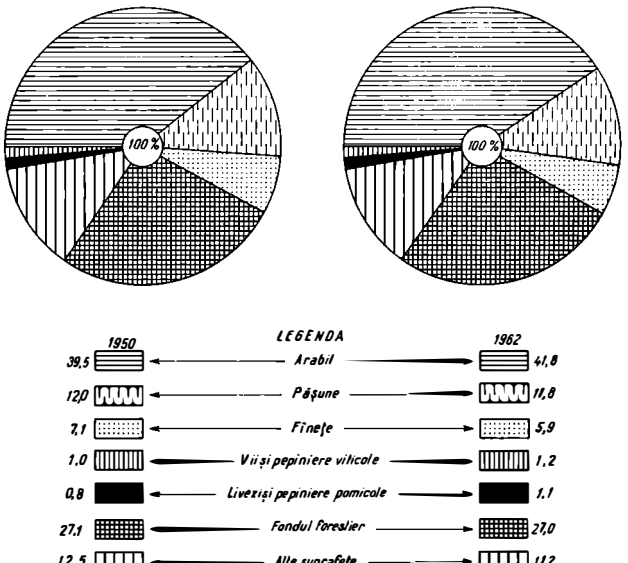

Structura suprafeţei totale după modul de folosinţă în anii **1950** *şi* **1962** *(în %)*

Aproape aceeaşi frecvenţă din suprafaţa agricolă se întîlneşte şi în Delta Dunării, atît în sectorul fluvial cît şi în cel fluvio-maritim, unde — deşi ocupă întinderi însemnate — păşunile sînt însă slab productive, din cauza gradului ridicat de salinizare. Suprafeţe însemnate de păşuni se găsesc în Lunca Dunării — pe baza cărora s-a practicat în trecut transhumanţa — şi în luncile principalelor rîuri.

Arealul păşunilor naturale se reduce în ultimii ani prin lucrările de desţelenire, ele trecînd în rîndul suprafeţelor arabile, pentru cultivarea cu plante de nutreţ al căror randament este mult superior.

https://www.cimec.ro/ Biblioteca digitala.ro

Viile şi pepinierele viticole ocupă întinderi relativ reduse, de numai 300 000 ha; ele au însă o mare valoare economică prin productivitatea lor ridicată. Renumitele podgorii ale ţării, concentrate în dealurile subcarpatice, produc vinuri de calitate superioară mult apreciate la concursurile internaţionale şi struguri de masă, solicitaţi din ce în ce mai mult pentru export. Regiunile Galaţi, Ploieşti şi Oltenia dispun de cele mai întinse şi renumite podgorii din ţară. Viile hibride, moştenire a trecutului, îşi reduc de la an la an arealul, locul lor fiind luat de viile altoite şi indigene, în zonele de dealuri şi de culturile de cîmp, în cele de şes.

Livezile şi pepinierele pomicole apar în masiv în dealurile subcarpatice ale Olteniei şi Munteniei, la poalele Munţilor Gutîi, în dealurile Banatului etc. Pe regiuni administrative, cele mai întinse suprafeţe se găsesc în regiunile Argeş şi Ploieşti.

Nici nu se poate imagina un peisaj mai impresionant ca acela al nesfîrşitelor livezi subcarpatice în miezul lui aprilie, cînd te desfată alb-rozul milioanelor de pomi înfloriţi şi zumzetul neîntrerupt al albinelor, sau în septembrie, cînd crengile se arcuiesc pînă la pămînt, abia mai fiind în stare să poarte povara dulce şi parfumată a rodului bogat. Numai admirînd extaziat un asemenea peisaj, îţi dai seama de ce tocmai aceste regiuni sînt leagănul unor minunate creaţii populare de poezie şi de ce, în măiestritele îmbinări de versuri, apar aşa de frecvent florile de măr sau de cireş, umbra răcoroasă de nuc, cîntecul cucului în livezi, „foaia verde" a celor mai răspîndiţi pomi fructiferi.

Pădurile — care ocupă o suprafaţă de 6 396,6 mii ha, adică 27,0% din suprafaţa totală a R.P. Romîne — deşi reprezintă o categorie de folosinţă neagricolă, totuşi, prin produsele lor (fructe de pădure, păşunile din poieni, frunzarele şi fînul recoltat pentru furajarea animalelor etc.) contribuie nemijlocit la producţia agricolă a ţării.

În anii puterii populare, s-au luat o serie de măsuri pentru continua ridicare a fertilităţii solului. În acest scop, industria chimică a furnizat în 1962 o cantitate de 12 ori mai mare de îngrăşăminte chimice decît în anul 1955, urmînd ca pînă în 1965 să furnizeze cantităţi mult sporite de substanţă activă. Cît de departe ne apar timpurile cînd aceste îngrăşăminte erau aproape necunoscute pe ogoarele ţării, deşi de ele nu ne despart decît 20 de ani!

În condiţiile agriculturii socialiste, s-au luat măsuri pentru oprirea procesului de eroziune a solului. Astfel, numai în regiunile Argeş, Ploieşti, Galaţi şi Dobrogea a fost redată agriculturii o suprafaţă de circa 27 000 ha, prin amenajări de combatere a eroziunii (terasări), pe care s-au plantat vii şi livezi. În anul 1963 s-au efectuat în întreaga ţară plantaţii de viţă de vie, pe terenuri improprii altor culturi, pe o suprafaţă de circa 17 000 ha şi de livezi pe circa 50 000 hectare. Lucrările de conservare a solului au cuprins în toată ţara o suprafaţă de peste un milion hectare (între 1950 şi 1960), bazîndu-se pe rezultatele nenumăratelor şi migăloaselor cercetări prealabile de teren, în instituţii ştiinţifice nou-create în acest scop. O mare amploare au luat-o în anii puterii populare lucrările de hidroamelioraţii, şi anume: desecările, îndiguirile, irigaţiile din Lunca Prutului, Balta Ialomiţei, Balta Brăilei, Delta Dunării şi Cîmpia Tisei; îndiguirile au cuprins suprafeţe mari în Lunca inundabilă a Dunării, în luncile Oltului, Mureşului, Siretului etc.,

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

iar suprafața amenajată pentru irigare a ajuns de la 42 500 ha în 1950 la circa 200 000 ha în 1962. În perspectivă se prevede o însemnată sporire a terenurilor irigate. Cele mai importante irigații se vor face în Cîmpia Dunării, aceasta urmînd să se transforme în principala bază a producției de cereale-marfă și de creștere a animalelor pentru carne și lapte.

Culturile de cîmp

Culturile de cereale, leguminoase, plante tehnice și medicinale, plante de nutreț etc. dispun pe teritoriul țării de cele mai favorabile condiții de dezvoltare. În ansamblu, acestea ocupau în anul 1962 o suprafață de 9 649,1 mii ha, ceea ce reprezenta circa 65,7% din totalul terenului agricol al R.P.Romîne.

În anii puterii populare au intervenit însemnate schimbări în structura culturilor de cîmp, ca urmare a dezvoltării industriei noastre socialiste, a sporirii necesităților de produse agroalimentare, a ridicării continue a nivelului de trai al populației de la orașe și sate. Iată o situație semnificativă, care ilustrează modificarea structurii culturilor de cîmp, între anii 1948 și 1962[1].

Tabelul 20

	Suprafața în mii ha	
	1948	1962
Cereale pentru boabe	7 434,2	6 663,6
Leguminoase pentru boabe	70,4	181,3
Plante tehnice	645,4	765,2
Cartofi, pepeni și legume	353,2	497,4
Plante de nutreț	682,0	1 479,2

Din tabelul de mai sus se observă o scădere relativă a greutății specifice a culturilor cerealiere, ca urmare a creșterii suprafețelor cultivate cu plante industriale, legume și zarzavaturi, precum și cu plante de nutreț necesare intensificării creșterii animalelor.

Cu toate acestea, cerealele pentru boabe continuă să dețină ponderea cea mai mare din suprafața cultivată, respectiv 69,1% (în 1962). Trebuie să se aibă în vedere și faptul că scăderea relativă a suprafeței destinate cerealelor a fost însoțită de creșterea producției, deoarece aplicîndu-se consecvent măsurile agrotehnice cele mai înaintate a crescut progresiv și continuă să crească producția de cereale la hectar.

Condițiile pedoclimatice și de relief din Cîmpia Romînă, Cîmpia Tisei, Podișul Dobrogei, Cîmpia Jijiei, Cîmpia Transilvaniei etc. sînt cele mai favorabile pentru dezvoltarea culturilor cerealiere (în special grîu și porumb). Suprafețe însemnate sînt cultivate cu cereale și în regiunea dealurilor subcarpatice, a Piemonturilor Vestice, în Podișul Transilvaniei etc., unde

[1] După *Anuarul statistic al R. P. R. 1963*, pp. 232—233.

www.cimec.ro
https://www.biblioteca-digitala.ro

frecvența cerealelor din terenul arabil prezintă valori ridicate. Porumbul se cultivă pînă la altitudinea de 800 m, iar pe alocuri și mai sus, iar grîul de primăvară și secara urcă, în mod excepțional, pînă la 1 200—1 300 m. Cerealele pentru boabe au ocupat în anul 1962 o suprafață de 6 663,6 mii ha, din care cele panificabile 3 119,7 mii ha. Ponderea principală ca areal

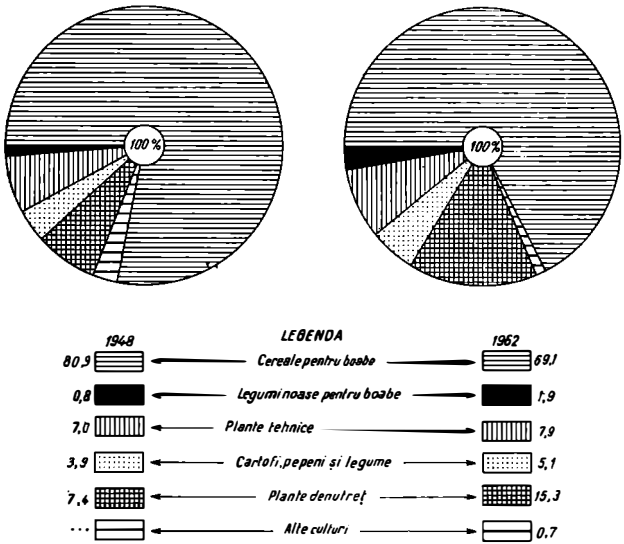

Structura suprafeței arabile pe grupe de culturi în anii **1948** *și* **1962** *(în %)*

de cultură îi revine porumbului (32,2%) din suprafața cultivată, urmat de grîu (31,5%); după acestea urmează culturile de ovăz, orz și orzoaică, secară și orez. În perioada 1960 — 1963 s-a obținut în medie pe an o producție totală de cereale de 10 milioane tone, față de 9 milioane tone media anilor 1956 — 1959. În perspectivă accentul se pune pe sporirea producției de cereale, mai ales de grîu și de porumb. Acest lucru se va realiza, în primul rînd, prin sporirea producției la hectar, aplicîndu-se la toate culturile cele mai moderne metode agrotehnice, precum și prin extinderea suprafețelor cultivate cu cereale și în special cu porumb.

Tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej, în *Raportul la cel de-al III-lea Congres al P.M.R.*, arăta: „Pentru sporirea producției de cereale se impune să ne preocupăm mult mai îndeaproape de folosirea deplină și rațională a mijloa-

https://www.cimec.ro/ Biblioteca digitala.ro

celor mecanizate şi a îngrăşămintelor chimice şi organice, de generalizarea în producţie a soiurilor selecţionate de mare productivitate, de executarea lucrărilor la un înalt nivel agrotehnic..."[1].

Ponderea suprafeţelor cu cereale variază de la o regiune la alta, cele mai mari valori înregistrîndu-se în regiunea Oltenia unde deţine 73,2% din suprafaţa arabilă, precum şi în regiunile Ploieşti (72,4%), Crişana (72,4%), Bacău (70,8%), Cluj (70,2%), Iaşi (68,9%) şi Bucureşti (64,1%), deci în general mai mult în regiunile de la exteriorul arcului carpatic.

Cultura porumbului se extinde de la an la an. Originar din America şi introdus relativ tîrziu şi treptat în cultură, în secolul al XVII-lea, porumbul a întîlnit, în condiţiile ţării noastre, o nouă patrie, cultura lui extinzîndu-se rapid. Posibilitatea culturilor intercalate a contribuit şi ea, în bună parte, la lărgirea arealului porumbului, alături de multiplele posibilităţi de utilizare a acestuia: hrană pentru om, nutreţ verde, uscat sau însilozat pentru animale, materie primă pentru industria

[1] Gh. Gheorghiu-Dej, *Raport la cel de-al III-lea Congres al Partidului Muncitoresc Romîn*, Editura Politică, Bucureşti, 1960, p. 54.

Recoltarea grîului la G.A.S. — Perişani, regiunea Bucureşti

https://www.bibliotecadigitala.ro www.cimec.ro

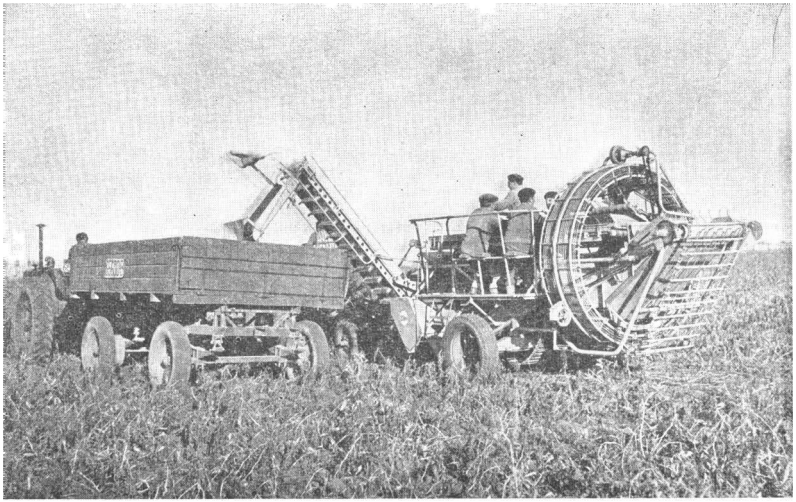

G.A.S. — Stupini. Combina de scos cartofi

alcoolului, amidonului, uleiului vegetal şi chiar a zahărului. Toate acestea, precum şi posibilităţile de execuţie mecanică a lucrărilor de însămînţare, întreţinere şi recoltare au stat la baza hotărîrilor luate de partid şi guvern de a se lărgi cultura porumbului în R.P.Romînă. De la 2 853,1 mii ha în 1950 s-a ajuns la 3 106,8 mii ha în 1962. În ceea ce priveşte producţia totală de porumb boabe R.P.Romînă se situează pe locul al treilea în Europa (1962).

Cultura grîului (în mare majoritate de toamnă), cea mai veche plantă cerealieră panificabilă de la noi, se cultivă în toate regiunile ţării, începînd din zonele de cîmpie şi pînă în cele subcarpatice. Cele mai mari producţii se obţin însă în zonele de cîmpie şi de deal unde se găsesc soluri de cernoziom şi brune-roşcate de pădure. În anul 1962, grîul s-a cultivat pe o suprafaţă de circa 3 042 600 ha, obţinîndu-se o producţie medie de 1 330 kg la hectar. Regiunile Bucureşti, Banat şi Oltenia au obţinut circa 40% din producţia totală de grîu a ţării, aici concentrîndu-se de altfel şi circa 40% din suprafaţa cultivată cu grîu a ţării.

În producţia totală de grîu, R.P.Romînă ocupă locul al 6-lea în Europa. Cultivat din timpuri străvechi (s-au găsit depozite de grîu calcinat în cetăţile dacice de la Grădiştea Muncelului), grîul nostru este căutat pe pieţele străine pentru bobul său plin şi bogat în gluten, datorită particularităţilor climatice ale ţării (uscăciunea din perioada de coacere).

https://www.cimec.ro/ Biblioteca digitala.ro

Stropitul ogoarelor contra dăunătorilor

Secara cultivată pe o suprafață de 77 100 ha în 1962 este tot așa de veche la noi ca și grîul (romanicul *secalae*). Ea se cultivă mai ales în depresiunile intramontane și regiunile subcarpatice unde climatul este mai rece și mai umed.

Orezul (20 600 ha în 1960) a fost introdus abia prin secolul al XIX-lea în regiunile mai călduroase și cu posibilități lesnicioase de irigații, respectiv în Lunca Dunării, a Ialomiței și îndeosebi în Cîmpia Banatului, unde s-a și cultivat pentru prima oară.

Dintre celelalte cereale, suprafețe mai însemnate sînt cultivate cu orz, orzoaică și ovăz, după care urmează hrișca, singura cereală ce nu e graminee, sorgul, meiul etc. Orzoaica se cultivă cu precădere în regiunile Brașov, Cluj și Mureș-Autonomă Maghiară, pentru necesitățile fabricilor de bere.

Leguminoasele pentru boabe — mazăre, fasole, linte — ocupă suprafețe restrînse (181 300 ha) în ogor propriu în zonele de cîmpie și intercalate (fasolea) cu celelalte culturi agricole. Dintre leguminoase, cea mai mare răspîndire o are mazărea (152 mii ha în 1962). Recoltîndu-se timpuriu, permite și o a doua recoltă, pe aceleași terenuri, de obicei pentru nutreț.

Plantele tehnice, reprezentate în țara noastră prin culturile de sfeclă de zahăr, cînepă, in, floarea-soarelui, rapiță, soia, ricin, cicoare, tutun etc., s-au extins mult ca suprafață în anii puterii populare, constituind materii prime de bază pentru unele ramuri industriale (în special pentru industria alimentară).

https://www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

Culturile de **sfeclă de zahăr,** răspîndite de preferință în apropierea fabricilor de zahăr, dar și în alte zone favorabile, au cuprins o suprafață de 154,8 mii ha în anul 1962 față de 71,6 mii ha în 1950.

Cinepa se cultivă în majoritate în Transilvania și nordul Moldovei, iar **inul** pentru fuior în depresiunile intramontane din centrul țării (regiunile Brașov, Mureș-Autonomă Maghiară etc.). Semințele acestor plante sînt folosite pentru uleiuri vegetale.

Dintre culturile oleaginoase, cea mai mare răspîndire o are **floarea-soarelui,** care a fost cultivată în 1962 pe o suprafață de 427,5 mii ha. A fost introdusă pe teritoriul țării noastre în a doua jumătate a secolului al XIX-lea. Cele mai favorabile zone de cultură a florii-soarelui se află în Cîmpia Dunării, Cîmpia Tisei și în Cîmpia Jijiei. O dată cu sporirea suprafeței cultivate, a crescut și producția medie la hectar, de la 420 kg în 1950 la 1 050 kg în 1962. Producția totală de floarea-soarelui a fost în 1962 de 449 500 t, ceea ce a permis sistarea importului de ulei.

Ricinul, destinat producției de uleiuri industriale, se cultivă mai mult în regiunile București, Oltenia și Banat; **cicoarea** în regiunea Brașov (raionul Sf. Gheorghe), iar **tutunul,** în regiunile București, Oltenia și Banat; este vestit pentru aroma sa tutunul de Teleorman. Celelalte culturi tehnice ocupă suprafețe neînsemnate, bumbacul fiind totuși ceva mai extins în unele raioane din sudul țării.

Plantele medicinale și aromate (mentă, levănțică, chimion, mac, coriandru etc.) au cuprins în anul 1962 o suprafață de 9 300 ha, cea mai mare frecvență înregistrîndu-se în regiunile Galați, Dobrogea și București. Cultura lor este raționalizată strict de necesitățile de consum intern sau de comenzile la export.

Legumicultura, ramură de mare valoare economică, s-a extins mult în suprafață, în vederea asigurării industriei alimentare cu materiile prime necesare și a aprovizionării populației cu legume și zarzavaturi. Cel mai mare bazin legumicol al țării se află în jurul orașului București, specializat în producția de cartofi timpurii, roșii, ceapă, varză și ardei. Alte bazine legumicole s-au format în jurul orașelor Timișoara, Arad, Craiova, Galați, Brăila, Oradea, Satu Mare etc. În jurul orașului Arad au fost amenajate sere pe o suprafață de 14 ha, fiind unele din cele mai întinse din țară. În regiunile Brașov și Mureș-Autonomă Maghiară se află cel mai mare bazin al culturii cartofului din țară, de unde se recoltează anual circa o treime din producția totală. În nord-estul țării (regiunea Suceava) se află un alt bazin al culturii cartofului, acesta deținînd aici patru cincimi din suprafața legumicolă. Producția totală de cartofi a fost în anul 1962 de 2 597,4 mii t, ceea ce reprezenta aproape dublul producției din 1950. Numeroase gospodării agricole colective s-au specializat în producția de legume timpurii, obținînd anual producții de 25 000—30 000 kg la hectar.

https://www.cimec.ro Biblioteca digitală

Combinatul agroalimentar „30 Decembrie", regiunea București

În anii ce urmează se va pune un mare accent pe extinderea legumelor timpurii, în vederea aprovizionării ritmice a populației și pentru export.
În ceea ce privește **plantele de nutreț** (1 479,2 mii ha în 1962), se constată că lucerna și trifoiul ocupă cele mai mari întinderi, după care urmează borceagul, dughia, porumbul pentru fîn și culturile anuale pentru masă verde. Datorită dezvoltării zootehniei, suprafețele cu plante de nutreț au crescut, mai ales în regiunile din sudul Carpaților Meridionali. În perspectivă se pune un mare accent pe cultivarea plantelor bogate în proteine, și anume pe culturile de mazăre, soia, trifoi și lucernă.

https://www.cimec.ro Biblioteca digitală

Republica Populară Romînă se situează printre principalele ţări viticole ale Europei, fiind cunoscută prin producţiile de vinuri şi struguri de calitate superioară. Condiţiile naturale favorabile — de climă şi sol — au permis cultivarea viţei de vie din cele mai vechi timpuri, în aproape toate regiunile ţării. Nenumărate mărturii arheologice, ca şi scrierile lui Ovidiu, Strabo etc. vorbesc despre viticultura Daciei. Burebista se pare că a trecut chiar la stîrpirea viilor, sub influenţa lui Deceneu, pentru ca dacii să nu împingă prea departe dragostea lor pentru licoarea lui Bachus, sau poate pentru ca vinurile Daciei să nu le concureze pe cele ale Greciei, patria de origine a sfetnicului său.

La începutul secolului al XVIII-lea, cultura viţei de vie era foarte extinsă în Moldova, şi nu întîmplător vorbeşte Dimitrie Cantemir, domn şi savant în acelaşi timp, în *Descriptio Moldaviae*, cu multe detalii şi aprecieri elogioase despre podgoriile Panciu, Odobeşti, Cotnari etc. care — spune el — produc vinuri pe care toată Europa le cunoaşte. Tot cam în vremea aceia, cultura viţei de vie cuprinsese suprafeţe întinse pe feţele sudice ale Subcarpaţilor dintre rîurile Jiu şi Buzău. Se dezvoltase în mod deosebit în dealurile din jurul Piteştilor, favorizate de vecinătatea lor cu drumul de largă circulaţie al Branului, pe care se transportau anual spre Braşov sute de butoaie cu vinuri roşii, uşoare şi licoroase, foarte apreciate în Transilvania sudică. Harta austriacă din anul 1790, ca şi aceea a lui Szatmary din anul 1857, înregistrează aici, pe largi suprafeţe, prezenţa acestei culturi deosebit de rentabile în toate timpurile. De asemenea, în Banat, prin părţile Aradului, ca şi în Podişul Transilvaniei în regiunea de confluenţă a Tîrnavelor cu Mureşul, cultura viţei de vie ocupa suprafeţe destul de întinse.

La începutul celui de-al şaptelea deceniu al secolului trecut, cultura viţei de vie se întindea pe circa 150 000 ha. Filoxera, pătrunsă la noi în ţară la sfîrşitul secolului al XIX-lea, a distrus mai bine de 40% din suprafaţa ocupată de viţa de vie, reducînd arealul acesteia. În diversele podgorii s-au mai păstrat totuşi vestitele varietăţi de viţă romînească, a căror faimă trecuse de mult peste hotare (Cornurata, Trăsnitoarea, Galbena, Ceauşu, Coarna în Dobrogea nordică; Braghiua, Crîmpoşia, Tămîioasa în podgoria Drăgăşanilor; Grasa, Frîncuşa mustoasă, Fetească albă, în podgoria Cotnari; Băbească neagră la Nicoreşti etc.). În trecut însă, această importantă ramură pentru economia naţională se caracteriza prin fărîmiţarea podgoriilor vechi în mii de parcele, alcătuite din numeroase soiuri — dintre care multe hibride — şi prin lipsa de specializare a podgoriilor pe anumite soiuri şi nefolosirea maşinilor agricole în principalele lucrări viticole.

Ca urmare a măsurilor luate, în anii puterii populare, suprafeţele cu viţă de vie s-au extins; s-a îmbunătăţit cu mult structura soiurilor, locul viilor hibride fiind luat în marile zone viticole de viile altoite şi indigene; s-a trecut la refacerea golurilor şi la înlocuirea viilor îmbătrînite şi slab productive. Astfel, pe dealurile Cîndeştilor şi ale Cotmenei din regiunea Argeş, pe fruntea Burnasului între Prundu-Greaca-Căscioarele, în Podişul Dobrogei la Basarabi şi Ostrov, ca şi în multe regiuni ale ţării, s-au extins în ultimii ani plantaţiile de viţă de vie, prin terasări

www.cimec.ro
https://www.biblioteca-digitala.ro

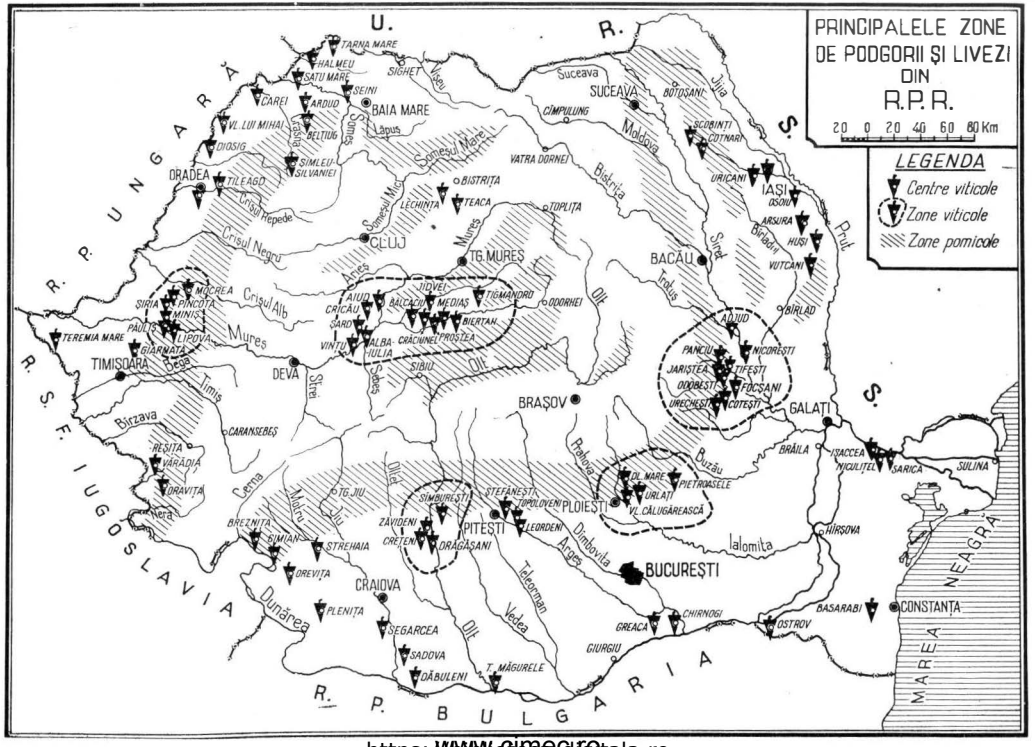

www.dineo.ro
https://biblioteca-digitala.ro

în terenuri neproductive aflate în pantă sau pe suprafeţele utilizate cu vii hibride, îmbătrînite. În gospodăriile agricole colective şi de stat s-a trecut la organizarea raţională a terenurilor, asigurîndu-se astfel unitatea varietăţilor, specializarea producţiei viticole şi folosirea terenurilor propice pentru extinderea culturilor de viţă de vie altoită şi pentru sporirea suprafeţelor cu plantaţii de portaltoi. De asemenea, în vederea prelucrării la timp şi în bune condiţii a strugurilor, au luat fiinţă întreprinderi de stat de vinificaţie moderne, în marile podgorii ale ţării (Panciu, Odobeşti, Drăgăşani, Cotnari, Sîmbureşti etc.).

Nu peste tot teritoriul R.P.Romîne oferă condiţii optime dezvoltării culturii viţei de vie, fapt explicabil, dacă ţinem seama de împrejurarea că, prin poziţia ei, R.P.Romînă este situată la limita nordică a acestei culturi. Plantă heliofilă prin excelenţă, viţa de vie s-a extins cu preferinţă pe toate suprafeţele cu expunere spre est, sud şi vest unde şi condiţiile pedoclimatice au influenţat favorabil dezvoltarea ei. Avînd în vedere aceste cerinţe pentru dezvoltarea ei optimă, pe teritoriul R.P.Romîne viţa de vie nu urcă mai

Păstrarea strugurilor — G.A.S. Ostrov, regiunea Dobrogea

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

Recoltarea strugurilor, raionul Tîrnăveni

sus de 300 m pe latura exterioară a Subcarpaţilor şi atinge altitudinea maximă de 500 m în Podişul Transilvaniei (Tîrnave). În mod cu totul excepţional, acolo unde condiţiile pedoclimatice permit această limită „saltă" şi peste 500 m ca, de exemplu, în Măgura Şimleului, în Depresiunea subcarpatică Jiblea-Călimăneşti etc.

Ţinînd seama de condiţiile favorabile dezvoltării ei, de profilul economic al producţiei, ca şi de gradul de extindere în suprafaţă, s-au stabilit în R.P. Română patru mari zone viticole în care suprafaţa viilor ocupă între 6,1% şi 32,4% din terenul agricol[1]: *zona viticolă Odobeşti-Panciu* — cea mai mare atît în ceea ce priveşte suprafaţa cît şi producţia; *zona viticolă Dealul Mare*; *zona viticolă Drăgăşani şi zona viticolă a Tîrnavelor*.

Cele mai întinse suprafeţe viticole se găsesc în Subcarpaţii de la curbură (Urecheşti, Cotesti, Jariştea, Odobeşti, Ţifeşti, Panciu etc.), în Podişul Getic (Leordeni, Piteşti, Drăgăşani, Plenita etc.), în Podişul Tîrnavelor (Mediaş, Crăciunel, Aiud, Alba Iulia, Jidvei, Ţigmandru, Bălcaciu etc.), în Podişul Moldovenesc (Nicoreşti, Huşi, Iaşi, Cotnari etc.), Piemonturile Vestice (Şiria, Pîncota, Măderat). Limita nordică a viţei de vie, pe teritoriul ţării noastre şi în acelaşi timp din estul Europei, se află la Tarna Mare (raionul Oaş, regiunea Maramureş), unde pe o suprafaţă restrînsă, datorită expunerii, a soiurilor şi a climatului local, se obţin struguri şi vinuri de calitate superioară. Cele mai cunoscute podgorii din R.P. Romînă, privite ca unităţi viticole mari, sînt: Panciu, Odobeşti, Nicoreşti, Cotnari, Dealul Mare, Valea Călugărească, Drăgăşani, Miniş, Pîncota, Alba Iulia şi Murfatlar.

[1] Vezi *Monografia geografică a R.P.R.*, vol. II, partea I, p. 406.

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

În anul 1962, suprafețele ocupate cu viță de vie au fost de 263,4 mii ha, din care 95,9 mii ha reveneau viilor altoite și indigene. Producția totală de struguri, obținută în anul 1962, a fost de 1 032,1 mii t, ceea ce înseamnă 39,2 chintale în medie la hectar. Pe unități administrative, regiunea Galați ocupă primul loc în țară sub raportul suprafeței viticole, aici concentrîndu-se circa 17% din totalul viilor R.P. Romîne; tot de aici se recoltează anual un sfert din producția totală de struguri a R.P. Romîne. Suprafețe însemnate cultivate cu viță de vie se găsesc și în regiunile Oltenia (îndeosebi pe solurile nisipoase), București, Ploiești etc. În regiunea Galați se găsesc totodată și cele mai întinse suprafețe ocupate cu viță de vie altoită, urmînd în ordine regiunile Ploiești, Oltenia, Banat, Argeș etc.

Condițiile ecologice favorabile din țara noastră au favorizat existența a numeroase varietăți de viță de vie care asigură o producție ridicată de struguri de masă și producerea unor vinuri de calitate superioară (albe, roșii, tămîioase), a vinurilor spumoase, licoroase, aromate etc. Printre acestea menționăm: Muscat Ottonel, Muscat de Hamburg, Afuz-Ali, Coarnă albă și neagră etc. (varietăți pentru struguri de masă); Galbenă, Băbească, Aligoté Fetească albă și neagră, Riesling italian, Sauvignon alb, Pinot gris și Pinot noir etc. (varietăți pentru obținerea vinurilor de masă curente și superioare).

Țara noastră exportă anual mari cantități de vinuri. La diverse concursuri internaționale, vinurile superioare din țara noastră au obținut numeroase medalii de aur și de argint, depășind, prin aroma și buchetul lor ales, multe din reputatele vinuri franțuzești, italiene sau spaniole.

Cît de justificată apare astfel mîndria podgorenilor de la Crăciunel sau Bălcaciu, de la Ciumbrud sau Lechința, altădată sate obscure din Podișul Transilvaniei, devenite astăzi cunoscute în întreaga Europă, alături de Cotnari, Drăgășani, Panciu, Murfatlar-Basarabi etc.

Prin refacerea și lărgirea plantațiilor de viță de vie cu soiuri raionate, prin extinderea acestei culturi și în terenurile erodate și pe cele nisipoase, atît suprafața cu viță de vie, cît și producția de struguri vor crește simțitor în anii șesenalului.

Pomicultura

La limita superioară a viței de vie, adică peste altitudinea de 300—500 m, asemenea unei mantii neîntrerupte, livezile de pomi acoperă mai toate dealurile înalte ale țării noastre, ce se desfășoară la periferia arcului carpatic în Podișul Moldovenesc și al Transilvaniei, pînă în Depresiunea Maramureșului.

Într-adevăr, pomicultura, ca și viticultura, găsește condiții naturale deosebit de favorabile și constituie una dintre principalele ramuri agricole, cu o contribuție de seamă pe ansamblul economiei naționale și cu mari perspective de viitor, dată fiind posibilitatea adaptării sale la terenuri puțin productive în alte domenii.

Încă în *Descriptio Moldaviae*, Dimitrie Cantemir vorbea, ca și despre vii, de livezile Moldovei, asemuindu-le unor adevărate păduri de pomi fructiferi. Specializarea cîtorva regiuni ale țării în pomicultură este iarăși de mult

https://www.cimec.ro
Biblioteca digitala.ro

cunoscută. Rădăşenii, Fălticenii, de pildă, sînt cunoscute pentru mere, satele Hălmagiului şi Sibişelul pentru nuci, cele din jurul Piteştilor sau ale Cisnădiei, pentru cireşe, Depresiunea Baia Mare, Valea Marei şi a Izei pentru mere *Ionathan*, regiunea Bistriţei pentru prune, fără să mai menţionăm Subcarpaţii vîlceni şi argeşani, o adevărată livadă de necuprins, în care îşi fac faimă merele *creţeşti* şi *botane*, prunele *călugăreşti*, perele *coadeşe*, cireşele *pietroase* etc.

Cu toate acestea, în anii regimului burghezo-moşieresc pomicultura nu atinsese gradul de dezvoltare corespunzător condiţiilor geografice favorabile şi necesităţilor economiei naţionale. Precumpăneau soiurile de slabă rentabilitate, pomii se dezvoltau adeseori spontan, răzleţ, fapt care împiedica întreţinerea lor raţională, ceea ce a făcut ca rolul predominant să revină prunului, dominant în mai toate livezile din cuprinsul ţării.

Pomicultura a luat avînt în anii puterii populare, pentru asigurarea materiilor prime industriei alimentare şi pentru aprovizionarea cu fructe a populaţiei. Se acordă o mare atenţie extinderii soiurilor superioare, cu valoare economică mare şi se preconizează extinderea în masiv a acestor culturi (îndeosebi a merilor şi perilor), asigurîndu-le o întreţinere şi o îngrijire raţională.

Potrivit particularităţilor climatice, de sol, varietăţii reliefului, însuşirii biologice a speciilor etc., se cultivă în R.P. Romînă circa 600 de soiuri de pomi, dintre care 380 reprezintă soiurile autohtone şi aceasta datorită mediului pomicol, considerat ca unul dintre cele mai favorabile din Europa.

Livezile şi pepinierele pomicole ocupă o suprafaţă de 268,4 mii ha (după datele din 1962), ceea ce reprezintă cu peste 84,2 mii ha mai mult faţă de anul 1950, ca urmare a plantaţiilor pomicole făcute în ultimii ani pe terenurile în pantă. Pe specii de pomi, se constată că din numărul total al pomilor de 59 913,2 mii bucăţi (în 1962) circa 61% reprezintă prunii, după care urmează merii, cireşii şi vişinii, perii, nucii, caişii şi zarzării etc.

Livezile pomicole ocupă cele mai întinse suprafeţe în zona Subcarpaţilor sudici, între rîurile Rîmnic şi Jiu, unde predomină prunul în proporţie de circa 80%, apoi în partea de sud-vest a ţării (în Depresiunea Almăjului, culoarul Caransebeş-Mehadia, Dealurile Lipovei etc.); în nord-vestul ţării, livezile (în special de meri) acoperă zona piemontană de la poalele Munţilor Gutîi şi Oaş. În Podişul Dobrogei se cultivă mai ales cireşi şi vişini, caişi, mai puţin pruni şi alte specii. Plantaţiile de piersici, caişi şi gutui din Delta Dunării dovedesc că acolo se găsesc condiţii pedoclimatice favorabile.

În zona silvostepei, a stepei propriu-zise şi mai ales în cea a stepei uscate (Bărăgan, Cîmpia Romînă dintre Calafat şi Giurgiu), pomii apar răzleţ, în număr neînsemnat şi de diferite soiuri (mai puţin meri şi peri) şi îndeosebi în preajma aşezărilor rurale şi urbane. În ultimul timp, se acordă o atenţie tot mai mare plantării sistematice a caişilor, mai uşor de acomodat la condiţiile de uscăciune ale climatului.

Pentru aprovizionarea populaţiei cu fructe proaspete s-au constituit, de asemenea, în jurul marilor oraşe „centuri pomicole" (Bucureşti, Craiova, Timişoara, Cluj, Satu Mare, Iaşi etc.), asigurîndu-se astfel consumul zilnic. În depresiunile adăpostite, cu climat mai cald, se dezvoltă castanul comestibil, şi anume în regiunile Oltenia (Tismana, Crasna, Novaci), Argeş (Horezu), Banat (Orşova, Moldova Nouă, Cenad), Maramureş (Baia Mare, Baia Sprie, Tăuţi Măgherăuş) etc.

www.cimec.ro
https://www.biblioteca-digitala.ro

Pe teritoriul țării, numărul cel mai mare de pomi se află în regiunile Argeș (circa 16% din numărul total existent în 1962), Ploiești, Banat, Oltenia, Cluj, Crișana. Și în producția pomicolă, regiunea Argeș deține primul loc, cu 16% din producția totală de fructe a țării.

Cele mai răspîndite și mai cunoscute soiuri autohtone de prune sînt: *vinete romînești, grase romînești, tuleu gras, brumării, bistrițe* etc.; de mere: *creștești, domnesc, șovari, citron de Baia Mare*; de pere: *zaharoase de vară, harbuzești, tămîioase, domnești, busuioace* etc.; de cireși: *boabe de Cotnari, pietroase de Leordeni*; de gutui: *soiurile de Huși, de Ploiești, de Moșna* iar de nuci: *de Sibișel, de Vrancea, de Buzău* etc. Unele bazine pomicole și centre s-au specializat în producția anumitor soiuri. Astfel, la Călărași și împrejurimi sînt cunoscute plantațiile de piersici, în zona preorășenească a Capitalei, cele de caiși, în bazinul Rîmnicu Sărat (Răducești, Gugești), Pitești (Leordeni, Topoloveni, Goleștí), Caransebeș etc. — plantații de cireși, în Subcarpații Olteniei și Munteniei — plantațiile de pruni, iar în centrele Bistrița-Năsăud, Baia Mare, Caransebeș, Hațeg, Cisnădie, Sălișteˆ, Hurezu, Rîmnicu Vîlcea, Curtea de Argeș, Piatra Neamț etc. — plantațiile de meri.

Se pune un mare accent pe dezvoltarea în perspectivă a acestei ramuri agricole, prin extinderea plantațiilor de pomi fructiferi și creșterea corespunzătoare a producției de fructe. Acest lucru se va realiza prin extinderea plantării pomilor în bazinele pomicole de bază, potrivit zonării producției agricole și a raionării soiurilor, și în terenurile erodate aflate în pantă, care pot fi amenajate pentru plantații. De asemenea, în anii șesenalului se realizează schimbarea raportului dintre specii, în favoarea celor mai valoroase soiuri de pomi fructiferi, prunii trecînd pe plan secundar față de meri, nuci caiși etc.

Un aport deosebit în economie îl aduc și fructele sălbatice de pădure, care se dezvoltă în condiții tot atît de favorabile ca și cele cultivate (zmeură, mure, afine, merișoare, coacăze, alune etc.) valorificate rațional în ultima vreme, pentru compoturi, dulcețuri și siropuri, foarte căutate la export.

Creșterea animalelor

Pășuni alpine întinse pe platformele larg vălurite ale culmilor carpatice sau în primitoarele văi și circuri glaciare, acolo unde culmile au fost transformate de ghețarii cuaternari în creste; stepe de necuprins în șesul Dunării, descrise cu atîta măiestrie de Alexandru Odobescu; belșug de ierburi, chiar și în cele mai secetoase veri, în Lunca Dunării și pe grindurile zvîntate din Deltă; toate acestea au favorizat un păstorit străvechi și de mare amploare pe teritoriul țării noastre, accentul principal punîndu-se pe oierit, pentru simplul motiv că deplasarea de la munte la șes, pentru iernat, a turmelor de oi, era mai lesnicioasă și că lîna a constituit în trecut materia primă de bază necesară veșmintelor țărănești, confecționate în cadrul gospodăriei.

Carpații romînești — munții pe care se practică un intens păstorit — poartă pe culmile lor înalte nu numai cele mai întinse și mai variate pășuni naturale alpine și subalpine ale continentului, ci și o toponimie variată, vizînd cele mai mici detalii ale peisajului și legată strîns — în majoritatea

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

cazurilor — de această veche și tradițională ocupație, sursă de inspirație a neîntrecutei balade populare Miorița și a atîtor alte minunate poezii de acest gen.

Cu toată vechimea sa, creșterea animalelor a avut însă, în trecut, un caracter extensiv, baza furajeră reducîndu-se la folosirea pe scară largă a pășunilor și fînețelor naturale și mai puțin a produselor rezultate din cultura cerealelor. Insuficienta dezvoltare a culturilor furajere, pășunatul abuziv, predominarea raselor inferioare, degenerate prin muncă, slab productive, sacri-

Păstoritul în regiunea Hunedoara

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

ficările neraționale și pagubele pricinuite în timpul celui de-al doilea război mondial, exportul masiv de vite în Germania hitleristă, ca și urmările dezastruoase provocate de anii de secetă 1946—1947 au dus la reducerea considerabilă a efectivului de animale.

De aceea, în anii puterii populare, s-a impus ca o necesitate de prim ordin luarea de măsuri pentru refacerea efectivului de animale, întărirea bazei furajere, îmbunătățirea raselor, creșterea rațională a animalelor, înlocuirea raselor neproductive, înființarea de stațiuni experimentale zootehnice, raionarea raselor superioare după exigențele față de condițiile mediului, înzestrarea unităților zootehnice și a G.A.C.-urilor cu specialiști, pentru aplicarea celor mai moderne metode de creștere a animalelor etc. Un rol deosebit în creșterea producției animale îl au măsurile luate de statul nostru pentru cointeresarea lucrătorilor din agricultură în sporirea producției de carne, lapte, lînă, ouă.

Specializarea agriculturii a creat și ea condiții favorabile pentru creșterea continuă a producției animale, în vederea aprovizionării populației cu lapte și carne, iar a industriei alimentare și ușoare, cu materii prime. Principalele lucrări agricole au fost executate cu mijloace mecanizate, forța de tracțiune animală fiind înlocuită, în mare parte, cu aceea a tractoarelor și a altor mașini agricole. În G.A.S., producția medie de lapte pe cap de vacă furajată și pe cap de oaie a fost mult sporită, datorită îmbunătățirii condițiilor de creștere, hrănire și selecționare a animalelor. Iată cu cît a crescut producția totală de carne, lapte și lînă a R.P. Romîne, în anii 1938, 1948, 1960 și 1961:

Tabelul 21

Producția agricolă animală în anii 1938, 1948, 1960 și 1961[1]

Produsele	U.M.	1938	1948	1960	1961
Carne	mii tone	763	482	969	1 057
Lapte	mii hl	18 489	16 941	27 400	29 500
Lînă	tone	15 130	15 910	21 850	23 000

[1] *Anuarul statistic al R. P. R., 1963*, p. 312—313.

Ca urmare a măsurilor luate, s-a dezvoltat baza furajeră. Azi, alături de pășunile și fînețele naturale, culturile furajere au luat o extindere tot mai mare. Pășunile naturale, care ocupă o suprafață de 2 802,2 mii ha (1962) — ceea ce reprezintă circa 11,8% din suprafața totală a țării —, și fînețele naturale, 1 335,1 mii ha — adică 5,9% din suprafața țării —, se găsesc răspîndite mai ales în zona muntoasă în regiunile Cluj, Brașov, Banat, Mureș-Autonomă Maghiară, Oltenia. Despre utilizarea acestora din urmă se poate spune că numai în partea mijlocie a munților sînt folosite în mod practic, deoarece aici au o întindere mai mare și o valoare nutritivă mai ridicată, fiind posibilă și recoltarea lor.

https://www.cimec.ro Biblioteca digitală

O dovadă nu numai a vechimii păstoritului din Romînia, ci şi a modului în care se practica, în funcţie de anotimpuri, o constituie aşezările risipite în munţii mijlocii, locuite temporar, denumite de localnici „odăi" şi folosite pentru iernatul vitelor, baza furajeră fiind asigurată tocmai în aceste zone cu fineţe foarte extinse. Cu timpul, unele au devenit aşezări permanente, la altitudini de 800—1 000 m, în Vrancea, Depresiunea Dornelor, Depresiunea Petroşanilor (descoperirea zăcămintelor de cărbuni a transformat apoi satele de aici în oraşe), Munţii Cibinului etc. Din acest punct de vedere, este semnificativă prezenţa unor sate risipite pe înălţime (peste 1 000 m) cu denumirea de „munte" (Muntele Filii, Muntele Băişori, Muntele Săcelului, Muntele Rece) din Munţii Apuseni, dublete ale aşezărilor de pe văi (Băişoara, Filea, Săcel), ştiindu-se că în înţelesul localnicilor „munte" înseamnă loc de păşune şi nu formă de relief.

În regiunea dealurilor şi a podişurilor înalte, păşunile şi fineţele naturale apar pe suprafeţe mai întinse şi sînt utilizate pentru toate speciile de animale. În regiunile de cîmpie, predomină, în ultimul timp, culturile furajere care au luat locul păşunilor şi fineţelor cu valoare nutritivă scăzută. Porumbul sub toate formele lui — concentrate, masă verde, porumb pentru fîn, porumb pentru siloz — asigură o parte însemnată din necesarul bazei furajere.

Efectivul de animale se află într-o continuă creştere aproape la toate speciile (exceptînd cabalinele), aşa cum rezultă din tabelul următor:

Tabelul 22

Numărul animalelor în anii 1938, 1948, 1960 şi 1962[1]
efectivul la începutul anului
(în mii capete)

Specia	1938	1948	1960	1962
Bovine	3 653	4 183	4 450	4 707
— din care vaci şi bivolite	1 787	1 967	2 156	2 144
Cabaline	1 581	932	1 110	1 013
Porcine	2 761	1 591	4 300	4 665
Ovine	10 087	10 634	11 200	12 285
— din care oi cu lînă fină şi semifină	...	...	4 480	5 770
Păsări	27 325	15 263	37 000	44 692
Colonii de albine (stupi) — mii buc.	466	457	653	726

[1] După *Anuarul statistic al R.P.R. 1962*, p. 310

Bovinele se găsesc răspîndite pe tot cuprinsul ţării. Densitatea variază însă atît în raport cu condiţiile economice, cît şi cu cele naturale, cea mai mare frecvenţă înregistrîndu-se în zona subcarpatică, dintre Prahova şi Motru, unde se întîlnesc între 60 — 75 de capete la 100 ha teren agricol apoi, în sud-vestul regiunii Cluj şi în nord-estul regiunii Hunedoara, deci în raioanele în care culturile cerealiere sînt mai restrînse ca suprafaţă, dar unde apar păşuni şi fineţe naturale şi unde culturile furajere au cuprins, în ultima vreme, suprafeţe însemnate. O densitate mare se întîlneşte

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

și în nord-vestul regiunii Galați și în partea centrală și sudică a regiunii Maramureș. Cea mai mică densitate se înregistrează în regiunile Dobrogea (unde se cresc îndeosebi ovine), Banat (unde cabalinele prezintă o frecvență mai mare) și București.

Regiunile administrative care dispun de cel mai mare efectiv sînt: Cluj, București, Oltenia și Suceava, care dețin o treime din numărul total al bovinelor.

Vacile de lapte se cresc îndeosebi în zonele preorășenești ale centrelor București, Brașov, Timișoara, Arad, Oradea, Satu Mare, Ploiești etc., pentru aprovizionarea zilnică a populației și a întreprinderilor industriale, precum și în regiunile de dealuri ca, de exemplu, în regiunile Cluj, Brașov, Mureș-Autonomă Maghiară, unde dețin 53% din efectivul bovinelor, în timp ce în regiunile Oltenia, Argeș, Iași și Bacău vacile de lapte reprezintă sub 50% din totalul bovinelor. În partea centrală și sudică a regiunilor Oltenia, Argeș, București, în regiunile Iași, Suceava și Bacău, bovinele pentru muncă reprezintă 40—50% din efectivul animalelor de muncă. Cele mai răspîndite rase autohtone sînt *sură de stepă* și rasa *de munte*, iar dintre rasele importate — *Siemmenthal*, *Schwiz*, *Pinzgau* și rasa *roșie de stepă*. Pe rase, efectivul de bovine se prezintă în țara noastră astfel: *sură de stepă* 40—50%, *de munte* circa 2%, *Siemmenthal* 30—39%, *Pinzgau* 7—8%, *brună* 11—12%, *roșie* 4—5%[1]. Rasa sură de stepă, folosită pînă nu de mult în mare măsură drept forță de tracțiune (mai ales în Oltenia, Moldova, Dobrogea) este cea mai răspîndită pe teritoriul țării.

În trecutul ceva mai îndepărtat (secolele XV-XVII) boii *ialomițeni* sau *moldovenești*, alături de cei din șesul Tisei, duseseră pînă departe faima frumuseții și forței lor. Vlăguite de muncă istovitoare, pe latifundii, unde țăranii lucrau cu vitele proprii, mai ales după 1829, cînd agricultura a luat avînt în Țările Romîne, acestea s-au degenerat treptat, astfel că rasa sură de stepă a ajuns să fie considerată inferioară. Ea apare în număr mai mare în regiunile din răsăritul și sudul țării. Prin ameliorarea raselor și introducerea celor de mare productivitate, această rasă își restrînge arealul tot mai mult. În regiunile montane este răspîndită rasa de munte, rezistentă la condițiile de relief specifice. În ultima vreme se duce o acțiune susținută de ameliorare a acesteia, prin combinarea cu rasa brună.

Rasa Siemmenthal, originară din Elveția, de mare productivitate, este larg răspîndită în regiunile Brașov, Mureș-Autonomă Maghiară, Banat și parțial Suceava. Populația din Transilvania, specializată printr-o veche tradiție, acordă o atenție deosebită îngrijirii și hrănirii vitelor din această rasă, astfel că țara noastră exportă un număr însemnat de boi Siemmenthal.

Rasa Pinzgau, originară din Austria, cu o pondere mică în totalul efectivului de bovine, se crește cu deosebire în sudul regiunii Brașov și în vestul regiunii Suceava, în cadrul cărora există și crescătorii speciale.

Rasa brună sau Schwiz rezistentă și productivă deține 11—12% din totalul bovinelor și este răspîndită în Maramureș — unde găsește cele mai bune condiții de dezvoltare —, în nordul regiunilor Cluj și Oltenia etc. Această rasă ce se crește pentru lapte și carne s-a extins în ultimii ani în toate regiunile de deal și coline, înlocuind rasele inferioare — în special sură de stepă și de munte. În Maramureș, există la G.A.S.-Sighet o crescătorie specială

[1] Vezi *Monografia geografică a R.P. Romîne*, vol. II, partea I, p. 382.

www.cimec.ro
https://www.biblioteca-digitala.ro

G.A.S. de la Sînnicolaul Mare, regiunea Banat

pentru rasa brună, regiunea fiind un mare furnizor de reproducători şi vaci, cerute în ultima vreme şi la export.

Rasa roşie de lapte, sau roşie de stepă, o rasă de mare productivitate este răspîndită, deocamdată, în estul regiunii Bucureşti şi în Dobrogea. Potrivit principiului raionării raselor, ea se va extinde mai mult în estul regiunii Bucureşti, sudul regiunii Galaţi şi în regiunea Dobrogea, înlocuind rasa sură de stepă. În acest scop, au luat fiinţă o serie de crescătorii speciale la Ruşeţu (regiunea Galaţi), la G.A.S. — Călăraşi (regiunea Bucureşti), la Palas (regiunea Dobrogea) etc.

Pe teritoriul ţării se cresc şi bivoliţe, atît pentru muncă cît şi pentru lapte, fiind animale rezistente, puţin pretenţioase la hrană (pot folosi păşunile şi fineţele de calitate inferioară). Cea mai mare densitate de bivoli se înregistrează în regiunea Braşov (raioanele Făgăraş, Sibiu şi Sighişoara), apoi în regiunea Cluj şi mai puţin în sudul regiunii Bucureşti. Se tinde spre înlocuirea totală a bivolilor, cu vite de rasă.

Folosirea porumbului de siloz, ca furaj principal, introducerea plantelor furajere în asolamente, folosirea borhotului rezultat de la fabricile de zahăr şi bere (cum este cazul pentru oraşele Braşov, Timişoara, Arad etc.), efectuarea unor lucrări de curăţire a păşunilor etc. vor spori în mod considerabil producţia animală.

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

Un accent deosebit se pune pe creşterea bovinelor de productivitate înaltă, pe asigurarea unei bogate baze furajere, pe mărirea efectivului şi a productivităţii vacilor de lapte, pentru a acoperi nevoile mereu crescînde ale populaţiei cu produse animale. Astfel, de la 3 653 mii de capete bovine în anul 1938, din care circa jumătate vaci şi bivolite, s-a ajuns în 1962 la 4 707 mii de bovine, din care 2 144 mii de vaci şi bivolite, ceea ce reprezintă o densitate de 34 de bovine la 100 ha teren agricol. Producţia de lapte de vacă a fost şi ea într-o continuă creştere, de la 14 514 mii hl în 1938 la 17 750 mii hl în 1955, şi la 25 500 mii hl în 1961, revenind circa 1 200 l lapte pe cap de vacă furajată.

În cadrul planului şesenal de dezvoltare a economiei naţionale, s-a prevăzut creşterea numărului bovinelor mai cu seamă al vacilor de lapte, producţia anuală de lapte urmînd să sporească simţitor. În realizarea acestor sarcini, un rol deosebit revine G.A.S-urilor şi G.A.C.-urilor, care se ocupă de creşterea celor mai bune şi mai productive rase de vaci de lapte.

Porcinele. Creşterea porcinelor, subramură de mare importanţă economică, se dezvoltă în bune condiţii în ţara noastră, furajele concentrate şi tari, ca şi furajul verde, asigurînd hrănirea şi îngrăşarea lor. Creşterea porcinelor prezintă un avantaj deosebit faţă de celelalte animale, prin randamentul mare la carne şi prin gradul ridicat al prolificităţii şi precocităţii. Efectivul se află în continuă creştere: de la 2 761 mii de capete în 1938 număr care a scăzut considerabil în anul 1945 (1200 mii) la 4665 mii de capete în 1962. Cele mai mari densităţi, raportate la 100 ha teren arabil, se înregistrează în regiunile Banat, Braşov şi Suceava.

Numărul cel mai mare de porci aparţine rasei importate *Marele alb*, care se creşte pentru carne, după care urmează rasele autohtone: *Mangaliţa* — cea mai bună producătoare de grăsime şi răspîndită în toată ţara, *Yorkie* — pentru carne, *Bazna* — pentru grăsime şi carne, mai ales în regiunile Braşov şi Hunedoara, *Stocli* sau *Băltăreţ* — rasă inferioară, neameliorată, care se creşte în regiunile de munte şi zona inundabilă a Dunării. Recent s-a introdus în cîteva regiuni, în cadrul G.A.S. şi G.A.C., rasa *Landrace*.

Ovinele. R.P.Romînă figurează printre ţările cu un important efectiv de ovine, ocupînd în Europa locul al patrulea (după datele din 1961/1962), sub raportul numărului total (după Uniunea Sovietică, Anglia, Spania) şi locul al cincilea, în producţia totală de lînă brută (după Uniunea Sovietică, Anglia, Spania şi Franţa).

Predominarea raselor slab productive, lipsa de îngrijire, păşunatul abuziv care a dus la degradarea pajiştilor naturale, sacrificările neraţionale, pierderile pricinuite în timpul celui de-al doilea război mondial şi în anii secetoşi etc. au făcut ca efectivul de 10 087 mii de ovine, înregistrat în anul 1938, să scadă în 1945 la 6 700 mii de capete.

În anii puterii populare s-au luat o serie de măsuri, îndreptate spre mărirea efectivului existent, îmbunătăţirea raselor şi asigurarea unei puternice baze furajere. Şeptelul a înregistrat, în scurt timp, creşteri însemnate. De la 6 700 mii de capete în 1945, s-a ajuns, în 1955, la 10 882 mii de capete, iar la sfîrşitul anului 1962 la 12 285 mii de capete. Astfel, creşterea ovinelor a devenit o subramură importantă a economiei noastre, menită să aprovizioneze populaţia cu carne, lapte, lînă, iar industria alimentară şi uşoară — cu materii prime de bază.

www.cimec.ro
https://www.biblioteca-digitala.ro

Una dintre acțiunile importante pentru îmbunătățirea raselor a fost aceea a sporirii numărului oilor cu lînă fină și semifină, cele mai favorabile zone pentru creșterea acestora fiind în Dobrogea, Bărăgan și Cîmpia de vest.
Ca urmare a măsurilor luate, în regiunea Dobrogea s-a reușit ca încă din 1960 aproape întregul efectiv de ovine să fie cu lînă fină și semifină, iar în regiunile Galați, Crișana, Ploiești — peste 50%.
În anul 1962, ponderea oilor cu lînă fină și semifină a fost de 47% din totalul pe țară al ovinelor, față de 24%, cît era în 1951. În cadrul G.A.S., oile cu lînă fină și semifină au ajuns să reprezinte peste 90% din numărul total. Cu un deceniu în urmă, efectivul de oi cu lînă grosieră reprezenta mai bine de două treimi din numărul total al ovinelor.
Înființarea de stațiuni zootehnice experimentale, de stațiuni de însămînțare artificială pentru ovine (existînd azi peste 1 300 de asemenea stațiuni), aplicarea asistenței sanitar-veterinare, îngrășarea pășunilor, introducerea pășunatului rațional în tarlale, ameliorarea, curățirea, defrișarea și supraînsămînțarea cu ierburi valoroase, acordarea de credite pe termen lung etc. au creat posibilități pentru dezvoltarea șeptelului. Cele mai bune rezultate s-au obținut în cadrul G.A.S.-urilor.
În 1960, producția medie de lînă de oaie în întreaga țară a fost de 2,5 kg de fiecare oaie. În regiunea Crișana, în cadrul G.A.S. — Valea lui Mihai, s-a obținut în anul 1960 o producție medie de 7,6 kg de lînă de fiecare oaie, la G.A.S.-Carei, în regiunea Maramureș, s-a obținut în medie 8 kg de lînă de fiecare oaie.
Colectivele de specialiști de la Academia R.P.R., I.C.Z., Consiliul Superior al Agriculturii au elaborat studii pentru raionarea raselor, potrivit condițiilor naturale și social-economice, precum și pentru ameliorarea lor, indicînd zonele cele mai favorabile pentru creșterea raselor de mare productivitate.
În cadrul Secțiunii experimentale zootehnice Palas a I.C.Z. s-a ajuns la rezultate deosebit de prețioase în aplicarea celor mai moderne metode de înmulțire și ameliorare a raselor. Aici a fost realizată rasa *merinosul de Palas* de mare productivitate, berbecii ajungînd pînă la o greutate de circa 120 kg, iar producția de lînă la 13,5 kg de oaie.
Ovinele se găsesc răspîndite pe tot cuprinsul țării noastre. Cele mai mari densități apar în zonele care înconjură Munții Godeanu, Retezat, Parîng, Sebeș, în munții din raza Branului, a Carpaților de curbură etc., deci acolo unde se află și cele mai întinse suprafețe de pășuni și fînețe naturale. Dacă sub raportul suprafețelor, pășunile sînt corespunzătoare, în ceea ce privește producția se constată că acestea dau încă recolte slabe și au valoare nutritivă redusă, fiind în general îmbătrînite și invadate de *Nardus stricta* și *Festuca supina*. Acțiunile întreprinse în ultimii ani, pentru îmbunătățirea pășunilor naturale prin curățire, aplicarea de îngrășăminte și amendamente, pășunat rațional și sporirea producției de furaje etc., contribuie la creșterea efectivului de ovine și deci a densității acestora. În cadrul zonei menționate mai sus, densitatea variază între 150 și 180 de capete la 100 ha teren agricol. În zonele de mare densitate, sate întregi s-au specializat din timpuri foarte vechi în creșterea ovinelor, specializarea menținîndu-se și în prezent. Astfel, sînt cunoscuți faimoșii „mărgineni" din satele de pe bordura nordică a Munților Sibiului, în frunte cu Poiana Sibiului, Jina, Sălișteș, Tilișca, Galeș etc. Pe culoarul Branului s-au specializat în creșterea ovinelor satele:

www.cimec.ro
https://www.biblioteca-digitala.ro

Bran, Moeciu, Rucăr, Fundata, care folosesc îndeosebi pășunile din Munții Bucegi; în Depresiunea Brașovului, satele: Bretcu, Ghelința, Zăbala etc. În Depresiunea subcarpatică a Olteniei, de la est de Jiu, cele mai cunoscute sate care au o intensă activitate pastorală sînt: Novaci, Crasna, Cernădia, Polovraci, Badoșu etc. care folosesc întinsele pășuni alpine și subalpine, cu o structură floristică bogată din Munții Parîngului, Capățînei și Lotrului, iar în depresiunea de la vest de Jiu — satele Preajba, Ungureni-Tismana, Titirlești etc. Pentru completarea bazei furajere păstorii din Munții Retezat, Parîng, Sebeș, Făgăraș și Vrancea practică migrațiunea periodică cu turmele de oi de la munte la șes (toamna) și invers (primăvară).

Densități mari de ovine se află și în regiunea Dobrogea (între 100 și 150 de capete la 100 ha teren agricol), unde se cresc rase de mare productivitate. Densități mari apar și în nordul țării, în zona Obcinelor. Cele mai mici densități se află în vestul țării, în Cîmpia de vest, apoi în Cîmpia Romînă (în partea centrală a regiunilor Oltenia, București și în sudul regiunilor Argeș și Ploiești), datorită atît suprafețelor restrînse a pășunilor naturale, cît și orientării creșterii animalelor pentru lapte și carne, determinată de cerințele de aprovizionare a capitalei și a centrelor industriale din regiunile menționate. La acestea se adaugă și faptul că baza furajeră este alcătuită în principal din culturi furajere și concentrate, care asigură creșterea vacilor de lapte.

Pe regiuni administrative, numărul cel mai mare de ovine se află în regiunea București (1349,7 mii de capete), apoi în regiunile: Dobrogea (1316,8 mii de capete), Oltenia (1113,9 de capete), Galați și Banat. Aceste cinci regiuni administrative dețin împreună circa 50% din numărul total al ovinelor pe țară.

În ceea ce privește rasele de ovine, cele mai răspîndite sînt cele autohtone — *țurcană* și *țigaie*, după care urmează rasele importate *merinos* și *caracul*.

Rasa țurcană, larg răspîndită în zona muntoasă (fiind rezistentă la condițiile climatice de munte), se caracterizează prin firul de lînă aspru și grosier, în schimb printr-o producție de lapte mai ridicată. Această rasă se crește pentru lapte și carne, în special în zona muntoasă a regiunilor Argeș, Oltenia, Banat, Crișana, Maramureș, Suceava. Ea este în curs de înlocuire treptată cu rasele cu lînă fină și semifină.

Rasa țigaie se găsește în număr mai mare în Podișul Transilvaniei (regiunile: Cluj, Mureș-Autonomă Maghiară, Brașov), în zona Carpaților de curbură, precum și în partea centrală a regiunilor Ploiești, Argeș, Oltenia, crescîndu-se pentru lînă (semifină) și lapte.

Rasa merinos se crește, îndeosebi, în zonele de cîmpie. Astfel, în cîmpia de vest, pe teritoriul regiunilor Maramureș, Crișana, Banat predomină rasa *merinosul transilvănean*, de mare productivitate, care se crește pentru lapte și carne. Ca și rasa *spancă*, merinosul dă o lînă fină. În Cîmpia Romînă, pe cuprinsul regiunilor Oltenia, Argeș și București se crește *merinosul dunărean*, iar în regiunea Dobrogea, *merinosul de Palas*.

Rasa caracul, originară din Turkmenia, se crește în estul țării, pe teritoriul regiunilor: Iași, Suceava, vestul regiunii Bacău și sud-estul regiunii Galați, ca și *țurcana brumărie* și *neagră*, în special pentru pielicelele de calitate superioară (astrahan) și pentru lapte, deoarece lîna este de calitate inferioară.

www.cimec.ro
https://www.biblioteca-digitala.ro

Dintre alte rase mai trebuie menționate: rasa *stogoșe* — oi cu firul lînii gros — care reprezintă o încrucișare între rasele țigaie și țurcană, și care se înlocuiește treptat cu rasa țigaie ; apoi rasa *spancă*, ce reprezintă o încrucișare între țigaie și merinos. Oile de rasă spancă sînt răspîndite în regiunea Dobrogea și se caracterizează prin lîna lor fină. În vestul regiunii Bacău și în extremitatea nord-vestică a regiunii Galați (Vrancea) se crește rasa *țurcană brumărie*.

În perspectivă se prevede creșterea în continuare a efectivului de ovine, a producției de lînă, mai ales de lînă fină și semifină, la un nivel care să acopere necesarul industriei textile a lînii. În același timp, populația va avea la dispoziție o cantitate tot mai mare de produse lactate, carne, iar industria alimentară va fi și ea asigurată cu materii prime.

Cabalinele. Cabalinele se cresc în toată țara și mai ales în regiunile București, Ploiești, Banat, Brașov și Crișana. Cele mai mari densități — între 15 și 20 de capete la 100 ha teren agricol — se înregistrează în partea nordică, centrală și de est a regiunii București (pe interfluviul dintre Argeș și Dîmbovița și pe Ialomița, în jurul Sloboziei), ca urmare a folosirii tracțiunii animale în unele lucrări agricole și în transportul produselor perisabile.

Efectivul de cabaline, în număr de 1 013 mii de capete în anul 1962, se află în continuă scădere, datorită utilizării din ce în ce mai reduse în lucrările agricole și în transporturi, acestea efectuîndu-se cu mijloace mecanizate.

Pe regiuni administrativ-economice, cel mai mare efectiv de cabaline, după datele de la începutul anului 1962, se află în regiunile București (158,0 mii de capete) și Banat (99,3 mii de capete), după care urmează regiunile Ploiești (76,8 mii de capete), Suceava (73,1 mii de capete), Crișana (68,9 mii de capete) etc.

În ceea ce privește rasele de cabaline, cea mai răspîndită este *rasa autohtonă* (cu varietățile *dobrogeană, moldovenească, transilvăneană*), după care urmează rasele *Nonius* (îndeosebi în centrul și vestul țării), *Lipițan* (regiunea Brașov), *Huțul* (mai ales în nordul Moldovei și în zona muntoasă) etc.

Ca și la bovine, caii moldovenești sau dobrogeni erau apreciați în secolele trecute pe toate piețele Europei, dar vlăguirea lor excesivă a dus la degenerarea raselor autohtone.

Pentru ameliorarea rasei autohtone (prin rasele *Arab, Pursînge, Ghidran* etc.) s-au constituit cîteva herghelii de stat, dintre care cele mai importante sînt cele de la: Sîmbăta de Jos (raionul Făgăraș, regiunea Brașov), Bondița (raionul Gherla, regiunea Cluj), Rușețu (raionul Făurei, regiunea Galați), Pădureni (raionul Timișoara, regiunea Banat), Rădăuți (regiunea Suceava), Jegălia (regiunea București) etc.

Avicultura. Creșterea păsărilor reprezintă o importantă subramură a producției animale. Condițiile economice și naturale favorabile din țara noastră au permis ca numărul de păsări să crească de aproape 3 ori în 1962 față de 1948. Efectivul de păsări a fost în anul 1962 de 44 692 mii de capete, din care circa patru cincimi îl reprezintă găinile, iar restul rațele, gîștele și curcile.

Păsările se cresc în toate regiunile țării. Cele mai mari densități la 100 ha teren cultivat cu cereale se înregistrează în regiunile Oltenia, București, Argeș, Dobrogea, deși se practică o creștere extensivă, apoi în regiunile

https://www.cimec.ro Biblioteca digitală

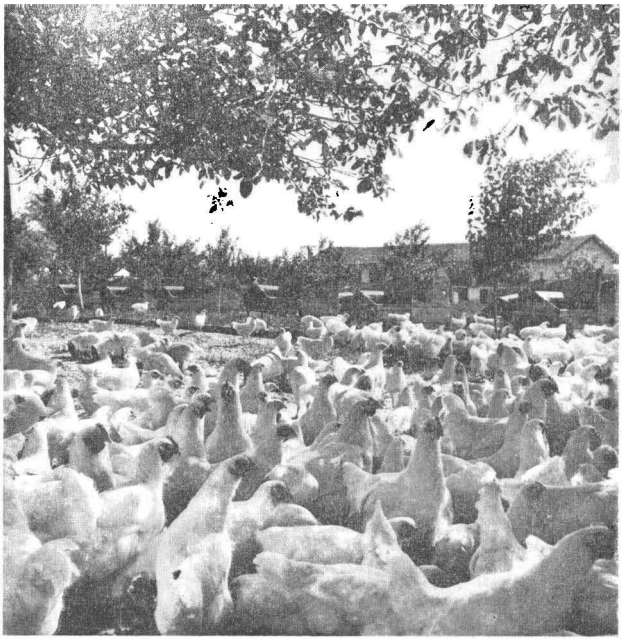

G.A.S. — Periș, regiunea București

Oradea și Banat —rasa *Leghorn* și rasa comună, aceasta din urmă fiind autohtonă, neselecționată, dar foarte rezistentă. Din grupa raselor mixte, care sînt producătoare de ouă și de carne, menționăm *Rhode-Island*, *Plymouth Sussex* etc. La rațe cele mai caracteristice rase sînt: *Campbell*, *Pekin* și rasa *comună*, iar la gîște rasa *chineză* și rasa *comună*.

În vederea creșterii găinilor de rasă, de mare productivitate, s-au organizat în țară numeroase incubatoare în cadrul G.A.S.-urilor și G.A.C.-urilor și întreprinderilor agroalimentare, asigurîndu-se astfel aprovizionarea populației cu ouă și carne.

Producția totală de ouă a fost în anul 1961 de 2 600 milioane de bucăți, față de numai 963 milioane în anul 1948. Cea mai mare producție de ouă se obține în regiunile București, Ploiești, Bacău și Oltenia, care au participat în anul 1960 cu peste 40% la producția totală a R.P.Romîne.

Apicultura. Creșterea albinelor, una dintre vechile ocupații ale poporului romîn, găsește, ca și alte ramuri ale agriculturii, cele mai bune condiții

https://www.cimec.ro/Biblioteca-digitala.ro

economice şi naturale pentru practicarea ei. Această ramură are o deosebită importanţă în economia agricolă (cu ajutorul albinelor asigurîndu-se polenizarea culturilor agricole) şi în unele ramuri industriale, care folosesc produsele apicole de bază (mierea şi ceara).

Existenţa întinselor păduri de foioase, îndeosebi de tei (în nordul Dobrogei, în Moldova, Piemonturile Vestice, nordul regiunii Oltenia etc.), de arţar, de salcie (mai ales în zona inundabilă a Dunării, în luncile Oltului, Prutului şi Siretului), de ulm, de plop etc; apoi plantaţiile de salcîm (din regiunile Olteniei, Bucureşti, Galaţi etc.), întinsele fîneţe naturale (din zona dealurilor), livezile de pomi, culturile de floarea-soarelui etc., toate acestea asigură o bogată bază meliferă pentru dezvoltarea apiculturii.

Numărul coloniilor de albine a sporit de la 457 mii de stupi în anul 1948 la 726 mii în 1962. A crescut, de asemenea, şi numărul stupilor sistematici, ei reprezentînd în 1960 peste trei cincimi din total.

Pe regiuni administrative, primul loc îl ocupă regiunile Banat, Oltenia şi Cluj, care deţin circa 20% din efectivul total. Cele mai mari producţii se obţin în regiunea Dobrogea, în nordul acesteia, unde există o veche tradiţie în practicarea apiculturii şi unde nivelul tehnic folosit este mai ridicat decît în alte regiuni, care dispun de un număr mai mare de colonii de albine.

În regiunea Argeş, unde se află întinse livezi de pomi fructiferi în masiv, a luat fiinţă — la Găvana — primul centru apicol şi lot semincer din ţară, care va asigura nu numai creşterea producţiei de miere şi ceară, dar şi sporirea producţiei de fructe, deoarece prin introducerea stupilor în livezi se va face o polenizare completă şi deci se va asigura un spor mare de fructe.

Sericicultura. Creşterea viermilor de mătase se practică de multă vreme în ţara noastră, fiind introdusă de turci. Minunatele ţesături şi broderii, care dau un farmec deosebit portului popular, au făcut din sericicultură o ocupaţie de căpetenie a ţărancelor noastre, din sudul şi sud-vestul ţării — unde sînt condiţii mai favorabile culturii dudului — borangicul auriu fiind aproape nelipsit din maramele şi iile lor.

În anii puterii populare, această ramură s-a dezvoltat ca urmare a creării de staţiuni sericicole de stat, care asigură sămînţa de viermi de mătase, a extinderii plantaţiilor de duzi (în 1960 existau 1 600 mii de duzi) şi în terenurile care nu pot fi valorificate în mod economic, a pregătirii de cadre calificate etc.

Cele mai importante regiuni producătoare de mătase sînt regiunile Oltenia, Bucureşti, Argeş, Ploieşti şi Banat. Se cresc îndeosebi viermi de mătase din rasa europeană *galbenă* şi în mai mică măsură din rasele *alb Adrianopol* şi *aur chinez*, firele fiind utilizate în ramura textilă a mătăsii naturale, al cărei principal centru din Romînia este oraşul Lugoj.

■

Pe baza utilizării raţionale a fondului agricol funciar, a îmbinării judicioase a ramurilor agriculturii, a organizării, specializării şi dezvoltării multilaterale a agriculturii, s-au delimitat pe teritoriul ţării următoarele zone de producţie agricolă[1]:

[1] Vezi *Monografia geografică a R.P. Romîne*, vol. II, partea I, pp. 395—412.

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

Zonele de cultură a cerealelor şi de creştere a animalelor, care cuprind regiunile de cîmpie şi de podişuri (Cîmpia Romînă, Cîmpia Tisei, Podişul Moldovenesc, Podişul Dobrogei) se caracterizează prin predominarea cerealelor (72—86% din suprafaţa arabilă), grîu şi porumb în special, şi a plantelor tehnice (floarea-soarelui, sfecla de zahăr şi tutunul). Baza furajeră, alcătuită în principal din nutreţuri concentrate şi grosiere, a permis, în cadrul acestor zone, dezvoltarea creşterii bovinelor pentru carne şi lapte.

Zonele de creştere a animalelor şi de cultură a cerealelor ce ocupă regiunile deluroase între 200 şi 600 m (Cîmpia Transilvaniei, Podişul Someşan, Podişul Tîrnavelor. Piemonturile Vestice, Podişul Sucevei, dealurile subcarpatice ale Moldovei) s-au specializat în creşterea animalelor pentru lapte şi carne, baza furajeră fiind alcătuită, în primul rînd, din nutreţuri verzi şi apoi din fînuri. Dintre cereale predomină porumbul şi grîul, iar dintre plantele tehnice — sfecla de zahăr (regiunile Braşov, Mureş-Autonomă Maghiară). Livezile de pomi acoperă suprafeţe însemnate pe Piemonturile Vestice, iar cele de viţă de vie în Cîmpia Transilvaniei (Alba Iulia).

Zonele viticole cuprind podgoriile din regiunile deluroase (Odobeşti — Panciu, Dealu Mare, Drăgăşani, Mediaş etc.), unde suprafaţa viilor reprezintă între 6,1% şi 32,4% din terenul agricol.

Zonele de creştere a animalelor şi pomicultură, care se suprapun dealurilor înalte ale Subcarpaţilor sudici, Depresiunii Almăjului, culoarului Caransebeş-Mehadia, Dealurilor Lipovei, Depresiunii Baia Mare etc., se caracterizează prin creşterea bovinelor şi ovinelor pentru carne şi lapte, iar în ceea ce priveşte pomicultura prin predominarea accentuată a prunului în zona Subcarpaţilor sudici şi a mărului în nord-vestul ţării (Munţii Oaş-Gutîi). Suprafeţe însemnate sînt cultivate cu cereale şi plante tehnice.

Zonele de creştere a animalelor pe baza păşunilor de munte (Carpaţii Orientali, Carpaţii Meridionali, Munţii Apuseni) şi a păşunilor de luncă (Delta şi Lunca Dunării) se caracterizează prin creşterea oilor în primul rînd şi a bovinelor în al doilea rînd, baza furajeră fiind alcătuită în principal din nutreţuri verzi şi fînuri. În Lunca şi Delta Dunării predomină, în structura şeptelului, creşterea vacilor de lapte, a ovinelor, şi a porcinelor; de asemenea un loc important îl ocupă creşterea păsărilor palmipede.

Zonele de agricultură preorăşenească s-au dezvoltat în jurul marilor oraşe (Bucureşti, Braşov, Timişoara, Arad, Satu Mare etc.) şi îndeosebi în jurul capitalei. Zona de agricultură preorăşenească Bucureşti, una dintre cele mai complexe zone agricole, aprovizionează capitala cu legume, lapte, carne şi fructe.

Din punct de vedere al utilizării actuale a terenurilor agricole se pot diferenţia următoarele tipuri: *arabil* (cu subtipurile: cerealier şi de utilizare complexă a terenurilor), *mixt* (arabil, păşuni şi fîneţe), *vitipomicol* (cu subtipurile: viticol, vitipomicol, pomicol), *de păşuni şi fîneţe naturale*. Structura utilizării terenurilor se află însă în continuă schimbare ca urmare a lucrărilor de îmbunătăţiri funciare (îndiguiri, desecări, irigaţii, terasări), ce se execută în întreaga ţară.

Dezvoltarea continuă a agriculturii socialiste a determinat elaborarea zonării producţiei agricole. Luînd ca bază producţia-marfă agricolă, spe-

https://www.cimec.ro
Biblioteca digitală.ro

cialiştii au stabilit pe teritoriul ţării 10 zone de perspectivă[1]. Lucrările de zonare a producţiei agricole au fost executate, într-o primă etapă, de Academia R.P.R. prin Institutul de cercetări agronomice, care a efectuat studii la nivelul celor 16 regiuni administrative şi în a doua etapă de Consiliul Superior al Agriculturii şi comitetele executive ale sfaturilor populare, care au continuat cercetările, potrivit tematicii stabilite de Comisia centrală de zonare a producţiei, pînă la nivelul comunelor. Aceste studii permit să se stabilească, pentru fiecare regiune şi unitate agricolă, dezvoltarea în perspectivă a producţiei vegetale şi animale ţinînd seama de condiţiile economice şi naturale specifice.

[1] Vezi *Monografia geografică a R.P. Române*, vol. II, partea I, pp. 497—499.

https://www.cimec.ro Biblioteca digitală

V.

„Aurul verde" — o bogăție de seamă a patriei

Din crestele Carpaților și pînă în întinsele șesuri ale Dunării, suprafața Republicii Populare Romîne oferă, prin haina sa vegetală, cele mai variate aspecte. Pădurile sau „aurul verde" acoperă 6 397 mii ha, ceea ce reprezintă circa 27% din suprafața totală a țării. Haina groasă și veșnic verde a pădurilor de conifere îmbracă culmile munților și înaintează pînă în cele mai îndepărtate culoare adăpostite ale văilor, urcînd pînă la 1 700—1 800 m, mai departe lăsînd de regulă loc vegetației pipernicite, mult mai rezistentă la frig și vînt, din zona subalpină.

În zona dealurilor, pădurile cu frunze căzătoare acoperă spinările culmilor domoale, pătrunzînd pe văi, în zonele cele mai joase ale cîmpiilor.

Harta vegetației țării indică o anumită gradație în repartiția pădurilor, urmărindu-se asocierea diferitelor specii în funcție de scăderea sau creșterea altitudinilor și sub influența climei, fenomen cunoscut sub denumirea de zonalitate verticală.

Altitudinile cele mai mari ale crestelor carpatice, fiind situate în bătaia vîntului și a temperaturilor scăzute, au condiționat dezvoltarea unei vegetații specifice pajiștilor cu ierburi scunde și grupări de jnepenișuri.

Munții mijlocii în cea mai mare parte sînt acoperiți de vegetație forestieră, în cadrul căreia se disting subzona molidului și subzona

https://www.cimec.ro Biblioteca digitală.ro

pădurilor amestecate de fag cu răşinoase, ce coboară uneori pînă în regiunea dealurilor. În cadrul acestor subzone, mai cresc şi alte specii lemnoase. Astfel, pe lîngă molidişurile pure, mai sînt: paltinul de munte, plopul tremurător, bradul şi mesteacănul, iar în subzona pădurilor amestecate de fag cu răşinoase sînt: ulmul de munte, paltinul, frasinul etc. Condiţiile de climă şi sol diferite au imprimat între zone deosebiri din punct de vedere al extinderii speciilor lemnoase. Astfel, subzona molidului în nordul Carpaţilor este situată între 800 şi 1 500 m, iar în sudul Carpaţilor între 1 300 şi 1 800 m; cea a pădurilor amestecate de fag cu răşinoase coboară, ea fiind situată între 400 şi 700 m. În regiunile muntoase se află majoritatea pădurilor ţării (59,2%).

Treapta următoare de relief (dealurile şi podişurile) este acoperită de păduri de fag şi gorun, pe lîngă care se mai găsesc şi alte specii (carpen, stejar, jugastru); între aceste asociaţii vegetale, întîlnim fineţe bogate pe versantele domoale ale dealurilor. Studiile experimentale efectuate au arătat că ele alcătuiesc cele mai productive asociaţii furajere. Pădurile caracteristice pentru zona dealurilor deţin 30,2% din patrimoniul forestier al ţării.

Zona forestieră din cîmpii este mult mai restrînsă, atingînd abia 10,6% şi prezintă diferite specii. Astfel, stejarul este caracteristic pentru Cîmpia Moldovei şi Transilvaniei, iar cerul şi gîrniţa — pentru Cîmpia Olteniei, vestul Munteniei, sud-vestul Dobrogei şi vestul ţării.

Vegetaţie forestieră mai întîlnim în Lunca Dunării şi a afluenţilor ei, precum şi în Deltă, în zonele de intensă acumulare, unde se formează, cu o creştere rapidă, păduri de plop şi salcie.

În afară de bogăţia de material lemnos pe care-l oferă, pădurile sînt un mijloc eficace în asigurarea protecţiei solurilor împotriva eroziunii, fixarea terenurilor degradate, consolidarea căilor de comunicaţie, precum şi un element de bază cu ajutorul căruia influenţele climatice negative pot fi atenuate. Pădurile au avut şi au un rol însemnat în viaţa poporului nostru.

Aci şi-au găsit pictorul, poetul, compozitorul şi omul de ştiinţă izvoare nesecate de inspiraţie. Mai mult chiar, istoria cunoaşte numeroase exemple în care codrul, după cum spune poezia populară, a fost „frate cu românul" în toate vremurile de restrişte; tot aici hăuleau cetele haiducești conduse de Pintea Viteazul, de Bujor sau de Iancu Jianu, luptători împotriva împilărilor, cîntaţi şi azi în balade de o neasemuită frumuseţe. Truda oamenilor este adînc săpată în inima pădurilor; aici, cu mai puţin de două decenii în urmă, lucrătorii forestieri erau puşi la munci istovitoare pentru un salariu de mizerie. Capitaliştii străini şi autohtoni acaparaseră pădurile ţării, pe care le exploatau fără milă. Cele mai intense exploatări au avut loc în pădurile din Munţii Vrancei, valea superioară a Mureşului, Oltului, Trotuşului, Sadului etc., în locurile cele mai accesibile căilor de comunicaţie. Pe urma lor rămîneau terenuri sterpe, pradă eroziunii.

În anii puterii populare, cînd pădurile au devenit proprietate de stat, bun al întregului popor, s-au luat măsuri radicale pentru exploatarea lor raţională, pentru dezvoltarea fondului forestier. Astfel s-au organizat ocoale silvice, s-au înfiinţat noi staţiuni de cercetări şi experimentări silvice, s-au efectuat lucrări de împăduriri şi de completări ale pădurilor, pe o suprafaţă de circa 1 018 885 ha (în perioada 1950—1962), s-a trecut la industrializarea şi valorificarea superioară a lemnului. Bordeielor de odinioară ale muncitorilor forestieri le-au luat locul cantoane bine întreţinute, cu cantine, puncte sanitare

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

etc.; tăiatul manual a fost înlocuit, în cea mai mare parte, cu ferăstraiele mecanice și electrice. Azi cunoaștem nenumărate puncte de acces spre inima pădurilor, pe care întîlnim remorci, autoîncărcătoare, funiculare ce transportă spre punctele de valorificare tezaurul atît de prețios al pădurilor noastre. În exploatările forestiere sînt renumiți butinarii maramureșeni și fasonatorii din „Țara Oașului", pe care-i întîlnești exercitînd cu măiestrie îndeletnicirea lor în toți Carpații. Cei mai buni țapinari sînt considerați însă muscelenii care se deplasează, de obicei, în cadrul Carpaților Meridionali.

Sume importante sînt alocate pentru protecția și tehnica securității muncii, pentru echipamentul de protecție. Numeroasele școli medii și superioare silvice pregătesc cadrele necesare dezvoltării silviculturii în țara noastră. O parte din materialul rezultat din exploatările forestiere este transportat pe calea apelor, către fabricile de prelucrare. Plutăritul se practică pe rîul Bistrița și în mai mică măsură pe rîurile Olt, Mureș, Siret. Pe Bistrița, cea mai importantă cale flotabilă forestieră, plutăritul se oprește la barajul hidrocentralei „V.I. Lenin", iar de aici, cu ajutorul unor macarale, buștenii sînt depozitați și apoi transportați cu camioanele la fabricile de cherestea. Paralel cu refacerea fondului forestier, s-au luat măsuri pentru sporirea capacității mijloacelor de transport, pentru asigurarea unei exploatări rationale a pădurilor. Astfel s-a creat o puternică rețea de linii ferate forestiere, funiculare și drumuri. Dintre noile căi ferate forestiere menționăm: Tîrgul Jiu — Tismana, Curtea de Argeș — Bahna, și cele din sectorul de exploatare Fălticeni etc., ce completează un adevărat inel feroviar subcarpatic din care se desprind numeroase ramificații ce duc pe văi de ape, pînă în cele mai îndepărtate adîncuri ale masivelor verzi muntoase.

Dacă în domeniul exploatării forestiere problema de bază o formează ridicarea continuă a productivității pădurilor, în cel al industriei de prelucrare a lemnului, accentul s-a pus și se pune pe industrializarea și valorificarea superioară a lemnului, pe introducerea tehnicii celei mai înaintate.

În cadrul planului de 6 ani de dezvoltare a economiei naționale, se prevede o creștere considerabilă atît a exploatării forestiere, cît și a producției de prelucrare a lemnului. Dintr-un metru cub de masă lemnoasă se vor obține în anul 1965 produse prelucrate de o valoare cu 80% mai mare decît în 1959. De asemenea se vor efectua împăduriri pe mari suprafețe. Astfel, pe lîngă extinderea rășinoaselor, plopul negru — lemn cu proprietăți tehnologice superioare — va cuprinde circa 50 000 ha în zona inundabilă a Dunării și în luncile celorlalte rîuri, unde condițiile pedoclimatice îi sînt favorabile. Gradul de mecanizare va crește prin înzestrarea sectorului silvic cu tractoare de mare putere, pentru efectuarea descărcărilor, desfundărilor, dezrădăcinărilor etc. Pentru a înlătura sistemul de exploatare forțată numai a anumitor masive, se vor construi peste 8 500 km de drumuri forestiere și căi ferate forestiere, ceea ce va face ca în 1965 densitatea căilor de transport să fie de 8 km la 1 000 ha, față de 5,8 km la 1 000 ha în 1959.

În cadrul industriei de prelucrare a lemnului, se construiesc 23 de complexe și fabrici pentru prelucrarea lemnului, ceea ce va permite valorificarea superioară și integrală a masei lemnoase. Dintre obiectivele principale aflate de acum în producție menționăm: Complexul de industrializare a lemnului de la Suceava, combinatele forestiere de la Gherla, Blaj, Dej etc. În felul acesta imensele rezerve ale patrimoniului forestier vor fi valorificate într-un grad din ce în ce mai înalt.

www.cimec.ro
https://www.biblioteca-digitala.ro

VI.

De la cerbul carpatin, la argintul viu al apelor

Vînătoarea, ramură importantă a economiei naţionale prin cantităţile de blănuri, piei, carne etc. ce se recoltează anual, se practică în mod organizat în toate unităţile de relief ale ţării, ca urmare a existenţei unor variate şi numeroase specii de păsări şi animale de interes vînătoresc şi economic.

În zona muntoasă cerbul comun constituie vînatul principal (exceptînd Munţii Apuseni), iar ursul, rîsul, jderul, cocoşul de munte etc. — vînatul secundar. Caracteristic pentru golurile de munte (mai ales în Munţii Făgăraş, Munţii Bucegi şi Munţii Ţarcului) a fost pînă nu de mult vînatul caprei negre şi al cocoşului de mesteacăn, acesta din urmă fiind prezent îndeosebi în Munţii Maramureşului şi în Munţii Rodnei. Astăzi acestea sînt ocrotite, numărul lor fiind foarte redus.

În pădurile de stejar şi fag din regiunile de deal cu condiţii ecologice favorabile pentru dezvoltarea animalelor sălbatice, vînatul principal îl formează căprioriii şi mistreţii. În număr însemnat se vînează apoi lupul şi vulpea, care au o largă arie de răspîndire începînd de la cîmpie şi pînă în zona muntoasă. Cel mai mult se vînează în ţara noastră iepurele, mai ales în zonele de cîmpie şi deal. Recolta anuală de vînat se ridică la circa un milion de iepuri, ceea ce reprezintă o mare cantitate de carne şi blănuri puse la dispoziţia populaţiei.

https://www.cimec.ro Biblioteca digitală

În țara noastră se vînează și un important număr de prepeliţe (mai ales în Bărăgan), fazani și potîrnichi (în regiunile Maramureș, Crișana, Banat etc.) și în mai mică măsură dropii (în Dobrogea și în sudul regiunii Bucureşti), dat fiind numărul lor destul de redus.

Delta Dunării — lăcașul celor mai numeroase, mai rare și frumoase păsări sălbatice din Europa — împreună cu complexul lagunar Razelm, alcătuiesc unul dintre terenurile cinegetice de bază pentru vînatul de apă de importanță economică și vînătorească (gîște și rațe sălbatice, lișițe, pelicani, stîrci, lebede, egrete etc.), ca și pentru vînatul de animale cu blană (iepuri, vulpi, lupi, mistreți, vidre, dihori, nurci etc.). Delta Dunării se remarcă nu numai prin varietatea speciilor, dar și prin numărul mare al acestora.

Unele specii de animale de interes vînătoresc și economic ce se găsesc în țara noastră, sînt cunoscute în toată lumea. Se știe, de pildă, că în anul 1934 a fost împușcat în Munții Făgăraș un țap de capră neagră, exemplar de o mărime și de o frumusețe rară pentru care Romînia a obținut un record mondial. De asemenea, la expozițiile internaționale de vînătoare, exemplarele de cerb carpatin vînate în munții noștri sînt apreciate ca unele dintre cele mai interesante din Europa.

În anii puterii populare, ca urmare a organizării și dezvoltării economiei cinegetice, s-au luat o serie de măsuri pentru ocrotirea speciilor rare, s-au construit cabane și case de vînătoare, stațiuni de repopulare cu fazani, s-au făcut colonizări cu cerbi lopătari, căprioare, potîrnichi, fazani, mufloni etc. și se organizează ocrotirea și îngrijirea vînatului în vederea sporirii producției de vînat.

Rezervațiile naturale delimitate în Munții Retezat, în Delta Dunării și în alte regiuni ale țării, precum și punerea sub protecție a unor păsări și animale (cocoșul de mesteacăn, vulturii, capra neagră etc.) permit ocrotirea speciilor aflate pe cale de dispariție și valorificarea lor rațională.

În ceea ce privește economia piscicolă, menționăm că rețeaua hidrografică care străbate teritoriul țării noastre, alături de Delta Dunării cu complexul lacustru Razelm, de litoralul marin, de bălți, lacuri, iazuri, heleșteie, cu o bogată floră și faună acvatică, alcătuiește o bază puternică de practicare a *pescuitului și piscicultur*ii. Fondul piscicol al R.P. Romîne este de peste 700 000 ha.

În funcție de condițiile de relief, climă, vegetație etc. imprimate caracterului apelor noastre, se deosebesc: o zonă a păstrăvului și lipanului în apele de munte, o zonă a mrenei, cleanului, scobarului în apele de dealuri și o zonă a crapului, plăticii, somnului, șalăului etc. în apele de cîmpie. Păstrăvării speciale, organizate pe apele de munte ale țării, au ca scop nu numai repopularea rîurilor din sectorul carpatic, ci și aprovizionarea unor centre de consum. Pe Vaser, în bazinul Vișeului s-a organizat o stațiune de repopulare cu lostriță, acest vorace, dar gustos salmonid, care ajunge uneori pînă la 1 m lungime și la 12—14 kg greutate. În ultimii ani, milioane de puieți de păstrăv și de plătică au fost introduși în minunatul lac de baraj de pe Bistrița, care va deveni, în scurtă vreme, o importantă bază de pescuit a țării, pentru speciile respective.

Cea mai mare cantitate de pește, recoltată anual, se obține din Lunca și Delta Dunării — respectiv circa trei pătrimi din producția totală —, iar restul din Marea Neagră și din principalele rîuri, iazuri naturale și artificiale etc.

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

Peştele recoltat se consumă în proporţie de circa patru cincimi din producţia totală, în stare proaspătă şi îndeosebi speciile de apă dulce; restul producţiei de peşte — mai ales speciile marine — se repartizează fabricilor de conserve de la Tulcea, Constanţa şi Galaţi.

Pescuitul de larg, în Marea Neagră, se organizează prin întreprinderile de stat piscicole de la Constanţa, Jurilovca şi Sulina, înzestrate cu utilaje moderne de pescuit, cutere pescăreşti, nave autopropulsate etc. Se pescuiesc scrumbii, hamsii, nisetri, moruni, calcani, pălămide etc. Nu sînt rare cazurile în care morunii, pescuiţi la gurile Dunării, depăşesc 300—400 kg greutate, icrele negre şi „filetul" afumat fiind produse apreciate atît în consumul intern cît şi la export.

De-a lungul Dunării se află o serie de baze de pescuit, dintre care cele mai importante sînt amplasate la: Brăila, Hîrşova, Călăraşi, Greaca, Corabia, Suhaia, Potelu, precum şi numeroase puncte pescăreşti ale G.A.C.-urilor. Întreprinderea de la Sf. Gheorghe s-a specializat în prepararea icrelor negre, din morun, nisetru, păstrugă. Tot aici s-a organizat şi o crescătorie pentru aceste specii, pe baze cu totul moderne. După recoltarea icrelor, pe cale stimulatorie, femelele sînt redate din nou libertăţii (e ştiut că nu supravieţuiesc în captivitate).

În vederea creşterii intensive a pisciculturii, a sporirii producţiei de peşte au fost amenajate staţiuni piscicole de reproducere (la Enisala, în regiunea Dobrogea, profilată din 1955 pentru producţia icrelor embrionate de şalău etc.), staţiuni piscicole experimentale (la Nucet — regiunea Ploieşti, la Cefa — regiunea Crişana etc.), stăvilare pentru reţinerea apei în bălţi, popularea rîurilor cu peşte, amenajarea de heleşteie sistematice (peste 500 ha), iazuri (circa 2 500 ha, mai ales pentru creşterea crapului), staţiuni de creştere a păstrăvului etc. Dintre cele mai importante pepiniere piscicole amenajate şi dezvoltate — producătoare de pui de crap — mai menţionăm: pepiniera de la Sarinasuf (raionul Tulcea, regiunea Dobrogea), Frăsinet şi Ratca (regiunea Bucureşti), Sîrca (regiunea Iaşi), Zăul de Cîmpie (regiunea Cluj) şi în nord-estul Moldovei.

Scrumbiile de Dunăre, icrele negre, marea cantitate de peşte ce se recoltează din Delta Dunării (peste 15 000 t anual) şi din bălţile Dunării etc. dovedesc deosebita valoare a pescuitului romînesc.

În ultimii ani, s-a trecut chiar la pescuitul raţional al delfinilor, unicul mamifer de largă răspîndire din Marea Neagră, în vederea utilizării grăsimii şi pieilor, ca şi la recoltarea stridiilor şi midiilor, pentru consum.

Pentru dezvoltarea continuă a pisciculturii an de an se alocă investiţii considerabile.

Pe lîngă veniturile mari aduse de piscicultură, amatorii de la noi şi din alte ţări ale Europei găsesc satisfacţii nebănuite în pescuitul păstrăvului şi al altor specii ale apelor de munte, în mijlocul unor peisaje recreative, neîntrecute în frumuseţe. Cu nimic nu este mai prejos, de asemenea, bucuria de a pescui în apele ce străbat dealurile sau cîmpia, mai ales în mijlocul măreţului peisaj creat de Dunăre la vărsarea sa în Marea Neagră.

www.cimec.ro
https://www.biblioteca-digitala.ro

VII.
Geografia transporturilor

Datorită puternicii dezvoltări a economiei naţionale, a distribuirii tot mai raţionale a forţelor de producţie pe întregul cuprins al ţării, a intensificării relaţiilor comerciale pe plan extern, mai ales cu ţările lagărului socialist, transporturile au cunoscut o considerabilă dezvoltare în anii puterii populare. Această dezvoltare se referă atît la extinderea reţelelor de circulaţie, cît şi la lărgirea şi perfecţionarea mijloacelor de transport.

După importanţa lor actuală, transporturile feroviare deţineau în anul 1962 peste 46,1% din totalul transporturilor de mărfuri, iar transporturile auto, 49%.

Transportul feroviar deserveşte cu deosebire traficul intern de mărfuri şi călători, deţinînd în acelaşi timp un rol de frunte în traficul internaţional. Transporturilor fluviale şi maritime le revine sarcina să asigure în primul rînd circulaţia mărfurilor în cadrul relaţiilor comerciale internaţionale.

Transportul feroviar. Cele mai vechi căi ferate de pe teritoriul actual al R.P. Române datează din a doua jumătate a secolului al XIX-lea, cînd au fost date în exploatare de către diverse societăţi străine liniile Oraviţa-Baziaş (1856), Cernavodă-Constanţa (1860) şi Bucureşti-Giurgiu (1869). Ieşirea lor spre Dunăre şi spre Marea Neagră a fost dictată de necesităţile exportului de cereale. Aceleaşi preocupări sînt oglindite şi de construcţiile ulterioare; nu

https://www.cimec.ro Biblioteca digitală

mai puțin de 12 linii ferate uneau grînarele țării cu Dunărea, străveche arteră de circulație fluviatilă între Europa centrală și cea sud-estică. După anul 1880, rețeaua liniilor principale se dezvoltă fie spre Dunăre, fie spre interiorul ramei muntoase. În goana lor după profit, societățile străine concesionare construiau căi ferate în condiții tehnice necorespunzătoare și la prețuri foarte ridicate.

Între cele două războaie mondiale se construiesc cîteva linii importante, pe primul loc situîndu-se linia Ilva Mică — Vatra Dornei, care asigură legăturile între Transilvania și Moldova nordică.

În timpul celui de-al doilea război mondial au fost distruse însă cele mai multe dintre liniile ferate, noduri feroviare, tunele, poduri, viaducte, precum și parcul de locomotive și vagoane, astfel că la instaurarea puterii populare situația transporturilor pe calea ferată era dezastruoasă. Refacerea acestora a cerut o muncă eroică, dar a fost terminată încă din anul 1948. Concomitent cu refacerea rețelei feroviare vechi, s-a efectuat construcția unor noi căi ferate cu trasee mai scurte, în scopul descongestionării traficului de mărfuri și călători, pe liniile principale și ridicării regiunilor înapoiate. În același timp a fost mărit și modernizat parcul de locomotive și vagoane, iar atelierele de cale ferată și depourile au fost înzestrate cu utilaj modern.

În vederea îmbunătățirii metodelor de exploatare a căilor ferate și a sporirii utilajului tehnic, fără a se mai apela la import, a fost construită la Galați, după naționalizarea principalelor mijloace de producție, o uzină producătoare de piese de schimb pentru căile ferate, prima întreprindere de acest fel din țară. S-a trecut apoi la construcția locomotivelor de mare putere, a vagoanelor de marfă și a altor tipuri de material rulant în uzinele din București, Arad și Reșița, precum și la aplicarea tehnicii avansate în lucrările de amenajare a podurilor, tunelelor și altor construcții feroviare.

În perioada 1947—1961, la vechea rețea feroviară a țării, s-au adăugat noi linii de cale ferată: București — Roșiorii de Vede — Craiova (209 km), Făurei — Tecuci (90 km), Bumbești—Livezeni (31 km), Salva—Vișeu (45 km), Piatra Neamț — Pîngărați — Bicaz; Ploiești — Ion Luca Caragiale — Tîrgoviște; Căciulați — Snagov; Constanța — Cogealia — Betonaj — Dorobanți etc. Deosebit de importante au fost liniile Salva-Vișeu, care au rupt pentru totdeauna cu izolarea Maramureșului de restul țării, Bumbești-Livezeni, „linia tineretului", ce a deschis drum liber cărbunelui din bazinul Petroșanilor spre Oltenia, spre sudul țării. Străbătînd valea pitorească a Sălăuței și respectiv defileul triumfal al Jiului, aceste construcții au reclamat o atenție deosebită, putînd fi considerate ca adevărate opere de artă; pe cei 31 km ai liniei Bumbești-Livezeni podurile, viaductele și tunelurile se țin lanț, iar pe valea Sălăuței lucrările de consolidare a versanților, în vederea protejării liniei ferate, au fost executate cu multă competență de inginerii, tehnicienii și muncitorii romîni.

„Podul Prieteniei" construit în anul 1952, marchează una dintre cele mai mari construcții de acest gen din Europa (2 200 m), creîndu-se astfel o nouă arteră feroviară și rutieră internațională între Peninsula Balcanică și țările nord-dunărene, linia Giurgiu-Ruse.

Lungimea totală a arterelor de cale ferată din R.P.Romînă a fost în 1962 de 11 005 km cu o densitate de 4,7 km/100 km².

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

Condițiile politice și social-economice în care s-au dezvoltat diversele regiuni ale țării, precum și unele particularități ale reliefului — arcul Munților Carpați — și ale rețelei hidrografice au dirijat configurația actuală a rețelei feroviare.

Orientarea principală a transporturilor feroviare coincide cu direcția celor opt magistrale de cale ferată ale țării: București — Timișoara; București — Copșa Mică — Arad; București — Cluj — Oradea; București — Gheorgheni — Deda — Baia Mare; București — Dornești; București — Iași; București — Galați; București — Constanța.

Puncte importante de frontieră (Vicșani, Ungheni-Prut, Galați, Giurgiu, Jimbolia, Curtici, Episcopia Bihorului, Halmeu etc.) asigură legăturile feroviare cu celelalte țări.

Particularitățile economice ale diverselor regiuni imprimă un anumit specific și transporturilor. Magistralele din sudul și centrul țării au devenit îndeosebi căile de transport ale produselor petroliere, minereurilor și metalelor feroase, mașinilor și utilajelor, cărbunilor, produselor semifinite de lemn, cerealelor.

Dinspre centrele siderurgice Hunedoara și Reșița pornesc spre restul țării cantități însemnate de metale, mașini și utilaje iar în sens invers minereuri feroase, fondanți, fier vechi etc. Bazinul carbonifer al văii Jiului trimite, mai ales spre Hunedoara și spre sudul sau vestul țării, mari cantități de cărbune, primind în schimb cereale, produse alimentare, bunuri industriale de larg consum.

Pe magistralele din estul țării, ponderea cea mai mare în traficul de mărfuri o înregistrează cheresteaua, lemnul de foc, cerealele, produsele agroalimentare și petroliere, cărbuni etc.

Spre vestul și nord-vestul țării se transportă mai ales cărbuni, produse petroliere iar în sens invers, spre centru, vin metale neferoase, concentrate, produse ale industriei textile și chimice, produse agroalimentare etc.

Traficul cel mai important de mărfuri îl înregistrează, în afară de orașul București, regiunile puternic industrializate: Brașov, Ploiești, Banat, Hunedoara etc.

Orașele: București, Brașov (pentru tractoare), Ploiești și Tîrgoviște (utilaj petrolier), Cluj (utilaj frigotehnic), Arad (vagoane și strunguri) și altele sînt cunoscute ca centre importante din care pleacă, spre alte țări, numeroase și variate produse industriale.

Creșterea considerabilă a traficului feroviar de mărfuri, în anii puterii populare, este ilustrată de tabelul 23.

Creșterea simțitoare a volumului de mărfuri transportate pe căile ferate o înregistrează în general produsele industriale, iar în cadrul acestora produsele metalurgiei feroase, neferoase, mașinile și utilajele, precum și cărbunii, cocsul și materialele de construcție ocupă primele locuri.

A sporit și transportul de călători pe căile ferate de la 5,3 milioane călători/km în 1938 la 12,3 milioane călători/km în 1962. Centrele București, Ploiești, Brașov, Sibiu, Teiuș, Simeria, Arad, Timișoara, Craiova, Adjud, Mărășești, Pașcani, Făurei, Roșiorii de Vede, Piatra Olt etc. au devenit cele mai importante noduri feroviare ale R.P.Romîne.

Creșterea producției industriale și agricole, dezvoltarea construcțiilor în cadrul planului șesenal, precum și satisfacerea necesităților materiale și culturale mereu crescînde ale oamenilor muncii impun o dezvoltare corespun-

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

Transporturile pe căile ferate[1]
(în mii tone)

Categorii de mărfuri	1938	1950	1955	1962
Total mărfuri transportate din care:	26 281	35 069	58 963	92 022
— ţiţei şi produse petroliere	5 449	3 801	9 873	10 897
— cărbuni	1 939	3 013	4 255	8 058
— cocs	200	492	695	1 416
— produse metalurgice feroase, neferoase, maşini şi utilaje	984	1 585	2 338	6 391
— produse din lemn	2 678	3 983	5 616	8 222
— lemne de foc	3 731	3 048	3 187	3 320
— produse de carieră şi balastieră	3 356	6 910	11 523	18 733
— materiale de construcţii	1 349	2 534	4 083	7 291
— produsele industriei uşoare şi chimice	297	633	730	2 545
— produse alimentare	1 634	2 224	2 955	4 743
— cereale	1 869	1 922	2 919	3 783
— sfeclă de zahăr	616	537	1 187	1 891

1 După *Anuarul statistic al R.P.R. 1963*, p. 362-363.

zătoare a transportului feroviar în special, şi a tuturor categoriilor de transport, în general. Pentru a asigura această dezvoltare, au fost necesare investiţii importante care în perioada 1960 — 1965 sînt de circa 2 ori mai mari decît în perioada 1949—1959.

Astfel, în întreaga ţară se vor executa lucrări de refacere a liniilor ferate, pentru a se asigura circulaţia locomotivelor grele şi a vagoanelor de marfă de mare tonaj, se vor înlocui traversele de lemn cu altele de beton pretensionat etc., în scopul amplificării permanente a traficului feroviar de mărfuri şi călători din ţara noastră.

Modernizarea transporturilor feroviare se efectuează, în afara lucrărilor de linii, prin introducerea locomotivelor diesel-electrice şi prin treptata electrificare a traseelor celor mai dificile din punctul de vedere al tracţiunii.

Reţeaua rutieră. Transportul auto. De la potecile de munte şi pînă la modernele şosele care străbat ţara în toate direcţiile, reţeaua rutieră a R.P.Romîne este organizată într-un adevărat păienjeniş, cu o densitate mult mai mare decît aceea a căilor ferate.

Şi astăzi se mai păstrează pe alocuri, în Banat sau în zonele carpatice, vestigiile bimilenare ale şoselelor pardosite cu dale de piatră din vremea ocupaţiei romane, ca şi resturile monumentalului pod al lui Apolodor, la Turnu Severin, dovadă a amplorii pe care au avut-o, încă din acele timpuri, transporturile rutiere. De-a lungul multor secole ce au urmat, nu s-au mai construit noi drumuri de piatră, iar lipsa de întreţinere a şoselelor şi a podurilor a dus la degradarea lor rînd pe rînd. Abia în secolul trecut reapar primele drumuri şi şosele pietruite, deşi pe teritoriul ţării se încrucişau multe artere comerciale de mare însemnătate în sud-estul Europei, care

https://www.cimec.ro Biblioteca digitala.ro

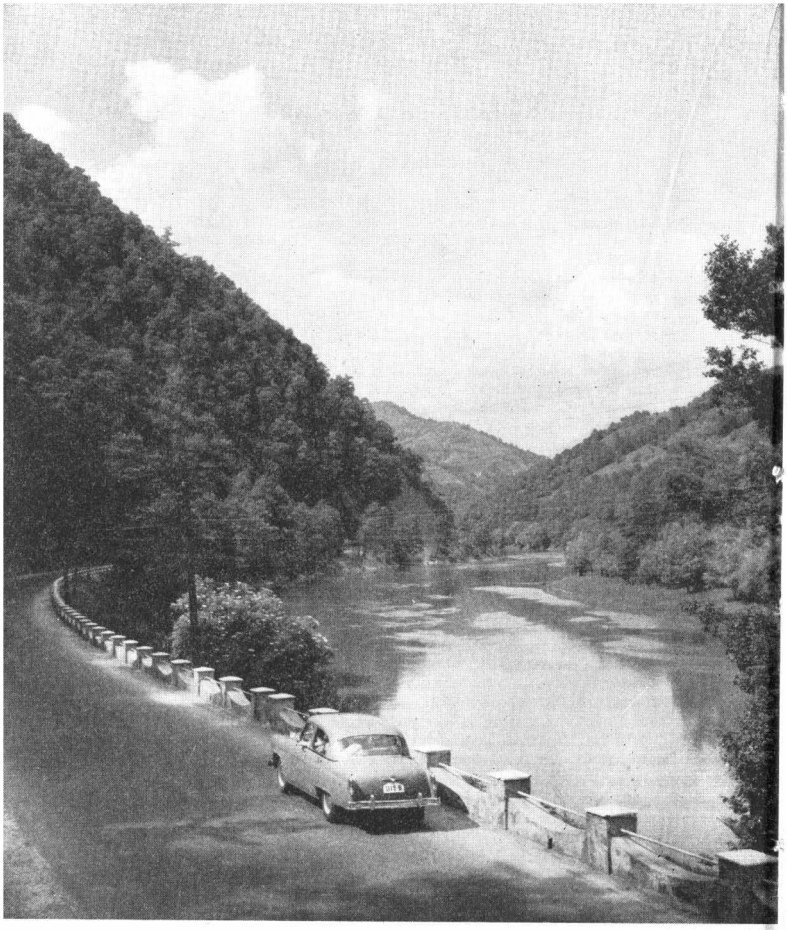

Şoseaua naţională de pe Valea Oltului

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

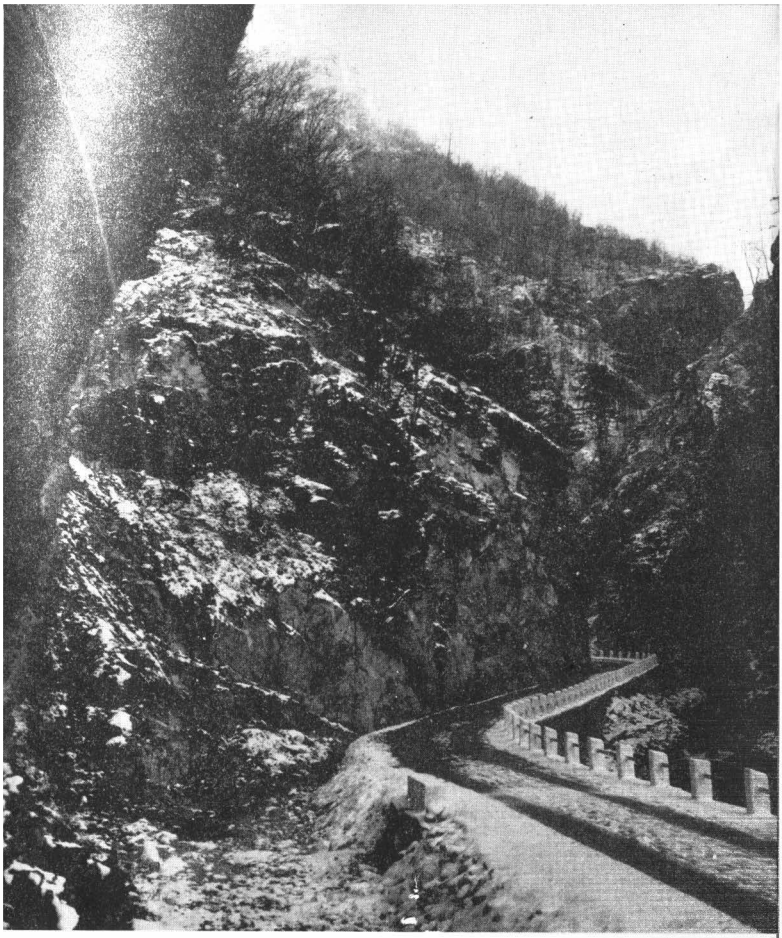

Valea Jiului

https://biblioteca-digitala.ro www.cimec.ro

legau Lvovul, Lipsca (Leipzig), Viena etc. cu Sibiul, Braşovul, Bistriţa şi apoi cu părţile din sudul Carpaţilor, pe valea Oltului, peste Bran sau peste Bîrgău. Multe drumuri s-au amenajat în vederea transporturilor de cereale, majoritatea lor avînd capetele în porturile dunărene.

După primul război mondial, se modernizează cîteva dintre şoselele naţionale, se construiesc poduri, se organizează transporturile auto, însă distrugerile celui de-al doilea război mondial îşi imprimă puternic urmările negative. A fost nevoie ca regimul democrat-popular să reorganizeze această importantă ramură a transporturilor de mărfuri şi călători.

În 1962, lungimea totală a şoselelor din R.P.Romînă a fost de 76 658 km, din care drumurile naţionale reprezentau 11 398 km, iar restul drumurile regionale, raionale şi comunale. Din totalul drumurilor în anul 1962, drumurile modernizate reprezentau 6 088 km. În perioada 1960-1963 au fost modernizate drumuri naţionale în lungime de 1490 km.

În regiunile cu circulaţie intensă, s-au construit şosele cu îmbrăcăminte de ciment, asfalt etc.

Magistrala rutieră de cea mai mare importanţă din R.P.Romînă, completată şi modernizată în anii puterii populare, traversează ţara în diagonală, de la Episcopia Bihorului pînă la Giurgiu, pe Dunăre, şi la Constanţa pe mare, asigurînd legături directe între Europa centrală şi cea sud-estică şi reunind între ele oraşele: Oradea, Cluj, Alba-Iulia, Sibiu, Făgăraş, Braşov, Ploieşti, Bucureşti, Giurgiu sau Constanţa. Din ea se desprind, în Transilvania, ramuri spre Arad, pe valea Mureşului, spre Dej—Baia-Mare, spre Zălau, spre Luduş etc. Din Bucureşti, principalul nod rutier al ţării, pornesc o serie întreagă de şosele asfaltate, spre Iaşi şi spre Bacău—Bicaz (în curs de modernizare pînă la frontiera nordică), spre Constanţa, spre Piteşti—Curtea de Argeş—Rîmnicu Vîlcea—Sibiu, spre Roşiorii de Vede—Craiova—Turnu Severin, în toată ţara. Modernizarea arterelor de largă circulaţie constituie unul dintre obiectivele importante ale planului şesenal. Pe lîngă pitorescul deosebit al locurilor pe care le străbat, şoselele te atrag şi prin aspectul lor de largi bulevarde, străjuite de pomi fructiferi sau decorativi, bine întreţinuţi. Numeroase şosele înfruntă semeţia Carpaţilor, traversîndu-i fie în lungul văilor, fie prin pasuri de culme, care depăşesc frecvent 1 000 m şi urcă uneori pînă la 2 000 m. Nici nu-ţi poţi imagina peisaje mai emoţionante ca acelea ce ţi se desfăşoară înaintea ochilor de pe serpentinele şoselei Baia Mare — Sighet, Borşa—Cîrlibaba — Vatra Dornei; Novaci—Oaşa—Sibiu; Braşov — Predeal — Sinaia; Zărneşti — Bran — Rucăr sau Cheile Bicazului. Prin ponderea mărfurilor transportate cu mijloace auto, pe primele locuri se situează materialele de construcţie, produsele metalurgiei feroase şi neferoase, maşini şi utilaje, lemnul, cerealele, produsele industriei uşoare şi alimentare etc.

S-au dezvoltat considerabil şi transporturile auto interurbane de călători. În cadrul planului şesenal, se va continua modernizarea drumurilor, astfel ca, la sfîrşitul anului 1965, acestea să cuprindă peste 75% din şoselele naţionale existente, iar transporturile auto vor fi înzestrate cu încă 50 000 de autocamioane.

Transportul fluvial şi maritim. Nenumărate sînt urmele arheologice şi documentele istorice care vorbesc despre vechimea şi importanţa drumurilor maritime şi fluviale de pe teritoriul ţării noastre. Tomisul, Callatisul,

https://www.cimec.ro Biblioteca digitală.ro

Histria şi multe alte cetăţi greceşti au împodobit încă din antichitate litoralul Pontului Euxin — Marea Neagră de azi, dovadă a strălucirii la care ajunseseră aceste oraşe-porturi prin care ieşeau din Dacia grîul, aurul, sarea, sclavii şi intrau produse din jurul Mediteranei: ţesături, vinuri dulci, ulei şi altele. Calafatul dunărean aminteşte, prin originea numelui său, de rolul pe care acesta l-a jucat din cele mai vechi timpuri, de „călăfătuire", îndeletnicirea de smolire a corăbiilor. Despre plutăritul pe Bistriţa, Siret, Mureş etc. amintesc cele mai vechi documente istorice ale ţării. Şi totuşi, în ciuda acestor străvechi origini, transporturile fluviale şi maritime au decăzut complet în perioada de dominare a Imperiului Otoman, cînd Marea Neagră devenise un „lac turcesc", Dunărea se împotmolise, iar Europolisul—Sulina de azi— ajunsese, ca şi strălucitorul Tomis de altădată, un simplu sat de pescari.

Vie activitate în portul Constanţa

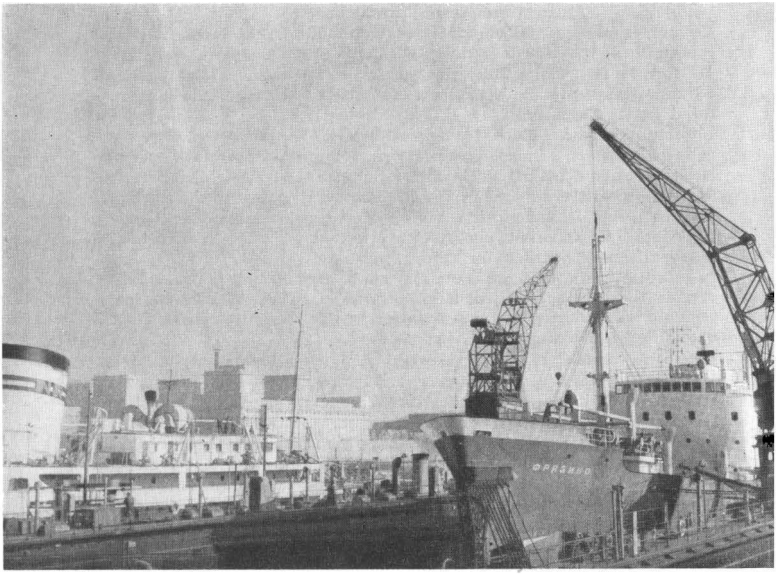

https://www.cimec.ro Biblioteca digitală.ro

În anii puterii populare o dată cu dezvoltarea impetuoasă a diverselor sectoare ale economiei noastre naţionale şi cu lărgirea legăturilor economice internaţionale, navigaţia fluvială şi maritimă din ţara noastră capătă o însemnătate mereu sporită, ceea ce a atras după sine modernizarea porturilor Constanţa, Galaţi, Brăila, Giurgiu, Olteniţa, Orşova şi altele.
Şantierele navale de la Turnu Severin, Olteniţa şi Galaţi dau ţării tot mai multe vase de transport pentru mărfuri şi călători, şlepuri, remorchere etc.
Dunărea a devenit pentru R.P.Romînă (care deţine 1 075 km din lungimea navigabilă a fluviului) o importantă arteră de transport pentru produsele sale. Cele 16 porturi importante ale R.P.Romîne (Orşova, Turnu Severin, Calafat, Corabia, Turnu Măgurele, Zimnicea, Giurgiu, Olteniţa, Călăraşi, Cernavodă, Hîrşova, Măcin, Brăila, Galaţi, Tulcea şi Sulina), alături de altele mai mărunte, asigură ţării noastre multiple posibilităţi de schimburi internaţionale. Giurgiu, Brăila şi Galaţi deţin întîietatea în traficul luvial romînesc, ultimele două fiind porturi fluvio-maritime, accesibile şi vaselor mai mari. Pe lîngă transporturile de mărfuri, Dunărea devine şi o arteră de largă circulaţie pentru pasageri între centrele situate de-a lungul său şi mai ales în sectoarele de mare interes turistic: Baziaş — Turnu Severin, Galaţi — Sulina, Tulcea — Sf. Gheorghe, care oferă călătorilor peisaje de o neîntrecută frumuseţe şi prospeţime.
Vechiul canal Bega, unicul canal navigabil din R.P.Romînă, înlesneşte transporturile produselor agricole bănăţene către Timişoara, principalul său port. Pe teritoriul R.P.Romîne canalul Bega se întinde pe o lungime de 33 km, restul de 81 km din lungimea sa totală de 114 km, aflîndu-se pe teritoriul R.S.F. Iugoslavia.
Litoralul romînesc al Mării Negre deschide ţării o fereastră largă către navigaţia pe mările şi oceanele globului, prin intermediul portului Constanţa. Maşinile, utilajul industrial, produsele din lemn, ciment etc. sînt principalele mărfuri care ies din ţară prin portul Constanţa, pe unde intră, în schimb, minereuri, metale, superfosfaţi, maşini, fructe, condimente, etc. Constanţa reprezintă şi un important punct de tranzit pentru schimburile internaţionale maritime ale ţărilor din Europa centrală.
În cadrul planului de 6 ani, flota fluvială şi maritimă va fi înzestrată cu vase de diferite tonaje; se vor lărgi porturile maritime şi dunărene, înzestrîndu-le cu utilajele cele mai moderne pentru mecanizarea complexă a operaţiilor de încărcare şi descărcare.
Transportul aerian. În forma de organizare actuală, transportul aerian din R.P.Romînă este o realizare exclusivă a regimului democrat-popular, deoarece în anii celui de-al doilea război mondial, aeroporturile şi parcul de avioane de transport deţinut de ţara noastră au fost distruse aproape complet. Societatea romînă pentru transporturi aeriene (TAROM) deserveşte permanent necesităţile actuale pe cele 10 linii aeriene principale şi pe alte cîteva secundare, care leagă Bucureştiul cu 16 dintre oraşele mai îndepărtate ale ţării (Constanţa, Tulcea, Bacău, Iaşi, Suceava, Sibiu, Tîrgu Mureş, Cluj, Baia Mare, Satu Mare, Oradea, Arad, Timişoara, Craiova, Deva, Caransebeş). Legăturile cu alte ţări sînt asigurate prin linii directe între Bucureşti — Moscova şi alte capitale şi oraşe importante ca:

www.cimec.ro
https://www.biblioteca-digitala.ro

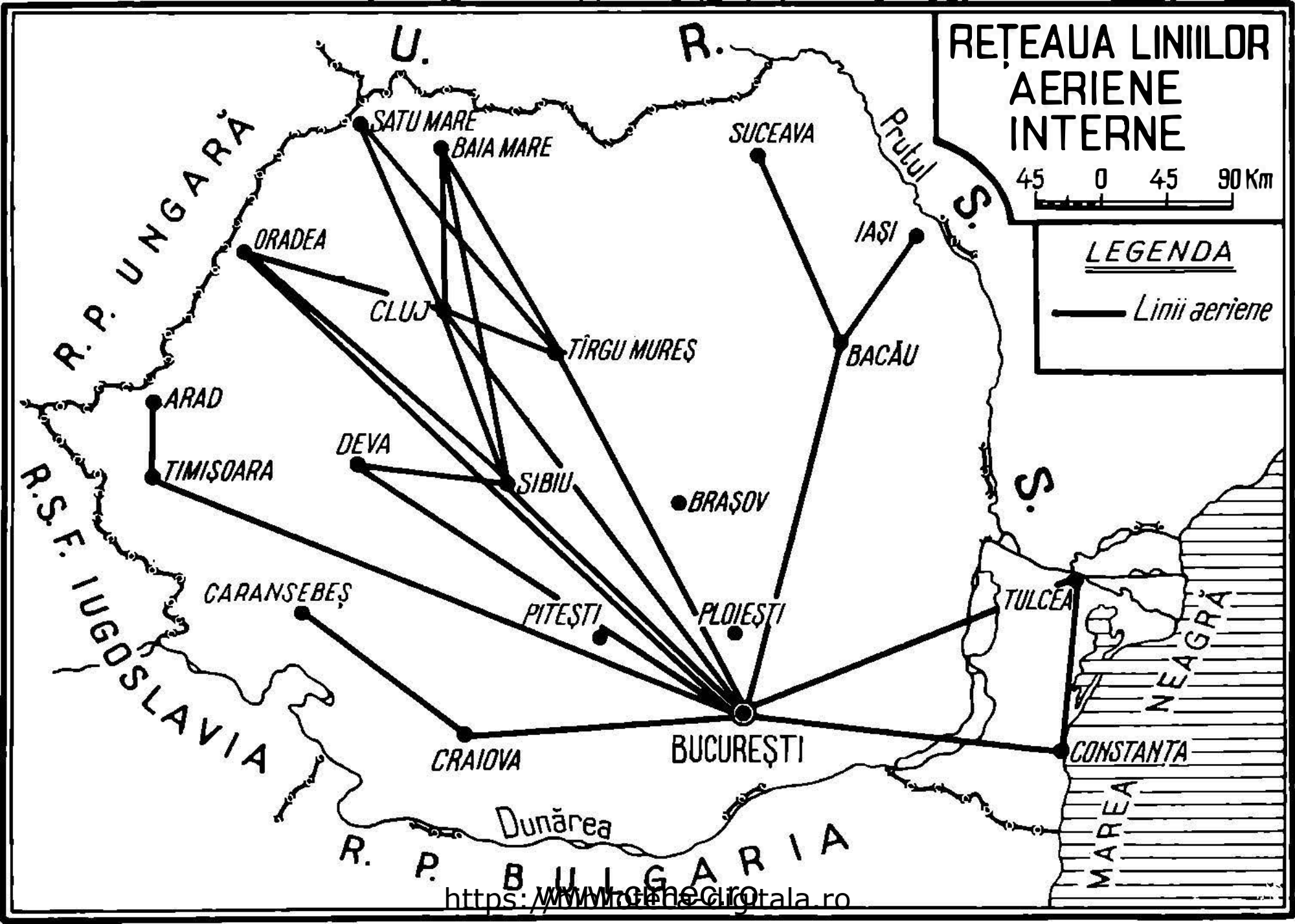

https://www.cimec.ro www.biblioteca-digitala.ro

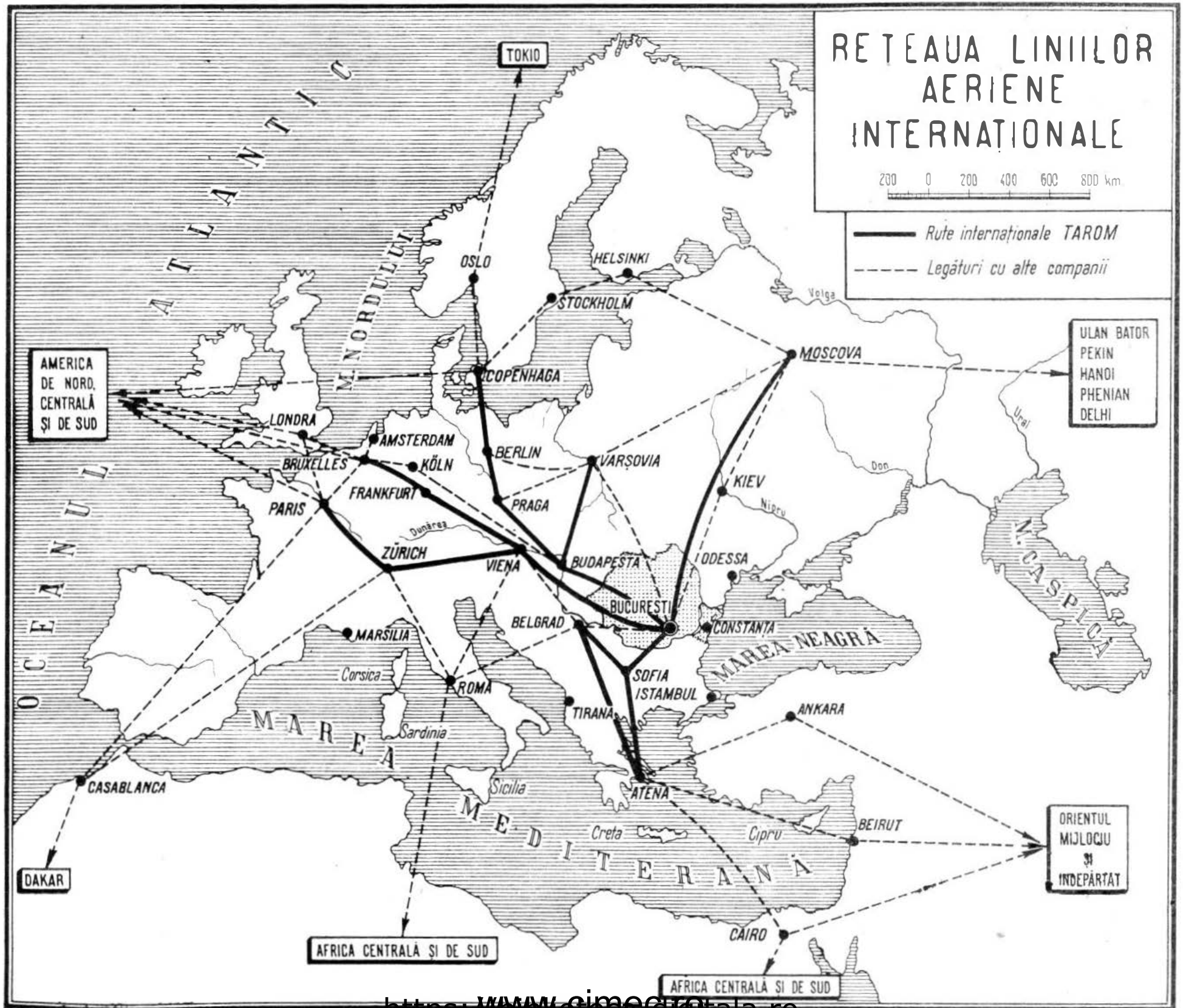

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

Aerogara internațională Băneasa — București

Budapesta, Praga, Berlin, Copenhaga, Varșovia, Sofia, Belgrad, Atena, Viena, Frankfurt, Zürich, Bruxelles, Paris.

Congresul al III-lea al P.M.R. a prevăzut dezvoltarea în continuare a transporturilor aeriene prin introducerea avioanelor turbopropulsoare de mare capacitate, mijloc rapid pentru transportul călătorilor, și prin înființarea de noi linii aeriene internaționale, pe distanțe și mai mari decît cele actuale.

Transportul prin conducte. Față de trecut, cînd rețeaua de conducte destinată transportului rapid și fără riscuri a produselor petroliere și a gazelor naturale era cu totul nesatisfăcătoare, în anii puterii populare s-au obținut succese deosebit de importante. Regiunile producătoare au fost legate direct cu foarte multe din centrele de mare consum alimentînd pe lîngă centrele vechi și altele mult mai îndepărtate de zonele producătoare (Brașov, Făgăraș, București, Cluj, Dej, Gherla, Baia Mare, Hunedoara, Reșița, Onești, Borzești, Săvinești etc.). Nici lanțul carpatic n-a mai putut rămîne stavilă în calea magistralelor gazeifere, care l-au străbătut atît spre est, cît și spre sud.

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

VIII.

Legăturile economice externe ale R. P. Romîne

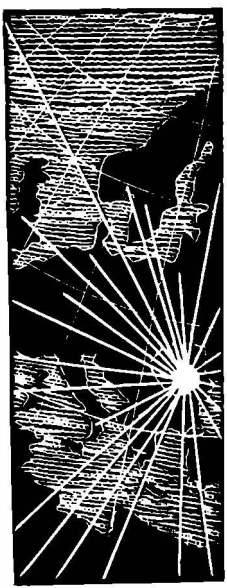

În Romînia burghezo-moşierească comerţul exterior oglindea situaţia pe piaţa mondială a ţării noastre ca furnizoare de produse agricole şi materii prime, ca piaţă de desfacere a produselor industriale importate, ca sferă pentru investiţii de capital străin.

Comerţul exterior constituia o sursă de profituri uriaşe şi era concentrat în mîinile marilor monopoluri. El avea un caracter anarhic, spontan, dinamica volumului de schimburi comerciale fiind instabilă, cu reduceri însemnate mai ales în perioadele de criză. Dinamica volumului comerţului exterior al Romîniei[1], în perioada 1926—1938, este prezentată în tabelul 24.

În perioada care a precedat criza economică din 1929—1933 balanţa comercială a fost oscilatorie, iar după criză pînă la începutul anului 1938 ea a fost permanent activă, pentru aceasta guvernele burghezo-moşiereşti folosind cunoscutele prime de export care făceau ca exportul să fie tot mai rentabil pentru clasele exploatatoare.

La export predominau produsele petroliere, forestiere şi agroalimentare mai ales sub forma materiilor prime: ţiţeiul, lemnul, cereale şi făină, animale etc. În import predo-

[1] N. Ivanovici, *Aspecte ale jefuirii Romîniei sub regimul burghezo-moşieresc pe calea comerţului exterior*, în „Probleme economice" nr. 6, 1955.

https://www.cimec.ro Biblioteca digitală

Tabelul 24

Anii	IMPORT				EXPORT			
	Volumul fizic		Valoarea		Volumul fizic		Valoarea	
	mii tone	1926—100	miliarde	1926—100	mii tone	1926—100	miliarde	1926—100
1926	924,4	100,0	37,2	100,0	6 117,8	100,0	38,3	100,0
1929	1 101,9	118,8	29,6	79,3	7 064,6	115,3	28,9	72,8
1933	466,9	51,6	11,7	31,4	8 777,7	141,6	14,1	36,5
1935	533,2	57,8	10,8	29,0	9 276,0	150,5	16,8	43,8
1938	820,6	89,0	18,8	50,4	7 409,1	121,3	21,5	55,3

minau: produsele finite mai ales bunurile de consum. O pondere relativ însemnată o aveau maşinile şi utilajul. În preajma celui de-al doilea război mondial creşte în oarecare măsură importul de maşini şi instalaţii industriale şi mai ales cel de armament, scăzînd în schimb importul de bunuri de consum.

Tabelul 25

Structura mărfurilor exportate şi importate în anul 1939

Export	% din totalul exportului	Import	% din totalul importului
Petrol	41,4	Metale	36,8
Cereale	26,7	Maşini şi mijloace de transport	26,7
Materiale lemnoase	9,4	Articole textile	8,3
Vite	5,9	Produse chimice	5,0

Ceea ce caracteriza relaţiile economice externe din ultimii ani ai regimului burghezo-moşieresc este faptul că exportul înregistrează un mare volum fizic, în timp ce valoarea lui scade puternic. Volumul exportului şi importului, bunăoară, totalizat pe anii 1940—1944 arată că Romînia importa o tonă de mărfuri la un preţ de 5,5 ori mai mare decît valoarea unei tone de mărfuri exportată. Acest fenomen se datoreşte înapoierii economice a ţării noastre, care exporta în general materii prime şi produse agricole, mărfuri cu volum şi greutate mare şi cu valoare relativ scăzută. De asemenea, nivelul scăzut al productivităţii muncii în economia noastră naţională slab înzestrată din punct de vedere tehnic, precum şi caracterul înrobitor al comerţului Romîniei cu ţările capitaliste dezvoltate, făceau ca preţurile să se fixeze în avantajul acestora din urmă şi în dezavantajul ţării noastre. Neechivalenţa schimburilor se accentua tot mai mult prin evoluţia nefavorabilă pe piaţa mondială capitalistă a raporturilor dintre preţurile materiilor prime şi produselor alimentare (pe care le exporta ţara noastră) şi preţurile produselor industriale finite (pe care le importam). Produsele pe care le exportam înregistrau scăderi mari de preţuri, mai cu seamă în timpul crizelor mondiale de supraproducţie, cele pe care le importam se menţineau la preţuri ridicate sau înregistrau scăderi neînsemnate.

Comerţul exterior al Romîniei burghezo-moşiereşti se efectua în cea mai mare parte cu un număr restrîns de ţări capitaliste. În anul 1939, deşi

https://www.cimec.ro/Biblioteca-digitala.ro

aveam legături comerciale cu 45 țări, dintre aceste numai patru țări occidentale acaparau circa 70% din valoarea totală a mărfurilor exportate de țara noastră. Aceste țări erau: Germania, Anglia, Franța și Italia. În anul 1940 Germania fascistă absorbea 43,6 % din export și furniza mărfuri care echivalau cu peste 56% din importul total al țării.

Relațiile economice externe ale Moșierimii burghezo-moșierești au dus la intensificarea exploatării poporului muncitor și la înrăutățirea nivelului de trai.

În anii puterii populare comerțul exterior a fost transformat în monopol de stat folosit pentru construirea socialismului, avînd un rol important în îndeplinirea planurilor de dezvoltare a economiei naționale.

Succesele obținute în construcția socialistă din țara noastră, ca urmare a politicii consecvente de industrializare socialistă a țării, de transformare socialistă a agriculturii, de dezvoltare pe această bază a tuturor ramurilor economiei naționale au dus la dezvoltarea relațiilor economice ale R.P.R.

Participarea activă a țării noastre la schimburile comerciale internaționale se sprijină, de asemenea, pe politica pe care țara noastră o promovează cu consecvență de colaborare între popoare, de dezvoltare a relațiilor economice internaționale.

Toate acestea au dus la creșterea an de an a volumului comerțului exterior (vezi tabelul 26).

Tabelul 26

Dinamica comerțului exterior al R. P. R.

1950=100

	1955	1959	1961	1962
Total comerț exterior	194	225	353	386
Export	199	246	373	385
Import	190	206	335	387

Țara noastră întreține în prezent relații comerciale cu peste 80 de țări. În ultimii ani, Republica Populară Română a participat la numeroase tîrguri și expoziții internaționale, fapt care a contribuit la o mai bună cunoaștere a produselor noastre industriale și la aprecierea lor pozitivă.

Paralel cu creșterea volumului global al schimburilor economice externe, s-a îmbunătățit continuustructura comerțului nostru exterior ca urmare a schimbărilor care au avut loc în structura economiei naționale. Valorificarea superioară a resurselor țării și-a pus amprenta asupra structurii comerțului exterior. Pe lîngă produsele cunoscute la export ca urmare a dezvoltării industriei construcțiilor de mașini, varietății și calității produselor realizate a crescut volumul exportului de mașini și utilaje.

În pofida condițiilor de concurență ascuțită de pe piața capitalistă, exportul nostru de mașini și utilaje s-a dezvoltat în perioada 1955—1962 de 4 ori. Utilajul petrolier, tractoarele, mașinile-unelte, utilajul tehnologic pentru industria chimică și pentru fabricile de ciment, excavatoarele, rulmenții, autocamioanele, vagoanele, cisternele, precum și alte produse fabricate în țara noastră sînt cunoscute și apreciate în numeroase țări de pe glob.

https://www.cimec.ro Biblioteca digitală

Romînia, care în trecut trebuia să importe cele mai neînsemnate produse chimice, oferă astăzi unui număr de peste 50 de țări mai mult de 180 de sortimente ale industriei sale chimice, ramură în plină dezvoltare.
A crescut exportul de uleiuri minerale, cocs de petrol, motorină, păcură, produse ale industriei lemnului (placaj, furnir, mobilă) etc. Crește exportul produselor industriei ușoare — textile, încălțăminte etc., precum și al materialelor de construcții.
Schimbări importante s-au produs și în structura importului.
Astfel, dintr-o analiză sumară, se poate constata că în prezent țara noastră importă o cantitate însemnată de mașini, echipament și instalații industriale complete de un înalt nivel tehnic — necesare dezvoltării economiei naționale în etapa actuală. În totalul importului ponderea acestor produse a fost în 1962 de 43 %.
În ultimii ani, s-au dublat aproape importurile de utilaj electrotehnic și energetic; au crescut de cîteva ori importurile de utilaj minier, ca și cele destinate industriei chimice și altor ramuri ale economiei naționale. Evoluția importului țării noastre se caracterizează, în primul rînd, prin creșterea rapidă a volumului de utilaj complex și de diferite mașini industriale. Se remarcă, de asemenea, o creștere a volumului importului de materii prime și materiale necesare procesului de producție ca: minereuri de fier, cocs și cărbune cocsificabil, fosfați, apatite etc. Se importă de asemenea unele bunuri de consum ca de exemplu citrice, orez, cacao, măsline, scăzînd considerabil importul produselor ce se obțin acum în cantități suficiente în țară.
În scopul satisfacerii mai variate a cerințelor populației se importă unele bunuri de folosință îndelungată cum sînt: aparate de radio, televizoare, autoturisme etc.
În afară de dinamica ascendentă și structura calitativ superioară a comerțului exterior al țării noastre, s-au produs schimbări însemnate și în orientarea acestuia. În prezent, ponderea principală a schimburilor economice externe ale țării noastre revine țărilor socialiste. Între anii 1948 și 1962 volumul comerțului exterior al țării noastre cu țările socialiste a crescut de 6 ori. În anul 1962 comerțul cu aceste țări a reprezentat peste 2/3 din volumul total al schimburilor noastre economice externe, primul loc ocupîndu-l Uniunea Sovietică
În extinderea relațiilor de schimb cu celelalte țări socialiste au crescut în mod deosebit livrările reciproce de mașini și utilaje, expresie a dezvoltării bazei industriale în fiecare țară socialistă.
Schimburile comerciale cu majoritatea țărilor socialiste se desfășoară pe baza unor planuri de colaborare de lungă durată, relațiile economice cu acestea fiind relații de colaborare economică și întrajutorare tovărășească. Coordonarea planurilor economice de perspectivă, metoda principală a activității C.A.E.R., creează condițiile pentru o extindere sistematică și în viitor a relațiilor de schimb dintre țările socialiste membre ale C.A.E.R. relații care contribuie la dezvoltarea economiei naționale a fiecărei țări în parte și la întărirea sistemului mondial socialist în ansamblul său.
Țara noastră militează cu fermitate pentru dezvoltarea fără discriminări a colaborării economice cu toate țările lumii, pe baza respectării independenței și suveranității naționale, a intereselor reciproce și a egalității în drepturi a tuturor statelor.

www.cimec.ro
https://www.biblioteca-digitala.ro

În anul 1962, ponderea schimburilor cu țările sistemului mondial capitalist a reprezentat circa o treime, iar în ultimii ani Republica Populară Romînă a încheiat acorduri bilaterale de lungă durată cu o serie de țări capitaliste dezvoltate — Anglia, Austria, Franța, Italia.

Se înregistrează progrese însemnate în schimburile comerciale ale țării noastre cu țările din zona balcanică. Volumul comerțului cu aceste țări a crescut, mai ales în ultimii ani.

Republica Populară Romînă acordă, de asemenea, o deosebită atenție extinderii relațiilor sale de colaborare cu țările în curs de dezvoltare. Astfel, au fost stabilite legături economice cu peste 80 de state; în ultimii 3 ani, volumul schimburilor comerciale cu țările în curs de dezvoltare a crescut de peste două ori. Ca urmare a crescut în ultimii ani volumul schimburilor comerciale cu țări ca India, Indonezia, Ceylon, R.A.U. și Birmania. Se lărgesc an de an relațiile comerciale ale Republicii Populare Romîne și cu țările Africii de curînd eliberate. Țara noastră efectuează schimburi comerciale cu Sudanul, cu republicile Ghana, Mali, Republica Malgașă, Nigeria. În ultimii ani, s-a creat posibilitatea unor schimburi comerciale tot mai multilaterale și cu alte țări din Africa, cum sînt Etiopia, Libia, Maroc și altele.

Volumul schimburilor noastre comerciale cu țările Americii Latine se află, de asemenea, în creștere.

Printre acestea se află Brazilia, Argentina etc. interesate în dezvoltarea relațiilor comerciale cu țara noastră pe baze noi, echitabile, reciproc avantajoase.

Îndeplinirea planului economic de 6 ani deschide perspective noi de dezvoltare tuturor ramurilor economiei naționale.

Creșterea potențialului economic al țării noastre în perioada șesenalului determină și dezvoltarea relațiilor economice externe care în 1965 vor întrece de două ori volumul comerțului exterior din 1959.

■

În cadrul legăturilor economice externe ale Republicii Populare Romîne un loc important îl ocupă *turismul internațional*. An de an țara noastră, este vizitată de numeroși turiști de peste hotare. Crește de asemenea numărul oamenilor muncii care vizitează diferite țări. Dintre numeroasele regiuni turistice ale țării noastre valea Prahovei, Cheile Bicazului, Delta Dunării, valea Oltului, localitățile de pe litoralul Mării Negre, atrag numeroși turiști din țară și străinătate.

Organizarea turismului internațional contribuie la apropierea între popoare, la cunoașterea reciprocă a culturii acestora, la întărirea și pe această cale a eforturilor susținute ale țărilor socialiste pentru menținerea și consolidarea păcii în lumea întreagă.

www.cimec.ro
https://www.biblioteca-digitala.ro

Gh. Gheorghiu-Dej, *Raportul de activitate al C.C. al Partidului Muncitoresc Romîn la Congresul al II-lea al Partidului*, E.S.P.L.P., Bucureşti, 1956.

Gh. Gheorghiu-Dej, *Raportul C.C. al Partidului Muncitoresc Romîn la Congresul al III-lea al Partidului*, Editura Politică, Bucureşti, 1960.

Gh. Gheorghiu-Dej, *Raport cu privire la încheierea colectivizării şi reorganizarea conducerii agriculturii*, Editura Politică, Bucureşti, 1962.

Gh. Gheorghiu-Dej, *Articole şi cuvîntări, 1955—1959*, Editura Politică, Bucureşti, 1959.

Gh. Gheorghiu-Dej, *Articole şi cuvîntări, 1959—1960*, Editura Politică, Bucureşti, 1961.

Brătescu C., *Delta Dunării*, în „Bul. Soc. Rom. de Geografie", vol. XLI, 1922.

Călinescu R., *Introducere în biogeografia Romîniei*, în „Bibl. Inst. cercet. geografice", seria A, nr. 2, 1946.

Conea I., Velcea I., *Scurtă prezentare geografică a Republicii Populare Romîne*, Editura Ştiinţifică, Bucureşti, 1957.

Cozma I., *Agricultura R.P.R. pe drumul socialismului*, Editura Politică, Bucureşti, 1959.

David M., *Geneza, evoluţia şi aspectele de relief ale Podişului Transilvaniei*, în „Rev. şt. V. Adamachi" vol. XXXI, nr. 1—2, 1945.

Djamo N., Velcea I., Deică P., *Economia R.P.R. în plin avînt*, în „Natura", nr. 5, 1960.

Feneşan O., Frăsie D., Luca I., Onică P., Romanovici Al., Vaşcan O. şi Vasiliu Gh., *Dezvoltarea agriculturii în R.P.R.*, Editura Agrosilvică, Bucureşti, 1958.

Florescu M., *Avîntul industriei chimice*, E.S.P.L.P., Bucureşti, 1956.

Iancu M., *Popasuri în Carpaţii romîneşti*, S.R.S.C., Bucureşti, 1960.

Ilie M., *Alcătuirea geologică a pămîntului romînesc*, Editura Ştiinţifică, Bucureşti, 1956.

Iordan I., Iacob Gh., Velcea I., *Repartiţia geografică a legumiculturii în R.P.R.*, în „Natura", nr. 6/1961.

Iordan I., *Subramuri noi în industria chimică şi a cauciucului din R.P.R.*, în „Natura", nr. 3/1961.

Liteanu E., Marosi P., Rotman S., Pricăjan A., Brandabur T., Ghenea C., *Raionarea hidrogeologică a teritoriului R.P.R.*, în „Probl. de geograf.", vol. VI, 1959.

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

Malinski V. T., *Marxism-leninismul și problema agrară*, Editura Academiei R.P.R., București, 1958.
Martonne Emm.-de, *Essai de synthèse morphologique des Carpathes*, Paris, 1932.
Mihăilescu V., *Harta regiunilor morfologice ale R.P.Romîne pe baze geografice*, în „Bul. șt., Acad. R.P.R.", secția geologie-geografie, vol. II, nr. 1, 1957.
Morariu T., *George Vâlsan, un mare geograf român*, S.R.S.C., 1956.
Morariu T., Demidovici I., Iancu M., Oleinikov I., Savu A., Sîrcu I., *Contribuții la problema raiondrii fizico-geografice a teritoriului R.P.R.*, în „Stud., și cercet. de geologie-geografie", an VIII, nr. 1—2, 1957.
Morariu T., Savu Al., și Dumbravă P., *Densitatea rețelei hidrografice din R.P.R.*, în „Bul. șt. Acad. R.P.R.", secția geologie-geografie, vol. I, nr. 1—2, 1956.
Murgoci G., *Opere alese*, Editura Academiei R.P.R., București, 1957.
Nicolau C., *Lucrările de îmbunătățiri funciare în R.P.R.*, în „Probleme agricole", nr. 1, București, 1960.
Oleinik I. P., *Dezvoltarea industriei Romîniei în anii regimului democrat-popular*, Editura Politică, București, 1960.
Oncescu N., *Geologia R.P.R.*, Editura Tehnică, București, 1957.
Petrescu I., *Delta Dunării*, Editura Științifică, București, 1957.
Pop E., *Mlaștinile de turbă din R.P.R.*, Editura Academiei R.P.R., București, 1960.
Prisnea C., *Țara vinurilor*, Editura pentru literatură, București, 1963.
Scarlat C., *Industria Republicii Populare Romîne în plin avînt*, Editura Politică, București, 1959.
Savu Al., *Prin Maramureș*, S.R.S.C., București, 1959.
Stoenescu St., *Clima Bucegiior*, Editura Tehnică, București, 1951.
Ujvári I., *Hidrografia R.P.R.*, Editura Științifică, București, 1959.
Velcea I. și Iacob Gh., *Delta Dunării — structura și modul de utilizare a terenurilor*, în „Natura", nr. 5/1962.
Velcea-Micalevich Valeria, *Masivul Bucegi*, Editura Academiei R.P.R., 1961.
Vrțeli G., *Industrializarea socialistă în R.P.R.*, Editura Științifică, București, 1959.
*** *Anuarul statistic al R.P.R.*, București, 1962.
*** *Breviar statistic al R.P.R.*, București, 1963.
*** *Anuarul statistic al R.P.R.*, București, 1963.
*** *Clima Republicii Populare Romîne*, vol. II. Institutul Meteorologic, București, 1961.
*** *Dezvoltarea industriei socialiste în R.P.R.*, Editura Științifică, București, 1959.
*** *Economia Romîniei între anii 1944—1959*, Editura Academiei R.P.R., București, 1959.
*** *Enciclopedia Romîniei*, vol. III, 1939.
*** *Enciclopedia Romîniei*, vol. IV, 1944.
*** *Manualul inginerului de mine*, vol. I, Editura Tehnică, 1951.
*** *Monografia geografică a Republicii Populare Romîne*, vol. I, Editura Academiei R.P.R., București, 1960.
*** *Monografia geografică a Republicii Populare Romîne*, vol. II, partea I, Editura Academiei R.P.R., București, 1960.
*** Revistele „Probleme economice" și „Probleme agricole" din anii 1959, 1960, 1961 și 1962.

www.cimec.ro
https://biblioteca-digitala.ro

GEOGRAFIA FIZICĂ

I. Aşezarea geografică a R.P.R., graniţele, suprafaţa 7

II. Romînia, o ţară carpatică prin relief 14
1. Munţii cu frumuseţile şi bogăţiile lor 15
2. Străbătînd dealurile şi podişurile Romîniei 41
3. Cîmpiile şi luncile 52

III. Trecutul geologic al pămîntului romînesc 56

IV. Clima 63
1. Regimul temperaturilor în R.P.R. 64
2. Regimul vînturilor 68
3. Precipitaţiile atmosferice..... 69
4. Diferenţieri climatice regionale pe teritoriul R.P.R. 73

V. Apele din R.P.R. 77
1. Pe drumul nevăzut al apelor subterane 77
2. Păienjenişul de riuri ale R.P.R..... 82
3. Lacurile din R.P.R..... 97
4. „La marea cea mare" 103

VI. Mozaicul de soluri de pe teritoriul R.P.R. 106

VII. De la păşunile alpine la stufărişurile tainice ale Deltei 111
1. Vegetaţia culmilor alpine „Golul de munte" 115
2. Vegetaţia munţilor, dealurilor şi podişurilor 117
3. Vegetaţia cîmpiilor 121
4. Vegetaţia luncilor, bălţilor şi nilaştinilor 123
5. Vegetaţia de nisipuri şi sărături 124

VIII. În lumea vieţuitoarelor 127
1. Fauna terestră 129
2. Fauna acvatică..... 136

IX. Pe meleagurile patriei — peisaje turistice 140

https://www.cimec.ro Biblioteca digitala.ro

I. Populația R.P. Romîne 163
1. Dinamică și densitate 163
2. Componența națională a populației 166
3. Populația urbană și rurală. Orașele ... 167
4. Structura de clasă și pe profesiuni a populației 180
5. Creșterea bunăstării materiale și a nivelului cultural al populației 183
II. Romînia, stat socialist cu o economie și cultură avansate 191
1. Pe scurt despre trecut..... 191
2. Pe drumul belșugului 197
III. R.P. Romînă, țară cu o industrie în plină dezvoltare 207
1. Industria R.P. Romîne privită în ansamblu 207
2. R.P. Romînă, țară cu bogate resurse energetice 212
3. Siderurgia și metalurgia neferoasă în plin avînt 231
4. Industria construcțiilor de mașini, pivot al industriei grele 240
5. O ramură industrială de mare viitor: industria chimică 252
6. Industria materialelor de construcții 260
7. Industria lemnului, celulozei și hîrtiei 267
8. Industria ușoară 273
9. Industria alimentară 279
IV. Geografia agriculturii R.P. Romîne .. 288
1. Factorii social-economici care au influențat dezvoltarea agriculturii 288
2. Condițiile naturale ale agriculturii 294
3. Ramurile producției agricole..... 297
V. „Aurul verde" — o bogăție de seamă a patriei 328
VI. De la cerbul carpatin, la argintul viu al apelor 331
VII. Geografia transporturilor 334
VIII. Legăturile economice externe ale R.P. Romîne 346
Bibliografie..... 351

www.cimec.ro
https://www.biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro
www.cimec.ro

Redactor resp de carte : DOINA PĂUNESCU
Tehnoredactor : Ana Sabău

Dat la culeș 29.03.1963. Bun de tipar 10.04.1964. Tiraj 20.000+125 ex. legate 1/1 + 25 ex. lux. Hîrtie velină 80 g/m². Format 70×100/16. Coli editoriale 36,81. Coli tipar 22,25 + 8 planșe + 8 colițe. A. T. 2321/80. Indici de clasificare zecimală : pentru bibliotecile mari 91(R), pentru bibliotecile mici 91.

Tiparul executat sub comanda nr. 30.324 la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii", Piața Scînteii nr. 1, București, R.P.R.

https://biblioteca-digitala.ro

Lei 28

www.cimec.ro
https://www.biblioteca-digitala.ro